శ్రీ

సుందర హనుమద్వైభవము

సుందరకాండ మూలము

మంత్రశాస్త్రపరంగా
హనుమదుపాసన

బ్ర.శ్రీ. శిష్ట్లా చంద్రమౌళి శాస్త్రి

శ్రీ సుందర హనుమద్వైభవము

(సుందరకాండ మూలము 68 సర్గలు పారాయణ విధులు సహా)

గ్రంథకర్త

మంత్రశాస్త్ర ప్రవీణ, హనుమదుపాసక

బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లా చంద్రమౌళి శాస్త్రి

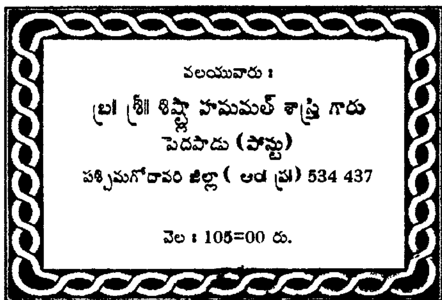
ప్రకాశకులు

బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లా హనుమత్ శాస్త్రి

హనుమదుపాసకులు

వెల :105 = 00 రు.

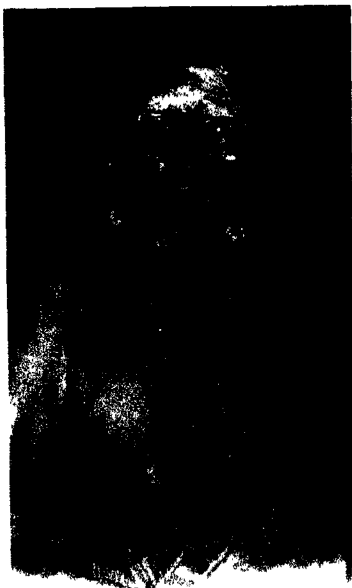
తృతీయ ముద్రణ 1993

"This book is published with the financial assistance of TIRUMALA TIRUPATI DAVASTANAMS under their scheme AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS"

ముద్రణ : ప్రసన్న ఆర్ట్ ప్రింటర్స్, ఏలూరు. ✆ 24153
ముఖ చిత్రం : శశి ఆర్ట్స్, వెంకట్రావు.

"మంత్రశాస్త్ర ప్రవీణ" "హనుమదుపాసక"

" ప్రశాంతి విద్వత్ మహాసభ కేంద్ర మండలి "

బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లా ఉమామహేశ్వర శాస్త్రి, పెదపాడు.(ప॥గో॥జిల్లా)

పండిత ప్రశంసా

I

బ్రహ్మశ్రీ శిష్ట్లా చంద్రమౌళి శాస్త్రి గారు ఆంధ్ర, మైసూరు, కేరళ రాష్ట్రములయందుఁ బ్రసిద్ధిఁగాంచిన మంత్ర శాస్త్రవేత్తలు

వీరు ప్రస్తుతము సుందర హనుమద్వైభవ మను గ్రంథరాజమును భక్తుల కొఱకు రచించినారు

వీరి యీ గ్రంథ రచనయందు బహు సంహితాగత విషయములను వ్రాయుటయేగాక బహు వేదాంత విషయములను గూడ పాఠకులయు, భక్తులయు క్షేమమును వాంఛించి వ్రాసినారు. వీరిగ్రంథముసర్వభక్తజనోద్ధారకముగానుండు ననుటలో సందియములేదు.

శ్రీమద్రామాయణస్థ సుందరకాండమున కాపేరు వచ్చుట హనుమంతునకు సుందరుఁడన్న పేరు గలిగి యుండుటవలన నని తత్ర తత్ర పండితులు చెప్పుదురు. సంహితలోఁగూడ నమ్మవారితో నీశ్వరుడు హనుమంతునకు సుందరుఁడన్న పేరు కూడఁ గలదని చెప్పినట్లు కలదు

ఆ భాగ మీ గ్రంథమునం దుద్ధృతమై యున్నది

సుందరహనుమన్మంత్ర మని యొకటి కలదు ఆ మంత్రము గూడ ఈ గ్రంథమునందు గలదు.

బ్రహ్మ పదార్థము సత్యం శివం సుందరం అనిచెప్పఁబడు చున్నది

కనుక సుందర శబ్దము బ్రహ్మ పదార్థమునకుఁ బ్రతీకగా జెప్ప వచ్చును

అట్లుకూడా ఈ సుందరకాండము మహాతత్త్వ బోధకమని చెప్ప గును.

'అశోచ్యా నన్వశోచస్త్వం' అన్న మాటలు తొలుత చెప్పినది ఆంజనేయులు వాలి కొఱకు దుఃఖించు తారకు హనుమ యీ ఉపదేశమును జేసెను భగవంతుడు తన గీతలను దీనితోఁ బ్రారంభించెను. హనుమ పరమయోగి,

సాక్షాత్ బ్రహ్మ పదార్థము వంటివాడు అయనకు బ్రహ్మ పదార్థమునకు భేదములేదు ఈ విషయము పలుచోట్ల నిరూపింపబడి యున్నది.

శ్రీ శాస్త్రిగారు సుందర హనుమద్వైభవ మన్న పేరుతో నిట్టి గ్రంథమును వ్రాసి భక్తుల కందిచ్చుట యన్నది తెలుగువారు మఱువరాని మహోపకారము

ఈ గ్రంథమును జదివి భక్తులు తరింతురుగాక

ఆంధ్ర ఆస్థానకవి
విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

II

మంత్రశాస్త్ర ప్రవీణులును, శ్రీ హనుమదుపాసకులును అయిన బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులు శ్రీ శిష్ట్లా చంద్రమౌళిశాస్త్రిగారిచే రచింపబడిన "శ్రీ సుందర హనుమద్వైభవము" అను గ్రంథరాజమును ఆవిష్కరించు మహాద్భాగ్యము భగవత్ప్రేరణచే నాకు కలిగింపబడినది అందు వలన నా జన్మధన్యత నొందినట్లు భావించుచున్నాను ఈ గ్రంథమున మాచితిని చాలా ముఖ్యములైన విషయములు శ్రుతిస్మృతి పురాణాంతర్గతములగు వానిని శ్రీ శాస్త్రిగారు వారు పాండిత్య ప్రకర్షవలన సులభమైన శైలిలో చదువరులకు అందచేసి యున్నారు

శ్రీ శాస్త్రిగారి జీవితము శ్రీ హనుదుపాసనకు, హనుమత్సేవకు అంకితము హనుమత్సాక్షాత్కారము వారియందు పూర్తిగా గలదు వారి వంశమందే ఈ ఉపాసన పారంపర్యముగా వచ్చుచున్నది అట్టి నిష్ఠాతులు వ్రాసిన గ్రంథరాజము ఉత్తమోత్తమమని వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

హనుమంతునికి సుందరుడు అని పేరు ఎటులవచ్చినదో నిరూపించుటకు శ్రీ శాస్త్రిగారు అనేక విశిష్టమైన నిదర్శనములను చూపియున్నారు. సుందరకాండ విశిష్టతను అనేకచోట్ల సప్రమాణముగా వివరించిరి. ఒకచో వారు ఈ క్రింది విధముగా వ్రాసిరి.

"రామాయణసారము సుందరకాండము
భారతసారము భగవద్గీత కనుకనే
అవి రెండును మనకు నిత్యపారాయణ
యోగ్యములు అయినవి, భగవద్గీత
మోక్షసాధనముకాగా, సుందరకాండ
మైహికాముష్మిక సాధన మగుచున్నది"

శితికంఠ రావణ కథను వివరించునపుడు శ్రీ శాస్త్రిగారు హనుమంతుడు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడని సప్రమాణముగా నిరూపించిరి సాక్షాత్ భగవాన్ శివుడే హనుమంతుడాయెను గదా!

సుందరకాండ మహా మంత్రమనియు, అట్టి మహామంత్రాను ష్టానక్రమమును, సుందరకాండ పారాయణ రీతిని, ఆంజనేయ పూజా దిక్రమమును, సప్తసర్గ పారాయణ విధియు, పంచముఖీ సప్తముఖీ హనుమత్ ప్రార్థనలను, సంతాన హనుమత్ మంత్రమును, అనేక చికిత్సా విధానములను, గ్రహదోష శాంతులను, శ్రీ సీతారామాంజనేయ అష్టోత్తర నామావళులను, ఆంజనేయ సహస్ర నామమును, శ్రీ రామోత్తర తాప నిషత్తులోని ముఖ్యాంశములను, వాల్మీకి రచిత సుందరకాండ మూలమును ఈ గ్రంథమునందు పొందుపరచిరి. శ్రీ హనుమదుపాసకులకు, సుందరకాండ పారాయణా పారిణులకు ఈ గ్రంథము హనుమత్ జలధి అయి అనేక ముఖ్యాంశములకు నిధి అయి వెలుగొందుచున్నది.

రామాయణ గాథ శతకోటి ప్రవిస్తరము. అందులోని ప్రతి అక్షరమును మహా పాతకనాశమని ఆర్యోక్తి. అట్టి పవిత్ర గ్రంథములోని భాగమే ఈ గ్రంథరాజము. శ్రీ శాస్త్రిగారు ఈ గ్రంథ రచనకు పూనుకొననిచో ఇట్టి మహదవకాశమును చదువరులు కోల్పోయెడివారు ఈ గ్రంథము అచ్చునకు
ప్రచురణకు దోహదకారులైన వారు ధన్యులు
పండిత పామరులను ఈ గ్రంథరాజము తృప్తిపరచుననుటలో

సందియములేదు. భక్తాగ్రేసరు లెల్లరు ఈ గ్రంథమును చదివి తరింతురు గాక!

ఇట్లు,
గొల్లపూడి వెంకటరామశాస్త్రి,
29-4-76
(రిటైర్డు జడ్జి, ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు,
హైదరాబాదు)

III

I have gone through the book '**SUNDARA HANUMATH VAI BHAVAM**' written by Sri Sistla Chandramouli Sastry who is well known for his proficiency in Mantra Sastra. This book is bound to be welcomed by orthodox devotees of Sri Rama and Sita and Bhaktas of Hanuman. It Contains all that they would like to have in a compendious form the original verses of Sundarakanda, the parayana vidhi, the pooja vidhanam, stories of Sri Anjaneya, Ashtottarams etc. I hope this book will read and made use of by a large number of Asthikas and will serve to spread the gospel of Ramayana and the incomparable devotion of Sri Anjaneya, throughout the length and breadth of Andhra Pradesh.

Alladi Kuppuswami
20-4-1976
JUDGE HIGH COURT OF
ANDHRA PRADESH
HYDERABAD

ఓమ్

శ్రీ సీతారామాంజనేయాయ నమః

ఓమ్ శ్రీ సాయిరామ్

తృతీయ ముద్రణ

"శ్రీ సుందరహనుమద్వైభవము" 1962 సంవత్సరంలో ప్రథమ ముద్రణ. 1976 సంవత్సరంలో ద్వితీయ ముద్రణ పొంది భక్తుల హృదయములలో ముద్రవేసి యున్నదనుటలో ఎట్టి అతిశయోక్తి లేదు. ఈ గ్రంథము సుందరకాండ పారాయణాపరులకు ప్రామాణిక గ్రంథమై అలరారుచున్నది ఆంధ్రదేశము నలుమూలలా వ్యాప్తి చెంది భక్తులకుపయుక్తముగా నున్నది. ఇటువంటి ఆధ్యాత్మిక గ్రంథము హనుమద్భక్తుల ఒత్తిడి, ప్రోత్సాహముతో యిప్పుడు తృతీయ ముద్రణ చేయవలసిన అవశ్యకత వచ్చినదంటే దానిలోని విశిష్టత చెప్పనవసరంలేదు. మా తాతగారైన కీ॥శే॥ బ్ర॥శ్రీ॥ శిష్ట్లా చంద్రమౌళి శాస్త్రిగారు సాక్షాత్తు హనుమ వ్వరూపులగుటచే వారు రచించిన ఈ సుందర హనుమద్వైభవము ఇంత బహుళ ప్రచారమయి, ఆస్తికులకుపయుక్తముగా నున్నది

ఈ గ్రంథము అచ్చు విషయములో నాకు అన్ని విధాలా సలహాలతో సహకరించిన మిత్రులు, శ్రేయోభిలాషులు అందరూ అభినందనీయులు. ముఖ్యముగా నా బాల్య స్నేహితుడు శ్రీ గూడపాటి రామమోహనరావు మరియు నా ప్రాణ స్నేహితుడు శ్రీ కాకరాల రాజేంద్రవరప్రసాదరావు గారు అభినందనీయులు. ఈ గ్రంథమును సకాలము లో చక్కగా సర్వాంగ సుందరముగా అచ్చు వేయించి ఇచ్చిన శ్రీ ప్రసన్న ఆర్ట్ ప్రింటర్స్, ఏలూరు వారు ఎంతయో అభినందనీయులు.

ఈ గ్రంథములో ఏమైనా తప్పులున్నచో పెద్దలు, మహనీయులు నన్ను ఆశీర్వదించి తెలియచేసినచో తరువాత ముద్రణలో సరిచేసి అంద చేయగలను.

ఇట్లు
గ్రంథప్రకాశకులు

పెదపాడు,
13-10-1993

జైసాయిరామ్

శిష్ట్లా హనుమత్ శాస్త్రి

శ్రీ హనుమద్గ్రంథరత్నమాల

బ్రా॥ శ్రీ శిష్టా చంద్రమౌళి శాస్త్రి గారిచే రచించబడిన
ఇతర గ్రంథములు

1.	శ్రీ హనుమన్మంత్రానుష్ఠాన ప్రకాశిక	25–00 రు.
2.	శ్రీ హనుమద్వ్రతజయంతీ ప్రదక్షిణ కల్పము	25–00 రు.
3.	శ్రీ హనుమద్విలాసము	25–00 రు.
4.	శ్రీ హనుమత్ప్రతిష్ఠాకల్పము	25–00 రు.

గ్రంథములు లభించు ప్రదేశము

బ్రా॥ శ్రీ శిష్టా హనుమత్ శాస్త్రి
పెదపాడు (పోస్టు)
పశ్చిమగోదావరి జిల్లా (ఆం.ప్ర.) 534 437
✆ (85)507

విషయసూచిక

ప్రథమాధ్యాయము

ద్వితీయాధ్యాయము

తృతీయాధ్యాయము

చతుర్థాధ్యాయము

పంచమాధ్యాయము

గమనిక :

111 పుటలో రామాష్టోత్తర శతనామపూజయైన తరువాత 180 పుటలో చెప్పబడిన సీతాదేవి అంగపూజయు, సీతాష్టోత్తరశతనామ పూజయు అనుసంధానముచేసి తరువాత ధూపదీపాదులనుజేసి పూజా పరిసమాప్తి చేయవలయును.

ఉపాసనా ప్రాశస్త్యము

శ్లో॥ అమల కనకవర్ణం ప్రజ్వలత్పావకాక్షం
సరసిజ నిభవక్త్రం సర్వదా సుప్రసన్నం
పటుతర ఘనగాత్రం కుండలాలంకృతాంగం
రణజయ కరవాలం రామదూతం నమామి.

ఉపాసనం నామ యథాశాస్త్ర ముపాస్య అస్యార్థస్య విషయీకరణేన సామీప్య ముపాగమ్య తైలధారావత్ సమాన ప్రత్యయ ప్రవాహేణ దీర్ఘకాలం యదాసనం తదుపాసన మాచక్షతే-

ఆ వృత్తి రసకృ దుపదేశాత్ - బ్ర సూ.

శ్లో॥ ఉపాసనా ఫలా న్ముక్తి భోగాన్ కర్మఫలాన్ సదా
భుంక్తే విష్ణోః సమీపస్థః సర్వదోష వివర్జితః

తా॥ ఉపాసనా వల్ల భక్తుడు ముక్తుడగును ఐహికములైన భోగములను సత్కర్మఫలముల ననుభవించును పాపము లన్నియు నడగి పోవుటచే విష్ణువునకు సామీప్య భావము నొంది సామీప్యసిద్ధి బొందును

శ్లో॥ యోగ్యోపాసనాం వినా నైవ ముక్తిః కస్యాపి సేత్స్యతి
అయోగ్యోపాసనా కర్తు రనర్థశ్చ భవిష్యతి.

తా॥ యోగ్యమైన ఉపాసన, అనగా సత్త్వ గుణ ప్రధానమైన యుపాసన లేనిచో ఎన్నటికిని ముక్తుడు గాడు అయోగ్యమైన, అనగా తామస గుణముతోగూడిన ఉపాసకునకు తప్పక అనర్థము (హాని) కలుగును

శ్లో॥ తస్మాద్యోగ్యతాం జ్ఞాత్వా హరేః కార్య ముపాసనమ్
కర్మణామనసా వాచా సర్వావస్థాసు సర్వదా.

తా॥ అందువల్ల యోగ్యతను బట్టి, దాని మంచి చెడ్డలను దెలిసికొని శ్రీ హరి యొక్క ఉపాసనము సర్వకాల సర్వావస్థల యందును త్రికరణశుద్ధిగా చేయవలెను

శ్లో॥ భక్తిరూపాపన్నమే వోపాసనం సంరాధనమ్
దేవో భూత్వా యజేత్ దేవం-

తా॥ భక్తి రూపము పొందిన ఉపాసనమే సంరాధన మనబడును తాను దేవుడై దేవుని ఉపాసింపవలెను నారుద్రో రుద్ర మర్చయేత్' అన్నట్లు

శ్లో॥ గవాం సర్పిః శరీరస్థం నకరో త్యంగపోషణం
నిస్సృతం కర్మ సంయుక్తం పున స్తాసాం తదౌషధం-

తా॥ ఆవుల నెయి శరీరమునకు పోషణ నియ్యదు కర్మవల్ల అనగా పాలనుండి పితికిన అమృతము మూడువిధములైన శరీరములకు ఔషధముగా పనిచేయును

శ్లో॥ ఏవం సహి శరీరస్థం సర్పివ త్పరమేశ్వరః
వినా చోపాసనా దేవ న కరోతి హితం నృషు.

తా॥ ఇట్లు శరీరము నందు పరమేశ్వరుడు ఆవు శరీరము నందు నేయివలె సూక్ష్మ శరీరుడై యుండును ఉపాసన లేనిదే ఆయన నరులకు హితము చేయలేడు

మహాశయులారా! సమస్త ప్రాణిజాలమును ఇహమునందును పరమునందును సుఖమునే యభిలషించును అట్టిసుఖమును విహితకర్మాన

ష్ఠానముచేతను నిషిద్ధకర్మ పరిత్యాగముచేతను సంభవించును. విహిత కర్మానుష్ఠాన మనునది కాయిక వాచిక మానసిక దోషరాహిత్యముగ అనుష్ఠింపబడిననే సఫలమగును సామాన్యముగ కాయిక మానసిక దోషములనబడు ఆధివ్యాధులచే పీడింపబడనివారరుదు అట్టి ఆధి వ్యాధులు విహితకర్మానుష్ఠానమునకు ప్రతిబంధకములు, గాన ఆధివ్యాధులు కలవారలు సత్కర్మానుష్ఠానాసమర్థులు గనుక తత్ఫలమగు ఐహికాముష్మిక సుఖములను పొందజాలరు ఆధివ్యాధులను తొలగించుకొనినచో సత్కర్మల నాచరించి తత్ఫలమగు సుఖమును బడయగలరు ఆధివ్యాధులన్ననో సామాన్యమైనవి కావు ఆధియన మనోవికారము అయ్యది భూతప్రేత పిశాచాది దుష్టగ్రహావేశమువలన గాని ఇష్టవస్తువు యొక్క అప్రాప్తి వలనగాని భ్రాంత్యాదులవలన గాని సంభవించును అట్టి చిత్తవికారమును ఉపాయాంతరములచే పోగొట్టుకొనుట దుర్లభము యోగాభ్యాసరూపమగు ఉపాయమున్నను అయ్యది సంప్రదాయ పరిభ్రష్ట మగుటచే సులభముగ ననుష్ఠించుటకు శక్యమైనదికాదు వ్యాధులన్ననో శరీరమునకు వికృతిని సంపాదించి తద్ద్వారా దుఃఖకరములు గాన కాయికము లనబడును అట్టి వ్యాధులు కుష్ఠాప స్మారాధులని తద్భేదములు చరక సంహితాది గ్రంథముల యందు విపులముగవర్ణింపబడినవి ఆ వ్యాధులు సామాన్యముగ నూటికి తొంబదివంతులు అసాధ్యము లనియే చరకసంహితయందు వర్ణింపబడినవి ఐనను తాత్కాలికోపశాంతి కొరకు చికిత్సలును చెప్పబడినవి అట్టిచికిత్సలు ఓషధీసంప్రదాయము ననుసరించియు రసాదిసంప్రదాయము ననుసరించియు ద్వివిధములుగ నున్నవి అందు ఓషధులు హిమవద్వింధ్యాది మహా పర్వత ప్రాంతములయందు ఉత్పన్నము లైనవియే వ్యాధి నివారకములనియు, ఆ యోషధులను సంప్రదాయానుసారముగ గుర్తించి కాలవిశేషము నందు సంగ్రహించవలసిన దనియు వర్ణించబడినది

ఎల్లనిన మూలికోద్ధరణ మిట్లు చెప్పబడి యున్నది పూర్వోక్త శుభవిధౌ, భానువాసరయుక్త అమావాస్యా పుణ్యదివసే - పుష్యమీ నక్షత్రయుక్త భానువాసర పుణ్యా దివసే, ఇత్యాది పర్వకాల ముచ్చరేత్, సర్వ కార్యసిద్ధ్యర్థం మూలికా గ్రహణం, కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య॥

విధి మంత్ర సమాయుక్తం, ఔషధం సఫలంభవేత్,

విధిమంత్ర విహీనంతు, కాష్ఠవద్భేషజం భవేత్॥

రహస్య స్థలమందును మంచి అరణ్యమందును ఉన్న మూలికలు ప్రశస్తమయినవి మరియు పైన వ్రాయబడిన ప్రకారము మంత్ర విధానముతో తేబడినవియు ప్రశస్తములు॥

పుట్ట, భావి, మార్గం, చెట్టుమీదను దేవాలయంమీదను స్మశానమందును, మంత్ర పూరితముగా తీయనివి ప్రశస్తములుకావు పర్వము రేపు అనగా, మూలికను చూచుకొని, శుచితో వుండి భగవంతుని ప్రార్థించి, ఇష్టదైవమును ప్రార్థించి మూలికకు యినుము తగలకుండా, జాగ్రత్తగా త్రవ్వి వ్రేళ్ళకు భూమిపట్టు కొంచెము వుండేలాగున చూచుకుని: ఆ త్రవ్వినదానినిండా వుదకమువుంచి, మూలికకు సాంబ్రాణి పొగవేసి, విధిప్రకారం, ఓ ఓషధీ! నిన్ను నేను గ్రహించినానని చెప్పి పసుపు పూసిన దారం, ఆవృక్షముకు కట్టవలెను ఉదయముపూట ముందుగా భూత ప్రేతాదులు చేరకుండా దిగ్బంధన మొనరించి వృక్షమూలము దగ్గరకు వెళ్ళి "ఓం నమో భేతాళాశ్చ పిశాశాశ్చరాక్షశాశ్చ సరీసృపా॥ అప సర్పంతు తే సర్వే వృక్షా దస్మా చ్ఛివాజ్ఞ యా॥ యీ మంత్రంవల్ల అభి మంత్రించి యీ క్రింది శ్లోకముచే నమస్కారము చేయవలమును

నమస్తేమృత సంభూతే బల వీర్యవివర్ధనీ బల మాయుశ్చ మే దేహి, పాపా న్మేత్రాహి దూరతః॥ యీ ప్రకారం నమస్కారం చేసి,

చంద్రకోయ్యలో చేసిన మేకుపల్లి, యీాదిగువ మంత్రం పఠించుచు.త్రవ్వవలెను యేనత్వాం ఖనతే బ్రహ్మ యేన త్వాం ఖనతే భృగుః యేన ఇంద్రోథవరుణో యే నత్వాసముపచక్రమే తేనాహం ఖనయిష్యామి। మంత్రపూతేన పాణినా మాతే, పాతే మానిపాతే। మాతేతేభ్యోన్యధాభవత్। అత్రైవ తిష్ఠ కల్యాణి మమకార్యకరీ భవ॥ యీ ప్రకారం పఠింపుచు సాధ్యమైనంతవరకు ప్రేళ్ళు తెగకుండా తీయవలయును-

ఓం హ్రీం హ్రూం ఫట్ స్వాహా॥ యీ మంత్రం పఠించుచూ తీయవలయును

పరీక్షలుమన్నవో మనకు అట్టి ఓషధులే దొరుకుటలేదు "కాకోల్యాదిగణము, జీవంతికాదిగణము సోమలత,జ్యోతిష్మలత,రుదంతీలత" మొదలగు ఓషధీరాజములు మహాపర్వత ప్రాంతములయందును దృష్టిగోచరములగుటలేదు యధాసంభవమగు స్వల్పౌషధులైనను దేశకాలనియమము లేక సంగ్రహించబడిన వగుటవలన నిస్సారములుగనున్నవి రససంప్రదాయ మన్నవో రసవిషగంధకములు అష్టాదశసంస్కారములచే సంస్కరింపబడిననే గాని నిర్దుష్టములై ఫలజనకములు కానేరవు అట్లుగాక పోవుటయే గాక అపరిశుద్ధత వలన నితర వికారములను కూడా కలిగించుచున్నవి కనుక ఆధివ్యాధులకు చెప్పబడిన ఉపాయములచే ఆత్యంతిక నివృత్తి దుర్లభము, అట్టి ఆధివ్యాధులను సుకరముగ అత్యంతము నశింప జేయుటకు సాధనమును అన్వేషించుటకు యత్నము చేయవలసి యున్నది ఈనాచే ఉపదేశించబడు సాధనము ప్రతి గ్రామమునందును ప్రతి మఠమునందును ఆబాలగోపాలమునకు విదితము అట్టి సాధనమేమనగా! శ్రీ హనుమత్

మంత్రానుష్ఠాన, ప్రదక్షిణపూజానమస్కారములు మొదలగునవి సామాన్యముగా ఆస్తిక దేశమగు మన భరత ఖండమందు ఆంజనేయాలయము రామాలయములేని గ్రామమేలేదు. ప్రతి గ్రామమునందును చిన్నదియో పెద్దదియో ఆలయమును నిర్మించి యందు శిలావిగ్రహమును గాని పటమును గాని ప్రతిష్ఠించి భక్తిపూర్వకముగా ఆచండాలాంతము ఐకమత్యముతో ఆస్తిక బుద్ధితో శ్రేయస్సు నభిలషించి సేవించుచున్నారు ఆంజనేయ విగ్రహము గాని పటముగాని ఆంజనేయ స్మరణగాని లేని ప్రతి గ్రామమునందును శ్రీ రామాజ్ఞచే రాక్షసులు భూత ప్రేతపిశాచాద్యావేశ రూపములుగా మానవులను భక్షించుచుందురనియు, శ్రీ ఆంజనేయ పూజాదులచే గాని స్మరణమాత్రముచే గాని భక్తితో ఆంజనేయు నుపాసించువారలకు అట్టిబాధలు తొలగి పోవుననియు అనేక ప్రమాణములు కలవు వానిలోకొన్నిటి నుదాహరించుచున్నాను శిలసంహిత యందు ఈ క్రింది విధముగ చెప్ప బడియున్నది:-

శ్లో॥ మమ పార్శ్వ గతా వీరా రాక్షసాః పిశితాశనాః ।
యాచంతే జానకీనాథం నరభోజనమేవ చ ॥
ఇతి శ్రుత్వా రామచంద్రః అబ్రవీజ్జానకీ పతిః ।
ఆంజనేయం వినా యత్ర తత్ర భక్షంతు మానవాన్ ॥

తా॥ మాంసభక్షణ యందు ఆసక్తి గల రాక్షసులు, తమకు నర భోజనము కావలెనని శ్రీ రామచంద్రుని కోరగా ఆ సమయమునందు రామచంద్రమూర్తి ఆ రాక్షసులను జూచి ఆంజనేయ విగ్రహము గాని తత్స్మరణము గాని యే గ్రామము నందు గాని యే గృహము నందు కాని లేదో అచ్చటి మనుష్యలను భక్షింపుమని ఆజ్ఞయిచ్చెను ఇట్లు ఆజ్ఞ యిచ్చి తక్షణమే హనుమంతునితో ఇట్లు పలికెను

శ్లో॥ గచ్ఛ శీఘ్రం మహాభాగ కురు రక్షోవిదారణం।
రక్ష విశ్వం కపిశ్రేష్ఠ రక్షోగణవిదారణ ॥

తా॥ ఓ ఆంజనేయా! నీవు శీఘ్రముగా గ్రామముల యందు నివసించి రాక్షసులను నశింపజేయుము. నేను రాక్షసులకు పూర్వోక్తప్రకారముగా వరము నిచ్చియుంటిని నీవు లేనిచో రాక్షసులు మనుష్యులను బాధింతురు గనుక విశ్వమును రక్షింపుము అనిన-

శ్లో॥ ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా రామదూత స్సుబుద్ధి మాన్।
తదారభ్య దివారాత్రం రక్షన్ సర్వం చ రాష్ట్రకమ్ ॥

తా॥ ఈప్రకారముగా పలికిన రామచంద్రుని యొక్క వాక్యములను విని సర్వభూత దయాపరుడగు హనుమంతుడు అప్పటినుండియు దివారాత్రములయందు తన ధ్యానాదికము చేయు భక్తులను సంరక్షించుచు సర్వరాష్ట్రముల యందు నిండియుండెను ఇట్లు అనేకములగు ప్రమాణములు తాళపత్రాదులయందును సుదర్శన సంహిత, శౌనక సంహిత, హనుమచ్చాబర చింతామణి యను గ్రంథములయందు ననేకము లున్నను గ్రంథవిస్తర భీతిచే సంగ్రహముగా నుదాహరించిరి సామాన్యముగా పూజావిధాన మని సమిష్టి రూపముగ చెప్పబడు పూజావిధానము సాంగోపాంగముగా కల్పోక్త ప్రకారముగా నాచరించబడిన యెడల ఆధివ్యాధిరూపము లగు సమస్త దుఃఖములు నివర్తించును చిత్తస్వాస్థ్యము కలుగును స్వస్థచిత్తులై సత్కార్మానుష్ఠానముచే ఐహి కాముష్మిక సుఖములను బడయగలరు. ఇందుకు 'హనుమచ్చాబర చింతామణి' యను తాళపత్రగ్రంథమునందుగల ప్రమాణవచనముల నుదాహరించు చున్నాను

శ్లో॥ ఆంజనేయమను శ్లోకే శంకరేణ ప్రకాశితః।
భూత ప్రేత పిశాచాద్యా శ్శాకినీ బ్రహ్మరాక్షసాః ॥
దృష్ట్వైవ ప్రపలాయంతే మంత్రానుష్ఠానతత్పరమ్ ॥

తా॥ ఆంజనేయ మంత్రము శంకరునిచే ప్రకాశింపచేయ బడినది అట్టి మంత్రము నుపాసించువానిని చూచుటతోడనే భూతప్రేతపిశాచాదు పారిపోవును

శ్రీ హనుమత్పూజఫలననే, సకలవ్యాధులు సర్వదుష్టగ్రహముల బాధలు,నివర్తించు నసుటకు, ఆనంద రామాయణములో మనోహర కాండయందుఁ గల కథను వ్రాయు చున్నాను

శ్లో॥ యదా రామ స్త్రికూటాద్రౌ । నాగపాశైస్తు పీడితః ।
నారదస్య వచః శ్రుత్వా, సస్మార వినతాసుతం ।
తదాసౌ కాశ్యపీవీర స్సమాగత్య రణాంగణే ।
ప్రణామ మకరో త్తస్మై రామాయామితతేజసే ।
నివార్య పన్నగాస్త్రం, తన్మేఘనాద నమీరితం ।
తుష్టావ రఘువీరం తం స సైన్యంచ సలక్ష్మణం ।
ఉవాచ. ప్రణిపత్యాథ రామభద్రం, ఖగేశ్వరః ।

గరుడ ఉవాచ :

ఆశ్చర్య మిద మత్యంతం । యద్భవానస్మరద్ధిమాం ।
సతివీరే మహారుద్రే । సగణే శ్రీ హనూమతి ।
సుగ్రీవే సతి నీలేచ । సుషేణే జాంబవత్యపి ।
అంగదే దధివక్త్రేచ । తారేచ తరళే తథా ।
మైందే సతి మహావీర్యే । కిమత్రాస్తి ప్రయోజనం—

శ్రీ రామ ఉవాచ :

భవద్భీతి ముపాగమ్య । విద్రుతాశ్చ భుజంగమాః
ఏతేషు సత్సు వీర్యేషు । కిము సైన్య మపీడయన్ ।.

గరుడ ఉవాచ ః

రామదేవ మహామాబాహో । కపీనాం చరితం శృణు ।
ఆత్మనోఽపి సమాదిష్టా న్మాకురుష్వాత్ర గహనం ।
సాక్షాత్త్వం భగవాన్ విష్ణు లక్ష్మీస్తుజనకాత్మజా ।
సౌమిత్రిః ఫణిరాజో ఽ యంరుద్రాశ్చకపయః స్మృతాః ।
సుగ్రీవో వీరభద్రోఽయం శంభురేష స్మృతో నలః ।
విద్ధి దాశరథే నూనం గిరిశో నీల ఏవచ ।
మహాయశా స్సుషేణోఽయం జాంబవాం శ్చాప్యజై కపిః ।
అహిర్బుధ్న్యస్త్వంగ దోఽత్ర దధివక్త్రః పినాకధృత్ ।
శ్లో అయుతా జిష్ణ్వయంతారః స్థాణుశ్చ తరళో మతః ।
మైందో భర్గ స్తనుస్సాక్షాత్ హనుమాన్ భగవాన్ స్మృతః ।
అవతీర్ణా మహా రుద్రాస్త్వం దధానం రఘునందన ।
అవసన్ సర్వ దేశేషు నానాపర్వత మధ్యతః ।
ధృత్వాచ కపి రూపాణి అవతేరు ర్మహీతలే ।
సర్వే ఽకపితాంప్రాప్తా కారణం తద్బ్రవీమి తే ॥
పురా దేవా స్సురై స్సింధో ర్మథితా ద్వ్యాధయోఽ భవన్ ।
నానాపీడాకరా స్సర్వా లూతా విస్ఫోటకాదయః ।
తైరేవ వ్యాధిభి స్సర్వం పీడితం జగతీతలం ।
ఋషయోఽపి నృపాలాశ్చ బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।
ఊచుశ్చ జగతాం నాథం బ్రహ్మాణం కమలోద్భవం ।
త్రాహిత్రాహి జగన్నాథ వ్యాధిభ్యో జగతీ మిమాం ।
పీడితాం దారుణైర్ఘోరై ర్వైద్యై రద్యైశ్చ విశేషతః ।
త్రిదోషైర్ జ్వరభూతాం విభ్రమైర్వ్యా కులీకృతాం ।
ఔషధాని నసిద్ధ్యంతి మంత్ర యంత్రాణిచైవహి ।

పీడయంతి మహారోగా మానవాన్నాశకారిణః ।
ఏతత్తే కథితం సర్వం బ్రహ్మన్ త్వత్పురత స్సృధీః ।
తత్తేషాం వచనం శ్రుత్వా రుదన్ సంప్రార్థయ ద్విధిః ॥
తేపి శ్రుత్వా బ్రహ్మ వాక్యం రుద్రా ఏకాదశామలాః ।
సమాశ్వాస విరంచింతే వీరభద్రాదయ స్సురాః ।
సంభూయ వానరేష్వేవ సుగ్రీవ ప్రముఖా ఇమే ।
పర్యటన్ పర్వతాగ్రాణి మండలానిచ సర్వశః ।
నాదయంతో జగత్సర్వం బభుక్కార్త్రైః సుదారుణైః ।
క్ష్వేడితైః క్రీడనైస్తేషాం వ్యాధయో నాశ మాప్నుయుః ॥
తతస్తు సకలాం దృష్ట్వా వానరై ర్వేష్టితాం భువం ।
తుతోష భగవాన్ బ్రహ్మ దదౌ తేభ్యో వరాన్ బహూన్ ॥

బ్రహ్మోవాచ

శ్లో॥ యుష్మాస్వపిచ ముద్రాస్తు మృత సంజీవినీకిలా ।
ఆజ్ఞాస్తు సర్వజగతి వేగోఽ స్తు మనసస్సమః ॥
యుష్మాన్ స్మరంతి యేమర్త్యాః పూజయంతి భవత్తనూః ।
పతాకా వివిధాః కృత్వా చిత్రతోరణ సంయుతాః ॥
భక్ష్య భోజ్యాని ఖాద్యాని లేహ్యం పేయంచ సర్వశః ।
యుష్మా నుద్దిశ్య యేమర్త్యాః జుహ్వంతిహి హుతాశనే ॥
హవిః పుణ్యతమం రుద్రాస్తేషాం సిద్ధిర్న సంశయః ।
పాయసేనైవ సాజ్యేన తథైవ తిల సర్పిషా ॥
యజంతి భవతాం వృందం తే యాంతి పరమంపదం ।
ఏవంవై రుద్రమఖిలం గాథా వైశ్వానరీ స్తథా ॥
మానస్తో కేతివా మంత్రో మనోజ్యోతి రథాపివా ।
భవతాం యజనం చాత్ర గాయత్ర్యా వా ప్రకీర్తితం ॥

ఏవం యే మానవాలోకే విధానం పరికుర్వతే ।
వ్యాధిం ముక్త్వా సుఖాసీనా స్త్వంతే యాం త్యక్షయంపదం ॥

గరుడ ఉవాచ ః

శ్లో॥ ఇతిరామ పరావృత్తం కపీనాం కథితం మయా ।
ఏషు రుద్రేషు సర్వేషు హనుమాన్ భద్రనాయకః ॥
విధానం తత్రకర్తవ్యం యత్రాస్తే హనుమత్తనుః ।
గోపురే హనుమన్మూర్తి శ్శిలాయాంచ ప్రతిష్ఠితా ॥
తత్ర సర్వం ప్రకర్తవ్యం విధానం పరసత్తమ ॥

తాత్పర్యము- శ్రీరాముడు త్రికూటాచలంబున నాగపాశముచే పీడింపఁబడుచున్నప్పుడు నారదముని యేతెంచి చెప్పినట్లు గరుడుని స్మరించెను అంతనావైనతేయుడు రణాంగమునకువచ్చి శ్రీరామమూర్తిని వందించి మేఘనాధుని పన్నగాస్త్రము నుపసంహరించి యక్కాలమున సకలసేనలతోడ లక్ష్మణసమేతుడైన శ్రీరామునికినమస్కరించి"స్వామీ' ఇక్కడ ప్రమథగణముతోడ శ్రీ రుద్రుడగు హనుమంతుడు సుగ్రీవ నల నీల సుషేణ జాంబవదంగద దధివక్త్ర తారతరల మైందులుండగా నీవు నన్ను స్మరించితివి గదా? ఇది మిక్కిలి ఆశ్చర్యముగా నున్నది నావలన ఏమి ప్రయోజనమి స్చట గలదు? " అని అడిగెను అందుకు శ్రీరాముడు నీవలన భీతి నొందిగదా పాములు పరుగిడినవి? మహావీరులందరుండినను అవి సైన్యమును పీడించినవి గదా? "అని పలుకగా, నంత నా గరుడుడు- మహాత్ముడగు శ్రీరామమూర్తీ' కపులయొక్క చరిత్రమును వినుము; పరమాత్మ వలనను సమాపిమ్పలగు వీరిని నీవు నిందించవలదు సాక్షాద్భగవంతుడగు శ్రీమన్నారాయణుండవు నీవు, లక్ష్మియే సీత ఈ లక్ష్మణుఁడు ఆదిశేషుడు, రుద్రులందరును కపులై యున్నారు, ఎట్లనిన, ఈ సుగ్రీవుడే వీరభద్రుడుగ, ఈ నలుడు శంభుడుని,ఈ నీలుఁడు

గిరీశుండు౩, ఈ సుషేణుడు మహాయశుఁడు ౪, జాంబవంతుడు అజైక పాద్దేవత ౫, అంగదుడు ఇచ్చట పహిర్బుధ్న్యుఁడు ౬, దధివక్త్రుండు పినాకధారి ౭, తారుఁడయుతాజిత్తు ౮, తరలుడు స్థాణుడు, ౯ మైందుడు భర్గుండు ౧౦, శ్రీ హనుమంతుడే సాక్షాద్రుద్రావతారుఁడు ౧౧ ఇట్లు ఏకాదశ మహారుద్రులు శ్రీ రామా! నీ కొరకై యవతరించిరి వివిధ పర్వతంబుల నడుమ దేశంబుల యందంతట వీరు వసించిరి వీరు కపులగుటకు కారణం బేమనిన, మునుపు దేవతలు సముద్రమును మధించినపుడు లూతావిస్ఫోటకాదులు బహుపీడాకరంబులగు రోగంబులు గల్గినవి వాటిచే లోకంబు పీడింపబడె ఋషులును, రాజులును బ్రహ్మను శరణుజొచ్చిరి "జగంబంతయు త్రిదోష సంకలితంబులగు మహాజ్వరాది వ్యాధులచే విభ్రాంతి నందె మంత్ర యంత్రౌషధంబులు నిష్ఫలదాయకంబులైనవి, "రక్షింపుము, రక్షింపుము," అను వీరి మొరనాలకించి నీ యెదుట బ్రహ్మదేవుండు రుద్రులను సంప్రార్థించెను ఏకాదశ రుద్రులును బ్రహ్మవాక్యమును విని వెంటనే వీరభద్రాదులగు తాము సుగ్రీవాది కపులుగా దేవగణంబులతోడ నవతరించి, అంతట పర్వతాగ్రంబులలో చరించుచు గర్జించుచు క్రీడించుచు వచ్చిరి అంత నా వ్యాధులుపశాంతంబులయ్యె అంత వానరవేష్టితంబగు భూమండలమును చూచి సంతోషించిన బ్రహ్మదేవుండు వారి కిట్లు వరంబులనొసగె "మీ యందు మృత సంజీవినీ కల ముద్రగా నుండుత మీ యాజ్ఞ సర్వ జగంబున గల్గునుగాక మీ వేగంబు మనోవేగముగునుగాక వరులెవ్వరు చిత్రతోరణ పతాకలతోడ మీ రూపంబులను పూజించి మిమ్ము నుద్దేశించి యగ్నిలో హోమము చేయుదురో, వారికి రుద్రులు ప్రసన్నులై సిద్ధిప్రదులగు చుందురు గాక తిలహోయసాజ్యంబులచే యజించినవారు పరమపదము నందెదరు ఇట్లేగదా మహారుద్రంబును, అట్టే వైశ్వానరీ

గాథయును, మానస్తోకే, మనోజ్యోతి ర్గాయత్రీ మంత్రంబులలో దేని చేతనై నను యజనము జేయదగు ఇట్లు యజించిన నరులు మహా వ్యాధి విముక్తి నంది యంతమున నక్షయ పద మందెదరు" అని బ్రహ్మ వరము కలదు కావున శ్రీరామా! ఆ రుద్రమూర్తులలో నందరిలో హనుమంతుడు భద్రనాయకుండు, ఇవ్విధానంబున హనుమన్మూర్తి గల చోట చేయందగు గోపురములయందు హనుమన్మూర్తి యున్న వచ్చట వీ క్రమము ననుసరింపనగునని గరుడుడు శ్రీరాములువారితో విన్నవించెను

శ్లో॥ భూతిం జలం మూలికాం చ హనుమన్మనునా ప్రియే।
మంత్రయిత్వాతు దాతవ్యం రోగశాంత్యర్థమేవ చ॥

తా॥ ఆంజనేయమంత్రముచే నభిమంత్రించిన విభూతిగాని ఉదకముగాని,ఔషధముగాని సేవించినయెడల తక్షణమేసమస్తవ్యాధులు తొలగిపోవును

శ్లో॥ వజ్రివల్లీం సమాదాయ విదధ్యా ద్వైష్ణవీదినే।
విసృజ్య గ్రంధిదేశం తు సూక్ష్మం చూర్ణం తు లేపయత్॥
బిడాలపదమాత్రం తు మంత్రితం శతశః ప్రియే।
శర్కరాఘృత సంయుక్తం భక్షయేచ్చ ద్విపంచ కమ్॥
అశీతివాతా నశ్యంతి యే యే దారుణసంభవాః।
మాసద్వయేన ముచ్యంతే నాత్ర కార్యా విచారణా॥

తా॥ వజ్రివల్లిని (నల్లేరును) విష్ణుప్రియమగుద్వాదశియందు సంగ్రహించి కణువులను విడచి మిగిలినభాగమును చూర్ణించి హనుమన్మంత్రముచే నూరుపర్యాములు అభిమంత్రించి కొద్దిచూర్ణమును

శరీరమునకు లేపనముజేసి మిగతచూర్ణములో మూడువేళ్లకు వచ్చిన చూర్ణమును పంచదార ఆవునేతులతో కలిపి పదిభాగములు చేసి రోజుకొక్కటి సేవించుపద్ధతిని రెండుమాసములు సేవించినయెడల అతిదారుణములగు అశీతివాతములు నివారించును ఈ ఔషధమును సేవించునపుడు ఆంజనేయుని సభక్తికముగ హృదయము నందు నిలిపి నిత్యము ఆంజనేయ మంత్రము గాని కవచముగాని మాలామంత్రముగాని మొదలైనవి పఠనచేయుచుండిన యెడల నిస్సంశయముగ ఫలము కలుగును ఇట్టి చికిత్సలే ప్రతివ్యాధికిని హనుమన్మంత్ర సంపుటిచే చెప్పబడియున్నవి ఇందు ఇట్టి పరమహంసక్రియలను వెల్లడిచేయుట అశాస్త్రీయము గనుక ఉదాహరణముగ కొన్నిటిని నిరూపించియున్నాను

ఆంజనేయమంత్రోపాసన యనునది ఉత్తమాధికారులకు తన్మంత్ర జపము హోమము తర్పణము మార్జనము ద్విజభోజనము అని కల్పముల యందు చెప్పబడియున్నది శౌనకానంహితయందు - శ్లో॥ జపోహోమస్తర్పణం చ మార్జనం ద్విభోజనం' పంచాగోపాసనం ప్రోక్తం ప్రవదంతి మనీషిభిః ॥ మధ్యమాధికారులకు విగ్రహపూజా ప్రదక్షిణ నమస్కారములు అశక్తులగు మందాధికారులకు తద్దేవతాదర్శన తన్నామస్మరణములు ఇట్లు నియమముగ సభక్తికముగ ఆంజనేయదేవు నుపాసించుటచే ఆది వ్యాధులు నశించుటయే గాక సమస్తాభీష్టకార్యసిద్ధులు కలుగును ఇందుకు పరాశరసంహిత యందు గల ప్రమాణవచనము వ్రాయుచుంటిని "శ్లో॥ యద్య ద్విషతమం లోకే తత్తత్సిద్ధి ర్న సంశయః॥" ఇట్టి భక్తకల్పతరువగు ఆంజనేయదేవుని మంత్రా నుష్ఠానము మొదలైనవాని యందు దైవగురుభక్తి కలిగిన బ్రాహ్మ క్షత్రియ వైశ్యశూద్రులగు చాతుర్వర్ణ్య స్త్రీపురుషులకు బాలవృద్ధులకు అజ్ఞవిజ్ఞులకు తత్తద్వర్ణవిహిత రీతిని అర్చనాదికమును గాని కాలశుద్ధినిగాని విచారింపకయే శ్రేయోభిలాషులగు వారు తన్మంత్రానుష్ఠానమునుగాని తద్విగ్రహ

పూజనమునుగాని ప్రదక్షిణములనుగాని తద్ధ్యానమునుగాని, చేయుటకుఅర్హతకలిగియున్నారు ఇందుకు ప్రమాణవచనములుగలవు గాలుడను కిరాతుడు కుష్టువ్యాధిచే పీడింపబడి పుష్కరుడను మహర్షి నాశ్రయింపగా నామహర్షి హనుమన్మంత్రమును కిరాతునకు ఉపదేశించు విషయంలో సందేహము కలవాడై తదిష్టదైవమగు ఆంజనేయమూర్తి వలన తనకుగల సందియము బాపుకొనదలచి హనుమంతుని ధ్యానించి ప్రత్యక్షము చేసికొని తనకు గలిగిన సందేహమును బాపుకొని· ఆంజనేయాజ్ఞచే తన్మంత్రమును కిరాతున కుపదేశించి అతని కుష్ఠ వ్యాధిని నశింపజేసెను ఈ అర్థమును ప్రతిపాదించు హనుమదాజ్ఞా వాక్యముల నుదహరించుచున్నాను॥ శ్లో॥గాలో'యమ్న్యగయుర్నీచః కథం మంత్రస్య తే ప్రభో॥యోగ్యోయమితిసందేహాబాధతేమా మహర్నిశమ్॥ హనుమద్వాక్యము:- శ్లో॥ కపీంద్ర స్తు మువాచాథ మాకురుష్వేత్ర సంశయమ్। మన్మంత్రజాల విషయే మద్భక్తామయ్యపిద్విజ॥ ఉపదేశగురౌ చాపి భక్తి రేవాత్ర కారణమ్ శూద్రోవావిప్రకీర్ణో వా వై శ్యో వా క్షత్రియో ఽపివా మన్మంత్రవిషయే సర్వే పాత్రాణ్యేవనసంశయః॥

ఈ ప్రకారము పరాశరసంహితయందుచెప్పబడియున్నది కనుక హనుమన్మంత్రము నుపాసించుటకుసర్వులు అర్హతకలవారై యున్నారు ఈ హనుమదుపాసనచే అగస్త్యులు పరాశరులు మైత్రేయులు భీముడు అర్జునుడు గాలుడు పుష్కరుడు ధ్వజదత్తుడు సోమదత్తుడు యవనాశ్వుడు విశ్వామిత్రుడు భరతుడు దేవేంద్రుడు హరిశర్మ యను విప్రపుంగవుడు సీతాదేవి ద్రౌపది మొదలుగా గలవారలు వారివారి అభీష్టములను పొందిరి గావున సుందరకాండ యనునది ఒక హనుమన్మహా మంత్రముగాన, భక్తులెల్లరు గ్రంథము నందు నియమించిన విధమున పారాయణమొనర్చి శ్రీ హనుమత్కృపకు పాత్రులగుదురు గాక-

శుభం భూయాత్

పాఠకులకు విజ్ఞప్తి

శ్లో॥ "సుఖార్థా సర్వభూతానాం మతా స్సర్వాః ప్రవృత్తయః
సుఖంచ న వినా ధర్మాత్తస్మా ద్ధర్మపరో భవ"

అను నార్ష వాక్యముచే జీవులందరు సుఖమునే గోరి చరించు చున్నారనియు, సుఖము ధర్మపరాయణులకు లభించుననియు, ధర్మము నాచరింపనివారికి సుఖము లభింపదనియు, తెలియుచున్నది ధర్మమనగా వేదాదులందు విధింపబడుకర్మోపాసనాదుల నాచరించుటచే జనించు పుణ్యావిశేషము కర్మమార్గము బహువ్యయ ప్రయాసాది సాధ్యమగుటంజేసి యుపాసనా మార్గమే పురుషార్థసాధనములలో ముఖ్యోపాయము అట్టి"ఉపాసన" శ్రుతి స్మృతులందు, చతుష్షష్టి తంత్ర గ్రంధములందు విపులముగా ప్రదర్శింపబడి యున్నవి ఉదాత్తానుదాత్త స్వరితాది స్వర విశేషములలో నిబద్ధమగు వైదిక మంత్రాదులలోదేవతోపాసన భ్రమ ప్రమాదాదులులేని యుత్తమాధికారికి గాని సాధ్యముకాదు తంత్రమార్గోక్త మగు మంత్రములలో నుపాసన యుత్తమాధికారులకు మధ్యాధమాధి కారులకు గూడ సాధ్యమై చాతుర్వర్ణ్యమునకు తారకమగు చున్నది

తన్నిమిత్తమై నాచే సమకూర్చబడిన శ్రీ సుందర హనుమద్వైభవ మందుగల విషయములు-

మా పూర్వులచే సంపాదదింపబడిన తాళపత్రాది గ్రంధముల యందును తదితర గ్రంధములయందును మా గురుకటాక్షము చేతను శ్రీ హనుమత్కటాక్షము చేతను శ్రీ రామాయణాంతర్గతమగు సుందర కాండము నే యే కార్యమున కేయే విధానములతో పారాయణము చేయు మార్గములు కలవో వాని ఫలములు, సంతియేగాక హనుమద్భక్త చరిత్రములు, అనేకస్తోత్రములు నీ గ్రంధమునందు చేర్చబడినవి గాన

శ్రీ హనుమద్భక్తులెల్లరు పారాయణ చేయు విధానములు చక్కగా గుర్తించి గురూపదేశముతో పారాయణ మొనరించ వలయును గురు లక్షణాదులు వివరించబడుచున్నవి

శ్లో॥ గు శబ్దస్త్వన్ధకార స్స్యాత్ రు శబ్దస్తన్నివర్తకః
అంధకార నిరాసత్వాద్గురు రిత్యభిధీయతే,

తా॥ "గు" యన నంధకారము "రు"యన దానిని బాఱఁద్రోలు వాడని యర్థము మరియు "గు" యన గుహ్యమగు (రహస్యము) ఆత్మతత్వము నావరించు నంధకారమును, "రు"యిద్రాది దేవతాస్వరూపుడై రోధనము (అరికట్టుట) చేయువాడని తంత్రసమ్మతమగు నర్థము గురువునకే దేశికుడనియు నామము

"దేవతారూపధారిత్వా చ్ఛిష్యాను గ్రహకారణాత్
కరుణామయమూర్తిత్వా ద్దేశికః కథితః ప్రియే"

"కులార్ణవే" "దే" దేవతారూపమును ధరించినవాడు "శి" శిష్యుల ననుగ్రహించువాడు, "క" కరుణామయమూర్తి యని యర్థము

శ్లో॥ గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః
గురుస్సాక్షా త్పరంబ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః

యను ధ్యాన శ్లోకము గురునకు సర్వదేవతా రూపత్వమును దెల్పుచున్నది

లిఖితపాఠనిషేధము

శ్లో॥ పుస్తకే లిఖితా న్మంత్రాన్, దృష్ట్వా యేషాం జపోభవేత్
బ్రహ్మహత్యాస మం తేషాం పాతకం పరికీర్తితమ్

తా॥ పుస్తకమందు వ్రాయబడిన, లేదా ముద్రింపఁబడిన మంత్రములఁజూచి జపించినవారికి బ్రహ్మహత్యా సమానపాతకము సంభవించును

గురు వవసరము

శ్లో॥ గురుం వినాఽన్యశాస్త్రేఽస్మిన్నాధికారః కులేశ్వరి.

తా॥గురువును సంపాదింపకున్నవానికి తంత్రశాస్త్రమం దధికారము లేదు

గురులక్షణము

శ్లో॥ సుందర స్సుముఖ స్స్వచ్ఛ స్సులభో బహుతంత్రవిత్
అసంశయ స్సంశయచ్ఛి న్నిరపేక్షో గురుర్మతః

తా॥ నిర్దుష్టదేహము కలవాడు, నవ్వుచు మాట్లాడువాడు, కపటవృత్తి లేనివాడు, తుష్టికలవాడు, బహుతంత్రములఁదెలిసినవాడు తత్వమును జెప్పి సందియము తీర్చువాడు, ధనాసక్తి లేనివాడుసద్గురు వనంబడును

గురుసంతోష ప్రాధాన్యము

శ్లో॥ యద్యదిష్టతమం లోకే గురవే తన్నివేదయేత్
గురవే దక్షిణాం దద్యా త్ప్రత్యక్షాయ శివాత్మనే
సర్వస్వం వా తదర్ధం వా తదర్ధం తదాజ్ఞయా
న చే త్సంచారిణీ శక్తిః కథ మస్య భవిష్యతి
గురుసంతోషమాత్రేణ దుష్టమంత్రోఽపి సిధ్యతి

తా॥ గురువు తన యాశయమును దెలుపకున్నను దానే యభీష్టమును గుర్తించి ప్రత్యక్షశివుడగు గురువునకు తన

సర్వస్వమును గాని దానిలో సగముగాని, యందు సగముగాని గురు వంగీకరించిన సమర్పించవలయు అటుకాకుండిన గురువు నుండి శిష్యునకు మంత్రదేవతాను గ్రహరూపమైన సంచార శీలమగు శక్తి లభింపదు మఱియు గురువు సంతోసించిననే దుష్టమంత్రములు గూడ ఫలించును కాన గురు సంతోషము ముఖ్యము

శ్లో॥ ఆచార్యా దనభిప్రాప్త మంత్రశ్చాదత్త దక్షిణః
అభ్యస్తోఽపి సదా మంత్రః శ్రేయసే నావకల్పతే.

తా॥ గురువు నుండి మంత్రము గ్రహింపకగాని, దక్షిణ నీయక యభ్యసింపబడిన మంత్రముశ్రేయోదాయకము కాదు గాన, ఈ సుందరకాండ మహా మంత్రమును గురూపదేశమువడసి కల్పోక్తరీత్యా యాచరించి శ్రీ హనుమత్కటాక్షమునకు పాల్పడుదురుగాక

అదియుగాక తాళపత్రాది గ్రంధములయందు ఆది శంకరులు మండనమిశ్రునితో చర్చకు బయలుదేరుటకు ముందు శ్రీ హనుమద్విజయమును స్తుతించినట్లు కనబడుచున్నది

శ్లో॥ తీర్త్వాక్షారపయోధిం క్షణ మథో గత్వా శ్రియస్సన్నిధిం
దత్వా రఘువమ్ముద్రికా మపశుచం కృత్వా ప్రవిశ్యాటవీం
భజ్క్వాఽనేకతరూ న్నిహత్యబహుళా రక్షోగణాం స్తత్పురీం
దగ్ధ్వాఽదాయ మణిం రఘూత్తమ మగా ద్వీరో హనూమాన్కపిః

శ్రీ వీరాంజనేయుడు లవణ సముద్రమును దాటి సీతా మహాదేవి సన్నిధి కేగి రామముద్రిక నిచ్చి దుఃఖ రహితురాలినిగఁ జేసి వనమునఁ బ్రవేశించి యనేకములయిన వృక్షములను బెకలించి రాక్షస గణములను మర్దించి లంకను దహించి చూడామణిని దీసికొని రామచంద్రమూర్తిని దిరిగి కలసి కొనెను ఇదియే సుందరకాండ సారాంశము

శ్లో॥ తరుణారుణ ముఖకమలం కరుణారసపూరపూరితాపాంగం
సంజీవన మాశాసే మంజుల మహిమాన మంజనాభాగ్యం.

శ్లో॥ శంబరవైరిశరాతిగ మంబుదళ విపులలోచనోదారం
కంబుగల మనిలదిష్టం బింబజ్వలితోష్ఠ మేక మవలంబే ।

శ్లో॥ దూరీకృత సీతార్తిః ప్రకటీకృత రామవైభవస్ఫూర్తిః ।
దారితదశముఖకీర్తిః పురతో మమ భాతు హనుమతోమూర్తిః।

శ్లో॥ వానరనికరాధ్యక్షం దానవకుల కుముద రవికర సదృక్షం ।
దీనజనావనదీక్షం పవనతపః పాకపుంజ.మద్రాక్షం. ।

శ్లో॥ ఏతాఖిల విషయేచ్ఛం జాతానందాశ్రుపులక మత్యచ్ఛం ।
సీతాపతి దూతాద్యం వాతాత్మజ మద్య భావయే హృద్యం।

శ్లో॥ ఏ తత్పవనసుతస్య స్తోత్రం యః పఠతి పంచరత్నా ఖ్యం ।
చిర మిహ నిఖిలాన్ భోగాన్ భుక్త్వా శ్రీరామభక్తిభా గ్భవతి ।

ఇట్లు
భక్తజన విధేయుడు,
గ్రంధకర్త.

ఓమ్

శ్రీర్భూయాత్

శ్రీ సువర్చలా సహితాంజనేయనమః

శ్రీ సుందర హనుమ ద్వైభవము

గణేశ ప్రార్థన

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్న వదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే

ఇష్టదేవతా ప్రార్థన

శ్లో॥ సీతారాఘవరత్న మౌక్తిక లసత్హారావళీ శోభితం
హస్తాంభోజ వరాభయాంకిత మనే కాకల్పరత్నోజ్జ్వలం
వాలావేష్టిత మౌళి మీశ్వరతనుం భక్తానుకల్పద్రుమం
రాజన్మౌంజ్యజినోపవీత మనిశం శ్రీ ఆంజనేయం భజే॥

గురు ధ్యానము

శ్లో॥ విజ్ఞాత సర్వాగమ తత్వమూర్తిం
నివారితాంఘ్రిప్రణతాఽఖిలార్తిం
బంధ్యాల వంశోద్భవ మానమామి
శ్రీ సూర్యనారాయణ దేశికేంద్రమ్ ।

గురుంపరంపరా స్తోత్రము

శ్లో॥ గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణు
ర్గురు ర్దేవో మహేశ్వరః
గురు స్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మ
తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

శ్లో॥ జ్ఞానానందమయం దేవం
నిర్మలస్ఫటికాకృతిం
ఆధారం సర్వ విద్యానాం
హయగ్రీవ ముపాస్మహే ॥

శ్లో॥ నారాయణం పద్మభువం వశిష్ఠం
శక్తించ తత్పుత్ర పరాశరం చ
వ్యాసం శుకం గౌడపదం మహాన్తం
గోవిందయోగీన్ద్ర మథాఽస్య శిష్యం
శ్రీ శంకరాచార్య మథాఽస్య పద్మ
పాదం చ హస్తామలకం చ శిష్యం
తం త్రోటకం వార్తికకార మన్యా
నస్మద్గురూ న్సన్తత మానతోస్మి॥

శ్లో॥ శ్రుతి స్మృతి పురాణానా
మాలయం కరుణాలయం
నమామి భగవత్పాద
శంకరం లోకశంకరమ్

శ్లో॥ శంకరం శంకరాచార్యం
కేశవం బాదరాయణమ్

స్మ్రుత భాష్య కృతౌ వందే
భగవన్తౌ పునః పునః ।

శ్లో॥ నారాయణ సమారంభాం
విద్యాశంకర మధ్యమామ్
కుమారస్వామి పర్యంతాం
వందే గురుపరంపరాం ।

ఓం నమో బ్రహ్మాదిభ్యో బ్రహ్మవిద్యా సంప్రదాయ కర్తృభ్యోవంశ ఋషిభ్యో నమో గురుభ్యః ॥

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మాతా పితృ ధ్యానము

శ్లో॥ శ్రుత్యుక్త కర్మాచరణ ప్రవృత్తం
విద్యోపదేశోద్ధృతశిష్యవర్గమ్
ప్రసిద్ధ శిష్టాన్వయ రత్నదీపం
గోపాలకృష్ణం పితరం ప్రపద్యే॥

శ్లో॥ తా మాదిలక్ష్మీ పదకీర్తనీయాం
పతివ్రతానాం పురతోఽభిధేయాం
లక్ష్మీసమానాం సుగుణావదాతాం
వందే మదీయాం జననీం శుభాప్త్యై ।

పితామహాది ధ్యానము

శ్లో॥ అష్టాదశా ష్యనుపమాన్ ప్రథితాగ్రహారాన్
సంపాద్య పూర్వ మిహ మంత్రజపప్రభావాత్
కీర్తిం నిజా మకలయ ల్కిల య స్సమర్థం
తత్పాధు మత్పితృపితామహవర్గ మీడే ।

శ్రీ ఆంజనేయ సుప్రభాతము

శ్లో॥ అమల కనక వర్ణం ప్రజ్వలత్పావకాక్షం
సరసిజనిభవక్త్రం సర్వదా సుప్రసన్నం
పటుతరఘనగాత్రం కుండలాలంకృతాంగం
రణజయకరవాలం రామదూతం నమామి ॥

అంజనా సుప్రజా వీర పూర్వాసంధ్యా ప్రవర్తతే
ఉత్తిష్ఠ హరిశార్దూల కర్తవ్యం దైవమాహ్నికం ॥
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ హనుమన్ ఉత్తిష్ఠ విజయధ్వజ
ఉత్తిష్ఠ రవిజాకాంత త్రైలోక్యం మంగళం కురు ॥

శ్రీ రామచంద్రచరణాంబుజమత్తభృంగ
శ్రీ రామమంత్రజపశీల భవాబ్ధిపోత
శ్రీ జానకీహృదయతాపనివారమూర్తే
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

శ్రీ రామదివ్య చరితామృతపానలోల
శ్రీ రామకింకర గుణాకర దీనబంధో
శ్రీ రామ భక్త జగదేక మహోగ్రశౌర్య
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

సుగ్రీవమిత్ర కపిశేఖర పుణ్యమూర్తే
సుగ్రీవరాఘవసమాగమ దివ్యకీర్తే
సుగ్రీవమంత్రివర శూరకులాగ్రగణ్య
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

భక్తార్తి భంజన దయాకర యోగావంద్య
శ్రీ కేసరి ప్రియతనూజ సువర్ణదేహ
శ్రీ భాస్కరాత్మజ మహోంబుజచంచరీక
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

శ్రీ మారుతప్రియతనూజ మహాబలాఢ్య
మైనాకవందితపదాంబుజ దండితారిన్
శ్రీ ఉష్ట్రివాహన సులక్షణ లక్షితాంగ
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

పంచననాస్య భవభీతిహరస్య రామ
పాదాబ్జసేవనపరస్య పరాత్పరస్య
శ్రీ అంజనాప్రియసుతస్య సువిగ్రహస్య
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్॥

గంధర్వ యక్ష భుజగాధిప కిన్నరాశ్చ
ఆదిత్య విశ్వ వసురుద్ర సురర్షిసంఘాః
సంకీర్తయంతి తవ దివ్యసునామపంక్తిం
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

శ్రీ గౌతమ చ్యవన తుంబుర నారదాత్రి
మైత్రేయ కృష్ణజనకాది మహర్షి సంఘాః
గాయంతి హర్షభరితా స్తవ దివ్యకీర్తిం
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

భృంగావళీ చ మకరందరసం పిబేత్ త్వై
కూజం త్యృతార్ధమధురం చరణాయుధాశ్చ
దేవాలయే ఘన గభీర సుశంఖ ఘోషా
నిర్యాంతి వీర హనుమంస్తవ సుప్రభాతమ్ ॥

పంపాసరోవర సుపుణ్య పవిత్ర తీర్థ
మాదాయ హేమకలశైశ్చ మహర్షిసంఘాః
తిష్ఠంతి శ్రీ చరణపంకజ సేవనార్థం
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

శ్రీ సూర్యపుత్రి ప్రియనాథ మనోజ్ఞమూర్తే
వాతాత్మజాత కపివీర సుపింగళాక్ష
సంజీవరాయ రఘువీరసుభక్తవర్య
శ్రీ వీర ధీర హనుమన్ తవ సుప్రభాతమ్ ॥

౭౨ ౭౨ ౭౨ ౭౨

ఓమ్
శ్రీ సీతారామాంజనేయాయ నమః

గురుభ్యోనమః

శ్రీ రామాయణ ప్రశంస – సుందరకాండ విశిష్టత

శ్లో॥ అమల కనకవర్ణం ప్రజ్వల త్పావకాక్షం।
వరసిజనిభవక్త్రం। సర్వదా సుప్రసన్నం।
పటుతర ఘనగాత్రం కుండలాలంకృతాంగం।
రణ జయ కరవాలం। రామదూతం నమామి।

శ్లో॥ కాలాంభోధరకాంతికాయ మనిశం వీరాసనాధ్యాసితం।
ముద్రాం జ్ఞానమయీం దధాన మపరం హస్తాంబుజం జానుని
సీతాం పార్శ్వగతాం సరోరుహకరాం విద్యున్నిభాం రాఘవం
పశ్యంతం మకుటాంగదాదివివిధాకల్పోజ్జ్వలాంగం భజే।

"ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే- ఆదికావ్యే" అనుటచేతనే ప్రాచీనవాఙ్మయములో రామాయణమునకు ఆదికావ్యమను ప్రశస్తి ఉన్నది రామాయణము ప్రపంచ సాహిత్యములో ఉత్తమోత్తమముగా పరిగణింపబడుచున్నది అయితే భారతీయేతరులు ఇందులోని కవిత్వ సంపత్తి మాత్రమే గుర్తింపగలిగిరి కాని మనకో రామాయణము కావ్యం మాత్రమే కాదు; ఏమన

శ్లో॥ శృణ్వా రామాయణం భక్త్యా ।
యః పాదం పదమేవ వా
స యాతి బ్రహ్మణస్థానం
బ్రహ్మణా పూజ్యతే సదా ।

ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం । పుణ్యం వేదైశ్చ సమ్మితం ।
యః పఠే ద్రామచరితం । సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

తా॥ రామాయణములోని ఒక శ్లోకపాదము గాని, ఒక పదము గాని భక్తితో పఠించినవారు విన్నవారు బ్రహ్మలోకమును పొంది యెల్లకాలము బ్రహ్మచేత పూజలందుకొనుచుందురనియు, యీ రామాయణము వేదసమ్మితమై సకల వేదరహస్యములను తెలియజేయునదియై సర్వపాపములనుండి విముక్తులను జేయునదియు అని స్పష్టమగుచున్నది రామాయణమంతయు పవిత్రమే యనినప్పుడు సుందరకాండను గురించిన విశిష్టత యెందుకన; రామాయణ సారము సుందరకాండము; భారతసారము భగవద్గీత కనుకనే అవి రెండును మనకు నిత్యపారాయణ యోగ్యములు అయినవి భగవద్గీత మోక్షసాధనముకాగా, సుందరకాండ యైహికాముష్మిక సాధన మగుచున్నది ఎట్లన, వినుడు॥

శ్లో॥ యథా సర్వేషు దేవేషు శ్రీరామః పరమో మతః ।
తథా రామాయణే శ్రీమాన్ సుందరః కాండ ఉత్తమః ।

శ్లో॥ బీజకాండ మితి ప్రోక్తం సర్వరామాయణేష్వపి ।
తస్మా త్పారాయణం కృత్వా ధన్యా భవత తత్త్వతః ॥

తా॥ దేవతలందరిలోను శ్రీరాముడు ఉత్తముడైనట్లు శ్రీ రామాయణ నందలి కాండములలో సుందరకాండము ఉత్తమమైనదని యు బీజకాండమనియు స్పష్టీకరింపపడియున్నది అదిగాక దీనికి

సుందరకాండమను పేరు ఎలా సార్థకమౌతున్నది? ఇందులోనున్న సౌందర్యమెటువంటిది? అనే జిజ్ఞాసకూడ కలుగుచున్నది ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానములు తెలుసుకొనుటకు ముందు భారతీయ కవితావైశిష్ట్యమెటువంటిదో అవగాహన చేసికొనవలయును 'కవయతీతి కవిః' అనుటచేత వర్ణించి చెప్పువాడు కవి అని అందరికీ తెలుసును అయితే దేనిని వర్ణించటమని ప్రశ్న కలుగును వక్తవ్యాంశమునే కదా? అని జవాబు చెప్పవచ్చు నిజమునకు మన పెద్దల తాత్పర్య మంతియే కాదు పరబ్రహ్మ లీలా విలాసముల నెఱి వర్ణించుటయే కవిత్వము కనుకనే ప్రాచీనకవితాకాంత "వేదాంతామృతలోచని" అని, 'కావ్యారవిందానన' అని చెప్పు కుంటున్నాము ఉపనిషద్బోధితమైన పరబ్రహ్మ స్వరూపమును లక్ష్యముగా చేసికొన్న సరస్వతి కావ్యముఖంతో ప్రకాశిస్తున్నది అని మనపెద్దలు చెప్పుచున్నారు కాబట్టి కావ్యము వలన పాఠకునకు భగవత్సందర్శనాసక్తి జనించవలయు, దాని వలన నతడు ఇహబంధాల నుండి విముక్తుడై పునరావృత్తి రహితమైన శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాస సౌఖ్యాన్ని చూఱగొనాలి పాఠకులను ఇందుకుసన్నద్ధపరచేదే ఉత్తమమైన కవిత్వం "నానృషిః కురుతే కావ్యం" అనటంలో మన పెద్దల అభిప్రాయం ఇదే ఋషికానివాడు కావ్యనిర్మాత కాలేడు అన్నారంటే ఏదో అవక తవక కవిత చేసిన వాడల్లా ఋషి అవుతాడని కాదు జితేంద్రియత్వం, పరబ్రహ్మానుసంధానం అనుభూతిలో వున్నవాడే ఋషి అట్టి సంపత్తి ఉన్నవాడు మాత్రమే నిజమైన కవి మంత్రద్రష్టలు మహర్షులనే నిర్వచనం మనం తరుచూ వింటూ ఉంటాముకాదా' అనగా ఆయా మహామంత్రాలన్నీ ఎప్పుడూ ఉండేవే అనీ వాటిని తమ అతీంద్రియదృష్టిచేత కనుగొన్నవారు ఋషులని మనకు తెలుసు సామాన్య ప్రజల వాఙ్మనశ్చక్షురాది విషయాలకు అందని పరమసత్యాలను తమ అతీంద్రియదృష్టిచేత

చూచి లోకం శ్రేయస్సు కోసం బహిరంగ పరచినవారు ఋషులు. వారికి ఒక వర్గం పట్ల అభిమానము, మరొక వర్గంపట్ల ద్వేషమూ ఉండదు. "లోకాస్సమస్తా స్సుఖినో భవంతు" అని మాత్రమే వారు కాంక్షిస్తారు కవులు ఇటువంటివారు అయితేనే వారికావ్యాలు ఆచంద్రార్కముగా నిలుస్తాయి కాగితములు, కలములు, అచ్చుయంత్రములు లేని అతిప్రాచీనకాలంలో వాల్మీకి రామాయణము రచిస్తే అది యీనాటికీ మనకు పారాయణగ్రంథముగా ఉండటమే ఇందుకు తార్కాణము ఈ మహాకావ్యం మనలోకంలోనేకాదు దేవలోకంలోకూడా అర్చింప బడు చున్నదట వినుడు

శ్లో॥ శ్రీరామాయణ మాదికావ్య మృషిణా వాల్మీకినా నిర్మితం
వేదాంతార్థవిశారదై రనుదినం స్తుత్యం సురైరర్చితమ్ ।
శ్రోతౄణా మఘనాశనం సురతరో స్తుల్యంచ ముక్తిప్రదం ।
యేశృణ్వంతి పఠంతి రామచరితంతేయాంతి విష్ణోఃపదమ్

అని అంటున్నాము రామాయణము కల్పవృక్షసమమని, మోక్షమును కూడా ఇవ్వగలదని ఈశ్లోకములోని ముఖ్యవిశేషము కాబట్టి రామాయణ మీనాటికీ పల్లెపల్లెలలో వీధి యరుగులమీద ప్రజానీకమునకు పెద్దలు చదివి వినిపించటము జరుగుచున్నది చదివినవారికి, విన్నవారికి, పుణ్యము కలుగుతుందని మనము విశ్వసించుచున్నాము ఈనాటికీన్నీ ఈ పుణ్యకావ్యములోని మహిమ, అనుభూతి గోచరము చేసికొన్న మహానుభావు లున్నారు

అయితే సుందరకాండమునకు ప్రత్యేకత మాటయేమిటి? అను దానికి ఇంతవరకు జవాబులేదు ముందు రామాయణ గౌరవము తేటతెల్లమైతే, ఈ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పవచ్చును ఇంతవరకు చెప్పినదానివి

బట్టి వాల్మీకి ఏ ఆశయముతో రామాయణము రచించినాడో దానిచే లోకమెల్ల ఇహపరముల రెంటిని సాధింప గలుగుచున్నారో సుస్పష్టమౌ చున్నది ఇప్పుడు సుందరకాండమునకు ఏప్రైదము అసలు రామాయణమంతయు నొక మహామంత్రము దానిలో నొక ప్రత్యేక మహామంత్రము సుందరకాండము

శ్లో॥ శ్రీమ త్సుందర కాండస్థ హనుమద్విక్రమాదికమ్ ।
పఠన్ శృణ్వన్ సదా భక్త్యా సకలేష్టార్థసిద్ధిభాక్ ।
సప్తసర్గ క్రమేణైవ నిత్యం యః పఠతే ముదా ।
షట్సప్తవేద సంఖ్యేషు ఫలం మశ్నుతే ।

శ్లో॥ ప్రత్యహం సర్గ మేకం వా పఠే త్కాండం సమాహితః ।
నిత్యం పారాయణం కుర్యాత్ శ్లోకం శ్లోకార్థమేవ వా ।
పాదం వా వాక్యమాత్రం వా పదం వా ప్యక్షరం ద్విజ
యద్య త్సంకల్పితం చిత్తే సుకరం దుష్కరం చ వా
లభతే సుందరాఖ్యస్య కాండస్య పఠనా న్నరః ।

హనుమద్విక్రమాదికమగు సుందరాకాండము నిత్యము ఒక శ్లోకము చొప్పునగాని, సప్త సర్గ క్రమముతోగాని, యొక సర్గచొప్పున గాని చేసెడివారు చాలగనున్నారు ఇట్లు పారాయణము చేయుటచేత నిత్య జీవితములో నెదురయ్యేడి క్లిష్టపరిస్థితులను అధిగమించగలిగి, సౌఖ్యమును పొందగలుగుచున్నారు, సుందరకాండ పారాయణము వలన నెటువంటి కష్టమైనను తీరిపోతుందని, అనుభవమువలన తెలిసికొనుచున్నాము స్వయముగా పఠనము చేయలేనివారు అందుకు సమర్థులైనవారి చేత చదివించి విని యిక్కట్లు తొలగించుకొన్నవారు చాలగనున్నారు కనుక

ఈకాండ పఠితలకు, శ్రోతలకు, సుందరమైన జీవితము నొసగూర్చు చున్నది అంత మాత్రముచేతనే సుందరకాండ మను పేరెట్లు వచ్చెను? అనుదానికి శ్రీ శ్రీ హనుమత్ప్రభావమును బోధించు గ్రంధములయందు ఈ క్రింద వివరింపబడిన విధమున చెప్పబడినది

సుందర హనుమాన్ అనుట లోకప్రసిద్ధము పరాశరసంహితయను మంత్రశాస్త్రములో పరాశర మైత్రేయమహర్షి సంవాదములో చెప్పబడిన కధలో సుందరహనుమన్మంత్రము పేర్కొనబడినది, చూడుడు

మైత్రేయః :

శ్లో॥ పరాశర మహాయోగిన్సారుతేః పరమాద్భుతం ।
వరమంత్రప్రభావంమే శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥

పరాశర :–
పురావాల్మీకినా ప్రోక్తం హనుమన్మంత్ర ముత్తమం ।
సంక్షేపతః ప్రవక్ష్యామి శృణు నాన్యమనా మునే॥
పురా కాంభోజనగరే యవనాశ్వ ఇతి శ్రుతః ।
బ్రాహ్మణో జటిలో నిత్యం శివపూజాపరాయణః॥
ఉపవాసమిషేణైవ మోహయామాస లౌకికాన్ ।
శక్తిక్షేత్రం సమాగమ్య చోవాస బహువత్సరమ్॥
అర్పితం కుసుమం చాపి పంచగవ్య ఫలాని చ
కేనాపి నైవ భోజ్యాని తాని కూపే వ్యనిక్షిపత్॥
షణ్మాసం సఫలాని క్షీరాజ్యమధు సేవకః
అపస్మారీ సమజని తస్మి న్దన్మని స ద్విజః
తేనార్పితం తు యద్వస్తు తద్దివ్యం వస్తు భక్షయేత్
య స్సంత్యజే త్ప్రసాదంత మపస్మారీ సజాయతే
ఏవం గతే బహుదినే బ్రహ్మర్షిం గాధినందనం ।
ప్రణమ్య స్వస్యవృత్తాంతం స్వదేహస్థితి మేవచ ॥

విజ్ఞాపయామాస తదా యవనాశ్వో ద్విజోత్తమః ।
శ్రుత్వా ద్విజస్య వృత్తాంత మశేషంచ తపోనిధిః ।
దయార్ద్రీమానసో భూత్వా విశ్వామిత్రో మహామునిః ।
ధ్యాత్వా చోపదిశాస్త్రై సుందరం హనుమ న్మనుమ్ ।

తా॥ పరాశరమహర్షీ ! హనుమంతుని అద్భుత ప్రభావము మరియొకటి చెప్పుమని మైత్రేయుడు అడుగగా పరాశరుడు వాని కిట్లనియె :- పూర్వకాలమున వాల్మీకిచే చెప్ప బడిన సుందర హనుమ న్మంత్ర ప్రభావము ను సంక్షేపముగా నీకు చెప్పెదను పూర్వము కాంభోజ నగరమున యవనాశ్వుడను ఒక బ్రాహ్మణోత్తముడు కలడు అతడు శివ పూజా ధురంధరుడు సర్వదాఉపవాసము చేయువాడు అతడు శక్తి క్షేత్రమున అనేకవత్సరములు నివసించి భగవన్నివేదితములైన కుసుమములను, పంచగవ్యాదికమును, ఫలములను, నైవేద్యమును తాను ముట్టుకొనక కూపమున పారవేయుచుండెడివాడు ఆరుమాసములు ఫలములును, క్షీరమును, ఘృతమును, తేనెయును, పుచ్చుకొనుచుండెడివాడు ఇట్లుండగా అతడు ఆజన్మమునందే అపస్మారరోగము కలవాడాయెను ఈశ్వరారాధన చేయుచు, ఈశ్వర ప్రసాదమును స్వీకరింపక పోవుటచే అతనికి అపస్మారరోగము కలిగెను ఇట్లుండగా కొంతకాలమునకు యవనాశ్వుడు విశ్వామిత్రుని కడకేగి తన దేహస్థితిని విన్నవించెను అంతట విశ్వామిత్రుడు, ఆర్ద్రీహృదయుడై అతనికి సుందర హనుమ న్మంత్రము నుపదేశించెను

మంత్రము:-

అస్య శ్రీ సుందర హనుమ న్మహామంత్రస్య వాల్మీకి ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః । శ్రీ ఆంజనేయో దేవతా । మారుతాత్మజ ఇతిబీజం అంజనాసూను వాయుపుత్రేతి కీలకం । మమ సర్వారిష్ట నివారణార్థం జపే వినియోగహ । హ్రాం మిత్యాది కర హృదయాది న్యాసః ॥

ధ్యానః

శ్లో॥ బాలార్కాయుత తేజసం త్రిభువన ప్రక్షోభకం సుందరం ।
సుగ్రీవాది సమస్త వానరగణై స్సంసేవ్యపాదాంబుజం ।
నాదేనైవ సమస్త రాక్షసగణా న్సంత్రాసయంతం ప్రభుం ।
శ్రీమద్రామపదాంబుజస్మృతిరతం ధ్యాయామి వాతాత్మజం ॥

మంత్రః —

శ్లో॥ హనుమా నంజనాసూను ర్వాయుపుత్రో మహాబలః ।
కపీంద్రః పింగలాక్షశ్చ లంకాద్వీప భయంకరః ॥
ప్రభంజనసుతో వీరః సీతాశోక వినాశకః ।
అక్షహంతా రామసఖో రామకార్య ధురంధరః ।
మహౌషధిగిరేర్హారీ వానర ప్రాణదాయకః ॥
వారీశ తారకశ్చైవ మైనాకగిరి భంజనః ।
నిరంజనో జితక్రోధః కదళీవనసంవృతః ॥
ఊర్ధ్వరేతా మహాసత్త్వ స్సర్వమంత్ర ప్రవర్తకః ।
మహాలింగ ప్రతిష్ఠాతా భాష్యకృ జ్జపతాం వరః ॥
శివధ్యానపరో నిత్యం శివపూజాపరాయణః ।
సప్తవింశతి సంఖ్యాకా న్యేతాని శ్రీ హనూమతః ॥
నతమ్నామా న్యసౌ విప్రో నియమేనా వ్యతంద్రితః ।
తేన శాంతి ప్సముభవ ధనస్మారస్య ధీమతః ।
బహుకాలం హనూమంతం ధ్యానం కుర్వ న్సుపూజయన్
యవనాశ్వో మహాబిప్ర శ్లాఘ్య కాంభోజపట్టణే ॥
పుత్ర మిత్ర కళత్రాద్యై సరిచారక బంధుభిః ।
ఇహ భుక్త్వాఖిలా న్భోగా న్సుాఖ్యా పుణ్యఫలార్జితాన్ ।

ఆంజనేయ ప్రభావేన విష్ణులోక మవాప్నుః ।

అపస్మారరోగము గలవారెల్లరు పైప్రవాయబడిన మంత్రపఠనము చేత విముక్తు లగుదురని మైత్రేయుల వారికి పరాశరులు చెప్పిన కథ ఇది పరాశరసంహిత నుండి గ్రహించబడినది. ఆ సందర్భమునవే హనుమచ్చ్రద్ధ్యానములో.

శ్లో॥ హార కంకణ కేయూర కాంచీ వలయ శోభితం ।
మణి స్వర్ణమయానేక భూషణస్ఫూర్తి భాసురం
సర్వాంగ సుందరం దివ్యమూర్తిం భక్తాభీష్టప్రదాకరం ।

అని వున్నది. హనుమంతుని నివాస స్థానములలో సుందర నగరము వర్ణించబడినది

శ్లో॥ కుండినం నామ నగరం శ్రీభద్రం కుశతర్పణం ।
పంపాతీరం చంద్రకోణం కాంభోజం గంధమాదనం ।
బ్రహ్మావర్తపురంచైవ త్రైశాఖ్య మేవ చ ।
మందరం నగరం చైవ రమ్యం శ్రీహనుమత్పురం ।
ఏతాని వాయుపుత్రస్య పుణ్యస్థానాని నిత్యశః
య స్మరే త్ప్రాత రుత్థాయ భుక్తిం ముక్తించ విందతి॥

పరాశర సంహిత

కైలాసాగ్రే సుఖాసీనం గౌరి సప్రచ్ఛ శంకరం
దేవదేవ జగన్నాథ సర్వభూతదయాకర
దేవ త్వయా ఖలే న్యూనాం భూషణం వివిధాపదాం
మంత్రసాంశ్చ మహాపుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనం
శ్రోతు మిచ్ఛామి దేవేశ వద మే కరుణానిధే ।

ఈశ్వర ఉవాచ :

శృణు గుహ్యతమం దేవి భక్తానుయ వివాశివి
సర్వ సంపత్కరం గౌరి గోపనీయం ప్రయత్నతః
మదంశజో మహాతేజా మహాబలపరాక్రమః
సుభగః సుందర శ్శూర శ్శంకరో భక్త వత్సలః
విజయీ విఘ్నభక్తార్ధ్యో రామదూతః కపీశ్వరః
ఏవం ప్లవంగరూపేణ జాతోహం శృణు పార్వతి
అజోహం లోకరక్షార్థం రామదూతోస్మి చాదరాత్ ॥

తా॥ ఒకానొకప్పుడు సుఖాసీనుడై యున్న శంకరుని గౌరీ గౌరిదేవి క్రింది విధముగ ప్రశ్నించెను : ఓ దేవదేవా! సర్వభూతవశంకర! జగన్నాథా! మానవులకు సర్వభూతములకు సర్వాపదల నుండి దేని వలన రక్షణము గలుగునో, అట్టి మహాపుణ్యప్రదమైనదియును, పాపనాశన కరమును, పవిత్రమునగు విషయమును వినవలయునని కోరుచున్నాను కాన దయానిధీ! అట్టి సంగతిని నాకుఁ జెప్పుమని యడిగెను

ఈశ్వరుడు పార్వతితో, నిటులఁ జెప్ప నారంభించెను దేవి! భక్తపాలని! సర్వసంపత్కరముగు రహస్యవిషయమొకటి గలదు చెప్పెదను వినుము; నేను జెప్పెడి విషయము ప్రయత్న పూర్వకముగ రహస్యముగ నుంచదగినది నా యంశముచేనొక వానరోత్తముడు జన్మించెను అతడు మహాతేజస్వి మహా బలపరాక్రమము గలవాడు సౌభాగ్యవంతుడు, సుందరుడు, శూరుడు, భక్తవత్సలుడు, విజయముగలవాడు, విఘ్నభక్తుడు,రామదూతయునగును ఈ ప్రకారముగ నేను వానర రూపముతో జన్మించితినని తెలిసికొనుము లోకరక్షార్థమై నేను వానర

రూపమున జన్మించి రామదూతనయితినని తెలిసికొనుమని పరమేశ్వరుడు పార్వతికిఁ జెప్పెను ఈ సందర్భమున కూడా సుందరుడని చెప్పబడినది

ఆయన నివసించునది సుందరపురము, సుందరహనుమంతుడను పేరుగలవాడు సర్వాంగసుందరుడనే ఖ్యాతి గలవాడు అయితే ఆయన చరిత్రయందు సుందర మున్నదా యన్న లోకానందకరుడు గనుకనే, వాల్మీకి మహర్షి రామాయణమనే మహామాలకు రత్నమువంటివాడనిన అది ఎంత అందము! అనేక మతములవారున్నను సర్వులు హనుమంతుని ప్రేమింతు వారేకదా' అంతకన్న సుందరత్వ మేమున్నది ప్రథమమున నర వానరులకు చెలిమి సమకూర్చుట అందము కాదా' రామలక్ష్మణులకు అభిమానపాత్రుడై, యిహాముత్ర ఫలవిరాగియునై తన శక్తికి మించిన పనులున్నవా అనినట్లు, సీతాన్వేషణము కొరకు సర్వదేశములు తిరిగి కడకు సముద్ర తీరమున జేరి శతయోజన విస్తీర్ణమైన సముద్రము దాటుటకు ఒక్కరైనను శక్తిలేనివారై ప్రాయోపవేశమే శరణ్యమని నిశ్చయించినంతనే యా స్థితియంతయు జాంబవంతుడు చూచి సర్వకార్యసాధకుడు హనుమంతుడనే జ్ఞానముకలిగి, ఓ వీరాగ్రేసరా' చూచితివా వానరులసంగతి; మాఅందరి ప్రాణములు నిలుప నీవే సమర్థుడవు; లెమ్ము నీ పరాక్రమము చూప సమయ మనినంతనే ఆయన క్రియాశూన్యములు కాని శపథములు వానరులకు తీరని ఆనందము కలిగించినవి దీసి నేమనవచ్చు'

ఆంజనేయునియందు ప్రధానమైన రుద్రాంశము, శ్రీరామా వేశము, శ్రీ రామ భక్తులయిన సర్వవానరులయొక్క మహిమావేశము, సాగరమైనాక నాగమాతృసురస దేవతలయొక్క సంపూర్ణశక్త్యావేశము కలుగుటవలననే ఈ దేవతకు సుందరత్వము నిరూఢమైనది సుందర మైన కథ, సుందరమైన నాయికా నాయకులు, సుందరమైన ప్రబోధము,

సుందరమైన పఠన శ్రవణఫలము కలిగినది. గనుకనే యీకాండముకు వాల్మీకి సుందరకాండమని పేరు పెట్టినాడు. యిక పై వారి మాటలు:-

మరియు ఈ క్రింది ప్రమాణములు చూడుడు :

సుందర శబ్దార్థము

సత్యం శివం సుందరం- అనునవి సచ్చిదానందాత్మకమైన పర బ్రహ్మమునకు పర్యాయపదములు 'హనుమంతుడు' పరబ్రహ్మ స్వరూపుడగుట వలన నాయన యెడల సుందరశబ్దము సార్థకమైనది ఈ క్రింది ప్రమాణములను చదువరులు గ్రహింతురు గాక

సుందర శబ్దార్థము

'కాదినవ, టాదినవ,పాదిపంచ, యాద్యష్ట' అను సాంకేతిక సూత్రమును బట్టి $సు=7$, $ద=8$, $ర=2=17$ అను సంఖ్యను సుందర శబ్దము బోధించుచున్నది

శ్రుతిః యో వై సప్తదశం ప్రజాపతిం యజ్ఞ మన్వాయత్తం వేద ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి నయజ్ఞాద్భ్రంశతి ఆశ్రావయేతిచతురక్షరమ్ అస్తు శ్రౌషడితి చతురక్షరమ్, యజేతి ద్వ్యక్షరమ్ యేయజామహ ఇతి పంచాక్షరమ్, ద్వ్యక్షరో వషట్కారః ఏషవై సప్తదశః ప్రజాపతిః (యజుస్సంహిత, ౧కాం ౩ ప్ర)

దర్శ పూర్ణమాసయాగములలో హోమముచేయు క్రియాకలాపమున జెప్పిన 'ఆశ్రావయ' అను నాలుగక్షరములు 'అస్తుశ్రౌషట్' అను నాలుగక్షరములు, 'యజ' అను రెండక్షరములు, 'యేయజామహే' అనునైదక్షరములు 'వషట్' అను రెండక్షరములు- ఇవి యన్నిగలసిన పదునేడక్షరములగును అందుచే ప్రజాపతి సప్తదశ సంఖ్యాకుడు అందు వలనపైన జెప్పినట్లు సప్తదశసంఖ్యాబోధకమగు సుందరశబ్దము

బ్రహ్మవాచకము కావున సుందరకాండ మనుదానికి బ్రహ్మప్రస్తావకమగు కాండమనివిష్పృష్టార్థము -

రామాయణమునగలకాండములన్నిటికి వాల్మీకి సార్థకములగు నామములను బెట్టినాడు ఎల్లన రామచంద్రాది బాలకులజననాది వృత్తాంతములను బోధించునది గనుక బాలకాండమని, అయోధ్యా రాజ్యపాలన విషయమును బోధించునది కావున అయోధ్యా కాండమని శ్రీరాముని యరణ్యవాసవృత్తాంతమును వివరించునది కావున అరణ్య కాండమని, కిష్కింధావాసులగు వాలి సుగ్రీవాదుల వృత్తాంతమును దెలుపు కాండము కావున కిష్కింధాకాండమని, రామరావణాదుల యుద్ధమును వివరించు కాండము గనుక యుద్ధకాండమని పేరులు పెట్టుట యర్థవంతముగా నున్నది కాని సుందరకాండమను పేరుమాత్ర మట్లర్థవంతముగా లేదు అందమైన లేక అందముతో గూడిన విషయముల వర్ణించిన కాండము అను నర్థము పొసగదు ఏలయన ఇతరకాండములలో నింతకంటె నందములైన విషయములు నింతకంటె నందముగా వర్ణించిన పట్టు లనేకములు కలవు, అందుచేత సుందరకాండమని పేరుపెట్టిన వాల్మీకితాత్పర్యమును బరిశీలింపగా 'సుందర' శబ్దమునకు హనుమంతుడను నర్థమే యుక్తమని, సుందరుని (హనుమంతుని) బలపరాక్రమాది విషయములను బ్రహ్మస్వరూపత్వమును బ్రతిపాదించు కాండము గనుక దీనికి సుందరకాండమని వాల్మీకి పేరు పెట్టినాడని తెలియదగును

మఱియు సుందర శబ్దమునకు హనుమద్బ్రహ్మ మను నర్థమెట్లు వచ్చినదో వివరింతును, లంక కేగుచున్న హనుమంతుని మేధాశక్తిని బలపరాక్రమాదులను బ్రహ్మస్వరూపత్వమును వివరించుటకై సుందరకాండమున ప్రథమ సర్గలో హనుమంతుని పరీక్షించుటకై దేవతలచే బంపబడిన సురసా వృత్తాంతమున నిట్లు చెప్పబడినది

"తద్దృష్ట్వావ్యాదితం త్వాస్యం వాయు పుత్ర స్సుబుద్ధిమాన్
దీర్ఘ జిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమం
సుసంక్షిప్యాత్మనః కాయం బభూవాంగుష్ఠ మాత్రకః
అంతరిక్షే స్థితశ్శ్రీమా నిదం వచన మబ్రవీత్
ప్రవిష్టో స్మి హితే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోస్తు తే
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యం చాసీ ద్వరం తవ
తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ
అబ్రవీ త్సురసాదేవీ స్వేనరూపేణ వానరమ్
అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ! గచ్ఛసౌమ్య యథాసుఖమ్."

ఇందు హనుమంతుని అంగుష్ఠ మాత్రునిగా వర్ణించుటచే 'అంగుష్ఠ మాత్రః పురుషః' అను శ్రుతిలో వర్ణింపబడిన పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు హనుమంతుడని వాల్మీకి వ్యంగ్య ధోరణిలో దెల్పినాడు

మఱియును లంకాదాహకుడగు హనుమంతుని గూర్చి లంకలోని రాక్షసు లిట్లు తలపోసిరి

'కింవైష్ణవం వా కపిరూప మేత్య రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః
అనంత మవ్యక్త మచింత్య మేకం స్వమాయయా సాంప్రత మాగతంవా!
(సుందరకాండ, 54వ సర్గ)

నాశములేనిది, మనోగ్రాహ్యముకానిది, అద్వితీయమునగు నట్టి పరమాత్మ తన మాయచే రాక్షససంహారమునకై వానరరూపముదాల్చి వచ్చినాడా యని తలపోసిరి కావున స్పష్టముగ రాక్షసవాక్కుల ద్వారా వాల్మీకి మహర్షియే, హనుమంతునకు పరబ్రహ్మ స్వరూపమును ఉపసంహార న్యాయముతో వివరించినాడు

మఱియును హనుమంతుని జూచి రావణుడిట్లు తలంచెనని రామాయణమున గలదు.

'కిం బ్రహ్మణ స్సర్వసితా మహస్య సర్వస్య ధాతు శ్చతురాననస్య
ఇహాగతో వానర రూపధారీ రక్షోప సంహారకరః ప్రకోపః
కిం వైష్ణవం వా కపిరూప మేత్య రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః
అనన్త మవ్యక్త మచిన్త్యమేకం స్వమాయయా సాంప్రత
మాగతం వా'

ఇది బ్రహ్మ యొక్క ప్రకోపమా లేక విష్ణువు యొక్క మాయా రూపమా యని రావణుడు సందేహపడెను అనంతము, అవ్యక్తము, అచింత్యము ఏకము అనునవి బ్రహ్మకుఁ జెప్పదగిన విశేషణములు హనుమంతులవారు సాక్షాద్బ్రహ్మ స్వరూపులని చెప్పుటకీ విశేషణములే ప్రమాణములు

హనుమంతుని బ్రహ్మస్వరూపమును నిర్ణయించుట కనేక ప్రమాణములు కలవు హనుమత్సహస్రనామ స్తోత్రము నందు

'ఓంకార నమోరూప మోం నమోరూప పాలకః
ఓంకారమయ ఓంకార ఓంకారాత్మా సనాతనః'
'త్రివిక్రమ స్త్రిపాదూర్ధ్వ స్తరణి స్తారణి స్తమః'
'బ్రహ్మపుచ్ఛో బ్రహ్మపరః వానరో వానరేశ్వరః'

అను నామములు కలవు ఓంకారమయు డనగా ప్రణవ స్వరూపుడని యర్థము త్రిపాదూర్ధ్వః అనుటవలన త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః అను పురుషసూక్త ప్రమాణమువలన బ్రహ్మమని తెలుచున్నది బ్రహ్మ పుచ్ఛః అనుటలో 'బ్రహ్మపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా' అను తైత్తిరీయ వచనము వ్యాఖ్యాత మగుచున్నది; ఈ విశేషణము స్వామి పుచ్ఛమున కను భ్రాంతి కలుగునేమో యని బ్రహ్మపరః అని స్పష్టప్రతిపత్తిగా నిర్వచింపఁబడినది మఱియును,

విశ్వంభరో విశ్వమూర్తి ర్విశ్వాకారోథ విశ్వదృక్
విశ్వాత్మా విశ్వసేవ్యోఽథ విశ్వో విశ్వేశ్వరో విభుః

అను నామములు గూడ రుద్రయామళము నందలి హనుమ త్సహస్రనామ రీత్యా హనుమంతుని విరాడ్బ్రహ్మ స్వరూపమును రూఢి యొనర్చుచున్నవి

హనుమంతుల వారి విశ్వరూపత్వమునుసుందరకాండములోని యీ క్రింది ఘట్టము రూఢి చేయుచున్నది హనుమంతుడు సీతాదేవిని తన పృష్ఠమున మోసికొని పోయి రాముని జేర్తుననును నీవింత చిన్నవాడవు, నన్నెట్లు మోసికొని పోవుదువని సీత మందహాసముతో ననును. ఆ సందర్భములో

సీతాయావచనం శ్రుత్వా హనుమాన్మారుతాత్మజః
చింతయామాస లక్ష్మీవా న్నవం పరిభవం కృతం
న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాఽసితేక్షణా
తస్మా త్పశ్యతు వైదేహీ య ద్రూపం మమ కామతః
ఇతి సంచిత్య హనుమాం స్తదా ప్లవగసత్తమః
దర్శయామాస వైదేహ్యా స్స్వరూప మరిమర్దనః
స తస్మా త్పాదపా ద్ధీమా నాప్లుత్య ప్లవగర్షభః
తతో వర్ధితు మారేభే సీతాప్రత్యయ కారణాత్
మేరుమందర సంకాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః
అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరోత్తమః
హరిః పర్వత సంకాశ స్తామ్రవక్త్రో మహాబలః
వజ్రదంష్ట్రనఖో భీమో వైదేహీ మిద మబ్రవీత్
సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకార తోరణాం
లఙ్కా మిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తి మే.

సీతవలన దనకు క్రొత్తగా పరాభవము కలిగినదని హనుమంతుడు తలచెను ఆమెకు తన బలముగాని ప్రభావముగాని తెలియదు తన కామరూపము నామెకు జూపవలయునని హనుమంతుడు చెట్టుమీది నుండి దూకి తన రూపమును బెంప నారంభించెను ఆయన మేరుమందర పర్వతములంతవాడై యగ్నిహోత్రుని వలె వెలిగిపోవు చుండెను పర్వతాకారుడై ఎఱ్ఱనిమొగముతో, మహాబలముతో, వజ్రముల వంటి కోఱలు, గోళ్ళను గలవాడై తాను తలచుకొన్నచో లంకాపట్టణమును బురుజాలు గోపురములతో, పర్వతవనములతో, రావణునితో సహా నా భుజములపై బెట్టుకొని పోగలుగుదునని చెప్పెను

ఈ పై వృత్తాంతమును బట్టి హనుమంతుడు విశ్వాకృతియైన పరమేశ్వరుడని మనము నిశ్చయించు కొనవచ్చును

ఇది గాక హనుమంతుని పరబ్రహ్మత్వమును నిశ్చయించుటకై పరాశర సంహిత యందలి యీ శతానన రావణవధ వృత్తాంతమును స్మరించుకొన వచ్చును

రావణ సంహారానంతరము సంతోష నిమగ్నుడైన రామచంద్రునితో ఆకాశవాణి, దశకంఠుని సంహరించుటలో గొప్పలేదు శతకంఠుని సంహరించినచో నీ ప్రతిష్ఠ శాశ్వతముగునని హెచ్చరించెను శతకంఠుని పట్టణ మక్కడికి (లంకాపురమునకు) మూఱామడల దూరమున నున్నది. అది భూమి మీద లేదు అంతరిక్షమున గలదు రాముడు దానిని సాధించుటెట్లా యని చింతపడసాగెను అప్పుడు హనుమంతుడు

శ్లో॥ తదాహనుమాన్ దుర్ధర్ష ప్రాకారాగ్నిం నరిత్వరా
క్షిప్త్వా తత్పుర పర్యంతం స్వలాంగూల మవర్ధయత్.

శతకంఠ రావణుని యంతరిక్షపురమునకు అగ్ని ప్రాకారము కలదు దానిని హనుమంతుడు తన వాలములో సముద్రమున బడవైచి యాపురము పెఱకు తన తోకను వ్యాపింపజేసెను.

అప్పుడు వానరులకు శతకంఠుని భటులకు యుద్ధము జరిగినది శతకంఠుని తలలను రాముడు తటిగిపోసెను కాని వాని తలలు పుట్టుచునే యుండెను నెత్తురు చుక్కలు పడినచోటులందెల్ల శతకంఠ రావణులు పుట్టుచుండిరి ఇంతలో రామచంద్రుడు తమ్మునితో సహా మూర్ఛిల్లెను సీతాదేవి రణమునకు బూనుకొనెను గర్గ మహర్షి వచ్చి సీతకు హనుమన్మంత్ర ముపదేశించెను ఆ మంత్రప్రభావము వలన,

తస్మై త్రపసన్నో హనుమా నభవ ద్విశ్వ రూపధృత్
వానరం ముఖ మేకంతు ద్వితీయం సింహవక్త్ర కం
తృతీయం గారుడం వక్త్రం చతుర్థం సౌకరం ముఖం
హయాననం పంచమం చా ప్యేకైకం నయనై స్త్రి భిః
దశబాహుసమోపేతం దశాయుధ సమన్వితం
తదాప్రభృతి కథితం పంచాస్యో హనుమా నితి
రూపం తస్య బభౌ యద్వ ద్రుద్రస్య పురఘాతినః

హనుమంతుడు పంచముఖాంజనేయుడై ప్రకాశించెను మొదటిది వానరముఖము రెండవది సింహముఖము, మూడవది గారుడము, నాల్గవది సౌకరము, ఐదవది హయానన ముఖము నాటినుండియు హనుమంతునకు పంచాస్య హనుమంతు డని ఖ్యాతి కలిగినది

అప్పుడు హనుమంతుడు సీతాదేవిని భుజములపై నెక్కించుకొని యెందరు, శతకంఠులుండిరో అన్నిరూపములను దాను గూడ

ధరించి యుద్ధము సాగించెను తన లాంగూలమును విస్తరింపజేసి శతకంఠుని రక్తము భూమిపై బడకుండ కప్పివేసెను దానితో మిగిలి పోయిన శతకంఠు నొక్కని సీతాదేవి కాళీరూపము ధరించి హత మార్చెను

దీనినిబట్టి హనుమంతుడు పరబ్రహ్మస్వరూపుడని రూఢియగు చున్నది

మఱియు నీ క్రింది యంశములను భక్తులనుసంధానము చేసికొనవలయును పైననుదాహరించిన శ్లోకములలో 'రూపం తస్య బభౌ యద్వ ద్రుద్రస్య పురఘాతినః' అని యున్నది అనగా శతకంఠ రావణునితో యుద్ధము చేయుచున్న హనుమంతుని రూపము త్రిపుర సంహారము చేయుచున్న రుద్రునివలెఁ గానిపించెను ఇది వట్టి యుపమానముకాదు హనుమంతుడు సాక్షాద్రుద్రుడే

తారసారోపనిషత్తు నందీ రహస్యము కలదు 'ఓం నమో నారాయణాయ' అనునది తారకము ఈ అష్టాక్షరిలో ఓం అనునది పరమాత్మ నమ అను ద్వ్యక్షరము ప్రకృతి నారాయణాయ అను అయిదక్షరములు పరబ్రహ్మ - ఇది యొక విభాగము దీనికి రెండవ విభాగము కలదు ఓం బ్రహ్మ సకారము విష్ణువు మకారము రుద్రుడు సకారము ఈశ్వరుడు రకారము విరాట్టు యకారము పరమాత్మ, ఇక మూడవ విభాగము కలదు, అకార ఉకార మకారములు వరుసగా ప్రథమ ద్వితాయ తృతీయాక్షరములు నాల్గవది బిందువు, అయిదవ అక్షరము నాదము ఆఱవ అక్షరము కల, ఏడవ అక్షరము కలాతీతము, ఎనిమిదవ అక్షరము పరమాత్మ, అదియే తారకము అకారము జాంబవంతుడు ఉకారము ఉపేంద్రుడు, విష్ణువు, అనగా సుగ్రీవుడు, మకారము రుద్రుడు- అనగా

హనుమంతుడు నాల్గవది (బిందువు) శత్రుఘ్నుడు- ఇంద్రుడు నాదము (ఆఱవది) భరతుడు ఏడవది కల- లక్ష్మణుడు- శేషుడు ఎనిమిదియది సీత- (యకార స్వరూపిణి) పైని తారకము శ్రీరామచంద్రుడు

ఇందు ముఖ్యముగాఁ దెలిసికొనదగిన యంశము మకారము రుద్రాంశ కలిగిన హనుమంతునకు ప్రతీక యని. కావున హనుమంతుడు సాక్షాత్పరమేశ్వరుడు గ్రంథాంతరమందు

శ్లో॥ నాదబిందు కలాతీతం ఉత్పత్తిస్థితి వర్జితం
సాక్షదీశ్వరరూపంచ, హనుమంతం నమామ్యహం।

అనివున్నది!
రుద్రయామిళములో శివుడు పార్వతితో నిట్లుచెప్పు చున్నాడు

శ్లో॥ దశవిష్ణు ర్ద్వాదశార్కా స్త్వేకాదశ సంస్కృతా
రుద్రః పరమచండశ్చ లోకేస్మిన్ భుక్తి ముక్తిదః
హనూమాన మహాదేవః కాలకాల స్సదాశివః
భుక్తిదో ముక్తికైవల్య ముక్తిదః సర్వకామదః.

విష్ణువు పదిమంది సూర్యులు పంద్రెండుగురు రుద్రులు పదునొకండుగురు. హనుమంతుడు కాలకాలుడైన సదాశివుడు అతడు పంచాస్యుడు, శివునకు గూడపంచముఖములు కలవు. అవి 1 సద్యోజాతము 2 వామదేవము, 3. అఘోరము,4. తత్పురుషము, 5 ఈశానము ఇవి యైదును హనుమంతుని పంచాస్యములైనవి తెలియవలయును ఇది మంత్రరహస్యము.

ఆనంద రామాయణమున నీ యైతిహ్యము కలదు.

శ్లో॥ పురాత్రిపుర సంహారే స్వబాణత్వ ముపేయుషే
విష్ణవే రామరూపాయ కరిష్యన్ ప్రత్యుపక్రియాం
అఖిలైః ప్రమథైః శ్శంభుః హనూమద్రూప మాయయౌ
తథా ప్రత్యుపకారం స విధాయాలిక్రుతజ్ఞతాం
శివఏవ హరి స్సాక్షాత్ హరిరేవ శివస్స్వయం
ఉభయో రంతరం నాస్తి భేదకృ త్పాప మశ్నుతే
విజ్ఞాత మనయో ర్యత్తు రూపం తదుభయాత్మకం
ఉపాస్య హనుమత్సర్వజ్ఞం భోగమోక్షప్రదం నృణాం.

త్రిపురాసుర సంహారమున విష్ణువు శివుని ధనస్సున (మేరుపర్వతము) బాణముగా వెలిసెను. ఆ యుపకారమును మనస్సులో నిడుకొని కృతజ్ఞుడైన శివుడు రామావతారము నెత్తిన విష్ణువునకు హనుమదవతారమునెత్తి సాయముచేసెను ఇంకొక విశేష మేమనగా హనుమంతుడు భయాత్మకుడు అనగా శివవిష్ణ్వాత్మకుడు కావున భోగమోక్షములు రెండు వీయగల్గినవాడు ఐశ్వర్యమును గోరినవారు శివుని, మోక్షమును గోరినవారు జనార్ధనుని, గొలుచు సంప్రదాయము మనదేశమున గలదు ఈ క్రింది ప్రమాణమును వినుడు,

యత్రాస్తి మోక్షో నహి తత్ర భోగః
యత్రాస్తి భోగో నహితత్ర మోక్షః।
శ్రీ మారుతే స్సేవన తత్పరాణాం
భోగశ్చ మోక్షశ్చ కరస్థ ఏవ ।

మఱియును ఇంద్రజిన్నాగబంధము వదలించుటకు వచ్చిన గరుడుడు రామునిలో విల్లనుచున్నాడు

శ్లో॥ సాక్షాత్త్వం భగవాన్ విష్ణు లక్ష్మీస్తు జనకాత్మజా
సౌమిత్రిః ఫణిరాజోయం రుద్రాశ్చ కపయ స్స్మృతాః

నీవు సాక్షాత్తు విష్ణువవు సీత లక్ష్మి-లక్ష్మణుడు శేషుడు కపులందరు రుద్రులని గరుడుడు చెప్పెను, పైగా వతడు ఏ యే రుద్రులు ఏయే వానరులెవరో వివరించి చెప్పెను, సుగ్రీవుడు = వీరభద్రుడు; నలుడు = శంభువు; నీలుడు = గిరీశుడు; సుషేణుడు = మహాయశుడు; జాంబవంతుడు = అజై కపాదుడు

అంగదుడు = అహిర్బుధ్న్యుడు; దధివక్త్రుడు = పినాకధృత్; తారుడు = అయుతాజి; తరళుడు = స్థాణువు; మైందుడు = భర్గుడు; హనుమంతుడు = భగవాన్

పై నుదహరించిన వరుసగా ఆ యా రుద్రులు ఆ యా వానరులుగా అవతరించిరని గరుత్మందుడు చెప్పెను హనుమంతుడు భగవాన్ అనగా సాక్షాత్తు శివుడే హనుమంత డయ్యెనని భావము

భీమ గర్వభంగము

హనుమత్కోటాక్షమున పురుష మృగానయనము ఈ క్రింది నుదహరింపబడిన కథాక్రమము వలన హనుమంతుడు సాక్షాత్పరమేశ్వరుడని నిర్ధారణ మగుచున్నది ఆ కథయందలి శ్రీ ఆంజనేయస్వామి స్వయముగా భీమునకు చెప్పిన రెండు అవతారముల గురించి గ్రహింతురు గాక

ఈ వుదహరించిన వురుషమృగ కథ ననుసరించి మన పూర్వాచార్యులలో భారతీయ సాంప్రదాయకము గలవారు రాత్రులందు భోజనశాలలు పరిశుద్ధి నిమిత్తం ధర్మరాజుల వారి యాగశాలకు పురుషమృగం

వచ్చినది పాపజాతి యెంగిలులారా పారిపొండని అను అలవాటున్నా స్త్రీలలో కలదు-

ఈ వుదహరింపబడిన విషయము లన్నియు విచారించగా పరబ్రహ్మస్వరూపుడనుట కెట్టి సందియములేదని నా నిశ్చయము

శ్రీ పరాశర సంహితాయాం పరాశర మైత్రేయ సంవాదే పురుష మృగహరణోపాయ కథనం నామ పంచషష్ఠిః పటలః

భీమ గర్వభంగము

హనుమత్కటాక్షమునపురుష మృగానయనము

శ్రీ పరాశరః

శ్లో॥ మైత్రేయః శ్రుణు వక్ష్యామి భూయోఽపి హనుమత్కథాం
శ్రోత్రామృతాం మహానందకరాం కామ్యప్రదాం శుభాం.

తా॥ ఓ మైత్రేయ మునీంద్రా! వినుట కమృతమువలె రుచికర మైనట్టియు, మిక్కిలి సంతోషమును కలిగించునట్టియు, సకల కామ్యముల నొసంగునట్టియు శుభమైన శ్రీహనుమంతుని చరిత్రము చెప్పెదను వినుము

శ్లో॥ ఆసీ త్కశ్చి న్మహారాజో విజితారాతిమండలః
ధర్మరాజ ఇతిఖ్యాతో ధర్మరాశి రివాపరః

శ్లో॥ చతుర్భి రనుజైశ్శూరైర్భీ మార్జున పురోగమైః
రేజే పరివృతో నిత్యం చతుర్భుజ ఇవాచ్యుతః

తా॥ ధర్మరాజను మహారాజొకడు కలడు అతడు శత్రురాజులను జయించి, యవతరించిన ధర్మసముదాయమువలె విరాజిల్లు చుండెను

నాలుగు భుజములు కల శ్రీవిష్ణుమూర్తి వలె మిక్కిలి శూరులగు భీముడు, అర్జునుడును నకులుఁడు, సహదేవుఁడు అను నలుగురు తమ్ములలోఁ గలసిమెలసి సంచరించు చుండెను

శ్లో॥ హస్తినాఖ్యే పురేఽతిష్ఠ ద్యుగే ద్వాపరనామని
గుణైర్మనాంసి నిర్ధోషైః ప్రజానా మనురంజయా

శ్లో॥ పిత్రా నివేదితః పూర్వం పాండురాజేన ధీమతా
శశాస సకలాం పృథ్వీం పృథాయాః ప్రథమ స్సుతః

తా॥ పూర్వము ద్వాపరయుగమందు మంచి గుణముల చేతఁ బ్రజలను బ్రేమించుచుఁ బృథాదేవికిఁ బ్రథమ పుత్త్రుండగు ధర్మరాజు, తండ్రియగు పాండురాజువల్ల సర్వరాజ్యమును బొంది హస్తినా పట్టణమును రాజధానిగాఁ జేసికొని రాజ్యమును బరిపాలించు చుండెను

శ్లో॥ స కదాచి న్మహారాజో రాజసూయేన వీర్యవాన్
యష్టుం సముపచక్రామ విక్రమాక్రాంత భూమిపః

శ్లో॥ తత్ర సత్రే మహాధర్మ్యే ధౌమ్యప్రముఖకారితే
అభుంజ్యంతాతిశుభ్రాణి శాలీయాన్నాని మానవైః

తా॥ ఆ ధర్మరాజు ఒకానొకప్పుడు తనపరాక్రమముచేత సకల భూపతులను జయించి రాజసూయయజ్ఞమును జేసినాఁడు ధౌమ్యుఁడు మొదలగు మహామునులు మంచి నియమము ప్రకారము యజ్ఞమును జేయించు చుండగా నందు సర్వప్రజలు పరిశుభ్రమగు వరియన్నమును సమృద్ధిగా భుజించుచుండిరి

శ్లో॥ మృదూని స్వాదు సూపాని నానాశాకాంకితాన్యపి
సంపూర్ణానిచ భక్ష్యాణి భోజ్యాని వివిధానిచ

అసంఖ్యాకాని చోష్యాణి లేహ్యాని మధురాణి
పాఠభాణిచ రుచ్యాణి గోఘృతాని నవాని
క్షీరాణ్యపి మహార్హాణి సుధాస్పర్థిరసానిచ
శారదేందువశక్షాణి సంపూతాని దధీన్యపి
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా శ్శూద్రాస్సంకీర్ణజా రపి
పురంధ్రీభిః పురస్త్రాభి రాగతాభి స్తతస్తతః.

తా॥ మృదువులగు మంచి సూపములు నానావిధములగు కూరలు అన్ని రకములగు పిండివంటలు, భోజ్యములు అనేక విధములగు చారులు, లేహములు, తేనె, మిక్కిలి పరిమళము కల రుచికల అప్పుడే కాచిన ఆవునేయి, మిక్కిలి రుచికల విలువకల క్షీరములు, అమృతము కంటె మిక్కిలి రుచిగల పాలు పెరుగులు మంచి వెన్నెలవలె దెల్లనైనదధి మొదలగు నన్ని విధముల రసములతోఁ గూడినవన్నియు బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు, నానాజాతులవారు-స్త్రీలు, అక్కడ నున్నవారు ఎక్కడి నుండియో వచ్చుచుండువారు బహుప్రజలు భుజించు చుండిరి

శ్లో॥ యథారుచి యథేష్టంచ భుక్తాని బ్రాహ్మణోత్తమైః
అగణ్యాస్తత్రభోక్తారః బ్రాహ్మణా వేదపారగాః
ఇతరే కింపున ర్మర్త్యా అసంఖ్యా స్సికతాఇవ
ఏవం ధర్మతనూజేన క్రియమాణే మహాక్రతౌ.

తా॥ సర్వ ప్రజలునూ యథేచ్ఛగా, దమకు రుచి గలుగునట్టి పదార్థములు సమృద్ధిగా భుజించినారు వేదవేదాంతములు చదువుకొన్న పండితులు లెక్కకు మించియున్నారు ఇసుకరేణువుల వలెనే, ఆ

యజ్ఞమునందుఁగల ప్రజలు మితిమీఱి యున్నారు ఇట్లు ధర్మరాజు మిక్కిలి గొప్పయజ్ఞము చేయుచుండెను

శ్లో॥ సర్వస్వదనుజో భీమః కింవిధేయం మమాధునా
రత్నగర్భాపతే రస్య సరత్నం దానమర్హతి

శ్లో॥ సర్వకామదుఘా ధేను స్స్వరాణాం భువి దుర్లభా
ఉపధీకరణీయాఽపి న రాజ్ఞః కీర్తి మావహేత్

తా॥ ఆసమయములో నా సార్వభౌముని తమ్ముండు భీముండు తన మనస్సులో నిట్లు తలంచెను ఈ మహామహుండు మంచి ఘనకార్యము చేయుచున్నాఁడు ఈ రాజరత్నమునకు రత్నమువంటి పారితోషికము సమర్పించుట మంచిది కామధేనువు భూలోకములో దుర్లభము దేవ లోకములో సులభముగా దొరుకునుగాని యట్లు చేయుట మన రాజేంద్రున కంత కీర్తికరముకాదు

శ్లో॥ కింతు యద్దుర్లభం భూమౌ యచ్చ రాజ్ఞో యశస్కరః
బలాదాహృత్య తద్దేయం మయా తస్యైతు సాంప్రతం

తా॥ భూలోకములో దొరకనట్టిదియు రాజునకు యశస్సును వృద్ధి చేయునట్టిదియు మహాపదార్థ మెయ్యెడ నున్నను బలవంతముగాఁదీసికొని వచ్చి యీమహారాజునకు సమర్పించుటయే యిప్పుడు మిక్కిలి మంచిది

శ్లో॥ సంచారా త్పురుషమృగస్య భుక్త శాలా
స్సమ్మృష్టి స్త్రిదివని కేతనస్య కుర్యాం
ఆనేతుం తమితి విభావ్య భీమ సేనః
నిష్క్రాంతస్య వనగృహో ద్యయౌ సుధర్మాం

తా॥ స్వర్గము నుండి పురుషమృగమును దీసికొని వచ్చి భోజనశాలలను పవిత్రవంతములనుగా జేయుదును ఆ పురుషమృగము సంచరించుచుండినచో దుర్గంధ మంతయును దొలగిపోవును సుగంధము పరిమళించుచుండును కావున దానిని దప్పక తీసుకొని వత్తునని నిశ్చయించుకొని భీమసేనుండు యజ్ఞశాలనుండి బయలుదేరి దేవేంద్ర సభయగు సుధర్మకు ప్రయాణమైనాడు

శ్లో॥ ఆజ్ఞా యస్య బలమదాంధ దృష్టిపాతః
తద్వేగం జితమనసం స్వఘాతుకంవా
అజ్ఞాత స్వగత విశేషబంధులోకః
స్వస్థావా త్వపది చచాల భీమసేనః

తా॥ ఎవ్వనియొక్క యాజ్ఞ బలమదాంధుల దృష్టికి గోచరించినంతనే గర్వభంగముగునో యట్టి మనోవేగమును గాంచి తన స్వభావమునుగాని ప్రచండత్వమునుగాని తెలిసికొనుటకు వీలుకానీక తన ప్రయాణ పరిస్థితులు బంధువుల కెవ్వరికిని దెలుపక భీమసేనుండు వెంటనే యచ్చటనుండి కదలినాడు

శ్లో॥ ఏవం వ్యవసితే తస్మిన్ సర్వభూతదయాపరః
సాహాయ్య మనుజే కర్తుం హనుమానైచ్ఛదగ్రజః

శ్లో॥ గచ్ఛత స్తస్య వేగేన భీమ సేన స్య పద్మని
కపీంద్రోఽజగరాకారః క్షణా త్ప్రాదు రభూ త్పురః

తా॥ ఇట్లు భీముండు ప్రయాణమై వెళ్లుచుండగా, సకలజంతువుల యందును దయకలిగి నట్టియు భీముని కన్నగారైనట్టియు శ్రీ హనుమంతుడు తమ్మునకు సహాయమును జేయవలె నని యెంచి యా

భీమసేనుండు వెళ్లు త్రోవలో మిక్కిలి తొందరగా ముందుగా వెళ్లి కొండచిలువవంటి యాకారమును ధరించి యుండెను

శ్లో॥ వాలే నావృత్య పంథానం శివలింగమయాత్మవా
దూరా దత్యధ్వనా క్రాంతః నిశ్వసన్ శ్వసనాత్మజః

తా॥ తన మనస్సునందలి ప్రతియణువు శివలింగమే యనునట్టి ధ్యానముకలవాఁడై దారియంతయును దోకచే నావరింపఁజేసి మిక్కిలి యలసినవాఁడువలెఁ జాలదూరము వినబడునట్లు హనుమంతుఁడు నిట్టూర్పు విడుచుచుండెను

శ్లో॥ తం తథావిధ మాలోక్య నిరుద్ధసరణిం కపిం
భీమో జగాద భీమాత్మా మృగానయనసత్వరః

శ్లో॥ జరత్కా పే సముత్క్షిప్య వాలం చాలయ వర్త్మనః
గంతవ్యంతు మయా క్షిప్రం మితో౽పసర సత్వరం

తా॥ అట్లు త్రోవను అడ్డగించి పరుండిన హనుమంతునిఁజూచి పురుషమృగమును దీసికొని రావలయునని తొందరపడుచున్న భీముండు భయంకరముగు స్వభావము కలవాఁడై యిట్లు పలికెను ఓ ముసలికోతీ! నీవు వెంటనే త్రోవలో నుండి తోకను పైకిఁదీయుము నేను తొందరగా వెళ్ళవలెను నీవు ఇక్కడినుండి వెంటనే తప్పుకొని పొమ్ము

శ్లో॥ మర్కటప్రకృతిం మానం స్థవిరో౽పి న ముంచసి
యద్గంతవ్యపథం కృత్స్నం వాలేనావృత్య తిష్ఠసి.

శ్లో॥ కింతవాస్తి మరౌ దేశే వన్యాహారవివర్జితే
గచ్ఛ సారస్వతం దేశం మధురం సలిలం పిబ

తా॥ నీవు ఎంత ముసలి వాఁడవైననూ నీకోతి స్వభావమును మానినావుకావు నీవు పలువురు నడుచు త్రోవలో దారి అంతయును దోకతో నావరించుకొనియున్నావు అడవి దుంపలుగాని పళ్ళుగాని యేమియును దినుటకు దిండి పదార్థములు దొరకని యీ పెట్ట నేలలో నిర్జల భూమిలో నీకుఁ బనియేమి? లే, మంచి పెఱువులు గల యింకొకచోటికిఁ బొమ్ము, మంచిరుచికల నీరు త్రాగుము

శ్లో॥ భక్షయ్యామ్రఫలా న్యద్య పక్వాని మధురాణ్యపి
ఇతి సంచోద్యమానోఽపి భీమే నావరజేన షః

శ్లో॥ న చచాల తతో దేశా ద్వ్యంజయన్ వృద్ధచేష్టితం
అథాబ్రవీ త్ప్రియం వాక్యం తద్వపత్తివివర్ధకం

శ్లో॥ జిజ్ఞాసు ర్విక్రమంతస్య భీమం భీమాగ్రజః కపిః
రాజన్ జీర్ణశరీరోఽహం వన్యాహారవివర్జితః

తా॥ బాగుగా పండి తయారైనట్టి మంచిరుచి గలిగిన తియ్యని మామిడి పళ్ళు తిను మని తమ్ముఁడగు భీము డెంత చెప్పుచున్నను ముసలి తనమునందలి యశక్తత గనబరచుచు నచ్చటినుండి కదలక భీమునకు ఇబ్బందిలేని రీతిని లతని బలపరాక్రమములు తెలిసికొనవలెనని కోరికతో మిక్కిలి ప్రియముగా నిట్లు పలికెను ఓ రాజా! నేను మిక్కిలి ముసలివాడను, నా శరీరము చాల శిధిలమై యున్నది కదలలేను అడవిలోని యాహారము నాకేమియు దొరకనందువల్ల మిక్కిలి కృశించినాను

శ్లో॥ పిపాసయార్దితో నిత్యం నజానే ప్రదినం పయః
భవాదృశో మహాధన్యో మాసా త్పూర్వ మిహాగతః

శ్లో॥ మహ్యం వితీర్య వన్యాని ఫలాని వివిధానిచ
అశక్తం మాం సముద్ధార్య నిర్యయా వముపా పథా.

తా॥ ప్రతిరోజును దాహముచే బాధపడుచున్నాను మూడురోజుల నుండి నీరు దొరకలేదు ఒకనెలకుఁబూర్వము నీవంటి మహానుభావుఁడొకఁడిక్కడకు వచ్చి అడవిలోనుండి మంచి మంచి రుచికల పళ్ళు చాల తెచ్చి నాకిచ్చి అశక్తుండనగు నన్ను బ్రదికించి ఈ త్రోవనుండియే వెళ్ళినాడు

శ్లో॥ వృద్ధస్యాతురస్య బాలస్య స్త్రీణాంచైవ విశేషతః
హృతభావస్యవై పంథా ఇతి శాస్త్రవిదో విదుః

శ్లో॥ తస్మాయా రాజశార్దూల! జలం దేయం పిపాసతే
పాహి మా మీదృశం దీనం గమిష్యం త్యసవో మమ

తా॥ ముసలివానికిని, బాలునకును, గష్టములోనున్నవానికిని, స్త్రీలకును, మనస్సు చెడిపోయిన వానికిని త్రోవయే యాధారమని శాస్త్రవేత్తలు పలుకుచుందురు అందువల్ల నీ త్రోవలో నున్నాను ఓ రాజసింహమా! నన్ను దాహము బాధించుచున్నది కొంచెము నీరు తెచ్చి పెట్టుము ప్రాణము పోవుచున్నది దీనుఁడను, ఈ స్థితిలో నున్నాను నన్నుఁగనిపెట్టుము

శ్లో॥ పాయయిత్వా పయఃపానం జీవనం చావధార్య మే
తత్కాలేబర ముల్లంఘ్య గచ్ఛ రాజన్ యథోచితం

శ్లో॥ అథవా దీర్ఘ రోమాణం వృథా స్థూలంచ వాలధిం
అంగుష్ఠేన సముత్థాప్య శ్వదీయే నావ్యతః క్షిప.

తా॥ నన్ను నీరు త్రావించితివేని నా జీవము నిలుచును తరువాత నన్ను అవతలకు దప్పించి నీవు వెళ్ళుము లేదా వృధా కష్ట మెందుకు? మిక్కిలి రోమములతో నిండిన యీ పెద్దతోకను నీచేతితో పైకెత్తి అవతలకు వెళ్ళుము

శ్లో॥ యద్వా పుచ్ఛం పరిభ్రామ్య తుచ్ఛం స్వచ్ఛమనా ప్రజ
సరవధా న సముత్థాతుం శక్తః కంఠగతాసుగః

శ్లో॥ అద్యైవ ప్రాణా గచ్ఛంతి మమ త్రాణ మపశ్యతః
కింతు సంస్థాపితం ధైర్యం ధర్మాత్మన్ భవదీక్షయా.

తా॥ లేదా బలములేని యీ తోకను తొలగించి యవతలకు బొమ్ము అన్ని విధములచేతను నేను అశక్తుండనై యున్నాను నా ప్రాణములు కంఠగతములై యున్న యవి అసలు నీవు చూచుచుండగా నిప్పుడే ప్రాణముపోయి యుండవలసినది, నీవు కనబడుటచేత ఓ ధర్మస్వభావుడా కొంత ధైర్యము వచ్చినది

శ్లో॥ సమర్థోఽసి మహారాజ! మయి దీనే దయాం కురు
దీనదుఃఖాసహా స్సంతో నశక్తాహి విమత్సరాః

శ్లో॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య కరుణం కరుణానిధిః
తం వృద్ధం మన్యతే కర్తు మియేష సఫలోదకే ॥

తా॥ ఓ మహారాజా! యీ దీనుడనగు నన్ను రక్షించుటకు నీవు మిక్కిలి సమర్థుడవు. దయయుంచుము. సత్పురుషులు దీనుల యొక్క దుఃఖములను చూచుచు సహించి యుండలేరు భేద భావము గల వారీ పని చేయజాలరు. అని జాలిగా బలుకుచున్న హనుమంతుని

మాటలు విని దయానిధి యగు భీముఁడు ముసలికోతిని జాగ్రత్తగాఁ దీసికొని వెళ్ళి నీరు త్రాగించవలెనని యనుకొన్నాఁడు

శ్లో॥ అస్పృష్ట్వైవ కపి మస్పృశ్యం దండేనోద్ధాటయన్ తతః
స నోత్పాటయితుం శక్తః భగ్నముద్గర విహ్వలః

శ్లో॥ సరణిప్రతిరోధేన దీర్ఘముష్ణం వినిశ్వసన్
ఈప్సితార్థ విలంబేన కృతామర్షో౽ భవ త్కపౌ.

తా॥ కాని, కోతి యగుటవల్ల దీనిని దాకకూడదు కనుక తాకక యొక కర్రతో దానిని కదల్పనెంచి కదల్పలేక మిక్కిలి చలించిన మనస్సు కలవాఁడై, దారికి నడ్డముగా నుండుటచేత మిక్కిలి నిట్టూర్పులు విడుచుచు, దనపని కాటంకము కలిగినదని హనుమంతునియందుఁగోపము కలవాఁడైనాఁడు

శ్లో॥ విలంఘ్య ప్లుతగత్యేమం గచ్ఛేయం విగతక్షమః
అనయిష్యే మృగం మార్గా దితి చక్రే మతి ర్నృపః

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాయ సర్వజ్ఞః స్వాత్మలఘునని శ్చయం
మారుతిర్వర్ధయాం చక్రే స్వవాలం స్వకళేబరం.

తా॥ ఇప్పు డిట్టి వట్టి ప్రయాసపడుటవల్ల లాభము లేదు ఇతనిని దాటి పోవుటకుఁబోయి యా పురుషమృగమును తెచ్చుటయే మంచిది అట్లు చేసెదనని యనుకొనుచుండెను సర్వజ్ఞుఁడగు హనుమంతుఁడు తనను దాటి వెళ్ళఁదలచుకొన్న భీముని గుర్తెరింగి తన తోకనూ, తన శరీరమునూ మిక్కిలి పెద్దది యగునట్లు పెంచెను

శ్లో॥ తతో వాలంతు లోకానాం విలంఘయితు మాత్మవాన్
పశ్చాదా క్రమ్య వేగేన ధావతిస్మ నృపాత్మజః

శ్లో॥ దూరా దభ్యాశ మభ్యేత్య దృష్ట్వా ప్వం మశకోపమం
అభ్రంకషకపే రగ్రే లజ్జాన(మ్రముఖో౽ భవత్

తా॥ భీముఁడు తోకను దాటవలెనని నిశ్చయించుకొని వెనుకకు వెళ్ళి పరుగెత్తుకొని వచ్చి యా దారిలో నున్న యాకాశమువఱకుఁ పెరిగి యున్న హనుమంతుని, దోమవలె వానిముందుఁ గనఁబడుచున్న తనను చూచి సిగ్గుచే దలవంచుకొని నిలఁబడి యేమియును తోచక యుండెను

శ్లో॥ అథ ధైర్యం పమాలంబ్య నిశ్చికాయ గలో(ద్రి)యః
ఇమం ప్రదక్షిణీకృత్య సాధయిష్యామి సాధ్వితి

శ్లో॥ అథ ప్రదక్షిణీకర్తుం చరః పవనరంహసా
నలేభే వాలధేః పారం న మూర్ధ్నశ్చ కపే ర్నృపః

శ్లో॥ అథ భీమో గదాం త్యక్త్వా ధిక్కృత్య నిజవిక్రమం
కపయే వృద్ధరూపాయ సాష్టాంగం ప్రణతో౽భవత్

తా॥ పిమ్మట ధైర్యముతెచ్చికొని ఇట్లు తనమనంబున నిశ్చయించుకొని వీనికిఁ బ్రదక్షిణముచేసి పని నెరవేర్చుకొందునని యనుకొని ప్రదక్షిణము చేయుటకుఁబూనుకొని వాయువేగముచేఁ బోవుచు హనుమంతుని తోకయొక్క యంతమును కనుగొనలేక పోయినాఁడు పైకెగిరి హనుమంతుని తలయొక్క యంతమునుకూడఁ గనుగొన లేకపోయినాఁడు పిమ్మట భీముండు తనచేతినుండి గదను గ్రిందఁబడవైచి తనపరాక్రమమును నిందించుకొని ముసలికోతి యగు హనుమంతునకు సాష్టాంగనమస్కారముచేసి క్రింద సాగిలి పడియుండెను

శ్లో॥ అబ్రవీచ్చ కపిశ్రేష్ఠం లజ్జాగద్గదయా గిరా
క్షంతవ్యో మేఽపరాధోఽయం త్వా మవాజానిషం కపిం.

శ్లో॥ నాజానిషం మహాత్మానం విశ్వవ్యాపిన మీశ్వరం
ప్రసీద హిమ్యరూపేణ యేన నిర్వృతి మాప్నుయాం

తా॥ సిగ్గుచే శ్రీ హనుమంతునితో నిట్లు పలికెను ఓహనుత్ప్రభూ! నీవు కపీంద్రుండ వనియు, మహాత్ముండవనియు, విశ్వమునందంతటను నిండియున్న యీశ్వరుండవనియు గుర్తెరుంగఁజాలక యపరాధమును జేసినాను క్షమింపవలయును నాకు మేలు కలుగునట్లుగాఁ బ్రసన్నరూపము గై సేయుము అనుగ్రహింపుము

శ్లో॥ బాలభావేన మే మూఢా బుద్ధి రాసీ దసమ్మతా
మమాగ్రజో మహారాజో యజతే ధర్మనందనః

శ్లో॥ సత్యసంధో వృషస్కంధో నిత్యం ధర్మాభిసంధిమాణ్
తత్ర నానాజనాకీర్ణ భుక్త శాలా విశుద్ధయే

శ్లో॥ పుంప్ర్యాగాహరణం కుర్యాం స్వర్గలోకా దతిప్రభం
తదిదం యది యుక్తం స్యాత్సాహాయ్యం కర్తు మర్హ సి

తా॥ నాకు బాల్యచాపలత్వమ్ము వలన నొకయాలోచన కలిగినది అది సమంజస మయినదిగాఁ గనుపడలేదు

మా అన్నగారు ధర్మనందన మహారాజాగారు. ఆయన సత్యసంధుడు, వృషభముయొక్క మూపురము వంటి మూపురము కలవాఁడు. ఎల్లప్పుడు ధర్మముచేయుట యందే మహాభిలాష కలవాఁడు. ఆయన యొక యజ్ఞమును చేయుచుండెను. ఆ యజ్ఞమునందు బహుజనులు భోజనము

చేయుచుండుట వల్ల భుక్తశాల, యపరిశుద్ధముగా నున్నది నేను ఆ భోజనశాలయొక్క పరిశుద్ధికొఱకు స్వర్గలోకమునుండి మహాతేజస్సుకల పురుషమృగమును దీసికొనివచ్చుటకై పూనుకొన్నాను ఆ ప్రయత్నము తమకు యుక్తముగాఁ గనపడినచో సహాయము చేయుడు

శ్లో॥ నచే వ్మా మనుజానీహి పున ర్గంతుం గృహాంగణం
అథవా పురుష్మృగాదానం ప్రతిజ్ఞాయ వినేచ్ఛయా

శ్లో॥ నాలం పురీం పునర్గంతుం వ్యర్థీకృతమనోరథః
కింతు చేతోగదాం త్యక్త్వా గదా మేనాం వృథాశ్రమాం

శ్లో॥ పశ్యత స్తవ నిర్మోహం గమిష్యా మ్యుత్త రాం దిశం
ఎవ ముక్త్వా మహాభాగో ధర్మరాజానుజో బలీ

శ్లో॥ విరరామ రమానాథం ధ్యాయ౯ హృదయపంకజే.

తా॥ నన్ను అనుగ్రహించనిచో వచ్చిన దారినే తిరిగియింటికి వెళ్ళెదను. అయితే నేను పురుష్మృగమును దీసికొని వత్తునని కోరిక కలిగి నిశ్చయించుకొని వచ్చినాను కోరిక నెరవేరనిచోఁ దిరిగి పట్టణమునకు వెళ్ళలేను అయితే మనస్సునకు మిక్కిలి బాధకరమ్మయి నిష్ప్రయోజన మగు గదచేత నాకు లాభములేదు ఈ గదను విడిచెదను. తమరు చూచుచుండఁగనే విష్కాముఁడనై యుత్తర దిక్కునకు బోయెదనని చెప్పి బలవంతుఁడై నట్టియు, ధర్మరాజునకుఁ బెద్దతమ్ముఁడై నట్టియు, భీముండు శ్రీ విష్ణుమూర్తినిఁ దనమనస్సున ధ్యానము చేయుచు నూరకుండెను

శ్లో॥ ఇతి సకల జగన్మయం కపీంద్రం
ప్రియవచనేన విజోన్ముఖం విధాయ

పురుష మృగనిరీక్షణాయ భీమః
వవది వముత్సుక మానసో బభూవ.

తా॥ ఇట్లు సకల జగత్తునందు నిండియున్న హనుమంతుని మంచి మాటలచేతఁ దనకుఁ బ్రియమొనరించువానిఁ గాఁ జేసికొని భీముండు పురుషమృగమును కనుగొనుటకు మిక్కిలి సంతోషించు చుండెను

శ్రీ పరాశరః

శ్లో॥ అథాఽబ్రవీ త్కపిశ్రేష్ఠో భీమం భీమపరాక్రమం
సౌమ్యరూపం సమాస్థాయ ప్రహసన్ముఖపంకజః

శ్లో॥ విద్ధి మా మంజనాపుత్రం హనుమంత మితి శ్రుతం
వాయుపుత్రతయా చాహం భ్రాతా తే నృపనందన।

శ్లో॥ ఇదం తే సాహసంజ్ఞాత్వా పుంమృగాదాన గోచరం
అహ మానం సమాసీనో భ్రాతృ స్నే హేన విక్లబః

తా॥ పిమ్మట హనుమంతుఁడు భయంకరమగు పరాక్రమము కలిగిన భీమునితోఁ దాను సౌమ్యరూపమును బొంది నవ్వుచున్న తామరపూవు వంటి ముఖముకలవాడై యిట్లనెను ఓయి భీమసేనరాజా! నేను అంజనాదేవి కుమారుండనగు హనుమంతుఁడను నీవును నేనును వాయుదేవుని పుత్త్రుల మగుటవలన నేను నీకు సోదరుఁడను కావున నీవు పురుష మృగమును దీసికొని వచ్చుటకు సాహసము చేసితివని తెలిసికొని సోదర ప్రేమచే నిట్లు వచ్చినాను.

శ్లో॥ జితచేతోజవ శ్శూరః పుంమృగః పురుషాశనః
క్షణాత్పరార్థ మధ్వాన మగచ్ఛ త్స్వాంత పూర్వగః

శ్లో॥ కోవాగ్రత స్తస్య తిష్ఠ న్మర్త్యో వా దానవోపివా
ధృతః ప్రాణవియోగాలే స నస్యా దితి మేమతిః

తా॥ ఓయీ! సోదరా! వినుము ఆ పురుషమృగము మనోవేగమును మించిన వేగముకలది మంచి శౌర్యము కలది మనుష్యులను భక్షించుచుండును. ఒక్కక్షణములో లక్షలకొలది యోజనములుకల మార్గమును తా ననుకొనకమునుపే వెళ్లుచుండును ఆ పురుషమృగము యొక్క ముందు మనుష్యులుగాని రాక్షసులుగాని మరెవ్వరును నిలువలేరు నిలిచినచో వెంటనే ప్రాణముల కాశ వదులుకో వలసినదియే సుమా! ఇది నా మనస్సులోఁ గలిగిన యభిప్రాయము

శ్లో॥ తాదృశం మృగమాచేతు మీదృశస్త్వం కథంక్షమః
అగృహీత్వా మహాశూరం పుంమృగం పురుషాశనం

శ్లో॥ నరోచతే పునర్యానం మద్భ్రాతు ర్భీమసేన ! తే
కింతు యోగం తమాదాతు ముప దేక్ష్యామితేఽనుజ!

తా॥ అటువంటి మహాశూరమగు పురుషమృగమును ఇటువంటి నీవెట్లు తీసికొని రాఁగలవు. నీవు పురుషమృగమును వెంటదీసికొనక తిరిగి వెళ్ళుట ఓ భీమసేనా! నాకు దమ్ముఁడ వగు నీకు మంచిది కాదు అయితే దానినిఁదీసికొని వచ్చుటకు వీలుగా మార్గమును నీకుఁ దెలియఁజేసెదను. వినుము

శ్లో॥ స పుంమృగో శుభాచారః శివపూజా పరాయణః
ప్రాణవ్యయేఽపి పురతః సంప్రాప్తే నజహాతి శివార్చనం

శ్లో॥ తత్రాపి పురతః పశ్యే చ్ఛివలింగం శుభాలయం
త న్న సంపూజ్య పూజార్థం పద మేకం నగచ్ఛతి

తా॥ ఆ పురుషమృగము శుభాచారములు కలది శివపూజ చేయుటయందు మిక్కిలి ఆసక్తి కలది ప్రాణము పోవునంతటి విపత్తు వచ్చినను శివపూజ మానదు. మఱియునెట్టి సమయమునందైనను శివలింగముగాని శివాలయముగాని యెదుట గనిపించెనేని ఆ శివలింగమును పూజింపక యొక్క యడుగైనను కదలదు

శ్లో॥ మమ వాలాగ్ర రోమాణి పథి క్షిప్తాని భాగశః
తదాలయ సమం ప్రోక్తం శివలింగం విచక్షణం.

శ్లో॥ అత స్త్వద్గతి విఘ్నోఽయం శివలింగమయాచి మే
గృహాణ వాల రోమాణి సమగ్రాణి నృపోత్తమ!

తా॥ నా తోకయందలి రోమములు అక్కడక్కడ మార్గములో నున్నవి అవి శివాలయమునకూ, శివలింగమునకూ సమాధారములైనవి ఇవి శివలింగ స్వరూపములు ఓ భీమరాజా! ఈ రోమములవల్ల పురుష మృగమునకు నడచుటకు వీలుండదు అందువల్ల వాల రోమములు సంపూర్ణముగా వలయునన్ని తీసికొనుము

శ్లో॥ గృహీత్వేమాని రోమాణి గచ్ఛ తస్యాంతికం ద్రుతం
తం ప్రార్థయ మృగన్యాయా దవధారయ తద్వచః

శ్లో॥ తతో గృహీతపంకేతో గచ్ఛన్ వేగేన తత్పురః
ఏకైకంతు పృథక్కృత్య రోమాణి వినిపాతయ.

తా॥ ఈ రోమములు తీసికొని యా పురుషమృగము దగ్గరకు వెంటనే పొమ్ము దానిని బ్రార్థించుము. మృగభాష ననుసరించి దాని యభిప్రాయమును దెలిసికొని స్థిరచిత్తుడవై యుండుము తరువాత

దానిని బిలచి దాని ముందు నిలిచి సరియగు గుర్తులను దెలిసికొని నడచుచూ వేగముగా నీ రోమములయం దొక్కొక్క రోమమును తీసికొని దానిముందు వేయచుండుము

శ్లో॥ ఏవం సుధర్మా మారభ్య భుక్తశాలావధే ర్ద్రుతం
కర్తవ్య మప్రమాదేన పురతోధావత స్త్వయా.

శ్లో॥ ఏకైకరోమవిన్యాసా ద్యదా లింగోద్భవో భవేత్
తదాతిక్రాంతవర్మానం వ త్వా మభీభవిష్యతి.

తా॥ ఇట్లు దేవేంద్రుని సభయగు సుధర్మ మొదలుకొని ధర్మరాజు యొక్క యజ్ఞశాలయందలి భుక్తశాల వఱకు ముందుబరుగెత్తుకొని పోవుచు నొక్కొక్క రోమమును దానిముందు వేయుచు నప్రమత్తుడవై పోవుచుండుము నీవు ఒక రోమమును వేసినచో నొక శివాలయము కలుగును అది యా శివలింగమునకు బూజ చేయవలసి యుండుటవల్ల నిన్ను సమీపించలేరు

శ్లో॥ ఏవం మదుక్తియోగేన కర్తవ్యం జయమిచ్ఛతా
తవ లభ్యో మృగశ్రేష్ఠనస్యాత్తవ పరాజయః

శ్లో॥ ఇత్యాదిశ్య హితం తస్మై హనుమా నుష్ట్రవాహనః
నిజవాలాగ్ర రోమాణి ప్రదదౌ ముష్టి మాత్రతః.

తా॥ ఇట్లు నేను చెప్పిన రీతిని నీవు చేసితివేని జయమును కోరుకొనుచున్న నీకు ఆ పురుషమృగము లభ్యమగును నీకు పరాజయము కలుగదు అని హనుమంతుడు ఉష్ట్ర వాహనమువనుండి యుపదేశించి భీమసేనునకుం దన తోకయందలి రోమములను ఒక గుప్పెడు ఇచ్చెను

శ్లో॥ భీమో వృపాయలాభేన పరమానంద నిర్భరః
స్తోత్రేణ మహతాస్తుత్వా భ్రాతరం కపి మబ్రవీత్

శ్లో॥ హనుమన్మూర్తిరూపాణి స్థూల సూక్ష్మ సమాని తే
అత్యద్భుతాని లోకేషు సంతీతి బహుధా శ్రుతం

శ్లో॥ తాని దర్శయ సర్వాణి మహ్యం జిజ్ఞాసవే ప్రభో!
ఇతి తద్భ్రాతృవాదం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ కపీశ్వరః

తా॥ భీముఁడును తనకు మంచి యుపాయము కలుగుటచే పరమానందభరితుఁడై హనుమంతుని మిక్కిలి పొగడి స్తోత్రముచేసి యిట్లు పలికెను ఓ హనుమత్ప్రభూ! నీయొక్క యాకారములు స్థూల రూపములు గాని సూక్ష్మరూపములు గాని చాల విచిత్రకరములు గలవి అనేకము లున్నవని చెప్పుచుండఁగా నేను విన్నాను నాకు నీ స్వరూపములు చూడవలెనని కోరికయున్నది వాటి నన్నింటిని నాకుఁ జూపింపుమని ప్రార్థించగా హనుమంతుఁడు తిరిగి యిట్లు చెప్పెను

శ్లో॥ సన్తి రూపా ణ్యనేకాని స్థూల సూక్ష్మ సమాని మే
కిన్తు తాని విశేషేణ దర్శనీయాని నాధునా.

శ్లో॥ సామాన్యేన ప్రవక్ష్యామి తల్లింగాని విబోధయ
యేన రూపేణ మే రాజన్ లాలితా జనకాత్మజా

శ్లో॥ తాదృశం విద్ధి రూపం త్వం సూక్ష్మం సూక్ష్మతరం మమ.

తా॥ ఓ భీమసేనా! నా యొక్క రూపములు స్థూలములు సూక్ష్మములు అనేకము లున్నవి వాని భేదము లిప్పుడు చూపించుటకు వీలులేదు, వాని గుర్తులను మాత్రము చెప్పెదను వినుము నేను ఏ రూపముతో సీతాదేవికి సంతోషమును కలిగించితినో అది సూక్ష్మముకంటెను

మిక్కిలి సూక్ష్మమగు రూపము

శ్లో॥ యాదృశం రూప మాలంబ్య లోకానుగ్రహకారణాత్
అవష్టభ్య పదద్వంద్వ ముదయాస్తాద్రిమూర్ధని

శ్లో॥ అధీతా స్సకలావేదా స్సాంగా స్సవితృసన్నిధౌ
తాదృశం మధ్యమం రూపం మామకం విద్ధి పార్థివ!

తా॥ లోకానుగ్రహమువల్ల నే నే రూపమును బొంది సూర్యోదయ పర్వతము మీదను సూర్యాస్తమయ పర్వతము మీదను పాదములుంచి సూర్యుని సన్నిధానమున అన్ని వేదములును అన్ని వేదాంగములునూ నేర్చినానో అది మధ్యమ మగు నా రూపమని తెలిసికొనుము

శ్లో॥ అపరం మధ్యమం చాస్తి రూపం రూపవతాంవరం
యస్య వాలమయం కృత్వా సేతుం సప్తార్ణవోపరి

శ్లో॥ శతాననమహాదైత్యో బాధితో రామభార్యయా
ఏవ మాదిని రూపాణి మధ్యమాని విబోధయ ।

తా॥ ఇంకొక మధ్యమ రూపమున్నది నేను ఏ రూపముచేత నా లోకలో సప్తార్ణవములకూ సేతువును నిరూపించి శతకంఘ రావణాసురుని జయించినాననో అదియును మధ్యమరూపమే ఇట్టి మధ్యమరూపములు చాల కలవు తెలిసికొనుము

శ్లో॥ యచ్చ విశ్వమయం రూపం విశ్వతోముఖ మద్భుతం
జానక్యై దర్శనం సాక్షాత్ స్థూలం తద్విద్ధి మామకం..

శ్లో॥ తత్తత్కార్యమరోధేన తత్తత్కాలానుసారతః
దర్శనీయాని రూపాణి నచ సర్వత్ర సర్వదా.

తా॥ ఏ రూపముచే సీతాదేవికి నమ్మకము కలిగించితివో, విశ్వము నందంతటను నిండియున్న ఆరూపము సీతాదేవికి నమ్మకము కలిగించుటకుఁగాను చూపింపఁబడినది. అది స్థూల రూపమని చెప్పఁబడును ఆ యా కాలముల ననుసరించి యా యా కార్యములనుబట్టి చాల రూపపములకై కొనఁబడినవి అవి యెల్లప్పుడునూ అంతటను చూపించుటకు వీలులేదు

శ్లో॥ ఇదానీం యది రూపాణి దర్శితానిచ తేఽధునా
భీతోస్తి భవతాత్ సద్యః పీడాచ జగతో భవేత్

శ్లో॥ తథాపి సూక్ష్మరూపం మే దర్శయిష్యామి పాండవ
ఇత్యబ్రువన్నయం సద్యః నీవారాగ్రసమోఽభవత్

తా॥ ఆ రూపములు ఒకవేళ నేను చూపించిన యెడల నీకు మిక్కిలి భయము కలుగును లోకములకు బాధ కలుగును అయిననూ నా యొక్క సూక్ష్మరూపమును నీకుఁ జూపించెదను అని చెప్పుచు నీవారధాన్యము మొక్క యొక్క చివరంత చిన్న రూపును ధరించెను

శ్లో॥ దృష్ట్వా సూక్ష్మతనుం దేవం భీమో విస్మయ మాయయౌ
తావద్రూపాంజనాపుత్రో రూపాంతర మగా న్మహాత్

శ్లో॥ దశయోజనవిస్తీర్ణం త్రింశద్యోజన మాయతం
తేనైవ రూపభేదేన తీర్థోహి సరితాం పతిః

శ్లో॥ తద్రూపదర్శనా త్సద్యో భీమసేనో ముమూర్ఛ హ
తదా తం మూర్ఛితం దృష్ట్వా హనుమాఞ్ భ్రాతృవత్సలః

శ్లో॥ మాభైషీ రిత్యథాభాష్య పాణినా సమతాడయత్

తా॥ ఆ రూపమును జూచి భీమసేనుండు మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును పొందెను అంతలోనే శ్రీ హనుమంతుఁడు పది యోజనములు విస్తీర్ణమును ముప్పది యోజనములు వైశాల్యముకల మిక్కిలి గొప్ప యాకారము కలవాఁడై యుండెను ఆ రూపముచేతనే సముద్రమును దాటెను ఆ మహారూపమును చూచి భీమసేనుండు వెంటనే మూర్ఛనందెను అప్పుడు శ్రీ హనుమంతుఁడు తమ్మునిఁ జూచి సోదర ప్రేమకలవాఁడు కనుక భీమసేనుని దేహము చేతితో నిమిరెను భయపడకు మని యోదార్చెను

శ్లో॥ తత్పాణిస్పర్శమాత్రేణ సుప్తోత్థిత ఇవాధ్వని
సంజ్ఞాం లేభే విసంజ్ఞోఽపి ధర్మరాజానుజ స్తదా ।

శ్లో॥ తుష్టావ బహుభి స్తోత్రై రప్రమే యం కపీశ్వరం
ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ పంచసంఖ్యాన్ చకార సః

శ్లో॥ హనుమా నపి సర్వాత్మా హిత మాదిశ్య బంధవే
అంతర్దధే దయాసింధు ర్భీమసేనస్య పశ్యతః

తా॥ హనుమంతుని కరస్పర్శము చేత నిద్రించినవాఁడు మేలుకొనినట్లు సంజ్ఞలేక పడియుండియును భీమసేనుండు వెంటనే మేలుకొన్నాఁడు అంత భీముఁడు హనుమంతుని ననేక విధములుగా స్తోత్రముచేసి సంతోష పెట్టినాఁడు పంచముఖాంజనేయస్వామి వారికి అయిదు చొప్పున నమస్కారములు చేసినాడు హనుమంతుఁడు భీమునకు హితవాక్యమును బోధించి యతఁడు చూచుచుండఁగనే వెంటనే అంతర్ధానము నొందినాడు

శ్లో॥ రాజాపి విస్మయావిష్ట హృదయస్త్వతద్వచః
వానరోమాణి సంగృహ్య ప్రవిష్టో దేవతాసభాం.

శ్లో॥ తత్రాపశ్య న్నృగశ్రేష్ఠం మధర్మామధ్యవర్తినం
నవామ దండవత్తస్య కుశలప్రశ్న పూర్వకం.

తా॥ భీముఁడును మిక్కిలి ఆశ్చర్యమునొంది యా హనుమంతుడు చెప్పిన మాటలు మనస్సునం దుంచుకొని శ్రీ హనుమంతుని వాలరోమములు పుచ్చుకొని దేవతాసభయగు సుధర్మసభకు వెళ్ళి యా సుధర్మయొక్క మధ్యలోనున్న పురుష మృగమును సందర్శించి కుశలంబడిగి ప్రదక్షిణము చేసి దండమువలె సాగిలబడి యుండెను

శ్లో॥ తతో విజ్ఞాపయామాస మృగాయ స్వప్రయోజనం
అహం పాండుసుతో భీమః దేవరాజాత్మజాగ్రజః

శ్లో॥ మదగ్రజో మహారాజో ధర్మరాజో జితేంద్రియః
యజతే రాజసూయేన ధర్మసూనుర్హి ధర్మవిత్

తా॥ పిమ్మట పురుషమృగమునకు తన సంగతి విన్నవించుకొనెను, దేవేంద్రుని కుమారుండగు నర్జునునకు నే నగ్రజుండను, పాండురాజు యొక్క కుమారుండను భీముండ నువాఁడను నా యన్నగారు మహారాజయిన యుధిష్ఠిరుడు యమధర్మరాజునకుఁ గుమారుండు, సకల ధర్మములు తెలిసినవాఁడు, ఆ మహామహుండు రాజసూయ యజ్ఞము చేయుచున్నాఁడు

శ్లో॥ తత్ర పుణ్యే మహాసత్త్రే భుక్తశాలాభిశుద్ధయే
త్వ మాగచ్ఛ మృగశ్రేష్ఠ ! పవిత్రీకృతవిష్టప!

శ్లో॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్య పుంమృగో హృష్టమానసః
జగామ వచనం తస్య బుభుత్సుః హృదయం బుధః

తా॥ మిక్కిలి పవిత్రముగునట్టి యీ మహాయజ్ఞమునందు భోజనశాల యొక్క పరిశుద్ధికొఱకు నిన్నుఁ దీసికొని పోవుటకువచ్చినాను నీవు మూడు లోకములను పవిత్రములనుగా జేయఁగలదానవు ఓ పురుషమృగమా! రమ్ము అని చెప్పిన భీమసేనుని మాటలు విని పురుష మృగము సంతసించి తెలివిగలిగిన యా మృగరాజము భీముని మనంబు తెలియఁగోరి యిట్లుపలికెను

శ్లో॥ రాజ్ఞః ప్రీతోఽస్మి భద్రంతే యత్త్వయా సాధుభాషితం
కింత్వహం పురుషాహారః పరుషాక్షరభాషణః

శ్లో॥ సంగచ్ఛేయం యదామార్గే పురద్వారావధే స్స్వయం
తదా త్వాం భక్షయిష్యేఽహం తత్ర సాక్షీ మహాజనః

తా॥ ఓ భీమసేనా! నీవు చక్కఁగాఁ జెప్పిన మాటలువిని సంతసించినాను నీకు మేలు కలుగును అయితే నేను మనుష్యులను తినెదను కఠినము లగు మాటలు మాటలాడుదును బూతులు తిట్టుదును నా త్రోవలో మీపట్టణము వెళ్లువఱకు నాకు ముందు నడచుచు నాకు అందకుండ నుండవలె, లేనిచో నిన్నుఁగూడ భక్షింతును, అక్కడ ప్రజలు అందఱును చూచుచుందురు

శ్లో॥ కృత్వా మాం పృష్ఠతో దూరం యచ్ఛే న్మమ పురస్సర
అపక్రాయ తదా మహ్యం కుతః పురుషభోజనం

శ్లో॥ ఇతి వ్రమత మాచేర్య పుంమృగ శ్శివభక్తిమా-
పురోగచ్ఛేతి రాజాన మాజ్ఞప్యచ స్వయంగతః

తా॥ నన్ను చాల దూరములో వెనుకనుంచి ముందు నీవు నడుచు చుండిన యెడల నాకు పురుష భోజన మెట్లు దొరుకును అని తాన

మనములోని సంగతులు భీమునకుఁజెప్పి యతనిని ముందు నడువుమని చెప్పి శివ భక్తిచే నిండియుండు పురుషమృగము భీముని వెంట వెళ్ళుచుండెను

శ్లో॥ కృత్వా మాం పృష్ఠతో దూరం యచ్ఛ్వమ పురష్సర
వాలరోమనిపాతేన వంచయామాస కించన.

శ్లో॥ తదా ప్రాదురభూ ల్లింగం శైవం లోమనిపాతనాత్
తదద్భుతోద్భవం దృష్ట్వా శివభక్తాగ్రణీః మృగః

శ్లో॥ పూజయామాస పుష్పైస్తై రభిషేచన పూర్వకం
తావదేవ మహాసత్త్వో భీమో భీమపరాక్రమః

శ్లో॥ దూర మధ్వాన మత్యర్థం వ్యతిచక్రామ స క్రమాత్
తతస్సమాప్య విధివత్ శివపూజాం స పుంమృగః

శ్లో॥ అగ్రయాయిన మగ్రణ్యం క్షణాదే వాన్వ పద్యత
తావ దేవ పునర్భీమః పాతయన్ రోమవాలజం

తా॥ అప్పుడు తదేక ధ్యానము గలవాఁడై భీముండు తాను తీసుకొని వచ్చిన హనుమంతుని వాలరోమములచే నొక్కింత మోసము చేయుచుండెను ఒక రోమమును క్రింద వేసిన వెంటనే శివలింగ ముద్భవించినది ఆ చిత్రమును జూచి శివభక్తులలో ముఖ్యమయినట్టి పురుషమృగము పత్రి, పూలుతెచ్చి ముందుగా నా లింగమున కభిషేకము చేసి పూజించుచుండెను ఇంతలో మహాశక్తి గలిగినట్టియు, మంచి బలపరాక్రమములు కలిగినట్టియు భీముండు, మిక్కిలి యెక్కువ దూరము నడచిపోవుచుండెను, పిమ్మట యథావిధిగా నా పుంమృగము శివపూజ సమగ్రముగాఁ జేసికొని సమాప్తిని పొందించి చాలా దూరములో

ముందు నడచుచున్న భీముని నొక్క క్షణములో వెంబడించెను అంతలో తిరిగి భీముఁడు హనుమంతుని వాలము నందలి యొక రోమమును క్రింద వైచెను

శ్లో॥ శివలింగ విధానేన స చ వ్యవహితో మృగః
ఏవం వికీర్య రోమాణి ప్రత్యేకంచ పృథక్పృథక్

శ్లో॥ రిక్తవాలజవో హ్యాసీత్ పురద్వారం వివేశ సః

తా॥ అంతట శివలింగము పుట్టినది అది శివపూజ విధి ప్రకారము చేసెను ఇట్లు రోమములు వేయుచుండుటయును శివలింగములు వుద్భవించుచుండుటయును పురుషమృగము ఆ శివలింగములకు యథావిధిగఁబూజ చేయుచుండుటయును జరుగుచుండుటవల్ల పురుషమృగము భీముని సమీపింపలేక పోయినది తుదకు హనుమంతుని వాలమునందలి రోమములు లయిపోయినవి భీముని జవసత్త్వములు కూడ మిక్కిలి తగ్గినవి అట్టి స్థితిలో భీముండు పురద్వారములోఁ బ్రవేశించినాఁడు

శ్లో॥ బహిర్న్యస్తైకపాదాగ్ర మంతర్విన్యస్తదక్షిణం
జగృహే పుంమృగో భీమం సమాపితశివార్చనః

శ్లో॥ అథాబ్రవీ న్మృగం భీమః తద్గ్రీ హాత్యంతకాతరః
ఇద మవ్యాయ్య మన్యాయ్యం విద్వాన్ మాచర సాహసం

శ్లో॥ యస్త్వ ముల్లంఘ్య సమయ మగ్రహీ ర్మాం గృహాంతరే
ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య సత్యవాక్యోర్జితస్య తే

శ్లో॥ అధర్మే యది బుద్ధి స్స్యాదితరేషాంతు కాకథా
ఇత్యుక్తవంతం రాజానం జగాద మృగసత్తమః.

తా॥ లోపలను కుడికాలినుంచి వెలుపల ఎడమ పాదము యొక్క బొటనవ్రేలు నుంచిన భీముని వెంటనే పురుష మృగము శివార్చనమును సమాప్తి చేసికొని వచ్చి పట్టుకొనగా భీముడు మిక్కిలి భయమును పొంది ఇట్లు పలికెను ఓ పురుషమృగమా! ఓ విద్వాంసుఁడా! నీవు నాయెడ మిక్కిలి యన్యాయము చేసినావు నన్నుఁ బట్టుకొనుట యన్యాయము తొందరపడకుము నీవు చేసిన నియమమును విడిచి నన్నుఁబట్టుకొంటివి నీవన్న మాట తప్పితివి ధర్మము లన్నింటిని నేర్చినవాఁడవు ఉపకారములు జ్ఞాపకముంచుకొనుచుండువాఁడవు సత్య వాక్యమునందు మిక్కిలి ప్రసిద్ధి కాంచినవాఁడవు ఇట్టి యోగ్యుండవును మహాత్ముండవును నగు నీకే అధర్మమునందు బుద్ధి కలిగిన యెడల నితరుల విషయములో నేమి చెప్పవలెనని యనుచున్న భీమరాజును చూచి పురుష మృగమిట్లు పలికెను

శ్లో॥ త్వద్భ్రాతా ధర్మరాజేన ధర్మజ్ఞేన యదుచ్యతే
తదేవ నౌ మహాధర్మ్యం వివాదో న భవేత్తతః

శ్లో॥ ఏవం సంవేద్య వృత్తాంతం ధర్మరాజాయ ధీమతే
శ్రావయాంచక్రతు స్సమ్యక్ మృగభీమౌ యథాక్రమం.

తా॥ నీ అన్నగారు మిక్కిలి ధర్మాత్ములు బుద్ధిమంతులు, వారేదీ నిర్ణయించి చెప్పుదురో అదియే ధర్మము మనకు వివాదములో పనిలేదు అనెను పిమ్మట ధర్మరాజునకు పురుషమృగమును భీముండును జరిగిన వృత్తాంతమంతయును యథాక్రమముగా నున్నది యున్నట్లు తెలియఁజేసినారు

శ్లో॥ తచ్ఛ్రుత్వా సకలం వృత్తం ధర్మజ్ఞో ధర్మనందనః
విస్మయానందపూర్ణాంత ర్వభాషే ధర్మపాలకః

శ్లో॥ మృగోత్తమః మహాప్రాజ్ఞ! నాధర్మ స్తవ విద్యతే
కిం త్వయం పృథుకో భీమో యేనాదౌ ద్వార మావిశత్

శ్లో॥ తం విహాయార్ధకాయం త్వం శేషం భక్షయ పుంమృగ।
ఇత్యుక్తవచనం త్యక్త్వా పక్షపాతం యుధిష్ఠిరం

శ్లో॥ మృగ స్సంప్రీణయాంచక్రే నిర్దుష్టగుణవర్ణనైః

తా॥ ధర్మమును పరిపాలించునట్టి ధర్మరాజు, సకల వృత్తాంతము దెలిసికొని మహాశ్చర్యమును మహానందమును పొంది పురుషమృగమును చూచి, యో మృగరాజా! ఓ మహా బుద్ధిమంతుఁడా! నీవు చెప్పిన వాక్యములో ఎంతమాత్రమును నధర్మములేదు. అయితే యీ కుఱ్ఱవాడు ముందుగాఁ బురమును బ్రవేశించి నాఁడు కావున అట్లు ముందుఁజేరిన భీముని శరీర భాగమును మాత్రము వదలి మిగిలిన శరీరమును భక్షింపుమనెను. పక్షపాత మొక్కింతయును లేక ధర్మప్రకారము మాటలాడినట్టి ధర్మరాజును జూచి పురుషమృగము సంతోషించి యీ ధర్మరాజును మంచి వాక్యములతో వాని సద్గుణములు వాని ధర్మమును పొగడెను

శ్లో॥ తతః ప్రీతమనా భూయః నృపధర్మేణ పుంమృగః
భుక్తశాలాః పృథాసూనోః శోధయామాస సంచరన్.

శ్లో॥ ఆంజనేయ కృపయాత్తపౌరుషం
భీమమార్యచరితం యుధిష్ఠిరః
తం ప్రశస్య పురతో మహీభుజాం
యజ్ఞశేష మనయ న్మునీశ్వర।

తా॥ పిమ్మట ధర్మరాజు మిక్కిలి సంతోషించెను, పురుషమృగము ధర్మప్రకారము ధర్మరాజుయొక్క రాజసూయ యాగమునందలి

భోజనశాల లన్నియును దిరిగిచూచి పరిశుభ్రమయిన వానినిగాంచెను తరువాత ధర్మరాజు శ్రీ హనుమంతుని దయచేత మిక్కిలి ప్రఖ్యాతమయిన పనులు చేసి మాహాత్తరచరిత్రమును గాంచిన తన పెద్ద సోదరుండగు భీముని రాజనమూహమునందు మిక్కిలి ప్రశంసించి, యో మైత్రేయమునీంద్రా! మిగిలిన యజ్ఞకార్యమును మహానందముతోను సక్రమముగాను యధావిధిగా సంపూర్తిని పొందించెను

శ్రీ హనుమత్పూజవలననే సర్వదేవతా పూజాఫలము కలుగు ననుటకు ప్రమాణ వచనములు

అయితే సుందరకాండ మహామంత్ర మనిరికదా! ఆ మంత్రము నెట్లు, ఏ సంకల్పవిధానమున, ఎటువంటి సంపుటితో పఠింపవలయునని అడుగవచ్చును అధికారిభేదము, శక్తిభేదము అనువానినిబట్టి ఎవరెవరు ఏయే విధానముల ఈ కాండ పారాయణ ఫలమును పొందవచ్చునో అదియంతయు సమగ్రముగా సర్వ విధానములు ముందు ముందు యీ గ్రంధము నందు చూడగలరు ముఖ్యముగా సుందరకాండమువైపు ప్రజల దృష్టిని మరలించుటయే యీ ప్రసంగమునకు పరమార్థము

పరాశర సంహిత

మైత్రేయులకు పరాశరుడు చెప్పుట :

శ్లో॥ మైత్రేయ జపతాం నిత్యం మంత్ర మేకం హనూమతః ।
సప్త కోటి మహామంత్రా స్సిధ్యంత్యేవ న సంశయః ॥
ఆరాధితే కపిశ్రేష్ఠే సమస్తా అపి దేవతాః ।
భవంతి సతతం తుష్టాః సర్వదేవాత్మకో హి సః ॥

యేనకేనా ప్యుపాయేన హనుమత్పూజనై ర్విభః ।
దివసం సఫలం కుర్యాత్ స్తోత్రైర్వా వందనై రపి ।

తా॥ హనుమన్మంత్రము నొక్కటి నిత్యము జపించుటచే సప్త కోటి మహామంత్ర సిద్ధి కలుగును కపివరుని ఆరాధనచే, సర్వదేవతారాధన ఫలము కలుగును ఆయన సర్వదేవతా స్వరూపుడు కాన సర్వ దేవతలు తుష్టులగుదురు కాన హనుమత్పూజనము స్తోత్రము వందనములచె ప్రతిదినము సఫలము

పరాశరః :

శ్లో॥ అన్య్రద్రహస్యం వక్ష్యామి కథాం పాపప్రణాశినీం
సావధానమనా భూత్వా శృణుష్వ మునిపుంగవ ।

ఓ మైత్రేయ మహర్షీ! సర్వపాప ప్రణాశనకర మగు ఒక రహస్యమగు కథను చెప్పెదను వినుము॥

శ్లో॥ రాక్షసైః పీడితా దేవా బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।
బాధంతే రాక్షసా నిత్యం బ్రహ్మ న్లోకా నృషీంశ్చ నః ।

తా॥ ఓ మైత్రేయా! రాక్షసులు దేవతలనున్ను, ఋషీశ్వరులనున్ను, లోకమునున్నూ అనేకవిధముల బాధించుచుండ దేవతలందరు ఆ బాధను సహింపజాలక బ్రహ్మను చూచి -

శ్లో॥ తేషాం కురు వధోపాయం త్వం హి నః పరమాగతిః ।
ఇత్యుక్తః ప్రాహ తా న్దేవాన్ మయా న జ్ఞాయతే వధః ।

తా॥ ఓ బ్రహ్మ దేవుడా! ఆ దుర్మార్గులను వధించు మార్గమును మాకు చెప్పవలసినది నీ కన్న మాకు వేరు శరణ్యము లేదని చెప్పగా విని ఆ రాక్షసుల నాశనము చేయుట నా వలనకాదు

శ్లో॥ శంకరం పరిపృచ్ఛామో గచ్ఛామో రజతాచలం।
తత్ర గత్వా మహాదేవ మూచుస్తే సహితామహాః
రాక్షసానాం వధోపాయం కురు రుద్ర మహాప్రభో ॥

తా॥ మనమందరము రజతాద్రి కరిగి ఈశ్వరునకు విన్నవించుకొందాము రండని చెప్పి బ్రహ్మదేవుడు వారల దోడ్కొని పోగా అచ్చట రాక్షస వధోపాయమును చెప్పుమని దేవతలు శంకరుని ప్రార్థించిరి

శంకర ఉవాచ :

శ్లో॥ నర నారాయణం దేవం మార్తానాం చ పరాయణం।
తిష్ఠంతం పరమక్షేత్రే నిత్యం బదరికాశ్రమే ।
తం పృచ్ఛామః సురశ్రేష్ఠ గచ్ఛామ సత్ర మా చిరమ్ ॥

తా॥ ఓ బ్రహ్మాది దేవతలారా! ఆర్తత్రాణ పరాయణుండగు నరనారాయణుండు బదరికాశ్రమమున కలడు మన మందరము కలసి అచ్చటికి వెళ్ళి ఏతద్వృత్తాంతమును విన్నవించుకొందాము రండు ఆలస్యము చేయకుడని పలికెను

శ్లో॥ బ్రహ్మేశాదిసురా స్సర్వే నరనారాయణం ప్రభుం।
నమస్కృత్య జగన్నాధం పప్రుచ్ఛు రిద మాదరాత్ ।

తా॥ బ్రహ్మాది సురులందరున్నూ ఈశ్వర సహితముగా బదరికాశ్రమము చేరి జగన్నాధునకు నమస్కరించి ఇట్లు విన్నవించుకొనిరి

శ్లో॥ బాధంతే రాక్షసా నిత్యం నరనారాయణ ప్రభో ।
ఏతేషాం తు వధోపాయం క్షిప్రం కర్తు మిహార్హసి ।

తా॥ ఓ నరనారాయణమూర్తీ! రాక్షసుల బాధలు సహింపలేకయుంటిమి, ఆర్తులగు మమ్ము కటాక్షించి రాక్షసనాశనము చేయు

ఉపాయమును శీఘ్రముగా చెప్పవలసినది

శ్లో॥ స ముహూర్త మివ ధ్యాత్వా ప్రోవాచ సకలాన్ సురాన్
భవిష్యతి న సందేహో రాక్షసానాం వధ స్సురాః।

తా॥ అట్లు మొరలిడిన దేవతల వాక్యములను విని నర నారాయణమూర్తి ఒక క్షణకాలం ఆలోచించి, ఓ దేవతలారా! తప్పక రాక్షస నాశనము కాగలదు భయములేదని వారించి,

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వా హ్యాత్మన స్తేజ స్సమాకృష్య జనార్దనః।
బ్రహ్మణశ్చ సురాణాం చ తేజసా సాక మీశితుః।

తా॥ తనయొక్క తేజస్సును, బ్రహ్మ మొదలైన దేవతల యొక్కయు, ఈశ్వరుని యొక్కయు తేజస్సులను సంగ్రహించి నలువంటివాడై,

శ్లో॥ పిండీకృత్య దదౌ రుద్రం పపౌ సర్వామరాత్మకమ్।
అథోవాచ హరివ్యక్తి రేత త్తేజోద్భవః సురాః।
హరం త్యక్త్వా సురా స్సర్వే గచ్ఛతేతి యథాగతమ్।

తా॥ ఒక ముద్దగాచేసి దానిని ఈశ్వరుని చేతి కిచ్చెను దానిని ఈశ్వరుడు మ్రింగివేసెను ఈ తేజస్సు వలన గొప్పబలము కలిగిన వానరవ్యక్తి పుట్టును అప్పుడు మీ కష్టములన్నియు తొలగు'నని వారితో చెప్పి ఈశ్వరుని విడచి మీ నివాసంబులకు మీ రరుగు డనెను

శ్లో॥ తతః కాలే మహాదేవః పర్యట న్పృథివీ మిమాం।
పార్వతీ సహిత శ్శ్రీమా న్వేంకటాఖ్యం గిరిం గతః।

తా॥ తరువాత కొంతకాలమునకు ఈశ్వరుడు పార్వతీ సహితుడై

భూమండలమున దిరుగుచు వేంకటాచలమునకు చేరెను

శ్లో॥ నిత్యం సన్నిహితో యత్ర శ్రీనివాస స్సతాం గతిః।
లభంతే సాయిషా సర్థా న్యస్మి న్పండిత సామరాః॥

తా॥ ఆ పర్వతమందు శ్రీనివాసమూర్తి వరముల నిచ్చి పండిత పామరులను రక్షించుచుండెను

శ్లో॥ తౌ తత్ర దంపతీ చైకే శేషాఖ్యే చిత్రకాననే।
చేరతుః పరమామోదే నిర్మలోద సరిద్వరే॥
ఏకదా పరమ ప్రీతా పార్వతీ పతిదేవతా।
క్రీడంతం సురతాసక్తం కపియుగ్మం దదర్శ హ॥

తా॥ ఆ పుణ్యదంపతు లిరువురును ఆ పర్వతమునందలి సుఖకరములైన ప్రదేశములయందు కొంతకాలము గడపిరి, ఒకానొక సమయమునందు పార్వతీదేవి క్రీడార్థముగా బయలుదేరిన రెండు కోతులను చూచెను

శ్లో॥ తత స్సా హ్రీమతీ బాలా మహాదేవస్య పశ్యతః
పుష్పసాంద్రేషు కుంజేషు తదా రంతుం మనోదధే॥

తా॥ అట్లు బయలుదేరిన వానరమిథునమును చూచి లజ్జగలదియై తానును పొదరిండ్లయందు క్రీడించుటకు ఆసక్తి కలదాయెను

శ్లో॥ సర్వజ్ఞ స్తదభిప్రాయం జ్ఞాత్వా స కపిరూపధృత్।
రమయామాస తాం దేవీం కపిరూపధరాం శివామ్॥

తా॥ సర్వజ్ఞుడగు పరమేశ్వరుడు ఆ పార్వతీదేవి యొక్క

అభిప్రాయమును తెలుసుకొనినవా డగుటచేత పార్వతీసహితముగా వానరరూపమును ధరించి వానరరూపములో నున్న యామెను సంభోగాది క్రియలచే సంతోషపరచెను

శ్లో॥ సహస్రాబ్దప్రమాణేన క్రీడిత్వా స మహాద్యుతిః।
తత్తేజః పార్వతీగర్భే విధాయ విరరామ హ ।

తా॥ వెయ్యి సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట ఆ తేజః పుంజమును పార్వతీ గర్భమందు ప్రవేశింపజేసెను

శ్లో॥ అగ్నౌ చిక్షేప తత్తేజః పార్వతీ ధారణాక్షమా
స చా ప్యశక్త స్త ద్వాయౌ నిక్షిపన్ విససర్జ హ ।

తా॥ కపిరూపములో నున్న పార్వతి ఆ తేజస్సును ధరించుటకు అసమర్థురాలై అగ్ని యందు వదలెను అగ్నిదేవుడున్నూ భరింపజాలక వాయుదేవునకు అప్పగించెను ఇట్లుండ,

శ్లో॥ తస్మి న్కేసరిణో భార్యా కపిపత్నీ వరాంగనా
అంజనా పుత్ర మిచ్ఛంతీ మహాబలపరాక్రమమ్
తప శ్చచార సుమహ న్నియతేంద్రియమానసా ॥

తా॥ ఇట్లుండగా కేసరియను వానరుని యొక్క భార్య అంజనయను పేరుగల వానరస్త్రీ మహాబలపరాక్రమములు గల కుమారుని పొందవలెనని గొప్పదైన తపస్సు చేసెను

శ్లో॥ తస్యై వాయుః ప్రసన్నాత్మా ప్రత్యహం ఫల మర్పయన్।
భక్షార్థ మేకదా తస్య స్తత్తేజ శ్చార్పయ త్కరే
ఫలబుద్ధ్యా తు తత్తేజ స్సా ప్యభక్షయ దంగనా ॥

తా॥ వాయుదేవుడు ఆమెయందు అనుగ్రహము కలిగి ప్రతిదినము భక్షించుటకు ఒక ఫలము నిచ్చుచుండెను ఒకానొక సమయమందు ఆ చిన్నదానియొక్క హస్తమందు ఫలమువలెనే ఆ తేజస్సును సమర్పించెను. నిత్యమువలెనే ఫల మనుకొని ఆ తేజఃపిండమును అంజనాదేవి భక్షించెను

శ్లో॥ తాతిది ఘోణ కాలేన చాఽంజనా పతిదేవతా ।
స్వాంగేషు గర్భచిహ్నాని సా దృష్ట్వా హ్రీమనా హ్యభూత్ ।

తా॥ కొద్దికాలమునందే ఆ అంజనాదేవి గర్భమును ధరించి గర్భ చిహ్నములను చూచి లజ్జపొందెను

శ్లో॥ విస్మయావిష్టచిత్తాం తాం వ్రతభంగవిశంకితాం
ధ్యాయంతీం భయవిత్రస్తాం మాభూస్యాఽ హోఽ శరీరిణీ ।

తా॥ హఠాత్తుగా గర్భము ధరించుటచే ఆశ్చర్యమును పొందినదిన్ని వ్రతభంగమువలన భయముగలదిన్నీ ధ్యానించుచున్నదిన్నీ అయినట్టి అంజనాదేవిని గురించి ఆకాశవాణి పలికెను

శ్లో॥ మాభూత్తే వ్రతభంగోఽయం మావిషీద వరాననే ।
దేవప్రసాదాత్తే గర్భే మహావ్యక్తి ర్భవిష్యతి ।

తా॥ ఓ అంజనాదేవి! నీకు వ్రతభంగము కాలేదు, విచారించ నక్కరలేదు భగవత్ప్రసాదముచే నీ గర్భమందు మహానుభావుడు పుట్టగలడు

శ్లో॥ ఏవ ముక్తా తు సా దేవీ ముదా పరమయాయుతా
వైశాఖే మాసి కృష్ణాయాం దశమీ మందసంయుతా
పూర్వప్రోష్ఠపదాయుక్తా తథా వైధృతిసంయుతా ।

తస్యాం మధ్యాహ్న వేలాయాం జనయామాస వైసుతమ్ ।
మహాబలం మహాసత్వం విష్ణుభక్తి పరాయణమ్ ।
సర్వదేవమయం వీరం బ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మకం
వేదవేదాంగ తత్త్వజ్ఞం సర్వవిద్యా విశారదమ్
సర్వబ్రహ్మవిదాం శ్రేష్ఠం సర్వదర్శన సమ్మతం
మాణిక్య కుండలధరం దివ్యపట్టాంబరావృతమ్
కనకాచలసంకాశం పింగాక్షం హేమమాలినం
స్వర్ణయజ్ఞోపవీతిం చ మణినూపురశోభితమ్
ధ్వజవజ్రాంకుశచ్ఛత్ర పద్మ రేఖాంఘ్రి సంయుతం
దీర్ఘలాంగూలసహితం దీర్ఘకాయం మహాహనుమ్
కౌపీన కటి సూత్రాభ్యాం విరాజంతం మహాభుజం
ఆశ్చర్యభూతం లోకానాం వజ్రసంహననమ్ కపిమ్ ।
సర్వలక్షణ సంపన్నం కిరీట కనకాంగదం
ప్రభయాఽమితయా విష్ణో రవతారమివాపరమ్ ।

తా॥ ఈ ప్రకారముగా ఆకాశవాణిచే చెప్పబడినదై సంతోషముతో కొంతకాలము గడపెను అనంతరము వైశాఖమాసమున కృష్ణపక్ష దశమీ మందవారమున పూర్వాభాద్రా నక్షత్రము, వైధృతినామయోగముతో కూడిన దినమున మధ్యాహ్నవేళయందు మహాబలము కలిగినవాడును, విష్ణుభక్తితత్పరుడును, నిగ్రహానుగ్రహసమర్థుడును, వేదవేదాంగ తత్త్వములను తెలిసినవాడును, బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుండును, వేదశాస్త్రములయందు చెప్పబడిన మహిమకలవాడున్నూ, మాణిక్య కుండలములను ధరించినవాడును, దివ్య పీతాంబరమును ధరించినవాడును, మేరు సమానుడును, స్వర్ణమాలికలను, స్వర్ణ యజ్ఞోపవీతమును, మణినూపురములను ధరించి వటువంటి వాడును,

ధ్వజ వజ్ర అంకుశ ఛ్చత్ర పద్మ రేఖలతో గూడిన పాదపద్మములు కలిగినటువంటి వాడును, పెద్దదైనటువంటి వాలమున్నూ, పెద్దదయిదన శరీరమున్నూ, బ్రహ్మతేజః పుంజితమైన ముఖపద్మము కలిగినటువంటి వాడున్నూ, సర్వలక్షణ సంపన్నుడున్నూ, సర్వాశ్వర్యనిధియున్నూ, గొప్పవైన భుజములు కలిగినటువంటివాడున్ను కాంతిచేత విష్ణుమూర్తి యొక్క మరియొక అవతారముపలెనున్నవాడున్నూ, అయిన కుమారుని అంజనాదేవి కనెను

శ్లో॥ పపాత పుష్పవృష్టిశ్చ నేదు ర్దుందుభయో దివి
నన్నృతు ర్దేవగన్ధర్వా ష్టుష్టువు స్సిద్ధ చారణా
వవౌ వాయు స్సుఖస్పర్శం సరితో నిర్మలోదకాః ॥

తా॥ ఆ సమయమునందు దేవతలు పుష్పవర్షము కురిపించిరి దేవదుందుభులు శుభధ్వని చేసినవి అప్సరఃస్త్రీలు నాట్యము చేసిరి గంధర్వులు సంగీతమును పాడిరి సిద్ధ చారణులు సంతోషముతో స్తుతి చేసిరి వాయువులు సుఖముగా సంచరించినవి, నదులు నిర్మలోదకముతో ప్రవహించినవి

శ్లో॥ యదాంజనా కేసరి ధర్మపత్నీ
హ్యసూత బాలం కపిసార్వభౌమం
ప్రదక్షిణాకారశిఖం మునీనాం
తదైవ వహ్నిత్రితయం విరేజే ॥

తా॥ ఏ సమయమునందు అంజనాదేవి వానర సార్వభౌముడైన మహానుభావుని కనెనో ఆ సమయమునందు మునీశ్వరులయొక్క గార్హపత్యము, ఆహవనీయము, దక్షిణాగ్ని యను అగ్నిత్రయము ప్రదక్షిణ జ్వాలలతో శుభసూచకముగా ప్రకాశించినవి

శ్లో॥ ప్రసూనగంధానిల సంభృతేషు
వనేషు మత్తా మకరందనిర్ఝరైః ।
మిళింద సంఘా విచరంతి సర్వత
స్సకోరకైః పల్లవిత ద్రుమేషు ॥

అర్థము:- ప్రసూనగంధానిల సంభృతేషు = పుష్పపరిమళ మిళిత వాయువులతో కూడినట్టియు, పల్లవిత ద్రుమేషు = వికసించిన వృక్షములు కల, వనేషే = వనముల యందు, సకోరకైః = మొగ్గలతో కూడిన, మకరందనిర్ఝరైః = మకరంద ప్రవాహములచే, మత్తాః = మదించినవై, మిళిందసంఘాః = తుమ్మెదల గుంపులు, సర్వతః = అంతటనూ విచరంతి = సంచరించినవి

తా॥ వనముల యందు పుష్పపరిమళములతో కూడిన వృక్షముల యందు తుమ్మెదలె సుఖముగ సంచరించినవి

శ్లో॥ పతంతి రత్నాని సురేతరాణాం కిరీటకోటిగ్రథితాన్యకాండే
తదంగనామానసగహ్వరేషు సగర్వకంపం భయ మావివేశ ।

టీ॥ సురేతరాణాం = రాక్షసుల యొక్క, కిరీటకోటి గ్రథితాని = కిరీటముల యొక్క అంచలయందు అతుకబడిన, రత్నాని = రత్నములు అకాండే = కారణము లేకయే, పతంతి రాలుచున్నవి తదంగనా మానస గహ్వరేషు = ఆ రాక్షసస్త్రీల యొక్క మనస్సులనే గుహలయందు, సగర్వకంపం = గర్వము యొక్క వణకులో కూడుకొన్న, భయం = భయము, ఆవివేశ = ప్రవేశించెను

తా॥ రాక్షసులు శిరస్సులయందు ధరించిన కిరీటస్థగిత రత్నములు అకస్మాత్తుగా రాలినవి ఆ రాక్షసస్త్రీలు భయమును పొందిరి ఈ ప్రకార

ముగా ఆ హనుమజ్జన్మ మహాత్మ్యమందు లోకమునకు సుఖమున్ను, లోకబాధకులైన రాక్షసులకు దుఃఖమున్ను కలిగెను

శ్లో॥ ఆంజనేయః పూజితశ్చే త్పూజితా స్సర్వ దేవతాః
హనుమన్మహిమాలశక్యో బ్రహ్మణాపి చ వర్ణితుం ।

తా॥ ఆంజనేయుని బూజించినయెడల సర్వదేవతలను బూజించి నట్లే యగును హనుమంతుని మహిమను బ్రహ్మదేవుడుగూడ వర్ణింప జాలడు బ్రహ్మదేవుడు చరాచరసృష్టికిఁ గర్తయైనను హనుమత్సృష్టి యా చరాచరసృష్టి కతీతమైనది కావున బ్రహ్మదేవుడునూ వర్ణింపలేడని పరాశర సంహిత చెప్పుచున్నది

తథైవ నవమే పటలే ధ్వజదత్తచరిత్రేః

శ్లో॥ దైవతాని కతి సంతి న భూమౌ నైవ తాని మనసో మతానిమే
దీక్షితం జడ దరిద్రరక్షణే దైవతం హనుమదాఖ్య మేవతత్ ।

తా॥ లోకములో ననేకులు దేవతలు లేరా? ఉన్నారు ఉన్నను వారియందు నామనస్సు ప్రసరించుటలేదు జడులను, దరిద్రులను రక్షించిన హనుమంతుడే రక్షింపవలయును కావున హనుమంతుని మించిన దైవములేదు

హనుమత్కూర్మాంతే ః

శ్లో॥ ఆంజనేయో విరాడ్రూపో విశ్వాత్మా పావకాత్మజః
గౌరీసుత ఈశపుత్రః సర్వాకామాన్ దదాతు నః ।

తా॥ ఆంజనేయులు విరాడ్రూపి, సర్వదేవతాత్మకుడు, విశ్వమంతయు నాయన స్వరూపమే. ప్రపంచమంతయు వహ్నిషోమాత్మ

కము అందు అగ్నికి హనుమంతుడు పుత్త్రుడు సోమాత్మకులైన పార్వతీశివులకును బుత్త్రుడు అందుచేత నాయన సర్వదేవతాస్వరూపు డనుట నిర్వివాదాంశము అట్టి హనుమంతుడు మాకు సర్వమనోరథముల నొసంగుగాక !

పరాశర సంహితాయాం ధ్వజదత్త చరిత్రే ।

శ్లో॥ బ్రహ్మ విష్ణు శివ మైథిలి శివా కార్యసిద్ధిశిథిలోద్యమా మహా
అంజనాసుతమనుప్రభావతో భుక్షతే సుఖమహర్నిశం ద్విజ ।

తా॥ బ్రహ్మవిష్ణురుద్రులను సీతాపార్వతులును కార్యసిద్ధిపరులు కారు, ఈ దేవతలు కేవలము పారలౌకికులు, కావున వారు ప్రాపంచిక కార్యసిద్ధికిఁ దోడ్పడరు హనుమంతుడట్లు కాదు అయన పరాపర ప్రపంచస్వరూపుడు కావున సర్వకార్యసిద్ధిప్రదుడనుట సత్యము, హనుమదుపాసకుడైన ద్విజుడు సర్వ సౌఖ్యముల ననుభవించును

తత్రైవ త్రయోదశపటలే హనుమంతంప్రతి ధ్వజదత్త వచనం॥

శ్లో॥ త్వా మామనంతి శ్రుతయో జగతా మాదికారణం
త్వామేవ సృష్టికర్తారం పురుషం ప్రకృతేః పరం ।

స్వామీ ! శ్రుతులు నిన్ను పరబ్రహ్మపదార్థ మని చెప్పుచున్నవి సమస్త జగత్తునకు ఆదికారణమైన పరంజ్యోతివి నీవేనని శ్రుతులు పల్కుచున్నవి భూతసృష్టి యొనర్చు చతుర్ముఖబ్రహ్మవును నీవే ప్రకృతి కతీతుడైన పరబ్రహ్మవును నీవే

అపి చ ఏకోనవింశ పటలే ।

శ్లో॥ సప్తకోటి మహామంత్రా వినా బ్రహ్మాస్త్రవిద్యయా
హనుమ న్మంత్రజాలానాం మిత్రాణీతి విదు ర్బుధాః ।

తా॥ బ్రహ్మాస్త్ర విద్య యొక్కటి తక్కఁదక్కిన సప్తకోటి మహామంత్రములును హనుమద్విద్యకు లొంగినవే ఒక బ్రహ్మా స్త్రము నకు మాత్రము హనుమంతుడేడు నిమిషములు లీలగాఁ గట్టుపడెను, ఆ బ్రహ్మయైనను హనుమదనుగ్రహము చేతనే యాయనను గట్టుటకు సమర్థుడయ్యెను ఇందొక్క విశేషము బ్రహ్మాస్త్రవిద్యను బ్రహ్మ దర్శించినను నది శ్రీబగళావిద్య, తత్వములో త్రిపురసుందరీ దేవతాత్మకమైనది హనుమంతుఁడందు జగన్మాతయందలి గౌరవవిశేషముచే దానికి లొంగెనని విశేషజ్ఞులు గమనింపవలయును

పరాశర సంహితాయాం :

శ్లో॥ కేవాన పూజయన్తీహ ప్రత్యక్ష వరదాయకం
అర్చయన్తి హనూమంతం బ్రహ్మ విష్ణు శివా అపి ॥
హనుమత్సదృశం దైవం నాస్తి నాస్త్యేవ భూతలే
తస్మాన్ సంపూజ్యతే భాను ర్బ్రహ్మ గౌరీ మహేశ్వరః ॥
శ్రీ జానకీపతి స్సాక్షా దాదినారాయణః ప్రభుః
ఈశ శక్రాది లోకేశాః కుమారో గణనాయకః ॥
బ్రహ్మర్షయో వసిష్ఠాద్యా స్సనకాద్యాశ్చ యోగినః
పితరో వసవో రుద్రాః పూజిత స్స్వ ర్నసంశయః ॥

తా॥ శ్రీరామచంద్రుడే హనుమదుపాసకుడని సుందరోత్తరకాండ వచనముల వలన స్పష్టమగుచున్నది, హనుమన్మంత్రమునకు శ్రీ రామ చంద్రుడే ఋషియయ్యెను అనగా హనుమన్మంత్రమును దర్శించినది శ్రీరామచంద్రుడే యని తెలియవలయును ఈ విషయము అగస్త్యసంహిత యందుము శ్రీ రామోత్తరతాపన్యుపనిషత్తు నందును

ప్రతిపాదింపఁబడినది అయినను గోరిన కోరిక లెల్ల ప్రత్యక్షముగా దీర్చు పరమ దైవమైన హనుమంతు నెవ్వరుపాసింపరు; బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రులు కూడ హనుదుపాసన చేయుచుందురు హనుమంతుని బోలిన దైవము భూతలమునందు లేనేలేడు హనుమదుపాసన చేసినందువలన సూర్యుడు, బ్రహ్మ, గౌరీశంకరులు, సాక్షాదాదినారాయణమూర్తియైన శ్రీరామచంద్రుడును, ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలురును, స్కందగణపతులును, బ్రహ్మర్షులైన వసిష్ఠాదులును, పరమయోగిపుంగవులైన సనకాదులును, పితృవసు రుద్రగణంబులును బూజింపబడినవారగుదురు హనుమంతుడు సర్వ దేవతాత్మకుడని దీనివలన దెలియనగుచున్నది

పునశ్చ తత్రైవ బ్రహ్మకృత ఆంజనేయ స్తుతౌ ।

శ్లో॥ పార్వతీ గర్భసంభూతః పార్వతీపుత్త్ర నామవాన్
అగ్నినా ధార్యమాణత్వా దగ్నిగర్భో భవాన్భవేత్ ।
వాయుప్రసాదజననా ద్వాయుపుత్రో నిగద్యతే
అంజనాగర్భజననా రాంజనేయస్తతో భవాన్ ।
కేసరిక్షేత్ర జన్యత్వా త్పుత్త్రః కేసరిణః కపే
హనూవజ్ర ప్రహారాద్ధి హనుమానితి నామ తే ।
బ్రహ్మ విష్ణు శివాంశత్వా త్త్రిమూర్తి రితి విశ్రుతః ।

పార్వతీదేవి, అగ్ని, వాయువు, అంజనాకేసరులు, వీరు హనుమంతుని సరాపర మూర్తుల ధరించినారు ఇందుఁబార్వతి శివుని యర్ధాంగి, అగ్నివాయువు లిర్వురును శివుని యష్టమూర్తుల లోనివారే యిట్లు హనుమంతుని శివత్వమురూఢియగుచున్నది అగ్నిప్రపంచసృష్టికి హేతువగుటచే బ్రహ్మాంశ కలవాడు వాయువు సర్వవ్యాపకు డగుటచే

విష్ణ్వంశకలవాడు ఇట్లు బ్రహ్మవిష్ణ్వంశలు గూడ హనుమంతునియం దుండుట హనుమంతుడు త్రిమూర్త్యాత్మకుడని బ్రహ్మ స్తుతించెను

ఉమాసంహితాయాం ఆంజనేయస్తవే ।

శ్లో॥ ఆంజనేయం మహావీరం బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మకం
బాలార్క సదృశాభాసం రామదూతం నమామ్యహం ।

ఆంజనేయడు గొప్పవీరుడు ఇందు వీరుడనగా బ్రహ్మవేత్తయని యర్థము సృష్టి స్థితి లయ కారణ తత్త్వములైన బ్రహ్మ విష్ణు శివాంశలు కలవాడగుటచే త్రిమూర్త్యాత్మకుడు ఆయన పొడుచుచున్న ప్రొద్దువంటి యెఱ్ఱని కాంతి కలవాడు ఇది శక్తిస్వరూపము "ఆధారే తరుణార్కకోటి సదృశం" అని దేవీస్తుతియం దున్నది ఆయన రామదూత పరబ్రహ్మ పదార్థమైన శ్రీ రామచంద్రుని స్వరూపకథనము చేయగలిగిన వాడనియు అర్థము

కావుననే యనేక గ్రంథములయందు మారుతి సర్వదేవతాత్మకుడని ప్రశంసింపబడెను ఆయన పూజవలన సర్వదేవతా పూజాఫలము లభించుననియుఁ జెప్పబడినది

శౌనక సంహితాయాం :

శ్లో॥ యత్రాఽస్తి భోగో నహి తత్ర మోక్షః
యత్రాఽస్తి మోక్షో నహి తత్ర భోగః
శ్రీ మారుతే స్సేవన తత్పరాణాం
భోగశ్చ మోక్షశ్చ కరస్థ ఏవ ।

పరాశర సంహితాయాం మైత్రేయం ప్రతి పరాశరః :

శ్లో॥ అనయా సదృశీ విద్యా నాస్తి నాస్త్యేవ తే శపే
ప్రీత్యర్థం న ప్రశంసామి క్రియతే సత్యమేవ తత్ ।

సుదర్శన సంహితాయాం ః

శ్లో॥ యస్తు గేహే హనూమంతం భక్త్యా నిత్యం ప్రపూజయేత్
తద్గృహే తత్ప్రభావేన నిత్యం లక్ష్మీ రచంచలా ॥

శ్లో॥ దీర్ఘమాయు ర్లభే త్తై వ సర్వాత్ర విజయో భవేత్ ।
మార్యాది భూతసంక్షోభ స్తద్దేశే నైవ జాయతే ।

తా॥ కొందరు దేవతలు భోగమును, గొందరు దేవతలు మోక్షమును మాత్ర మిచ్చెదరు హనుమన్మంత్రోపాసకులకు భోగమోక్షములు రెండును గరతామలకము లగుచుండును అందుచేతనే హనుమన్మంత్రము వంటి మహావిద్య మఱియొకటి లేదనియు, విది మొగమాటము చేతగాక సత్యమును ప్రతిజ్ఞచేసి చెప్పుచుంటిననియు మైత్రేయునితో పరాశర మహర్షి చెప్పెను ఎవనియింటియందు హనుమంతుడు పూజితుండగు చుండునో వానియింటియందు లక్ష్మి స్థిరనివాసముగా నుండును వాడు సర్వకార్యములందును సర్వతోముఖవిజయము గాంచుచుండును అట్టి వానికి మార్యాది భూతములవలన భయ మెన్నడును గలుగబోదని సుదర్శన సంహిత వాక్రుచ్చుచున్నది

పరాశర సహింతాయాం ః

శ్లో॥ సప్తర్షయో మునిశ్రేష్ఠః కాదశే కపినాయకం
సంపూజ్య విధివ త్తుష్టైః సంప్రాప్తా శ్శాశ్వతం పదం ।

శ్లో॥ మార్గశీర్షే మహామాసే మందవారే శుభావహే
రంభావనే మహారమ్యే బ్రాహ్మణా భోజయే ద్యది ॥

శ్లో॥ తస్య ప్రసన్నో హనుమాన్ సర్వకామ ఫలప్రదః
దదాతి శాశ్వతీం భక్తిం పరత్రచ పరాం గతిం.

ఉమా సంహితాయాం ।

శ్లో॥ అర్కమూలేన కుర్వీత హనుమత్ప్రతిమాం సుధీః
యః కరోతి నరో భక్త్యా పూజాం శక్త్యా హనూమతః ॥

శ్లో॥ న శస్త్ర భయ మాప్నోతి భయం వా ప్యంతరిక్షజం
పుత్రపౌత్రాది సహితః సర్వసౌఖ్య మవాప్నుయాత్ ।

ఇకఁ బూజావిధానము చెప్పఁబడుచున్నది. సప్తర్షులు హనుమంతుని ప్రతిమను కదళీవనమందుఁ బ్రతిష్ఠించి పూవులతోఁ బూజచేసి శాశ్వత పదవిని గాంచిరి. మార్గశిర మాసమున శనివారమునాఁడరటితోఁటయందు హనుమంతుని బూజించి తదంగముగ బ్రాహ్మణ సమారాధన జరిపినచో నట్టివారి యెడల శ్రీ హనుమంతుడు ప్రసన్నుడై శాశ్వతమైన భక్తి సంపత్తియు బరమగతియు నొసంగి రక్షించును. హనుమత్ప్రతిమను జిల్లేడు వేరుతోఁజేసి పూజించినచో, దానివలన శస్త్రభయములు పొందకుండుననియు నెట్టియాపదలును లేక నరుడు పుత్రపౌత్రవంతుడై దివ్యములైన సర్వసౌఖ్యము లనుభవించుననియు హనుమాసంహితయందుఁ జెప్పబడినది.

పరాశర సంహితాయాం మైత్రేయంప్రతి పరాశర వచనం ।

శ్లో॥ ఏకో దేవ స్సర్వద శ్శ్రీ హనూమా
నేకో మంత్ర శ్శ్రీ హనూమత్ప్రకాశః
ఏకోమూర్తి శ్శ్రీ హనూమ త్స్వరూపా
చైకం కర్మ శ్రీ హనూమత్సపర్యా.

తా॥ పరాశర మహర్షి యంతటివాడు శ్రీ హనుమంతుని యెడల ననన్యభక్తి కలవాడై పరవశత్వము నొంది ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు ఒక్కడే దేవుడు అతడు హనుమంతుడు ఒక్కటే మంత్రము అది హనుమన్మంత్రము ఒక్కటే మూర్తి, అది హనుమన్మూర్తి ఒక్కటే కర్మ అది హనుమత్సేవ

పరాశర మహర్షి పరవశత్వము పట్టలేక ఇంకను నిట్లు వ్రాకుచ్చెను

శ్లో॥ జలాధీనా కృషి స్సర్వా భక్త్యధీనం తు దైవతం
సర్వం హనుమతోఽధీన మితి మే నిశ్చితా మతిః ॥
మహాదేవాంశ సంభూతం వాయునా ప్రేరితం బలాత్
అంజనాగర్భ సంభూతం హనుమంత ముపాస్మహే ।
హనుమా న్కల్పవృక్షో మే హనుమా న్మమ కామధుక్
చింతామణి స్తు హనుమాన్ కో విచారః కుతో భయం ।

తా॥ లోకములోఁ గృషియంతయు జలమును కధీనమై యుండును నీరులేనిచోఁ బంటలు పండవు దైవత మెప్పుడును భక్తి కధీనమై యుండును భక్తిలేనిచో నే దేవతయు సాక్షాత్కరింపదు కాని హనుమంతుని కీ సర్వము నధీనములై యుండును అనగా సర్వ కృషియు, సర్వదేవతలును హనుమదధీనములై యుండును మహాదేవునియొద్దనుండి బయలుదేరి వాయుదేవునిచేతఁ గొనిరాబడిఁ యంజనా గర్భమున సాక్షాత్కరించిన యాంజనేయస్వామిని నే నుపాసించెదను ఇందు హనుమంతుని స్థూల, సూక్ష్మ కారణ దేహములు వర్ణింపఁబడినవి స్థూలమంజనాగర్భసంజనితము సూక్ష్మము వాయుప్రేరితము కారణము మహాదేవ జనితము హనుమంతుడు మా కల్పవృక్షము మా కామధేనువు, మా చింతామణి

మాకు విచారములేదు. మాకు భయ మెక్కడిది? యని పరాశరుడు చెప్పెను

సహస్రకంఠ రావణసంహార సందర్భమున ;
పరాశర సంహితాయాం శ్రీ రామంప్రతి హనుమద్వచనం

శ్లో॥ ప్రసార్య లాంగూల మహం తిష్ఠామి వరుణాలయే
సప్తసాగరపర్యంతం వర్ధయిత్వాతుసేతువత్ ।
లాంగూలం సమధిష్ఠాయ జహి త్వం పురుషోత్తమ
ఇ త్యుక్త్వా దీర్ఘ లాంగూలం ప్రసార్య పవనాత్మజః ।
మార్గం సప్తసముద్రాంతం కృత్వా వై పర్యవస్థితః
లాంగూల రోమజాలేషు నక్షత్రాణి తథా గ్రహాః ।
దృశ్యన్తే దర్భపుంజేషు యథైవ హిమబిందవః ।

తా॥ సహస్రకంఠ రావణ సంహారమందు శ్రీ యాంజనేయుడు శ్రీరామునితో నిట్లు చెప్పెను "రామచంద్రా ! నేను నా తోకను సప్తసముద్రాంతము పెంచెదను నీవు నా తోక మీదుగా సప్త సముద్రములను దాటి వెళ్ళి సహస్రకంఠుని వధింపుము" అని, అప్పుడు శ్రీ ఆంజనేయుడు తనతోకను పెంచగా నది సముద్రసప్తకము దాటిపోయెను దానియందు నక్షత్రములు, గ్రహములు దర్భకొసలపై మంచునీటి బిందువులున్నట్లు ప్రకాశించెను- ఆ సమయమున;

శ్లో॥ తదాంజనేయస్తు విజృంభయిత్వా
ప్రతీకమాగా త్కాల విశ్వరూపః ।
బ్రహ్మాది దేవాశ్చ తదంగరోమ
కూపేషు మధ్యే బుధయశ్చదృష్టాః ।

సహస్ర శీర్షా చ సహస్ర బాహు

రాక్రమ్య సర్వా విదిశో దిశశ్చ......"

తా॥ సహస్రకంఠ రావణుని సంహరించుటకై శ్రీ రామచంద్రుడు హనుమంతుని నియోగించెను అప్పుడాయన తన విశ్వరూపమును జూపెను అట్లు పెరిగిన హనుమంతుని రోమకూపములయందు బ్రహ్మాది దేవతలును, ఋషులును గప్పడిరి ఆ మహామూర్తికి సహస్రశీర్షములు, సహస్రబాహువులు నుండెను ఆయన దిగ్విక్కుల నన్నిటి నాక్రమించెను

శ్లో॥ చతుర్ముఖః పంచముఖశ్చ షణ్ముఖ
స్సహస్రశీర్షా ద్విము ఖైకవక్త్రః
త్రిమూర్తి తేజోమయ మాంజనేయం
జ్ఞాతుం సమర్థశ్చ నహి త్రిలోక్యాం ॥

తా॥ నాలుగు ముఖములు గలిగిన బ్రహ్మయును, నై దుముఖములు గలిగిన శివుడును, నాఱుముఖములు గలిగిన కుమారస్వామియు, వేయి తలలు గలిగిన యాదిశేషుడును,రెండు ముఖములు గలిగిన యగ్నియును, ఏకముఖుడై న శ్రీ మన్నారాయణుడును త్రిమూర్త్యాత్మకుడై న యాంజనేయుని మాహాత్మ్యము నెఱుంగ సమర్థులు కారు

తత్రైవ పంచవింశతి పటలే పంచముఖాంజనేయ ధ్యానే॥

శ్లో॥ శ్రీ కరాకార దృఙ్మూర్తి మోహితాఖిల మూర్తయే
స్త్రీపుంమయాయ మహతే పరేశాయ నమోనమః ।

తా॥ శోభాయుక్తమైన రూపనేత్రాకారములచేత సర్వమూర్తులను మోహింప జేయువాడును, స్త్రీ పుం మూర్త్యుపేతుడును, గొప్పవాడును, పరబ్రహ్మ స్వరూపుడై న శ్రీ యాంజనేయులువారికి నమస్కారము

స్త్రీ పుంరూపద్వయముచేత శోభించుచున్నాడనుటచే నర్ధనారీశ్వర రూపుడనియుఁ దోచుచున్నది బాలార్కద్యుతి యనుటవలన వర్ణసామ్యము చేత శక్తిత్వము, స్త్రీపుంమూర్తిమయు డనుటచేత శక్తిమత్వము ఋజువగు చున్నది పైన నుదహరించిన ప్రమాణముల ప్రకారము సర్వదేవతాస్వరూపుడుగాన హనుమత్పూజయే సర్వదేవతాపూజాఫల మిచ్చునని స్పష్టమగు చున్నది సాక్షాదీశ్వర స్వరూపుడుని నిర్ణయింపబడినది

కావున ఆస్తికులగు భక్తు లెల్లరును సర్వదేవతా స్వరూపుడైన శ్రీ హనుమద్దేవతోపాసన వారి వారి శక్త్యనుసారముగా జేసి తరింతురుగాక యని ప్రార్థన

ఇంతకును నీ గ్రంధమందలి విషయమంతయును మా స్వకపోల కల్పితము కాదు ఇది పరాశరాగస్త్యాది సంహిత లనేకములనుండి యందలి విషయముల నేర్చికూర్చి, మా పూర్వుల యనుష్ఠానక్రమము ననుసరించి సంప్రదాయానుసారముగా గ్రదనము చేసినది ఇందలి ప్రమాణా ప్రమాణములు మహర్షి ప్రోక్తములేకాని మాయవి కావు అనూచానముగా మా వంశములో వచ్చుచున్న సంప్రదాయ మిది నా శక్తినిబట్టి శ్రీ హనుమద్దేవతాంకితముగా వేతత్వల మెల్ల తద్దేవతార్పణ బుద్ధితో 'నాహం కర్తా' యను భావములో నేనీ గ్రంధమును సంగ్రహించితిని కావున పెద్దలు పండితులు, పామరులైన భక్తమహాశయులెల్లరు నిరహంకారముగా నేను చేసిన సేవయందలి వైలక్షణ్యమును గుర్తించి న న్నాశీర్వదింతు రని ప్రార్థించుచున్నాను, ఇది నేను అనాదినుండి జరిపిన కృషి ఇంకను ననేక మహద్విషయములు నాకు లభించనివి గ్రంధాంతరములయందుండి యుండవచ్చును లభించినవానికి సరియైన

వ్యాఖ్యానము నాకు దోచి యుండక పోవచ్చును "వ్యాఖ్యానలో విశేష యీ మాటు ముద్రణమున జేర్పించ గలుగుదును రామశబ్దమునందలి మకారము త్వం పదవాచ్యము ఓంకారమునందలి మకారము శివ హనుమంతులను జెప్పునది కావున హనుమంతుడు త్వం పదవాచ్యుడని తేలుచున్నది త్వంపదము చిదచిద్విశిష్ట బ్రహ్మపదవాచ్యము కావున హనుమంతుడును పరాపరమూర్త్యాత్మకుడైన పరమేశ్వరుడని సిద్ధాంతముగు చున్నది గాన సుందర కాండమునకు ప్రధానుడు గనుక భక్తులెల్లరు ఈ సుందరకాండమును పారాయణమొనర్చి సర్వదేవతా స్వరూపుడైన శ్రీ సుందర హనుమానుని కృపకు పాత్రు లగుదురుగాక

ఇతి శ్రీ హనుమద్వైభవే ప్రధమాధ్యాయ స్సమాప్తః

ద్వితీయోధ్యాయః

శ్రీ మత్సుందరకాండ కథా ప్రారంభం

శ్లో॥ ఏకదా నైమిశారణ్యే మునయ శ్శౌనకాదయః ।
సూతం దృష్ట్వా మహాభాగం పప్రచ్ఛు ర్హర్షసంప్లుతాః ॥
సూత ! సూత ! మహాభాగ సర్వ శాస్త్ర విశారద ।
త్వత్తశ్శు తా న్య నేకాని పుణ్యాదాని వ్రతాని చ
కథా శ్శుభకరా స్సర్వా మనోభీష్ట ప్రదాయకాః ।
ఇదానీం శ్రోతు మిచ్ఛామి స్సర్వత్ర జయకాంక్షయా ।
జయప్రదం సర్వశత్రుభయ క్షయకరం శుభం ।
విద్యాప్రదం ధనకరం సర్వాభీష్టఫలప్రదం ।
తత్రాపి జయదం పుణ్యం వ్రతం వా దానముచ్యత ।
పురాణపఠనం వాఽపి కథయస్వ దయానిధే ॥

సూత ఉవాచ :-

శ్లో॥ యూయం సమర్థా శ్శాస్త్రేషు సర్వేషు చ మహాధియః
తథాపి మాం వదస్వేతి మయ్యనుగ్రహకారిణః ॥
తస్మా దహం యుష్మ దంతేవాసీ వినయపూర్వకం ।
వదామి యుష్మత్సాంతేషు స్థితంకామవిధాయకం ॥
వ్రతం శ్రీరామచారిత్ర సంయుతం చ హనూమతః ।
ప్రభావయుక్తం వాల్మీకి కవినా రచితం పురా ॥
శుభం శ్రీ సుందరాభిఖ్య కాండ పారాయణాత్మకం ।
వ్రత మస్తి చ సర్వేషా మభీష్ట ఫలదాయకం ॥

బ్రహ్మచారి గృహస్థోవా నారీవా జయకాంక్షిణీ
ఏతద్వ్రతం ప్రకుర్వీత వాంఛితం భవతి ధ్రువం ।
బ్రహ్మచారీ వివాహోర్థం కుర్యా దేత ద్వ్రతం శుభం
వివాహ మాశు భవతి సత్యం సత్యం వదా మ్యహం ।

ఋషయః ఊచుః :—

శ్లో॥ తద్వ్రతం తస్య మాహాత్మ్యం తద్విధిశ్చ యథాభవేత్
తత్క్రమం సర్వ మాచక్ష్వ సంపూర్ణ ఫలదాయకం ।

సూత ఉవాచ :—

శ్లో॥ శృణ్వంతు మునయ స్సర్వే మదుక్తం నాన్యమానసాః ।
య చ్ఛ్రుత్వా జయ మాప్నోతి వాంఛితార్థా న్ద్రుతం।
చైత్రేవా కార్తి కేవాపి వైశాఖే మాఘమాసివా ।
ఫాల్గుణేవాపి చ శుభే తిథౌ వారే శుభే తథా ।
నక్షత్రే జన్మతారాది బలం చంద్రబలం తథా ।
ఆలోచ్య యోగ్యదివసే ప్రారభే న్నియతో వ్రతీ ।
సంపూజ్య గణనాథం చ రామచంద్రం చభక్తితః ।
హనుమద్విగ్రహే పూజాం హేమరౌప్యకృతాకృతౌ ।
కృత్వా గురుంచ సంపూజ్య వస్త్రాలంకార భూషణైః
వాచకం పూజయే త్పశ్చా ద్యథావిభవసారతః ।
స్వయంవా పఠనం కుర్యాత్ అన్యైర్వాఽపి విశేషతః ।
వటుభిర్వా గృహస్థైర్వా వాచయే న్నియతేంద్రియః ।
కుర్యా త్ప్రారంభకాలేతు ప్రత్యహం మునిసత్తమాః ।
ఖ్యాతః శ్రీరామదూతేతి ధ్యానం సర్వార్థసిద్ధయే ।

దివే దివే సప్త సర్గా న్పఠే దనుదినం సుధీః
కుర్యాత్సమాప్తి పర్యంతం తస్య కార్యం యధా భవేత్
అధవా ప్రత్యహం వారం ప్రారంభాంతం పఠే త్సుధీః ।
మాసస్యార్థం చైకమాసం దినవింశతిపంచ వా
దినాని చత్వారింశద్వా ప్రత్యహం చ పఠే త్సుధీః
సప్త పారాయణం వా పి తధా సప్తదినేషుచ ।
మహోపద్రాప్తికాలే తు న మాసాది వినిర్ణయః
యధాశక్త్యనుసారేణ ప్రత్యహం ప్రపఠేత్సుధీః ॥
ఏవం పారాయణం కృత్వా తత ఉద్యాపనం చరేత్ ।
మండపం కారయే త్పంచ ప్రస్థ తండులకైర్యుతం
తన్మధ్యేఽష్టదళం పద్మం కారయేన్నియతో వ్రతీ
తస్మి న్నావాహయే ద్దేవం రామచంద్రం సమాహితః
ఆవిహయే త్తత్పురతో వాయుసూనుం హిరణ్మయం ॥
అష్టదిక్ష్వష్టదిక్పాలా నావాహ్య తదనంతరం
షోడశై రుపచారైశ్చ హనూమంతం ప్రపూజయేత్ ।
పూజాన్తే ప్రార్థయే ద్దేవదేవం వాయు తనూభవం ।
రామదూత నమస్తుభ్యం సీతాశోకవినాశక ।
లక్ష్మణస్య ప్రాణదాతా కురు మ ద్వాంఛితం ఫలం ।
అంజనా గర్భ సంభూత లంకా ప్రాణాపహారక ।
రావణోద్యాన విధ్వంసీకురు మ ద్వాంఛితం ఫలం ।
వాయునందన సుగ్రీవసచి వార్ణవలంఘన ।
దుష్టరాక్షస దర్పఘ్న కురు మ ద్వాంఛితం ఫలం ।
ప్రసన్నోభవ మే స్వామిః ప్రపన్నార్తి ప్రభంజన

త్వ త్పాదసన్నిధిం ప్రాప్తం పాహి మాం కరుణాకర ।
ఇత్యుక్త్వా దండవ ద్భూమౌ పతిత్వా ప్రార్థయేత్తతః ।
ప్రతిమానహితం చైవ మండపం చ ద్విజాతయే ।
దాతవ్యం దక్షిణాయుక్తం యథా విభవసారతః
వాచకం హనుమ ద్బుద్ధ్యా వస్త్రాలంకారభూషణైః
పూజయేత్తం సుసంప్రార్థ్య విప్రసంతర్పణం చరేత్ ।
దీనారాణీ ప్రదద్యాద్వై వాచకాయ ద్విజాతయే ।
స తు సంతుష్ట చిత్తశ్చే త్స్వకార్యం భవతి ధ్రువం ।
విద్యార్థీ లభతే విద్యాం ధనార్థీ ర్లభతే ధనం ।
కన్యార్థీ లభతే కన్యాం పుత్రార్థీ లభతే సుతం ।
సత్యం సత్యం పున స్సత్యం వాంఛితం భవతిధ్రువం
ఏవ ముక్తా శ్శౌనకాద్యా సూత మూచుః పున ర్ముదా ।
పురాకృతం వా కేనాపి వాంఛితం ప్రాప్త మచ్యుత ।
తచ్ఛ్రోతుం వాంఛితం నోద్య కథయస్వ పురాతనం

సూత ఉవాచ

పురా మహేశ్వరో దేవః త్రిపురం హంతుకాముకః ।
ఏవం సంపూజ్య హతవాన్ త్రిపురం యుగపద్బలాత్
వృత్రాసురవధార్థాయ సురాణా మధిపః పురా
పూజయిత్వా హనూమంతం వృత్రహంతాఽభవన్ముదా
అమృతోత్పాదనే కాలే సర్వై ర్దేవై కృతం త్విదం ।
మంతక ఇతి ఖ్యాతం మణీ మాహర్తు కాముకః
శ్రీకృష్ణశ్చాపి సంపూజ్య హనూమంత మిదం వ్రతం ।
కృతవాన్ ధర్మరాజోఽపి వేదవ్యాసేన చోదితః
కృత్వా చైత ద్వ్రతం భక్త్యా విజయం ప్రాప దుర్లభం ।

ప్రకాశ్యం ప్రాప్య సకలాన్ భోగా స్సంప్రాప్తవాన్ ముదా
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కర్తవ్యం వ్రత ముత్తమం ॥
ఇ త్యుక్తా మునయ స్సర్వే సూత మి త్యూచురుత్సుకాత్
ఇదం రహస్యం కస్మాచ్చ శ్రుతం కుత్ర మహామునే ।
తద్వ దస్వ మిధో నోచే దస్మాకం వాక్యగౌరవాత్ ॥

సూతః ।–

ఏకదా శివపూజార్థం కైలాసం గతవా నహం
కైలాసశిఖరే రమ్యే పార్వత్యాసహ శంకరం
దృష్ట్వా సంపూజ్య విధివ త్కించిత్కాలం స్థితోస్మ్యహం
తదానీం శంభునా ప్రోక్తం పార్వత్యై చ దయాళునా ।
ప్రమదేభిః శ్రి త త్సర్వం మయా శ్రుత మిదం వ్రతం ।
భక్తాయ చైత ద్వక్తవ్యం నాభక్తాయ కదాచన ।
గోపనీయం గోపనీయం సర్వదాఽతి ప్రయత్నతః ॥
ఇతీశ్వరేణ సంప్రోక్త మాదరేణ పునః పునః
ఇతఃపూర్వం న కేనాపి పృష్టం మునికులోత్తమాః ।
యుష్మాభిః పృష్టమధునా మయా చోక్త మిదం వ్రతం ॥
యే పరం తీద మాఖ్యానం శృణ్వంతి శ్రద్ధయాన్వితాః ।
తే లభంతేఽఖిలా న్కామా నాంజనేయప్రసాదతః ॥

ఇతి శ్రీ వాయుపురాణే శ్రీ మత్సుందరి కాండ పారాయణ
వ్రతకల్పః సంపూర్ణః

ఏవం విశేష్టే శుభే ముహూర్తే మమ ఇష్టకామ్యార్థ సిద్ధ్యర్థం
శ్రీ హనుమత్ప్రసాదేన మమ శత్రు కృత మంత్ర, యంత్ర, తంత్రో

చ్చాటన, భేదన, వశీకరణ, స్తంభన, మోహనాదిమహాభయ నివృత్త్యర్థం, శ్రీ రామచంద్ర ప్రీత్యర్థం శ్రీ మదాంజనేయ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచ శ్రీ వాల్మీకి విరచిత శ్రీ మద్రామాయణాంతర్గత సుందర కాండ పారాయణం కరిష్యే ॥ (ఇతి సంకల్పః)

శ్రీ మత్సుందరకాండ కథా ప్రారంభము

ఒకప్పుడు నైమిశారణ్యమునందు శౌనకాది మహర్షుల యొద్దకు సూతుడు రాగా, ఆ మహర్షులు సూతుని వినయవిధేయతలతో నిట్లు ప్రశ్నించిరి సకల పురాణవేత్తయగు సూతుడా! నీవు పుణ్యప్రదము లయిన వ్రతాదులను గూర్చి పూర్వము వినిపించితివి మఱియు ననేక పుణ్యకథలను గూడ నీవలన వినియుంటిమి కాని యింకను వినఁగుతూహల ముగ నున్నందున, సర్వత్ర జయప్రదమును, శత్రు భయంకరమును, పుణ్యప్రదమునగు వ్రతమును గూర్చి చెప్పుమనగా, సూతుడిట్లు వారలకుఁ జెప్పదొడగెను: ఓ మహర్షులారా! మీరలు సకల శాస్త్రవేత్తలును, మహామేధావంతులు నయ్యును నన్నిట్లు ప్రశ్నించుట, నాయందు మీకుగల యనుగ్రహము కంటె వేఱొండు కాజాలదు కాని నేను శిష్యభావముతో వినయ పూర్వకముగఁ జెప్పుదాని నితర మనస్సు లేనివారలై వినుడని యిట్లు చెప్ప నారంభించెను ఓ మునులారా! నేను జెప్పబోవు వ్రతము సుందరకాండ పారాయణ రూపమైనది అది శ్రీ రామచంద్ర కథావిలసితమును, హనుమత్ప్రభావ సూచకమును, వాల్మీకి విరచితమును, శుభప్రదము సర్వాభీష్ట ప్రదమునై యున్నది ఈ వ్రతము నాచరించు వారలకు సర్వాభీష్టములు సిద్ధించును గృహస్థులు, బ్రహ్మచారులు కూడా నీ వ్రతము నాచరించవచ్చును గృహస్థులాచ రించినచో సర్వాభీష్టములు సిద్ధించును

బ్రహ్మచారి యాచరించుటచే శీఘ్రముగా వివాహ ప్రాప్తి గలవాడగును నేను సత్యముగాఁ జెప్పుచున్నాను అని యివ్విధముగా సూతుడు చెప్పగా, ఆ మహర్షులు తిరిగి యిట్లు ప్రశ్నించిరి॰ సూతా ఆ వ్రత విధానము, వ్రత మహాత్మ్యమును, తత్క్రమమును గూడ విస్తృతముగా మాకు జెప్పమని ప్రార్థింపఁ దిరిగి సూతుడమ్మునులతో నిటులఁజెప్ప నారంభించెను ఓ మునులారా! ఈ వ్రతము నాచరించుటచే వాంఛా సిద్ధి కలుగును సర్వత్ర జయము గలుగును విధానమును చెప్పెదను వినుడు

అనన్యమనస్కులై చైత్ర వైశాఖ కార్తీక మాఘమాసములలో గాని, ఫాల్గుణ మాసమునగాని, శుభతిథియందు, శుభ వాసరమునందు, శుభ నక్షత్రమున తారాచంద్రబలమును గూడ విచారించి యీ పారాయణ వ్రతము నారంభింపవలయును, పారాయణ ప్రారంభమున విఘ్నేశ్వర పూజ చేసి శ్రీ రామచంద్రుని, హనుమంతుని విగ్రహములన్ను బూజించి, గురువును, వాచకుని వస్త్రాలంకారాదులచేఁ బూజించి స్వయముగగాని, యితరులచే గాని పారాయణము ప్రారంభించ వలయును

ప్రత్యహము సమాప్తి పర్యంతము ప్రారంభకాలములోఁ శై విధముగ నాచరింపవలయును, శ్రీ రామదూతయని ధ్యానముచేసి ప్రతిదినము సప్తసర్గ పారాయణము చేసినచో సర్వాభీష్టసిద్ధి కలుగును ప్రతిదినము సుందరకాండ పారాయణము చేయ వీలుకలుగనిచో, వాయునకొకపరిగాని మాసార్థముకాని, ఒక మాసముకాని, 25 దినములుకాని, నలుబది దినములు గానీ ప్రత్యహము సప్తసర్గ పారాయణము చేయవలయును॰

సప్తదినములలో సప్తసర్గ పారాయణము చేసినను ఫలప్రాప్తి కలుగును

ఆపత్కాలమున మాసాదినియమము లేదు యథాశక్తిగఁ బ్రతి దినము పారాయణము చేసికొనినను ఫలము కలదు ఒకపరి పారాయణము చేసిన పిదప ఉద్యాపనము చేయవలయును ఆ విధానము చెప్పెదను. ఒక మంటపము నేర్పరచి యైదుకుంచముల బియ్యము నచ్చటఁబోసి దాని మధ్యమున 'అష్టదళ పద్మమును' లిఖించి, దానిమీద రామచంద్ర మూర్తినావాహనముచేసి, ముందుభాగమున హనుమంతుని సువర్ణప్రతిమ నావాహనముచేసి, అష్టదిక్పాలురను ఆవాహనము చేసి పూజింపవలయును

ఇట్లు షోడశోపచార పూజలు చేసిన పిదప హనుమంతునిఁ గ్రింది విధముగ ధ్యానింపవలయును, "ఓరామదూత ! నీకు నమస్కారము. సీతాశోకనివారక ! ఓలక్ష్మణప్రాణదాతా ! నీకు నమస్కారము, నా మనోభీష్టమును సిద్ధింపజేయుము" "ఓయంజనాగర్భసంభవ ! లంకా ప్రాణాపహారక ! రావణోద్యాననాశకా! నీకు నమస్కారము నాయభీష్టమును సిద్ధింపజేయుము ఓవాయునందనా ! ఓ సుగ్రీవసచివా ! సముద్రలంఘనా! దుష్టరాక్షసమర్దనా! నీకు వందనము నాయభీష్టమును నెరవేర్చుము ఓ ఆపన్నివారకా! స్వామీ ! ప్రసన్నుడవై నీపాదపద్మముల సన్నిధినిఁ బొందిన నన్ను దయానిధీ ! రక్షింపుము "

ఇట్లు సాష్టాంగదండప్రణామము చేయుచు హనుమంతుని బ్రార్థించ వలయును పిదప ప్రతిమా సహితముగా మంటపమును దక్షిణా సహితముగ దానము చేయవలయును బ్రాహ్మణ సంతర్పణమును గూడ జేయవల యును పారాయణము చేసిన బ్రాహ్మణునకు సన్మానము చేయవల యును ఆ బ్రాహ్మణుడు సంతుష్టుడైనచో తన కార్యము తప్పక

సిద్ధించును పై విధముగ వ్రత మాచరించిన వానికి విజయము తప్పక కలుగును విద్యార్థి విద్యను, పుత్రార్థిపుత్రుని, కన్యార్థి కన్యను, ధనార్థి ధనమును సత్యముగఁ బొందగలడు

ఇట్లు సూతుడు చెప్పగా మహర్షులు తిరిగి ప్రశ్నించిరి. ఏమన, ఈ వ్రతము నెవ్వరైనను పూర్వము చేసి తమ యభీష్టసిద్ధినిఁ బొందినవారలుండిరా ! ఆ విషయమునుగూడ మాకు చెప్పుడనగా సూతుఁడిట్లు చెప్పెను. ఓ మహర్షులారా ! పూర్వము పరమేశ్వరుడు త్రిపుర సంహారము చేయబోవునపుడు పై విధముగా వ్రతము నాచరించి త్రిపుర సంహారము చేయగలిగెను అదియునుంగాక దేవేంద్రుడు వృత్రాసురుని సంహరింపదలచి యీ వ్రతము నాచరించి వానిని సంహరించెను అమృతమునకై దేవతలు సముద్ర మధనమునకై ప్రయత్నించునపుడివ్విధముగ హనుమంతుని బూజించి యమృతమును బొందగలిగిరి శ్రీకృష్ణుడు శమంతకమణిని దీసికొని వచ్చుటకు బోవునపుడు హనుమంతుని బై విధముగఁ బూజించి వెళ్ళి శమంతకమణిని దీసికొని రాగలిగెను వేదవ్యాసునిచేఁ బ్రేరేపింపబడి ధర్మరాజు యీ వ్రతమునుచేసి దుర్లభమైన విజయమును బొందెను మరియు రాజ్యభోగములను గూడఁ బొంద గలిగెను అందువలన ప్రయత్న పూర్వకముగ నీవ్రత మాచరింపవలయును

ఇట్లు సూతుడు చెప్పగా మహర్షులివ్విధముగ తిరిగి ప్రశ్నించిరి సూతమహర్షీ ! ఈవ్రతము రహస్యమైనదికదా ! ఎవరివలన నీవు వినియుంటివో మాయందలి గౌరవముచే, గోప్యమయినను చెప్పవలయును అని మునులు ప్రశ్నింప సూతుడిట్లు చెప్పెను మునులారా! నేనొకపుడు శివునిఁ బూజించుటకుఁ గైలాసపర్వతమున

కేగి యచ్చట బార్వతీ పరమేశ్వరులను జూచి పూజించి కొంతకాల మచ్చట నుంటిని

ఆ సమయమున పరమేశ్వరుడు పార్వతికి జెప్పుచుండగా నేను వినియుంటిని ఇది రహస్యమైనదనియు, భక్తిగలవానికే చెప్పవలయును గాని భక్తిహీనునకు నెప్పుడును చెప్పగూడదని, గోప్యముగ నుంచ దగినదియని పరమేశ్వరుడు పార్వతికి జెప్పగా నేను వినియుంటిని మునులారా! పూర్వ మీ విషయము నన్నెవరు నడిగియుండలేదు మీరలిప్పుడు ప్రశ్నించిరి కాన నీ వ్రతమును మీకుఁజెప్పితిని దీని నెవ్వరు పఠించెదరో, ఎవ్వరు వినెదరో, వారలు సకలాభీష్టములను బొందగలరు హనుమత్ప్రసాదమువలన సమస్త కార్యసిద్ధులను బొందెదరు

ఇట్లు వాయు పురాణమున సుందర కాండ వ్రతకల్పము సంపూర్ణము

ఏవం తిథౌ॥ గో॥ నా॥ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం । హనుమత్సీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీ రామచంద్ర దేవతా ముద్దిశ్య శ్రీ రామచంద్ర దేవతా ప్రీత్యర్థం, సంభవద్భిర్ద్రవ్యైః। సంభవద్భిరుపచారై స్సంభవితా నియమేన శ్రీ రామచంద్రదేవతాం యావశ్శక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశారాధనం కరిష్యే॥ కలశగంధ పుష్పాద్యై రలంకృత్య ॥

శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్ర స్సమాశ్రితః ।
మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణా స్థితాః ॥
కుక్షౌతు సాగరా స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా
ఋగ్వేదోథ యజుర్వేద స్సామవేదో హ్యథర్వణః ॥
అంగైశ్చ సహితా స్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః ॥

మంత్రం :-

ఆకలశేషు ధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే । ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే ॥ ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవ ఆపోన్న మాపోఽమృత మాప స్సమ్రా డాప విరాడాప స్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ం స్యాపో జ్యోతీగ్ం ష్యాపో యజూగ్ం ష్యాప స్సత్య మాప స్సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువస్సువ రాప ఓమ్ ॥

శ్లో॥ గంగే చ యమునేచైవ గోదావరి సరస్వతి ।
నర్మదే సింధు కావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధిం కురు॥

ఆయాంతు శ్రీ రామపూజార్థం దురితక్షయకారకా కలశోదకేన దేవ మాత్మానం పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥ తతః పుష్పం గృహీత్వా సపరివారం శ్రీరామచంద్రం ధ్యాయేత్ ॥

శ్లో॥ కాలాంభోధర కాంతికాయ మనిశం వీరాసనాధ్యాసితం।
ముద్రాం జ్ఞానమయీం దధాన మపరం హస్తాంబుజం జానుని
సీతా పార్శ్వగతాం సరోరుహకరాం విద్యున్నిభాం రాఘవం
పశ్యంతం మకుటాంగదాది వివిధాకల్పోజ్జ్వలం భజే ॥
సపరివారాయ శ్రీ రామచంద్రస్వామినే నమః ధ్యాయామి ॥

శ్లో॥ ఆవాహయామి విశ్వేశం జానకీవల్లభం హరిం।
కౌసల్యా తనయం విష్ణుం శ్రీ రామం ప్రకృతేః పరం ॥
శ్రీ॥ రా॥ ఆవాహయామి॥

శ్లో॥ రాజధిరాజ రాజేంద్ర రామచంద్ర మహీపతే।
రత్న సింహాసనం తుభ్యం దాస్యామి స్వీకురు ప్రభో ॥
శ్రీ॥ రా॥ రత్నసింహాసనం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ త్రైలోక్య పావనోఽసి త్వం నమస్తే రఘునాయక।
పాద్యం గృహాణ రాజర్షేనమో రాజీవలోచన ॥
శ్రీ॥ రా॥ పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ పరిపూర్ణ పరానంద నమోరామాయ వేధసే ॥
గృహాణార్ఘ్యం మయాదత్తం కృష్ణ విష్ణో నమోస్తు తే ॥
శ్రీ॥ రా॥ హస్తయో రర్ఘ్యం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ గృహాణాచమనం నాథ సర్వలోకైక నాయక।
బ్రహ్మాండోదర సంస్థోసినమః శ్రీ రఘునాయక ॥
శ్రీ॥ సీ॥ రామాయనమః. ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ పయోదధి ఘృతోపేతం శర్కరా మధుసంయుతం ।
గృహాణ రామరాజేంద్ర స్నానం పంచామృతాంచితం ।
శ్రీ। సీ॥ రామ॥ శుద్ధోదక స్నానం స॥ మి॥

శ్లో॥ సంతప్తకాంచనమయం పీతాంబర మిదం హరే ।
సంగృహాణ జగన్నాథ రామచంద్ర నమోఽస్తు తే ।
శ్రీ। రా॥ దివ్యపీతాంబరం స॥ మి॥

శ్లో॥ శ్రీరామాచ్యుత గోవింద శ్రీధరానంత రాఘవ ।
బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం గృహాణ రఘునాయక ।
శ్రీ। రా॥ యజ్ఞోపవీతం స॥ మి॥

శ్లో॥ కిరీట హార కేయూర రత్న కంకణ మేఖలాః ।
గ్రై వేయం కౌస్తుభం చ మణికంకణ నూపురః ।
ఏవ మాదీని సర్వాణి భూషణాని నృపోత్తమ ।
అహం దాస్యామి సద్భక్త్యా సంగృహాణ జనార్దన ।
శ్రీ। సీరామ॥ అనర్ఘ రత్నాభరణాని సమర్పయామి॥

శ్లో॥ కుంకుమాగరుకస్తూరీ కర్పూరోన్మిశ్ర చందనం ।
తుభ్యం దాస్యామి దేవేశ శ్రీరామ స్వీకురు ప్రభో ।
శ్రీ। రా॥ దివ్య చందన హరిద్రాచూర్ణ కుంకుమాది
సుగంధ ద్రవ్యాణి సమర్పయామి ।

శ్లో॥ తులసీ కుంద మందార జాజీ పున్నాగ చంపకైః ।
కదంబ కరవీరైశ్చ కుసుమై శ్శతపత్రకైః ।
నీలాంబు జైర్బిల్వ దళైః పుష్పహారైశ్చ రాఘవ ।
పూజయామి మహాభక్త్యా సంగృహాణ జనార్దన ।
శ్రీ। రా॥ నానావిధ పరిమళపత్ర పుష్పాణి పూజయామి ।

అథాష్టోత్తర శతనామపూజా

1 ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః
2 ఓమ్ భద్రాయనమః
3 ఓమ్ రామచంద్రాయ నమః
4 ఓమ్ రాజీవలోచనాయ నమః
5 ఓమ్ శ్రీమతే నమః
6 ఓమ్ రాజేంద్రాయ నమః
7 ఓమ్ రఘుపుంగవాయ నమః
8 ఓమ్ జానకీ వల్లభాయ నమః
9 ఓమ్ జైత్రాయ నమః
10 ఓమ్ జితామిత్రాయ నమః
11 ఓమ్ జనార్దనాయ నమః
12 ఓమ్ విశ్వామిత్ర ప్రియాయ నమః
13 ఓమ్ దాంతాయ నమః
14 ఓమ్ శరణత్రాణతత్పరాయ నమః
15 ఓమ్ వాలిప్రమథనాయ నమః
16 ఓమ్ వాగ్మినే నమః
17 ఓమ్ సత్యవాచే నమః
18 ఓమ్ సత్యవిక్రమాయ నమః
19 ఓమ్ సత్యవ్రతాయ నమః
20 ఓమ్ వ్రత ధరాయ నమః
21 ఓమ్ సదాహనుమదాశ్రితాయ నమః
22 ఓమ్ కౌసలేయాయ నమః
23 ఓమ్ ఖరధ్వంసినే నమః
24 ఓమ్ విరాధవధ పండితాయ నమః
25 ఓమ్ విభీషణ పరిత్రాత్రే నమః
26 ఓమ్ దశగ్రీశిరోహరాయ నమః
27 ఓమ్ సప్త తాలప్రభేత్రే నమః
28 ఓమ్ హరకోదండఖండనాయ నమః
29 ఓమ్ జామదగ్న్యమహాదర్పదళనాయనమః
30 ఓమ్ తాటకాంతకాయనమః
31 ఓమ్ వేదాంతసారాయ నమః
32 ఓమ్ వేదాత్మనే నమః
33 ఓమ్ భవరోగస్యభేషజాయ నమః
34 ఓమ్ దూషణశిరోహంత్రే నమః
35 ఓమ్ త్రిమూర్తయే నమః
36 ఓమ్ త్రిగుణాత్మకాయ నమః
37 ఓమ్ త్రివిక్రమాయ నమః
38 ఓమ్ త్రిలోకాత్మనే నమః
39 ఓమ్ పుణ్యచారిత్రకీర్తనాయ నమః
40 ఓమ్ త్రిలోకరక్షకాయ నమః
41 ఓమ్ ధన్వినే నమః
42 ఓమ్ దండకారణ్యపుణ్యాకృతేనమః
43 ఓమ్ అహల్యాశాపశమనాయనమః
44 ఓమ్ పితృభక్తాయనమః
45 ఓమ్ వరప్రదాయ నమః
46 ఓమ్ జితేంద్రియాయ నమః
47 ఓమ్ జితక్రోధాయ నమః
48 ఓమ్ జితమిత్రాయ నమః
49 ఓమ్ జనార్దనాయ నమః
50 ఓమ్ ఋక్షవానర సంఘాతినే నమః
51 ఓమ్ చిత్రకూటసమాశ్రయాయ నమః
52 ఓమ్ జయంతత్రాణతత్పరాయ నమః
53 ఓమ్ సుమిత్రాపుత్రసేవితాయ నమః
54 ఓమ్ సర్వదేవాదిదేవాయ నమః

55 ఓమ్ సదానానం సేవితాయ నమః
56 ఓమ్ మాయామారీచహంత్రే నమః
57 ఓమ్ మహాభోగాయ నమః
58 ఓమ్ మహాభుజాయ నమః
59 ఓమ్ సర్వదేవస్తుత్యాయ నమః
60 ఓమ్ సౌమ్యాయ నమః
61 ఓమ్ బ్రహ్మణ్యాయ నమః
62 ఓమ్ ముని సంస్తుతాయ నమః
63 ఓమ్ మహాయోగినే నమః
64 ఓమ్ మహోదారాయ నమః
65 ఓమ్ సుగ్రీవేప్సితరాజ్యదాయనమః
66 ఓమ్ సర్వపుణ్యాధిఫలాయ నమః
67 ఓమ్ స్మృతసర్వాఘనాశనాయ నమః
68 ఓమ్ ఆదిపురుషాయ నమః
69 ఓమ్ మహాపురుషాయ నమః
70 ఓమ్ పురాణపురుషస్తుతాయనమః
71 ఓమ్ పుణ్యోదయాయ నమః
72 ఓమ్ దయాసారాయ నమః
73 ఓమ్ పురాణపురుషోత్తమాయ నమః
74 ఓమ్ స్మితవక్త్రాయ నమః
75 ఓమ్ మితభాషిణే నమః
76 ఓమ్ పూర్వభాషిణే నమః
77 ఓమ్ రాఘవాయ నమః
78 ఓమ్ అనంతగుణగంభీరాయ నమః
79 ఓమ్ ధీరోదాత్త గుణాశ్రయాయ నమః
80 ఓమ్ మాయామానుషచారిత్రాయ నమః
81 ఓమ్ మహాదేవాదిపూజితాయనమః
82 ఓమ్ సేతుకృతే నమః
83 ఓమ్ జితవారాశయే నమః
84 ఓమ్ సర్వతీర్థమయాయ నమః
85 ఓమ్ హరయే నమః
86 ఓమ్ శ్యామాంగాయ నమః
87 ఓమ్ సుందరాయ నమః
88 ఓమ్ శూరాయ నమః
89 ఓమ్ పీతవాససే నమః
90 ఓమ్ ధనుర్ధరాయ నమః
91 ఓమ్ సర్వయజ్ఞాధిపాయ నమః
92 ఓమ్ యజ్వినే నమః
93 ఓమ్ జరామరణవర్జితాయ నమః
94 ఓమ్ శివలింగ ప్రతిష్ఠాత్రే నమః
95 ఓమ్ సర్వాభరణభూషితాయ నమః
96 ఓమ్ పరమాత్మనే నమః
97 ఓమ్ పరబ్రహ్మణే నమః
98 ఓమ్ సచ్చిదానందవిగ్రహాయ నమః
99 ఓమ్ పరస్మై జ్యోతిషే నమః
100 ఓమ్ పరస్మైధామ్నే నమః
101 ఓమ్ పరాకాశాయ నమః
102 ఓమ్ పరాత్పరాయ నమః
103 ఓమ్ పరేశాయ నమః
104 ఓమ్ పారగాయ నమః
105 ఓమ్ పారాయ నమః
106 ఓమ్ సర్వదేవాత్మకాయ నమః
107 ఓమ్ శివాయ నమః

108 శ్రీ సీతాలక్ష్మణహనుమత్పరివారసమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః
శ్రీ । రా । నానావిధ పరిమళ పత్ర పుష్పాణి సమర్పయామి

శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యై ర్నానాగంధైస్సుసంయుతః
ఆఘ్రేయ స్సర్వదేవానాం ధూపోయం ప్రతిగృహ్యతాం ।
శ్రీ । రా । ధూపమాఘ్రాపయామి

శ్లో । సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా ।
గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహం ।
శ్రీ ॥ రా॥ దీపం దర్శయామి

ధూపదీపానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ।

శ్లో । ఇదం దివ్యాన్న మమృతం రసై ష్షడ్భి స్సమన్వితం ।
శ్రీరామరామ రాజేంద్ర నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతాం ।
శ్రీ రా । నైవేద్యం సమర్పయామి ।

శ్లో । పూగీఫలై స్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీ దళైర్యుతం ।
సచూర్ణం జానకీనాథ తాంబులం ప్రతిగృహ్యతాం ।
శ్రీ । రా॥ తాంబూలం,సువర్ణపుష్పదక్షిణాంసమర్పయామి

శ్లో । మంగళార్థం మహీపాల నీరాజన మిదం హరే ।
సంగృహాణ జగన్నాథ రామచంద్ర నమోస్తుతే ।
శ్రీ । రా॥ మంగళ నీరాజనం దర్శయామి ।

శ్లో । తప్త జాంబూనదేనైవ నిర్మితం రత్నభూషితం ।
మంత్రపుష్పం ప్రదాస్యామి రఘుశ్రేష్ఠ నమోస్తు తే
శ్రీ । రా॥ మంత్ర పుష్పం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ యాని కాని చ పాపాని జన్మాంతరకృతానిచ।
తాని తాని ప్రణశ్యంతు ప్రదక్షిణ పదేపదే॥
శ్రీ॥ రా॥ ఆత్మప్రదక్షిన నమస్కారాన్ సమర్పయామి॥

శ్లో॥ నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ రామాయాఽకుంఠమేధసే
ఉత్తమశ్లోకధుర్యాయ న్యస్త దండార్పితాంఘ్రయే॥
ఇందీవరదళశ్యామో రామో రాజీవలోచనః
మానసే వర్తతే యస్యాం తాం సీతాం ప్రణమామ్యహం॥
ద్వితో రామ నమ స్త్రితో దశకృత్వ సహస్రధా
శతకృత్వోఽనంతకృత్వో భూయో భూయో నమోస్తుతే।
శ్రీ॥రా॥ దండవ త్ప్రణామం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ నృత్త గీతైశ్చ వాద్యైశ్చ పురాణ పఠనాదిభిః
రాజోపచారై రఖిలై స్సంతుష్టో భవ రాఘవ।
శ్రీ॥రా॥ రాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥

అనేన మయా కృతేన షోడశోపచార పూజనేన సపరివార శ్రీరామ స్సుప్రీతో స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు॥

అని అక్షతలు ఉదకము వదలిపెట్టవలెను
శ్రీరామచంద్ర ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి.
శ్రీరామ తారకమంత్రమును యధాశక్తి జపించేది.

శ్రీ హనుమత్పూజ విధానము

పూ॥ తిథౌ॥ గో॥ నా॥ మమ శరీర ఆవాహిత గర్భస్థిత సమస్త భూత ప్రేత పిశాచాది సర్వబాధా నివృత్త్యర్థ్యం, దుష్ట స్థాన స్థితా యే యే గ్రహాః తద్దోష పరిహారార్థం శ్రీహనుమత్పూజా ప్రదక్షిణాని కరిష్యే॥ తదాదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ హనుమత్పూజా విధిః ॥

శ్లో॥ అంజనానందనం వీరం కోటి బాలార్క సన్నిభం
ధ్యాయామ్యహం రామదూతం సర్వదా హృదయాంబుజే ।
శ్రీమదాంజనేయ పరబ్రహ్మణే నమః । ధ్యానం స॥ మి ।

శ్లో॥ ఆవాహయామి పింగాక్షం మహావీర్యం మహాబలం
వాయుసూనుం రామభక్తం లంకానిర్మూలకారణం ।
శ్రీ॥ ఆం॥ ఆవాహనం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ రత్న సింహాసనం చారు జాంబూనదమయం శుభం
ప్రీత్యర్థం తవ దాస్యామి సంగృహాణ ద్రుతం ప్రభో ।
శ్రీ॥ ఆం॥ రత్న సింహాసనం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ పాద్యం దదా మ్యహం భక్త్యా నిర్మలం పావనం శుభం
గృహాణ వానరాధీశ సుగ్రీవప్రియబాంధవ ।
శ్రీ॥ ఆం॥ పాద్యం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ అర్ఘ్య మష్టాంగ సంయుక్తం శుభ్రం తే ప్రదదామ్యహం ।
గృహ్యతాం కరుణాసింధో పీతవస్త్రం ప్రసీద భో ।
శ్రీ॥ ఆం॥ అర్ఘ్యం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ వాసితం సర్వతీర్థేభ్య ఆపీతం శీతలం శుభం।
దదా మ్యాచమనార్థం తే గృహ్యతా మంజనాసుత ॥
శ్రీ॥ ఆం॥ ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి ।
యత్పురుషేణ హవిషా । పంచామృతస్నానం స॥ మి ।

శ్లో॥ గంగా గోదావరీ ముఖ్య నదీభ్య స్సముపాహృతం।
జలం దదామి స్నానార్థం స్వీకురుష్వ హరీశ్వర ।
శ్రీ॥ ఆం॥ శిరస్స్నానం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ నవరత్నమయీం దివ్యాం మేఖలాం హేమనిర్మితాం ।
దదామి తుభ్యం గృహ్ణీష్వ శ్రీరామప్రియ మారుతే ॥
శ్రీ॥ ఆం॥ కటిసూత్రం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ పీతకౌశేయ కౌపీనం ధార్యం చ బ్రహ్మచారిభిః ।
అర్పయామి మహాబాహో గృహాణ పవనాత్మజ ॥
శ్రీ॥ ఆం॥ కౌపీనం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ పీతవస్త్ర యుగం దేవ ప్రయచ్ఛామి తవ ప్రభో
ప్రీత్యర్థం పావనే మహ్యం ప్రసీద కరుణాకర ॥
శ్రీ॥ ఆం॥ వస్త్ర యుగ్మం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ రాజితం బ్రహ్మసూత్రం చ నిర్మితం బ్రహ్మణా పురా ।
ప్రీత్యర్థం తవ దాస్యామి సంగృహాణ కపీశ్వర ।
శ్రీ॥ ఆం॥ బ్రహ్మసూత్రం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ చందనం రోచనామిశ్రం హరిద్రా కుంకుమాన్వితం ।
స్వీకురుష్వ దయాసింధో మయార్పిత మిదం ప్రభో ।
శ్రీ॥ ఆం॥ దివ్యచందనం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ అక్షతాం శ్చవ దాస్యామి హరిద్రాక్తాన్ శుభప్రదాన్ ।
రామప్రియ సమస్తార్థ్యం సంగృహాణాఽంజనాసుత ॥
శ్రీ ఆం॥ అక్షతాన్ సమర్పయామి ।

శ్లో॥ కిరీట హార కేయూర కటకాంగుళి ముద్రికాః ।
ధారయస్వ మయా దత్తా భక్త్యా కపికులోత్తమ ॥
శ్రీఆం॥ సర్వాభరణాని సమర్పయామి ।

శ్లో॥ చంపకాశోక పున్నాగ జాజీ మందార చంపకైః ।
త్వాం పూజయామ్యహం భక్త్యా సుప్రసీదాఽంజనాసుత ॥
శ్రీ ఆం॥ నానావిధ పరిమళ పుష్పాణి సమర్పయామి ।

అథాంగపూజా

ఓం హనుమతే నమః పాదౌ పూజయామి । గూఢ గుల్ఫాయ నమః గుల్ఫౌ పూజయామి । అంజనాగర్భ సంభూతాయ నమః జంఘే పూజయామి । అతి బలపరాక్రమాయ నమః ఊరూ పూజయామి । ఉదధి లంఘనాయనమః కటిం పూజయామి । సీతాశోకాపహారిణే నమః నాభిం పూజయామి । కాలనేమిమధనాయ నమః హృదయం పూజయామి । మకరీవిపాటనాయనమః స్తనౌ పూజయామి । సంజీవన ధరాధర ధారిణే నమః బాహూ పూజయామి । సుగ్రీవ సచివాయనమః గ్రీవం పూజయామి । లక్ష్మణ ప్రాణదాత్రే నమః శిరః పూజయామి । భక్తాభీష్టప్రదాయకాయ నమః సర్వాణ్యంగాని పూజయామి ॥

అథదిక్పాలపూజా

ఇంద్రాయ నమః । అగ్నయే నమః । యమాయ నమః । నైరుతయే నమః । వరుణాయ నమః । వాయవే నమః । కుబేరాయ నమః । ఈశానాయ నమః ।

అథాంజనేయాష్టోత్తర శత నామావళిః

1 ఓం ఆంజనేయాయ నమః
2 ఓం మహావీరాయ నమః
3 ఓం హనుమతే నమః
4 ఓం మారుతాత్మజాయ నమః
5 ఓం తత్త్వజ్ఞానప్రదాయ నమః
6 ఓం సీతాదేవీముద్రాప్రదాయనమః
7 ఓం అశోకవనికాచ్ఛేత్రే నమః
8 ఓం సర్వమాయావిభంజనాయ నమః
9 ఓం సర్వబంధవిమోక్త్రే నమః
10 ఓం రక్షోవిధ్వంసకారకాయనమః
11 ఓం పరవిద్యాపరిహారాయ నమః
12 ఓం పరశౌర్యవినాశకాయ నమః
13 ఓం పరమంత్రనిరాకర్త్రే నమః
14 ఓం పరమంత్రప్రభేదకాయనమః
15 ఓం సర్వగ్రహవినాశినే నమః
16 ఓం భీమసేనసహాయకృతేనమః
17 ఓం సర్వదుఃఖహరాయ నమః
18 ఓం సర్వలోకచారిణే నమః
19 ఓం మనోజవాయ నమః
20 ఓం పారిజాతమూలస్థాయ నమః
21 ఓం సర్వమంత్రస్వరూపవతే నమః
22 ఓం సర్వతంత్రస్వరూపిణేనమః
23 ఓం సర్వయంత్రాత్మకాయనమః
24 ఓం కపీశ్వరాయ నమః
25 ఓం మహాకాయాయ నమః
26 ఓం సర్వరోగహరాయ నమః
27 ఓం ప్రభవే నమః
28 ఓం బలసిద్ధికరాయ నమః
29 ఓం సర్వవిద్యాసంపత్ప్రదాయ నమః
30 ఓం కపిసేనానాయకాయ నమః
31 ఓం భవిష్యచ్చతురాననాయ నమః
32 ఓం కుమారబ్రహ్మచారిణే నమః
33 ఓం రత్నకుండలదీప్తిమతే నమః
34 ఓం సంచలద్వాలసన్నద్ధలంబ
మానశిఖోజ్వలాయ నమః
35 ఓం గంధర్వవిద్యాతత్త్వజ్ఞాయ నమః
36 ఓం మహాబలపరాక్రమాయనమః
37 ఓం కారాగృహవిమోక్త్రే నమః
38 శృంఖలాబంధమోచకాయ నమః
39 ఓం సాగరోత్తారకాయ నమః
40 ఓం ప్రాజ్ఞాయ నమః
41 ఓం రామదూతాయ నమః
42 ఓం ప్రతాపవతే నమః
43 ఓం వానరాయ నమః
44 ఓం కేసరిసూనవే నమః
45 ఓం సీతాశోకనివారకాయ నమః
46 ఓం అంజనాగర్భ సంభూతాయ నమః
47 ఓం బాలార్కసదృశాననాయ నమః
48 ఓం విభీషణ ప్రియకరాయ నమః
49 ఓం దశగ్రీవకులాంతకాయ నమః
50 ఓం లక్ష్మణప్రాణదాత్రే నమః
51 ఓం వజ్రకాయాయ నమః
52 ఓం మహాద్యుతాయ నమః
53 ఓం చిరంజీవినే నమః
54 ఓం రామభక్తాయ నమః
55 ఓం దైత్యకార్యవిఘాతకాయ నమః
56 ఓం అక్షహంత్రే నమః
57 ఓం కాంచనాభాయ నమః

58 ఓం పంచవక్త్రాయ నమః
59 ఓం మహాతపసే నమః
60 ఓం లంకిణీభంజనాయ నమః
61 ఓం శ్రీమతే నమః
62 ఓం సింహికాప్రాణభంజనాయ నమః
63 ఓం గంధమాదనశైలస్థాయ నమః
64 ఓం లంకాపురవిదాహకాయ నమః
65 ఓం సుగ్రీవసచివాయ నమః
66 ఓం ధీరాయ నమః
67 ఓం శూరాయ నమః
68 ఓం దైత్యకులాంతకాయ నమః
69 ఓం సురార్చితాయ నమః
70 ఓం మహాతేజసే నమః
71 ఓం రామచూడామణిప్రదాయ నమః
72 ఓం కామరూపిణే నమః
73 ఓం పింగళాక్షాయ నమః
74 ఓం వార్ధిమైనాక పూజితాయ నమః
75 ఓం కబళీకృతమార్తాండమండలాయ నమః
76 ఓం విజితేంద్రియాయ నమః
77 ఓం రామసుగ్రీవసంధాత్రే నమః
78 ఓం మహారావణమర్దనాయ నమః
79 ఓం స్ఫటికాభాయ నమః
80 ఓం వాగధీశాయ నమః
81 ఓం నవవ్యాకృతిపండితాయ నమః
82 ఓం చతుర్బాహవే నమః
83 ఓం దీనబంధవే నమః
84 ఓం మహాత్మనే నమః
85 ఓం భక్త వత్సలాయ నమః
86 ఓం సంజీవన నగాహర్త్రే నమః
87 ఓం శుచయే నమః
88 ఓం వాగ్మినే నమః
89 ఓం దృఢవ్రతాయ నమః
90 ఓం కాలనేమిప్రమథనాయ నమః
91 ఓం హరిమర్కట మర్కటాయ
92 ఓం దాంతాయ నమః
93 ఓం శాంతాయ నమః
94 ఓం ప్రసన్నాత్మనే నమః
95 ఓం శతకంఠమదాపహృతే నమః
96 ఓం యోగినే నమః
97 ఓం రామకథాలోలాయ నమః
98 ఓం సీతాన్వేషణపండితాయనమః
99 ఓం వజ్రదంష్ట్రాయ నమః
100 ఓం వజ్రనఖాయ నమః
101 ఓం రుద్రవీర్య సముద్భవాయ నమః
102 ఓం ఇంద్రజిత్ప్రహితామోఘ బ్రహ్మాస్త్ర వినివారకాయ నమః
103 ఓం పార్థధ్వజాగ్రసంవాసినేనమః
104 ఓం శరపంజర భేదకాయ నమః
105 ఓం దశబాహవే నమః
106 ఓం లోకపూజ్యాయ నమః
107 ఓం జాంబవత్ప్రీతివర్ధనాయనమః
108 ఓం సీతా సమేత శ్రీ రామ పాదసేవాధురంధరాయ నమః

శ్రీ । అం । నానావిధ పరిమళపత్ర పుష్పాణి సమర్పయామి ।

శ్లో॥ వనస్పతి సముద్భూతైః గంధాఢ్యైః సుమనోహరైః ।
గుగ్గులాద్యైః సుఘోపేతః ధూపోయం ప్రతిగృహ్యతాం ।
శ్రీ। అం॥ ధూప మాఘ్రాపయామి ।

శ్లో॥ సర్వవర్తిత్రయోపేతం గోఘృతేన ప్లుతం శుభం ।
సకలధ్వాంతహరణం దీపం తే దర్శయామ్యహం ।
శ్రీ। అం॥ దీపం సందర్శయామి

శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతైః ర్భక్ష్యైః ర్భోజ్యైః సమన్వితం ।
మధురైః ర్మృదులైః ర్నిత్యం అర్పయామ్యరిమర్దన ।
శ్రీ। అం॥ నైవేద్యం సమర్పయామి

మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి।హస్తౌ ప్రక్షాళయామి ।
పాదౌ ప్రక్షాళయామి । శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ పూగీఫల సమాయుక్తం నాగవల్లీ దళైర్యుతం ।
ముక్తాచూర్ణ సమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం ।
శ్రీ అం॥ తాంబూలం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ స్వర్ణపాత్ర స్థితం చారు ప్రదీప్తం తిమిరాపహం
కర్పూరహారతిం దివ్యం స్వీకురుష్వ శివాంశజ ।
శ్రీ అం॥ ఉత్తర నీరాజనం దర్శయామి ।

శ్లో॥ మందారైః పారిజాతైశ్చ మల్లికాభిశ్చ చంపకైః ।
పుష్పాంజలిం ప్రదాస్యామి స్వర్ణపద్మైః సమన్వితం ।
శ్రీ అం॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ ప్రదక్షిణం కరోమి త్వాం భక్తియుక్తేన చేతసా ।
బహుజన్మార్జితం పాపం శమయే ద్వాయునందన ।
శ్రీ అం॥ ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి ।

శ్లో ఉమాధీశ తేజో సముద్భూత నిత్యం
సమాశ్లిష్టసిద్ధిం కురుష్వ ప్రసన్న ।
నమామి త్వదీయాంఘ్రియుగ్మారవిందౌ ।
సమస్తాపరాధం క్షమస్వ ప్రభో మే ।
శ్రీ ఆం॥ క్షమాపణం సమర్పయామి ।

శ్లో రామదూత నమస్తుభ్యం సీతాశోక వినాశక ।
లక్ష్మణస్య ప్రాణదాతా కురు మ ద్వాంఛితం ఫలం ।
అంజనా గర్భ సంభూతా లంకా ప్రాణాపహారక ।
రావణోద్యాన విధ్వంసీ కురు మ ద్వాంఛితం ఫలం ।
ప్రసన్నో భవ మే స్వామిన్ ప్రపన్నార్తి ప్రభంజన ।
త్వత్పాద సన్నిధిం ప్రాప్తం పాహి మాం కరుణాకర ।
శ్రీ ఆం॥ అనేక నమస్కారా సమర్పయామి ।

శ్లో యాని కాని చ పాపాని జన్మాంతర కృతాని చ ।
తాని తాని ప్రణశ్యంతు ప్రదక్షిణ పదే పదే ।
పాపోహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంభవః ।
త్రాహి మాం నరకాద్ఘోరాత్ వాయుపుత్ర నమోస్తుతే ।

శ్రీ ఆం॥ ఆత్మప్రదక్షిణం సమర్పయామి అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజయా చ భగవాన్ సర్వాత్మక శ్రీమదాంజనేయ స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవ ఇతి జలం నిక్షిపేత్ ॥

శ్రీ సుందర హనుమద్వైభవే
ద్వితీయోధ్యాయ స్సమాప్తః

తృతీయ అధ్యాయము

ఋషయః

శ్లో॥ "సంకటే విషమే ప్రాప్తే క ఉపాయో వదస్వ నః" ఇత్యుక్తః ।
కుంభజో హృష్టభూత్వా ఋషీన్ ప్రోవాచ పూర్ణధీః ॥

తా॥ మహామునులెల్లరు నగస్త్యమహర్షింజేరి ప్రణమిల్లి వినయమున నంజలులఁబట్టి యో మహర్షి చంద్రమా! విషమమైన సంకటము వచ్చి నపుడు దానిఁ దొలగింపనగు నుపాయము మాకు దయతో దెల్పుఁడని ప్రార్థింప న మ్మునులకు పూర్ణజ్ఞానియగు నక్కలశభవుండు హర్షముతో నిట్లు చెప్పఁ గడంగెను ।

శ్లో॥ పశుపుత్రప్రదం పౌత్ర వృద్ధిదం కల్మషాఽపహమ్ ।
జ్ఞానభక్తిప్రదం నృణాం ముక్తి వైరాగ్యదాయకమ్ ।
దుర్భిక్ష భేదనం సద్య స్సువృష్టిప్రద మవ్యయమ్ ।
క్షయాఽపస్మారకుష్ఠాది సర్వరోగ నివారణమ్ ।
కామధేనుసమం భూమౌ కల్పవృక్షసమం భువి ॥

తా॥ నరులకు పశువృద్ధికరమును, పుత్రపౌత్రాదుల నిచ్చి పెంపొందించునదియు, పాపహరమును, భక్తిజ్ఞానముల నిడునదియు, ముక్తివి, వైరాగ్యము నొసగునదియు, కరువును పోగొట్టునదియు, వెంటనే సువృష్టి నిచ్చునదియు, క్షయ, కుష్ఠు మొదలగు రోగములనెల్ల నివారించునదియు, ధరలో కామధేనువు, కల్పవృక్షము వంటిదియును, మఱియు

శ్లో॥ గృహవృద్ధికరం పుంసాం, చింతితార్థప్రదాయకమ్ ।
దుర్నిమిత్తహరం శుద్ధం వాక్పటుత్వప్రదాయకమ్ ।

శ్లో॥ సర్వవశ్యకరం ప్రోక్తం వైదేశిక విదర్శనమ్ ।
బ్రహ్మతేజోఽభివృద్ధిం చ దుర్ఘటార్థప్రదాయకమ్ ।
భూత బేతాళ కూశ్మాండభేదకం సర్వసిద్ధిదమ్ ।
రాజకార్యానుకూల్యం చ సర్వకష్ట నివారణమ్ ।
వాదార్థసిద్ధిదం లోకే సర్వవశ్యప్రదాయకమ్ ।
సర్వమంగళదం నృణాం దారిద్ర్య భయనాశనమ్ ।

తా॥ గృహమునకు సర్వారిష్టములు తొలగించి, అభివృద్ధిని దెచ్చునదియు, తలచిన కోర్కెలనొసంగునదియు, దుర్నిమిత్తములనగు కీడు బాపునదియు, శుద్ధమగు వాక్పటుత్వమును ప్రసాదించునదియు సర్వమును వశ్యముగా సలుపునదియు, అన్యదేశ వృత్తాంతమునుగూడ తెలియజేయునదియు, బ్రహ్మ తేజస్సు నిచ్చునదియు, దుర్ఘటములగు కార్యముల సమకూర్చునదియు, భూత భేతాళ కూశ్మాండాది గ్రహబాధ నడగించునదియు, సిద్ధుల నెల్ల స్వాధీనము చేయునదియు, రాజకార్యానుకూలత గూర్చి కష్టముల నన్నిటిని దాటించి వాదములయందు జయము సమకూర్చి అనేక శుభముల నిచ్చి దారిద్ర్యభయమును బోగొట్టునట్టిదియు ।

శ్లో॥ సుందరకాండ మఖిలం కృత్వా పారాయణం సకృత్
కృత్వా న్యాస విధానేన ధ్యాత్వా వాయుసుతం హృది ।
పారాయణం చరే ద్ధీమాన్, సుందరం సర్వదాయకమ్

తా॥ ఒక్కమారు సుందరకాండమునంతయు నియమముతోఁ బారాయణ మొనరించుటయే, మొదలుగా విధానముతో న్యాసముచేసి, హృదయమున నాంజనేయుని ధ్యానించి, బుద్ధిమంతుఁడై, సర్వ ఫలదాయకమగు సుందరకాండ పారాయణముఁ జేయవలయును

శ్లో॥ న్యాసహీనం హరే దాయు ర్ధ్యానహీనేన విఘ్నకమ్ ।
కీలకేన వినా రోగీ శక్తిహీనే దరిద్రతా ॥
కోశ పూజన హీనేతు సర్వనాశో భవే ద్ధ్రువమ్ ।
బీజహీనే జ్ఞానహీనో భవే న్నాత్ర తు సంశయః ॥
షడ్వర్ణ జపహీనేతు మూలతంత్ర విహీనతః ।
నింద్యో భవే త్కళత్రాణాం నాశమేతి న సంశయః ॥
గురుభక్తి విహీనేతు నిష్ఫలం నాత్ర సంశయః ॥

తా॥ అంగన్యాసరహితముగ బారాయణ చేసినచో ఆయుర్దా యమును హరించును ధ్యానము లేకుండగఁ బఠించినచో దారిద్ర్యము వచ్చును గ్రంధమును బూజింపకుండఁ బారాయణము చేసినచో నిశ్చయముగ సర్వనాశము గలుగును బీజహీనముగఁ బారాయణము చేసినచో జ్ఞానహీనుడగును మూలమంత్రమును జపింపకపోయినచో కళత్రమునకు హాని కలుగును గురుభక్తి లేనిచో నిష్ఫలమగును

శ్లో॥ హనుమద్విజయం కాండం యః పారాయణ మాచరేత్ ।
విధినా సర్వసిద్ధిం చ ప్రాప్నోతి చ న సంశయః ॥

తా॥ హనుమద్విజయ కాండను (సుందర కాండను) విధిప్రకార మెవరు పారాయణము చేయుదురో వారు సర్వసిద్ధులను బొందెదరు సందియము లేదు సూర్యోదయమునకు రెండు గడియల పూర్వమే పారాయణము నారంభింపవలయును

శ్లో॥ మండలాంతం చరే ద్యస్తు మండలాధిపతి ర్భవేత్
సుందరం కాండ మఖిలం చతుర్వింశతి వాసరే।
పారాయణం చరే ద్యస్తు లభే త్పుత్రాంశ్చ సుందరాన్।
హనుమద్విజయం కాండం శుద్ధః పారాయణం చరేత్।
ద్వి షష్టి దినాని యక్షేశమిత్రో భవతి నాన్యథా।

తా॥ నలుబది దినములు పారాయణము చేసినవాడు మండలాధిపతి యగును, ఇరువదినాలుగు దినములలో పారాయణ మాచరించిన సుందరులగు పుత్రులు గలుగుదురు పరిశుద్ధిగలవాడై యీ హనుమ ద్విజయ కాండమును నిరువది రెండు దినములు పఠించినవారు కుభేరుని వంటి ధనము గలవారగుదురు

శ్లో॥ వృష్టికామ స్సప్త రాత్రం జ్ఞానకామ స్తథైవచ।
జయకామో మండలాంతం భూకామీ తథైవచ
పశుకామః పంచరాత్రం శంకీ వై మండలం శుభం।
అన్నార్థీ తు చతుర్వింశ ద్దినాని చ న సంశయః।
ఆయు రారోగ్య మైశ్వర్యం భవే త్పారాయణే సదా।

తా॥ వర్షమునుగోరువారు సప్తరాత్ర పారాయణ చేయవలయును జ్ఞానకాముడు, జయకాముడు, భూకాముడు మండలాంతము (నలుబది దినములు) చేయవలయును పశుకాముడు అయిదు దినములు చేసిన చాలును, అన్నార్థియగువాడు ఇరువదినాలుగు దినములు పారాయణము చేయవలయును పారాయణము వలన ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యములు కలుగును

శ్లో॥ పారాయణం సదా యస్తు కుర్యా ద్భక్తి సమన్వితః
నిష్కామీ వా ఋషిశ్రేష్ఠ నియమస్తు యథోచితమ్ ।
సకామీ నియమేనైవ చరే త్పారాయణం శుభం ।
అక్షారలవణాశీచ, తాంబూలం వర్జయే ద్బుధః ।
తైలాభ్యంగోపి న ప్రోక్తం సకామస్య విశేషతః ।
నారీ సంగం వృథావార్తాం కండూతిం పరదూషణమ్ ।
తంద్రాం ప్రమాదం నిద్రాం చ హాస్య స్త్రీ భాషణంతథా ।

తా॥ భక్తి శ్రద్ధలతో నెవడు పారాయణము చేయునో అతడు నిష్కాముడైన నియమము మాత్రము పూర్వము నందు జెప్పబడిన విధముగ గాక యథోచితముగ నని తెలియవలయును సకాముడు నియమముతోనే చేయవలయును నియమ మిట్లుండ వలయును ఉప్పు కారములను వర్జంవవలయును తాంబూలమును విసర్జించవలయును సకామునకు తైలాభ్యంగము కూడదు స్త్రీసంగమును, వ్యర్థప్రలాపము, పరదూషణము, తంద్ర, ప్రమాదము, నిద్ర, హాస్యము, స్త్రీలతో నెక్కువగ సంభాషించుట కూడదు

శ్లో॥ మధురం చైవ భక్ష్యం చ కేవలం సక్తుభక్షణం ।
నిష్పంగీ భూమిశయనో చరే త్పారాయణం శుభమ్ ।

తా॥ మధురపదార్థ భక్షణము సక్తుపిండి భక్షణము చేయవలయును నిష్పంగుడై భూమియందుశయనించుచుండవలెను పారాయణమివ్విధముగ జేసిన శుభము కలుగును

శ్లో॥ మధ్యే పారాయణం యస్తు లోకవార్తా ముదాహరేత్
పారాయణం తు సకలం నిష్ఫలం నాత్ర సంశయః ।

మౌనీ పారాయణం కృత్వా సర్వాభీష్ట మవాప్నుయాత్ ।
యది స్యా జ్జృంభణాదిని శరీరేతు మహర్షయః
త్రిరాచమ్య ప్రమృజ్యాథ నేత్రే పారాయణం చరేత్ ।

తా॥ పారాయణ మధ్యలో లోకవార్తలు చెప్పినచో పారాయణ మంతయు వ్యర్థమగును మౌనముతో పారాయణము చేసినవారికి సర్వాభీష్టములు కలుగును ఆవలింతలు, తుమ్ములు మొదలగునవి కలిగినపుడు రెండుపర్యాయము లాచమనము చేసి నేత్రములను నీటితో తుడుచుకొని పిదప పారాయణము చేయవలయును

శ్లో॥ స్వయం కర్తు మశక్తో వా బ్రాహ్మణై కారయే చ్ఛుభం
ఆశు రోగ ప్రశమనం త్రిదినా త్సప్తవారకమ్
పారాయణంతు కృత్వా తు రోగశాంతి ర్భవిష్యతి ।

శ్లో॥ ప్రథమే ద్విః ద్వితీయే త్రి ష్తృతీయే తు ద్వివారకమ్ ।
ఆవర్తనస్య చైకస్య ద్వినిష్కం పుష్క మీరితం ।
దత్వా నిష్కాని సద్భక్త్యా యథాశక్త్యా మహర్షయః
నిత్యం యః పఠయేత్కాండంహనుమద్విజయాంకితమ్
మహేశపద మాసాద్య భక్తిత స్తేన పూజితః ।
సత్యలోకాధిపో భూయా న్నాత్రకార్యా విచారణా ।

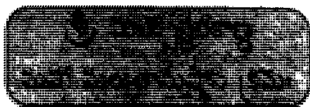
తా॥ పారాయణము స్వయముగఁ జేయలేనపుడు బ్రాహ్మణులతో చేయించవలయును సకల శుభములు కలుగును త్రిరాత్రములుకాని, సప్తరాత్రములుకాని పారాయణము చేసినచో రోగశాంతి కలుగును ఒకట రెండు మూడు దినములలో రెండు పర్యాయములు పారాయణము చేయించి ఒక్కొక ఆవృత్తికి ఒక్కొక నిష్కము (వరహా) చొప్పున

రెండావృత్తులకు రెండు విప్రులకును విప్రవలయును విప్రులను యథాశక్తిగ నిచ్చి, యెవరు పారాయణము చేయించెదరో వారు ఇంద్ర పదమును(స్వర్గమును) పొంది వారిచే పూజితుడై సత్యలోకమునుగూడ బొందు ననుటకు సందియములేదు

శ్లో॥ కృత్వా తు సుందరకాండం పారాయణ మఘాపహమ్ ।
సురో భూయా న్న సందేహః కిముతాఖిలసంపదః ।
జన్మ ప్రభృతి యత్పాపం యత్పాపం పూర్వజన్మని ।
నశ్యత్యేవ నసందేహః సకృత్పారాయణేన చ ।
ఏత త్సుందరకాండేన సమో మంత్రోన విద్యతే ।
తత్పారాయణత స్సిద్ధి రితి బ్రహ్మానుశాసనమ్ ।

శ్లో॥ సమస్త మంత్రరాజోఽయం సంశయ స్తత్ర నాస్తి వై ।
బీజకాండ మితి ప్రోక్తం సర్వ రామాయణేష్వపి ।
తస్మా త్పారాయణం కృత్వా ధన్యాభవత తత్వతః ।

తా॥ సర్వపాపహరమైన సుందరకాండ పారాయణము చేసిన వారలు దేవత్వమునే పొందెదరని చెప్పగా, సర్వ సంపదలు కలుగునని వేరుగ జెప్పనేల? జన్మ మొదలుకొని ఏ యే పాపములు చేయబడినవో అవి అన్నియు సకృత్పారాయణము వలననే నశించును. సుందరకాండముతో సమానమయిన మంత్రములేదు పారాయణము వలన సిద్ధియగును ఇది బ్రహ్మశాసనము సమస్త మంత్రములకు రాజు అనుటకు సందియము లేదు సర్వ పారాయణములయందు నిది బీజకాండమని చెప్పబడినది అందువలన పారాయణముచేసి ధన్యులు కావలయును అని మహర్షులకు అగస్త్య మహర్షిచే చెప్పబడెను.

సుందరకాండ పారాయణారంభమున హనుమద్ధ్యానము

శ్లో॥ ఖడ్గం ఖట్వాంగ శైలద్రుమ పరశు గదా పుస్తకం శంఖ చక్రే
పాశం పద్మం త్రిశూలం హల ముసల ఘటాన్ టంక శక్త్యక్షమాలా
దండాహికుంత ఘంటాభయ కులిశ వరా పట్టసం చాపబాణౌ ।
ఖేటం ముష్టిం ఫలంవా డమరు మపి భజే బిభ్రతం వాయుసూనుం ।

ఖడ్గమును ద్రుమశైలాదులను పరశు గదా శంఖ చక్రములను పాశమును పద్మమును త్రిశూలమును హల ముసలా ద్యాయుధములను అక్షమాలను కులిశమును పట్టసమును డమరును ధరించిన వాయుపుత్రుని భజించుచున్నాను - (అని ధ్యానము చేయవలయును)

పఠనము చేయువాని కుండవలసిన విధి.

శ్లో॥ సర్వశాస్త్రార్థ పారజ్ఞః భక్తి యుక్తో రఘూత్తమే
వాల్మీకి హృదయాభిజ్ఞః శబ్దసారార్థ పారవిత్ ।
ప్రవకృత్యైధిక్రియత హ్యన్యథా హనుమాన్ శపేత్ ।

సర్వశాస్త్రసారమును దెలిసినవాడును, రామునియందు భక్తి గలవాడను, వాల్మీకి హృదయమును దెలిసినవాడును, శబ్దసారమును, అర్థసారమును దెలిసినవాడు నగు ప్రవక్తను పారాయణమున కేర్పరుప వలయును లేనియెడల హనుమంతున క్రాగహము గలుగును

పాఠకునకు దిజ్నియమము

మదర్శన సంహితలో

శ్లో॥ వక్తా ప్రాఙ్ముక ఆసీత శ్రోతా చోత్తరదిఙ్ముఖః।
మారుతే ర్విష్టరం కృత్వా పూజయే త్ప్రత్యహం బుధః।

వక్త తూర్పుదిక్కుగాఁ గూర్చుండవలయును శ్రోత యుత్తర దిఙ్ముఖుడుగా గూర్చుండవలయును హనుమంతునకుఁ బ్రత్యేకాసన ముంచి పూజించి ప్రత్యహ నిర్విధముగ జేసి యారంభింప వలయును

ఆదౌ దీపం ప్రజ్వాల్య। గణాధిపతిం ధ్యాత్వా। తతః ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య। దేశకాలౌ సంకీర్త్య। శ్రీమాన్ గో నా స్య మమ సకుటుంబస్య సభ్రాతృకస్య సపుత్రికస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థ మిలోధిక మైశ్వర్య హాప్తర్థ్యం సుగుణానేక సుపుత్రావాప్త్యర్థం గృహ పశు శిశు వృద్ధ సర్వజనావహిత దుష్టగ్రహనివారణార్థం భూమ్యంతరిక్ష మహోత్పాతాది దుర్నిమిత్తాద్భుతదర్శన దుష్టారిష్ట ప్రయోగోపద్రవ సకల క్షుద్రప్రయోగ శల్యతంత్రాది ప్రయోగ బగళాప్రయోగాఽఽ సురీ ప్రయోగ వార్తాళీప్రయోగ నివారణార్థం, బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర చండాలాది నానాజాతి స్త్రీపురుష దుష్టగ్రహోచ్చాటనార్థం త్రయోదశ సన్ని పాతాఽష్టాదశకుష్ఠ గుల్మాఽష్టవిధ మహాపక్షవాత పాండురోగ కామిలా క్షయ హృదయశూలాఽక్షిశూల కుక్షిశూలాది సమస్త వ్యాధి నివారణార్థం శ్రీ సువర్చలాసమేతాంజనేయ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థం శ్రీమత్సుందరకాండ పారాయణ మహం కరిష్యే ॥

అస్య శ్రీ సుందరకాండ మహామంత్రస్య వాల్మీకి ఋషిః ఆంజనేయో దేవతా, రామదూతాయ కపయ ఇతి బీజం, నమో వాతాత్మజాయ ఇతి శక్తిః,సముద్రతారకాయ ఇతి కీలకం, సర్వావిఘ్న నివారణ్యార్థే సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే సున్దరకాణ్డ పారాయణే జపే వినియోగః

ఉదధిక్రమిణే తుభ్యం నమో రాక్షసమర్దనే, అంగుష్ఠాభ్యానమః
ఛాయాగ్రహ వినాశాయ సురసామారకాయ చ, తర్జనీభ్యాం నమః
మైనాక దర్శినే తుభ్యం మైనాకగిరిమానినే, మధ్యమాభ్యాంనమః
ఆకాశగామినే దేవమానినే సర్వదాయినే, అనామికాభ్యాం నమః
వాయుపుత్రాయ ధీరాయ లఙ్కాదర్పాప హారిణే, కనిష్ఠికాభ్యాం నమః
అక్షహన్త్రే నమస్తుభ్యం పుచ్ఛవహ్ని ప్రదీపనే, కరతల కరపృష్ఠాభ్యాంనమః
ఉదధి మర్దినే, హృదయాయ నమః ఛాయా కాయ చ, శిరసేస్వాహా
మైనాక మానినే, శిఖాయై వౌషట్ ....
ఆకాశ.....యినే, కవచాయ హుం, వాయు పుత్రాయ....హారిణే నేత్రత్రయాయ వౌషట్, అక్షహంత్రే....పనే. అస్త్రాయ ఫట్. అష్ట మంత్రి మతానాం చ గర్వభఙ్గకృతే నమః, భూ ర్భువస్సువరోమితి దిగ్బన్ధః.

ధ్యానం

శ్లో॥ సర్వావిఘ్ననివారకం శుభకరం పింగాక్ష ముక్షాపహం
సీతాన్వేషణతత్పరం కపివరం కోటీన్దు సూర్యప్రభం
లంకాద్వీపభయఙ్కరం సకలదం సుగ్రీవసమ్మానినం
దేవేంద్రాది సమస్త దేవవినుతం కాకుత్థ్సదూతం భజే.

శ్లో॥ బుద్ధి ర్బలం యశోధైర్యం నిర్భయత్వ మరోగతా
అజాడ్యం వాక్పటుత్వం చహనూమత్స్మరణాద్భవేత్.

శ్లో॥ రామదూతాష్టాక్షరించ పఠే దాద్యంతయోః పృథక్
స ఏవ రామదూత స్య త్వత్యం శంకర భాషితమ్.

సుందరకాండ ప్రతిశ్లోకము యొక్కగాని ప్రతిసర్గ యొక్కగాని మొదటను చివరను హనుమదష్టాక్షరీ మహామంత్రమును సంపుటిచేసి పారాయణము చేసినవారు సాక్షాత్తు హనుమత్స్వరూపు లగుదురని శంకరుడు సెలవిచ్చెను-

అష్టాక్షరీ మహామంత్రము

అస్య శ్రీ ఆంజనేయాష్టాక్షరీ మహామంత్రస్య ఈశ్వర
ఋషిః అనుష్టుప్ ఛందః హనూమాన్ దేవతా-
ఆం బీజం నమః శక్తిః ఆంజనేయాయ ఇతి కీలకం
శ్రీ హనుమత్ప్రసాద సిద్ధ్యర్థే వినియోగః

ఆం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఆం హృదయాయనమః
ఈం తర్జనీభ్యాం నమః ఈం శిరసేస్వాహా
ఊం మధ్యమాభ్యాం నమః ఊం శిఖాయై వషట్
ఆం అనామికాభ్యాం నమః ఆం కవచాయహుం
ఈం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః ఈం నేత్రత్రయాయవౌషట్
ఊం కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఊం అస్త్రాయ ఫట్

భూర్భువ స్సువ రో మితి దిగ్బంధః

ధ్యానమ్

శ్లో॥ ఆంజనేయ మతి పాటలాననం కాంచనాద్రి కమనీయ విగ్రహం
పారిజాత తరుమూల వాసినం భావయామి పవమాన నందనం

మూలమంత్రమ్

ఓం ఆం ఆంజనేయాయ నమః

ఈ మంత్ర పురశ్చర్యకై లక్ష జపించవలయును దానిలో పదవవంతు తర్పణము-దాని పదవవంతు హోమము అందు పదియవ వంతు బ్రాహ్మణభోజనము మధుత్రయముచేత హోమము చేయవలయును శర్కర తేనెతో గూడిన ఆవుపాలతో తర్పణము చేయవలయును

ఫలశ్రుతి

శ్లో॥ ఏవం శాస్త్రోక్త విధినా జప న్నష్టాక్షరీం మనుం
అష్టాక్షరీప్రభావేన శుద్ధాంతఃకరణో భవేత్
తదుపాసనయా జంతుః సర్వత్ర విజయీ భవేత్
సిద్ధించ సర్వకార్యస్య ప్రసిద్ధిం జగతాం త్రయే
అంతే కైవల్య సంపత్తింలభతే నాత్రసంశయః.

ఈ విధముగ శాస్త్రానుసారముగ పురశ్చర్య చేసినవారు శుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవారగుదురు వారికి సర్వకార్యముల యందు విజయము కలుగును ముల్లోకములయందు ప్రసిద్ధి గాంతురు చివరకు కైవల్యము నొందుదురు ఈ విషయమున సంశయములేదు మంత్రము చేయలేనివారు, మంత్రాధికారము లేనివారు ధ్యానశ్లోకమును (ఆంజనేయ మతిపాటలాననం ఇత్యాది) సంపుట చేసికొని సుందరకాండ పారాయణము చేయవచ్చును ధ్యానశ్లోకము మంత్రముతో సమానమైన బలము కలదని ప్రమాణము కలదు (ధ్యానంతు దేవతారూపం)

మఱియొక విశేషము కలదు :

మంత్రమ్ :— వ పృష్టం ధన ముభయమ్ సమాకృత మస్మభ్యమ్ త్రాం
వరుణశ్చ మన్యుః ధియం దధానా హృదయేషు శత్రవః
పరాజితా సో అపనిలయంతాం—

(మన్యుసూక్తమ్).

ఈ పైమంత్రమును శ్రీం హ్రీం క్లీం అను బీజాక్షరములతో సంపుటి చేసి, అనగా శ్లోకముయొక్కగాని, సర్గముయొక్కగాని ఆద్యంతములయందు గలిపి సుందరకాండ పారాయణము చేసినచో అంతర్బహి శ్శతృవులు నశించి భక్తుడు శుద్ధస్ఫటిక రూపుడై బ్రహ్మత్వము నొందుట నిస్సంశయము

పారాయణక్రమమున సుందరకాండమును పదునాలుదినములఁ బూర్తి చేయు పద్ధతి వ్రాయబడియున్నది ఈపై సంపుటితో ఆ పారాయణము పూర్తి చేసినయెడల సర్వశత్రుపలాయనము జరుగును

సంగ్రహ పారాయణము

శ్లో॥ దేవదేవ నమస్తేస్తు కలౌ సామాన్య మానవాః
చాత్వారింశత్సహస్రాణాం శ్లోకానాం పఠనేఽఖిలాః
అ సమర్థాస్తత స్త్వంహి సంగ్రహం తస్య వక్ష్యతాం
ఇత్యుక్తః ప్రాహ గౌరీశః శ్రుణు వక్ష్యే నగాత్మజే
వాల్మీకి ప్రోక్త శ్రీరామ చరితస్యహి సంగ్రహం
వాల్మీకివాచ యత్ప్రోక్తం రామాయణ మనుత్త మం
తస్యైవ సౌందరేకాండే హ్యష్ట పంచాశదాత్మకం

సర్గ మారభ్య కాండాంతం గ్రంథం చైకాదశాత్మకం
సర్గమాత్ర గ్రంథ మష్టచత్వారింశోత్త రం తథా
చతుశ్శత శ్లోకరూపం పురుషార్థ స్వరూపకం
అదౌ పారాయణం కుర్య దేకత్రిం శాఖ్యసర్గకే
షోడశశ్లోక పర్యంత ముపోద్ఘాతాత్మికం శుభం.

(ఉమాసంహిత)

సుందరకాండములో 58 సర్గ మొదలుకొని 61 సర్గవఱకు-అనగా కాండాంతము వఱకు పారాయణ చేసినచో సమస్త రామాయణ పారాయణ ఫలము కలుగును అయితే దీనికి ఉపోద్ఘాతముగా 31వ సర్గలోని మొదటి పదునాఱు శ్లోకములు పారాయణముచేసి తరువాత 58 సర్గ పారాయణము చేయవలయును దీనితో మొత్తము 464 శ్లోకములగును దీనికి యావద్రామాయణ పారాయణ ఫలితము కలుగు నని శంకరుడు సెలవిచ్చెను

కావున నీ సంగ్రహపారాయణము శుభము ఇది సప్తకాండముల సంగ్రహ కథా వివరము ఏమందురా వినుడు

1 మొదట వాల్మీకి రామాయణమందుగల బాలకాండమున 31వ సర్గలోని ఉపోద్ఘాతరూపమైన సంగ్రహ రామాయణ శ్లోకములు తదుపరి 52వ సర్గలోని 188 శ్లోకములును వెరశి 144 నూటనలుబదినాలుగు శ్లోకములును బాలకాండము

2 అది మొదలు అనగా 58వ సర్గలోని 129వ శ్లోకము మొదలు ఆ సర్గాంతము వరకు గల 38 శ్లోకములును 59వ సర్గలోని 26వ శ్లోకము వరకును 64 శ్లోకములును అయోధ్యాకాండము

3 తరువాత అనగా 59వ సర్గలోని 27 శ్లోకములు మొదలు ఆ సర్గాంతము వరకును గల 36 శ్లోకములలోని 10 శ్లోకములును 60వ సర్గయందు గల 7 శ్లోకములును 61వ సర్గాంతము వరకును గల 23 శ్లోకములును 62వ సర్గలోని 17వ శ్లోకము వరకును వెరసి 57 శ్లోకములును అరణ్యకాండము

4 తరుపరి 62వ సర్గలోని 18వ శ్లోకము మొదలు అసర్గాంతము వరకును గల 40 శ్లోకములలోని 23 శ్లోకములును 63 సర్గయందుగల 29 శ్లోకములును 64వ సర్గలోని 12వ శ్లోకము వరకును వెరసి 64 శ్లోకములును కిష్కింధాకాండము

5 అది మొదలు అనగా 64వ సర్గలోని 13వ శ్లోకము మొదలు 39వ శ్లోకము వరకును గల 27 శ్లోకములును 65వ సర్గయందు గల 27 శ్లోకములును 66వ సర్గలోని 15 శ్లోకములును 67 సర్గలోని 37 శ్లోకములును వెరసి 106 శ్లోకములును సుందరకాండము

6 తరువాత అనగా 68వ సర్గయందుగల మొదటి శ్లోకము మొదలు 22 శ్లోకము వరకును వెరసి 22 శ్లోకములను యుద్ధకాండము

7 అది మొదలు అనగా 67వ సర్గలోని 23వ శ్లోకము మొదలుకొని ఆ సర్గాంత మందు గల 29వ శ్లోకము వరకును గల 7 శ్లోకములును (అనగా 7 శ్లోకములే) దీనికే ఉత్తరకాండము అని భావము

సప్త సర్గక్రమము

శ్లో॥ దినే దినే సప్త సర్గాం తన్య కాండస్య యో వదః
వఠే ద్భక్త్యా తు కాకుత్థ్సం హృది ధ్యాత్వా వమన్య చ ।

శ్లో॥ తస్య జన్మాంతర శతైః సంచితస్యాపి పాప్మనః
నాశం కుర్యా త్సుప్రసన్నో రామో విష్ణు స్సనాతనః।
కిం పున శ్చింతితార్థాప్తిం చింతయామః పునః పునః।
సహస్రనామభి ర్విష్ణో రభ్యర్చ్య చ దినే దినే
పఠే త్సుందరకాండస్య సప్తసర్గీం విధానతః
యదాతు సప్తమ స్సర్గః కాండ స్యంతిమసర్గకః
భవిష్యతి తదన్తం తు సప్తసర్గాన్ పఠే ద్వ్రతీ।

శ్లో॥ సప్త సర్గక్రమేణైవ నిత్యం యః పఠతే ముదా।
షట్సప్తవేద సంఖ్యేషు దినేషు ఫలమశ్నుతే।
అష్ట షష్టి దినైర్వాపి ఏకం పారాయణం భవేత్।
ఋషిభిర్వా గ్రహైర్వాపి రుద్రైర్వా కాండ ఏవవా।
పారాయణం యః కరోతి తత్ప్రమాణఫలం భవేత్।

ప్రతిదినము సుందరకాండ సప్తసర్గ క్రమముగఁ బారాయణము చేయువాడు శ్రీరామచంద్రునికి నమస్కరించి, మనసా ధ్యానించి పఠింప నారంభింపవలయును ఇట్లు పారాయణము చేయువాని యనేక జన్మార్జితములయిన పాపములను గూడ శ్రీరామచంద్రమూర్తి నశింప చేయగలడు అభీష్టములను సిద్ధింప చేయునని వేరుగ జెప్పనేల? సహస్రనామములచే విష్ణుని బూజించి, సుందరకాండమును సప్తసర్గక్రమమున పఠింపవలయును ఎంత దనుక సప్తమసర్గము కాండము యొక్క యంతిమ సర్గమగునో అంత దనుక నియమము గలవాడై పఠింపవలయును సప్తసర్గక్రమముగ నిత్య మెవడు ఏడుపర్యాయములు నాలుగువందల డెబ్బదియారు దినములలో పఠించునో వాడునంతఫలముల నొందును అరువది యెనమిది దినముల కొక సప్తసర్గ పారాయణ మగును ఇట్లే ఏడుగాని, తొమ్మిదిగాని, పదునొకండుగాని, సుందరకాండ పారాయణములు సలుపునాతడ అపురూప ఫలముల నొందగలడు

సప్తసర్గ పారాయణ విశిష్టత

హనుమద్విద్య సప్తమంత్రాత్మకము, పరాశర సంహిత
"అన్యం విశేషం వక్ష్యామి పంచవక్త్రో హనూమతః
సప్త మంత్రాత్మికా విద్యా ప్రభావం వర్ణితుం మునే
బ్రహ్మాదయో ప్యశక్తాహి కిము తంత్రకృతో జనాః
పంచాస్య హనుమన్మంత్రం సప్త మంత్రాఖ్య విద్యయా
సకలం జనితం చేతి సప్త సంఖ్యా విశేషతః
సప్తఋషీన్ సప్తసింధూంశ్చ సప్తనామచి వైవిభో
సప్త స్వరాన్ సప్తశైలాన్ సప్త పాతాళలోకకాన్
సప్తాన్ సప్తహూత్యాంశ్చ నిర్మితా సప్తమాతరః

ఇందు సప్తవిద్యల వివరణ ముదాహరింప బడుచున్నది

1.హనుమ ద్వాదశాక్షరి – దీని యథార్థ మిట్లున్నది
ఆదౌ ప్రణవ ముచ్చార్య హరి మర్కట శబ్దతః
మర్కటాయ పదం వహ్ని జాయాంతం ప్రోచ్యతే తతః
ద్వాదశాక్షర సంయుక్తో మంత్రోయం సముదీరితః
మంత్రము :– ఓం హరి మర్కట మర్కటాయ స్వాహా ౧౨అక్షరములు

2 ప్రాఙ్ముఖ మంత్రము :–
ఓం నమః పంచవదనాయ పూర్వవ క్త్రపి శబ్దతః
ముఖే సకల శబ్దంచ శత్రుసంహారణే పదం
తతో యకార ముచ్చార్య హ్రాం బీజం తదనంతరం
మహాబలాయేతి పదం వహ్నిజాయాం సముచ్చరేత్
త్రయస్త్రింశ ద్వర్ణరూపశ్చ మంత్రోయ మితి కథ్యతే –

మంత్రము :– ఓం నమః పంచవదనాయ పూర్వకపిముఖే
సకలశత్రుసంహారణాయ హ్రాం మహాబలాయిస్వాహా
33 అక్షరములు

3. దక్షిణ ముఖ మంత్రము :–

ఓం నమః పంచ వదనాయ దక్షిణస్య ముఖే పదం
కరాలాద్య నృసింహాయ క్ష్రౌం బీజం తదనంతరం
సకలేతి పదం చోక్త్వా భూతప్రధనాయచ
వహ్నిజాయాం సముచ్చార్య విద్యైకా మునిపుంగవః

మంత్రము :– ఓం నమః పంచవదనాయ దక్షిణముఖే
కరాళ నృసింహాయ క్ష్రౌం సకలభూతప్రమథనాయ స్వాహా
38 అక్షరములు

4 పశ్చిమ ముఖమంత్రము :–

ఓం నమః పంచవదనాయ పశ్చిమ ముఖే పదం
వీరాద్య గరుడాయేతి క్ష్మ్ర్యౌం బీజం తదనంతరం
సకలేతి పదం చోక్త్వా విషేతి పదముచ్చరేత్
హరాయ పద ముచ్చార్య వహ్నిజాయా మతః పరం
ఏక త్రింశ ద్వర్ణరూపో మంత్రోయ మితి కథ్యతే

మంత్రము :– ఓం నమః పంచవదనాయ పశ్చిమముఖే
వీర గరుడాయ క్ష్మ్ర్యౌం సకలవిషహరాయ స్వాహా
౩౧ అక్షరములు

5.ఉత్తరముఖ మంత్రము :-

ఓం నమః పంచవదనాయ ఉత్తరముఖే పదం
ఆదివరాహాయపదం గ్లాం బీజం తదనంతరం
సకలేతి పదంచోక్త్వా సంపత్కర పదం తతః
తతో యకార ముచ్చార్య వహ్నిజాయాం సముచ్చరేత్
ఏకత్రింశ ద్వర్ణరూపో మంత్రోయ మితి వక్ష్యతే

మంత్రము :- ఓం నమః పంచవదనాయ ఉత్తరముఖే
ఆదివరాహాయ గ్లాం సకల సంపత్కరాయ స్వాహా
౩౧ అక్షరములు

6.ఊర్ధ్వముఖ మంత్రము :-

ఓం నమః పంచవదనేతి యకారపద ముచ్చరేత్
పద ఊర్ధ్వముఖే పశ్చాద్ధయగ్రీవాయ శబ్దతః
సర్వోత్కృష్టం మహాగోప్యం హ్స్రాం బీజం తదనంతరం
సకలేతి జనే త్యుక్త్వా చతుర్థ్యంత సమన్వితం
వశీకరణ శబ్దంచ వహ్నిజా యాం సముచ్చరేత్
ద్వాత్రింశ ద్వర్ణరూపోయ మాగమజ్ఞైశ్చ కథ్యతే

మంత్రము :-ఓం నమః పంచవదనాయ ఊర్ధ్వముఖే
హయగ్రీవాయ హ్స్రాం సకలజనవశీకరణాయ స్వాహా
౩౨ అక్షరములు

7.సమిష్టి మంత్రము :-

ప్రణవం హృదయం పశ్చాత్తతో హనుమతే పదం
ఉచ్చరే ద్వహ్నిజాయాం తాం విద్యేషి సముదీరితా

త్రయో వింశత్యక్షరోఽయం మంత్ర ఇత్యుచ్యతే బుధైః
సప్త మంత్రస్థవర్ణానాం షణ్ణవత్యుత్తరా మునే
శతసంఖ్యే త్యాగమజ్ఞై పండితైర్జాయతే ధ్రువం
సప్త మంత్రాత్మికా విద్యా పంచవక్త్రో హనూమతః
కలౌ కలుషచిత్తానాం ప్రత్యక్షఫలదా స్మృతా

మంత్రము :- ఓం నమో భగవతే ఆంజనేయాయ
మహాబలాయ హనుమతే స్వాహా ౨౩ అక్షరములు ఇది
హనుమంతునకు సప్తముఖములు అనుటకు మఱియొక నిదర్శనము

అథసప్త ముఖీ హనుమత్కవచం

ఉక్తం చాథర్వణ రహస్యే ।

ఓం అస్య శ్రీ సప్తముఖీ వీరహనుమత్కవచ స్తోత్ర మంత్రస్య । నారద ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః శ్రీసప్తముఖీ కపిః పరమాత్మా దేవతా । హ్రాం బీజం । హ్రీం శక్తిః । హ్రూం కీలకం మమ సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ॥

హ్రాం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । హ్రీం తర్జనీభ్యాం నమః । హ్రూం మధ్యమాభ్యాం నమః । హ్రైం అనామికాభ్యాం నమః । హ్రౌం కనిష్ఠి కాభ్యాం నమః । హ్రః కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ।

ఏవం హృదయాదిన్యాసః ।

అథ ధ్యానం ।

శ్లో॥ వందే వానర నారసింహ ఖగరాట్క్రోడాశ్వవక్త్రాన్వితం
దివ్యాలంకరణం త్రిపంచనయనం దేదీప్యమానం రుచా
హస్తాబ్జైరసి ఖేట పుస్తక సుధాకుంభాంకుశాద్రిం హలం
ఖట్వాంగం ఫణి వృక్షధారి దశభిః సర్వారివీరాపహమ్

బ్రహ్మోవాచ ॥

సప్తశీర్షస్య వక్ష్యామి కవచం సర్వసిద్ధిదం
జప్త్వా హనుమతో నిత్యం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ౧
సప్తస్వర్గపతిః పాయా చ్ఛిఖాం మే మారుతాత్మజః
సప్తమూర్ధా శిరోఽవ్యా న్మే సప్తార్చిర్భాల దేశికం ౨
త్రిః సప్తనేత్రో నేత్రే వ్యా త్సప్తస్వరగతిః శ్రుతీః
నాసాం సప్తపదార్థో వ్యాఽన్ముఖం సప్తముఖోఽవతు ౩
సప్తజిహ్వస్తు రసనాం రదాన్ సప్తహయోఽవతు
సప్త చ్ఛందో హరిః పాతు కంఠం బాహూ గిరిస్థితః ౪
కరౌ చతుర్దశకరో భూధరోఽ వ్యాన్మమాంగ ళీః
సప్తర్షిధ్యాతో హృదయ ముదరం కుక్షిసాగరః ౫
సప్తద్వీపపతి శ్చిత్తం సప్తవ్యాహృతి రూపవాన్
కటింమే సప్తసంస్థార్థదాయకః సక్థినీ మమ ౬
సప్తగ్రహ స్వరూపో మే జానునీ జంఘయోస్తథా
సప్తధాన్యప్రియః పాదౌ పాతాలధారకః ౭
పశూ న్ధనంచ ధ్యానంచ లక్ష్మీం లక్ష్మీప్రదోఽవతు
దారా న్పుత్రాంశ్చ కన్యాశ్చ కుటుంబం విశ్వపాలకః ౮
అనుక్తస్థాన మపి మే పాయా ద్వాయుసుతః సదా
చోరేభ్యోవ్యాల దంష్ట్రిభ్యః శృంగిభ్యోభూత రాక్షసాత్ ౯
దైత్యేభ్యోఽప్యథయక్షేభ్యో బ్రహ్మరాక్షస జాద్భయాత్
దంష్ట్రాకరాళవదనో హనుమా న్మాం సదావతు ౧౦
పరశస్త్ర మంత్ర తంత్ర యంత్రాగ్ని జలవిద్యుతః
రుద్రాంశః శత్రుసంగ్రామా త్సర్వావస్థాసు సర్వభృత్ ౧౧
ఓం నమో భగవతే సప్తవదనాయ ఆద్యకపిముఖాయ వీర
హనుమతే సర్వశత్రు సంహరణాయ ఠం ఠం ఠం ఠం

ఠం ఠం ఠం ఓం నమః స్వాహా ।   ౧౨
ఓం నమో భగవతే సప్తవదనాయ ద్వితీయ నారసింహా
స్యాయ అత్యుగ్ర తేజోవపుషే భీషణాయ భయనాశ
నాయ హం హం హం హం హం హం హం ఓం నమః స్వాహా ౧౩
ఓం నమో భగవతే సప్త వదనాయ తృతీయ గరుడ వక్త్రాయ
వజ్రదంష్ట్రాయ మహాబలాయ సర్వరోగ వినాశనాయ
మం మం మం మం మం మం మం ఓం నమః స్వాహా ।   ౧౪
ఓం నమో భగవతే సప్తవదనాయ చతుర్థ క్రోడతుండాయ
సౌమిత్రి రక్షకాయ పుత్రాద్యభివృద్ధికరాయ లం లం లం లం
లం లం లం ఓం నమః స్వాహా ।   ౧౫
ఓం నమో భగవతే సప్తవదనాయ పంచమాశ్వవదనాయ రుద్ర
మూర్తయే సర్వ వశీకరణాయ సర్వనిగమ స్వరూపాయ
రుం రుం రుం రుం రుం రుం రుం ఓం నమః స్వాహా ।   ౧౬
ఓం నమో భగవతే సప్తవదనాయ షష్ఠగోముఖాయ సూర్య
స్వరూపాయ సర్వరోగహరాయ ముక్తిదాత్రే ఓం ఓం ఓం
ఓం ఓం ఓం ఓం నమః స్వాహా ।   ౧౭
ఓం నమో భగవతే సప్తవదనాయ సప్త మానుష
ముఖాయ రుద్రావతారాయ అంజనీ సుతాయ సకల
దిగ్యశో విస్తారకాయ వజ్రదేహాయ సుగ్రీవ
సాహ్యకరాయ ఉదధి లంఘనాయ సీతాశుద్ధి కరాయ
లంకాదహనాయ అనేక రాక్షసాంతకాయ,
రామానందదాయకాయ, అనేక పర్వతోత్పాటకాయ,
సేతు బంధకాయ కపిసైన్య నాయకాయ,
రావణాంతకాయ, బ్రహ్మచర్యాశ్రమిణే కౌపీన బ్రహ్మ

సూత్రధారకాయ, రామహృదయాయ, సర్వదుష్ట
గ్రహనివారణాయ, శాకినీ ఢాకినీ భేతాళ బ్రహ్మరాక్షస
భైరవ గ్రహయక్షగ్రహ పిశాచగ్రహ బ్రహ్మగ్రహ క్షత్రియ
గ్రహవైశ్యగ్రహ శూద్రగ్రహాంత్యజగ్రహ మ్లేచ్ఛ
గ్రహసర్వ గ్రహోచ్చాటకాయ మమసర్వకార్య
సాధకాయ సర్వశత్రు సంహారకాయ సింహవ్యాఘ్రాది
దుష్టసత్వా కర్షకాయై కాహికాది వివిధజ్వర
చ్ఛేదకాయ, పరయంత్ర మంత్ర తంత్ర నాశకాయ,
సర్వవ్యాధి నికృంతకాయ, సర్పాది సర్వస్థావర
జంగమ విషస్తంభనకరాయ, సర్వరాజ భయచోర
భయాగ్ని భయప్రశమ నాయాధ్యాత్మికాధి దైవికాధి
భౌతిక తాపత్రయ నివారణాయ సర్వవిద్యా
సర్వసంపత్సర్వ పురుషార్థదాయకాయా, సాధ్యకార్య
సాధకాయ సర్వవర ప్రదాయ సర్వాభీష్టకరాయఓం
హ్రాం హ్రీం హ్రూం హ్రైం హ్రౌం హ్రః ఓం నమః
స్వాహా ॥ ౧౮
యయిదం కవచం నిత్యం సప్తాస్యస్య హనూమతః
త్రి సంధ్య జపతే నిత్యం సర్వశత్రు వినాశనం ౧౯
పుత్ర పౌత్రప్రదం సర్వం సంప్రద్రాజ్య వరం ప్రదం
సర్వరోగహరం చాయుః కీర్తిదం పుణ్యవర్ధనం ౨౦
రాజానాంస వశం నీత్వాత్రైలోక్య విజయీభవేత్
ఇదంహి పరమంగోప్యం దేయం భక్తియుతాయచ ౨౧
నదేయం భక్తిహీనాయ దత్వాన నిరయం వ్రజేత్ ౨౨

నామానిసర్వాణ్యపి వర్ణదాని రూపాణి విశ్వానిచ యస్యసంతి
కర్మాణి దేవైరపి దుర్ఘటాని తం మారుతిం సప్తముఖం

ప్రపద్యే ॥

'మఱియును సప్త సంఖ్యకు వేదములలో గూడఁ బ్రాధాన్యము కలదు'

శ్రుతి :- "సప్తతే అగ్నేసమిధ స్సప్త జిహ్వాస్సప్త ఋషయ
సప్తధామ ప్రియాణి, సప్తహోత్రా స్సప్తధాత్వా
యజన్తి సప్తయోని రా పృణ స్వాఘృతేన స్వాహా,

ఈ మంత్రార్థమును బట్టి అగ్నికి సప్తజిహ్వలు, సప్తసమిధలు, సప్తఋషులు, సప్తహోతలు, సప్తధాతలు సప్తయోనులు కలవని విదిత మగుచున్నది

రామాయణమున సప్తకాండలు కలవు వాల్మీకి మహర్షి గాయత్రీ మంత్రాత్మకమగు రామాయణమును సప్తజిహ్వుడైన యగ్ని రూపముగా భావించినాడని విదితమగుచున్నది

ఇదియునుగాక రామాయణయుద్ధము సరిగా సప్తదినములు జరిగినది ఈ విషయము పద్మ పురాణవచనమున కూడఁగలదు

శ్లో॥ తతోయుద్ధమ భూద్ఘోరం, రామరావణయోర్మహత్
సప్తాహ్ని కమహోరాత్రం శస్త్రాస్త్రైరతి భీషణౌ

ఈపై ప్రమాణలను బట్టి శ్రీమద్రామాయణయంతయు సప్త మంత్రాత్మకుడైన శ్రీహనుమత్పరమాత్మ యొక్క వ్యాపక స్వరూపముగాఁ గనిపించుచున్నది-దీనిని బట్టియే సప్తసర్గపారాయణ సంప్రదాయము వెలసినదని తెలియనగును దానినిబట్టియే కలి

యుగమునందు కలుషచిత్తులైన పాపకర్ములనీ సప్తమంత్రాత్మకమైన హనుమన్మంత్రము పునీతులగావించునని చెప్పబడినది అందువల్లనే భారతీయులు ప్రాచీనకాలము నుండియు సప్తసర్గ పారాయణము చేసి తరించుచున్నారు

శ్లో॥ యథా శక్తి ద్విజాన్ రాజన్ శృణుయా ద్విజ వాక్యతః ।

తా॥ యథాశక్తి బ్రాహ్మణుని, పూజించి, వినదిగినది, నముకమునందలి ।

"నమో దుందుభ్యాయ....సుధన్వనేచ"
ఆదౌ పఠిత్వా మంత్ర ముత్తమమ్.
ప్రతిశ్లోక స్యాదిభాగే సర్గాదౌ వా తథా పఠేత్ ।
పూర్వోక్తక్రమశో లోకే నాసాధ్యం విద్యతే క్వచిత్ ॥

తా॥ పారాయణమున "నమోదుందుభ్యాయ సుదన్వనే చ" వరకు ప్రతిశ్లోకమునకు ముందుగాగాని, ప్రతిసర్గకు ముందుగాగాని, పై వాక్యము పఠించి పారాయణమొనర్చు వారి కీలోకమున సాధ్యముకానిదేదియు లేదు

శ్లో॥ శ్రీరామ సీతామంత్రౌ తు హనూమన్మంత్ర సంయుతౌ ।
పఠే దాదౌ పూర్వవచ్చ నాసాధ్యం విద్యతే క్వచిత్ ।

తా॥ శ్లోకాదియందుగాని, సర్గమొదటియందుగాని, శ్రీ హనుమన్మంత్రముతో గూడిన సీతా రామ మంత్రముల నుచ్చరించి పారాయణ మొనర్చువారి కసాధ్య మెందుమండదు

శ్లో॥ రామదూతాఒష్టరం చ పఠే దాద్యంతయోః పృథక్
స ఏవ రామదూతస్యా త్వత్యం శంకరభాషితమ్ ।

తా॥ ప్రతిశ్లోకముయొక్కగాని, ప్రతిసర్గ యొక్కగాని మొదటను, తుదిని, రామదూతాష్టాక్షరీ మంత్రమును సంధించి, సుందరకాండ పారాయణ మొనర్చు నతడు శ్రీరామదూతయే యగునని శంకరుని వచనము

శ్లో॥ కాంసోస్మితా మితి ఋచం శ్లోకస్యాద్యంతయోః పఠేత్
సర్గస్యాద్యంతయో ర్వాపి కాండస్యాద్యంతయో స్తథా ।
ఏవం కరోతిచే ద్దీక్షాం స రాజా భవతి ధృవమ్ ॥

తా॥ శ్రీసూక్తమునందుండు "కాంసోస్మితాం హిరణ్యప్రాకారా మార్ద్రాం జ్వలంతీం తృప్తాం తర్పయంతీం పద్మస్థితాం, పద్మవర్ణాం, తామిహోపహ్వయే శ్రియం" అనుఋక్కును ప్రతిశ్లోకపు మొదటను తుదను కూడాగాని, సర్గదైన యాద్యంతముందుగాని యనుసంధించి పారాయణఁ జేయువాఁడు తప్పక రాజగును

శ్లో॥ సర్గస్యాద్యంతయోశ్చైవ శ్రీసూక్తం చైవ యః పఠేత్ ।
పూర్వోక్త దినపర్యంతం స లక్ష్మీపతిరేవ హి ।

తా॥ సర్గ ఆదియందు అంతమందును శ్రీసూక్తమును సంధించి పారాయణ యొనర్చినచో, సాక్షాచ్ఛ్రీమన్నారాయణమూర్తి యగును

శ్లో॥ యో మాంత్రికః ప్రతిశ్లోక స్యాధావంతే దృఢవ్రతః ।
లక్ష్మీం గౌరీం కామరాజం పఠిత్వా పూర్వమార్గతః ।
సప్తద్వీపాధిపత్యం చ లభతే నాఽత్ర సంశయః ।

తా॥ ఏ మాంత్రికుడు సుందరకాండమునందలి ప్రతిశ్లోకపు

మొదటను, చివరను, (శ్రీం హ్రీం క్లీం) బీజముల బఠించుచు పారాయణ మొనరించినయెడల, సప్తద్వీపాధిపత్యమును బొందును; సందియములేదు

శ్లో॥ య శ్చండీమంత్రరాజంతు పఠే దాద్యంతయో స్తథా ।
స మాంత్రి కోత్కటో భూత్వా వాచాసిద్ధిం లభే న్నరః ।

తా॥ ప్రతిశ్లోకపుటాద్యంతముల చండీమంత్రరాజమును గూర్చి పారాయణము చేసిన సర్వోన్నతుడై వాక్సిద్ధి గలవాడగును

శ్లో॥ బ్రహ్మా స్త్ర ముక్తిపర్యంతం పల్లవై స్సహ యః పఠేత్ ।
పూర్వోక్త విధినా లోకే నిగళా న్ముచ్యతే క్షణాత్ ।

తా॥ శ్లోకపు మొదటను చివరను, బ్రహ్మాస్త్ర ముక్తి పర్యంతము పల్లవయుక్తముగా (దేనిని సంధించి పఠనచేయ నిర్ణయింపబడినదో అయ్యది పల్లవమని పిలువబడును) పై నియమములతో బఠించువాడు క్షణములో సంకెలలనుండి విడువబడును

శ్లో॥ మంగళాభిముఖీత్యేత చ్ఛ్లోకాంతం ప్రపఠే న్ముదా ।
మంగళాని సమస్తాని జానకీ దిశతి స్వయం ।

తా॥ పారాయణములో శ్లోకమునకుగాని, సర్గకుగాని తొలుతను చివరను, "మంగళాభిముఖీ ప్రయతా హవ్యవాహనమ్" అను శ్లోకము సంధించి పఠించువారికెల్ల శ్రీ జానకీదేవి శుభములను బ్రసాదించును

శ్లో॥ భక్ష్యోపవనం మహాతేజా ఇతి శ్లోకాంత ముచ్చరన్ ।
పూర్వోక్తవిధినా విద్వాం ప్రపఠే చ్చ ముహు ర్ముహుః ।
శత్రూణాం చ త గృహం వాపి భస్మసా త్కురుతే విభుః ।

తా॥ శ్లోకాద్యంతముగ "భక్ష్యోపవనం మహాతేజా " సుం॥ స॥ 54॥

48॥ శ్లోకమును సంధించి పారాయణము చేసినచో పారాయణము సల్పు భక్తుని శత్రువులనెల్ల వారియిండ్లలోనహ బూడిదగా జేయును

శ్లో॥ గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా ఇతా శ్లోకాంత మాదరాత్।
పఠే ద్యది విధానేన ముహుర్ముహు రర్థినర్థః।
సీతారామ మరుత్సూను కృపయా విజయీ భవేత్॥

తా॥ ప్రతిశ్లోకపు ముందును చివరను "గృహీత్వా ప్రేక్షమాణ సా" సుం॥ స॥ 36॥శ్లో॥ 4॥ అను శ్లోకమును సంధించి అనుష్ఠానము చేయు నతడు విజయవంతుడగును

శ్లో॥ మణివర ముపగృహ్యేత్యంతం యో నియమాత్పఠేత్।
సర్వాభీష్ట ఫలం ప్రాప్య వీత శోకో భవిష్యతి।
పూర్వోక్త విధినా విద్యాంపత్యం శంకరభాషితమ్॥

తా॥ పైనచెప్పిన విధితో నియమముగలవాడై ప్రతి శ్లోకాంద్యంతమునను సుం॥ స॥ 38॥ శ్లో॥ 73ను చేర్చి పారాయణము చేయునతడు సర్వదుఃఖములనుండి తొలగి అభీష్టసిద్ధినందును ఇది పరమశివుని వచనము

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ ఇత్యంతం సర్వదా పఠేత్।
అష్టైశ్వర్య సమాయుక్త స్సర్వత్ర విజయీ భవేత్॥

తా॥ "అర్థసిద్ధ్యైహరిశ్రేష్ట" సుం॥ స॥ 1॥ శ్లో॥ 162 అను శ్లోకమును ఆద్యంతములయందు జేర్చి పఠించినచో అష్టైశ్వర్యములను పొంది విజయము కలవాడగును

శ్లో॥ ఆకాండాంతం పఠే ద్విద్వా న్నిత్యం స నియమవ్రతః।
స రామ ఏవ లోకేస్మి న్నాన్యథా శివభాషితం॥

తా॥ నిత్యము నియమముతో కాండమునంతయు పఠించునతడు సాక్షాచ్ఛ్రీరామమూర్తి యే యని పరమశివుని వచనము

శ్లో॥ సర్వరోగా ద్వినిర్ముక్త స్సదా సౌఖ్య మవాప్నుయాత్॥

తా॥ అట్టివా డెల్లరోగముల నుండి విముక్తుడై ఎల్లప్పుడు సౌఖ్యము లందును

శ్లో॥ సప్త వింశతి సర్గాంశ్చ పూర్వోక్త విధినా పఠేత్।
అష్టాంగ యోగ సిద్ధిః స్యా శ్శీఘ్రం భవతి నా ఽన్యథా॥

తా॥ పైన చెప్పిన విధుల ప్రకారము దినమున కిరువదేడు సర్గలు పఠించువాడు వెంటనే అష్టాంగ సిద్ధులు కలవాడగును

శ్లో॥ బ్రహ్మముహూర్త మారభ్య ప్రభాతాంతం సమారభేత్।
కాండాంతం వా సప్త సర్గం ప్రాతఃకలాంత ముచ్చరేత్।
బ్రహ్మ తేజో విశిష్టశ్చ విష్ణుర్లోకే మహీయతే॥

తా॥ బ్రాహ్మముహూర్తమున మొదలిడి ప్రభాతము వరకు పారాయణకు యోగ్యకాలము కాండము చివరవరకు గాని, సప్తసర్గలుకాని, ప్రాతఃకాలాంతము చేయవచ్చును అట్లు లాచరించు నతడు బ్రహ్మ తేజోవంతుడై, విష్ణులోకమున బూజింపబడును

శ్లో॥ శరదాదౌ వసంతాదౌ శ్రీరామ నవమీ దినే।
మహానవమ్యాం వా లోకే విజ్ఞాతవ్యం గురోర్ముఖాత్।
ప్రారంభం వా ప్రకుర్వీత మంగళం వా సమాచరేత్।

తా॥ శరదృతు ప్రారంభకాలమునగాని, వసంతర్తు ప్రారంభకాలమునగాని, శ్రీరామనవమీ పుణ్యదినమునగాని, మహానవమి పర్వమునగాని గురుముఖమున నీ సుందరకాండ పారాయణోపదేశమును బొందవలెను

శ్లో॥ శ్రీరామమంత్ర సిద్ధస్య శ్రీఘ్ర సిద్ధి ర్భవిష్యతి।
రామభక్తి విహీనస్య నసిధ్యతి మహామునే।
కాండం సర్గం తథా శ్లోకం శ్లోకార్థం పాదమేవ వా।
ఏకైక మక్షరం వాపి భక్తిమాన్ ప్రయతః పఠేత్।
సర్వసిద్ధిమవాప్నోతి సత్యం శంకర భాషితం॥

తా॥ శ్రీరామమంత్రము భక్తితో బఠించి సుందరకాండము పారాయణచేయువారలకు శీఘ్రముగా సిద్ధియగును శ్రీరామునియందు భక్తి లేని వారికి ఓ మునివర్యుడా! ఏమియు సిద్ధింపదు నియమముతో భక్తి గలవాడై కాండముగాని, సర్గగాని, శ్లోకముగాని, శ్లోకములో సగముగాని పాదముగాని పఠించునతడు సర్వసిద్ధులు బొందునని పరమశివుని సత్య వాక్యము

శ్లో॥ అవృత్యాచైకవింశత్యా పుత్ర సంతాన మాప్నుయాత్।

తా॥ ఇరువదియొకమా రావృత్తి చేసినచో పుత్ర సంతానము కలుగును

ఫలితయొక విశేషము.

నష్టసంతానులు, కేవల సంతాన రహితులు నైన దంపతులు సుందరకాండ పారాయణ క్రమములో ఆద్యంతముల యందు ఈ క్రింద శ్లోకమును సంపుటీకరించి పారాయణము చేసినచో వారు సర్వదోష విముక్తులై సత్సంతాన ప్రాప్తి గలిగి సుఖజీవన మొనరింతురు

శ్లో॥ అంజనా సుతదేవేశ కేసరి ప్రియనందన।
దేహిమే తనయం శీఘ్రం సర్వభాగ్య విధిం ప్రభో।

అదియును గాక-

శ్లో॥ దివ్యౌషధ ప్రదానేన కపికోటిరనేకశః ।
హనుమాన్త్వం జీవయతే నమస్తస్మై మహాత్మనే ।

ఈ శ్లోకము సంపుట చేసి పారాయణ యొనర్చినచో సర్వరోగ నివారణ మగును

శ్రీ పరాశరః । అన్యవిశేషం వక్ష్యామి లోకానాముపకారకం సంతాన హనుమన్మంత్రం శృణుష్వ మునిపుంగవ। యస్య శ్రవణమాత్రేణ సంతానం ప్రాప్నుయాద్ద్రుహు। పారాత్పరతమం మంత్రం మంగళానాంచ మంగళం। మంత్రేణానేన నవసాబహవ సిద్ధిమాప్నుయుః। మంత్రోద్ధారం ప్రవక్ష్యామి సర్వమంత్ర విశారద । ఆదౌ ప్రణవముచ్చార్య । శ్రీ బీజం తదనంతరం । మాయాబీజం తథోచ్చార్య హనుమన్ పదముచ్చరేత్ । మమపుత్రం పదంపశ్చాత్ । దేహి దేహీతి సంవదేత్ । వహ్నిజాయాం సముచ్చార్య వింశద్వర్ణో మనుస్మృతః। సర్వసౌభాగ్య జనకం। మంత్రాణా ముత్తమోత్తమం। అస్య శ్రీ సంతాన హనుమన్మంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః । గాయత్రీ ఛందః। శ్రీ సంతాన హనుమాన్దేవతా। ఓం బీజం। స్వాహా శక్తిః । శ్రీం కీలకం మమ సంతాన హనుమత్ప్రసాద సిద్యర్థే జపే వినియోగః । మూలేన న్యాసం కుర్యాత్ ॥ ధ్యానం ॥ అంజనాసుత దేవేశకేసరీ ప్రియనందన। దేహి మేతనయం శీఘ్రం సర్వభాగ్యనిధిం ప్రభో ॥ గ్రంధాంతరే ॥ ప్రాలేయద్యుతి బింబకోటి రుచిర ప్రస్పర్ధి దేహప్రభం । భాస్వద్రత్న కిరీట కుండలమణిం । వ్యాకీర్ణగండస్థలం । వామేవ్యాధిబి రౌషధం । నిగళ భిల్లంకం కరేదక్షిణె । బిభ్రాణం హనుమంత ముజ్వల తటిత్కోటి ప్రభం । సంశ్రయె । పురశ్చర్యా క్రమంవక్ష్యే పంచలక్షం ద్విజోత్తమ । నారికేళో దకంవాపి । గోక్షీరేణ విశేషతః । గుడోదకం వా యోగీంద్ర దశాంశం తర్పణంబుధః । తద్దశాంశం హునే ద్విద్వాన్ స దాజప పరాయణః । ఖర్జూరఫల సంయుక్తం ఇక్షుఖండ మధుప్లతం । పుత్రజీవాఖ్య బీజాని ఘృతశర్కర సంయుతం। పరమాన్నంచ విప్రేంద్రీ హోమం కుర్యాద్విచక్షణః। బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చాత్ । తద్దశాంశం క్రమేణ వై పుత్రజీవ్య క్షమాలాభః । జపంకుర్యాచ్చ బుద్ధిమాన్ । ఏవంయః కురుతే యోగీ సంతానం ప్రాప్ను యాద్ద్రుహు ।

అస్యశ్రీ సంతాన హనుమన్మంత్రస్య । బ్రహ్మఋషిః । గాయత్రీ ఛందః । శ్రీ సంతాన హనుమద్దేవతా । ఓం బీజం । స్వాహాశక్తిః । శ్రీం కీలకం । మమ సంతాన హనుమత్ప్రసాద సిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ।

ఓం శ్రీం హ్రీం సంతానహనుమన్ మమ పుత్రం దేహి దేహి స్వాహా । ఇతి మూలమంత్రః । మూలమంత్రేణ అంగన్యాస, హృదయాది న్యాసాన్ కుర్యాత్ ।

ధ్యానం ।

అంజనాసుత దేవేశ కేసరీ ప్రియనందన ।
దేహిమే తనయం శీఘ్రం సర్వభాగ్య విధింప్రభో ।

మూలమంత్రము సంపుటీకరణచేసి పారాయణ చేయవలెను పై మంత్రమును యథాశక్తి జపించవలెను పైన చెప్పిన విధముగా అనుసరించిన వారికి సంతాన హనుమంతుడు సంతానవంతులను చేయును ఎట్టి సందియమునులేదు అదియునుగాక ఈక్రింద నుదహరించిన ఔషధములను పై మంత్రముతో సేవించిన తప్పక సంతానవంతులగుదురు

శ్లో॥ వంధ్యా వాకాక వంధ్యా చాకథం పుత్రవతీభవేత్ ।
తత్సోత్రం మహమిచ్ఛామి ప్రసాదాత్ తవశంకరం ।

శ్లో॥ పత్రమేకం పలాశస్య గర్భిణీపయ పావితం ।
దుత్వంతేనాపి పీత్వాచావంధ్యా భవతి పుత్రిణీ ।
ఏవం సప్తదినం కుర్యాత్ శోకోద్వేగ వివర్జితం ।

పలితక్షం గీతాపిన్నాత్ర కార్యవిచారణ ।
క్షీర పాల్యన్నముక్తం చలఘ్యాపారం ప్రదాపయేత్ ।

తా॥ మోదుగ ఆకున్ను గర్భవతీ స్త్రీ యొక్క చనుబాలున్ను మర్ధించి స్త్రీ ఋతువైన దినము మొదలు ఏడు దినములవరకు ఔషధమును సేవించవలెను మందు సేవించుచున్న ఏడు దినములవరకు దుఃఖమును వదలి పతితో సంతోషముగా నుండిన ఎడల గొడ్రాలు పుత్రవతియగును మందు సేవించు దినములలో పాలు, పెద్దబియ్యపు అన్నము పెసరపప్పు యిని కొద్ది కొద్దిగా భుజిస్తూ యుండవలెను అదియునుగాక (లేక)

శ్లో॥ నాగకేసర చూర్ణంతు నూలేనం గవ్య దుగ్ధకం ।
పిబేత్ సప్తదినం దుగ్ధం ఫల్యత్రై భోజన మాచరేత్ ।
దుత్వాం తెలభతే గర్భం సానారీ పతిసంగతా ।
సిద్ధియోగ మిదం చూర్ణం నాన్యథామను భాషితం ।

తా॥ ఒకే వర్ణముగల ఆవుపాలను తీసిన తక్షణము నాగకేసర చూర్ణమును కలిపి ఋతుకాలము మొదలు 7 దినములు సేవించి నెయ్యి పాలు అధికముగా భుజించవలెను తదుపరి పతితో సంగమించుచూ శోకము, భయము విడువవలెను ఇట్లు చేసిన ఎటువంటి గొడ్రాలైననూ పుత్రులను బడయుదురు సంతానహానుమన్మంత్ర విశేషములు తదుపరి-

శ్లో॥ పంచవింశతి సర్గాంశ్చ ప్రత్యహం పఠతే తు యః ।
మహ ధన మవాప్నోతి గృహ ధాన్యాదికం చ సః ।

తా॥ ఇరువదైదు సర్గలుగా ప్రతిదినము బఠించువాడు బహుభాగ్యమును, గృహాదిలాభములున్నూ పొందును

శ్లో॥ ప్రత్యహం సప్త సర్గాంశ్చ పఠిత్వా వత్సరం నరః।
మహాత్సామ్రాజ్యమాప్నోతి పృథ్వీంద్రైశ్చ ప్రపూజ్యతే॥

తా॥ అనుదినము నేడు సర్గల చొప్పున సంవత్సరమువరకు నీ సుందరకాండము పఠించు భక్తుడు మహాసామ్రాజ్యమునంది, యెల్లభూపతులచే మిగుల బూజింపబడును

శ్లో॥ చతుర్వింశతి సర్గాంశ్చ పఠిత్వా యుగ్మకే దినే।
రావత్యావైవ చావృత్యా రాజబంధా ద్విముచ్యతే।

తా॥ ఇరువదినాలుగు సర్గలు రెండు దినములలో పారాయణ బొనరించినచో రాజబంధములనుండి విముక్తుడగును

శ్లో॥ యథాశక్తి పఠిత్వా తు యావజ్జీవం నరోత్తమః।
ఐహికం తు సుఖం ప్రాప్య మోక్ష మాయా త్పరత్రచ।

తా॥ తన జీవితాంత మెవడీ సుందర కాండమును నియమముతో యథాశక్తిగా జపించునో ఆతడు ఇహమందు సర్వసౌఖ్యములను అనుభవించి అంతమున శాశ్వత బహ్మలోక ప్రాప్తి గలవాడగును

శ్లో॥ అనావృష్ట్యాం ప్రవృత్తాయా మవగ్రహ నివృత్తయే।
పఠే చ్చ సుందరం కాండం సువృష్టిశ్చ తతోభవేత్।

తా॥ వర్షాదులు లేక దేశము బాధపడు సమయమున సుందర కాండము పారాయణచేసిన చక్కని సువృష్టి కలుగును

శ్లో॥ కింబహూక్తేన విధినా సర్వాభీష్ట ప్రదాయకం।
నాతోన్యద్విద్యతే లోకే ఇహాముత్ర ఫలప్రదమ్।
విప్రశ్రేష్ఠా దిదం కృత్వా శక్త్యా బ్రాహ్మణభోజనం।
పూజయే చ్చైవ మాచార్యం గో భూ వస్త్రాది భూషణైః।

తా॥ పలువిధముల చెప్పనేల; సకల కోరికనిచ్చుటలో సుందర కాండ పఠనమునకన్న మిన్న వేరులేదు బ్రహ్మణ శ్రేష్ఠుని వలన నీ కాండము వినవలెను తదుపరి యధాశక్తి అయ్యాచార్యుని గో భూ వస్త్రాలంకారాదుల పూజించి బ్రాహ్మణ భోజనాదుల నెరవేర్చవలెను

శ్లో॥ ఏవంకర్తు మశక్తానాం విధావాని బహునిచ ।
సంతి తా న్యద్య వక్ష్యామి లోకానాం హితకామ్య యా ॥

తా॥ ఓ పార్వతీ! ప్రతినిత్యము కాండమునంతయు పారాయణము చేయ నశక్తులకు అనేకములగు విధానములున్నవి లోకోపకార్థమై వాటిని చెప్పెద వినుము

శ్లో॥ పఠే ద్వాత్రింశ దావృత్తిః కాండం శ్రీసుందరాభిధమ్ ।
చూడామణి ప్రదానాంతం ప్రథమే దివసే పఠేత్ ।
కాండ సంపూర్తి పర్యంతం ద్వితీయే దివసే పఠేత్ ।
ఏవం ద్వాత్రింశ దావృత్తి శ్చతుష్షష్ట్యా దినైః పఠేత్ ।

తా॥ పార్వతీ! శ్రీసుందరకాండమును ముప్పదిరెండు పర్యాయములు పారాయణ మొనర్చు విధానమును వినుము మొదటి దినమున లోకమాతయగు శ్రీ సీతాదేవి, శ్రీహనుమంతునకు తన చూడామణి నిచ్చువరకు అనగా సుం॥38 సర్గ॥ శ్లో॥ 69 తతో వస్త్ర గతం ముక్త్వా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్ । ప్రదేయో రాఘవయేతి సీతా హనుమతే దదౌ ॥ వరకు పఠింపవలెను

రెండవదినమున మిగిలిన కాండము నంతయు పారాయణము చేయవలెను ఇట్లు అరువదినాలుగు దినములలో ముప్పదిరెండుమారులు పారాయణ మగును

శ్లో॥ చతుర్వింశతి కృత్వోవా వ్యసప్తతి దినైః పఠేత్ ।
సీతాదర్శన పర్యంతం ప్రథమే దివసే పఠేత్ ।
ద్వితీయేఽశోకవనికా భంగాంతం ప్రయతః పఠేత్ ।
తృతీయే దివసే కాండం పఠిత్వా పూరయేత్ సుధీః ।

తా॥ డెబ్బదిరెండు దినములలో నిరువదినాలుగుమారులు పారాయణము చేయు విధానము వినుము శ్రీ హనుమంతుడు శ్రీ జానకిని జూచు వరకు । సుం॥ సర్గ ౧౭ శ్లో॥ 3॥ సదదర్శ తతస్సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం శోకభారై రివ న్యస్తాం భారై ర్నావ మివాంభసి ॥ వరకు మొదటి దినమున జదువవలయును రెండవరోజున ॥సుం॥స॥ ౪౧ శ్లో॥ ౧౫ ॥ తతస్తు హనుమాన్వీరో బభంజ ప్రమదావనమ్ ॥ హనుమంతుడు అశోకవనమును భంగుజేయు వరకు బఠింపవలెను మూడవరోజున మిగిలిన కాండమును పూర్తి చేయవలెను.

శ్లో॥ అష్టచత్వారింశ దహ్నా ద్వాదశాఽవృత్తివా పఠేత్ ।
సీతా దర్శనపర్యంతం ప్రథమే దివసే పఠేత్ ।
హనూమ ద్విశ్వ రూపాంతం ద్వితీయే విరమే ద్దినే ।
హనూమ దుపదేశాంతం రావణస్య తృతీయకే ।
శేషం చతుర్థే కాండస్య దివసే సంపఠే త్సుధీః ।

తా॥ నలుబదెనిమిది దినములలో, పదిరెండావృత్తులు పఠించు విధానమును వినుము మొదటి దినమున హనుమంతుడు జానకిని జూచువరకు స॥ ౧౭ ॥శ్లో॥ 3॥ స దదర్శ తతస్సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం । శోకభారై ర్నావ మివాంభసి॥ రెండవనాడు స॥ 3౭॥ శ్లో 3౫॥ మేరుమందర సంకాశోబభౌ దీప్తానలప్రభః అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయావానరోత్తమః ॥ విశ్వరూప సందర్శనమువరకు

మూడవనాడు హనుమంతుడు రావణునకు హితముపదేశించువరకు ॥స॥ 51 ॥ శ్లో॥ 45 ॥ బ్రహ్మా స్వయంభూశ్చతురాననో వా రుద్రస్త్రినేత్ర స్త్రిపురాన్తకో వా । ఇన్ద్రో మహేన్ద్ర స్సురనాయకో వా త్రాతుం నశక్తా యుధి రామవధ్యమ్ ॥ వరకు నాల్గవ దినమున కాండ సాంతమును చదువవలెను

శ్లో॥ షడావృత్తిపఠే ద్యస్తు మాసమాత్రం ప్రయతమానసః
సీతాదర్శన పర్యంతం ప్రథమే దివసే పఠేత్
ద్వితీయే త్రిజటా స్వప్న కథనాంతం పఠే ద్దినే
చూడామణి ప్రదానాంతం తృతీయే దివసే పఠేత్ ।
లంకాదాహాంతమేవ స్యా చ్చతుర్థే సంపఠే ద్దినే
పంచమే పూరయే త్కాండ మితి పంచదినై ర్విధిః ॥

తా॥ నెలదినములలో భక్తియుక్తుడై యారావృత్తులుగా పారాయణ విధానమును వినుము. మొదటి దినమున స॥ ౧౭ ॥ శ్లో ౩॥ స దదర్శ॥ హనుమంతుడు జానకిని జూచువరకు పఠించవలెను రెండవదినమున। ॥స॥ ౨౭ శ్లో ౫౧ ॥ పక్షే చ శాఖానిలయం ప్రవిష్టః । పునః పునశ్చోత్తమ సాంత్వవాదీ । సుస్వాగతాం వాచ ముదీరయానః పునఃపునశ్చోదయ తీవహృష్టః ॥ త్రిజటా స్వప్న వృత్తాంతమువరకు పఠించవలెను మూడవ దినమున ॥స॥ ౩౮॥శ్లో॥ 69 తతో వస్త్రగతం ముక్త్వా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్ ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ। చూడామణిని హనుమంతున కిచ్చువరకు పఠించేది నాల్గవదినమున ॥స॥ ౫౫॥శ్లో॥ ౧। లంకాం సమస్తాం సందీప్య లాంగూలాగ్నిం మహాబలః నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః ॥ లంకాదాహాంతము పఠింపవలెను ఐదవ దినమున మిగిలినదంతయు పారాయణము చేయవలెను ఇది నెల దినములలో వారు పారాయణంగును

శ్లో॥ పంచావృత్తిః పఠే త్పంచవింశతి ర్దివసైః క్రమాత్
పూర్వోక్త విధినా కాండం పంచభిర్దివసైః పఠేత్ ॥

తా॥ ఇరువదైదు దినములలో నైదావృత్తులగునట్లు పారాయణము సల్పుటకు పైన చెప్పినరీతిననే కాండము నైదుదినములకు సరిపడునట్లు చదువనగును

శ్లో॥ త్రిరావృత్తిః పఠే త్కాండం చైకవింశతిభిర్దినైః
ప్రథమే నాక్షసేంద్రస్య దారాణాం దర్శనం పఠేత్ ।
ద్వితీయేఽశోకవనికాం రావణాగమనం పఠేత్ ।
త్రిజటా స్వప్న వృత్తాంతం తృతీయే దివసే పఠేత్ ।
హనూమ ద్విశ్వరూపాంతం చతుర్థే దివసే పఠేత్ ।
పంచ సేనాపతీనాం చ నాశం పంచమకే పఠేత్ ।
పున స్సీతాదర్శనాంతం షష్ఠేతు దివసే పఠేత్
సప్తమే పూరయే త్కాండ మితి సప్త దినైర్విధిః ।

తా॥ ఇరువది యొక్క రోజులలో మూడావృత్తులు పారాయణ మగుటకు విధానము మొదటదినమున హనుమంతుడు రావణుని భార్యలజూచుట, స॥౧౫॥శ్లో॥ ౩౫ ఏవం సర్వ మశేషేణ రావణాంతః పురంకపిః దదర్శ సుమహా తేజాన దదర్శ , జానకీం॥ వరకు పఠించవలెను రెండవ దినమున రావణు డశోకవనమునకు వచ్చుట-స॥ ౧౮॥ శ్లో॥ ౨౭। ।తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభి ర్మహాయశాః తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్ ॥ వరకు పఠించవలెను మూడవ దినమున త్రిజటాస్వప్న వృత్తాంతము ॥ స ౨౭॥ శ్లో॥౫౧॥ పక్షి చ శాఖా నిలయం ప్రవిష్టః । పునః పునశ్శోత్తమ సాంత్వవాదీ । సుస్వాగతాం వాచ ముదీరయానః పునః పునశ్చోదయ తీవ హృష్టః॥ వరకు పఠించవలెను నాల్గవ

దినమున హనుమంతుని విశ్వరూప సందర్శనము ॥ స॥ 32॥ శ్లో॥ 37. మేరు మందర సంకాశ॥ వరకు పఠించవలెను. ఐదవ దినమున పంచ సేనాపతుల నాశన మొదల్కొని॥ స॥ ॥46॥ శ్లో॥ 39॥ తతః కపిస్త్వాజినీ పతీన్ రణే నిహత్య వరకు పఠించవలెను. ఆరవదినమున మరల సీతను జూచు సర్గ 55 శ్లో ॥ 35 ॥ తతఃకపిః ప్రాప్త మనోరథః వరకు జదువవలెనని ఏడవదినమున మిగిలిన కాండము పూర్తిజేయవలెను. ఇది ఏడుదినములకు పూర్తి పారాయణ విధి॥

శ్లో॥ ద్విరావృత్తం పఠేత్కాండం ద్వాదశైర్దివసైర్ద్విజః
సర్వదా యస్త్వశక్త స్స్యాదేషు కల్పేషు భూసురః
సకృ త్సుందరకాండం తు పఠే త్ప్రయత మానసః
ఏకాహ్నా యః పఠే త్ప్రాత స్సమారభ్యాపరాహ్ణతః
ప్రాగేవ పూరయే త్కాండ మవ్యగ్ర పద ముచ్చరైః ।
తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం నైవ శేషోపి శక్నుయాత్ ।
తత్రా ప్యశక్తో ద్వి దినం పఠే త్కాండ్కిలసిద్ధయే ।
తృతీయే పూరయే త్కాండం దినత్రయ విధానతః ।
చతుర్థే పూరయే త్కాండం చతుర్దిన విధానతః ।
పంచమే పూరయే త్కాండం పంచాహ్నిక విధానతః ।
సప్తమే పూరయే త్కాండం సప్తాహవిధి పూర్వకమ్ ।
ఏవ మష్ట దినై రేష విధి శ్శ్రీకామినాం వరః ।
విధి రేష మహాన్ ప్రోక్తోనవధి ర్దివసైః కృతః ।

తో పన్నెండు దినములలో రెండు పర్యాయములుగా కాండమును పారాయణ సేయవలెను. ఈ కల్పములలో నెందును శక్తిలేని యతడు భక్తియుక్తుడై ఒకపర్యాయమైనను పఠియవలెను. ఒకనాడే కాండమంతయు

బారాయణము చేయదలచిన యెడల ప్రాతఃకాలము మొదలుకొని యపరాహ్ణాత్పూర్వమే కాండము పూర్తి చేయవలయును పఠించునపుడు తొందరపాటు లేక అర్థమును గ్రహించుచు, చదువవలెను నియమము గలవాడై పారాయణము చేయువాని ఫలమింతయని చెప్పుటకు నాది శేషుడునకైనను శక్తిచాలదు అందుకు శక్తి లేనిచో రెండు దినములలోనైన పఠింపవలెను దినత్రయ విధానముతోనైనను బూర్తి చేయదగును చతుర్దిన విధానముతోనైనను బఠింపవచ్చును పంచాహ్నిక విధానముతో గాని, సప్తాహ్నిక విధానముతో గాని పారాయణ మొనర్పవలెను శ్రీని కోరువారు యెనిమిది దినములకు పూర్తిచేయవచ్చును యిదియే తొమ్మిది రోజులలోను కాండ పూర్తిచేయవచ్చును

శ్లో॥ దినై రేవం ద్వాదశభి ర్వ్రత మేత దనుత్తమమ్
ఏకోనవింశతి దినైః పఠే త్కాండం ద్విజోత్తమః ।

తా॥ పంద్రెండు దినములలోగాని, పందొమ్మిది దినములలోనైనను బ్రాహ్మణుడు చదువదగును

శ్లో॥ ప్రత్యహం సర్గ మేకం వా పఠే త్కాండం సమాహితః ।
నిత్యం పారాయణం కుర్యా చ్ఛ్లోకం శ్లోకార్ధ మేవవా ।
పాదం వా వాక్యమాత్రం వా పదం వా ప్యక్షరం ద్విజః ।
య ద్య త్సంకల్పితం చిత్తే సుకరం దుష్కరం చ వా ।
లభతే సుందరాఖ్యస్య కాండస్య పఠనా న్నరః ।

తా॥ ప్రతిదినము నియమముతో నొకసర్గ చొప్పుననైనను కాండమునైనను నిత్యము పారాయణము సలుపవలెను లేక శ్లోకమును గాని దానిలో సగముగాని, ఆ శ్లోకములో నాల్గవవంతు గాని, నియమముతో

నిత్యము భక్తితో పక్షరమునేని చదువవనగును భక్తి శ్రద్ధలతో హనుమంతుని పూజించి సుందరకాండము పఠించినచో, సుకరముగాని, దుష్కరముగాని సంకల్పించిన కార్యము తప్పక నెరవేరుననుట కెంతమాత్రము సందియము లేదు

శ్లో॥ పీతేను సర్వకల్పేను సమాప్తి దివసే ప్రభో ।
రాజ్యపట్టాభిషేకాఖ్యం పఠేత్సర్గం ప్రయత్నతః ।
యథా విభవ మర్యాదం కారయే దుత్సవం సదా
భోజ్యా విప్రా యథాశక్తి సమాప్తౌ ద్విజసత్తమః

తా॥ ఈ యెల్ల కల్పములయందును సమాప్తి దివసమున శ్రీ సీతారామచంద్రప్రభు రాజ్యపట్టాభిషేక సర్గను తప్పక జదువవలెను యథాశక్తి యుత్సవమొనర్చి, బ్రాహ్మణ భోజనము నాచరించవలెను

శ్లో॥ ప్రత్యహం పరవాత్పూర్వం పరం చ వివివేదయేత్ ।
పయ స్పశ్కర్కరం తప్తం తాంబూలంచ ఫలాని చ ।
కిం బహూక్తేన గిరిజే యాం సిద్ధిం కామయే న్నరః ।
శ్రీమత్సుందర కాండస్య సంభే ద్రతవాల్నిహ ।
సర్వే రోగా ప్రశామ్యంతి నశ్యే త్సకల దుష్కృతం ।
సంతానార్థీ ధనార్థీవా సామ్రాజ్యార్థీచ మానవః ।
రాజబంధ విమోక్షార్థీ మోక్షార్థీ వా పి యో భవేత్ ।
తత్త త్ఫలమవాప్నోతి గృహధాన్యాదికం చ నః ।
యథాశక్తి పరిత్యాయ యావజ్జీవం నరోత్తమః ।
ఐహికం తు సుఖం ప్రాప్య మోక్ష మీయా త్పరత్రచ ।
అనావృష్ట్యాం ప్రవృత్త్యా మగహానివృత్తయే ।

పఠే చ్ఛ సుందరకాండ సువృష్టిశ్చ తతో భవేత్ ।
కిం బహూక్తేన విధినా సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్ ।
నాతోఽన్యో విద్యతే లోకే ఇహాముత్రఫలప్రదం
విప్రశ్రేష్ఠ దిదం కృత్వా శక్త్యా బ్రాహ్మణపూజనం ।
పూజయేచ్చైవ దాచార్యం గో భూ వస్త్రాదిభూషణైః ।

ఇతి శ్రీ శివరామాయణే ఉమాసంహితాయాం పార్వతీం ప్రతి పరమేశ్వరోక్త శ్రీ సున్దరకాండ పారాయణ విధి ఫల నిరూపణే చ సమాప్తః ।

తా॥ ప్రత్యహము పఠనమునకు బూర్వమును, పఠనానంతరము శర్కరతో మిశ్రితమై కాచిన పాలను, ఫలములను, తాంబూలమును నివేదన చేయవలయును బహుభాషణ మేల? పార్వతీ! యే యే సిద్ధిని మానవుడు కోరునో, ఆయాసిద్ధులు సుందరకాండ పఠనమువలన గలుగును సర్వరోగములు శాంతించును సకల దుష్కృతములు నశించును, సంతానమును గోరికాని, ధనమును గోరికాని, సామ్రాజ్యమును గోరికాని యే మానవుడు పఠించునో, బంధ విముక్తిని గోరికాని మోక్షార్థియైకాని యెవడు సుందరకాండమును పారాయణము చేయునో ఆ మానవుడు తత్తత్ఫలములను బొందును గృహధాన్యాది సంపదలనుగూడ బొందును యథాశక్తిగ ప్రత్యహము పఠించినను, యావజ్జీవము యథాశక్తి పఠించినను ఐహిక సుఖముల నన్నిటిని యనుభవించి పరమునందు మోక్షమునుగూడ బొందును అనావృష్టి దోషము సంభవించినపుడు సుందరకాండ పారాయణము చేసినచో సువృష్టి కలుగును వేయి మాటలేల? సుందరకాండ పారాయణము సర్వాభీష్ట ఫలప్రదము, ఇంతకంటె వేరగునది యిహాముత్ర ఫలప్రదమైనది మరియొకటి లేదు. బ్రాహ్మణోత్తముని వలన శ్రద్ధగా విని బ్రాహ్మణుని ఆచార్యునిగా గోవులు, భూమి, వస్త్రాదులంచే బూజింపవలయును

ఇది శివరామాయణములోని ఉమాసంహితలో పార్వతికి పరమేశ్వరుడు చెప్పిన సుందరకాండ పారాయణ విధిక్రమము సమాప్తము

కటపయ సంఖ్యాక్రమమున పారాయణ విధానము

శ్లో॥ రాఘవో విజయం దద్యా న్మమ సీతాపతి ప్రభుః ।
2 4 4 4 8 1 8 1 5 5 7 6 1 6 2 4 = 68

తా॥ కటపయ సంఖ్యాక్రమములో పారాయణ విధానము :- 16 దినములలో పూర్తియగు క్రమము :- మొదటిరోజున 2 సర్గలు, రెండవరోజు నాలుగు సర్గలు, మూడవరోజు 4 సర్గలు, నాల్గవరోజు 4 సర్గలు, అయిదవరోజు 8 సర్గలు, ఆరవరోజు 1 సర్గ, ఏడవరోజు 8 సర్గలు ఎనిమిదవరోజు 1 సర్గ, తొమ్మిదవరోజు 5 సర్గలు, పదవరోజు 5 సర్గలు, పదునొకండవరోజు 7 సర్గలు, పన్రెండవరోజు 6 సర్గలు, పదమూడవరోజు 1సర్గ, పదునాల్గవరోజు 6సర్గలు, పదునైదవరోజు 2సర్గలు, పదునారవరోజు 4సర్గలు, మొత్తం పదునారు దినములలో 68 సర్గలు సుందరకాండ ఆద్యంతం పైన చెప్పబడిన క్రమముగ సంపుటి విధానము గావించి పూర్తి పారాయణము చేసినవారలకు సర్వతోముఖ విజయము లభించు ననుటకు సందియము లేదు

సాంప్రదాయికంగా - పైన చెప్పిన రీతిని శ్లోకాద్యంతముల యందు గాని, సర్గాద్యంతముల యందుగాని, కాండాద్యంతముల యందు గాని - యీ క్రింది మూడు విధానములను కూడా సంపుటీకరించి పారాయణ మొనర్చినచో ఇష్టసిద్ధులు బడయగలరు

విధానము–1

శ్లో॥ జయ త్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభి పాలితః।
దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామ స్యాక్లిష్టకర్మణః।
హనుమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః।
న రావణ సహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్।
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః।
అర్దయిత్వా పురీం లంకా మభివాద్య చ మైథిలీం।
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్।

విధానము–2

శ్లో॥ రామదూత నమస్తుభ్యం సీతాశోకవినాశక।
లక్ష్మణస్య ప్రాణదాతా కురు మ ద్వాంఛితం ఫలమ్।
అంజనాగర్భ సంభూత లంకా ప్రాణాపహారక।
రావణోద్యాన విధ్వంశిన్ కురు మ ద్వాంఛితం ఫలమ్।
వాయునందన సుగ్రీవ సచివాఽర్ణవ లంఘన।
దుష్టరాక్షస దర్పఘ్న కురు మ ద్వాంఛితం ఫలమ్।
ప్రసన్నోభవ మే స్వామిన్ ప్రపన్నార్తి ప్రభంజన।
త్వత్పాదపద్మసన్నిధిం ప్రాప్తం పాహి మాం కరుణాకర॥
త్వ మస్మిన్ కార్య నిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ।
హనుమన్ యత్నమాస్థాయ దుఃఖ క్షయకారో భవ।

విధానము–3

శ్రీం హ్రీం క్లీం। ఖ్యాతః శ్రీరామదూతః పవనతనుభవః
పింగళాక్షశిఖావాన్। సీతాశోకాపహర్తా దశముఖ విజయీ లక్ష్మణ

ప్రాణదాతా । ఆవేశా చౌషధాద్రేర్లవణజలనిధే ర్లంఘనే లక్షితో యో।
వీర శ్రీమా న్హనూమా న్మమ దిశతు హితం కార్యసిద్ధిం విదధ్యాత్ ।

ప్రదక్షిణక్రమః

పూజానంతరము గాని, పారాయణాంతరము గాని స్వామివారిక ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేయవలయు నని అగస్త్య మహర్షి ఋషులతో

శ్లో॥ ప్రదక్షిణ క్రమం వక్ష్యే శృణుధ్వం భూసురోత్తమాః ।
పర్వపాపహరం చైవ సర్వదాన ఫలప్రదం ।
సర్వరోగ ప్రశమనం చరే త్తస్మి న్ప్రదక్షిణం ।

తా॥ ప్రదక్షిణ క్రమమును జెప్పెదను బ్రాహ్మణోత్తములారా ! వినుడు, ప్రదక్షిణము సర్వపాపహరము సర్వదాన ఫలప్రదము సర్వరోగ నివారణము కాన ప్రదక్షిణము నాచరింపవలెను

శ్లో॥ ప్రచ్ఛినత్తి భయం సర్వందకారో మోక్షసిద్ధిదః ।
క్షి కారాత్ క్షీయతే రోగో ణకార శ్రీప్రదాయకః
ప్రదక్షిణార్థం సంయోగా త్ప్రదిక్షిణమితి స్మృతం ॥

తా॥ ప్ర అనెడి అక్షరము సర్వభయములను నివారించును దకారము మోక్షసిద్ధిని కలుగజేయును క్షికారము సకలరోగములను క్షీణింపజేయును ణకారము శ్రీని గలుగ జేయును ప్రదక్షిణార్థమై సంయోజనము చేయుటచే ప్రదక్షిణమని చెప్పబడినది

శ్లో॥ పదా త్పదా న్తరం గచ్ఛేత్కరౌ చలనవర్జితౌ ।
స్తుతిర్వాచి హృది ధ్యానం చతురంగ ప్రదక్షిణం ।

తా॥ (1) అడుగు తీసి యింకొక యడుగు వేయుట, (2) హస్తములు చలింపకుండ నుంచుట, (3) వాక్కుచే స్తుతిచేయుట, (4) హృదయమున ధ్యానించుట - ఈ నాలుగు ప్రదక్షిణమునకు అంగములు

శ్లో॥ ఆపన్న ప్రసవా నారీ తైలపూర్ణం యథా ఘటం ।
వహన్తి శనకై ర్యాతి తథా కుర్యా త్ప్రదక్షిణం ।

తా॥ ప్రసవోన్ముఖమైన స్త్రీ, తైలపూర్ణమగు ఘటము భుజము మీద బెట్టుకొని యెక్కడ తొణుకునోయని మెల్లగ నడచినట్లు ప్రదక్షిణమును గూడ అదేవిధముగ మెల్లగ నడచుచు జేయవలెను

ప్రదక్షిణములు చేయునపుడును, పూజాంతమందు ప్రదక్షిణములు చేయునపుడును పై విధముగ భక్తిశ్రద్ధలు గలవారలై ఆత్మ ప్రదక్షిణము చేయవలయును

నమస్కారక్రమః

శ్లో॥ హనుమత్పూజ నాదౌ చ పూజాంతే ప్రత్యహం సుధీః
సాష్టాంగంచ నమస్కుర్యా త్పంచవారం హనూమతే ।

తా॥ హనుమత్పూజాదియందును, పూజానంతరమును ప్రతి దినమును సాష్టాంగ నమస్కారములు అయిదు పర్యాయములు చేయవలయును

నమస్కారము చేయునపుడు

శ్లో॥ నమస్తే తు మహావీర నమస్తే వాయునందన ।
విలోక్య కృపయా నిత్యం త్రాహి మాం భక్తవత్సల ।

అని నమస్కారము చేయవలెను.

ఇతి శ్రీ హనుమద్వైభవే తృతీయాధ్యాయ సమాప్తః

చతుర్ధాధ్యాయః

ఉన్మాద చికిత్స

శ్లో॥ ఉన్మాద దోష శాంత్యర్థం । హనుమచ్చింతనం పఠేత్ ।
అశోకవనికా యాచ । పమయే సముపస్థితం ।
నివేద్యతః ప్రాత ర్మాషచూర్ణాన్నమార్పితః ।

తా॥ ఉదయకాలమున మినుపపప్పును బాగా విసిరి నూకచేసి అన్నముగా వండి శ్రీ స్వామివారికి నివేదనచేసి, హనుమద్విషాద కరమగు సుందరకాండమునందలి ౧౩వ సర్గను పారాయణ చేసినచో ఉన్మాదాది దోషములు, మనస్థిమితములు లేక దిగులు మొదలగు మానసిక వ్యాధులు తప్పక నశించును

కేవల ఉన్మాదరోగమునకు చికిత్స.

శ్లో॥ దర్పణాది వ్యథాచ్ఛాయా । శీతోష్ణం ప్రాణినోయథా ।
వ్యమణం భాస్కరాంశ శ్చ । యథాదేహం చ దేహధృక్
విశంతి న చ దృశ్యంతే । గ్రహాస్తద్వ చ్ఛరీరిణాం ।

తా॥ అద్దమునందు ప్రతిబింబమును, ప్రాణులయందు శీతోష్ణములును సూర్యకాంతమణులయందు సూర్య కిరణములును, శరీరమున జీవుడును, జేరుచందంబున ప్రాణులయొక్క శరీరమునందు గ్రహములు చేరి కనుపించకుండును

పైన చెప్పిన విధమున సుందరకాండము పారాయణము చేయుచూ యీ వ్రాయబడిన చికిత్సయును చేయవలయును

ఇంగువ, సౌవర్చలవణము, త్రికటుకములు వీనిని దినుసునకు అయిదు ఫలముల చొప్పున దంచి, చూర్ణము చేసి, నెయ్యి అరువదినాల్గు ఫలములు, నేతికి నాలుగు రెట్లు గోమూత్రము, ఘృతము శేషించునటుల కాచి సేవించిన భూతోన్మాదము, అపస్మారము, బ్రహ్మరక్షస్సు హరించును

దరిద్రమును పోగొట్టుటకు

శ్లో॥ దారిద్ర్యధ్వంస కామస్తు । లంకాయాం తు హనూమతా ।
మైథిలీదర్శనం ప్రాప్తం । పఠేత్పాప విమోచనం ॥

తా॥ దరిద్రమోచనము కావలెనన్న ఆంజనేయస్వామి వారుసీతను చూచిన సుం॥ ౧౫వ సర్గము పారాయణ చేయవలెను

ఆప్తబంధు సమాగమము

శ్లో॥ విశ్లిష్ట బంధుసంయోగ । కామవాచే ద్దినాచుతః ।
రామాంగుళీయార్పణం తు । సీతాయైసంధ్యయోః పఠేత్ ।
అదా వంతేపి వా నిత్యం వన పామ్ర ఫలార్పణమ్ ।

తా॥ భార్య భర్తలు గాని, సోదరులుగాని, యేమిత్రులు శత్రులుగా మారినను, దేశాంతరలముల యందున్న వారలు తిరిగి ఒకచో జేరుటకును శ్రీ రామ ముద్రికను హనుమంతుడు సీతకు యిచ్చిన సుం॥ 36వ సర్గను త్రికాలముల యందు పఠించి, పఠనకుముందు, అనంతరము పనస ఫలములు గాని మామిడి ఫలములుగాని నివేదించవలెను అట్లు సంప్రాప్తము కానిచో సంప్రాప్తమగు ఫలములు నివేదించ వచ్చును

శ్రీ స్వప్నాంజనేయ మంత్రము

-మూలము-

అస్య శ్రీ స్వప్నాంజనేయ మహామంత్రస్య బ్రహ్మా ఋషిః
గాయత్రీ ఛందః - శ్రీ హనుమాన్ దేవతా
ఓమితి బీజం స్వాహాశక్తిః దూరదృష్టిః కీలకం
శ్రీ హనుమత్ప్రసాదే జపే వినియోగః

అంగన్యాసః

ఓం దూరదృష్టి దూరశ్రవణ సమాగతానాగత వర్తమాన
సర్వలోక వృత్తాంత విజ్ఞానం హనుమాన్ మహ్యందేహి స్వాహా ।

అంగుష్ఠాభ్యాంనమః

ఏవం కరతల కరపృష్ఠాంతం, హృదయాద్యస్త్రాంతంచ
మూలమంత్ర సంపుటీకరణేన న్యాసంకృత్వా యథాశక్తి
మూలమంత్రం జపేత్.

మూల మనుః

ఓం దూరదృష్టి దూరశ్రవణ సమాగతానాగత వర్తమాన సర్వలోక
వృత్తాంత విజ్ఞానం హనుమాన్ మహ్యందేహిస్వాహా॥

ధ్యానమ్

సమాగతానాగత వర్తమాన । వృత్తాంత విజ్ఞానపరం
త్రిలోక్యాం దూరశ్రుతిం దూరగతస్య దర్శనం ।
స్వప్నేహనూమాన్ మమ దేహి దేహి.

మూలమంత్రము చేసి మరల అంగన్యాసము కరతలన్యాసముచేసి
మంత్రమును దేవతార్పణ చేయవలెను

మరియును మూలమంత్రమును సర్గాద్యంతములయందు
సంపుటి చేసి 36వ సర్గను పారాయణము చేసినచో మిత్రబంధు

భార్యాభర్తృపితాపుత్ర వియోగదుఃఖము కలుగదు దేశాంతర గతులైన బంధుమిత్రులు సంయోగము లభింపను.

36 సర్గ పారాయణాంతమున చేయవలసిన హనుమాధ్యానము

శ్లో॥ శ్రీమాన్ కశ్యపవంశ ఇన్త్రిణయనః కౌండిన్య
గోత్రోద్భవః। దుర్దండీభయనాశనో। జనకజా
శ్రీరామ సంయోగకృత్। భక్తానందకరస్సదా
స్మితముఖ శ్శౌర్యోన్నతిః కీర్తిమాదార్త త్రాణ
పరాయణస్స హనుమాన్వాతాత్మజోమేగతిః ॥

శ్లో॥ పంపాతీర చరస్త్రి పంచనయన శ్శాంతః ప్లవంగా
ధిపః పంచాస్యః కమనీయ హేమకదళీ కాంతార
సంచారకృత్। భూషాలంకృతరమ్య వింశతి భుజ
స్సర్వాత్మ కోధైర్య వానార్తత్రాణ పరా
యణ స్సహనుమాన్ వాతాత్మజోమేగతిః।

శ్లో॥ జ్ఞానానంద మయశ్చతుర్భుజధర శ్రీపార్వతీ
నందనః। ఉష్ట్రాంకశ్శుభగంధ మాదనచరః
సౌమిత్రిజీవప్రదః। వామాపాణి హితస్సుకుండ
లధరోగాన ప్రియోచీతిమా వార్తత్రాణ పరా
యణ స్సహనుమాన్ వాతాత్మజోమేగతిః।

శ్లో॥ భక్తాదిన తనూః ఖగాధిపమహాగర్వాప
హారిరుచిః। స్సర్వాభీష్టఫలప్రదాన
చతురః। కారుణ్య పాథోనిధిః మందారద్రుమ
మూలవాసనిరత స్సర్వేశ్వరో ధైర్యవానార్త
త్రాణపరాయణ స్సహనుమాన్ వాతాత్మజో మేగతిః।

శ్లో॥ లోకానందకరః ప్రసన్న హృదయోమార్తాండ
కోటిద్యుతిః । పింగాక్షోధృతవాల రోమర
చితశ్శ్రీశంభులింగాకృతిః । హేమాంభోజ
ముఖః కృశానుతనయోమూర్తిత్రయా
త్మా మహానార్త త్రాణపరాయణ స్సహనుమా
న్వాతాత్మజో మేగతిః ।

శ్లో॥ బ్రహ్మవిష్ణు హరౌచజహ్నుతనయా
గోదావరి సాక్షిణో దిక్పాలా అపిభూత
పంచకమిదం లోకత్రయ సాక్షిణః చంద్రా
దిత్యసముద్రఘోష నిలయా స్సర్వేశ్వరయ
సాక్షిణ సాక్షితత్రి గురుర్మమైవ హను
మన్ త్వత్పాద పద్మంగతిః ।

పంచముఖ వీరహనుమన్మంత్రోద్ధారము

పైన చెప్పిన స్వహ్నాంజనేయమంత్రములేగాక యీక్రింద చెప్పబడిన పంచముఖ వీరహనుమన్మంత్ర జపము చేసికొన్నను ఋషి ప్రోక్తములైన ఫలములను బొందవచ్చును

దాయకం సర్వసిద్ధీనాం ఋక్ష సమూహ నాయకం । గాయకం రామ చర్యాదీన్ వాయుపుత్ర మహంభజే ॥ పార్వత్యువాచ ॥ గౌరీవర గణాధ్యక్షగాంవ్యాధిమునిస్తుత । గరళాశన గౌరీశ నమః కైలాస నాయక । । అధునా చాంజనేయస్య ప్రయోగం సుగుణంవద । కృపాకర దయాసింధో వద సర్వంయుగోపనం ॥

ప్రయోగము మలం వక్ష్యే సుగమాచార మేవచ । గ్రామాద్బహి శ్చాంజనేయం అర్చ్యావారే కులేశ్వరి। విశాయామర్చయేద్దేవి దద్యన్నంచ నివేదయేత్ । జపే త్రింశత సంఖ్యాకం హనుమద్ధ్యాన పూర్వకం ॥ దూరదేశ గతోవాపి శతయోజన గోపివాఽఆగత్యతంకులేశాని నాత్ర కార్యావిచారణ॥

శ్రీ సుదర్శన సంహితోక్తం పంచముఖ వీరహనుమన్మంత్రోద్ధార ప్రారంభః ॥

శ్లో॥ భంజనం సర్వశత్రూణాం రంజనం జానకీ మనః ।
అంజనం భక్తసంఘానా మాంజనేయ మహంభజే ।

పార్వత్యువాచ ॥ సుధాధర స్వాంత సుధామయ సదాశివ । వదమే పంచ వక్త్రస్య హనుమన్మంత్ర ముత్తమం । ఈశ్వరోవాచ ॥ ఆంజనేయం మనుష్యేము సిద్ధిమంత్రం కులేశ్వరి । పంచవక్త్రో హనూమంతః సంచితేషు వినాశనం మంత్రోద్ధారం ప్రవక్ష్యామి । మంత్ర మాహాత్మ్య మేనచ మంత్ర ప్రయోగ మనఘే శాంతచిచ్ఛృణు సుందరి । సారాత్సారతరం మంత్రం పంచవక్త్రేషు పంచచ । మంత్రరాజమహం వక్ష్యే మంత్రోద్ధార పురస్సరం॥

వేదాది రుచ్చరే త్పూర్వం పాశబీజ మనంతరం । వాయుబీజం తతోచ్చార్య లక్ష్మణే తదనంతరం । ప్రాణదాయినే పదముచ్చార్య మహాశబ్దం తతోచ్చరేత్ । వీరశబ్దం తతోచ్చార్య వరాయ తదనంతరం । సర్వశత్రుపదం చోక్త్వా సంహార పదముచ్చరేత్ । కారిణే పదముచ్చార్య రామదూతాయ ఉచ్చరేత్ । హుంఫట్ స్వాహా సమాయుక్తం। మంత్రోయం కపివక్త్రకం । షట్ త్రింశ దక్షరం మంత్రం షట్కర్మ ఫలసాధనం-

మూలమంత్రం

ఓం ఆం యం లక్ష్మణ ప్రాణదాయినే మహావీర వరాయ సర్వ శత్రు సంహారకారిణే రామదూతాయ హుంఫట్ స్వాహా ॥ 36 వర్ణములు

దుస్స్వప్నశాంతి

శ్లో॥ దుస్స్వప్న దోష శాంత్యర్థం త్రిజటాస్వప్న దర్శనం।
పఠే త్ప్రత్యహం ప్రాతః శర్కరాం వినివేదయేత్ ॥

తా॥సుం॥ త్రిజటా స్వప్నవృత్తాంతముగల కథను చదివి శర్కరను నైవేద్య మిచ్చేది

గ్రహదోషశాంతులు

శ్లో॥ శనైశ్చరస్య భుక్త్యాంచే ద్దోషే రాహు దశాంతరే।
హనూమదాక్షనాశాఖ్య సర్గపారాయణం చరేత్।

తా॥ శనైశ్చరభుక్తిలో రాహుదశాంతరము చెడుగానున్న యెడల శ్రీ హనుమంతుడు అక్షయకుమారుని సంహరించిన ॥ సుం॥ స॥ 48॥ పారాయణము చేయవలయును

శ్లో॥ శనేర్దశాయాం భుక్తేశ్చ చ్ఛనిరేవాహితో భవేత్।
బ్రహ్మాస్త్ర బంధముక్త్యాఖ్యం పఠే త్సర్గం హనూమతః।

తా॥ శనిభుక్తియందుగాని, గోచారమునగాని శని హానుడాయెనేని శ్రీ ఆంజనేయుడు బ్రహ్మాస్త్ర విముక్తి నొందిన సుం॥ 48వ సర్గ పఠించేది

48వ సర్గ పారాయణ చేయుచు ప్రతిశనివారము శ్రీ హనుమంతునకు రుద్రసూక్తములతో తైలాభిషేక మొనర్పవలయును శనిదోషమున్నంతకాలము ప్రతిశనివారమును పై జెప్పిన విధానము నాచరించుచు నల్లవంకాయలు దానము నివ్వవలయును అశక్తులు అయిదు శనివారములైనను తైలాభిషేకము, దానము తప్పక చేయవలయును ప్రతిశనివారము అవునేయిగాని, దొరకనిచో మామూలు నెయ్యి, నువ్వులనూనె, ఆముదము, యీ మూటిని మిశ్రముచేసి రాగి పాత్రలో దీపారాధన చేయవలయును. ఇట్లొనర్చిన హనుమంతుడు ప్రీతుడై శనిదోషముల పోనడచి శుభముల నొసంగును అదియునుగాక పైసర్గను పఠించినఎడల నరులకు కారాగృహాది బంధవిముక్తి గలుగును

చంద్రదశాదోషమునకు

శ్లో॥ హేమన్య చే ద్దశా దుష్టా । తస్యాశ్చాంత్యర్థ మాదరాత్ ।
తత స్స మధ్యంగతమిత్యముం । సర్గం పఠేన్నిశి శుక్ల పక్షే ।
ప్రదోషస్య తత శ్చంద్రం ప్రపూజయేత్ ।

తా॥ చంద్రదశదోషమయినచో శుక్లపక్షప్రదోషమున చంద్రుని పూజింపుము । సుం॥ 5 । సర్గను॥ నిశియందు పారాయణ మాచరించవలెను

కుజదశలో గుర్వంతర దోషమునకు

శ్లో॥ గురో శ్చే ద్దోషదా భుక్తి । రౌమస్య తు దశాంతరే ।
ఉపదేశం హనుమతో । రావణస్య తదా భవేత్ ।

తా॥ కుజదశయందు గుర్వంతరము దోషమాయెనేని శ్రీ హనుమానుడు రావణున కుపదేశించిన । సుం॥ 57వ సర్గను॥ పారాయణ చేయవలయును

కుజదశయందు శుక్రాంతరము దోషమగునేని

శ్లో॥ శుక్రభుక్తి ర్దోషదా చే । ల్లోహితాంగ దశాంతరే ।
సీతాయాః ప్రార్థనం వహ్నే । ముద్దిశ్య హనుమత్కృతే ।
యంత్ర తం సర్గ మాధ్యాయన్నాంజనేయం పఠేత్క్రమాత్॥

తా॥ కుజదశయందు శుక్రాంతరము చెడుగానున్న సీతాదేవి హనుమంతునికొరకు అగ్నిదేవుని ప్రార్థించిన॥ సుం॥ 53 సర్గ॥ పారాయణ చేయవలెను

రాహుదశయందు శుక్రాంతర దోషమునకు

శ్లో॥ కవేర్భుక్తి రవార్థాచే । ద్రాహోర్దత్తేదశాంతరే ।
హనుమతా రాఘవాయ । చూడామ ణ్యర్పణం భవేత్ ।

తా॥ రాహుదశయందు శుక్రాంతరము చెడుగానున్న శ్రీ హనుమంతుడు శ్రీరామునకు చూడామణి నిచ్చిన ॥ సుం॥ 65 సర్గను చదువవలెను

గురుదశా దోషమునకు

శ్లో॥ గురోర్దశా చే దుగ్రాహ్యా । త్తదా సుందరకాండగే ।
పఠే త్సముద్రతరణం సర్గమేకం హనూమతః ।
అంతే చ పితయామిశ్రావ్ । లాజావ్ హనుమతేర్పయేత్ ।

తా॥ గురుదశ కష్టము కలిగినచో హనుమంతుడు సముద్రమును దాటు ॥ సుం॥ 1 సర్గను ॥ చదువవలెను పారాయణానంతరము పంచదారతో కూడిన పేలాలు నివేదించవలెను

గురుదశయందు కేత్వంతరము చెడుగా నున్నచో

శ్లో॥ కేతుభుక్త్యాం భవే త్పీడా । గురో ర్యది దశాంతరే ।
పఠే న్మధువన ధ్వంస । సర్గద్వయ మనుత్తమం ॥

తా॥ గురుదశయందు కేత్వంతరము పీడగలిగినేని హనుమదాదులు మధువనము ధ్వంసము గావించిన కథగల సుం॥ 61॥ 62॥ సర్గలు పారాయణ చేయవలెను

శదశయందు బుధాంతర దోషమునకు

శ్లో॥ శనేర్దశాయాం సౌమ్యస్య । భుక్తిశ్చే త్క్లేశదాయిని ।
లంకాదాహం హనుమతా । కృతం సర్గం సదా పఠేత్ ।

తా॥ శనిదశయందు బుధాంతరము చెడుగానున్న శ్రీ హను మంతుడు లంకాదహన మొనరించిన ॥ సుం॥ 54 సర్గ పారాయణము చేయవలయును

శనిదశయందు శుక్రాంతర దోషమునకు

శ్లో॥ శనే ర్దశాయాం శుక్రస్య । భుక్తి ర్యది విపత్ప్రదా ।
చూడామణిప్రదానాఖ్యం । పఠేత్సర్గం హనూమతే ॥

తా॥ శనిదశయందు శుక్రాంతరము చెడుగానున్న సీతాదేవి హనుమంతుని చేతికి చూడామణి విచ్చిన కథగల సుం॥ 38॥ సర్గను పఠించవలెను

బుధదశా దోషమునకు

శ్లో॥ దశా బుధస్య దుష్టాచే । శ్రీరామాగ్రే హనుమత్కృతం ।
శ్రీరామవర్ణనం సర్గం । పఠేత్ సంపూజ్యరాఘవం ।
పఠనాంతే రాఘవస్య । ముద్రాన్నం వినివేదయేత్ ।

తా॥ బుధదశ పీడగామున్న యెడల, సీతాదేవి యెదుట శ్రీరాముని హనుమంతుడు వర్ణించిన ॥ సుం॥ 35॥ సర్గను పఠించి, రాఘవుని పూజించి, పఠనానంతరము రామునకు పులగము నివేదించవలెను

బుధదశయందు కుజాంతర దోషమునకు

శ్లో॥ బుధస్య చే ద్దశాయాంతు । భౌమభుక్తి స్తుపీడయేత్ ।
సీతా శుభనిమిత్తాఖ్యం । సర్గ ష్షడ్వార మాచరేత్ ।

తా॥ బుధదశయందు అంగారకునిభుక్తి నష్టదాయకముగా నున్న యెడల, సీతాదేవికి శుభనిమిత్తములు కలిగిన సుం॥ 23॥ సర్గను ఆరు పర్యాయములు పఠించేది

బుధదశయందు కేతుభుక్తి దోషమునకు

శ్లో॥ కేతుభుక్తిర్దోషదా చేత్ । బుధస్యైవ దశాంతరే ।
హనుమతాశోకవనే । సీతాన్వేషణ మాచరేత్ ।

తా॥ బుధదశయందు కేత్వంతరము చెడుగానున్న, హనుమంతుడు అశోకవనమున సీతాదేవిని వెదకిన కథకల సుం॥ 15॥ సర్గను పఠించవలెను

కేతుదశయందు శుక్రభుక్తి దోషమునకు

శ్లో॥ శుక్రభుక్త్యాం తు దోషశ్చే । త్కేతోరేవ దశాంతరే ।
హనూముదుక్తం రామాయ । సీతా దర్శన మాచరేత్ ।

తా॥ కేతుదశయందు శుక్రభుక్తి దోషముగానున్న, శ్రీ ఆంజనేయులు, సీతను జూచిన వార్తను రామునకు చెప్పు కథగల సుం॥ 65॥ సర్గను పఠించ వలయును

శ్లో॥ తత్రైవశుక్రభుక్తిశ్చ। త్ర్యాణివాం దోషూరిణే।
అంగుళీయ ప్రదానస్య। సర్గం సుందరకాండగం।
పఠే త్రిషవణం భక్త్యా। పూజయిత్వా మహీసుతాం।

తా॥ శుక్రదశ చెడుగానుండెనేని హనుమంతుడు సీతాదేవికి రాము ముద్రికను యిచ్చిన కథగల సుం॥36॥ సర్గను పఠించి, సీతాదేవిని పూజించవలెను

సీతాదేవి అంగపూజ

ఓం చంచలాయై నమః పాదౌ పూజయామి। చపలాయై నమః జానునీ పూజయామి। పీతాంబరధరాయై నమః ఊరూ పూజయామి। కమలవాసిన్యై నమః కటిం పూజయామి। పద్మాలయాయైనమః నాభిం పూజయామి యమళమాత్రే నమః స్తనౌ పూజయామి। లలితాయై నమః భుజద్వయం పూజయామి। కంబుకంఠ్యై నమః కంఠం పూజయామి। సుముఖాయై నమః ముఖం పూజయామి। శ్రియై నమః నాసికాం పూజయామి। సునేత్రాయై నమః నేత్రే పూజయామి। రమాయై నమః శిరః పూజయామి। శ్రీసీతా దేవ్యై నమః సర్వాణ్యంగాని పూజయామి।

ఓం శాంతాయై నమః
ఓం మహేశ్వర్యై నమః
ఓం నిత్యాయై నమః
ఓం శాశ్వత్యై నమః
ఓం పరమాక్షరాయై నమః
ఓం అచింత్యాయై నమః
ఓం కేవలాయై నమః
ఓం అనంతాయై నమః
ఓం శివాత్మనే నమః
ఓం పరమాత్మికాయై నమః
ఓం జానక్యై నమః
ఓం మిథిలానందాయై నమః
ఓం రాక్షసాంతవిధాయిన్యై నమః
ఓం రమ్యాయై నమః
ఓం రామవక్షస్థలస్థాయై నమః
ఓం ప్రాణేశ్వర్యై నమః
ఓం ప్రాణరూపాయై నమః
ఓం ప్రధాన పురుషేశ్వర్యై నమః
ఓం సర్వశక్త్యై నమః
ఓం కాలాయై నమః
ఓం కాష్ఠాయై నమః
ఓం జ్యోత్స్నాయై నమః
ఓం ఇందుమహామాత్పదాయై నమః
ఓం పురాణ్యై నమః
ఓం చిన్మయ్యై నమః
ఓం పుంసమూర్త్యై నమః
ఓం పురుషరూపిణ్యై నమః
ఓం భూతాంతరాత్మనే నమః
ఓం కూటస్థాయై నమః
ఓం మహాపురుష సంజ్ఞితాయై నమః
ఓం న్వకార్యాయై నమః
ఓం కార్యజనన్యై నమః
ఓం బ్రహ్మకాయై నమః
ఓం బ్రహ్మసంశ్రయాయై నమః
ఓం వ్యక్తాయై నమః
ఓం ప్రథమ జాయైనమః
ఓం బ్రహ్మణ్యై నమః
ఓం మహాత్మనే నమః
ఓం జ్ఞానరూపిణ్యై నమః
ఓం మహేశ్వర్యై నమః
ఓం సముత్పన్నాయై నమః
ఓం భుక్తిముక్తి ఫలప్రదాయై నమః
ఓం సర్వేశ్వర్యై నమః
ఓం సర్వవర్ణాయై నమః
ఓం నిత్యాయై నమః
ఓం ముదితమానసాయై నమః
ఓం వాసవ్యై నమః
ఓం వరదాయై నమః
ఓం వాచ్యాయై నమః
ఓం కీర్త్యై నమః
ఓం సర్వార్థసాధికాయై నమః
ఓం వాగీశ్వర్యై నమః
ఓం సర్వవిద్యాయై నమః
ఓం మహావిద్యాయై నమః

ఓం మనోభవాయై నమః
ఓం శోభాయై నమః
ఓం సంహర్త్ర్యై నమః
ఓం లీలాయై నమః
ఓం మాలిన్యై నమః
ఓం పరమేష్ఠిన్యై నమః
ఓం త్రైలోక్యసుందర్యై నమః
ఓం కామచారిణ్యై నమః
ఓం విరూపాయై నమః
ఓం సురూపాయై నమః
ఓం భీమాయై నమః
ఓం మోక్షప్రదాయిన్యై నమః
ఓం భక్తార్తినాశిన్యై నమః
ఓం భవ్యాయై నమః
ఓం భవభావవినాశిన్యై నమః
ఓం నికృత్యై నమః
ఓం శంకర్యై నమః
ఓం శాంత్యై నమః
ఓం గంధర్వ యక్ష సేవితాయై నమః
ఓం వైశ్వానర్యై నమః
ఓం మహాశీలాయై నమః
ఓం దేవసేనాయై నమః
ఓం గృహ ప్రియాయై నమః
ఓం హిరణ్మయ్యై నమః
ఓం మహారాత్ర్యై నమః
ఓం సంహారపరివర్జితాయైనమః

ఓం సుమాలిన్యై నమః
ఓం సురూపాయై నమః
ఓం తారిణ్యై నమః
ఓం భావిన్యై నమః
ఓం ప్రభాయై నమః
ఓం జగత్ప్రియాయై నమః
ఓం జగన్మూర్త్యై నమః
ఓం అమృతాశ్రయాయై నమః
ఓం నిరాశ్రయాయై నమః
ఓం నిరాహారాయై నమః
ఓం నిరంకుశాయై నమః
ఓం రణోద్భవాయై నమః
ఓం శ్రీఫల్యై నమః
ఓం శ్రీమత్యై నమః
ఓం శ్రీశాయై నమః
ఓం శ్రీనివాసాయై నమః
ఓం హరిప్రియాయై నమః
ఓం శ్రీకర్యై నమః
ఓం కామప్రియాయై నమః
ఓం శ్రీధరాయై నమః
ఓం ఈశవరిణ్యై నమః
ఓం శ్రీ వేదవత్యై నమః
ఓం శ్రీ హనుమదాశ్రితాయై నమః
ఓం మహాలక్ష్మ్యై నమః
ఓం పరమామృతధాత్ర్యై నమః
ఓం శ్రీ పట్టాభిరామ ప్రియాయై నమః

శ్రీ సీతా దేవ్యై నమః నానావిధ పరిమళ పత్ర పుష్పాణి సమర్పయామి

పైన 111వ పేజీలో వ్రాయబడిన శ్రీరామాష్టోత్తర పూజానంతరము అనగా అష్టోత్తర నామములవరకు చెప్పి సీతాదేవి అంగపూజను చెప్పి సీతా అష్టోత్తరమున్నూ చేసి ఆ తరువాత-

శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైః అని మొదలుగాగల ధూప దీప నైవేద్యాదులను చేయవలెను.

శ్లో॥ సా చే ద్యుక్తిర్ద్వోవదా స్యాత్ । స్త్రీణాం తత్త్రివకాండగే
సీతయా అంజనేయేన । సంవాదస్య తు సర్గగం ।
శృణుయుస్థా అర్థతశ్చ । శబ్దతశ్చ ద్విజానవాత్ ।

తా॥ శుక్రదశ స్త్రీలకు అశుభము గాన, సీతాదేవి తో హనుమంతుని సంవాద సర్గను బ్రాహ్మణుని ద్వారా అర్థసత్తరముగా స్పష్టముగా చదివి వినవలెను

శ్లో॥ హనుమతస్తు జానక్యా । దర్శనే సోనదంశకం ।
అన్నమాజ్యయుతం చాపి । తాంబూలం చ నివేదయేత్ ।

తా॥ సుందరకాండమున 15వ సర్గ॥ పారాయణమునకు ముందు పులిహోర నివేదించి తరువాత పారాయణము చేయవలెను

శ్లో॥ రామాంగుళీయ దానేతు । గుడాన్నం ముద్గసంయుతం ।
నివేదయే ద్ఘృతేనాక్తం । భక్ష్యాణి వివిధానిచ ।

తా॥ రాముముద్రిక నిచ్చిన సుం॥ 36 సర్గ పారాయణ కాగానే శర్కరపొంగలి, నేతితో వండిన భక్ష్యములు, నివేదించి తరువాత పారాయణ చేయవలెను

శ్లో॥ చూడామణి ప్రదానేతు । రఘువాయ హనూమతా ।
గోక్షీరం ముద్గ ఖండాద్యం । పక్వంతు వినివేదయేత్

తా॥ శ్రీరామచంద్రునకు చూడామణిని విచ్చిన ॥సుం॥66॥ సర్గ కాగనే పెసరపప్పును, అవుపాలలో క్షీరాన్నమును నైవేద్యమిచ్చి పైన పారాయణ చేయవలెను

ప్రదక్షిణములు చేయువారు పూజాదులు చేయువారు, సుందరకాండమును పారాయణము చేయువారు, పారాయణము మొదలగునవి పూర్తికాగానే ఈ క్రింద వ్రాయబడిన హనుమద్ధ్యానమును చేయవలయును

ధ్యానమ్

శ్లో॥ నమస్తే దేవదేవేశ। నమస్తే రాక్షసాంతక।
నమస్తే వానరాధీశ। నమస్తే వాయునందన॥
నమస్త్రిమూర్తివపుషే। వేదవేద్యాయ తే నమః।
రేవానదివిహారాయ। సహస్రభుజధారిణే।
సహస్రవనితాలోల। కపిరూపాయ తే నమః।
శతానన వధార్థాయ। పంచానన ధరాయచ।
సువర్చలా కళత్రాయ। తస్మై హనుమతే నమః।
కర్కటీ వధవేలాయాం। షడానన ధరాయచ।
సర్వలోక హితార్థాయ। వాయుపుత్రాయ తే నమః।
రామాంక ముద్ర ధారాయ। బ్రహ్మలోక నివాసినే।
వింశద్భుజసమేతాయ। తస్మై రుద్రాత్మనే నమః।
సర్వ స్వతంత్ర దేవాయ నానాయుధ ధరాయచ॥
దివ్య మంగళ రూపాయ। హనుమ ద్బ్రహ్మణే నమః।
దుర్దండీ బంధమోక్షాయ। కాలనేమి హరాయచ।

మైరావణ వినాశాయ । వజ్రదేహాయ తే నమః
సర్వలోక ప్రపూర్ణాయ । భక్తానాం హృన్నివాసినే ।
ఆర్తానాం రక్షణార్థాయ । వేదవేద్యాయ తే నమః ।
సర్వమంత్ర స్వరూపాయ । సృష్టిస్థిత్యంతహేతవే ।
నానావర్ణ ధరాయాస్తు । పాపనాశాయ తే నమః ।
గంగాతీరే విప్రముఖ్య । కపిలానుగ్రహేచ్ఛయా ।
చతుర్భుజావతారాయ । భవిష్యద్బ్రహ్మణే నమః ॥
కౌపీన కటిమాత్రాయ । దివ్యయజ్ఞోపవీతినే ।
పీతాంబర ధరాయాస్తు । కాలరూపాయతే నమః ।
యజ్ఞకర్త్రే యజ్ఞభోక్త్రే నానావిద్యా విహారిణే ।
త్రిమూర్తి తేజోవపుషే । దివ్యరూపాయతే నమః ।
కదళీఫల హస్తాయ । హేమరంభా విహారిణే ।
భక్తోద్యాన వసంతాయ । సర్వభూతాత్మనే నమః ।
వల్లరీభార్య యుక్తాయ । సహస్రాశ్వరథాయ చ ।
గుండక్రియా గీతాగాన । చతురాయ నమో నమః ।
పంచాశ ద్వర్ణరూపాయ । సూక్ష్మరూపాయ విష్ణవే ।
నర వానర వేషాయ । బహురూపాయ తే నమః ।
లంకిణీ వధవేళాయా । మష్టాదశ భుజాత్మనే ।
ధ్వజదత్త ప్రసన్నాయ । అగ్ని గర్భాయ తే నమః ।
ఉష్ట్రారోహ విహారాయ । పార్వతీనందనాయచ ।
వజ్రప్రహార చిహ్నాయ । తస్మై సర్వాత్మనే నమః ॥

పంపాతీర విహారాయ । కేసరి నందనాయ చ ।
తప్తకాంచన వర్ణాయ । వీరరూపాయ తే నమః ।
శక్తిం పాశం చ కుంతం । పరశు మపి హలం తోమరం
ఖేటకం వా ।
శంఖం చక్రం త్రిశూలం ముసల మపి గదాం పట్టసం
ముద్గరంచ ।
గాండీవం చారు పద్మం ద్వినవభుజవరైః ఖడ్గమప్యాద ధానం ।
వందే హం వాయుపుత్రం సురరిపుమథనం భక్త రక్షాధురీణం ।

శ్లో॥ మందవారే హనూమంతం । పూజయే ద్భక్తిపూర్వకం ।
బ్రాహ్మణా న్భోజయే చ్ఛక్త్యా । దేకభుక్తవ్రతం చరేత్ ।
ఏవం యః కురుతే పూజాం । హనుమద్వాసరే శుభే ।
తస్య ప్రసన్నో భగవాన్ సర్వాభీష్టం ప్రదాస్యతి ।

తా॥ శనివారమున శుచియై మారుతపుత్రుని పూజించి బ్రాహ్మణునకు అపూపములు కూడా వండి భోజనమిడి తాను భుజించి రాత్రియందు ఫలహారము చేయవలెను అశక్తులు భుజించ వచ్చును

రుద్రయామళే పార్వతీం ప్రతి పరమేశ్వరోక్తిః

శ్లో॥ కైలాశ శిఖరే రమ్యే దేవదేవం మహేశ్వరం ।
ధ్యానోపరత మాసీనం నన్దిభృంగిగణై ర్వృతం ।
ధ్యానాన్తే చ ప్రసన్నాస్య మేకాంత సముపస్థితం ।
దృష్ట్వా శంభు తదా దేవీ పప్రచ్ఛ కమలాననా ।

దేవ్యు ఉవాచ-

శ్లో॥ శృణు దేవ ప్రవక్ష్యామి సంశయోస్తి మహాన్మమ।
రుద్రైకాదశమాఖ్యాతం పురాఽహం నచ వేద్మితం।
కథయస్వ మహాప్రాజ్ఞ సర్వలో నిర్ణయం శుభం।
య మారధయతో లోకే భుక్తి ముక్తి ఫలం భవేత్।
మంత్రం,యంత్రం తథా న్యాసం ధ్యానం చ విధిపూజనం
తత్సర్వం బ్రూహి మేనాధ కృతార్థాచ భవా మ్యహం।

ఈశ్వర ఉవాచ॥

శ్లో। శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి గోప్యం సర్వాగమే సదా।
సర్వస్వం మమ లోకానాం నృణాం స్వర్గాపవర్గదం।
దశవిష్ణు ర్ద్వాదశార్కా స్త్వష్టై కాదశ పంచ్ఛ్వరా।
రుద్రః పరమచండశ్చ లోకేస్మిన్ భుక్తిముక్తిదః
హనుమా న్చ మహాదేవః కాలకాల స్సదాశివః।
భుక్తిదో ముక్తి కైవల్య ముక్తిదః సర్వకామదః।
చిద్రూపే చ జగద్రూప స్తథా రూపవిరా డభూత్।
రావణస్య వధార్థాయ రామస్య చ హితాయ చ।
అంజనీగర్భ సంభూతో వాయురూపే సనాతనః।
యస్య స్మరణమాత్రేణ సర్వవిఘ్నం వినశ్యతి।
మంత్రం తస్య ప్రవక్ష్యామి కామదం సురదుర్లభం।
నిత్యం పరతరం లోకే దేవ దైత్యేషు దుర్లభం।
ప్రణవం పూర్వ ముద్ధృత్య కామరాజం తతో వదేత్।

శ్లో॥ ఓం నమో భగవతే హనుమతేపి తలోపదేత్ ॥
తలో వైశ్వానరో మాయా మంత్రరాజ మిమం ప్రియే।
ఏవం బహుతరా మంత్రా స్సర్వశాస్త్రేషు గోపితా॥
యేన విజ్ఞానమాత్రేణ త్రైలోక్యం వశ మానయేత్।
వహ్నిం శీతం కరోత్యేవ వాతం చ స్థిరతాం నయేత్॥
విఘ్నంచ నాశయ త్యాశు దానవ త్స్యా జ్జగత్రయం।
ధ్యానం తస్య ప్రవక్ష్యామి హను ర్యేన ప్రసీదతి॥
ప్రదీప్త స్వర్ణవర్ణాభం బాలార్కారుణ లోచనం।
స్వర్ణమేరు విశాలాంగం శతసూర్య సమప్రభం॥
రక్తాంబరధరాసీనం సుగ్రీవాదియుతం తధా।
గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృత రాక్షసం॥
పుచ్ఛవస్తం కపీశం తం మహారుద్రం భయంకరం।
జ్ఞానముద్రా లసద్బాహుం సర్వాలంకార భూషితం॥
ధ్యానస్య ధారణాదేవ విఘ్నా న్ముక్త స్సదా నరః
త్రిషు లోకేషు విఖ్యాత స్సర్వత్ర విజయీ భవేత్।
నామ్నాం తస్య సహస్రంతు కధయిష్యామి తే శృణు॥
యస్య స్మరణమాత్రేణ వాదీ మూకో భవేద్ధ్రువం।
స్తంభనం పరసైన్యానాం మారణాయచ వైరిణాం॥
దారయే చ్ఛాకినీ శీఘ్రం ఢాకినీం భూత ప్రేతకా।
హరణం రోగశత్రూణాం కారణం సర్వకర్మణాం॥
తారణం సర్వవిఘ్నానాం మోహనం సర్వయోషితాం।
ధారణం సర్వయోగానాం వారణం శీఘ్రమాపదాం॥

తా ! కైలాస శిఖరమున పరమేశ్వరుడు నంది, భృంగి మొదలగు వారిచే సేవింపబడుచు ధ్యాననిమ్నుడై యుండి ధ్యానాంతమున ప్రసన్నముఖుడై యేకాంతమునం దుండగా పార్వతి పరమేశ్వరుని క్రింది విధముగ ప్రశ్నించెను నాధా ! నాకొక సంశయ మున్నది అది యేమనగా పూర్వమొకప్పుడు రుద్రులు పదునొకండుగురని చెప్పియుంటిరి వారలెవ్వరో విన కుతూహలముగనున్నది మఱియు ఏ రుద్రుని బూజించుటవలన, ఏ రుద్రుని మంత్ర, యంత్ర, న్యాస, ధ్యాన పూజాదులవలన భుక్తిముక్తులు గలుగునో, ఆ రుద్రుని గూర్చి విశేషించి చెప్పవలయునని ప్రార్థింపగ పరమేశ్వరుడు దేవితో నిట్లు చెప్పందొడగెను

దేవీ ! స్వర్గమోక్ష పదము, సమస్తాగమములయందు గోప్యముగా నున్నదియును, నా సర్వస్వమునగు రహస్యమును జెప్పెదను వినుము విష్ణునకు దశావతారములవలె, సూర్యునకు పండ్రెండవతారముల వలె, రుద్రునకు పదునొకండు అవతారములు గలవు పదునొకండుగురు నెవ్వరో చెప్పెదను రుద్రుడు, చండుడు, కాలకాలుడు, సదాశివుడు, హనుమంతుడు, మహాదేవుడు, విరాట్ మొదలగు నేకాదశ రుద్రులుండిరి హనుమదవతారము రావణవధార్థమై రాముని హితమునకై అంజనాదేవి గర్భమున వాయుదేవుని వలన అవతరించినది, ఆ హనుమంతుని స్మరణ మాత్రముననే సకల విఘ్నములు నశించును ఆ హనుమంతుని మంత్ర జపము వలన త్రిలోకములు వశ్యమగును అగ్ని శీతల మగును వాయువు నిశ్చలమగును ముల్లోకములవారు దాసులగుదురు,ఆ హనుమంతుని ధ్యానప్రకారమును జెప్పెదను వినుము

"సువర్ణకాంతి గలవాడును, బాలసూర్యునివలె వెల్గుని నేత్రములు గలవాడును, మేరుపర్వతము వంటి శరీరము గలవాడును, నూరుగురు

సూర్యుల ప్రకాశము గలవాడును, సముద్రమును గోష్పాదమును వలె దాటినవాడును, రాక్షసులను దోమలనుగా హతము చేసినట్టివాడును, గొప్ప పుచ్ఛము గలవాడును, కపీశ్వరుండును, మహారుద్రుండును, భయంకరుడును, జ్ఞానముద్రచే నొప్పుచున్న హస్తము గలవాడును, సర్వాలంకార భూషితుడును అయియుండెనని అట్టిస్వామిని ధ్యానించుటచే సర్వవిఘ్నములు తొలగిపోవును ముల్లోకములలో ప్రఖ్యాతి నొందును. పై విధమున ధ్యానించిన వాడు సర్వత్ర విజయము గలవాడగును ఆ హనుమంతుని సహస్రనామములను జెప్పెదను వినుము నామసహస్రమును పఠించుట వలన ప్రతివాదులు మూకప్రాయులగుదురు శత్రుస్తంభనము కలుగును శాకినీ ఢాకినీ మొదలగు గ్రహముల వలన భయము తొలగును. రోగవిముక్తి గలుగును సర్వవిఘ్నములు తొలగును స్త్రీలను మోహింప జేయును. సర్వాపదలను నివారించును.

ఓం అస్యశ్రీ హనుమత్సహస్రనామ స్తోత్ర మహామంత్రస్య । సదాశివఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః । శ్రీ హనుమాన్ దేవతా ! ఓం క్లీం ఇతి బీజం । నమ ఇతి కీలకం ! స్వాహాశక్తిః సమస్త పురుషార్థసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ॥ ధ్యానం ॥

శ్లో ।   ప్రదీప్త స్వర్ణవర్ణాభం బాలార్కారుణలోచనం ।
స్వర్ణమేరు విశాలాంగం శతసూర్య సమప్రభం ।
దక్షాంబరధరాసీనం సుగ్రీవాదియుతం తథా ।
గోష్పదీకృత వారాశిం మశకీకృత రాక్షసం ।
పుచ్ఛవన్తం కపీశం తం మహారుద్రం భయంకరం ।
జ్ఞానముద్రాలసద్ధస్తం సర్వాలంకారభూషితం ।
ధ్యానస్య ధారణాదేవ విఘ్నామ్ముక్త స్సదా వరః ।

త్రిషులోకేషు విఖ్యాత స్సర్వత్ర విజయీ భవేత్ ।
శ్రీం ఓంకారనమోరూప మోం నమో రూపపాలకః ।
ఓంకార మయ ఓంకార ఓంకారాత్మా సనాతనః ।
బ్రహ్మ బ్రహ్మమయో బ్రహ్మజ్ఞానీ బ్రహ్మ స్వరూపవిత్ ।
కపీశః కపినాథశ్చ కపినాథ న్యపాలకః ।
కపినాథః ప్రియః కాలః కపినాథస్య ఘాతకః ।
కపినాథ శ్శోకహర్తా కపిభర్తా కపీశ్వరః ॥
కపిజీవనదాతాచ కపిమూర్తిః కపిద్విషః ।
కాలాత్మ కాలరూపేచ కాలకాలస్తు కాలభుక్ ।
కాలజ్ఞానీ కాలకర్తా కాలహాసి కలానిధిః ।
కలానిధి ప్రియః కర్తా కలానిధిసమప్రభః ।
కలాపీ కలాపాతాచ కీశత్రాతా కీశాంపతిః ।
కమలాపతిప్రియః కాకస్వరఘ్నః కులపాలకః ।
కులభర్తా కులత్రాతా కులాచారపరాయణః ।
కాశ్యపాహ్లాదకః కాకధ్వంసీ కర్మకృతాంపతిః ।
కృష్ణ కృష్ణస్తుతిః కృష్ణ కృష్ణరూపో మహాత్మవా ।
కృష్ణవేత్తా కృష్ణభర్తా కపీనః క్రోధవా న్కృషిః ।
కాలారాతిః కుబేరశ్చ కుబేర వనపాలకః ।
కుబేరధనదాతాచ కౌసల్యానందజీవనః ।
కౌసలేశ ప్రియః కేతుః కపాలీ కామపాలకః ।
కారుణ్యః కరుణారూపః కరుణానిధి విగ్రహః ।
కారుణ్యకర్తా దాతాచ కపిః కావ్యః కృతాంతకః ।
కూర్మః కూర్మపతిః కూర్మభర్తా కూర్మాన్యప్రేమవాన్ ।
కుక్కుటః కుక్కుటాహ్వానః కుంజరః కమలాననః ।

శ్లో॥ కుఞ్జరః కలభః కేకివాధజి త్క్వల్పజీవనః ।
కల్పాభవానీ కల్పాస్త్రత్రాతా కల్పవిబోధకః ।
కలభః కలహస్తశ్చకమ్ప్రః కంపపతి స్తథా ।
కర్మఫలప్రదః కర్మా కమనీయః కలానవాః ।
కమలాసనవ్య బంధశ్చ కమలాసన పూజకః ।
కమలాసన సేవీచ కమలాసనమాచితః ।
కమలాసన ప్రియః కంబుః కంబుకతోపి కామధుక్ ।
కింజల్కరూపః కింజల్కః కింజల్కా విపినానకః ।
ఖగనాథప్రియః ఖడ్గీ ఖగనాథః ప్రహారకః ।
ఖగనాథ సుపూజ్యశ్చ ఖగనాథ ప్రబోధకః ।
ఖఘనాథ సుపూజ్యశ్చ ఖరధ్వంసీ ఖరాంతకః ।
ఖరారి ప్రియంబంధుశ్చ ఖరారీ జీవన స్సదా ।
ఖడ్గ హస్తః ఖడ్గధనః ఖడ్గహాసీ చ ఖడ్గపః ।
ఖంజరీట ప్రియః ఖంజః ఖఞ్జత్రాతా ఖమూర్తిమాన్ ।
ఖేచరః ఖేచరత్రాతా ఖేచరాత్మా ఖరారిజిత్ ।
ఖఞ్జరీటపతిః పూజ్యః ఖఞ్జరీటేవ చంచలః ।
ఖద్యోత బంధుః ఖద్యోతః ఖద్యోతనప్రియ స్సదా ।
గరుత్మాన్ గరుడో గోప్యో గరుత్మద్గ స్గర్వహారకః ।
గర్విష్టో గర్వహర్తా చ గర్వహా గర్వనాశకః ।
గర్వో గుణప్రియో గౌణో గుణసేవీ గుణాన్వితః ।
గుణత్రాతా గుణరతో గుణవత ప్రియో గుణీ ।
గణేశో గణహితాచ గణరూపో గణప్రియః ।
గంభీరోఽథ గుణాకారో గరిమా గరిమప్రదః ।

శ్లో॥ గణ రక్షో గణ హరో గణదో గణసేవితః ।
గవేశో గవయత్రాతా గర్జిత స్స్వగణాధిపః ॥
గంధమాదన హర్తాచ గంధమాదన పూజకః ।
గంధమాదన సేవీచ గంధమాదన రూపధృక్ ॥
గురుర్గురుప్రియో గౌరో గురుసేవ్యో గురూన్నతః ।
గురుగీతాపరో గీతా గీతావిద్యాగురు ర్గురుః ॥
గీతప్రియో గీతరతో గీతజ్ఞో గీతవానపి ।
గాయత్ర్యా జాపకో గోష్ఠో గోష్ఠ దేవోఽథగోష్ఠనః ॥
గోపాలో గోపదో గోష్ఠో గోపీవల్లభ వత్సలః ।
గోపీజనప్రియో బంధో గన్ధపో గన్ధపూజకః ॥
గోస్వ్రదీకృతవారీశో గోవిన్దో గోపబన్ధకః ।
గోవర్ధనధరో గర్వో గోవర్ధన ప్రపూజకః ॥
గంధర్వో గంధర్వరతో గంధర్వానందనందితః ।
గద్దో గదాధరో గుప్తో గదా యో గుహ్యకేశ్వరః ॥
గిరిజాపూజకో గీశ్చ గీర్వాణీ గోష్పతి స్తథా ।
గిరి ర్గిరిప్రియో గర్వో గర్వపో గర్వవాసకః ॥
గభస్తి గ్రాసకో గ్రాసో గ్రాసదాతా గ్రహేశ్వరః ।
గ్రహేగ్రహేశపో గ్రాహో గ్రాహదోషవినాశనః ॥
గ్రహారూఢో గ్రహపతి ర్గ్రాహణో గ్రహణాధిపః ।
గోలో గవ్యో గవేష్యశ్చ గవాక్షో మోక్షదాయకః ॥
గణో గమ్యో గణే దాతా గరుడధ్వజవల్లభః ।
గేహా గేహప్రదో గమ్యో గీతాగానపరాయణః ॥
గహ్వరో గహ్వరత్రాణో గర్గో గర్గాశ్రయప్రదః ।

శ్లో ॥ గర్గప్రియో గర్గరతో గౌతమో గౌతమప్రదః ॥
గంగాస్నాయీ గయానాథో గయాపిండ ప్రదాయకః ।
గౌతమీ తీర్థచారీచ గౌతమీ తీర్థపూజకః ।
గగనేంద్రో గణత్రాతా గ్రంథదో గ్రంథకారకః ।
ఘనాబ్జో ఘతకో ఘోరో ఘోరరూపీ ఘనప్రదః ॥
ఘోరదంష్ట్రో ఘోరనఖో ఘోరఘాతీ ఘనేతరః ।
ఘోరరాక్షస ఘాతీచ ఘోరరూపీ ఘ దర్పహా ।
ఘర్మో ఘర్మప్రదశ్చైవ ఘర్మరూపీ ఘనాఘనః ।
ఘనధ్వనిరతో ఘంటావాద్యప్రియ ఘృణాకరః ।
ఘౌఘా ఘనస్వనో ఘూర్ణో ఘూర్ణితోపి వనాలయం ।
జకారో జప్రదో జన్త చంద్రికామోద మోదకః ॥
చంద్రరూప శ్చంద్రవంద్య శ్చంద్రాత్మా చంద్రపూజకః ।
చంద్రప్రేమ శ్చంద్రబింబ శ్చామరప్రియ చంచలః ।
చంద్రవక్త్రో శ్చకోరాక్ష శ్చంద్రనేత్ర శ్చతుర్భుజః ।
చంచలాత్మా చర శ్చామీ చల త్ఖంజనలోచనః ।
చిద్రూప శ్ఛిన్న పాపశ్చ చలచ్చిత్త చిదార్చితః ।
చిదానంద శ్చిత చైత్ర చైత్రవంశస్య పాలకః ।
ఛత్ర శ్ఛత్ర ప్రద శ్ఛత్రీ ఛత్రరూపీ చిదాంభరః ।
చలహా ఛలద శ్ఛిత్ర చ్ఛిన్న ఘాతీ క్షపాకరః ।
ఛద్మ రూపీ ఛద్మహారీ ఛరీ ఛలతరు స్తథా ।
ఛాయాకరద్యుతి శ్ఛంద శ్ఛందవిద్యా వినోదకః ।
చిన్నారాతి శ్ఛిన్నపాప శ్ఛందవారణవాహకః ।
ఛస్ద శ్ఛత్రహన శ్ఛిద్ర శ్ఛవన శ్ఛన్మయః శ్చామీ ।

శ్లో॥ క్షమాగారః క్షమాలబ్ధః క్షపాపతి ప్రపూజకః ।
ఛలఘాతీ ఛిద్రహారీ ఛిద్రాన్వేషణ పాలకః ॥
జనో జనార్దనో జేతా జితారి ర్జిత సంగరః ।
జితమృత్యు ర్జరాతీతో జనార్దనప్రియో జయః ॥
జయదో జయకర్తాచ జయపాతా జయప్రియః ॥
జితేంద్రియో జితారాతి ర్జితేంద్రియప్రియో జయీ ॥
జగదానందదాతా చ జగదానందకారకః ।
జగద్వంద్యో జగజ్జీవో జగతా ముపకారకః ॥
జగద్ధాతా జగద్ధారీ జగద్బీజో జగత్పితా ।
జగత్పతిప్రియో జిష్ణు ర్జిష్ణుజి జ్జిష్ణు రక్షకః ॥
జిష్ణువంద్యో జిష్ణుపూజ్యో జిష్ణుమూర్తి విభూషితః ।
జిష్ణుప్రియో జిష్ణురతో జిష్ణులోకాభివాసకః ॥
జయో జయప్రియో జాయో జాయకో జయజాడ్యహా ।
జయప్రియో జనానన్దో జనదో జనజీవనః ॥
జయానన్దో జయా పుష్పవల్లభో జయపూజకః ।
జాడ్యహర్తా జాడ్యదాతా జాడ్యకర్తా జడప్రియః ॥
జగన్నేతా జగన్నాథో జగదీశో జనేశ్వరః ।
జగ న్మంగళదో జీవో జగత్పావనపావనః ॥
జగత్త్రాణో జగత్ప్రాణో జానకీపతి సేవకః ॥
జానకీశోకహారీ చ జానకీదుఃఖ భంజనః ।
యజుర్వేదో యజుర్వక్తా యజుః పారప్రియ వ్రతీ ॥
జిష్ణు ర్జిష్ణురతో జిష్ణుధాతా జిష్ణువినాశనః ।
జిష్ణు హా జిష్ణుపాతా తు జిష్ణురాక్షస ఘాతకః ॥
జలినా మగ్రగణ్యశ్చ జలినాం వరదాయకః ।

శ్లో॥ ఝుంఝురో ఝుర్ఝనవహా ఝుంఝూవాత నిషేవితః ।
ఝుల్లీరవస్వనో ఞస్తో ఞవర్ణో ఞనలో ఞదః ।
టకారాది ష్టకారాన్త ష్టవర్ణ ష్టప్రపూజకః ।
టిట్టభ ష్టిట్టభరత ష్టిట్టభ ప్రియవత్సలః ।
ఠకారవర్ణ నిలయ ష్ఠకారార్ణ వవాసితః ।
ఠకారవీరనిరత ష్ఠకారప్రియదర్శకః ।
డమరుధ్వనిరతో ఢంకో ఢంకిణీ ప్రాణహారకః ॥
ఢాకినీవర్గదాతాచ ఢాకినీభయనాశనః ।
డిండిమధ్వని కర్తాచ ఢింభో ఢింభాతరేతరః ।
ఢక్కా ఢక్కానవో ఢక్కా వాద్యఢక్కా మహోత్సవః ।
ణంత్యో ణాన్తో ణ వర్ణశ్చణ సేవ్యో ణప్రపూజకః ।
తంత్రీ తంత్రప్రియ స్తల్ప స్తంత్రజి త్తంత్రవాహకః ।
తంత్రపూజ్య స్తంత్రరత స్తంత్రవిద్యా విశారదః ॥
తంత్ర మంత్ర జయీ తంత్రధారక స్తంత్రవాహకః ।
తంత్రవేత్తా తంత్రకర్తా తంత్రయంత్ర వరప్రదః ।
తంత్రద స్త్రింత్రదాతా చ తంత్రప స్త్రింత్రదాయకః ।
తత్వదాతా చ తత్వజ్ఞస్తత్వ స్తత్వ ప్రకాశకః ॥
తంద్రాచ తపనస్తల్ప స్తలాతలనివాసకః ।
తప స్తపప్రియ స్తాప స్త్రయపాపీ తపఃపతిః ॥
తపస్వీ చ తపోజ్ఞాతా తపతా ముపకారకః ।
తపస్తపో వ్రత స్తాపీ తాపద స్తాపహారకః ।
తపప్వృద్ధి స్తపో బుద్ధి స్తపోనిధి స్తపప్రభుః ।
తీర్థ స్తీర్థరత స్తీవ్ర స్తీర్థవాసీతు తీర్థదః ।

శ్లో॥ తీర్థప స్తీర్థశ్చ తీర్థస్వామీ తీర్థవిరోధకః।
తీర్థసేవీ తీర్థపతి స్తీర్థవ్రతపరాయణః।
త్రిదోషహా త్రినేత్రశ్చ త్రినేత్రప్రియ పాలకః।
త్రినేత్రప్రియ దాసశ్చ త్రినేత్రప్రియ పూజకః।
త్రివిక్రమ స్త్రిపాదూర్ధ్వ స్తరణి స్తారణి స్తమః।
తమోరూపీ తమోధ్వంసీ తమస స్తమఘాతకః॥
తమోదృ క్తామస స్తప్త స్త మోహారీ తమోస్తకః।
తమోహ్న్ తమకృత్తామ స్తామ్రౌషధిగుణప్రదః॥
తైజస స్తేజసాం మూర్తి స్తేజసః ప్రతిపాలకః।
తరుణ స్తర్క్యవిద్యా చ తర్క్య శాస్త్రవిశారదః।
తిమిఙ్గిల స్తత్వకర్తా తత్వదాతా చ తత్త్వవిత్।
తత్త్వదర్శీ తత్త్వగామీ తత్వభు స్తత్వవాహనః।
త్రిదివం త్రిదివేశశ్చ త్రికాలశ్చ తమిస్రహా।
స్థాణు స్థాణుప్రియః స్థాణుః సర్వతోఽపి చ వాసకః॥
దయాసింధు ర్దయారూపో దయానిధి ర్దయాపరః।
దయామూర్తి ర్దయాదాతా దయాదాన పరాయణః।
దేవేశో దేవదో దేవో దేవరాజాధిపాలకః।
దీనబంధు ర్దీనదాతా దీనోద్ధరణ దివ్యదృక్।
దివ్యదేహా దివ్యరూపో దివ్యాసన నివాసకః।
దీర్ఘకేశో దీర్ఘపుచ్ఛో దీర్ఘస్మాత్రోపి దీర్ఘభుక్।
దీర్ఘదర్శీ దూరదర్శీ దీర్ఘ బాహుస్తు దీర్ఘపః।
దానవారి ర్దరిద్రారి ర్దైత్యారి ర్దమ్యభంజనః।
దంష్ట్రీ దండీ దండధరో దండ్యో దండప్రదాయకః।

శ్లో॥ దామోదరప్రియో దత్తాత్రేయ పూజకతత్పరః ।
ధర్వీ దలపతి ర్దద్రు దద్రురోగవినాశకః ।
ధర్మో ధర్మాధిపో ధర్మీ ధర్మశాస్త్ర పరాయణః ।
ధర్మాత్మా ధర్మవేత్తా చ ధర్మధు గ్ధర్మధారకః ।
ధర్మధ్వజో ధర్మమూర్తి ర్ధర్మరాజస్య త్రాసకః ।
ధాతా ధ్యేయో ధనో ధన్యో ధనదో ధనపో ధనీ ।
ధనదత్రాణకర్తా చ ధనపప్రతిపాలకః ।
ధరణీధరప్రియో ధన్వీ ధనుష్మా న్ధనధారకః ।
ధన్వీ శవత్సలో ధీరో ధాతా మోద ప్రదాయకః ।
ధాత్రేశవరదాతా చ ధాత్రేశ ప్రతిపూజకః ।
ధాత్రాత్మా చ ధరోనాధో ధరానాధ ప్రభోధకః ॥
ధర్మిష్ఠో ధర్మకేతుశ్చ ధవళో ధవళప్రియః ।
ధవళాబలవాసీ చ ధేనుదో ధేనుపో ధనీ ।
ధ్వనిరూపో ధ్వని ప్రాణో ధ్వనిధర్మ ప్రబోధకః ।
ధర్మాధ్యక్షో ధ్వజో ధూమ్రో ధాతురో ధీవిరోధకః ॥
నారాయణో నరో నేతా నదీశో నరవానరః ।
నదీసంక్రమణో నాట్యో నాట్యవేత్తా నటప్రియః ॥
నారాయణాత్మకో నందీ నందిభృంగీ గణాధిపః ।
నందికేశ్వర వర్మా చ నందికేశ్వర పూజకః ।
నరసింహో నటీనర్మీ నఖయుద్ధ విశారదః ।
నఖాయుధో నలోనీలో నల నీల ప్రమోదకః ।
నవద్వారపురాధారో నవద్వార పురాతనః ।
నరనాయణస్తుత్యో నఖవాథ మహేశ్వరః ।

శ్లో॥ నఖ దంష్ట్రాయుధో నిత్యో నిరాకారో నిరంజనః ।
నిష్కళంకో నిరవద్యో నిర్మలో నిర్మమో నగః ॥
నగర గ్రామపాలశ్చ నిరంతర నగారిపః ।
నాగకన్యా భయధ్వంసీ నాగారిప్రియ నాగరః ॥
పీతాంబరః పద్మనాభః పుండరీకాక్ష పావనః ।
పద్మాక్షః పద్మవక్త్రశ్చ పద్మాసన ప్రపూజితః ॥
పద్మమాలీ పద్మపరః పద్మపూజన తత్పరః ।
పద్మపాణిః పద్మపాదః పుండరీకాక్ష పావనః ॥
పావనః పవనాత్మా చ పవనాత్మజ పాపహా ।
పరః పరతరః పద్మః పరమః పరమాత్మకః ॥
పీతాంబరప్రియః ప్రేమ ప్రేమదః ప్రేమపాలకః ।
ప్రౌఢః ప్రౌఢతరః ప్రేతదోషహా ప్రేతనాశకః ॥
ప్రభంజనాన్వయః పంచ పంచాక్షర మనుప్రియః ।
పన్నగారి ప్రతాపీచ । ప్రపన్న పరదోషహా ॥
పరాభిచారశమనః పరసైన్య వినాశకః ।
ప్రతివాది ముఖస్తంభః పురాధారః పురారినుత్ ॥
పరాజితః పరబ్రహ్మ పరాత్పర పరాపరః ।
పాతాళగః పురాణా శ్చ పురాతన ప్లవంగమః ॥
పురాణపురుషః పూజ్యః పురుషార్థ ప్రపూరకః ।
ప్లవంగేశః పలాశోపి పృథుకః పృథివీపతిః ॥
పుణ్యశీలః పుణ్యరాశిః పుణ్యాత్మా పుణ్యపాలకః ।
పుణ్యకీర్తిః పుణ్యగీతిః ప్రాణదః ప్రాణపోషకః ॥
ప్రవీణశ్చ ప్రసన్నశ్చ పార్థధ్వజ నివాసకః ।

శ్లో॥ పింగకేశః పింగరోమా ప్రణవః పింగలప్రణః ।
పరాశరః పాపహర్తా పిప్పలా శ్రయసిద్ధిదః ।
పుణ్యశ్లోక పురాతీతః ప్రథమః పురుషః పుమాన్ ।
పురాధరశ్చ ప్రత్యక్షః పరమేష్ఠీ పితామహః ।
పుల్లారవిందవదనః పుల్ల త్కమలలోచనః ॥
పూత్కారః పూత్కరః పూశ్చ పూదమంత్రపరాయణః ।
స్ఫటికాద్రివాసీ చ పుల్లేందీవరలోచనః ।
వాయురూపీ వాయుసుతో వాయ్వాత్మా వామనాశకః ।
వనో వనచరో బాలో బాలత్రాతా తు బాలకః ।
విశ్వేశో విశ్వనాథశ్చ విశ్వాత్మా విశ్వపాలకః ।
విశ్వదాతా విశ్వకర్తా విశ్వవేత్తా విశాంపతిః ॥
విమలో విమలజ్ఞానో విమలానంద దాయకః ।
విమలోత్పలవక్త్రశ్చ విమలాత్మా విలాసకృత్ ॥
బిందుమాధవపూజ్యశ్చ బిందుమాధవసేవకః ।
బీజో౽థ వార్యదో బీజహారీ బీజప్రదో విభుః ॥
విజయో బీజకర్తా చ విభూతి ర్భూతిదాయకః ।
విశ్వవంద్యో విశ్వగమ్యో విశ్వహర్తా విరాడ్తనుః ॥
తులకార హితారాతి ర్వసుదేవో వనప్రదః ।
బ్రహ్మపుచ్ఛో బ్రహ్మపరో వానరో వానరేశ్వరః ॥
బలిబంధనకృ ద్విశ్వతేజా విశ్వప్రతిష్ఠితః ।
విభోక్తా చ వాసుదేవో వీరవీరో వసుంధరః ।
వనమాలీ వనధ్వంసీ వారుణో వైష్ణవో బలీ ।
విభీషణప్రియో విష్ణుసేవీ వాయుగతి ర్విధుః ।

శ్లో॥ విపద్మా వాయువంశశ్చ వేదవేదాంగపారగః ।
బృహద్భాను ర్బృహత్పాదో బృహత్కాయో బృహద్యశాః ।
బృహన్నాసో బృహద్బాహుర్బృహన్మూర్తిర్బృహత్స్తుతిః ।
బృహద్ధను ర్బృహజ్జంఘో బృహత్కాయో బృహత్కరః
బృహద్గతి ర్బృహత్పుచ్ఛో బృహల్లోక ఫలప్రదః ।
బృహచ్ఛ్రోత్రో బృహచ్ఛక్తి ర్బృహద్విద్యా విశారదః ।
బృహల్లోకరతో విద్యా విద్యాదాతా విదిక్పతిః ।
విగ్రహా విగ్రహరతో వ్యాధినాశీ చ వ్యాధిదః ॥
విశిష్టో బలదాతా చ విఘ్ననాశో వినాయకః ।
వారాహో వసుధానాథో భగవా న్భవభంజనః ।
భాగ్యదో భయకర్తా చ భగో భృగుపతిప్రియః ।
భవ్యో భక్తో భరద్వాజో భవాబ్ధి భయనాశనః ।
మాధవో మధురానాథో మేఘనాదో మహామునిః ।
మాయాపతి ర్మనస్వీ చ మాయాతీతో మహోత్సుకః ।
మైనాక వందితామోదో మహావేగి మహేశ్వరః ।
మాయానిర్జిత రక్షాశ్చ మాయానిర్జిత విష్టపః ।
మాయాశ్రయశ్చ నిలయో మాయావిధ్వంసకో మయః ।
మహోయమపరో యామ్యో యమదుఃఖ నివారణః ।
యమునాతీరవాసీ చ యమునాతీర్థచారణః ।
రామో రామప్రియో రమ్యో రాఘవో రఘునందనః ॥
రామప్రపూజకో రుద్రో రుద్రసేవీ రమాపతిః ।
రావణారి రమానాథో వత్సలో రఘుపుంగవః ।
రక్షోఘ్నో రామదూతశ్చ రామేష్టో రాక్షసాంతకః ।

శ్లో॥ రామభక్తో రామరూపో రాజరాజో రణోత్సుకః ।
లంకావిధ్వంసకో లంకాపతిఘాతీ లతాప్రియః ।
లక్ష్మీనాథప్రియో లక్ష్మీనారాయణాత్మపాలకః ।
లవణాబ్ధి హేలకశ్చ లంకేశ గృహభంజనః ।
బ్రహ్మస్వరూపీ బ్రహ్మాత్మా బ్రహ్మజ్ఞో బ్రహ్మపాలకః ॥
బ్రహ్మవాదీ చ విక్షేత్రం విస్వబీజం చ విశ్వదృట్ ।
విశ్వంభరో విశ్వమూర్తిర్విశ్వాకారోఽథ విశ్వదృత్ ॥
విశ్వాత్మా విశ్వ సేవ్యోఽథ విశ్వో విశ్వేశ్వరో విభుః ।
శుక్తః శుక్తప్రదః శుక్తః శుకాత్మా చ శుభప్రదః ॥
శర్వరీపతి శూరశ్చ శరభశ్చ శ్రుతిశ్రవాః ।
శాకంభరీ శక్తిధరః శత్రుఘ్న శ్శరణప్రదః ॥
శంకర శ్శాంతిద శ్శాంతః శివ శ్శూలీ శివార్చితః ।
శ్రీరామరూప శ్శ్రీవాసః శ్రీప్రదః శ్రీకర శ్శుచిః ॥
శ్రీశః శ్రీదః శ్రీకర శ్చ శ్రీకాంత ప్రియ శ్శ్రీనిధిః ।
షోడశ స్వర సంయుక్తః షోడశాత్మా ప్రియంకరః ॥
షడంగ స్తోత్ర నిరతః షడానన ప్రపూజకః
షట్శాస్త్ర వేత్తా షడ్బాహుః షట్స్వరూపః షడూర్మిపః ॥
సనాతన స్సత్యరూపః సత్యలోక ప్రబోధకః ।
సత్యాత్మా సత్యదాతా చ సత్యవ్రత పరాయణః ॥
సౌమ్యః సౌమ్యప్రదః సౌమ్యో దక్సౌమ్యః సౌమ్యపాలకః ।
సుగ్రీవాదియుత స్సర్వః సంసారభయ నాశనః ॥
సూత్రాత్మా సూక్ష్మ సంధ్యశ్చ స్థూలః సర్వగతిః పుమాన్ ।
సురభి స్సాగర స్సేతుః సత్యః సత్యపరాక్రమః ॥

శ్లో॥ సత్యగర్భః సత్యసేతుః సిద్ధిస్సుసత్య గోచరః ।
సత్యవాదీ సుకర్మా చ సదానందైక ఈశ్వరః ॥
సిద్ధిః సాధ్యః సుసిద్ధశ్చ సంకల్ప స్సిద్ధి హేతుకః ।
సప్తపాతాళ చరణః సప్తర్షి గణవందితః ॥
సప్తాబ్ధిలంఘనో వీరః సప్తద్వీపోరుమండలః ।
సప్తాంగ రాజ్య సుఖదః సప్తమాతృనిషేవితః ॥
సప్తచ్ఛందో విధిః సప్త సప్తపాతాళ సంశ్రయః ।
సంకర్షణ స్సహస్రాస్యః సహస్రాక్షః సహస్ర పాత్ ॥
హనుమాన్ హర్షదాతా చ హరో హరిర్హ రీశ్వరః ।
క్షుద్రరాక్షస ఘాతీ చ క్షుద్ఘ్నః క్షాంతి దాయకః ॥
అనాదిశ్చా ప్యనంతశ్చ ఆనందోధ్యాత్మ బోధకః ।
ఇంద్ర ఈశోత్తమ శ్చైవ ఉన్మత్త ఋషి బుద్ధిదః ॥
ఋవర్ణో ఋపదో పేత ఐశ్వర్య ఔషధీ ప్రియః ।
ఔషధ శ్చాంశుమాంశ్చైవ అకార స్సర్వకారణః ॥

...

ఇత్యేత ద్రామదూతస్య నామ్నాం చైవ సహస్రకం ।
ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం శ్రద్ధయాన్వితః ॥
పఠనా త్పారనాద్వాపి సర్వసిద్ధి ర్భవే త్ప్రియే ।
మోక్షార్థీలభతే మోక్షం కామార్థీ కామ మాప్నుయాత్ ।
విద్యార్థీ లభతే విద్యాం వేదవ్యాకరణాదికం ।
ఇచ్ఛా కామస్తు కామాదీన్ ధర్మార్థీ ధర్మమక్షయం ।
పుత్రార్థీలభతే పుత్రం చిరాయుస్సహితం పుమాన్ ।
క్షేత్రం చ బహుసస్యం స్యా ద్గావశ్చ బహుదుగ్ధదాః ॥

శ్లో॥ దుస్స్వప్నం చ నృభిర్దృష్టం సుస్వప్న ముపజాయతే ।
దుఃఖౌఘా నశ్యతే తస్య సంపత్తి ర్వర్ధతే చిరం ।
వస్తుచతుర్విధం తస్య భవత్యేవ ననంశయః ।
అశ్వత్థమూలే జపతాం నాస్తి వైరికృతం భయం ।
త్రికాల పఠనాత్తస్య సిద్ధిస్స్యా త్కరసంస్థితా ।
అర్ధరాత్రౌ పఠే ధృత్వా కంఠ దీశే నర శ్శుచిః ।
దశావర్తం పఠే న్మర్త్యః సర్వా న్కామా నవాప్నుయాత్ ।
నిశాన్తే భౌమే న్యగ్రోధమూలే స్థిత్వా విచక్షణః ।
ద శావర్తం పఠే న్మర్త్యః సార్వభౌమః ప్రజాయతే ।
అర్కమూలేర్క వారేతు యోమధ్యాహ్నే శుచిర్జపేత్ ।
చిరాయు స్స సుఖీ పుత్రీ విజయీ జాయతే క్షణాత్ ।
బ్రాహ్మముహూర్తే చోత్థాయ ప్రత్యహం చ పఠేన్నరః ।
యం యం కామయతే కామం లభతే త న్ననంశయః ।
సంగ్రామే సన్నివిష్టానాం వైరి విద్రావణం పరం ।
ఢాకినీ భూత ప్రేతాది గ్రహపీడాహరం తథా ।
జ్వరాపస్మార శమనం యక్ష్మ ప్లీహాది వారణం ।
సర్వసౌఖ్య ప్రదం స్తోత్రం సర్వసిద్ధి ప్రదం తథా ।
సర్వా న్కామా నవాప్నోతి వాయుపుత్ర ప్రసాదతః ।

ఫలశ్రుతి

ఇవ్విధముగ రామభక్తుడగు హనుమంతుని నామ సహస్రమును రెండు కాలములయందుగాని, మూడు కాలముల యందుగాని ప్రతి దినము శ్రద్ధతో పఠించువారలకును, పఠింపచేయువారలకును,

సర్వకార్యములు సిద్ధించును. దేవి! మోక్షార్థి పై సహస్రనామములను బఠించినయెడల మోక్షమును బొందును కాముకుడు తనకోరికను దీర్చుకొనును విద్యార్థియున్నవాడు హనుమత్సహస్రనామ పారాయణముచే విద్యలను పొందును మనస్సులో వాంఛలు గలవాడు పఠించుటచే వాంఛాసిద్ధి నొందును ధర్మార్థి యగునతడు పఠించుటచే అక్షయమైన ధర్మమును పొందును పుత్రార్థియగువాడు పఠించినచో పుత్రప్రాప్తి గలవాడగును క్షేత్రకాముడు క్షేత్రమును పశుకాముడు పశువులను బొందును సహస్రనామ పఠనముచే దుస్స్వప్నములు నశించును మఱియు సమస్త దుఃఖములు తొలగును సకల సంపదలు వృద్ధినొందును. అశ్వత్థ మూలమునందు గూర్చుండి పై సహస్రనామములను బఠించు వారలకు శత్రుక్షయమగును. శత్రుభయము తొలగును త్రికాలముల యందు బఠించువారలకు కార్యసిద్ధి కరతలామలకమై యుండును

రవివారమున రాత్రి మధ్యభాగమున దశావర్తముగ పఠించినచో సర్వార్థసిద్ధిని బొందును మంగళవారమున తెల్లవారు సమయమున పఠించినో సార్వభౌముడగును ఆదివారమున జిల్లేడు చెట్టుమొదట నుండి పై సహస్రనామములను పఠించినచో దీర్ఘాయుష్మంతుడును, పుత్రవంతుడును జయముగలవాడు నగును బ్రాహ్మముహూర్తమున లేచి దీనిని పఠించినవారలకు సమస్తమయిన యభీష్టములు సిద్ధించును యుద్ధము చేయుచున్నవారలు పఠించినచో శత్రువులు పారిపోవుదురు మఱియు గ్రహబాధలు తొలగును సహస్రనామ పారాయణము వలన జ్వరాపస్మార పాండు క్షయాది సర్వరోగములు నివారణమగును ఇంతియేకాక హనుమదనుగ్రహమువలన సర్వసౌఖ్యములు గలుగును సర్వము సిద్ధించును సర్వ కామములు ఫలించును శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ ఆంజనేయ సహస్ర నామావళి !

ఓం ఓంకార నమో రూపాయనమః
ఓం ఓంనమో రూపపాలకాయ నమః
ఓం ఓంకార మయాయ నమః
ఓం ఓంకార కృతే నమః
ఓం ఓంకారాత్మనే నమః
ఓం సనాతనాయ నమః
ఓం బ్రహ్మణే నమః
ఓం బ్రహ్మమయాయ నమః
ఓం బ్రహ్మజ్ఞానినే నమః
ఓం బ్రహ్మస్వరూపవిదే నమః
ఓం కపీశాయ నమః
ఓం కపినాథాయ నమః
ఓం కపినాథ నృపాలకాయ నమః
ఓం కపినాథ ప్రియాయ నమః
ఓం కాలాయ నమః
ఓం కపినాథ వ్యఘూతకాయ నమః
ఓం కపినాథ శోకహర్త్రే నమః
ఓం కపిభర్త్రే నమః
ఓం కపీశ్వరాయ నమః
ఓం కపిజీవనదాత్రే నమః
ఓం కపిమూర్తయే
ఓం కపిర్భృతాయ నమః
ఓం కాలత్మనే నమః
ఓం కాలరూపిణే నమః
ఓం కాలకాలాయ నమః
ఓం కాలభుతే నమః
ఓం కాలజ్ఞానినే నమః
ఓం కాలకర్త్రే నమః
ఓం కాలహానయే నమః
ఓం కలానిధయే నమః
ఓం కలానిధిప్రియాయ నమః
ఓం కర్త్రే నమః
ఓం కలానిధి సమప్రభాయ నమః
ఓం కలాపినే నమః
ఓం కలపాత్రయే నమః
ఓం కేశత్రాత్రే నమః
ఓం కీశాయతయే నమః
ఓం కమలాపతి ప్రియాయై నమః
ఓం కాకస్వరఘ్నాయ నమః
ఓం కులపాలకాయ నమః
ఓం కులభర్త్రే నమః
ఓం కులత్రాత్రే నమః
ఓం కులాచారపరాయణాయ నమః
ఓం కాశ్యపాహ్లాదకాయ నమః
ఓం కాకధ్వంసినే నమః
ఓం కర్మకృతాయతయే నమః
ఓం కృష్ణాయ నమః
ఓం కృష్ణస్తుతయే నమః
ఓం కృష్ణ కృష్ణరూపాయ నమః
ఓం మహాత్మవతే నమః

ఓం కృష్ణనేత్రే నమః
ఓం కృష్ణభర్త్రే నమః
ఓం కపీశాయ నమః
ఓం క్రోధవతే నమః
ఓం కపయే నమః
ఓం కాలారాతయే నమః
ఓం కుబేరాయ నమః
ఓం కుబేర వనపాలకాయ నమః
ఓం కుబేరధనదాత్రే నమః
ఓం కౌసల్యానంద జీవనాయ నమః
ఓం కౌసలేశ ప్రియాయ నమః
ఓం కేతవే నమః
ఓం కపాలినే నమః
ఓం కాపాలికాయ నమః
ఓం కారుణ్యాయ నమః
ఓం కరుణారూపాయ నమః
ఓం కరుణానిధి విగ్రహాయ నమః
ఓం కారుణ్యకర్త్రే నమః
ఓం దాత్రే నమః
ఓం కపయే నమః
ఓం కావ్యాయ నమః
ఓం కృతాంతకాయ నమః
ఓం కూర్మాయ నమః
ఓం కూర్మపతయే నమః
ఓం కూర్మభర్త్రే నమః
ఓం కూర్మాన్యప్రేమవతే నమః
ఓం కుక్కుటాయ నమః
ఓం కుక్కుటాహార్యాయ నమః
ఓం కుంజహాయ నమః
ఓం కపిలాననాయ నమః
ఓం కుంజరాయ నమః
ఓం కలభాయ నమః
ఓం కేకినాదజితే నమః
ఓం కల్పజీవనాయ నమః
ఓం కల్పాంతవాసినే నమః
ఓం కల్పాంతరాత్రే నమః
ఓం కల్పవిబోధకాయ నమః
ఓం కలభాయ నమః
ఓం కలహాస్త్రాయ నమః
ఓం కంపాయ నమః
ఓం కంపపతయే నమః
ఓం కర్మఫలప్రదాయ నమః
ఓం కర్మణే నమః
ఓం కమనీయాయ నమః
ఓం కలాపవతే నమః
ఓం కమలాననబంధాయ నమః
ఓం కమలానన పూజకాయ నమః
ఓం కమలాననసేవినే నమః
ఓం కమలానన మానితాయ నమః
ఓం కమలానన ప్రియాయ నమః
ఓం కంబవే నమః
ఓం కంబుకంఠాయ నమః
ఓం కామదుహే నమః
ఓం కింజల్కా రూపిణే నమః

ఓం ఖంజల్ప్యాయ నమః
ఓం ఖంజల్ప్య వివాసకాయ నమః
ఓం ఖగనాథ ప్రియాయ నమః
ఓం ఖడ్గినే నమః
ఓం ఖగనాథ ప్రహారకాయ నమః
ఓం ఖగనాథ సమ్పూజ్యాయ నమః
ఓం ఖగనాథ ప్రబోధకాయ నమః
ఓం ఖగనాథ సుపూజ్యాయ నమః
ఓం ఖరధ్వంసినే నమః
ఓం ఖరాంతకాయ నమః
ఓం ఖరారిప్రియ బంధవే నమః
ఓం ఖరార్దనాయ నమః
ఓం ఖడ్గహస్తాయ నమః
ఓం ఖడ్గధరాయ నమః
ఓం ఖడ్గపాణయే నమః
ఓం ఖడ్గపాయ నమః
ఓం ఖంజరీట ప్రియాయ నమః
ఓం ఖంజాయ నమః
ఓం ఖంజత్రాత్రే నమః
ఓం ఖమూర్తిమతే నమః
ఓం ఖేచరాయ నమః
ఓం ఖేచరత్రాత్రే నమః
ఓం ఖేచరాత్మనే నమః
ఓం ఖరాంజితే నమః
ఓం ఖంజరీట పతయే నమః
ఓం పూజ్యాయ నమః
ఓం ఖంజరీట చంచలాయ నమః
ఓం ఖద్యోతబంధవేనమః
ఓం ఖద్యోతాంతాయ నమః
ఓం ఖద్యోతప ప్రియాయ నమః
ఓం గరుత్మతే నమః
ఓం గరుడాయ నమః
ఓం గోప్యాయ నమః
ఓం గరుత్మద్గర్వహారకాయ నమః
ఓం గర్విష్ఠాయ నమః
ఓం గర్వహర్త్రే నమః
ఓం గర్వఘ్నే నమః
ఓం గర్వనాశకాయ నమః
ఓం గర్వాయ నమః
ఓం గుణప్రియాయ నమః
ఓం గౌడాయ నమః
ఓం గుణసేవినే నమః
ఓం గుణాన్వితాయ నమః
ఓం గుణత్రాత్రే నమః
ఓం గుణరతాయ నమః
ఓం గుణవతీ ప్రియాయ నమః
ఓం గుణినే నమః
ఓం గణేశాయ నమః
ఓం గణపాత్రే నమః
ఓం గణరూపాయ నమః
ఓం గణప్రియాయ నమః
ఓం గంభీరాయ నమః
ఓం గుణాకరాయ నమః
ఓం గరిష్ఠే నమః

ఓం గరిమ్నవరాయ నమః
ఓం గణార్చ్యాయ నమః
ఓం గణహారాయ నమః
ఓం గణదాయ నమః
ఓం గణసేవితాయ నమః
ఓం గణేశాయ నమః
ఓం గనయ్యాత్రే నమః
ఓం గర్జితాయ నమః
ఓం గణాధిపాయ నమః
ఓం గంధమాదనహర్త్రే నమః
ఓం గంధమాదన పూజకాయ నమః
ఓం గంధమాదన సేవినే నమః
ఓం గంధమాదన రూపధృతే నమః
ఓం గురవే నమః
ఓం గురుప్రియాయ నమః
ఓం గౌరాయ నమః
ఓం గురుసేవ్యాయ నమః
ఓం గురూత్కృతాయ నమః
ఓం గురుగీతాపరాయ నమః
ఓం గీతాయ నమః
ఓం గీతవిద్యాగురవే నమః
ఓం గురవే నమః
ఓం గీతప్రియాయ నమః
ఓం గీతరతాయ నమః
ఓం గీతజ్ఞాయ నమః
ఓం గీతవతే నమః
ఓం గాయత్రీజాపకాయ నమః
ఓం గోష్ఠాయ నమః నమః
ఓం గోష్ఠదేవాయ నమః
ఓం గోష్ఠపాయ నమః
ఓం గోహారాయ నమః
ఓం గోపదాయ నమః
ఓం గోష్ఠాయ నమః
ఓం గోపీవల్లభవత్సలాయ నమః
ఓం గోపీజన ప్రియబంధవే నమః
ఓం గంధపాయ నమః
ఓం గంధపూజకాయ నమః
ఓం గోమృదీకృత వారాశయే నమః
ఓం గోవిందాయ నమః
ఓం గోవలంధకాయ నమః
ఓం గోవర్ధనధరాయ నమః
ఓం గర్వ్యాయ నమః
ఓం గోవర్ధనప్రపూజకాయ నమః
ఓం గంధర్వాయ నమః
ఓం గంధర్వరతాయ నమః
ఓం గంధర్వానందనందితాయ నమః
ఓం గంధాయ నమః
ఓం గదాధరాయ నమః
ఓం గుప్తాయ నమః
ఓం గదాయూయ నమః
ఓం గుహ్యేశ్వరాయ నమః
ఓం గిరిజాపూజకాయ నమః
ఓం గిరే నమః
ఓం గీర్వాణాయ నమః

ఓం గోష్పతయే నమః
ఓం గిరయే నమః
ఓం గిరిప్రియాయ నమః
ఓం గర్వ్యాయ నమః
ఓం గర్వహాయ నమః
ఓం గర్వనాశకాయ నమః
ఓం గభస్తిగ్రాహకాయ నమః
ఓం గ్రాహ్యాయ నమః
ఓం గ్రాసదాత్రే నమః
ఓం గ్రహేశ్వరాయ నమః
ఓం గ్రహాయ నమః
ఓం గ్రహేశపాయ నమః
ఓం గ్రాహాయ నమః
ఓం గ్రహదోషవినాశకాయ నమః
ఓం గ్రహారూఢాయ నమః
ఓం గ్రహపతయే నమః
ఓం గ్రహేశాయ నమః
ఓం గ్రహణాధిపాయ నమః
ఓం గోలాఢ్యాయ నమః
ఓం గవ్యాయ నమః
ఓం గవేష్యాయ నమః
ఓం గవాక్షమోక్షదాయ నమః
ఓం గణాయ నమః
ఓం గమ్యాయ నమః
ఓం గుణదాత్రే నమః
ఓం గరుడధ్వజవల్లభాయ నమః
ఓం గేహాయ నమః
ఓం గేహప్రదాయ నమః
ఓం గమ్యాయ నమః
ఓం గీతాగానపరాయణాయ నమః
ఓం గహ్వరాయ నమః
ఓం గహ్వరత్రాత్రే నమః
ఓం గర్గాయ నమః
ఓం గర్గాశ్రయపరాయ నమః
ఓం గర్గప్రియాయ నమః
ఓం గర్గరతాయ నమః
ఓం గౌతమాయ నమః
ఓం గౌతమప్రదాయ నమః
ఓం గంగాహ్వాయినే నమః
ఓం గయానాథాయ నమః
ఓం గయాపిండప్రదాయకాయ నమః
ఓం గౌతమీతీర్థచారిణే నమః
ఓం గౌతమీతీర్థపూజకాయ నమః
ఓం గగణేంద్రాయ నమః
ఓం గణత్రాత్రే నమః
ఓం గ్రంథదాయ నమః
ఓం గ్రంథకారకాయ నమః
ఓం ఘనాంగాయ నమః
ఓం ఘాతకాయ నమః
ఓం ఘోరాయ నమః
ఓం ఘోరరూపిణే నమః
ఓం ఘనప్రదాయ నమః
ఓం ఘోరదంష్ట్రాయ నమః
ఓం ఘోరనఖాయ నమః

ఓం ఘోరరాక్షసఘాతినే నమః
ఓం ఘోరరూపిణే నమః
ఓం ఘదర్పఘ్నే నమః
ఓం ఘర్మాయ నమః
ఓం ఘర్మప్రదాయ నమః
ఓం ఘర్మరూపిణే నమః
ఓం ఘనాగనాయ నమః
ఓం ఘనధ్వనిరతాయ నమః
ఓం ఘంటావాద్యప్రియాయ నమః
ఓం ఘృణాకరాయ నమః
ఓం ఘౌఘాయ నమః
ఓం ఘనస్వనాయ నమః
ఓం ఘూర్ణాయ నమః
ఓం ఘూర్ణితపనాలయాయ నమః
ఓం ఙకారాయ నమః
ఓం ఙప్రదాయ నమః
ఓం ఙంతాయ నమః
ఓం చంద్రికామోదమోదకాయ నమః
ఓం చంద్రరూపాయ నమః
ఓం చంద్రవంద్యాయ నమః
ఓం చంద్రాత్మనే నమః
ఓం చంద్రపూజకాయ నమః
ఓం చంద్రప్రేష్ఠే నమః
ఓం చంద్రబింబాయ నమః
ఓం చామరప్రియాయ నమః
ఓం చంచలాయ నమః
ఓం చంద్రవక్త్రాయ నమః
ఓం చకోరాక్షాయ నమః
ఓం చంద్రనేత్రాయ నమః
ఓం చతుర్భుజాయ నమః
ఓం చంచలాత్మనే నమః
ఓం చరాయ నమః
ఓం చలత్ఖంజనలోచనాయ నమః
ఓం చిద్రూపాయ నమః
ఓం చిన్మహినాయ నమః
ఓం చలచిత్తచిరార్చితాయ నమః
ఓం చిదానందాయ నమః
ఓం చితాయ నమః
ఓం చైత్రాయ నమః
ఓం చైత్రసంత్యపాలకాయ నమః
ఓం ఛత్రాయ నమః
ఓం ఛత్రప్రదాయ నమః
ఓం ఛత్రిణే నమః
ఓం ఛత్రరూపిణే నమః
ఓం ఛదాంఛదాయ నమః
ఓం ఛలఘ్నే నమః
ఓం ఛలదాయ నమః
ఓం ఛాత్రాయ నమః
ఓం ఛిన్నఘాతినే నమః
ఓం క్షపాకరాయ నమః
ఓం ఛద్మరూపిణే నమః
ఓం ఛద్మహారిణే నమః
ఓం ఛతయే నమః
ఓం ఛలతరవే నమః

ఓం ఛాయాతరద్యుతయే నమః
ఓం ఛందసే నమః
ఓం ఛందవిద్యావినోదకాయ నమః
ఓం ఛిన్నా రాతయే నమః
ఓం ఛిన్న పాపాయ నమః
ఓం ఛందవారణ నాశకాయ నమః
ఓం ఛందసే నమః
ఓం ఛత్రసానాయ నమః
ఓం ఛిప్రాయ నమః
ఓం ఛనవాయ నమః
ఓం ఛనయాాయ నమః
ఓం క్షమినే నమః
ఓం క్షమాకారాయ నమః
ఓం క్షమాలంధాయ నమః
ఓం క్షపావతి ప్రపూజకాయ నమః
ఓం ఛలఘాతినే నమః
ఓం ఛిద్రహారిణే నమః
ఓం ఛిదాన్వేషణ పాలకాయ నమః
ఓం జనాయ నమః
ఓం జనార్ధనాయ నమః
ఓం జేత్రే నమః
ఓం జితారయే నమః
ఓం జితసంగరాయ నమః
ఓం జితమృత్యవే నమః
ఓం జరాతీతాయ నమః
ఓం జనార్దనప్రియాయాయ నమః
ఓం జయాాయ నమః
ఓం జయదాయ నమః
ఓం జయకీర్తి నమః
ఓం జయస్థాత్రే నమః
ఓం జయప్రియాయాయ నమః
ఓం జితేంద్రియాయాయ నమః
ఓం జితారాతయే నమః
ఓం జితేంద్రియప్రియాయాయ నమః
ఓం జయినే నమః
ఓం జగదానందదాత్రే నమః
ఓం జగదానందకారకాయ నమః
ఓం జగద్వంద్యాయ నమః
ఓం జగజ్జీవాయ నమః
ఓం జగతామువకారకాయ నమః
ఓం జగద్ధాత్రే నమః
ఓం జగద్ధారిణే నమః
ఓం జగద్బీజాయ నమః
ఓం జగత్పిత్రే నమః
ఓం జగత్పతిప్రియాయాయ నమః
ఓం జిష్ణవే నమః
ఓం జిష్ణుజితే నమః
ఓం జిష్ణురక్షకాయ నమః
ఓం జిష్ణువంద్యాయ నమః
ఓం జిష్ణుపూజ్యాయ నమః
ఓం జిష్ణుమూర్తి విభూషితాయ నమః
ఓం జిష్ణుప్రియాయాయ నమః
ఓం జిష్ణురతాయ నమః
ఓం జిష్ణులోకాభినాదకాయ నమః

ఓం జయాయ నమః
ఓం జయప్రదాయ నమః
ఓం జాయాయ నమః
ఓం జాయకాయ నమః
ఓం జయజాడ్య ఘ్నే నమః
ఓం జయప్రియాయ నమః
ఓం జనానందాయ నమః
ఓం జనదాయ నమః
ఓం జనజీవనాయ నమః
ఓం జయకుందాయ నమః
ఓం జపాపుష్పవల్లభాయ నమః
ఓం జయపూజకాయ నమః
ఓం జాడ్యహర్త్రే నమః
ఓం జాడ్యదాత్రే నమః
ఓం జాడ్యకర్త్రే నమః
ఓం జడప్రియాయ నమః
ఓం జగన్నేత్రే నమః
ఓం జగన్నాథాయ నమః
ఓం జగదీశాయ నమః
ఓం జనేశ్వరాయ నమః
ఓం జగన్మంగళదాయ నమః
ఓం జీవాయ నమః
ఓం జగత్పావనపావనాయ నమః
ఓం జగత్త్రాణాయ నమః
ఓం జగత్ప్రాణాయ నమః
ఓం జానకీపతి వత్సలాయ నమః
ఓం జానకీపతి పూజ్యాయ నమః
ఓం జానకీపతి సేవకాయ నమః
ఓం జానకీ శోకహారిణే నమః
ఓం జానకీదుఃఖ భంజనాయ నమః
ఓం యజుర్వేదాయ నమః
ఓం యజుర్వక్త్రే నమః
ఓం యజుఃపాఠప్రియవ్రతినే నమః
ఓం ఝిన్నవే నమః
ఓం ఝిన్నరతాయ నమః
ఓం ఝిన్నధాత్రే నమః
ఓం ఝిన్నవినాశనాయ నమః
ఓం ఝిన్నఘ్నే నమః
ఓం ఝిన్నహర్త్రే నమః
ఓం ఝిన్నరాక్షస ఘాతకాయ నమః
ఓం యత్యగ్రగణ్యాయ నమః
ఓం యతివరదాయకాయ నమః
ఓం ఝుంఝురాయ నమః
ఓం ఝుర్జనవహాయ నమః
ఓం ఝుంఝూనాదవిషేవితాయ నమః
ఓం ఝుల్లీరవస్వనాయ నమః
ఓం ఞంతాయ నమః
ఓం ఞవర్ణాయ నమః
ఓం ఞనతాయ నమః
ఓం ఞదాయ నమః
ఓం టకారాదయే నమః
ఓం టకారాంతాయ నమః
ఓం టవర్ణాయ నమః
ఓం టప్రపూజకాయ నమః

ఓం ట్ఠభాయ నమః
ఓం ట్ఠభరతాయ నమః
ఓం ట్ఠభప్రియవత్సలాయ నమః
ఓం ఠకారవర్ణ నిలయాయ నమః
ఓం ఠకార్ణవ వాసితాయ నమః
ఓం ఠకారపీఠనిరతాయ నమః
ఓం ఠకారప్రియదర్శకాయ నమః
ఓం డమరుధ్వనిరతాయ నమః
ఓం డణాయ నమః
ఓం డంబిప్రేణహారకాయ నమః
ఓం డాకినీవరదాత్రే నమః
ఓం డాకినీ భయనాశనాయ నమః
ఓం డిండిమధ్వనికర్త్రే నమః
ఓం డింభాయ నమః
ఓం డింభతరోతారాయ నమః
ఓం ఢక్కాయ నమః
ఓం ఢక్కానవాయ నమః
ఓం ఢక్కావాద్యాయ నమః
ఓం ఢక్కా మహోత్సవాయ నమః
ఓం ణంతాయ నమః
ఓం ణాంతాయ నమః
ఓం ణవర్ణాయ నమః
ఓం ణసేవ్యాయ నమః
ఓం ణప్రపూజకాయ నమః
ఓం తంత్రిణే నమః
ఓం తంత్రప్రియాయ నమః
ఓం తల్ప్యాయ నమః
ఓం తంత్రశాలే నమః
ఓం తంత్రవాదకాయ నమః
ఓం తంత్రపూజ్యాయ నమః
ఓం తంత్రకరాయ నమః
ఓం తంత్రవిద్యావిశారదాయ నమః
ఓం తంత్రమంత్రజ్ఞానినే నమః
ఓం తంత్రధారకాయ నమః
ఓం తంత్రవాహకాయనమః
ఓం తంత్రనేత్రే నమః
ఓం తంత్రకర్త్రే నమః
ఓం తంత్రయంత్రవరప్రదాయ నమః
ఓం తంత్రదాయ నమః
ఓం తంత్రదాత్రే నమః
ఓం తంత్రహాయ నమః
ఓం తంత్రదాయకాయ నమః
ఓం తత్త్వదాత్రే నమః
ఓం తత్త్వజ్ఞాయ నమః
ఓం తత్త్వాయ నమః
ఓం తత్త్వప్రకాశకాయ నమః
ఓం తంత్రదాయై నమః
ఓం తపనాయ నమః
ఓం తల్ప్యాయ నమః
ఓం తలాతలవాసకాయ నమః
ఓం తపసే నమః
ఓం తపఃప్రియాయ నమః
ఓం తపస్త్రయాయ నమః
ఓం తపస్వినే నమః

ఓం తపఃపతయే నమః
ఓం తపస్వినే నమః
ఓం తపోజ్ఞాత్రే నమః
ఓం తపతాముపకారాయ నమః
ఓం తపసే నమః
ఓం తపోవ్రతాయ నమః
ఓం తాపినే నమః
ఓం తాపదాయ నమః
ఓం తాపహారకాయ నమః
ఓం తపస్పృద్ధయే నమః
ఓం తపోబుద్ధయే నమః
ఓం తపోనిధయే నమః
ఓం తపఃప్రభవే నమః
ఓం తీర్థాయ నమః
ఓం తీర్థరతాయ నమః
ఓం తీవ్రాయ నమః
ఓం తీర్థవాసినే నమః
ఓం తీర్థదాయ నమః
ఓం తీర్థపాయ నమః
ఓం తీర్థకృతే నమః
ఓం తీర్థస్వామినే నమః ౫౦౦
ఓం తీర్థవిరోధకాయ నమః
ఓం తీర్థసేవినే నమః
ఓం తీర్థపతయే నమః
ఓం తీర్థవ్రతపరాయణాయ నమః
ఓం త్రిదోషఘ్నే నమః
ఓం త్రినేత్రాయ నమః
ఓం త్రినేత్రప్రియపాలకాయ నమః
ఓం త్రినేత్ర ప్రియదాసాయ నమః
ఓం త్రినేత్ర ప్రియపూజకాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః
ఓం త్రిపాదూర్ధ్వాయ నమః
ఓం తరుణయే నమః
ఓం తారుణయే నమః
ఓం తపసే నమః
ఓం తమోరూపిణే నమః
ఓం తమోధ్వంసినే నమః
ఓం తమసే నమః
ఓం తమోఘాతకాయ నమః
ఓం తమోద్వ్యుతే నమః
ఓం తామసాయ నమః
ఓం తప్త్రాయ నమః
ఓం తమోమాలినే నమః
ఓం తమోంతకాయ నమః
ఓం తమోహృతే నమః
ఓం తమఃకృతే నమః
ఓం తామ్రాయ నమః
ఓం తామ్రాష్టగుణప్రదాయ నమః
ఓం తైజసాయ నమః
ఓం తేజోమూర్తయే నమః
ఓం తేజఃప్రతిపాలకాయ నమః
ఓం తరుణాయ నమః
ఓం తర్కవిద్యాజ్ఞై నమః
ఓం తర్కశాస్త్రవిశారదాయ నమః

ఓం తిమింగిలాయ నమః
ఓం తత్త్వవక్త్రే నమః
ఓం తత్త్వదాత్రే నమః
ఓం తత్త్వవిదే నమః
ఓం తత్త్వదర్శినే నమః
ఓం తత్త్వగామినే నమః
ఓం తత్త్వభుజే నమః
ఓం తత్త్వవాహనాయ నమః
ఓం త్రిదివాయ నమః
ఓం త్రిదివేశాయ నమః
ఓం త్రికాలాయ నమః
ఓం తమిస్రఘ్నే నమః
ఓం స్థాణవే నమః
ఓం స్థాణుప్రియాయ నమః
ఓం స్థాణువర్త్యత్రవానకాయ నమః
ఓం దయాసింధవే నమః
ఓం దయారూపాయ నమః
ఓం దయానిధయే నమః
ఓం దయాపరాయ నమః
ఓం దయామూర్తయే నమః
ఓం దయాదాత్రే నమః
ఓం దయాఢ్యై నమః
ఓం దానపరాయణాయ నమః
ఓం దేవేశాయ నమః
ఓం దేవదాయ నమః
ఓం దేవాయ నమః
ఓం దేవరాజాధిపాలకాయ నమః

ఓం దీనబంధవే నమః
ఓం దీనత్రాత్రే నమః
ఓం దీనోద్ధారణాయ నమః
ఓం దివ్యదృశే నమః
ఓం దివ్యదేహాయ నమః
ఓం దివ్యరూపాయ నమః
ఓం దివ్యాసనవివానకాయ నమః
ఓం దీర్ఘకేశాయ నమః
ఓం దీర్ఘపుచ్ఛాయ నమః
ఓం దీర్ఘమూత్రాయ నమః
ఓం దీర్ఘభుజే నమః
ఓం దీర్ఘదర్శినే నమః
ఓం దీర్ఘబాహవే నమః
ఓం దీర్ఘసాయ నమః
ఓం దానవారయే నమః
ఓం దరిద్రారయే నమః
ఓం దైత్యారయే నమః
ఓం దస్యుఖండనాయ నమః
ఓం దంష్ట్రిణే నమః
ఓం దండినే నమః
ఓం దండధరాయ నమః
ఓం దండ్యాయ నమః
ఓం దండప్రదాయకాయ నమః
ఓం దామోదరప్రియాయ నమః
ఓం దత్తాత్రేయపూజనతత్పరాయ నమః
ఓం దర్భ్యై నమః
ఓం దలవలయే నమః

ఓం దర్ద్వే నమః
ఓం దద్రురోగవినాశకాయ నమః
ఓం దర్మ్యాయ నమః
ఓం ధర్మాధిపాయ నమః
ఓం ధర్మిణే నమః
ఓం ధర్మశాస్త్రపరాయణాయ నమః
ఓం ధర్మాత్మనే నమః
ఓం ధర్మనేత్రే నమః
ఓం ధర్మధృతే నమః
ఓం ధర్మధారకాయ నమః
ఓం ధర్మధ్వజాయ నమః
ఓం ధర్మమూర్తయే నమః
ఓం ధర్మరాజ్రాసకాయ నమః
ఓం ధాత్రే నమః
ఓం ధ్యేయాయ నమః
ఓం ధనాయ నమః
ఓం ధన్యాయ నమః
ఓం ధనదాయ నమః
ఓం ధనపాయ నమః
ఓం ధనినే నమః
ఓం ధనదత్రాణకర్త్రే నమః
ఓం ధనపతిప్రతిపాలకాయ నమః
ఓం ధరణీధరప్రియాయ నమః
ఓం ధన్వినే నమః
ఓం ధనుష్మతే నమః
ఓం ధనధారకాయ నమః
ఓం ధన్వినవత్సలాయ నమః
ఓం ధీరాయ నమః
ఓం ధాత్ర్య మోదప్రమోదకాయ నమః
ఓం ధాత్రీశవరదాత్రే నమః
ఓం ధాత్రీశప్రతిపూజకాయ నమః
ఓం ధాత్రాత్మనే నమః
ఓం ధరానాథాయ నమః
ఓం ధరనాథ ప్రమోదకాయ నమః
ఓం ధర్మిష్ఠాయ నమః
ఓం ధర్మకేతవే నమః
ఓం ధవలాయ నమః
ఓం ధవలప్రియాయ నమః
ఓం ధవలా చలవాసినే నమః
ఓం ధేనుదాయ నమః
ఓం ధేనుపాయ నమః
ఓం ధ్వనినే నమః
ఓం ధ్వనిరూపాయ నమః
ఓం ధ్వనిప్రాణాయ నమః
ఓం ధ్వనయే నమః
ఓం ధర్మప్రబోధకాయ నమః
ఓం ధర్మాధ్యక్షాయ నమః
ఓం ధ్వజాయ నమః
ఓం ధూమ్రాయ నమః
ఓం ధాతురాయ నమః
ఓం ధీవిరోధకాయ నమః
ఓం నారాయణాయ నమః
ఓం నరాయ నమః
ఓం నేత్రే నమః

ఓం నదీశాయ నమః
ఓం నరవానరాయ నమః
ఓం నదీసంక్రమణాయ నమః
ఓం నాట్యాయ నమః
ఓం నాట్యవేత్రే నమః
ఓం నటప్రియాయ నమః
ఓం నారాయణాత్మకాయ నమః
ఓం నందినే నమః
ఓం నందిభృంగిగణాధిపాయ నమః
ఓం నందికేశ్వర వర్ష్మనే నమః
ఓం నందికేశ్వర పూజకాయ నమః
ఓం నరసింహాయ నమః
ఓం నటాయ నమః
ఓం నర్మిణే నమః
ఓం నఖయుద్ధ విశారదాయ నమః
ఓం నఖాయుధాయ నమః
ఓం నలాయ నమః
ఓం నీలాయ నమః
ఓం నలనీల ప్రమోదకాయ నమః
ఓం నవద్వారం పురాధారాయ నమః
ఓం నవద్వార పురాతనాయ నమః
ఓం నరనారాయణస్తుత్యాయ నమః
ఓం నఖనాథమహేశ్వరాయ నమః
ఓం నఖదంష్ట్రాయుధాయ నమః
ఓం నిత్యాయ నమః
ఓం నిరాకారాయ నమః
ఓం నిరంజనాయ నమః
ఓం నిష్కళంకాయ నమః
ఓం నిరవద్యాయ నమః
ఓం నిర్మలాయ నమః
ఓం నిర్మమాయ నమః
ఓం నగాయ నమః
ఓం నగర గ్రామపాలాయ నమః
ఓం నిరంతర నగారిపాయ నమః
ఓం నాగకన్యా భయధ్వంసినే నమః
ఓం నాగారిప్రియ నాగరాయ నమః
ఓం పీతాంబరాయ నమః
ఓం పద్మనాభాయ నమః
ఓం పుండరీకాక్ష పావనాయ నమః
ఓం పద్మాక్షాయ నమః
ఓం పద్మపత్రాక్షాయ నమః
ఓం పద్మాసన ప్రపూజకాయ నమః
ఓం పద్మమాలినే నమః
ఓం పద్మాసరాయ నమః
ఓం పద్మపూజనతత్పరాయ నమః
ఓం పద్మపాణయే నమః
ఓం పద్మపాదాయ నమః
ఓం పుండరీకాక్ష పావనాయ నమః
ఓం పావనాయ నమః
ఓం పవనాత్మనే నమః
ఓం పవనాత్మజ పాపఘ్నే నమః
ఓం పరాయ నమః
ఓం పరతరాయ నమః
ఓం పద్మాయ నమః

ఓం పరమాయ నమః
ఓం పరమాత్మకాయ నమః
ఓం పీతాంబర ప్రియాయ నమః
ఓం ప్రేమ్ణే నమః
ఓం ప్రేమదాయ నమః ౭౦౦
ఓం ప్రేమపాలకాయ నమః
ఓం ప్రౌఢాయ నమః
ఓం ప్రౌఢతరాయ నమః
ఓం ప్రేతదోషఘ్నే నమః
ఓం ప్రేతనాశకాయ నమః
ఓం ప్రభంజనాన్వయాయ నమః
ఓం పంచపంచారవను ప్రియాయ నమః
ఓం పన్నగారయే నమః
ఓం ప్రతాపినే నమః
ఓం ప్రసన్నజ్వరదోషఘ్నే నమః
ఓం పరాభివారశమనాయ నమః
ఓం పరసైన్యవినాశకాయ నమః
ఓం ప్రతివాది ముఖ స్తంభనాయ నమః
ఓం పురాధారాయ నమః
ఓం పురారిసుతే నమః
ఓం పరాజితాయ నమః
ఓం పరబ్రహ్మణే నమః
ఓం పరాత్పర పరాత్పరాయ నమః
ఓం పాతాళగాయ నమః
ఓం పురాణాయ నమః
ఓం పురాతన ప్లవంగమాయ నమః
ఓం పురాణ పురుషాయ నమః

ఓం పూజ్యాయ నమః
ఓం పురుషార్థ ప్రపూరకాయ నమః
ఓం ప్లవంగేశాయ నమః
ఓం పలాశాయ నమః
ఓం పృథుకాయ నమః
ఓం పృథివీపతయే నమః
ఓం పుణ్యశీలాయ నమః
ఓం పుణ్యరాశయే నమః
ఓం పుణ్యాత్మనే నమః
ఓం పుణ్యపాలకాయ నమః
ఓం పుణ్యకీర్తయే నమః
ఓం పుణ్యగీతయే నమః
ఓం ప్రాణదాయ నమః
ఓం ప్రాణపోషకాయ నమః
ఓం ప్రవీణాయ నమః
ఓం ప్రసన్నాయ నమః
ఓం పార్థధ్వజనివాసకాయ నమః
ఓం పింగకేశాయ నమః
ఓం పింగరోమ్ణే నమః
ఓం ప్రణవాయ నమః
ఓం పింగళప్రణాయ నమః
ఓం పరాశరాయ నమః
ఓం పాపహర్త్రే నమః
ఓం ఓం పిప్పలాశ్రయసిద్ధిదాయ నమః
ఓం పుణ్యశ్లోకపురాతీతాయ నమః
ఓం ప్రథమాయ నమః
ఓం పురుషాయ నమః

ఓం పుంసే నమః
ఓం పురాధరాయ నమః
ఓం ప్రత్యక్షాయ నమః
ఓం పరమేష్ఠినే నమః
ఓం పితామహాయ నమః
ఓం ఫుల్లారవిందవదనాయ నమః
ఓం ఫుల్లోత్కమలలోచనాయ నమః
ఓం ఫూత్కారాయ నమః
ఓం ఫూత్కారాయ నమః
ఓం ఫురేయ నమః
ఓం ఫాదమంత్రపరాయణాయ నమః
ఓం స్ఫటికాద్రినివాసినే నమః
ఓం ఫుల్లేందీవరలోచనాయ నమః
ఓం వాయురూపిణే నమః
ఓం వాయుసుతాయ నమః
ఓం వాయ్వాత్మనే నమః
ఓం వామనాశకాయ నమః
ఓం వనాయ నమః
ఓం వనచరాయ నమః
ఓం వాలాయ నమః
ఓం వాలత్రాత్రే నమః
ఓం బాలకాయ నమః
ఓం విశ్వేశాయ నమః
ఓం విశ్వనాథాయ నమః
ఓం విశ్వాత్మనే నమః
ఓం విశ్వపాలకాయ నమః
ఓం విశ్వధాత్రే నమః
ఓం విశ్వకర్త్రే నమః
ఓం విశ్వనేత్రే నమః
ఓం విశాంపతయే నమః
ఓం విమలాయ నమః
ఓం విమలజ్ఞానాయ నమః
ఓం విమలానందదాయకాయ నమః
ఓం విమలోత్పలవక్త్రాయ నమః
ఓం విమలాత్మనే నమః
ఓం విలాసస్మృతే నమః
ఓం బిందుమాధవ పూజ్యాయ నమః
ఓం బిందుమాధవ సేవకాయ నమః
ఓం బీజాయ నమః
ఓం వీందాయ నమః
ఓం బీజహారిణే నమః
ఓం బీజప్రదాయ నమః
ఓం విభవే నమః
ఓం విజయాయ నమః
ఓం బీజకర్త్రే నమః
ఓం విభూతయే నమః
ఓం భూతిదాయకాయ నమః
ఓం విశ్వవంద్యాయ నమః
ఓం విశ్వగమ్యాయ నమః
ఓం విశ్వహర్త్రే నమః
ఓం విరాట్తనవే నమః ౮౦౦
ఓం వాలకర హతారాతయే నమః
ఓం వాసుదేవాయ నమః
ఓం వినప్రదాయ నమః

ఓం బ్రహ్మపుచ్ఛాయ నమః
ఓం బ్రహ్మపరాయ నమః
ఓం వానరాయనమః
ఓం వానరేశ్వరాయ నమః
ఓం బలిబంధనకృతే నమః
ఓం విశ్వతేజసే నమః
ఓం విశ్వప్రతిష్ఠితాయ నమః
ఓం విభోక్త్రే నమః
ఓం వాసుదేవాయ నమః
ఓం వీరవీరాయ నమః
ఓం వసుంధరాయ నమః
ఓం వనమాలినే నమః
ఓం వనధ్వంసినే నమః
ఓం వారుణాయ నమః
ఓం వైష్ణవాయ నమః
ఓం వలినే నమః
ఓం విభీషణ ప్రియాయ నమః
ఓం విష్ణుసేవినే నమః
ఓం వాయుగతయే నమః
ఓం విధవే నమః
ఓం విపద్మాయ నమః
ఓం వాయువంశాయ నమః
ఓం వేదవేదాంగ పారగాయ నమః
ఓం బృహత్తనవే నమః
ఓం బృహత్పాదాయ నమః
ఓం బృహత్కామాయ నమః
ఓం బృహద్యశసే నమః
ఓం బృహన్నాసాయ నమః
ఓం బృహద్బాహవే నమః
ఓం బృహన్మూర్తయే నమః
ఓం బృహత్స్తుతయే నమః
ఓం బృహద్ధనవే నమః
ఓం బృహజ్జంఘాయ నమః
ఓం బృహత్కాయాయ నమః
ఓం బృహత్కరాయ నమః
ఓం బృహద్గతయే నమః
ఓం బృహత్పుచ్ఛాయ నమః
ఓం బృహల్లోక ఫలప్రదాయ నమః
ఓం బృహత్సేవ్యాయ నమః
ఓం బృహచ్ఛక్తయే నమః
ఓం బృహద్విద్యా విశారదాయ నమః
ఓం బృహల్లోకరతాయ నమః
ఓం విద్యాయ నమః
ఓం విద్యాదాత్రే నమః
ఓం విదిక్పతయే నమః
ఓం విగ్రహాయ నమః
ఓం విగ్రహరతాయ నమః
ఓం వ్యాధినాశినే నమః
ఓం వ్యాధిదాయ నమః
ఓం విశిష్టాయ నమః
ఓం బలదాత్రే నమః
ఓం విఘ్ననాశనాయ నమః
ఓం వినాయకాయ నమః
ఓం వరహాయ నమః

ఓం వమథానాథాయ నమః
ఓం భగవతే నమః
ఓం భవభంజనాయ నమః
ఓం భాగ్యదాయి నమః
ఓం భయకర్త్రే నమః
ఓం భగాయి నమః
ఓం భృగపతి ప్రియాయ నమః
ఓం భవ్యాయ నమః
ఓం భక్తాయ నమః
ఓం భరద్వాజాయ నమః
ఓం భవాంఘ్రినే నమః
ఓం భయనాశనాయ నమః
ఓం మాధవాయ నమః
ఓం మధురానాథాయ నమః
ఓం మేఘనాథాయ నమః
ఓం మహామునయే నమః
ఓం మాయాపతయే నమః
ఓం మనస్వినే నమః
ఓం మాయాతీతాయ నమః
ఓం మహోత్సుకాయ నమః
ఓం మైనాకనందితాయ నమః
ఓం మోదాయ నమః
ఓం మహావేగినే నమః
ఓం మహేశ్వరాయ నమః
ఓం మాయానిర్జితరక్షసే నమః
ఓం మాయానిర్జితవిష్టపాయ నమః
ఓం మాయాశ్రయ విలయాయ నమః
ఓం మాయావిధ్వంసకాయ నమః
ఓం మయూరాయ నమః
ఓం మహోయమపరాయ నమః
ఓం యామ్యాయ నమః
ఓం యమదూత విదారణాయ నమః
ఓం యమునాతీరవాసినే నమః
ఓం యమునాతీర్థచారిణే నమః
ఓం రామాయ నమః
ఓం రామప్రియాయ నమః
ఓం రమ్యాయ నమః
ఓం రాఘవాయ నమః
ఓం రఘునందనాయ నమః
ఓం రామప్రపూజకాయ నమః
ఓం రుద్రాయ నమః
ఓం రుద్రసేవినే నమః
ఓం రమాపతయే నమః ౯౩౦
ఓం రావణారయే నమః
ఓం రమానాథవత్సలాయ నమః
ఓం రఘుపుంగవాయ నమః
ఓం రక్షోఘ్నాయ నమః
ఓం రామదూతాయ నమః
ఓం రామేష్టాయ నమః
ఓం రాక్షసాంతకాయ నమః
ఓం రామభక్తాయ నమః
ఓం రామరూపాయ నమః
ఓం రాజరాజాయ నమః
ఓం రణోత్సుకాయ నమః

ఓం లంకావిధ్వంసకాయ నమః
ఓం లంకాపతిఘాతినే నమః
ఓం లతాప్రియాయ నమః నమః
ఓం లక్ష్మీనాథ ప్రియాయ నమః
ఓం లక్ష్మీనారాయణాత్మపాలకాయ నమః
ఓం లవణాబ్ధిపాలకాయ నమః
ఓం లంకేశగృహభంజనాయ నమః
ఓం బ్రహ్మస్వరగుణినే నమః
ఓం బ్రహ్మాత్మనే నమః
ఓం బ్రహ్మజ్ఞానాయ నమః
ఓం బ్రహ్మపాలకాయ నమః
ఓం బ్రహ్మవాదినే నమః
ఓం బ్రహ్మక్షత్రాయ నమః
ఓం విశ్వబీజాయ నమః
ఓం విశ్వదృహే నమః
ఓం విశ్వంభరాయ నమః
ఓం విశ్వమూర్తయే నమః
ఓం విశ్వాకారాయ నమః
ఓం విశ్వధృతే నమః
ఓం విశ్వాత్మనే నమః
ఓం విశ్వసేవ్యాయ నమః
ఓం విశ్వాయ నమః
ఓం విశ్వేశ్వరాయ నమః
ఓం విధవే నమః
ఓం శుక్రాయ నమః
ఓం శుక్రప్రదాయ నమః
ఓం శుక్రాయ నమః
ఓం శుక్రాత్మనే నమః
ఓం శుభప్రదాయ నమః
ఓం శర్వరీపతయే నమః
ఓం శూరాయ నమః
ఓం శరభాయ నమః
ఓం శ్రుతిశ్రవసే నమః
ఓం శాకంభర్యై నమః
ఓం శక్తిధరాయ నమః
ఓం శత్రుఘ్నాయ నమః
ఓం శరణప్రదాయ నమః
ఓం శంకరాయ నమః
ఓం శాంతిదాయ నమః
ఓం శాంతాయ నమః
ఓం శివాయ నమః
ఓం శూలినే నమః
ఓం శివార్చితాయ నమః
ఓం శ్రీరామరూపాయ నమః
ఓం శ్రీవాసాయ నమః
ఓం శ్రీప్రదాయ నమః
ఓం శ్రీకరాయ నమః
ఓం శుచయే నమః
ఓం శ్రీశాయ నమః
ఓం శ్రీదాయ నమః
ఓం శ్రీకరాయ నమః
ఓం శ్రీకాంతప్రియాయ నమః
ఓం శ్రీవిధయే నమః
ఓం షోడశాయ నమః

ఓం స్వరసంయుక్తాయ నమః
ఓం షోడశాత్మ ప్రియంకరాయ నమః
ఓం షడంగ స్తోత్రనిరతాయ నమః
ఓం షడాననప్రపూజకాయ నమః
ఓం షట్శాస్త్రి వేత్త్రయే నమః
ఓం షడ్బాహవే నమః
ఓం షడ్స్వరూపాయ నమః
ఓం షడూర్మిహాయ నమః
ఓం సనాతనాయ నమః
ఓం సత్యరూపాయ నమః
ఓం సత్యలోక ప్రబోధకాయ నమః
ఓం సత్యాత్మనే నమః
ఓం సత్యదాత్రే నమః
ఓం సత్యవ్రత పరాయణాయ నమః
ఓం సౌమ్యాయ నమః
ఓం సౌమ్యప్రదాయ నమః
ఓం సౌమ్యాద కౌమ్యాయ నమః
ఓం సౌమ్యపాలకాయ నమః
ఓం సుగ్రీవాదియుతాయ నమః
ఓం స్వరాయ నమః
ఓం సంహారభయనాశనాయ నమః
ఓం సూత్రాత్మనే నమః
ఓం సూక్ష్మాయ నమః
ఓం సంధ్యాయై నమః
ఓం స్థూలాయ నమః
ఓం సర్వగతయే నమః
ఓం సురభినే నమః

ఓం సాగరాయ నమః
ఓం సేతవే నమః
ఓం సత్యాయ నమః
ఓం సత్యపరాక్రమాయ నమః
ఓం సత్యగర్భాయ నమః
ఓం సత్యసేతవే నమః
ఓం సిద్ధయే నమః
ఓం సత్యగోచరాయ నమః ౧౦౦౦
ఓం సత్యవాదినే నమః
ఓం సుకర్మణే నమః
ఓం సదానందై కేశ్వరాయ నమః
ఓం సిద్ధాయ నమః
ఓం సాధ్యాయ నమః
ఓం సుసిద్ధయే నమః
ఓం సంకల్పాయ నమః
ఓం సిద్ధహేతుకాయ నమః
ఓం సప్తపాతాళచరణాయ నమః
ఓం సప్తర్షిగణవందితాయ నమః
ఓం సప్తాబ్ధిలంఘనవీరాయ నమః
ఓం సప్తద్వీపోరుమండలాయ నమః
ఓం సప్తాంగరాజ్యసుఖదాయ నమః
ఓం సప్తమాతృనిషేవితాయ నమః
ఓం సప్తఛందోనిధే నమః
ఓం సప్తభ్యో నమః
ఓం సప్తపాతాళసంశ్రయాయ నమః
ఓం సంకర్షణాయ నమః
ఓం సహస్రాస్యాయ నమః

ఓం సహస్రాక్షాయ నమః
ఓం సహస్రపదే నమః
ఓం హనుమతే నమః
ఓం సర్వదాత్రే నమః
ఓం హరాయ నమః
ఓం హరయే నమః
ఓం హరీశ్వరాయ నమః
ఓం క్షుద్రరాక్షసఘాతినే నమః
ఓం క్షుద్ధనాయ నమః
ఓం క్షాంతిదాయకాయ నమః
ఓం అనాదికాయ నమః
ఓం అనంతాయ నమః
ఓం ఆనందాయ నమః
ఓం ఆద్యాత్మబోధకాయ నమః
ఓం ఇంద్రాయ నమః
ఓం ఈశోత్తమాయ నమః
ఓం ఉన్మత్తాయ నమః
ఓం బుద్ధ్యై నమః
ఓం బుద్ధిదాయ నమః
ఓం త్ర్యవర్ణాయ నమః
ఓం త్ర్యపదోపేతాయ నమః
ఓం ఐశ్వర్యాయ నమః
ఓం ఓషధిప్రియాయ నమః
ఓం ఔషధాయ నమః
ఓం అంశుమతయే నమః
ఓం అకారసర్వకారణాయ నమః

ఇతి శ్రీ హనుమత్సహస్రనామావళిః సమాప్తః

శ్రీ సుందరకాండము పారాయణ పూర్తిఅయినపిమ్మటగాని, తాము నియమముతో పారాయణ మొనర్చిన సర్గ ఆఖరునగానీ, శ్రీ రామపట్టాభిషేక సర్గ పారాయణమొనర్చి యథాశక్తి అన్నదానము గావింపవలయును

శ్రీ రామచంద్ర పట్టాభిషేక సర్గః

శ్లో। శిర స్యంజలి మాధాయ కై కేయానంద వర్ధనః।
బభాషే భరతో జ్యేష్ఠం రామం సత్యపరాక్రమం ॥

పూజితా మామికా మాతా దత్తం రాజ్య మిదం మమ।
త ద్దదామి పునస్తుభ్యం యథా త్వ మదదా మమ ॥

ధుర మేకాకినా న్యస్తా మృషభేణ బలీయసా।
కిశోరీవ గురుం భారం న వోఢు మహ ముత్సహే ॥

వారివేగేన మహతా భిన్న స్సేతు రివ క్షరః।
దుర్బంధన మిదం మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్ర మసంవృతం ॥

గతిం ఖర ఇ వాశ్వస్య హంస స్యేవ చ వాయసః।
నాన్వేతు ముత్సహే రామ తవ మార్గ మరిందమ ॥

యథా చారోపితో వృక్షో జాత శ్చాంతర్ని వేశనే।
మహాంశ్చ సుదురారోహో మహాస్కంధ ప్రశాఖవాన్ ॥

శీర్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్శయన్।
తస్య నానుభవే దర్థం యస్య హేతో స్సరోప్యతే ॥

శ్లో॥ ఏషోపమా మహాబాహూ త్వ మర్థం వేత్తు మర్హసి।
యద్యస్మాన్మనుజేంద్ర త్వం భక్తాన్ భృత్యా న్న శాధిహి।
జగ ద ద్యాభిషిక్తం త్వా మనుపశ్యతు సర్వతః।
ప్రతపంత మి వాదిత్యం మధ్యా హ్నే దీప్తతేజసం॥
తూర్యసంఘాతనిర్ఘోషైః కాంచీనూపురనిస్వనైః।
మధురై ర్గీత శబ్దైశ్చ ప్రతిబుధ్యస్వ రాఘవ॥
యావ దావర్తతే చక్రం యావతీ చ వసుంధరా।
తావత్వ మిహ సర్వస్య స్వామిత్వ మనువర్తయ॥
భరతస్య వచశ్శ్రుత్వా రామః పరపురంజయః।
తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసా దాసనే శుభే॥
తత శ్శత్రుఘ్నవచనా న్నిపుణాః శ్మశ్రువర్ధకాః।
సుఖహస్తా సుశీఘ్రా శ్చ రాఘవం పర్యుపాసత॥
పూర్వం తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే।
సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ రాక్షసేంద్రే విభీషణే॥
విశోధితజటః స్నాత శ్చిత్రమాల్యానులేపనః।
మహార్హవసనో రామ స్తస్థౌ తత్ర శ్రియాజ్వలన్॥
ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్।
లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవా నిక్ష్వాకుకులవర్ధనః॥
ప్రతికర్మ చ సీతాయా స్సర్వా దశరథస్త్రియః।
ఆత్మనైవ తదా చక్రు ర్మనస్విన్యో మనోహరం॥
తతో వానరపత్నీనాం సర్వాసా మేవ శోభనం।
చకార యత్నాత్కౌసల్యా ప్రహృష్టా పుత్రలాలసా॥

శ్లో॥ తత శ్శత్రుఘ్నవచనా త్సుమంత్రో నామ సారధిః।
యోజయిత్వాఽభిచక్రామ రథం సర్వాంగశోభనం॥
అర్కమణ్డలసంకాశం దివ్యం దృష్ట్వా రథోత్తమం।
ఆరురోహ మహాబాహుః రామస్సత్య పరాక్రమః॥
సుగ్రీవో హనుమాం శ్చైవ మహేంద్రసదృశద్యుతీ।
స్నాతౌ దివ్యనిభైర్వస్త్రై ర్జగ్మతు శ్శుభకుండలౌ॥
వరాభరణసంపన్నాః యయు స్తాః శ్శుభకుండలాః।
సుగ్రీవపత్న్య స్సీతా చ ద్రష్టుం నగర ముత్సుకాః॥
అయోధ్యాయా తు సచివాః రాజ్ఞో దశరథస్య యే।
పురోహితం పురస్కృత్య మంత్రయామాసు రర్థవత్॥
అశోకో విజయ శ్చైవ సుమంత్రశ్చైవ సంగతాః।
మంత్రయన్ రామ వృద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం నగరస్యచ॥
సర్వ మే వాభిషేకార్థం జయార్హస్య మహాత్మనః।
కర్తు మర్హథ రామస్య యద్య న్మంగళపూర్వకం॥
ఇతి తే మంత్రిణ స్సర్వే సన్దిశ్యతు పురోహితం।
నగరా న్నిర్యయు స్తూర్ణం రామదర్శన బుద్ధయః॥
హరియుక్త సహస్రాక్షో రథ మిన్ద్రో ఇ వానఘః।
ప్రయయౌ రథ మాస్థాయ రామో నగరముత్తమం॥
జగ్రాహ భరతో రశ్మీన్ శత్రుఘ్న శ్ఛత్రమాదదే।
లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య మూర్ధ్ని సంపర్య వీజయత్॥
శ్వేతం చ వాలవ్యజనం। జగ్రాహ పురత స్థ్సితః।
అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః॥

శ్లో॥ ఋషిసంఘై స్తదాకాశే దేవైశ్చ సమరుద్గణైః।
స్తూయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః॥

తత శ్శత్రుంజయం నామ కుంజరం పర్వతోపమం।
ఆరురోహ మహాతేజ స్సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః॥

నవనాగసహస్రాణి యయు రాస్థాయ వానరాః।
మానుషం విగ్రహం కృత్వా సర్వాభరణభూషితాః॥

శంఖశబ్దప్రణాదై శ్చ దుందుభీనాం చ నిస్వనైః।
ప్రయయౌ పురుషవ్యాఘ్ర స్తాం పురీం హర్మ్యమాలినీం।

దదృశు స్తే సమాయాంతం రాఘవం సంపురస్సరం।
విరాజమానం వపుషా రథే నాతిరథం తదా॥

తే వర్ధయిత్వా కాకుత్స్థం రామేణ ప్రతినందితాః।
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం భ్రాతృభిః పరివారితం॥

అమాత్యై ర్బ్రాహ్మణై శ్చైవ తథా ప్రకృతిభి ర్వృతః।
శ్రియా విరురుచే రామో నక్షత్రై రివ చంద్రమాః॥

స పురోగామిమాభి స్తూర్యై స్తాళ స్వస్తిక పాణిభిః।
ప్రవ్యాహరద్భి ర్ముదితై ర్మంగళాని యయౌ వృతః॥

అక్షతం జాతరూపం చ గావః కన్యాస్తథా ద్విజాః।
నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః॥

సఖ్యం చ రామ స్సుగ్రీవే ప్రభావం చానిలాత్మజే।
వానరాణాం చ తత్కర్మ రాక్షసానాం చ తద్బలం॥

విభీషణస్య సంయోగ మాచచక్షే చ మన్త్రిణాం।
శ్రుత్వా తు విస్మయం జగ్ము రయోధ్యా పురవాసినః॥

శ్లో ॥ ద్యుతిమా నేత దాఖ్యాయ రామో వానరసంవృతః ।
హృష్ట పుష్ట జనాకీర్ణా మయోధ్యాం ప్రవివేశ హ ।
తతో హ్యభ్యుచ్ప్రియాః పౌరాపతాకాస్తే గృహేగృహే ॥
ఐక్ష్వాకాధ్యుషితం రమ్య మాససాద పితు ర్గృహం ॥
అథాబ్రవీ ద్రాజసుతో భరతం ధర్మిణాం వరం ।
అర్థోపహితయా వాచా మధురం రఘునందనః ॥
పితు ర్భవన మాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః ।
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయీ మభివాద్య చ ॥
య చ్చ మద్భవనం శ్రేష్ఠం సాశోకవనికం మహత్ ।
ముక్తా వైడూర్యసంకీర్ణం సుగ్రీవాయ నివేదయ ॥
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భరత స్సత్యవిక్రమః ।
పాణౌ గృహీత్వా సుగ్రీవం ప్రవివేశ త మాలయమ్ ॥
తత స్తైలప్రదీపాంశ్చ పర్యంకా స్తరణాని చ ।
గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం శత్రుఘ్నేన ప్రచోదితాః ॥
ఉవాచ చ మహాతేజ స్సుగ్రీవం రాఘవానుజః ।
అభిషేకాయ రామస్య దూతా నాజ్ఞాపయ ప్రభో ॥
సౌవర్ణా న్వానరేంద్రాణాం చతుర్ణాం చతురో ఘటాన్ ।
దదౌ క్షిప్రం ససుగ్రీవ స్సర్వరత్నవిభూషితాన్ ॥
యథా ప్రయుషసమయే చతుర్ణాం సాగరాంభసాం ।
పూర్ణైర్ఘటైః ప్రతీక్షధ్వం తథా కురుత వానరాః ॥
ఏవ ముక్త్వా మహాత్మానో వానరా వారణోపమాః ।
ఉత్పేతు ర్గగనం శీఘ్రం గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః ॥

శ్లో॥ జాంబవాం శ్చ హనుమాం శ్చ వేగదర్శీ చ వానరాః
ఋషభ శ్చైవ కలశాః జలపూర్ణా సధారయః।
నదీశతానాం పంచానాం జలకుంభేషు చాహరః।
పూర్వా త్సముద్రా త్కలశం జలపూర్ణ మథానయత్॥
సుషేణ స్సత్వసంపన్న సర్వరత్న విభూషితం।
ఋషభోదక్షిణాత్తూర్ణం సముద్రా జ్జల మాహరత్॥
రక్తచందన శాఖాభి స్సంవృతం కాంచనం ఘటమ్।
గవయః పశ్చిమాత్తోయ మాజహార మహార్ణవాత్॥
రత్నకుంభేన మహతా శీతం మారుతవిక్రమః।
ఉత్తరాచ్చ జలం శీఘ్రం గరుడానిలవిక్రమః॥
ఆజహార స ధర్మాత్మా నళ స్సర్వగుణాన్వితః।
తత స్తై ర్వానరశ్రేష్ఠై రానీతం ప్రేక్ష్య తజ్జలం॥
అభిషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్న స్సచివై స్సహ।
పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్చ న్య వేదయేత్॥

శ్రీ రామస్య పట్టాభిషేక ఘట్టః

శ్లో। తత స్ప్రయతో వృద్ధో వసిష్ఠో బ్రాహ్మణై స్సహ ।
రామం రత్నమయే పీఠే సహసీతం న్య వేశయత్ ।

వశిష్ఠో వామదేవ శ్చ జాబాలి రథ కాశ్యపః ।
కాత్యాయన స్సుయజ్ఞ శ్చ గౌతమో విజయ స్తథా ।

అభ్యషించ న్నరవ్యాఘ్రం ప్రసన్నేన సుగంధినా ।
సలిలేన సహస్రాక్షం వసవో వాసవం యథా ।

ఋత్విగ్భిర్బ్రాహ్మణై పూర్వం కన్యాభి ర్మంత్రిభి స్తథా ।
యో ధైశ్చైవాభ్యషించం స్తే సంప్రహృష్టై స్సనైగమైః ।

సర్వౌషధిర సైర్ది వ్యై ర్దైవతై ర్న భసి స్థితైః ।
చతుర్భి ర్లోకపాలైశ్చ సర్వై ర్దేవై శ్చ సంగతైః ।

బ్రాహ్మణా నిర్మితం పూర్వం కిరీటం రత్న శోభితం ।
అభిషిక్తః పురా యేన మను స్తం దీప్తతేజసం ।

తస్యాన్వవాయే రాజానః క్రమా ద్యే నాభిషేచితాః ।
సభాయాం హేమక్లప్తాయాం శోభితాయాం మహాజనైః ।

రత్నై ర్నానావిధై శ్చైవ చిత్రితాయాం సుశోభనైః ।
నానారత్న మయే పీఠే కల్పయిత్వా యథావిధి ।

కిరీటేన తతః పశ్చా ద్వసిష్ఠేన మహాత్మనా ।
ఋత్విగ్భి ర్భూషణైశ్చైవ సమయోక్ష్యత రాఘవః ।

శ్లో॥ ఛత్రం తు తస్య జగ్రాహ శత్రుఘ్నః పాండురం శుభం।
శ్వేతం చ వాలవ్యజనం సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ।
అపరం చంద్రసంకాశం వాలవ్యజనముత్తమం।
హృష్టో రామస్య జగ్రాహ రాక్షసేంద్రో విభీషణః ।
మాలాం జ్వలంతీం వపుషా కాంచనీం శతపుష్కరాం।
రాఘవాయ దదౌ వాయు ర్వాసవేన ప్రచోదితం॥
సర్వరత్న సమాయుక్తం మణిరత్న విభూషితం।
ముక్తాహారం నరేంద్రాయ దదౌ శక్రప్రచోదితః ।
ప్రజగు ర్దేవగన్ధర్వాః ననృతు శ్చాప్సరోగణాః।
అభిషేకే తదర్హస్య తదా రామస్య ధీమతః ।
భూమి స్సస్యవతీ చైవ ఫలవంతశ్చ పాదపాః।
గంధవంతి చ పుష్పాణి బభూవుః రాఘవోత్సవే ।
సహస్రశత మశ్వానాం ధేనూనాంచ గవాం తథా।
దదౌ శతం వృషాన్ పూర్వం ద్విజేభ్యో మనుజర్షభః ।
త్రింశత్కోటి ర్హి రణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః ।
నానాభరణవస్త్రాణి మహార్హాణి చ రాఘవః ।
అర్కరశ్మి ప్రతీకాశాం కాంచనీం మణివిగ్రహాం।
సుగ్రీవాయ స్రజం దివ్యాం ప్రాయచ్ఛ న్మనుజర్షభః ।
వైఢూర్యమణిచిత్రే చ వజ్రరత్న విభూషితే।
వాలిపుత్రాయ ధృతిమా నంగదాయాంగదే దదౌ॥
మణిప్రవరజుష్టం చ ముక్తాహార మనుత్తమం।
సీతాయై ప్రదదౌ రామశ్చంద్రరశ్మిసమప్రభం ।

శ్లో॥ అరజే వాససీ దివ్యే శుభా న్యాభరణాని చ।
అపేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే॥
అవము చ్యాత్మనః కంఠాద్ధారం జనకనందినీ।
అవైక్షత హరీన్ సర్వాన్ భర్తారం చ ముహు ర్ముహుః॥
తా మింగితజ్ఞ స్సంప్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజాం।
ప్రదేహి సుభగే హారం యస్య తుష్టాసి భామిని॥
పౌరుషం విక్రమో బుద్ధి ర్యస్మి న్నేతాని సర్వశః।
దదౌ సా వాయు పుత్రాయ తం హార మసితేక్షణా॥
హనూమాం స్తేన హారేణ శుశుభే వానరర్షభః।
చంద్రాంశుచయ గౌరేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాఽచలః॥
తతో ద్వివిధ మైందాభ్యాం నీలాయ చ పరంతపః।
సర్వా న్కామగుణా న్వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః॥
సర్వవానరవృద్ధా శ్చ యే చాన్యేవానరేశ్వరాః।
వాసోభి ర్భూషణై శ్చైవ యథార్హం ప్రతిపూజితాః॥
విభీషణోఽథ సుగ్రీవో హనుమాన్ జాంబవాం స్తథా।
సర్వవానరముఖ్యా శ్చ రామేణాక్లిష్ట కర్మణా॥
యథార్హం పూజితాస్సర్వైః కామైరత్నైశ్చ పుష్కలైః।
ప్రహృష్టమనస స్సర్వే జగ్ము రేవ యథాగతం॥
నత్వా సర్వ మహాత్మానం తత స్తే ప్లవగర్షభాః।
విసృష్టాః పార్థి వేంద్రేణ కిష్కింధా మభ్యుపాగమన్॥
సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠో దృష్ట్వా రామాభిషేచనం।
పూజిత శ్చైవ రామేణ కిష్కింధాం ప్రావిశ త్పురీం॥

శ్లో॥ రామేణ సర్వకామైశ్చ యథార్హం ప్రతిపూజితః।
లబ్ధ్వా కులధనం రాజా లంకాం ప్రాయా ద్విభీషణః॥
స రాజ్య మఖిలం శాస న్నిహతారి ర్మహాయశాః।
రాఘవః పరమోదార శ్శశాస పరయా ముదా॥
ఉవాచ లక్ష్మణం రామో ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలః।
అతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ మయా సహేమాం॥
గాం పూర్వ రాజాధ్యుషితాం బలేన।
తుల్యం మయా త్వం పితృభి ర్ధృతా యా।
తాం యౌవరాజ్యేధుర ముద్వహస్వ॥
సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానో।
యదా న సౌమిత్రి రుపైతి యోగం॥
నియుజ్యమానోఽపి చ యౌవరాజ్యే।
తతోఽభ్యషించ ద్భరతం మహాత్మా॥
పౌండరీకాశ్వమేధాభ్యాం వాజపేయేన చానకృత్।
అన్యైశ్చ వివిధై ర్యజ్ఞై రయజ త్పార్థివర్షభః॥
రాజ్యం దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః।
శతాశ్వమేధా నాజహ్రే సదశ్వాన్ భూరిదక్షిణాన్॥
ఆజానులంబబాహు స్స మహాస్కంధః ప్రతాపవాన్।
లక్ష్మణానుచరో రామః పృథివీ మన్వపాలయత్॥
రాఘవ శ్చాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్య మనుత్తమం।
ఈజే బహువిధై ర్యజ్ఞై స్ససుహృద్ జ్ఞాతిబాంధవః॥

శ్లో ॥ న పర్యదేవ న్విధవా న చ వ్యాళకృతం భయం ।
నవ్యాధిజం భయం వాపి రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥
నిర్దస్యు రభవ ల్లోకో నానర్థః కంచి దస్పృశత్ ।
న చ స్మ వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే ॥
సర్వం ముదిత మే వాసీ త్సర్వో ధర్మపరో౽భవత్ ।
రామ మేవానుపశ్యంతో నాభ్యహింసం పరస్పరం ॥
ఆసన్ వర్ష సహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రిణః ।
నిరామయా విశోకాశ్చ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥
రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానా మభవన్ కథాః ।
రామభూతం జగ దభూ ద్రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥
నిత్యపుష్పా నిత్యఫలా స్తరవ స్కంధ విస్తృతాః ।
కాలే వర్షీ చ పర్జన్య స్సుఖస్పర్శ శ్చ మారుతః ॥
బ్రాహ్మణా క్షత్రియా వైశ్యా శ్శూద్రా లోభ వివర్జితాః ।
స్వకర్మసు ప్రవర్తంతే తుష్టాస్స్వై రేవ కర్మభిః ॥
ఆసన్ ప్రజా ధర్మరతా రామే శాసతి నానృతాః ।
సర్వే లక్షణ సంపన్నా స్సర్వే ధర్మపరాయణాః ॥
దశవర్ష సహస్రాణి దశవర్ష శతాని చ ।
భ్రాతృభి స్సహిత శ్శ్రీమాన్ రామో రాజ్య మకారయత్ ।

ధన్యం యశస్య మాయుష్యం రాజ్ఞాం చ విజయావహం ।
ఆదికావ్య మిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతం ॥

శ్లో॥ యః పఠే చ్ఛృణుయా ల్లోకే నరః పాపా ద్విముచ్యతే ।
పుత్రకామ స్తు పుత్రాన్వై ధనకామో ధనానీ చ ॥
లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనం ।
మహీం విజయతే రాజా రిపూం శ్చాప్యధితిష్ఠతి ॥
రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణేన చ ।
భరతే నైవ కైకేయీ జీవపుత్రా స్తథా స్త్రియః ।
భవిష్యంతి సదానందాః పుత్రపౌత్ర సమన్వితాః ।
శ్రుత్వా రామాయణ మిదం దీర్ఘ మాయుశ్చ విందతి ॥
రామస్య విజయం చైవ సర్వ మక్లిష్టకర్మణః ।
శృణోతి య ఇదం కావ్య మార్షం వాల్మీకినా కృతం ॥
శ్రద్ధధానో జితక్రోధో దుర్గా ణ్యతితర త్యసౌ ।
సమాగమం ప్రవాసాంతే లభతే చాపి బాంధవైః ।
ప్రార్థితాంశ్చ వరాన్ సర్వాన్ ప్రాప్నుయా దిహరాఘవాత్ ।
శ్రవణేన సురా స్సర్వే ప్రీయంతే సంప్రశృణ్వతాం ।
వినాయకా శ్చ శామ్యంతి గృహే । తిష్ఠంతి యస్యవై ॥
విజయేత మహీం రాజా ప్రవాసీ । స్వస్తిమాన్ వ్రజేత్ ।
స్త్రీయో రజస్వలాశ్శ్రుత్వా పుత్రాన్ సూయు రనుత్తమాన్ ।
పూజయం శ్చ పఠం శ్చేమ మితిహాసం పురాతనం ।
సర్వ పాపాత్ప్రముచ్యేత దీర్ఘ మాయు రవాప్ను యాత్ ।
ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం శ్రోతవ్యం క్షత్రియై ర్ద్విజాత్ ।
ఐశ్వర్యం పుత్రలాభశ్చ భవిష్యంతి న సంశయః ।
రామాయణ మిదం కృత్స్నం శృణ్వతః పఠత స్సదా ।

ప్రియతే సతతం రామ స్సహి విష్ణు స్సనాతనః ।
ఆదిదేవో మహాబాహు ర్హ రి ర్నారాయణః ప్రభుః ॥
సాక్షా ద్రామో రఘుశ్రేష్ఠ శ్శేషో లక్ష్మణ ఉచ్యతే ॥
కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం ।
స్త్రియ శ్చ ముఖ్యా స్సుఖముత్తమం చ ॥
శృత్వా శుభం కావ్య మిదం మహార్థం ।
ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిం ॥
ఆయుష్య మారోగ్యకరం యశస్య ।
సాభ్రాతృకం బుద్ధికరం సుఖం చ ॥
శ్రోతవ్య మేత న్నియమేన సద్భి ।
రాఖ్యాన మోజస్కర మృద్ధికామైః ॥
ఏవ మేత త్పురావృత్త మాఖ్యానం భద్ర మస్తు వః ।
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతాం ॥
దేవా శ్చ సర్వే తుష్యన్తి గ్రహణా చ్ఛ్రవణా త్తథా ॥
రామాయణస్య శ్రవణా త్తృప్యంతి పితర స్తథా ॥
భక్త్యారామస్య యే చేమాం సంహితా మృషిణా కృతాం ।
లేఖయ న్తీ హ చ నరా స్తేషాం వాస స్త్రివిష్టపే ॥
ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే చతుర్వింశ
త్సహస్రికాయాం సంహితాయాం శ్రీమద్యుద్ధకాణ్డే
శ్రీరామపట్టాభిషేక మహోత్సవనామ
ఏకత్రింశ దుత్తర శతతమ స్సర్గః ॥
ఇతి శ్రీ హనుమద్వైభవే చతుర్థాధ్యాయ స్సమాప్తః

పంచమాధ్యాయః

శ్రీ హనుమత్ప్రతిష్ఠా ఫలనిరూపణము

శ్లో॥ పురా కైలాసశిఖరే రత్నసింహాసనే శుభే ।
సుఖోపవిష్టం దేవేశం గిరిజా వాక్య మబ్రవీత్ ॥
దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర ।
ప్రభావం వాయుపుత్రస్య వక్తుమర్హసి సువ్రత ॥

తా॥ పూర్వము సాంబమూర్తి కైలాసపర్వతము మీద సింహాసన మందు కూర్చుండియుండగా పార్వతీదేవి ఒక వాక్యమును పల్కెను దేవాది దేవుండవును, కరుణా సముద్రుడవును నగు శంకరా ! వాయు పుత్రుండగు హనుమంతుని యొక్క ప్రభావమును వినగోరెదను గాన చెప్పవలసినదని ప్రార్థించగా

శ్లో॥ శృణు పార్వతి వక్ష్యామి వాయుసూనో ర్మహాత్మనః ।
ప్రభావం పరమోదారం సర్వాశ్చర్యకరం శివం ।
పుత్రపౌత్రప్రదం నృణామ్ సర్వాభీష్టఫలప్రదం ।
రామచంద్రేణ చ పురా కథితం మునిసన్ని ధౌ ॥

తా॥ సదాశివ ఉవాచ ॥ ఓ పార్వతీ ! వినుము మనుష్యులకు పుత్ర పౌత్రులను కలుగచేయునట్టిదియు, సమస్త కోరికల నిచ్చునదియు, ఆశ్చర్యకరమును, వాంఛాప్రదమును పూర్వకాలమునందు శ్రీరామ చంద్రుని చేత మునులకు చెప్పబడినదియునైన హనుమంతునియొక్క చరిత్రమును చెప్పెదను

శ్లో ॥ పురా విష్ణు ర్మహాబాహు బ్రహ్మణా ప్రార్థితః ప్రభుః ।
రావణస్య వధార్థాయ జాతో దశరథా ద్భువి ।
స రామ స్సీతయా సార్థం లక్ష్మణేన సమన్వితః
పితు రాజ్ఞాం పురస్కృత్య గతోవై దండకావనమ్ ।

తా ॥ ఓ పార్వతీ! పూర్వమందు విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మ దేవునిచేత ప్రార్థింపబడి భూమియందు రావణ సంహారార్థమై దశరధుని కుమారుడై రామునిగ నవతరించి పితురాజ్ఞాపరిపాలనము కొరకు సీతా లక్ష్మణ సహితుడై దండకావనమునకు వెళ్ళెను

శ్లో ॥ రామ స్సీతాం సమానేతుం సేతుం బధ్వా మహోదధౌ ।
సహాయేనాఽంజనేయస్య కపిసేనాసమావృతః ।

రాక్షసా న్నిఖిలాన్ హత్వా రావణం చ మహబలం ।
సీతయా సహిత శ్శ్రీమా నయోధ్యాం సముపాగతః ।

తత్రాభిషిక్త శ్శ్రీమద్భి స్సోదరై రభిపూజితః ।
పురోభాగే స్థితం వీరం హనుమంతం కృతాంజలిం ।

దృష్ట్వా పరమసంతుష్టో వాక్యంచేద మువాచ సః ।
రాజానో మునయ శ్చైవ శృణుధ్వం మునిపుంగవాః ।
ఏష వాతాత్మజ శ్శ్రీమా ...బలవీర్యవాన్
తేజో విశేషశ్చ మహాశక్తి శ్చాస్య మహాద్యుతిం ॥

తా ॥ అంత రావణుడు సీత నపసహరింపగా సీత నిమిత్తము శ్రీ హనుమంతుని సహాయముచే కపిసేనలతో శ్రీరామచంద్రమూర్తి సేతుబంధన మొనర్చి సైన్యముతోలంకాపురిచేరిరావణునిపుత్రమిత్రా

మార్త్యానీకములతో సర్వనాశనమొనర్చి సీతాసహితముగా అయోధ్యకు జేరి పట్టాభిషిక్తుడై సోదరులతోను బంధు మిత్రాదులతోను ఋషులతోను పూజింపబడినవాడై తనయెదుట చేతులు జోడించి మహావినయముతో నిలచియున్న శ్రీ హనుమంతుని జూచి పరమసంతోషముతో అచ్చట నున్న రాజశ్రేష్ఠులను, మునులను జూచి ఒక వాక్యము చెప్పుచుంటిని ఆదరముతో వినుడని ఇట్లు పలికెను ఈ వాతాత్మజుడు లక్ష్మీవంతుడు, తేజోవంతుడు, అంతులేని మహాపరాక్రమువంతుడు, యితనిశక్తి అత్యద్భుతము

శ్లో॥ ఏష రుద్రాంశసంభూతః ప్రభూతబలపౌరుషః ।
నామశ్రవణమాత్రేణ హ్యస్య వాతాత్మజస్య వై ॥
భూతప్రేతపిశాచాద్యా భేతాలా బ్రహ్మరాక్షసాః ।
విద్రవంతి భయా త్తస్య మంత్రోచ్చారణతః కపేః ॥

తా॥ ఈ హనుమంతుడు రుద్రాంశవలన జన్మించినవాడు అత్యద్భుతమగు బలపౌరుషములు గలవాడు, ఈ వాతాత్మజుని నామము వినబడినంతనే భూత భేతాళ బ్రహ్మ రాక్షసులు సర్వము భయముచే పారిపోవును

శ్లో॥ ఇతః ప్రభృతి యే దేవా మానవాశ్చ మహీతలే ।
తే పూజాం వాయుపుత్రస్య పూజాం కుర్యా ద్యథావిధి ।
దేవాలయే హనూమంతం ప్రతిష్టాప్య సుధీ ర్నరః ।
పూజయే ద్యది ధర్మాత్మా రిపు జేతా భవే ద్ధ్రువం ।

తా॥ ఇది మొదలుకొని దేవతలు గాని మానవులు గాని భూమిపై హనుమంతుని ప్రతిష్ఠించి యథా శాస్త్రీయముగా పూజాదులు జరిపినచో

అట్టి బుద్ధిమంతులు సర్వ శత్రువులను జయించివారలై సర్వసౌఖ్యములను పొందెదరు

శ్లో ॥ యా నారీ వాయుపుత్రస్య ప్రతిష్ఠాం కురుతే తదా ।
ప్రసాదా ద్వాయుపుత్రస్య పుత్రం ప్రాప్నోతి దుర్లభం ॥
సంవత్సరా దథ సత్యం శృణుధ్వం రాజసత్తమాః ।
నారీ వాఽథ పుమాంశ్చాపి జపిత్వా మంత్రముత్తమం ।
సర్వా న్కామా నవాప్నోతి నాత్రకార్యా విచారణా ॥

తా ॥ ఏ స్త్రీ అయితే వాయుపుత్రుని ప్రతిష్ఠ గావించునో, ఆ భాగ్యవతి సంవత్సరము కాగానే, హనుమత్కారుణచే మంచి సౌందర్యము గల పుత్ర సంతానము గలది అగును ఓ రాజశ్రేష్ఠులారా। స్త్రీగాని, పురుషుడుగాని హనుమన్మంత్రము జపించినచో సమస్తమైన కోరికలను తప్పక పొందగలరు, ఎంతమాత్రము సందియము లేదు

శ్లో ॥ ఇత్యుక్త్వా రాఘవః పూర్వం సభామధ్యేఽథ మారుతిం
పూజయిత్వా యథాన్యాయం హనుమంతం కృతాంజలిం ।
విసర్జయిత్వా తా న్సర్వా న్నివేశాఽంతఃపురం స్వకం ।
గతేషు వానరేంద్రేషు హనుమాన్ రామభక్తిమాన్ ।
రామనామజపం కుర్వన్ తత్రస్థో మతిమా న్కపిః ॥

తా ॥ ఓ పార్వతీ ! సభామధ్యమందు పై విధముగా పలికి కృతాంజలియైన హనుమంతుని యథారీతిని పూజించి శ్రీరామచంద్రుడు యా వరి స్థానములకు వారిని వెళ్ళవలసినదిగా ఆజ్ఞాపించి తాను అంతఃపురము లో నికి వెళ్ళెను అంతట సుగ్రీవాది వానరులందరు యథాస్థానములకు వెళ్ళగా రామనామము జపించుచు హనుమంతుడు అచ్చటనే యుండెను

శ్లో ॥ తదా ప్రభృతి మానుష్యేలోకే మహాత్మ్య ముత్తమం ।
వానరేంద్రస్య విఖ్యాత మభవ ద్గిరిజే శృణు ॥
ఏవం చిరగతే కాలే కేశవాఖ్యో ద్విజోత్తమః ।

తా॥ అది మొదలుకొని శ్రీ వాయుపుత్రుని యొక్క మాహాత్మ్యము మనుష్యలోకమున తెలియబడినదాయెను ఇట్లు చిరకాలము గడువగా ఓపార్వతీ కేశవాఖ్యుడను బ్రాహ్మణోత్తముడును

శ్లో ॥ వేదవేదాంగవి ద్ధీమా న్స్వకర్మనిరత స్సదా ॥
పుత్రపౌత్రైః పరివృత స్స్నుషాభిశ్చ సమంతతః ।
ప్రభూత ధన ధాన్యశ్చ మహాభాగ్య సమన్వితః ॥
గృహాగతా న్సదా విప్రా నతిథీ న్సమపూజయత్ ।
సదా వస త్యసౌ మహాభాగః స్వగ్రామే వసతి ప్రభుః ॥

తా॥ వేదవేదాంగములను చదివినవాడును, బుద్ధిమంతుడును, స్వకర్మానుష్ఠానమందు నిష్ఠగలవాడును, పుత్రపౌత్రుల తోను, భార్యలోను, గొప్పదైన ఐశ్వర్యములోను తులతూగుచు తన యింటికివచ్చిన అతిథులను పూజించుచు ప్రభువు రీతిని స్వగ్రామమున నివసించుచుండెను

శ్లో ॥ తస్య భార్యా విశాలాక్షీ దైవా త్పంచత్వ మాగతా ।
పీడితదుఃఖేన మహతా చింతా వ్యాకులితేంద్రియః ।
వారాణశిం గత శ్శీఘ్రం క్షేత్రం విప్రపుంగవః ॥

తా ॥ ఇట్లుండగా దైవవశమున నతనిభార్య మరణించెను అంత నా బ్రాహ్మణోత్తముడు అ తిదుఃఖము కలవాడై కాశీక్షేత్రమునకు వెళ్ళిన వాడాయెను

శ్లో॥ స్నాత్వా భాగీరథీ నద్యాం మత్పూజాతత్పరో భవన్ ।
ఉషిత్వా తత్ర సుక్షేత్రే కించిత్కాలం మహీసురః ॥
గయాప్రయాగౌ సంసేవ్య గంగా మాదాయ యత్నతః ।
మార్గమధ్యే తు తీర్థాని యాని యానిప్రియే శృణు ॥
తాని సర్వాణి సంసేవ్య శనై ర్గచ్ఛ న్స్వకం గృహం
వటమేకం సమాసాద్య తత్ర వాస మథాఽకరోత్ ॥

తా॥ అచ్చట గంగానదియందు స్నానమాచరించి ఓ గౌరీ ! నన్ను పూజించుచు కొంతకాలము గడిపి, తిరిగి ఆకాశీక్షేత్రమునుంచి బయలుదేరి గయా, ప్రయాగ మొదలగు దివ్యక్షేత్రములు సేవించుకొని, గంగను వెంటనిడుకొని, నెమ్మదిగా తన స్వగృహమును జేరదలచినవాడై వచ్చుచు మార్గమధ్యమున అలసట దీర్చుకొను సంకల్పముతో మార్గమున నున్న ఒక మఱ్ఱివృక్షము క్రింద నివసించెను

శ్లో॥ సవృక్షో విపులశ్శాఖీ వ్యాప్త దిఙ్మండలాంతరః ।
నానాపక్షి సమాకీర్ణో నానాభూత గణాశ్రయః ॥
నివారితాతపచ్ఛాయా సమాక్రాంత దిగంతరః ।
పంథానం తం పరిత్యజ్య పాంథా గచ్ఛంతి దూరతః ॥

తా॥ ఆ వృక్షము గొప్పవైన శాఖలు గలిగి సర్వదిక్కుల వ్యాపించి యుండెను నానావిధములైన పక్షి సముదాయముతోను, అనేక భూత గణములతోను నిండియున్న ఆ వృక్షము అనేకులకు తన నీడచేత తాపమును పోగొట్టుచుండెను అయినను మార్గస్థులు ఆ వృక్షసమీపమునకు వెళ్ళుటమాని దూరముగా పోవుచుండిరి

శ్లో॥ ప్రవిష్టా కామినీ కాచిత్ రాక్షసీ భీమదర్శనా ।
భీషయంతీ జనా న్సర్వా న్భక్షయంతీ చ కాంశ్చన ॥

కామి న్యాకార మాసాద్య మోహయంతీ చ కాంశ్చన ।
తథజ్ఞాత్వా త్వసౌ విప్రస్తద్వృటం సముపాగతః ॥

తా ॥ ఆ మఱ్ఱివృక్షమునందు భయంకరమగు ఒకానొక రాక్షసి కామినీరూపమును ధరించి, ఆచెట్టు సమీపమున ప్రవేశించిన వారిని కొంతమందిని భక్షించుచు, మరికొందరిని తన మాయావేషముతో మోహింపజేయుచు నుండెను ఆ విషయమును బ్రాహ్మణోత్తముడు తెలియనివాడై ఆవృక్షము క్రింద ప్రవేశించెను

శ్లో ॥ నిశీథకాలేసంప్రాప్తే కామినీ రూపధారిణీ ।
సా కామినీ తథా విప్రసమీపం సముపాగతా ॥
సంపూర్ణ చంద్రవదనా చారుపద్మనిభేక్షణా ।
కుంభికుంభకుచా రమ్యా నానాభూషణ భూషితా ॥
తస్థౌ విప్రసమీపేతు చారుహాసా శుభాకృతిః ॥

తా ॥ సంపూర్ణచంద్రునితో సమానమగు ముఖము గలదియు, విశాలమగు నేత్రములు గలదియు యెత్తైన స్తనములు గలదియు, అనేక విధములగు ఆభరణములు ధరించినదియునై నిశీథకాలమున ఆ విప్ర సమీపమునకు వచ్చెను

శ్లో ॥ తాం దృష్ట్వా సుందరాకారాం విప్రః కామవశం గతః ।
కా త్వం విశాలనయనే కిమర్థం సముపాగతా ।
కృపయా మాం గృహాణాశు బ్రాహ్మణోహం శుచిస్మితే ।
పత్నీ పంచత్వ మాపన్నా పత్నీత్వం భజమే ప్రియే ॥
తస్య తద్వచనం శృత్వా ప్రోవాచ మధురాక్షరం ।
కామయే త్వాం ద్విజశ్రేష్ఠ భవిష్యామి ప్రియా తవ ।
మయాసహ మహాభోగాన్ భుంక్ష్వ బ్రాహ్మణపుంగవ ॥

తా॥ ఇట్లు తనవద్దకు వచ్చిన మాయారాక్షసిని జూచి బ్రాహ్మణుడు కామాసక్తుడై పలికెను విశాలమగు నేత్రములు గలదానా ! యే కారణము చేత యిచ్చటికి వచ్చితివి ? చిఱునవ్వు గలిగిన ఓచిన్నదానా! నేను బ్రాహ్మణుడను, దైవవశమున నాభార్యయు కాలగతినొందినది, గనుక నీవు దయగలదానవై నాకు బార్యవుగా నుండి నన్ను సేవింపుము ఆ మాటను విని ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా ! నీ అభీష్టము ననుసరించి యుండెదను నాతో కలసి నీయిచ్ఛకొలది కామ సౌఖ్యముల ననుభవింపుము, అని మాయా రాక్షసి పల్కెను

శ్లో ॥ ఇత్యేవం ప్రలపంతౌ తౌ కామపాశవశం గతౌ ।
క్రీడాం చక్రతు రత్యంత మదనాక్రాంతచేతసౌ ॥
ఏవంగతేతు కాలేతు యోగీ కశ్చి న్మహాతపాః ।
జన్మాంతరకృతా త్పుణ్యా ద్బ్రాహ్మణస్య సమాగతః ॥
బ్రాహ్మణస్తు తదా దృష్ట్వా యోగినం వీతరాగిణం ।
రుద్రాక్షమాలాభరణం భస్మరాగోజ్వలం మునిం ॥
వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం సశిష్యం సముపాగతం ।
ఆగత్య సహసా తస్య పతిత్వా పాదయో స్తదా ॥
ప్రార్థయామాస తం విప్రం స్వగృహాగమనం ప్రతి ॥

తా ॥ ఇట్లు ఉభయులు పరస్పరము ఆలోచనమొనర్చుకొని మన్మధావేశముతో క్రీడించుచు కాలము గడుపుచుండగా బ్రహ్మణుని యొక్క జన్మాంతర పుణ్యవశముచేత ఒకానొక యోగిపుంగవుడు బ్రాహ్మణుని యొద్దకు వచ్చెను కోరికలు లేనివాడును, రుద్రాక్షమాలల ధరించి, విభూతి ధారణముచేసి వ్యాఘ్రచర్మమును ధరించి మహాతేజస్సుతో

శిష్యసహితుడై తన సమీపమునకు వచ్చిన యోగిపుంగవుని చూచుటతోడనే ఆ బ్రాహ్మణుడు తన గృహమునకు రావలసినదిగా ప్రార్థించుచు అతని పాదములమీద పడెను

శ్లో ॥ గృహాగతం మహాయోగిపుంగవం పావకోపమం
మంత్రశాస్త్రరహస్యజ్ఞం సదా జపపరాయణం ।
దృష్ట్వా సా కామినీ తత్ర భీతాఽంతర్గృహం మావిశత్ ॥
పాపితాం కామినీం దృష్ట్వా పరమాశ్చర్యసంభృతః ।
సంప్రవిశ్య గృహం తస్య ద్వారేవ స్థిత స్తథా ॥

తా ॥ అగ్నిహోత్రునితో సమానమగు కాంతిగల వాడును, మంత్రశాస్త్రరహస్యములనెల్ల తెలసి శ్రీ హనుమన్మంత్రమును యెల్లప్పుడు జపించుచుండెడివాడును, గృహమునకు వచ్చిన ఆ యోగిపుంగవుని జూచుట తోడనే కామిని భయముగలదియై యింటిలోనికి వెళ్ళిపోయెను యోగిపుంగవుడు యీచిత్రమును జూచి ఆశ్చర్యముకలవాడై తాను గృహద్వారమునే నిలచియుండినవాడై

శ్లో ॥ ఆహూయ బ్రాహ్మణం వాక్య మువాచ కృపయా మునిః ।
రేరే బ్రాహ్మణ దుర్బుద్ధేబ్రూహి సత్యం మమాగ్రతః ॥
కేయం కన్యా త్వయా కుత్ర పరిణీతా వదస్వ మే ।
యది సత్యం నబ్రవీషి భయం తే సముపాగతమ్ ॥

తా ॥ బ్రాహ్మణుని పిలచి అతనియందు కృపకలవాడై ఓ దుర్బుద్ధి గల బ్రాహ్మణుడా ! నీవు నా యెదుట సత్యమును చెప్పుము యీ కన్య యెవరు? ఎచ్చట వివాహమాడినావు? నిజము చెప్పుము అట్లు చెప్పవేని నీకు తప్పక చేటు మూడును

శ్లో ॥ తస్య త ద్వచనం శ్రుత్వా వేపమానః కృతాంజలిః ।
ఉవాచ ప్రాంజలిర్భూత్వా యోగినం వీతకల్మషం ॥
సత్యం బ్రవీమి తే బ్రహ్మా పాదమూల మిహాగతః ।
త్రాహిత్రాహి మహాభాగ భయా దస్మా న్మహామునే ॥

తా ॥ అప్పుడా యోగీశ్వరుని యొక్క మాటలను విని యా బ్రాహ్మణుడు గడగడవణుకుచు, దోసిలియొగ్గి ఓ మహానుభావా, నేను నీ పాదములను శరణు పొందితిని మహాభయమునుండి నన్ను రక్షింపుము సత్యము బల్కుచున్నాను అని చెప్పి యిట్లు పలికెను

శ్లో ॥ మార్గమధ్యే మయాదృష్ట్వా పా పేష్టా దుష్టచారిణీ ।
రూపలావణ్యసంపన్నా మదనేన విమోహితా ।
జన్మాంతరకృతా త్పాపా న్మయా ప్రాప్తా మహామునే ॥

తా ॥ ఓ మహానుభావా ! కాశీనుంచి నేను వచ్చుచుండగా మార్గ మధ్యమందు చక్కని యాకారముగలిగి మన్మథ వికారమును జెందిన యీ పాపపు చిన్నదానిని జూచితిని నా జన్మాంతర పాపమువలన నేను దీనిని భార్యగా గ్రహించితిని

శ్లో ॥ వద మే త్వం మహాభాగ కైషా స్త్రీరూపధారిణీ ।
విదితం ఖలు తే సర్వం పాణ్యా వామలకం యథా ॥

తా ॥ ఓ యోగిపుంగవా! ఇది యెవరు? దీని జన్మవృత్తాంత మెయ్యది? తమకు సర్వమును అరచేతిలోని యుసిరికాయవలె విదితమయియున్నదికదా !

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణస్య వచ శ్శృత్వా ప్రహస్య యోగిపుంగవః
స బ్రవీ మ్యథునా పశ్చా ద్విదితా తే భవిష్యతి ॥

హనూమతి ప్రసన్నేతు దుర్లభం కిం మహామతే ।
హనుమ న్మంత్ర రహస్యం దిశామి తవ సువ్రత ॥

తా ॥ ఆ బ్రాహ్మణుని మాటలు విని ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా ! దీని వృత్తాంతము నేనిప్పుడు చెప్పెను పిమ్మట నీకే తెలియగలదు హనుమంతుడు ప్రసన్నుడయ్యేనేని మనకు దుర్లభమయిన దేదియు నుండదు కాన నీకు హనుమన్మంత్రము నుపదేశించెదను

శ్లో ॥ హనుమ త్ప్రీతయే రామతారకం మంత్ర ముత్తమం ।
పంచముఖాంజనేయస్య మంత్రం జప మహీసుర ॥
హనుమ న్మంత్రరాజేన విధ్వస్తా భూతకోటయః ।
విద్రవంతి దిశ స్సర్వే భూత ప్రేతాధినాయకాః ॥
శిలారూపం హనూమంతం కృత్వా దేవాలయే శుభే ।
ప్రతిష్ఠాపయ విప్రేంద్ర శుభం తే ప్రభవిష్యతి ॥

తా ॥ ఓ బ్రాహ్మణుడా ! హనుమత్ప్రీతికొరకు రామతారక మంత్రమును జపించి, పిమ్మట పంచముఖాజనేయస్వామి యొక్క మంత్రమును జపింపుము ఆ మంత్రప్రభావము చేత కామినీ, బ్రహ్మ రాక్షసాది గ్రహములన్నియు పారిపోవును ఓ బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుడా ! శుభదినమున దేవాలయమునందు శిలారూపమైన హనుమంతుని ప్రతిష్ఠ చేయుము

శ్లో ॥ ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణం సద్య స్స్వాపయిత్వా హనూమతః ।
ఉపాదిశ న్మంత్రరాజం గృహ్య తామిస్ర భాస్కరం ॥
తేన మంత్ర ప్రభావేన జ్వలితాగ్ని సమప్రభః ।
జపమాలాం ప్రగృహ్యాశు స్వగృహం ప్రవివేశ చ ॥

తా॥ ఈ ప్రకారముగా పలికి ఆ మహాయోగి దుష్టగ్రహములనెడు చీకటులకు సుర్యుడయి ప్రకాశించెడు ఆంజనేయస్వామివారి యొక్క మంత్రము నా బ్రాహ్మణున కుపదేశించెను అంత నా బ్రాహ్మణుడు ఆ మంత్ర ప్రభావము వలన జ్వలించుచున్న యగ్నితో సమానమగు నాకారముగలవాడై శీఘ్రముగా జపమాలను చేతధరించి, తన గృహములో తాను ప్రవేశించగనే,

శ్లో॥ దృష్ట్వా తం బ్రాహ్మణం తత్ర కామినీ వికృతాననా।
కోశార్థభాగే స్థిత్వా సా పరుషం వాక్య మబ్రవీత్॥

శ్లో। రేరే బ్రాహ్మణ దుర్బుద్ధే జపమాలాం వివర్జయ।
హనుమన్మంత్రరాజస్య జపం చ పరివర్జయ॥
నోచేత్త్వాం నాశయిష్యామి పశ్య మే రూప మద్భుతం।
ఇత్యుక్త్వా రాక్షసాకార స్థిత్వా సా దూరతః పురః॥

తా॥ ఆ బ్రాహ్మణోత్తముని చూచి ఆ కామిని వికృతాననము గలదియై అర్ధక్రోశెడు దూరమున కేగి అచ్చట నిలచి కోపముగలదియై ఓ దుర్మార్గ బ్రాహ్మణుడా! నీ చేతనున్న జపమాలను పారవేయుము లేనిచో నిన్ను నాశమొనరించెదను హనుమన్మంత్రానుష్ఠానమును మానివేయుము అని కేకలు వేసెను

శ్లో। దృష్ట్వా తాం భీషణాకారాం భయకంపిత మానసః।
ధైర్య మాలంబ్య తేజస్వీ జజాప పునరద్భుతం॥
ప్రత్యక్షతోఽగ్రతః స్థిత్వా హనుమా నిద మబ్రవీత్।
మాభైషీః బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠ హ స్మిదాసీంతు రాక్షసీం॥

శ్లో ॥ ఇత్యుక్త్వా వాల మాలంబ్య కామినీం నిజఘాన హ ।
కంఠే బధ్వా నిజం వాలం పాతయిత్వా భువిక్షణాత్ ।
నిష్పీడ్య సుచిరం కంఠం నాశయామాస వానరః ॥

తా ॥ అంత నాబ్రాహ్మణోత్తముడు ఆ వికృతాకారమును జూచి భయముగలవాడై తిరిగి ధైర్యము నవలంబించి అత్యద్భుతముగా శ్రీ హనుమన్మంత్ర జపము గావించెను అంత శ్రీ హనుమంతుడు ప్రత్యక్షమై యెదుటనిలచి ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా 'ఎంతమాత్రమును భయము జెందకుము తక్షణమే ఈ దుర్మార్గురాలిని నాశన మొనర్చెదను అని పలికి వెంటనే తన వాలమును దాని మెడకుచుట్టి నాశనమొనర్చి భూమిమీద పడవేసెను అంత నా మహావీరుడగు హనుమంతుడు అంతర్ధానము నొందెను పిమ్మట నా బ్రాహ్మణోత్తముడు తన గురువగు యోగిపాదముల నాశ్రయించినవాడై గురువుగారి ఆజ్ఞానుసారము తన గృహసమీపమున మరుత్సూనుని యథా శాస్త్రీయముగా ప్రతిష్ఠాదులు సలిపి ప్రతిష్ఠించి షోడశోపచారములచేత విధి విధానములతో పూజించుచు తన గురువుగారిని కూడా గురుభక్తి కలవాడై పూజించుచూ అతిసంతోషము గలవాడై తన గృహమందు నివసించుచుండెను అందువలన లోకములో భక్తితో ఏ మహాభక్తులు హనుమత్ప్రతిష్ఠను సలిపి పూజించుచుండెదరో, ఆ మహాభక్తులెల్లరు సర్వగ్రహ పీడలనుండి విడువబడినవారలై ఇహమందు సర్వసౌఖ్యముల ననుభవించి వైకుంఠప్రాప్తి గలవారలగుదురు

ఇతి శ్రీ రామోత్తరతాపనీయే పార్వతీంప్రతి
పరమేశ్వరేణోక్తః ॥

శ్రీరామభక్తి చేయుచున్న

బ్రాహ్మణుని కథ

బ్రాహ్మణాగ్రహమున మారుతిచే స్త్రీదేశ మేర్పడుట.

శ్లో॥ ఏకదాశ్రావణేమాసి తద్గ్రామే సేనయాన్నృపః।
కశ్చి ద్య యౌ తథా విప్రః స్వస్థలే నిశి నిద్రితః॥

తా॥ ఒకానొకప్పుడు శ్రావణమాసమున ఒకానొక గ్రామమున కొకరాజు నిజసేనలోడ వచ్చెను అప్పుడొక బ్రాహ్మణుడు తన స్వగృహ మున నిద్రించుచుండెను

శ్లో॥ ఏతస్మిన్నంతరే వృష్టిపీడితా నృపసేవకాః।
గ్రామే గేహాని వివిశుః శూన్యగేహం యయు ర్దశ॥

తా॥ అంతలో గొప్పవానవచ్చుటచేతనాసైనికులు వర్షబాధవలన, ఇండ్లలో జొచ్చిరి ఆ విధముగానే పదిమంది రాజభటులు ఆ శూన్య గృహంబున బ్రవేశించిరి

శ్లో॥ అశ్వారూఢా స్నృహప్రాప్తే ద్వారమధ్యే ద్విజోత్తమం।
దృష్ట్వా వినిద్రితం ప్రోచుర్ద్విజోత్తిష్ఠ జవేన హి॥

తా॥ గుఱ్ఱపురౌతులు వేలకొలదిగా వాకిటనుండిరి అప్పుడా ద్వారమధ్యమున నిద్రించు విప్రునిజూచి ఆరాజభటులు ఓ బ్రాహ్మణుడా లెమ్ము లెమ్మనిరి

శ్లో॥ మార్గందేహి వయంవృష్ట్యా పీడితాస్సుశ్చిరం బహిః।
శూన్యగేహేఽత్ర స్థాస్యామ స్సుఖం పాశ్యాన్న సేవకాః॥

తా॥ దారినిమ్ము మేము బయట వానచే డస్సియున్నాము ఈ శూన్యగృహమున మా పరివారముతోడ సుఖముగా నుందుము

శ్లో॥ తత్తేషాం వచనం శ్రుత్వా సంభ్రమేణ ద్విజో బ్రవీత్।
రామచంద్ర స్సీతాయోఽత్ర నిద్రితోస్తి స్వబంధుభిః॥
నవర్తతేఽత్ర యుష్మాకం స్థలం సత్యం వచో మమః।
గచ్ఛధ్వం నగరే నానాస్థలా న్యన్యాని సంతి హి॥

తా॥ అనినందుకు నతడు సంభ్రమముతో నిట్లనెను ఈయింటిలో శ్రీరామచంద్రమూర్తి సీతాసమేతుడై బంధుపరివారముతో సుఖముగా నిద్రించియున్నాడు ఇచ్చట మీరుండుట కవకాశములేదు ఊరిలో మీరుండుటకు ఎన్నియో అవకాశములు గలవు పొండని నిరాకరించెను

శ్లో॥ తత్తస్య వచనం శ్రుత్వా రాజదూతాః పునర్ద్విజం।
ప్రోచుస్తే హ్యస్తి శ్రీరామ స్సోపి నిర్యాతువై బహిః।
తయా చ బంధుభిర్యుక్తః స్థలం నో దేహి భోద్విజ॥

తా॥ అంత నా రాజభటులు బ్రాహ్మణుడా ! అట్లు శ్రీరామ చంద్రుడు సీతతోడను, తమ్ములతోడను, బంధువులతోడను, నిద్రించు చున్నను వారిని బయటకు పంపివేసి మాకు స్థలము నిమ్మని గంభీరముగా పలికిరి

శ్లో॥ పున రాహ ద్విజస్తాః సకథం రామం వినిద్రితం।
ప్రబుద్ధంవై కరోమ్యద్య నిశాయాం రాజసేవకాః॥
యుష్మాకం ప్రార్థనా త్వద్య క్రియతే వైమయా ముహుః।
ప్రణమ్య విధివ ద్యూయం గచ్ఛధ్వం వై స్థలాంతరం॥

తా॥ తిరిగి ఆ రామభక్తుడు రాజభటులారా! రాత్రివేళ నిద్రించు చున్న రామచంద్రమూర్తిని నేనెట్లు నిద్రనుండి లేపుదును ? నేను దీనుడనై పలుమారు మిమ్ములను ప్రార్థించుచున్నాను కావున వేరుచోటుకు పొందు

శ్లో॥ తతస్తన్నిగ్రహం దృష్ట్వాతేఽ తివృష్ట్యా ప్రపీడితాః ।
తం విప్రం తాడయాంచక్రు స్తదాప్రాహద్విజోత్తమః ॥

తా॥ అనినంత వర్షబాధితులైన ఆ రాజసైనికులు ఆ బ్రాహ్మణుని స్మృహ తప్పునట్లుగా దెబ్బలు కొట్టిరి అంత నా బ్రాహ్మణుడు దెబ్బల బాధను సహింపజాలక రాజసేవకులతో నిట్లుపలికెను

శ్లో॥ రామం బహిఃకరో మ్యద్య తిష్ఠధ్వం రాజసేవకాః ।

తా॥ ఓ రాజభటులారా! వెంటనే రామచంద్రుని బయటకు తీసుకువెళ్ళెదను; తొందరచేయకుడు? మీరే యిచ్చట నుండుడు

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వాచమ్య శ్రీరామం భూసురో వాక్య మబ్రవీత్ ।
రామోత్తిష్ఠ బహి ర్దుష్టా స్త్వితాప్సం త్యశ్వ సంస్థితాః ।
తేషాం వస్తుం స్థలం దేహి వయం యామో బహిర్నిశి ॥

తా॥ అనిపల్కి శ్రీరామమూర్తిని జూచి రామప్రభూ లెమ్ము వెలుపల దుష్టులగు రాజభటులు తురగారూఢులై నిలచియున్నారు వారుండుటకు స్థలము నిమ్ము యీ రాత్రి మనము వెలుపలికి పోదము అని ప్రార్థించెను

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వా విజపృష్ఠే తా నారోహయత్స పూర్వవత్ ।
తతః కృత్వా మహాక్రోశం వస్త్రాదీనాం ద్విజోత్తమః ॥

శ్లో ॥ ధృత్వా కక్షే తో యకుంభం ధృత్వా రామం కరేణ సః ।
యష్టిం ధృత్వా సవ్యహస్తే శనై ర్ద్వారా ద్వహి ర్యయౌ ॥

తా ॥ సపరివారముగా రామచంద్రుని మూపుపై నిడుకొని, తన వస్త్రపాత్రాదుల మూటను చంకనిడుకొని, యెడమచేతితో జలకుంభమును కుడిచేతితో దండమును దాల్చి, అత్యంతాగ్రహముతో తిన్నగా బయటికి వెడలివచ్చెను

శ్లో ॥ తతో దృష్ట్వాతివృష్టిం స గేహా గ్రాధో బహి ర్ద్విజః ।
నమ్రీభూత స్తథా తస్థౌ గేహే సంవివిశుః ఖలాః ॥
తే ద్విజం తాదృశం దృష్ట్వా భ్రాంతం తే మేనిరే ఖలాః ॥

తా॥ అంతనా బ్రాహ్మణుడు అతివృష్టినవలోకించి యింటిముందరి చూరుక్రింద నిలువబడెను ఆ సైనికులు లోనికిజొచ్చి ఆ బ్రాహ్మణుని జూచి వెఱ్ఱివానినిగా నెంచిరి

శ్లో ॥ తతోఽతిశ్రమితో విప్ర శ్చింతయామాస చేతసి ।
పురాణే వాయుపుత్రస్య మయా సారం శ్రుతం బహు ॥
త త్సర్వం తు మృషా త్వద్య కిమస్త్యత్ర ప్రయోజనం ।
ఇతి నిశ్చిత్య విప్రశ్చ క్రోధేన మహతావృతః ॥
శీఘ్రం ఘటం భువి స్థాప్య వామహస్తేన మారుతేః ।
పుచ్ఛం ధృత్వా ప్రాక్షిప త్స మాకాశే వేగవత్తరః ॥
తదా సా మారుతే ర్ధాతుమయీ మూర్తి శ్శుభావహా ।
గత్వాకాశే గర్జనాం వై చకా రాతిభయంకరః ॥

తా॥ అంతనా బ్రాహ్మణుడు చింతాక్రాంతుడై పురాణములయందు వాయుపుత్రుని ప్రతాపము పలువిధములుగా చెప్పబడియున్నది అది

ఇప్పుడు సర్వము అబద్ధముగా తోచుచున్నదని తలచి కోపముతో తన చేతిలోనున్న నీటిలో నిండియున్న ఆ కుంభమును క్రిందబెట్టి యెడమ, చేతితో హనుమన్మూర్తియొక్క తోకనుబట్టి గగనమునకు విసిరివేసెను అప్పుడమ్మూరి ఆకాశంబున కెగసి భూమి బ్రద్ధలగునట్లు గర్జన మొనర్చెను

శ్లో॥ తాం గర్జనం మహావీర గ్రామస్థాశ్చ బహిస్థితాః ।
శ్రుత్వాతిభయ సంత్రస్తా మృతా స్సర్వే క్షణేనహి ॥

తా॥ ఆ గర్జనము వినినంతనే రాజభటులును, గ్రామస్థులును, వెలుపలనుండినవారును వికలచిత్తులై క్షణమాత్రమున మృతులై నేలకూలిరి

శ్లో॥ అశ్వానాగ వృషాద్యాశ్చ మృతా స్సర్వే తదా క్షణాత్ ।
యద్య ద్గ్రామే బహిర్వాపి చరం పురుషసంజ్ఞితం ।
పుత్రగర్భాశ్చ నారీణాం సర్వే ప్రాపుః క్షయం తదా ॥

తా॥ ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, ఎద్దులు, మొదలగునవి యెల్ల జచ్చెను పురుషులందరును మృతులయిరి చివరకు గర్భములో నుండిన పురుష గర్భంబులుగూడ నష్టంబు లయ్యెను

శ్లో॥ తదా స పురుషస్త్వేకో నమృతో బ్రాహ్మణోత్తమః ।
కృపయా రామచంద్రస్య మారుతేః కృపయాపి చ ॥

తా॥ శ్రీ రామచంద్రుని కృపచేతను, హనుమత్కటాక్షముచేతను, అప్పుడా బ్రాహ్మణుం డొక్కడుమాత్రమే బ్రతికియుండెను

శ్లో॥ తతః ప్రభాతే తా నార్యః సర్వా స్స్వపురుషా మృతాః ।
దృష్ట్వాతివిస్మయం ప్రాపు స్తాభిర్నైవ శ్రుతో ధ్వనిః ॥

శ్లో ॥ తదా విప్రం జీవితం తం దృష్ట్వా పంకేపి మారుతిం ।
పతితం విస్మయావిష్టా వప్రచ్ఛ స్తం ద్విజోత్తమం ।
తత స్స సకలం వృత్తం నారీ స్సంశ్రావయ త్తదా ॥
తత స్తాః ప్రార్థయిత్వా తం చక్రుః స్వీయపురాధిపం ।
సోపి రామాజ్ఞయా రాజ్యం చకార తత్పురస్య చ ॥
పురస్థితానాం నారీణాం స ఏవాసీ త్పతి స్తదా ॥

తా ॥ అంత నా మరుసటి దినమున తెల్లవారగా నాయూరి స్త్రీ లందరును తమ పురుషులు మృతులగుట నెఱింగి తాము ఆ గర్జనంబు వినని వారగుటచే నత్యంతాశ్చర్యమునంది బ్రాహ్మణోత్తమా ! ఇదియేమి వింతయని యడిగిరి అతడును జరిగిన సంగతినంతయు వారికి చెప్పెను అంత వారందరును ప్రార్థించి యతనిని తమపురమున కధిపతిని చేసిరి అతడును శ్రీ రామాజ్ఞ నంది యప్పట్టణమున రాజ్య మేలసాగెను ఆ పట్టణ స్త్రీల కందరకును తానే భర్తగా నుండెను

శ్లో ॥ తన్మారుతే ర్గర్జితం హి కాలేకాలే తు పూర్వవత్ ।
అద్యాపి శ్రూయతే తస్మి న్నగరే ఘనశబ్దవత్ ॥
తచ్ఛ్రుత్వాపుత్రగర్భాశ్చ ప్రస్థలంతి హి యోషితాం ।
స్త్రియ స్సహస్రశ శ్చాసః పురుష స్త్వేకఏవ సః
తదారభ్య తు స్త్రీరాజ్యం కథ్యతే మానవోత్తమైః ॥

తా॥ ఆ హనుమంతునియొక్క గర్జనంబు ఒక్కొక్క కాలమునందు ఘనుపటివలెనే ఇప్పటికిని అప్పురమున పిడుగులవలె వినబడుచున్నది అది వినబడిన నప్పటి యంగనలకు పుత్రగర్భంబు యుండిన నష్టే నశించును స్త్రీలు వేలకొలదిగా నుందురు అతడొక్కడే పురుషుడు అది మొదలు ఆ రాజ్యము స్త్రీరాజ్యమని పిలువబడుచుండెను

యీ కథ ఆనందరామాయణమునుండి గ్రహింపబడినది

శ్రీ హనుమద్వైభవ తృతీయ అధ్యాయములో 141 పేజీలో వ్రాయబడిన శ్రీ సప్తముఖీ హనుమత్కవచము యే మానవులు త్రిసంధ్యలయందు భక్తిశ్రద్ధలు కలవారై పఠింతురో వారిక సర్వశత్రు వినాశనము, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిను, సర్వరోగములు నశించుట, ఆయుః కీర్తియు వృద్ధిబొందుట, రాజానుగ్రహము కలుగుట, దుష్టస్థానముల యందుగల సర్వపాపగ్రహపీడలు తొలిగి సర్వత్ర విజయము కలవార గుదురు శనివారము నియమముగలవారుకాక యితరులుగాని, స్త్రీ పురుషభేదము లేక నియమములతో పఠించిన సర్వసౌఖ్యములు బడయగలరు, సర్వజ్వరశాంతియు కలుగుటయేగాక సర్వ భూతప్రేత పిశాచబాధలున్నా తప్పక తొలగును గాన తప్పక పఠించి ఆయాఫలముల నొందగలరు

పంచముఖీ హనుమత్కవచమ్

అస్య శ్రీ పంచముఖీ వీరహనుమత్కవచస్తోత్ర మంత్రస్య బ్రహ్మ ఋషిః । గాయత్రీ చ్ఛంధః । శ్రీ రామచంద్రో దేవతా । రాంబీజం । మం శక్తిః । చంద్ర ఇతి కీలకం । రామచంద్రప్రసాద సిద్ధ్యర్థే పంచముఖీ వీరహనుమత్కవచస్తోత్ర మంత్రజపే వినియోగః । రాం అంగుష్ఠాభ్యాం నమఃరీం తర్జనీ భ్యాం నమః రూం మధ్యమాభ్యాం నమః రైం అనామికాభ్యాం నమః రౌం కనిష్టికాభ్యాం నమః రః కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః । ఏవం హృదయాదిన్యాసః । భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః । ధ్యానం । వందే వానర నారసింహ ఖగరాట్క్రోడాశ్వవక్త్రాం చితంనానాలంకరణం త్రిపంచ నయనం దేదీప్యమానం రుచా హస్తాబ్జైరసి ఖేట పుస్తకసుధా కుంభాంకు శాద్రీః గదాం ఖట్వాంగం ఫణిభూరుహౌ దశభుజం సర్వారిగర్వాపహమ్ ।

అథ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి శృణు పార్వతి యత్నతః। మద్వ్రితం దేవదేవస్య ధ్యానం హనుమతః పరమ్॥ పంచవక్త్రం మహాభీమం త్రిపంచ నయనైర్యుతం। దశభిర్బాహుభిర్యుక్తం సర్వకామార్థసిద్ధిదమ్॥ పూర్వేతు వానరం వక్త్రం హృదయం సూర్యసన్నిభం। దంష్ట్రాకరాళవదనం భ్రుకు టీకుటిలోద్భవమ్॥ అస్యైకం దక్షిణం వక్త్రంనారసింహం మహాద్భుతమ్। అత్యుగ్రతేజోజ్వలితం భీషణం భయనాశనమ్॥ పశ్చిమే గారుడం వక్త్రం వజ్రదంష్ట్రం మహాబలం సర్వరోగప్రశమనం విషరోగనివారణమ్। ఉత్తరే సూకరం వక్త్రం కృష్ణదీప్తనభోజ్వలం। పాతాళేసిద్ధిదం నృణాం జ్వరరోగాదినాశనమ్॥ ఊర్ధ్వం హయాననం ఘోరం దానవాంతకరం పరం। యేన వక్త్రేణ విప్రేంద్ర సర్వవిద్యా వినిర్యయుః॥ ఏతత్పంచముఖం తస్య ధ్యాయతా మభయంకరం। ఖడ్గం త్రిశూలం ఖట్వాంగం పాశమంకుశపర్వతౌ॥ ద్వౌ ముష్టిసంగతౌమూర్ధ్ని సాయుధై ర్దశభిర్భుజైః ఏతాన్యాయుధజాలాని ధారయంతం యజామహే॥ ప్రేతాసనోపవిష్టం తు సర్వాభరణభూషితం। సర్వాశ్చర్యమయం దేవ మనంతం విశ్వతోముఖమ్॥ పంచాస్య మచ్యుతమనేక విచిత్రవీర్యం శ్రీశంఖచక్ర మణిసర్ప (భుజంగ) భుజాగ్రదేశం। పీతాంబరం మకరకుండల నూపురాంగం ప్రద్యోతితం కపివరం హృది భావయామి॥ మాం పశ్య పశ్య హనుమన్ని జదృష్టిపాతైః మాం రక్ష రక్ష పరితో రిపుదుఃఖపుంజాత్। వశ్యాన్ కురు త్రిజగతీవసుధాధిపాన్మేదేహి దేహి మహతీంవసుధాం శ్రియంచ॥ ఓం హరిమర్కట మర్కటాయ వం వం వం వం వం వౌషట్ హుం ఫట్ ఘేఘే స్వాహాస్మత్ప్రయోగాయ నమః ఓం హరిమర్కట మర్కటాయ ఓం ఓం ఓం ఓం ఓం హుం ఫట్ స్వాహా॥ హరిమర్కట మర్కటమంత్రమిదం యది లిఖ్యతి లిఖ్యతి భూమితలే, పరిమార్జతి మార్జతి వామకరే ప్రవినశ్యతి నశ్యతి శత్రుకులం పరిముంచతి ముంచతి శృంఖలికామ్॥ ఓం నమో

భగవతే పంచవదనాయి పూర్వకపిముఖాయ వీరహనుమతే హ్రాం ఠం ఠం ఠం ఠం ఠం మమ సర్వశత్రు సంహారకాయ మహాబలాయ హుం ఫట్ ఘే ఘే స్వాహా॥ ఓం నమో భగవతే పంచవదనాయ దక్షిణముఖే కరాళవదనాయ నృసింహాయ క్ష్రౌం హుం హుం హుం హుం హుం వీరహనుమతే సకల భూత ప్రేత పిశాచసర్వ ప్రయోగ గ్రహోచ్చాటనాయ హుంఫట్ స్వాహా। । ఓం నమో భగవతే పంచవదనాయ పశ్చిమ ముఖే వీరగరుడాయ క్ష్ర్యం మం మం మం మం మం మహా రుద్రాయ సకలరోగవిషహరాయ హుం ఫట్ స్వాహా । ఓం నమో భగవతే పంచవదనాయ ఉత్తరముఖే ఆదివరాహాయి గ్లాం లం లం లం లం లం లక్ష్మణప్రాణ రౌద్ర వీరహనుమతే లంకోపదహనాయ సకలసంపత్కరాయ పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి కిరాయ ఓం నమః స్వాహా। ఓం నమో భగవతే పంచవదనాయ ఊర్ధ్వముఖే హయగ్రీవాయ హ్ర్యం రూం రూం రూం రూం రూం రుద్రమూర్తయే సకలలోకవశీ కరణాయ వేదవిద్యాస్వరూపిణే ఓం నమః స్వాహా । ఓం ఖం ఘం ఙం ఛం ఝం ఞం ఠం ఢం ణం తం ధం నం ఫం భం మం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం స్వాహా॥ ఇతి దిగ్బంధః ।

ఓం నమో భగవతే అంజనేయాయ మహాబలాయ హుం ఫట్ స్వాహా । ఓం నమో భగవతే ప్రబలపరాక్రమాక్రాంత సకలదిఙ్మండల యశోవితాన ధవళీకృత జగత్త్రితయాయ వజ్రదేహాయ రుద్రావతారాయ లంకాపురీదహనాయ దశశిరఃక్రాంతాయ సీతావిశ్వాసనాయ అనంతకోటి బ్రహ్మాండనాయకాయ మహాబలాయ వాయుపుత్రాయ అంజనాగర్భ సంభూతాయ శ్రీ రామలక్ష్మణానందకారాయ కపిసైన్యప్రియకరాయ సుగ్రీవ సాధ్యకరణ కార్యసాధకాయ పర్వతోత్పాటనాయ కుమారబ్రహ్మ చర్యాయ గంభీరశబ్దోదయాయ ఓంహ్రీంక్లీం సర్వదుష్ట గ్రహనివారణాయ సర్వరోగ

జ్వరోచ్చాట నోచ్చాటనాయ డాకినీవిధ్వంసవిధ్వంసనాయ ఓం శ్రీం హ్రీం హుం ఫట్ స్వాహా। ఓం నమో భగవతే శ్రీ హనుమతే మహాబలాయ సర్వరోగనివారణాయ సర్వవిఘ్న నివారణాయ సర్వదుష్ట గ్రహ రోగరోగోచ్చాటనాయ సర్వభూతమండల ప్రేతమండల పిశాచ మండలాది సర్వదుష్ట మండలోచ్చాటనాయ ఓంహ్రాం హ్రీం హ్రూం హుం ఫట్ ఘేఘే స్వాహా॥ ఓం నమోభగవతే శ్రీ వీరహనుమతే సర్వ భూతజ్వరప్రేత జ్వరైకాహికద్వ్యాహిక త్ర్యాహికచాతుర్థిక సంతప్త విషమజ్వరశ్లేష్మ జ్వరతాపజ్వరశీత మాహేశ్వర వైష్ణవజ్వర సర్వజ్వరాన్ ఛింది ఛింది భింది భింది యక్షరాక్షస బ్రహ్మ రాక్షసాన్ ఉచ్చాటయోచ్చా టయ ఓం శ్రీం హ్రీం హుం ఫట్ స్వాహా॥ ఓం నమో భగవతే పవనా త్మజాయ డాకినీ శాకినీ కామినీ మోహినీ నిశ్శేషనిరసనాయ సర్వ విషం నిర్విషం కురు కురు హరాయ హరాయ హుం ఫట్ స్వాహా । ఓం నమో భగవతే శ్రీ వీరహనుమతే సింహశరభశార్దూల గండభేరుండ పురుషా మృగాణా మాశానివాసినామాక్రమణం కురు కురు సర్వరోగాన్ నివారయ నివారయ ఆక్రోశయ ఆక్రోశయ మమ శత్రూన్ (మదం భయం) ఛింది ఛింది ఛింది ఛింది ఛేదయ ఛేదయ మారయ మారయ శోషయ శోషయ మోహయ మోహయ జ్వాలయ జ్వాలయ ప్రహారయ ప్రహారయ మమ సకలరోగాన్ ఛేదయఛేదయ ఓం శ్రీం హ్రీం హుం ఫట్ స్వాహా । ఓం నమోభగవతే శ్రీ వీరహనుమతే సర్వరోగదుష్టగ్రహాచ్చాటనాయ మమ శత్రుబలాని క్షోభయ క్షోభయ మమ సర్వకార్యాణి సాధయ సాధయ శృంఖలాబంధనం మోచయ మోచయ కారాగృహాన్ మోచయ మోచయ శిరశ్శూలకర్ణశూల అక్షిశూల కుక్షిశూల పార్శ్వశూల గుల్మశూలాది మహా రోగాన్నివారయ నివారయ నిర్మూలయ నిర్మూలయ నాగపాశా నంతవాసుకి

కర్కోటక కాలియ గులిక పద్మకుముద జలచర రాత్రించర

విషావావిసర్వవిషం నిర్విషం కురు కురు సర్వమిష్టజన ముఖ స్తంభనం కురు కురు సర్వస్త్రీ జనముఖస్తంభనం కురు కురు సర్వరాజభయ చోరభయ అగ్ని భయ పరిశమనం కురు కురు సర్వపర మంత్ర పరమంత్ర పరయంత్ర పరతంత్ర పరవిద్యా శ్చేదయ చ్ఛేదయ సంత్రాసయ సంత్రాసయ మమ సర్వవిద్యాః ప్రకటయ ప్రకటయ మాంపోషయ పోషయ సర్వారిష్టం శమయ శమయ సర్వశత్రూ సంహారయ సంహారయ సర్వరోగపిశాచబాధా విషబాధాన్నివారయ నివారయ మమ అసాధ్యాకార్యం సాధయ సాధయ ఓం క్రోం హ్రీం హ్రూం హ్రైం హ్రాం హ్రః హుంఫట్ స్వాహా ॥ ఓం నమో భగవతే శ్రీ వీరహనుమతే వరప్రసాదకాయ మమ సర్వాభీష్ట సంప్రదక్షణ కరాయ జగదాపన్నివారణాయ ఓం ఓం ఓం ఓం ఓం హుం ఫట్ ఘే ఘే స్వాహా ॥ య ఇదంకవచం నిత్యం సర్వశత్రు నివారణం ద్వివారంతు పఠేన్ని త్యం సర్వసంపత్కరం శుభమ్ ॥ త్రివారం యః పఠేన్నిత్యం సర్వరోగ నివారణం। చతుర్వారం పఠేన్ని త్యం సర్వశత్రు వశీకరమ్ ॥ పంచవారం పఠేన్నిత్యం పంచవక్త్రో (ముఖీ) వశీకరమ్ । షడ్వారం యః పఠేన్నిత్యం సర్వదేవవశీకరమ్ ॥ సప్తవారం పఠేన్నిత్యం సర్వసౌభాగ్యదాయకమ్ । అష్టవారం పఠేన్నిత్యం సర్వకామ్యార్థ సిద్ధిదమ్ ॥ నవవారం సప్తకేన రాజభోగసమన్వితం। దశవారం ద్విసప్తకేన త్రైలోక్యజ్ఞాన దర్శనమ్ ॥ ఏకాదశే త్రిసప్తకేనత్రైలోక్య విజయీభవేత్ కవచం స్మరణం చైవ మహాబల సమన్వితమ్ ॥

తా॥ ఈ కవచము నిత్యము పఠించువారలకు సర్వశత్రు నివారణ మగును నిత్యమును రెండు పర్యాయములు చొప్పున పఠించువారలకు సర్వసంపదలు కలుగును నిత్యమును మూడు పర్యాయములు పఠించువార లకు సర్వరోగనివారణ మగును నిత్యమును నాలుగు పర్యాయములు

పఠించువారలకు సర్వశత్రుపశీకరమగును నిత్యమును అయిదు పర్యాయములు పఠించు వారలకు హనుమంతుడే పశుడగును నిత్యమును ఆరు పర్యాయములు పఠించువారలకు సర్వదేవతలు పశులగుదురు నిత్యము యేడు పర్యాయములు పఠించువారలకు అన్ని కోరికలు ఫలించును ఏడుదినములు రోజుకు తొమ్మిది పర్యాయముల చొప్పున పఠించువారికి రాజ్యభోగము లభించును పదునాల్గు రోజులు రోజుఒకటింటికి పది పర్యాయములు పఠించువారికి మూడు లోకముల సంగతులు తెలియును ఇరువది యొక్కరోజు రోజు ఒకటింటికి పదకొండు పర్యాయములు పఠించువారికి త్రైలోక్య విజయము కలుగును ఈ కవచ పారాయణము పలన గొప్ప సామర్ధ్యము కలవారగుదురు

పంచముఖీ హనుమన్మాలా మంత్రము

అస్య శ్రీ పంచముఖీవీరహనుమన్మాలామంత్రస్య రామచంద్ర ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః । శ్రీసీతారామోదేవతా । హం బీజం హం శక్తిః । మమ సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే భూతప్రేత నివారణార్థే సర్వజనవశీకరణార్థే శ్రీ పంచముఖీ హనుమన్మాలా మంత్రజపే వినియోగః॥ ఓం హం హనుమతే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । ఓం యం వాయుదేవతాయై తర్జనీభ్యాం నమః । ఓం హం అంజనా సూనవే మధ్యమాభ్యాం నమః । ఓం రం రామదూతాయ అనామికాభ్యాం నమః । ఓం రుం రుద్రమూర్తయే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః । ఓం హం హనుమతే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః। ఓం రుం రుద్రమూర్తయే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః। ఓం హం హనుమతే హృదయాయ నమః। ఓం యం వాయుదేవతాయై శిరసే స్వాహా । ఓం హం అంజనాసూనవే శిఖాయైవషట్ । ఓం రం రామదూతాయ కవచాయ హుం । ఓం హం హనుమతే నేత్రత్రయాయ

వౌషట్। ఓం హుం రుద్రమూర్తయే అస్త్రాయ ఫట్। భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానమ్॥ పంచాస్య మచ్యుత మనేక విచిత్రవీర్యం చక్రాసి శంఖవిధృతం కపిరాజవర్యం। పీతాంబరాదిముకుటై రుపశోభితాంగం పింగాక్షమాద్య మనిశం మనసా స్మరామి॥ మనుః॥ వందే వానరనారసింహ ఖగరాట్క్రోడాశ్వ వక్త్రాంచితం నానాలంకరణం త్రిపంచ నయనం దేదీప్యమానం రుచా। హస్తాబ్జై రసిఖేటపుస్తకసుధా కుంభాంకుశాద్రీ న్హలం ఖట్వాంగం ఫణిభూరుహౌ దశభుజం సర్వారి గర్వాపహమ్। ఓం హ్రాం హ్రీం హ్రూం హ్రైం హ్రౌం హ్రః। ఓం నమో భగవతే ప్రకటితపరాక్రమాక్రాంత సకల దిఙ్మండలాయ నిజకీర్తి స్ఫూర్తి ధావళ్యవితాయమానజగత్త్రితయాయ, అతులబలైశ్వర్యరుద్రావతారాయ మైరావణ మదవారణ గర్వనిర్వాపణోత్కంఠ కంఠీరవాయ బ్రహ్మాస్త్రగర్వ సర్వంకషాయ వజ్రశరీరాయ లంకాలంకారహారిణే తృణీ కృతార్ణవలంఘనాయ అక్షశిక్షణవిచక్షణాయ దశగ్రీవగర్వపర్వతోత్పాటనాయ లక్ష్మణప్రాణదాయినే సీతామనోల్లాసకరాయ రామమానసచకోర మృతకరాయ మణికుండల మండితగండ స్థలాయ మందహాసోజ్జ్వలన్ముఖారవిందాయ మౌంజీకౌపీన విరాజత్కటితటాయ కనకయజ్ఞోపవీతాయ దుర్వారవారకీలితలంబశిఖాయ తటిత్కోటిసముజ్జ్వల పీతాంబరాలంకృతాయ తప్తజాంబూనదప్రభాభాసుర రమ్య దివ్య మంగళ విగ్రహాయ మణిమయ గ్రైవేయాంగదహారకంకణ కిరీటోదారమూర్తయే రక్తపంకేరుహాక్షాయ త్రిపంచనయనస్ఫురత్పంచవక్త్రా ఖట్వాంగ త్రిశూల ఖడ్గోగ్రపాశాంకుశ క్ష్మాధర భూరుహ కౌమోదకీ కపాల హలభృద్దశ భుజాటోప ప్రతాపభూషణాయ వానరనృసింహ తార్క్ష్య వరాహ హయగ్రీవానన ధరాయ నిరంకుశ వాగ్వైభవప్రదాయ తత్త్వజ్ఞానదాయినే సహోత్కృష్టఫలప్రదాయ సుకుమారబ్రహ్మచారిణే భరతప్రాణసంరక్షణాయ గంభీర శబ్దశాలినే సర్వపాపవినాశాయ రామ సుగ్రీవ సంధాన చాతుర్య

ప్రభావాయ సుగ్రీవాహ్లాదకారిణే వాలివినాశ కారణాయ రుద్రతేజస్వినే వాయునందనాయ అంజనాగర్భ రత్నాకరామృతకరాయ నిరంతర రామచంద్ర పాదారవిందమకరంద మత్తమధుకరాయ మహామహానసాయ నిజవాల వలయీకృత కపిసైన్య ప్రాకారాయ సకలజగన్మోదకోత్కృష్టకార్యనిర్వాహ కాయ కేసరినందనాయ కపికుంజరాయ భవిష్యద్బ్రహ్మణే ఓం నమో భగవతే పంచవక్త్ర హనుమతే తేజోరాశే ఏహ్యేహి దేవభయ మసురభయం గంధర్వ భయం యక్షభయం బ్రహ్మరాక్షసభయం భూతప్రేతభయం పిశాచభయం విద్రావయ విద్రావయ, రాజభయం చోరభయం శత్రుభయం సర్వభయం వృశ్చికభయం మృగభయం పక్షిభయం క్రిమిభయం కీటకభయం ఖాదయ ఖాదయ. ఓం నమో భగవతే పంచవక్త్ర హనుమతే జగదాశ్చర్యకరశౌర్యశాలినే ఏహ్యేహి శ్రవణజభూతానాం దృష్టిజభూతానాం శాకినీ డాకినీ కామినీ మోహినీ భేతాళ బ్రహ్మరాక్షస సకల కూశ్మాండానాం విషయదుష్టానాం విషమ విశేషజనానాం భయం హర హర. మథ మథ భేదయ భేదయ ఛేదయ ఛేదయ మారయ మారయ శోషయ శోషయ ప్రహారయ ప్రహారయ ఠ ఠ ఠ ఠ ఖ ఖ ఖ ఖ ఖే ఖే ఓం నమో భగవతే పంచ వక్త్ర హనుమతే శృంఖలాబంధవిమోచనాయ ఉమామహేశ్వర తేజో మహిమావతార సర్వవిషభేదన సర్వభయోత్పాటన సర్వజ్వరచ్ఛేదన సర్వభయభంజన, ఓం నమోభగవతే పంచవక్త్రహనుమతేకబళీకృతార్క మండల భూతమండల ప్రేతమండల పిశాచమండల నిర్ధాటయ నిర్ధాటయ భూతజ్వర, ప్రేతజ్వర పిశాచజ్వర, మహేశ్వరజ్వరభేతాళజ్వర బ్రహ్మరాక్షసజ్వర ఐకాహికజ్వరద్వ్యాహికజ్వర త్ర్యాహికజ్వర చాతుర్థికజ్వర పాంచరాత్రికజ్వర విషమజ్వర బ్రహ్మరాక్షసజ్వర దోషజ్వర భేతాళపాశ మహానాగకుల విషం నిర్విషం కురు కురు ఝట ఝట దహ దహ ఓం నమోభగవతే పంచవక్త్ర హనుమతే కాలరుద్ర రౌద్రావతార సర్వగ్రహోను

చ్ఛాల యోద్ఛాటయ ఆహో ఆహో ఏహి ఏహి వశదిశో బంధ బంధసర్వ లోరక్ష రక్ష సర్వశత్రూ౯ కంపయ కంపయ మారయ మారయ దాహయ దాహయ కబళయ కబళయ సర్వజనా వేశయావేశయ మోహయ మోహయ ఆకర్షయాకర్షయ ఓం నమో భగవతే పంచవక్త్ర హనూమతే జగద్భిలకీర్తయే ప్రత్యర్థిదర్పదళనాయ పరమంత్ర దర్పదళనాయ పరమంత్ర ప్రాణనాశనాయ ఆత్మమంత్ర పరిరక్షణాయ పరబలం ఖాదయ ఖాదయ క్షోభయ క్షోభయి హోరయ హోరయ త్వద్భక్త మనోరథాన్ పూరయ పూరయి సకల సంజీవినీనాయక వరంమే దాపయ దాపయ ఓం నమో భగవతే పంచవక్త్ర హనూమతే ఓం హ్రాం క్ష్రాం క్ష్ర్మ్యం గ్లాం హ్వాం శ్రీం భ్రీం ఘ్రీం ఓం స్రూం క్లీం హ్రోం హ్రీం హ్రూం హ్రైం హ్రౌం హ్రః హుం ఫట్ ఖే ఖే హుం ఫట్ స్వాహా.

ఈమాలామంత్రమును నిత్యము త్రికాలములయందుగాని ఏకకాలమందుగాని నియమముకలవారై ఆపత్తులయందును భూతప్రేతపిశాచాది బాధలయందును ఉద్యోగవిఘ్నములయందును విద్యార్థులు పరీక్షలయందు ఉత్తీర్ణులు కాగలందులకును బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్రులను స్త్రీలును పఠించినయెడల సకలకార్యసిద్ధులు చేకూరు ననుటకు సందియములేదు వారి వారి ఇష్టకార్యములను తలచి ఈమాలను ధ్యానము చేయవలసినది ప్రతి దినము తెల్లవారుజామున మేల్కాంచి మానసికముగా ఈమాలామంత్రమును అయిదుపర్యాయములు పఠించిన సకలకార్యసాఫల్యము చేకూరును ప్రతిశనివారమున దీక్షకలవారై మూడు వేళలయందు జపించుచు ఒక బ్రహ్మణుని భోజనముచే తృప్తిపరచిన సకల ఆపత్తులు తొలగును అయిదు అప్పములను ఆంజనేయమూర్తివారికి వారివారి కులాచార ప్రకారము నైవేద్యము పెట్టవలెను ఇటులదీక్షతో

చేయు వారికి శ్రీ ఆంజనేయమూర్తి స్వప్నమందు దర్శనమిచ్చుచుండును గాన భక్తులెల్లరు హనుమత్సేవచేసి తరించుదురుగాక

ధ్యానమ్

శ్లో॥ శ్రీసీతారామపాదాంబుజ మధులహరీ పానమత్త ద్విరేఫః। విజ్ఞాతాగాధ సేవావిధిసలిలనిధి ప్రారంభే రభసః। దుర్వారోద్యద్ధృషీక ప్రబలతురంగసంశిక్షణాత్యంతదక్షః స్వాత్మన్యేకో రమిస్సపది మమ భవత్వాంజనేయః ప్రసన్నః॥ త్యాగీయోగీ విరాగీ పరహితకరణానుక్షణానంద భోగీ త్రాతా నేతా విధాతా నిఖిలసురరిపు వ్రాత దుఃఖ ప్రదాతా। సాదాచారి ప్రకారి స్సమరపింగణాజయ్యో వీరాధివీరః కేళీశాలీక్ష్మాభృద్రి స్సపదిమమ భవత్వాంజనేయః ప్రసన్నః॥ శ్రుత్వా రామాభిధానం పులకితసుతను స్సద్యో విధత్తేజడత్వం రామాఖ్యోచ్చారణాద్యే నయన జలధరారుద్ధకంఠో విభాతి రామం హిత్వా న కించిన్నివసతి హృదయే యస్య భక్తిప్రపూర్ణే భూయః శ్రేయః ప్రదాతాసహి మమ భవతాదాంజనేయః ప్రసన్నః॥ అంభోధేర్లంఘనేనాఽసురపతినగరే భూమిజాన్వేషణేన లంకాయాం చారణేన ప్రతిభటబలపిశైల్యవిద్రావణేన। సంజీవిన్యాః ప్రదానాత్స్మృతి రహితరఘుభ్రాతురుజ్జీవనేన ప్రఖ్యాతకీర్తి ప్రభావస్సహి మమ భవతాదాంజనేయ ప్రసన్నః। ॥ సాంవర్త్యం శివత్వం జలదహాభవతా భూతయస్సిద్ధయోఽష్ట శ్రీమద్రామాంఘ్రిపద్మం కేవలం గతరజసో యస్యనాంశేన తుల్యాః। దాస్యంయస్మైత్వమాత్మ్యం ప్రమదమతితరాం దాస్యతిప్రాభవాది ప్యానం వామంచకందవస్సహి మమ భవతాదాంజనేయః ప్రసన్నః॥

సర్వదేవతాస్తోత్రగద్యము

శ్రీమాన్ నిరంతరకరుణామృతసారవర్షి పింగళాక్షమహాహు
మహేంద్రాయదక్త తాంచితమహాహను కరుణాధరబింబ భూషితముఖ
చంద్ర మండల అతప్తకార్తస్వరాభాస్వరకలిత చూడావిరాజిత అప్రతిమ
దివ్య మాణిక్యకుండలమండిత గండభాగః సమానమానసీయ రమాకాంతకర
కమలకలిత పాంచజన్యబంధు కంబుకంధర ఐరావత హస్తసువర్తుల
దీర్ఘభుజార్గళ అనన్యసాధారణ సంకల్పసంభవాస్థాన పీఠపరిణాహ బాహ్యాంతర
అమూల్య పీతాంబరాలంకృత కటిప్రదేశ అపహరతవినుతజనమనోరథ
సాధనపాదయుగళ ఉష్ట్రవాహన అమరగంగానదీ పరివేష్టితహాటకాచలవర్ధి
ర్తలాంగూల రంగదుత్తుంగ మంగళాంగద అంజనానందవర్ధన అమలోర్ధ్వ
పుండ్ర స్తదుపరికర్పూర సమ్మిశ్రశుభ్రవిభూతి ధారణో యజ్ఞోపవీత
తులసీభద్రాక్ష రుద్రాక్షమాలాభిరామః శ్రీరామచంద్ర చరణారవింద
సంధిత హృదయారవింద అఖిలకల్యాణగుణవాన్ శ్రీ హనూమానువాస్య
తేఽస్మాభిః ॥

ఆంజనేయుని భక్తులెల్లరు కాలనియమము లేకయే యెల్లప్పుడు ఈస్తోత్రమును పఠించిన సకలకార్యములు చేకూరును

శ్రీ గురుభ్యో నమః

శ్రీ మద్దనుమ న్నుతిరూప శ్లోకాష్టకము

శ్లో ॥ వీక్ష్యే కదాఽహం తరుణాఽర్కసన్నిభమ్ ।
దయామృతార్ద్రా రుణపంకజేక్షణమ్ ।
ముఖం కపీంద్రస్య మృదుస్మితాంచితమ్ ।
చింత్స్వరత్నాంచితకుండలోజ్జ్వలమ్ ॥

తా॥ ఉదయించు సూర్యునితో దీటైనదియును, కరుణారూపమైన యమృతరసముచే నార్ద్రమైన నెఱ్ఱతామర పూలతో బోలిన కనులు కలదియును మృదువైన లేనగవులతో నెసఁగునదియును, పురాతనములైన రతనములతో రచితములగు స్వర్ణకుండలములచే నెంతయు విరాజిల్లు శ్రీ హనుమద్భగవానుని ముఖారవిందము నెపుడు కనుగొందునో కదా।

శ్లో॥ కదాఽహ మారా దుపయాంత మద్భుత।
ప్రభావ మీశం జగతాం కపిప్రభుమ్।
సమీక్ష్య వేగా దభిగమ్య సంస్తువన్।
జగామ హర్షా త్ప్రపత న్పదాఽబ్జయోః॥

తా॥ తననే ధ్యానించుచున్న నాచేరువకుఁ గరుణతో నరుగుదెంచుచున్న జగత్ప్రభువును నద్భుత ప్రభావుండు నగు కపిప్రభువును గాంచి వేగముగా నుతించుచు నెదుర్కొని పరమానందముతో నప్పరమపురుషుని పదాబ్జములయందెపుడు సాగిలి పడుదునోగదా।

శ్లో॥ కదాఽంజనాసూను పదాంబుజద్వయం।
కఠోర సంసార భయప్రశామకమ్।
కరద్వయేన ప్రతిగృహ్యసాదరో।
మదీయ మూర్ధ్న మలంకరో మ్యహమ్॥

తా॥ మిగుల కఠినమైన సంసారపు వదలును సమూలముగా జల్లార్చునట్టి శ్రీమదంజనాతనయుని పాదారవింద యుగళమును బరమాదరముతో రెండుచేతులతో బట్టి నా యౌదలం బెట్టుకొని యెప్పు డెసంగుదునో గదా।

శ్లో॥ కదా లుఠంతం స్వపదాబ్జయో ర్ముదా।
హఠా త్సముద్ధాప్య హరీంద్ర నాయకః।
మదీయమూర్ధ్ని స్వకరాంబుజం శుభం।
విధాయ మహీ రితి వక్ష్యతే విభుః॥

తా॥ పరమానందములో, తన పాదారవిందములయందు దొరలు చున్న నన్ను వెంటనే లేవనెత్తి 'వత్సా! వెరువకు' మని తన మంగళకరమగు కరకమలము నాశిరముపై నుంచి దయతో నెప్పుడు నుడివెడునో కదా!

శ్లో॥ ప్రదీప్త కార్తస్వర శైలభాస్వరం।
ప్రభూతరక్షోగణదర్ప శిక్షతమ్।
వపుః కదాలింగ్య వరప్రదం సతాం।
సువర్చలేశస్య సుఖీభవా మ్యహమ్।

తా॥ చెన్నునెంతయుంగను బంగరుకొండవలె ప్రకాశించునట్టి యును, విస్తారమైన రాక్షసులగుమిదగు దర్పమును శిక్షించునట్టిదియు సత్పురుషులకు వరముల నొసంగునదియును, సువర్చలా ప్రాణనాధుని మేనిఁ గౌగిలించి యెపుడు నే సుఖినగుదునో గదా!

శ్లో॥ ధన్యా వాచః కపివరగుణస్తోత్రపాతాః కవీనాం।
ధన్యో జంతు ర్జగతి హనుమత్పాదపూజా ప్రవీణః।
ధన్యాఽవాసా స్సతత హనుమత్పాదముద్రాభిరామా।
ధన్యం లోకే కపికుల మభూ దాంజనేయావతారాత్॥

తా॥ వానరశ్రేష్ఠుండగు శ్రీ హనుమంతుని గొనముల వినుతించు ...ే పవిత్రంబులైన సుకవుల పలుకులే ధన్యములు లోకమున శ్రీ యంజనాసుతుని పాదముల పత్ప్రింప నేర్చిన ప్రాణియే ధన్యమైనది

నిరంతరమును మారుతాత్మజుని పాదపద్మముల చిహ్నములచె విలసిల్లెడు భువనములే ధన్యమును, మఱియును లోకమున శ్రీ మదాంజనేయా వతారము చేతనె కపికుల మెంతయు ధన్యమైనది

శ్లో ॥ జంతూనామతి దుర్లభా మనుజతా తత్రాపి భూదేవతా ।
బ్రాహ్మణ్యేఽపి చ వేదశాస్త్రవిషయా ప్రజ్ఞా తతో దుర్లభా ।
తత్రాఽప్యుత్తమదేవతావిషయిణీ భక్తి ర్భవోచ్ఛేదినీ ।
దుర్ల భ్యా సుతరాం తథాఽపి హనుమత్పాదారవిందే రతిః ॥

తా ॥ లోకమున మానవత్వమెంతయు దుర్లభము అందునను బ్రాహ్మణత్వము పురాకృతసుకృత లభ్యము బ్రాహ్మణ్య మొదవినను వేదశాస్త్ర విషయకమగు విజ్ఞానమునంద నవశక్యము అందును జన్మ బంధముబాపెడు నుత్తమ దేవతావిషయకమగు భక్తియందుట దుర్లభము, అయినను శ్రీ హనుమాత్పాదారవిందములయందు నిరంతర రతి మిగుల దుర్లభము

శ్లో ॥ అహం హనూమత్పదవాచ్య దైవం ।
భజామి సానంద మనోవిహంగం ।
త దన్యదైవం నకదాఽపి దేవం ।
బ్రహ్మాది భూయోపి న ఫాలనేత్రం ॥

తా ॥ నేను ఆనందముతో కూడిన మనమనుపక్షి గలవాడును స్వయంజ్యోతియునగు హనుమత్పదముచే నొప్పు దైవమును తప్ప నెపుడుగాని బ్రహ్మయు శివుడు మున్నగు నితరదైవముల భజింపను

శ్లో ॥ యశ్చాత్రజ మిదం పుణ్యం ప్రాత రుద్ధాయ మానవః ।
పఠే దనన్యయా భక్త్యాసర్వా న్కా మా నవాప్నుయాత్ ॥

తా ॥ ఏమనుజుండు వేకువనే లేచి పవిత్రముగు నీ శ్లోకాష్టకము ననన్యభక్తిచే బఠించునో యతఁ డఖిలవాంఛాఫలముల బొందును.

నమస్కారపూర్వక షోడశోపచార హనుమత్పూజ

శ్లో ॥ విప్రాదయోజనగణా స్తవనం ప్రచక్రు ।
ర్వృత్రిహ్మాప్యరూప జగతాంపరిపాలకస్య ।
రామప్రభావబలపూరిత రుద్రమూర్తే ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥

శ్రీరామదూత శరణాగత దీనబంధో ।
వజ్రాంగదేహ కరుణాకర రుద్రమూర్తే ॥
శ్రీరామ రామ ఇతి జాపకృతాత్మశక్తే ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమన్నమస్తే ।

సింధూరతైల రచితాతి విభూషణాత్మన్ ।
లాంగూలతాడన కృతాసుర సంఘనాశ ॥
క్రోధా ద్దశాననపురీ దహనప్రకారిన్ ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమన్నమస్తే ॥

రామారిణాకృత హృతౌ జనకాత్మజాయా ।
లంకాస్థితా జనక జేతి సుశోధకారిన్ ।
సీతాతిశోకహరణ ప్రబలారిహంత ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమన్నమస్తే ।

సమ్మూర్ఛితాంగ విభు లక్ష్మణ సౌఖ్యకారిన్ ।
రౌద్రాంగదీర్ఘ హనుమ న్నగహస్తధారిన్ ।

దుష్టాసురాహిమహిరావణ నాశకారిన్ ।
శ్రీ రామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥
శైలీ గదాధర సమార్తిత వజ్రకచ్ఛి ।
న్యాసాంఘ్రిపీడిత మనోజ సులబ్ధకీర్తే ।
శ్రీ రామదాస దృఢబుద్ధిమతాంవరిష్ఠ ।
శ్రీ రామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥

విప్రాదిజాతిక నికేతనకారిదాన ।
గ్రామధివాస కృతధామ విశాలకీర్తే ।
శ్రీ రామదాస దృఢబుద్ధి మతాంవరిష్ఠ ।
శ్రీ రామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥

ఫల్గునదీతట సముద్భవ జాతివృక్షే ।
ప్రసాదమండిత మనోహరవాస ధామ్ని ।
రూపం విభాతి కపిరాజ మనోహరం తే ।
శ్రీ రామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥

శుక్లాసుభాద్రపదమాస భవాద్వితీయా ।
భాతి త్వదీయ పావనోత్సవ జాతహర్షా ।
యాత్రాళుసంఘ దచితా జనవీధికాత్ర
శ్రీ రామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥

జన్మాదిహీన పవనాంజనికాత్మ దేవః ।
శ్రీ జానకీపతి మనోజవ దీప్త కాంతే ।
నానా కపీంద్రచయనాయక బ్రహ్మచారిన్ ।
శ్రీ రామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ॥
లాంగూలధారక జితేంద్రియ వాయుపుత్ర ।

శ్లో॥ షట్పంచహస్త రచిత ధ్వజ దీర్ఘమాన ।
శ్రీరామసేవన పరేణ పదోర్ధ్వకాయ ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ।

హే పావనేయ జనరక్షక రామభక్త ।
రాజీవలోచన విశాల సుబాలధారిన్ ।
దీర్ఘార్కస్రగ్ధర జటామకుటాదిధారిన్ ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ।

ఆవాహనాది శుభషోడశ కోపచారా ।
స్తుభ్యం నివేదనకృతా హనుమ న్మయా యే ।
అంగీకురుష్వ భగవ న్హనుమ న్మహేశ ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ।

రోగాన్వినాశయ రిపూనథ విఘ్నజాలం ।
తాపత్రయం యమ భయం భవపాపసంఘం ।
దుఃఖాని నాశయవినాశయ రిష్టకష్టం ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ।

హే భక్తవత్సల విభో భగవ న్దయాళో ।
పుత్రా న్యశాంసి ఖలు దేహి ధనాని దేహి ।
జయాసుభాగ్యక గవాది సుఖాని దేహి ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ।

న్యూనాతిరిక్త భవదోషభయం క్షమస్వ ।
పూజాం గృహాణ సకలాం స్తుతిపాఠయుక్తాం ।
దేవ ప్రసీద భగవ న్హనుమ న్కృపాళో ।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే ।

శ్లో॥ వాక్ప్రాజనం త్వయి సమర్పిత మేవ భక్త్యా।
దోషి న్విహాయ సకలాః ఖలు తత్రసంస్థా।
సమ్యగ్రహేణ మగుణా నీవ రాజహంసః।
శ్రీరామదూత సతతం హనుమ న్నమస్తే।

ప్రతిశ్లోకమునకు నమస్తే యనునప్పుడు భక్తియుక్తులై హనుమంతునకు చేతులు జోడించి నమస్కారము చేయవలయును యిందువలన సర్వరోగములు, సర్వ శత్రుభయములు నశించును

సర్వ శత్రుంజయ హనుమత్ స్తోత్రం

శ్లో॥ శ్రీమంతం హనుమంత మాత్తరిపుభి ద్భూభృత్త
దుద్రాభిధం।
వగ్లద్వాలధిబద్ధవై రినిచయం చామీకరాద్రి ప్రభం।
రోషి ద్రక్తపిశంగనేత్రనలినం భ్రూభంగ మంగస్ఫుర।
త్ప్రోద్యచ్చండమయూఖమండలముఖం దుఃఖాపహం
దుఃఖినాం॥
కౌపీనం కటిసూత్ర మౌం జ్యజినయుగ్దేహం విదేహాత్మజా।
ప్రాణాధీశ పదారవింద నిహితస్వాంతం కృతాంతం
ద్విషాం॥
ధ్యాత్వైవం సమరాంగణస్థిత మథానీయ స్వహృత్పంకజే।
సంపూజ్యాఽఖిల పూజనోక్తవిధినా సంప్రార్థయే త్ప్రార్థితం।

తా॥ ఇట్లు ధ్యాన మొనర్చి యీక్రింద వ్రాయబడిన స్తోత్రము చేయవలెను

శ్లో ॥ హనుమ న్నంజనీసూనో మహాబలపరాక్రమ ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
మర్కటాధిప మార్తాండ మండల గ్రాసకారక ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతి న్ని పాతయ ॥
అక్షక్షపణపింగాక్ష క్షితిజాశుగ్వినాశన ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
రుద్రావతార సంసార దుఃఖభారాపహారక ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
శ్రీరామచరణాంభోజ మధురాయితమానస ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
వాలికాలరదక్లాంత సుగ్రీవోన్మోచన ప్రభో ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
సీతావిరహవారీశ మగ్నసీతేశతారక ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
రక్షోరాజప్రతాపాగ్ని దహ్యమానజగద్వన ॥
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
గ్రస్తాశేషజగత్స్వాస్థ్య రక్షసాంభోధిమందర ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
పుచ్ఛగుచ్ఛ స్ఫురద్వీర దగ్ధారిపత్తన ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
జగన్మనోదురల్లంఘ్య పారావారవిలంఘన ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ

స్మృతమాత్రసమస్తేష్టపూరక ప్రణతప్రియ ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
రాత్రించరచమూరాశి కర్తనైక వికర్తన ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
జానకీ జానకీజాని ప్రేమపాత్ర పరంతప ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
భీమాదిక మహావీర వీరా వేశావతారక ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
వజ్రాంగనఖ దంష్ట్రేశ వజ్రవజ్రావగుంఠన ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
అఖర్వ గర్వ గంధర్వ పర్వతోచ్ఛేదనస్వర ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
లక్ష్మణప్రాణసంత్రాణ త్రాత తీక్ష్ణకరాన్వయ
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
సీతాశీర్వాదసంపన్న సమస్తావయవాక్షిత ॥
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
రామాది విప్రయోగార్త భరతాద్యార్తి నాశన ।
లోలల్లాంగూలపాతేన మమారాతీ న్ని పాతయ ॥
ఇ త్యేవ మశ్వత్థతలోపవిష్టః ।
శత్రూ న్జయ న్నామ పఠే త్స్వయం యః ।
సశీఘ్రమేవాస్త సమస్త శత్రుః ।
ప్రమోదతే మారుతజ ప్రభావాత్ ॥

పై విధముగా అశ్వర్థ వృక్షమూలమున గూర్చుని పై స్తోత్రము నెవడు పఠించునో వెంటనే వాని సమస్త శత్రువులు నశించుననియు, హనుమత్ప్రసాదమువలన సంతోషముతో నుండుననియు తాత్పర్యము

సర్పా పన్నివారక హనుమత్కవచం

పరాశరమహర్షి మైత్రేయులవారికి చెప్పుచున్నారు :

శ్లో ॥ అథాపరం ప్రవక్ష్యామి మైత్రేయ మునిసత్తమ ।
వసిష్ఠమునినా ప్రోక్తం హనూమత్కవచం శుభం ॥
పుర్లా హి వాయుదేవాయ బ్రహ్మణా సముదీరితం ।
శ్రీరామాయ వసిష్ఠోక్త మిదం కవచ ముత్తమం ॥

తా॥ మైత్రేయా! మునివర్యా! వసిష్ఠునిచే చెప్పబడిన శుభప్రదమైన హనుమత్కవచమును పూర్వము వాయుదేవునకు బ్రహ్మదేవునిచే జెప్ప బడినదియును, శ్రీరామునికొరకు వసిష్ఠునిచే జెప్పబడినదియు నగు కవచమును జెప్పెదను వినుము అని చెప్పెను

వసిష్ఠఉవాచ :

శ్లో ॥ హనుమత్కవచం పుణ్యం వక్ష్యామి శృణు రాఘవ ।
ఆయురారోగ్యదం పుంసాం సర్వాభీష్టప్రదాయకం ॥
బల శ్రీకీర్తి జనకం సర్వశత్రువినాశనం ।
య త్పురా వాయుదేవాయ బ్రహ్మణా సముదీరితం ।
ఆదిత్యాదిగ్రహోన్సర్వే దుష్టస్థానస్థితాయది ।
పఠేత్తత్కవచం నిత్యం గ్రహదోషోపశాంతయే ॥

తా॥ వసిష్ఠుడు రామునితో నిట్లనెను : రామచంద్రా! ఆయురారోగ్య ప్రదమును, సర్వాభీష్టప్రదమును, బలమును, సంపదను, కీర్తిని గలుగ

జేయనదియును, శత్రుసంహారకమును, పూర్వము వాయుదేవునకు బ్రహ్మదేవునిచే జెప్పబడి నదియునగు శ్రీ హనుమత్కవచమును నీకు జెప్పెదను వినుము మఱియు ఆదిత్యాదిగ్రహములు దుష్టస్థానముల యందున్నపుడు తద్దోషనివారణార్థము నీ కవచమును బఠించినచో తద్గ్రహదోషములు నివర్తించును

శ్లో॥ దివ్యౌషధప్రదానేన కపికోటిరనేకశః ।
హనూమతే జీవయతే నమస్తస్మై మహాత్మనే ॥
ఏతచ్ఛ్లోకం పఠిత్వాతు పంచవారం నరోత్తమః ।
నమస్కృత్య హనూమంతం కవచం చ పఠేత్తతః ।

తా॥ "దివ్యౌషధప్రభావేన" అను మొదటిశ్లోకమును అయిదు పర్యాయములు పఠించి హనుమంతునకు నమస్కారముచేసి పిదప కవచమును పఠించవలయును

శ్లో॥ య త్పురా వాయుదేవాయ ప్రోక్తంవా పరమేష్ఠినా ।
పాదామారభ్యమూర్ధాంతం న్యసేత్కవచ ముత్తమం ।
నియతః ప్రాఙ్ముఖ స్తిష్ఠన్ శుచౌ దేశే దృఢవ్రతః ।
నమస్కృత్య హనూమంతం కవచం చ పఠేత్తతః ।

తా॥ శుచియగు ప్రదేశమున ప్రాఙ్ముఖుండై, స్థిరచిత్తముతో, పాదములు మొదలు శిరస్సువరకును కవచము నుంచవలయును (అనగా) ఆయా స్థానములయందు మంత్రాదిదైవత మున్నట్లుగా భావన చేయవలయును.

శ్రీ ఆంజనేయస్వామివారికి నమస్కరించి పిదప కవచమును పఠించవలయును. పై జెప్పిన విధముగా ప్రతి శనివారముగాని, లేనిచో

ఐదు శనివారములైనను, - నువ్వులనూనె, నెయ్యి, ఆముదము - ఈ మూడింటిని కలిపి రాగిప్రమిదయందు దీపారాధనజేసి శ్రీ హనుమత్కవచమును పఠనజేసినచో, ఆదిత్యాది సర్వగ్రహదోషములు నివారణమయి, శుభములు చేకూరుటనుటలో సందియము లేదు

శ్రీ హనుమత్కవచ ప్రారంభః

అస్య శ్రీ హనుమత్కవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య – వసిష్ఠఋషిః – అనుష్టుప్ ఛందః – శ్రీ హనుమాన్ దేవతా – మారుతాత్మజ ఇతి బీజం – అంజనాసూను రితి శక్తిః – వాయుపుత్ర ఇతి కీలకం – శ్రీ హనుమత్ప్రసాదసిధ్యర్థే జపే వినియోగః ॥

ధ్యానం :

శ్లో ॥ ఉల్లంఘ్య సింధో స్సలిలం సలీలం
యశ్శోకవహ్నిం జనకాత్మజాయః
ఆదాయ తేనైవ దదాహ లంకాం
నమామి తం ప్రాంజలి రాంజనేయం ॥

మను :

శ్లో ॥ పాదౌ వాయుసుతః పాతు రామదూత స్తదంగుళీః
గుల్ఫౌ హరీశ్వరః పాతు జంఘే చార్ణవలంఘనః
జానునీ మారుతిః పాతు ఊరూ పా త్వసురాంతకః
గుహ్యం వజ్రతనుః పాతు జఘనం తు జగద్ధితః
అంజనేయః కటిం పాతు నాభిం సౌమిత్రిజీవనః
ఉదరం పాతు హృద్గేహీ హృదయం చ మహాబలః

వక్షో వాలాయుధః పాతు స్తనౌ చాఽమితవిక్రమః
పార్శ్వౌ జితేంద్రియః పాతు బాహూ సుగ్రీవమంత్రకృత్
కరావక్షజయీ పాతు హనుమాం శ్చ తదంగుళీః
పృష్ఠం భవిష్యద్బ్రహ్మా చ స్కంధౌ మతిమతాం వరః
కంఠం పాతు కపిశ్రేష్ఠో ముఖం రావణదర్పహా
వక్త్రంచ వక్తృప్రవణో నేత్రే దేవగణస్తుతః
బ్రహ్మాస్త్రసన్మానకరో భ్రువౌ మే పాతు సర్వదా
కామరూపః కపోలే మే ఫాలం వజ్రనఖోఽవతు
శిరో మే పాతు సతతం జానకీశోకనాశనః
శ్రీ రామభక్త ప్రవరః పాతు సర్వ కళేబరం
మా మహ్ని పాతు సర్వజ్ఞః పాతు రాత్రౌ మహాయశాః
వివస్వదంతేవాసీచ సంధ్యయోః పాతు సర్వదా
బ్రహ్మాది దేవతాదత్తవరః పాతు నిరంతరం
య ఇదం కవచం నిత్యం పఠే చ్చ శృణుయాన్నరః
దీర్ఘమాయు రవాప్నోతి బలం దృష్టించ విందతి
పాదాక్రాంతా భవిష్యంతి పఠత స్తస్య శత్రవః
స్థిరాం సుకీర్తి మారోగ్యం లభతే శాశ్వతం సుఖం
ఇతి నిగదిత వాక్యవృత్త తుభ్యం
సకలమపి స్వయ మాంజనేయవృత్తం
అపి జని జనరక్షణైకదీక్ష
వశగతదీయ మహామను ప్రభావః ।

ఈ కవచమును పైన చెప్పినవిధిగా ప్రతి నిత్యము పఠించినచో సర్వరోగములు, సర్వ శత్రుభయములు తప్పక శమించును ఇదిపూర్వము

శ్రీరామునకు వసిష్ఠముని యుపదేశించిన అత్యద్భుత కవచము ఇది పరాశరసంహితనుండి గ్రహింపబడినది

ఓమ్ శ్రీ సీతారామాంజనేయాయ నమః

శ్రీ ఆంజనేయస్తవము

శ్లో॥ ఉదగ్రవాల భ్రమణాఽనిలాహతా।
భవంతి యస్యాంబుధరా స్సమంతతః।
స దివ్యపంచానన వాయునందనో।
మమాస్తు కల్యాణవివృద్ధయే హరిః॥

దండకము

శ్రీ రామదూతా ప్రసన్నాంజనేయా భవజ్జన్మవృత్తంబు బల్ చోద్యమై హృద్యమై నవ్యమై దివ్యమై జన్మ సార్థక్యమున్ గూర్చునో వాయుపుత్రా బుధస్తోత్రపాత్రా త్రినేత్రా శివా నీవు మున్నర్ధనారీశ్వరుండౌచు వేసారి విరాగచిత్తుండవై శాశ్వతంబైన నిష్కల్మష బ్రహ్మచర్యంబు గాంక్షించి శ్రీ కేసరిక్షేత్రజుండౌచు నయ్యంజనాపుత్రుడై యొంటిజందెంబుతో పీతవస్త్రంబుతో నుద్భవం బందితౌ రామకార్యప్రియా యేకపాదాహ్వయా కీశ నీశైశవంబందె క్షుద్బాధతో పన్ ఫల భ్రాంతి సర్వగ్రహాధీశు సప్తాశ్వు వీక్షించి వాలంబు సంధించి బంధించి మర్దించి స్వర్భాను బాధించి స్వర్గేశు గర్దించి వాణీశురావించి గౌరీశ దిక్పాల గీర్వాణ సంఘంబు చేతన్ వరప్రాప్తి దీర్ఘాయువున్ భానుతేజంబునున్ వజ్రకష్టాస్త్ర నిర్భీతిన్ కర్ణభూషాదులం గొంటివౌ నిష్కళంకా మహాసాహసాంకా పరాభూత శూరా త్రిలోకైకవీరా అసామాన్యశౌర్యైకరాశీ భవద్బాల్య చారిత్ర మెన్నన్ జతుర్వేద వేదాంగ వేదాంత షట్శాస్త్ర పారంగత జ్ఞానసంపత్తివిం గాంచి బల్ గాయకాచార్యుడై

గానవిర్ణేతవై వ్యాకృతి జ్ఞాన సంపన్నుడై సాహ సౌదార్య విద్యా దయా ధైర్య
దార్ఢ్యాదులున్ శాంతి దాంతి క్షమాధ్యాన వైరాగ్య ధర్మంబులున్ గాంచితౌ గాదె
శుద్ధప్రచారా చతుర్వేద సారా శుభాకార సంగీత సాహిత్య విద్యానిధి ధీనిధి
నిర్వికార నవవ్యాకృతి జ్ఞానధీరా సదాచారం సీమాయయా భానుజుంజేరి
మంత్రిత్వమున్ జేసి శ్రీరామభక్తుండవై జానకీదేవికై వార్ధి లంఘించి
వైదేహినింగాంచి శ్రీరామముద్రాంకితం బిచ్చి యాలంకనుంగాల్చి తద్వార్త
కిష్కింధకుందెచ్చి యా కైకసీ పుత్రునిన్ మిత్రునింజేసి శ్రీరామ
సౌమిత్రి సుగ్రీవులను గైకసీ నందనున్ జాంబవన్ముఖ్యులన్ గూడి దైత్యేశుపై
దండు సాగించి యా సేతుబంధంబు పౌలస్త్యనాశంబు తద్దోషమున్
ద్రోయగా రామలింగ ప్రతిష్ఠాపనంబన్న కార్యక్రమంబందు నీ శౌర్యమున్
బూర్తిగా చేసి శ్రీరామపట్టాభిషేకంబు సాగించితౌ రామభక్తా సదా స్వామి
సేవానురక్తా శతాస్యాసురుం ద్రుంపగా నేగుచో దాల్త నీ విశ్వరూపంబునుం
చూపి శ్రీ జానకీ రామ రామానుజాప్తాదులన్ సైన్యవర్గంబులన్ నీశిరంబందు
నెక్కించి యంభోదులన్ జుల్కదాటించి పాళెంబులం డించి యాయుద్ధమం
దద్భుతంబౌ నృసింహాశ్వక్రోడ్యనౌకాహనాశాస్యముల్ దోపగా పంచవక్త్రావ
తారంబునుం దాల్చి రెండైదు కేలుం బరేవైన నేత్రంబులున్ గల్గగా
ముద్గరంబున్ గదా శూల ఖట్వాంగ ధాత్రీజ సీరాద్రి పాశాంకుశంబుల్
కపాలంబునా జెల్లు శస్త్రంబులన్ బూని యాదైత్యు మర్దించుటేగాక దీవికిన్
లంకకున్ నీదు లాంగూలపున్ సేతువున్ గట్టు నీదివ్య సామర్థ్యమున్
స్వామి సేవాపరత్వంబు నల్మోము లొప్పారు వాణీశుడున్ దెల్పగా జాలునే
పావనీ సాగరోత్తారకా ఆపదుద్ధారకా శత్రువిధ్వంసకా పంచవక్త్రా పవిత్రా
భళీ కోటిసింహైకసత్వా భవన్మూర్తి టెక్కెంబునన్ దాల్చుటన్ జేసి
గాండీవి దుస్సాధ్యుడై మించి ఘోరార్భటిన్ శత్రుతండంబులన్ గుండెలన్
జీల్చి చెండాడెహో భండనోద్దండ భీముండు సౌగంధికాపేక్షచే బోవుచున్

మార్గమధ్యంబునన్నుండు నీవాల మొక్కింత యల్లార్ప లేదయ్యెగా బాపురే సోదరప్రేమచే నీవు చేసిద్ద పక్షరోమావళి సాహాయ్యమున్ గాంచిగాదే సుపర్వేశుడున్ భీతివెన్నాడు సుగ్రాటవిన్ జేరి పెల్లార్చి వెంటాడ బర్వెత్తి యొక్కొక్క రోమంబున్ వేయగా నద్ది కాసారమున్ లింగమున్ తోటలున్ గోపురాలట్టె సృష్టించుటన్ జేసి యాపురుషంబౌ మృగంబున్ మహాయాగ శాలాది శుద్ధ్యర్థమై తోడితేగల్గె నీరోమమే యింత సేయంగ నీవెంత సేయంగ శక్తుండవో నీ నామమంత్రం బెదన్ దాల్చుటన్ జేసి యాకార్తికేయుం డసాధ్యారియౌ తారకాఖ్యాసురున్ సుంతలో ద్రెళ్ళగా నేసెనౌ సీరిరి నాగారి దేవర్షులౌ గాయకద్వంద్వముం వాడు నీదౌ కృపంగాదె దోర్గత్యదోషంబునుం బాసి శుద్ధాత్ములై రిశయిప్పట్టు లితంతగా జేసి ముందింకనుం బ్రహ్మవై యెట్లు పాలింపగా నుంటివో వీరగుండ క్రియారాగసక్తా స్వయంవ్యక్త వేదోక్తమార్గానురక్తా మహాభక్తా శాండిల్యమౌనీంద్రు శాపార్తిచే నద్రియైయున్న యధాన్యమాలిన్ భళీ శాపమున్బాపి కాపాడితౌ సంగరంబందు నీముష్టి ఘాతంబులన్ ముక్తులైనట్టి యా రాక్షసశ్రేణి లెక్కింపగా శక్యమే దుష్ట పాతాళ లంకేశు మైరావణుం ద్రుంపగా నేగుచో బుత్రు మత్స్యేశు మెప్పించి యాదైత్యునిన్ బుత్రమిత్రాళితో ద్రుంచి కంకాళకర్పింపనై భద్రకాళి గృహంబందునం సుప్తులైయున్న శ్రీరామ సౌమిత్రులన్ బంధముల్ బాపితోతెచ్చితౌ సర్వ భద్రా మహాకాలరుద్రా లసన్ముద్రికోన్నిద్ర భద్రాంజలీ ముద్రికం జేతికందిచ్చుటం జానకిం డాసి తద్వార్తచే రామునిన్ సంజీవిచే లక్ష్మణున్ రాముసేనన్ సుధాసారమున్ జల్లుటం గైకయీపుత్రు శత్రుఘ్నునిం జీవమున్నిల్పుటౌగాక, యా పుష్పకం బెక్కుచో నావాహవంబందు ముంజిచ్చి స్వర్గస్థుడైయ్యున్న సద్భక్తుడౌ కీశు డొక్కండటం గానరాకున్న శ్రీరామునాజ్ఞం దలందాల్చి వే భూర్భువర్లోక ముఖ్యోర్ధ్వ లోకంబులం దాటి యవ్వాని నానత్యలోకంబునం గాంచి దోడ్తెచ్చి మోదంబునుం

కూర్చితౌ నిట్టి నీదౌ ప్రభావంబు నీశక్తి నీయుక్తి నీభక్తి వర్ణింప వేనోళ్ళ భోగీశుడుం జాలునే ఈశ ఓంకారరూపా ప్రశస్తప్రతాపా వనౌకాధిపా పింగళాక్షా సదా సాధురక్షైకదీక్షా మహాత్మా హరీ వైష్ణవారాధ్యుడున్ శంభువంశస్థుడున్ భావిహైరణ్యగర్భుండు నైయెప్పు నోవిశ్వబీజా త్రిమూర్త్యాత్మకా దివ్యమంత్రస్వరూపా హయగ్రీవ ఓంకారం హ్రీంకార శ్రీంకార బీజంబు శ్రీంకార సచ్ఛక్తి దైత్యేశువిధ్వంసనా యేతి వర్మంబు ఘూ ఘూ ఘుహూః క్కార యుక్కీలకంబొప్పు నీబ్రహ్మ మంత్రంబు ప్రొద్దుటం లేచి ఆత్మధ్యానించినన్ భక్తి వాక్రుచ్చినన్ బ్రీతి నాలించినన్ భూతభేతాళులున్ వ్యాళముల్ బ్రహ్మరక్షస్సులున్ శాకినీ ఢాకినీ త్యాది దుష్టగ్రహంబుల్ మశూచీవిషూచీ మహామారి లోనౌ విషవ్యాధులున్ శత్రుదౌష్ట్యంబులున్ దుష్ప్రయోగంబులు న్నాశముం జెందుటేగాక దీర్ఘాయురారోగ్య సంపత్తులున్ భోగభాగ్యంబులున్ గల్గు నిత్యంబునున్ బాడినన్ దివ్య సంగీత సాహిత్య విజ్ఞానమున్ సత్కవిత్వంబు దార్ఢ్యంబు ధీశక్తి యుక్త్యాదులున్ యిష్టకామ్యార్థ సంసిద్ధియున్ గల్గు సర్వార్థ సంధాయకా హో మహారిష్టవిధ్వంసకా స్వప్రకాశా చిరంజీవి మాం పాహి మాం పాహి శ్రీదా లసత్కీర్తిదా భుక్తిముక్తిప్రదా సూర్యచంద్రాగ్ని నేత్రా జగత్ప్రాణ కైవల్యరూపా సముద్ధూతపాపా నమో వాయుపుత్రా నమః పంచవక్త్రా నమో దుష్టహంతా నమో గ్రామశాంతా నమో ధర్మవేత్తా నమో రామదూతా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః ।

శనివారవ్రత ప్రాముఖ్యము

శనివాసరమందు శ్రీ హనుమత్పూజా విశిష్టత

శ్లో॥ మందవారేతు సంప్రాప్తే హనూమంతం ప్రపూజయేత్
సర్వేష్వపిచ వారేషు మందవారః ప్రశస్యతే
హనూమజ్జ న్మనోహేతో స్తస్య ప్రాశస్త్య ముచ్యతే
తస్మిత్తస్మిన్ కృతా పూజా సర్వకామఫలప్రదా ॥

తా॥ ప్రతి శనివారమును అంజనేయమూర్తిని పూజించవలసినది శనివారము రోజున చేసిన పూజవలన హనుమంతుడు సంతోషించి, సర్వసిద్ధుల నిచ్చుననుటకు యెంతమాత్రము సందియములేదు శనివారము హనుమజ్జన్మ దినసమగుటవలన సప్తవారములలోను శనివారమంత ఖ్యాతి గణించినది

శ్లో॥ దీపంప్రజ్వాల్యపూజాదౌ గోఘృతేనప్రయత్నతః
ప్రమాదాద్యదినో కుర్యా త్పూజానిష్ఫలతామియాత్ ॥

తా ॥ పూజా ప్రారంభమునందు ఆవునేతితో దీపమునుంచిన శ్రేష్ఠము లేదా నువ్వులనూనెతోనైనను చేయవచ్చును దీపారాధనము లేని పూజవలన ఫలము నొందజాలరు

శ్లో॥ బ్రాహ్మణో, క్షత్రియోవాఽపి వైశ్యశ్శూ ద్రోధవాస్త్రియః।
పూజయేచ్ఛహనూమంతం మందవారే విశేషతః ॥

తా॥ బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్త్రీలు భక్తిగలవారెల్లరు శనివారమునందు యధాశక్తిగా, శ్రీ ఆంజనేయస్వామిని పూజింపవలెను

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణాన్భుజయే త్పశ్చాదేకభుక్త వ్రతంచరేత్ ।
ఏవం యః కురుతే పూజాం హనుమద్వాసరే శుభే
తస్య ప్రసన్నో హనుమాన్సర్వాభీష్టం ప్రయచ్ఛతి ॥

తా॥ శనివారమునందు ఏకభుక్తముకలవారై యెవరు హనుమంతుని సేవించెదరో వారికి ఆంజనేయమూర్తిసర్వాభీష్టములనిచ్చును (గృహిణాం భోజనమ్మతమని యున్నదిగాన గృహస్థులు భోజనము చేయవచ్చును)

ఏ ఒక్క శనివారమునందైనను నియమములో భక్తిశ్రద్ధలు కలవారై ఎవరు ఈ వ్రతమునాచరించెదరో వారికి సర్వసిద్ధులు కలుగుననుటకు సంశయములేదు ఇందుకు పరాశర మైత్రేయసంవాదమునమున్న యీ క్రింది ప్రమాణమును చూడుడు

పరాశరః

శ్లో ॥ సతతం మందవారేషు భరతః క్షత్రియోత్తమః
హనుమంతం భజంస్తస్థౌ నిరంకుశ పరాక్రమః ॥

తా ॥ క్షత్రియోత్తముడైన భరతుడు ప్రతి శనివారమునందును, హనుమంతుని సేవించి, నిరంకుశమైన పరాక్రమము కలవాడాయెను అని పరాశరసంహితయందు మైత్రేయునకు పరాశరులు చెప్పెను

శ్లో ॥ అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి హనుమత్తుష్టయేవిధిం ।
శనివారేశ్రావణేచ అభిషేకంసమాచరేత్ ।
రుద్రమంత్రేణ తైలేన హనుమత్ప్రీణనా భవేత్
తైలేమి శ్రితసింధూర లేపంతస్యచసమర్పయేత్

శ్లో ॥ శ్రావణేమందవారేతు ఏవమారాధ్య వాయుజం
వజ్రతుల్యశరీరత్వాత్ అరోగోబలవాన్నరః

వేగవాన్కార్యకరణే బుద్ధివైభవ భూషితః
శత్రుసన్త్యంజయమాప్నోతి మిత్రవృద్ధిః ప్రజాయతే
వీర్యవాన్ కీర్తిమాంశ్చైవ ప్రసాదాదంజనీజమే

తా॥ అదియునుగాక హనుమద్దైవతమును సంతుష్టిపొందించుటకై మఱొక విశేషవిధిని జెప్పెదను, శ్రవణనక్షత్రమున్న తిథియందును శనివారమునందును హనుమంతుని తైలముతో అభిషేకము చేయింప వలయును మహారుద్రమును పఠించుచు అభిషేకము చేసినచో హనుమంతుడు సంతోషించును నూనెలో సింధూరముకలిపి దానితో లేపనము చేసినచో ఆంజనేయస్వామి కత్యంతప్రియ కరముగా ఉండును ఇట్లు శనివారాభిషేకము చేసినవారు సర్వరోగములనుండి విముక్తులై బలవంతులు వేగవంతులు సర్వకార్య సమర్థులు బుద్ధివైభవముగల వారునగుదురు శత్రునాశము మిత్రవృద్ధి ప్రాప్తించును వీర్యవంతులు, కీర్తివంతులునైన కొడుకులనుగాంచి సుఖింతురు

శ్లో॥ మాఖాది పంచమాసేషు ఏకస్మిన్ శుక్లపక్షకే
మంద వాసర ఆద్యశ్చ "తారం" మృగశిరోభిదం
శ్రవణేపూర్ణి మాచైవకార్తికే ద్వాదశీ తథా।
మార్గశీర్షేతథా శుక్ల, సంప్రోక్తా చ త్రయోదశీ
ఏష్వేవ దివసేష్వే శనివాసే, వ్రతమాచరేత్।

తా॥ మాఖమాసము మొదలు 5 మాసములలో నేదో యొక్క శుక్ల పక్షమున శనివారము మొదలు మృగశిరా నక్షత్రము వచ్చువరకును, శ్రావణపూర్ణిమ, కార్తీక శుక్ల ద్వాదశి మొదలైన పర్వదినముల యందును ఈ శనివార వ్రతము నాచరింప వలయును

పార్వతీం ప్రతి పరమేశ్వరః :-

శ్లో॥ ఆంజనేయం సమభ్యర్చ్య మందవారేతు పార్వతి ।
అరుణోదయ వేళాయం స్నా త్వానూతన భాండకైః ॥
బహిర్జలం సమాదీర్వా అభిషించేత్తు బుద్ధిమాన్ ।
సుస్త్రీభిసుర విఘ్నాద్రైః మార్గ యేత్రుతి వాసరే ॥
మండలాంతే భవేత్తస్య చింతితార్థం కులేశ్వరి ।
మండలద్వయమాత్రేణ వంధ్యాపుత్రవతీభవేత్ ॥

తా॥ శనివారమునాడు అరుణోదయవేళకే మేల్కొని స్నానముచేసి పవిత్రులై బయటనుండి క్రొత్తకుండలలో నీరుతెచ్చి ఆంజనేయస్వామికి అభిషేకము చేయవలెను దీనిని నాలుగువర్ణములవారును స్త్రీలుగూడ చేయువచ్చును ఇట్లు నలుబది దినములు స్వామి నభిషేకము చేసినచో కోరికలన్నియు నిర్విఘ్నముగా నెఱవేరును రెండు మండలములు - అనగా ఎనుబది రోజులు స్వామికి అభిషేకము చేసినచో గొడ్రాలుగూడ బిడ్డలనుగాంచి సుఖించును

శ్లో॥ మందవారే జపేన్మంత్ర మష్టోత్తర శతంబుధః ।
హుతే ద్వాదశధా వహ్నౌ గవ్య మాజ్యం సుశోభనం.

శ్లో॥ అపూపాః వటుకాః పంచ ప్రీణయే ద్విజనేనచ ।
షణ్మాసాత్తస్యలభతే । మహా లక్ష్మీరచంచలా ॥
అమరణావసంతం వశీకుర్యా ద్రాజ స్త్రీ పురుషాదికం
విజిత్యసకలాన్ శత్రూన్ లభేత్సర్వ మహోరథాన్
కారాగృహేజపేన్మంత్రం త్రిదినాన్ముచ్యతేజనః

త్రిదినాన్ని గళాత్ర్పప్తః భవిష్యతి న సంశయః
మహారాజభయే ప్రాణసంకటే దుర్గమేపిచ
అష్టోత్తర శతంజప్త్వా । గచ్ఛేద్భూపస్య సన్నిధిం
దాసవత్స్వతం రాజా । త్వరిణో భవతిధ్రువం ।

తా॥ శనివారమునాడు ఆంజనేయ మంత్రమును అష్టోత్తరశతము జపము చేయవలెను పంద్రెండు విధములుగా ఆవునేతిని అగ్నియందు సమంత్రకముగా వేల్చవలయును అయిదుగురు బ్రహ్మచారులకు భక్ష్యములతో సహ భోజనము పెట్టి సంతుష్టిపరచవలయును ఇట్లు ఆరునెలలు చేసినచో అచంచలమైన లక్ష్మీసంపన్నుడగును ఆమర ణాంతము రాజ స్త్రీ పురుషులెల్లరు వశులై వర్తింయరు శత్రువులు లొంగిపోదురు సర్వమనోరథములు తీరును కారాగారమున చిక్కుకొన్నవారు ఈ వ్రతమును జేసినచో మూడు దినములలో ముక్తులగుదురు రాజభయముగల్గి సంకటము వచ్చినచో ఈమంత్రమును నూటయెనిమిదిమార్లు జపించి రాజసన్నిధికి బోయినచో రాజు దాసుడై వర్తించును ఇది తప్పదు

హనుమదావిర్భావ ఘట్టము

ఈక్రింది వివరించు విధమున శ్రీ హనుమంతుని ఆవిర్భావ ఘట్టమును శనివార నియమము గలవారు ముఖ్యముగా చదువవలెను కారణమేమన సర్వదేవాంశ సంభూతుడగుటవలన సర్వదేవతలు యిచ్చు ఫలములను హనుమంతుని సేవవలన కలుగునను విషయమును అనేక ప్రమాణములతో ఈ గ్రంథమునందు వివరింపబడియున్నది ఆ

స్వరూపమును ధారణచేసినచో సంతానరహితులు సత్సంతానముకలవారు, నవగ్రహదోషముకలవారు, గృహకృత్యములయందు, భార్యాభర్తలుగాని, పుత్రులు శత్రువులుగా నున్నవారు అదిఇదియననేల సర్వకోర్కెలు నెరవేరుననుటకు సందియము లేదు

శ్లో ॥ వైశాఖమాసే కృష్ణే యాం దశమీ మందసంయుతా ।
పూర్వప్రోష్ఠపదా యుక్తాతథా వైధృతి సంయుతా
తస్యాం మధ్యాహ్న వేళాయాం జనయా మాసవైసుతం
మహాబలం । మహా సత్వం విష్ణుభక్తిపరాయణం ।
సర్వదేవమయంవీరం బ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మకం ।
వేదవేదాంగ తత్వజ్ఞం సర్వవిద్యావిశారదమ్
సర్వబ్రహ్మవిదాంశ్రేష్టం సర్వదర్శన సమ్మతమ్ ।
మాణిక్య, కుండల, ధరం, దివ్య పట్టాంబరావృతం
కనకాచల సంకాశం పింగాక్షం, హేమమాలినం.
స్వర్ణయజ్ఞోపవీతం చ మణీ నూపుర శోభితం
ధ్వజవజ్రాంకుశచ్ఛత్ర, పద్మరేఖాంఘ్రిసంయుతం
దీర్ఘలాంగూల సహితం దీర్ఘకాయం మహాహనుమ్
కౌపీనకటి సూత్రాభ్యాం విరాజంతం మహాభుజం
ఆశ్చర్యభూతం లోకానాం వజ్ర సంహననమ్, కపిమ్
సర్వలక్షణ సంపన్నం కిరీట కనకాంగదం ।
ప్రభయాఽమితయా విష్ణోరవతార మివాపరమ్ ।

పై ప్రమాణమునుబట్టి హనుమంతుడు వైశాఖమాసములో బహుళ దశమీ మందవాసరమున జన్మించెనని తెలియుచున్నది దానివల్ల శనివార వ్రతమున కీ ప్రాధాన్యము వచ్చినది

శ్రీ ఆపదుద్ధారక హనుమన్మంత్రమ్

అస్యశ్రీ ఆపదుద్ధారక హనుమన్మంత్రస్య విభీషణ ఋషిః ! అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీహనుమాన్ దేవతా । శ్రీం బీజం । హరిమర్కట మర్కటాయేతి శక్తిః । సకల బంధ మోక్షం కురు కురు ఇతి కీలకం ! మమసకలబంధ మోక్షణార్థేజపే వినియోగః। ఓం హ్రాం శ్రీం హృదయా నమః । క్లీం హరి మర్కట శిరసేస్వాహా మర్కటాయ శిఖాయైవషట్ । అముకబంధ మోక్షం, కవచాయ హుం । హరి మర్కటమర్కటాయ । నేత్ర త్రయాయవౌషట్ । క్లీం శ్రీం హ్రాం ఓం స్వాహా, అస్త్రాయ ఫట్ । భూర్భువస్సువరో మితిదిగ్బంధః ధ్యానమ్ ॥ వామేకరే వైరి భిదంత్రి శూలం, శైలం పరేశృంఖ విహారిటంకం దధానము చ్ఛాభఘువర్ణవర్ణం । భజేజ్వల త్కుండల మాంజనేయం ॥ మనుః ॥ ఓం హ్రాం శ్రీం హరి మర్కట మర్కటాయ, అముకబంధమోక్షం హరిమర్కటమర్కటాయ, క్లీం శ్రీం ఓం స్వాహా ॥

యీ మంత్రమును సర్వాపత్తులయందు పఠించిన సర్వకష్టముల నుండి తొలిగి సౌఖ్యములనందుదురు

ఓం నమోభగవతే । కురుకురు బంధ మోచయస్వాహా । అను మంత్రమును సంపుటిచేసి సుందరకాండమును పఠించిన సర్వవిధములైన బంధములనుండి విముక్తులగుదురు

అగ్ని భయ నివారక శీతకృత స్తోత్రం

అగ్నిహోత్ర భయముకలిగి నప్పుడు ఈ దిగువ నుదహరించిన స్తోత్రము చేసిన అట్టి భయనివారణ మగునని అనాదిగానున్న తాళపత్రాది గ్రంథముల యందు లిఖింపబడినది గాన భక్తులెల్లరు ఆయా తరుణము

సందు దీనిని పఠించి అగ్నిహోత్ర బాధనుంచి విముక్తులగుదురుగాక

ఓం వరుణాయనమః

శ్లో॥ మంగలాభిముఖీభూయ్యపాతదాసి న్మహోకపిః।
ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతాహవ్యవాహనం।

ఓం వరుణాయనమః

యద్యస్తి పతి శుశ్రూషాయద్యస్తి చరితంతపః।
యదివా స్త్యేక పత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః।

ఓం వరుణాయనమః

యదికించిదను క్రోశస్త వ్యమయ్యస్తి ధీమతః।
యదివా భాగ్యశేషోమే శీతో భవ హనూమతః।

ఓం వరుణాయనమః

యదిమాంవృత్త సంపన్నాం తత్సమాగమ లాలసాం
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతోభవ హనూమతః।

ఓం వరుణాయనమః

యది మాంతారయే దార్య స్సుగ్రీవ స్సత్యసంగరః।
అస్మాద్దుః ఖాంబు సందోధాచ్ఛీతో భవహనూమతః।

ఓం వరుణాయనమః

తత స్తీక్ష్ణార్చిరవ్యగ్రః ప్రదక్షిణ శిఖోఽనలః।
జజ్వాల మృగశాబాక్ష్యా శ్శంసన్నివ శివంకపేః।

ఓం వరుణాయనమః

హనుమజ్జనక శ్చాపి పుచ్ఛానలయుతోఽనిలః।
వవౌస్వాస్థ్య కరోదేవ్యాః ప్రాలేయానిలశీతలః।

ఆగమోక్త నవగ్రహ శాంతి విధానము

జపపురశ్చరణ విధి :

ఆచమ్య, దేశకాలౌ సంకీర్త్య : గోత్రస్య నామధేయస్య క్షేమ సిద్ధ్యర్థం మమ జన్మరాశి వశా న్నామరాశి వశా దుష్టగ్రహ వశా, ద్వామవేధ వశా, ద్దంగ్రగహ వశా, ద్దశాఫలవశా, దుష్రగహవశా, ద్భావగ్రహవశాత్, తథానక్షత్రవశా జ్జన్మలగ్న వశాజ్జ న్మాంతర వశా, న్నామాంశవశా, ద్గోచారవశా చ్చత్ర, సింహాసన, తోరణ, సర్వతోభద్ర వశా, ద్దు ష్టాయే, య్యేగ్రహా, అరిష్టస్థానేషు స్థితా తై వై క్రియమాణా, కరిష్యమాణా, సూచిత, ఆగామి సర్వా రిష్ట, పరిహారద్వారా, సతతం, శుభస్థాన, ఫలావా ప్త్యర్థం, మమ జన్మరాశి నామరాశ్యో రంతయోశ్చ, తేషా మధీశ్వరాణాం, భూతభవిష్యద్వర్త మానేషు, శత్రుఅధిశత్రు, నీచానీచాస్తమిత, పరాజ యోకుష్టవాద్య రిష్టస్థానేషు స్థితా । అముక గ్రహసం సూచిత, అనిష్ట ప్రశమన పూర్వక, దీర్ఘాయుష్య కామః, జన్మలగ్నతోఽముక రాశిస్థిత, రవ్యాదిగ్రహసంసూచిత దోషోపశమన కామః, అముక గ్రహాణాం, దశావిగుణేతు, అముకగ్రహదశాసు ప్రత్యుప స్థితాధ మ్సూచిత దోషోపశమనార్థం శుభస్థాన ఫలావ్యాప్త్యర్థం । జపం కరిష్యం ఇతి సంకల్ప్య । సంభవద్భిర్ద్విత్రై సంభవితా నియమేన । రవ్యాది గ్రహపూజాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్యం ।

ఇట్లు సంకల్ప మొనర్చి ఇందుకనుపరచిన నవగ్రహ యంత్రమును యథాశక్తి పూజించి, ధూపదీప నైవేద్యములిచ్చి తనకు యే గ్రహములు దుష్టస్థానములందుండునో ఆ గ్రహదోష పరిహారార్థమని సంకల్పించి ఆయా గ్రహముల మంత్రములను జపించవలెను శక్తిలేనివారు యితరులచేత చేయించవచ్చును సర్వ వర్ణములవారు అయా దేవతల

ధ్యానమును 108 పర్యాయములు జపించిన పూజాఫలమును పొంది అయాగ్రహముల దోషనివృత్తి నొందెదరు

యంత్రమునకు గాని మంత్రమునకు గాని యే గ్రహముకు యే నైవేద్యము చెప్పబడినదో దానినే నైవేద్యమీయవలెను

౯	౩	౫	౪	౧	౬	౮	౭	౨
౮	౭	౨	౯	౩	౫	౪	౧	౬
౪	౧	౬	౮	౭	౨	౯	౩	౫
౩	౫	౯	౧	౬	౪	౭	౨	౮
౭	౨	౮	౩	౫	౯	౧	౬	౪
౧	౬	౪	౭	౨	౮	౩	౫	౯
౫	౯	౩	౬	౪	౧	౨	౮	౭
౨	౮	౭	౫	౯	౩	౬	౪	౧
౬	౪	౧	౨	౮	౭	౫	౯	౩

ఆదౌ సూర్యగ్రహ మహా మంత్రః

అస్యశ్రీ సూర్యగ్రహ మహామంత్రస్య • ఈశ్వర ఋషిః । త్రిష్టు ప్ఛందః శ్రీ సూర్యగ్రహో దేవతా ఓం బీజం । హ్రీం । శక్తిఃసూర్యా యేతి కీలకం । మమ శ్రీ సూర్యగ్రహ ప్ర = గః ఓం అం ॥ హ్రీం తర్జ ॥ హ్రీం మధ్య ॥ సూర్యాయ । అనా ॥ నమః । కని । ఓం హ్రీం హ్రీం సూర్యాయ నమః । కరతల ॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః ॥ భూర్భు = ధః, ధ్యానం । క్షత్రియం కాశ్యపం రక్తం కళింగం ద్వాదశాంగుళం । పద్మహస్తద్వయం పూర్వాననం, సింహాధిదైవతం, గ. పంచపూజా మనుః ॥ ఓం హ్రీం హ్రీం సూర్యాయ నమః ॥ ఇతి మంత్ర జపిత్వా ఉత్తరన్యాసం కృత్వా జపం దేవాయ సమర్పయేత్ । అయుత జపాత్సిద్ధి । (10 వేలు)

మూలం ॥ ఓం హ్రీం హ్రీం సూర్యాయనమః ॥

చంద్రగ్రహ మంత్రః

అస్యశ్రీ చంద్రగ్రహ మహామంత్రస్య । గౌతమ ఋషిః । గాయత్రీ ఛందః । శ్రీ సోమోదేవతా । ఓం బీజం । ఐంశక్తిః । క్లీం కీలకం । మమ శ్రీ = గః ॥ ఓం అం॥ ఐం । తర్జ ॥ క్లీం మధ్య ॥ సోమాయ అనానమః । కని । ఓం ఐం క్లీం సోమయానమః । కరతల । ఏవం హృదయాదిన్యాసః । భూర్భు = ధః । ధ్యానం । సముద్రం వైశ్య మాత్రేయం హస్తమాత్రం పీతాంబరం । ద్విబాహుం వరదం దేవం దక్షణే నగదేతరం । దశాశ్వం శ్వేతపద్మస్థం విచింత్యో మాది దైవతం । జలప్రత్యధి దైవంచ సూర్యా స్యామావ్య యేత్త ధా ॥ గ ॥ పంచపూజా । మూలం జపిత్వా । జపానంతరం ఉత్తర న్యాసం కుర్యాత్

మూలం ॥ ఓం ఐం క్లీం సోమాయనమః ।

కుజ(గహ మం(తః

అస్య శ్రీ కుజ(గహ మహా మం(తస్య। విరూప ఋషిః। గాయ(త్రీ ఛందః। శ్రీకుజ(గహా దేవతా। ఓం బీజం। (హాం శక్తిః శ్రీం కీలకం। మమ=గః। ఓం అం। (హాం తర్జ। శ్రీం మధ్య। కుజాయ అనా। నమః కని। ఓం (హాం శ్రీం కుజాయ నమః కరతల॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః। భూ = ధః। ధ్యానం॥ శ్లో॥ ఆవంత్యం క్షత్రియం రక్తంమేషస్థం చతురం గుళం। ఆ రక్త మాల్య వసనం భారద్వాజం। చతుర్భుజం। దక్షిణోర్ధ్వం (కమాచ్ఛక్తి వరాభయ గదాకరం। ఆదిత్యాభి ముఖం దేవంత ద్వదేవం సమాహ్వయేత్ । గ. పంచపూజా । మూలం జపిత్వా । అనంతరం ఉత్తరన్యాసం కుర్యాత్

మూలం = ఓం (హాం శ్రీం కుజాయ నమః॥

బుధ(గహ మం(తః

అస్య శ్రీ బుధ (గహ మహా మం(తస్య మధుశ్ఛంద ఋషిః (త్రిష్టుప్ఛందః శ్రీ బుధ(గహా దేవతా ఓం బీజం ఐం శక్తిః (స్త్రీం కీలకం మమ = గః। ఓం అం। ఐం తర్జ (స్త్రీం మధ్య బుధాయ అనా నమః కని ఓం ఐం (స్త్రీం బుధాయనమః కరతల ఏవం హృదయాదిన్యాసః భూ = ధః ధ్యానం ॥శ్లో॥ మాగధం ద్వ్యంగుళ మా(త్రేయం వైశ్యం పీతం చతుర్భుజం, వాయోర్ధ్వ(కమత శ్చర్మగదావరద ఖడ్గినం, మార్యాస్యం సింహగం సౌమ్యం పీతవ(స్త్రం తథాహ్వయేత్ నారాయణాధి దేవం చ విష్ణు (పత్యధి దైవతం ॥ గ. పంచ పూజా మనుః జపిత్వా జపావంతర ముత్తరన్యాసం కుర్యాత్

మూలం ॥ ఓం ఐం (స్త్రీం బుధాయ నమః ॥

బృహస్పతి గ్రహ మంత్రః

అస్యశ్రీ బృహస్పతి గ్రహ మహామంత్రస్య । గృత్స్న మదఋషిః । జగతీ ఛందః । శ్రీ బృహస్పతి గ్రహాదేవతా । ఓం బీజం । హ్రీం శక్తిః । క్లీం కీలకం । మమ శ్రీ = గః । ఓం అం । హ్రీం త, క్లీం మ । హ్రాం అనా । బృహస్పతియే కని । నమః కర ఏవం హృదయాదిన్యాసః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో ॥ ద్విజ మాంగీరసం పీతం సైంధవంచ షడంగుళం । ధ్యాత్వా పీతాంబరం జీవం సరోజస్థం చతుర్భుజం । దక్షోర్ధ్వ దక్షురద కర కాండం తమాహ్వయేత్ । బ్రహ్మాదిదైవతం సూర్య మింద్ర ప్రత్యధి దైవతం ॥ ౫ పంచపూజా । మూలం జపిత్వా । ఉత్తరన్యాసం కుర్యాత్ ।

మూలం ॥ ఓం హ్రీం క్లీం హ్రాం బృహస్పతయే నమః ॥

శుక్రగ్రహ మంత్రః

అస్యశ్రీ శుక్రగ్రహ మహామంత్రస్య । భరద్వాజ ఋషిః త్రిష్టుప్ఛందః । శ్రీ శుక్రగ్రహా దేవతా । ఓం బీజం । హ్రీం శక్తిః । శ్రీం కీలకం । మమ శ్రీ = గః । ఓం అం । హ్రీం తర్జ । శ్రీం మధ్య । శుక్రాయ అనా । నమః కని । సర్వత్ర కరతల । ఏవం హృదయాది న్యాసః । భూ = ధః । ధ్యానం ॥ శ్లో ॥ శుక్రమంబోరుహాకరం భార్గవంచ నవాంగుళం । పద్మస్థ మాహ్వయే త్సార్య ముఖం శ్వేతం చతుర్భుజం । గదావరా భయంకరం దండహస్తం సితాంబరం । శుక్రాది దైవతం ధ్యా త్వా సచిత్ర ప్రత్యధి దైవతం ॥ ౫ పంచపూజా । మూలం యధాశక్తి జపిత్వా । ఉత్తరన్యాసం కుర్యాత్

మూలం ॥ ఓం హ్రీం శ్రీం శుక్రాయనమః ॥

శనైశ్చరగ్రహ మంత్రః

అస్య శ్రీ శనైశ్చరగ్రహమహా మంత్రస్య। కాశ్యపఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః। శ్రీ ఈశ్వరో దేవతా। ఓం బీజం। హ్రీం శక్తిః। శ్రీం కీలకం। మమగం। ఓం అం। ఐం త। హ్రీం మధ్య। శ్రీం అనాశనైశ్చరాయ కని। నమః కర। ఏవం హృదయాది న్యాసః। భూ - ధః। ధ్యానం॥ ॥ శ్లో॥ విముక్తకేశం కటిబద్ధసర్పం శశాంకమౌళిం మలినాంగలిప్తం। ఉలూకపాదం కృశ కృష్ణదేహం త్రినేత్రయుక్తం చ రవిస్వరూపం। సౌరాష్ట్రం కాశ్యపం శూద్రం సూర్యాస్యం చతురంగుళం॥ కృష్ణం కృష్ణాం బరం గృధ్రం సౌవీరంచ చతుర్భుజం। తద్వద్బాణధనుర్హస్త దేవమావాహయేత్తథా। యమాధి। దైవతం ప్రైవ ప్రజాపత్యధి దైవతం॥ గ. పంచపూజా। మూలం యథాశక్తి జపిత్వా। ఉత్తరన్యాస కుర్యాత్ మూలం॥ ఓం ఐం హ్రీం శ్రీం శనైశ్చరాయ నమః॥

శనిగ్రహస్తోత్రం :-

శ్లో॥ నమస్తే కోణసంస్థాయ। పింగళాయనమోస్తుతే।
నమస్తే బభ్రు రూపాయ। కృష్ణాయ చ నమోస్తుతే।
నమస్తే శాద్రదేహాయ। నమస్తే చాంతకాయచ।
నమస్తే యమసంజ్ఞాయ। నమస్తే సౌరయేవిభో।
నమస్తే మందసంజ్ఞాయ। శనైశ్చర నమోస్తుతే।
ప్రసాదం కురుదేవేశ। దీనస్య ప్రణతస్యమే।

అని ప్రార్థించవలెను.

రాహుగ్రహ మంత్రః

అస్య శ్రీ రాహుగ్రహమహా మంత్రస్య। వామదేవఋషిః। గాయత్రీ ఛందః। రాహుగ్రహోదేవతా। ఓం బీజం। ఐం శక్తిః। హ్రీంకీలకం। మమ శ్రీ రా - గః॥ ఓం అం। ఐం తర్జ। హ్రీం మ। రాహవే అనా। నమః కని। మూలేనకరతల॥ ఏవం హృదయాది న్యాసంః। భూ = ధః ధ్యానం ॥శ్లో॥ రాహుంమలయజం శూద్రం కృష్ణం కృష్ణాంబరంతథా। వాయుసింహాసనం దేవం ధ్యా త్వా పూజార్ధ మహ్వాయేత్। చతుర్బాహుం ఖడ్గవరశు శూలచర్మ కరం తథా। కళాధిదై వం సూర్యాస్యం సర్ప ప్రత్యధిదై వతం గ. పంచపూజా। మూలం జపిత్వా। ఉత్త న్యాసం కుర్యాత్ ॥(మూలం ॥ ఓం ఐం హ్రీం రాహవేనమః ॥)

కేతుగ్రహ మంత్రః

అస్య శ్రీ కేతుగ్రహ మహా మంత్రస్య। మదుశ్ఛంద ఋషిః। గాయత్రీ ఛందః। కేతుగ్రహోదేవతా। ఓం బీజం। హ్రీం శక్తిః। ఐంకీలకం। మమ శ్రీ కేతుగ్రహప్ర - గః। ఓం అంగు। హ్రీం తర్జ। ఐం మధ్య। కేతవే అనా। నమః కని మూలేనకరతల। ఏవం హృదయాది న్యాసః। భూ=ధః। ధ్యానం శ్లో॥ కౌశద్వీపమకేతుగణం జమినీ యా షడంగుళం। ధూ మ్రం గృధగతం శూద్ర మాహ్వయే ద్విక్రూణాసనం। గ. పంచపూజా। మనుః ॥ ఓం హ్రీం ఐం కేతవే నమః।

నవగ్రహాణాం నైవేద్యద్రవ్యాణి

గుడో దనంతుసూర్యాయ। సోమాయ ఘృతపాయసం। దద్యాత్కుజాయా మరాన్నం(క్షీరాన్నం సోమసూనవే। దధ్యోయదనంతు

జీవాయ శుక్రాయచణ కౌదనం । శనైశ్చరాయ కృసరం అజమాంసం చ రాహవే, చిత్రౌదనంతు కేతుభ్యః । సర్వభక్ష్యైః సమర్పయేదితి నైవేద్య విధిః ।

శ్రీ హనుమత్సూక్తము

శ్రీమాన్ సర్వలక్షణ సంపన్నో జయప్రదః సర్వాభరణ భూషిత ఉదారోమహోన్నత ఉష్ట్రారూఢః కేసరిప్రియనందనో వాయుతనూజో యధేచ్ఛం పంపాతీరవిహారీ గంధమాదనసంచారీ హేమప్రాకారాంచిత కనక కదళీవనాంతర నివాసీ పరమాత్మా మకరీ శాపవిమోచనో హేమవర్ణో నానారత్న ఖచితా మమూల్యతరాం మేఖలాంచ స్వర్ణోపవీతం కౌశేయవస్త్రం చ బిభ్రాణః సనాతనో మహాబలాప్రమేయ ప్రతాపశాలీ రజతవర్ణః శుద్ధస్ఫటిక సంకాశః పంచవదనః పంచదశనేత్ర స్సకల దివ్యాస్త్రధారీ శ్రీ సువర్చలా రమణో మహేంద్రాద్యష్ట దిక్పాలక త్రయస్త్రింశద్గీర్వాణ ముని గణ గంధర్వ యక్షకిన్నర పన్నగాసుర పూజిత పాదపద్మయుగళో నానా వర్ణః కామరూపః కామచారీ యోగిధ్యేయం శ్రీ హనుమాన్ ఆంజనేయః విరాడ్రూపీ విశ్వాత్మా పావకనందనః పార్వతీపుత్రః ఈశ్వరతనూజః సకల మనోరథాన్నోదదాతు । ఇదం హనుమత్సూక్తః యో ధీమాచ్వ్యదేకవారం పఠేత్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తోభూయాత్ । ద్వివార పఠయతే త్సమస్తతీర్థస్నాతః సర్వవేద వేదాంగ పారగశ్చ భూయాత్. ఇదం త్రివారం యః పఠేత్ సవుమాన్ శ్రీ హనుమత్సాయుజ్యం ప్రాప్నుయాత్ సర్వాన్కామాన్ప్రాప్నోతి ఏషు సర్వదివసేష్వేవం సంపూజ్య కపీశ్వరం । తథాద్వాదశవారంతు జపాయా ద్గోప్యతేనచ । యథాశక్తి బ్రాహ్మణాంశ్చ భోజయే ద్దక్షిణాభిః ఆంజనేయ ప్రసాదేన సర్వాన్కామాంచ ప్రాప్నుయాత్

తా ॥ శ్రీ హనుమత్సూక్త మును ఒకమారు పఠించినయెడల సర్వ పాపములు నశించును రెండుమారులు పఠించినచో సమస్త తీర్థస్నాన ఫలము లభించును మూడుమారులు పఠించినయెడల హనుమాత్సా యుజ్యము ప్రాప్తించును సర్వకామార్థములును సిద్ధించును పర్వదినములయందు హనుమంతుని యథావిధిగా పూజించి పన్నెండు మారులు గోఘృతముచే హోమముచేసి యథాశక్తిగా బ్రాహ్మణ సంతర్పణము చేసిన వారు ఆంజనేయ ప్రసాదముచే సర్వేష్టసిద్ధులను పొందుదురు

అథహనుమత్పూజా పుష్పాణి

శ్లో ॥ కుంద పాటల పున్నాగ కేతకీవకులానిచ ।
నంధ్యా వర్త జపాసీపలకుచాబ్జోలాన్యపి ॥౧॥
కరవీరాణి జాతించ మల్లికాంచం పకాన్యపి ।
రక్త పీతారోజీవార పలాశ కుసుమానిచ ॥౨॥
కనకాంబర పుష్పాణి ద్రోణాన్యపి తథైవచ ।
నీలాంబరాణి భవ్యాని కుటజాని శుభాన్యపి ॥౩॥
కురంటస్థల పద్మాని కేసరాసవ మాధవీః ।
వనమల్లీం కర్ణికారం కు బ్జార్కేచ చంద్రకాంతకమ్ ॥౪॥
మరువున్నాగ కౌసుంభ కకుభాస్తావదాన్యపి ।
సేమంతిపీ సుపుష్పాణి హరిద్రామక్షతానపి ॥౫॥
విలాక్షతాశ్శ్వేతవర్ణా ళ్ఛ్యామయానవ్రణాపి ।
బిల్వామలక దూర్వాశ్చాప్యరవింద వసంతథా ॥౬॥
సింధువార శమీచూత జంబూరుద్ర జటాఅపి ।
తులసీం మాచపత్రించ సౌగంధిక మథాపిచ ॥౭॥
గౌరిజటా మపామార్గం పూజయేత్ప్రీ హనుమతః .

తా ॥ మొల్లపాలల పొన్నపువ్వు మొగలిపొగడ వందివర్ధన మందార కడిమి (దబ్బ) గజనిమ్మ పద్మము నల్లకలువ యెఱ్ఱగన్నేరు సన్నజాజి మల్లె సంపెంగ గులాబి మోదుగ కనకాంబర ముల్లగోరింట నీలాంబరము తెల్ల గోరింట పచ్చగోరింట మెట్టతామర పొద్దుతిరుగుడు మంకెనబండిగురివెంద అడవిమల్లె కొండగోగు దింటెనజిల్లేడు చంద్రకాంత సురపున్నాగ కుంకుమపువ్వు మర్రి సువర్ణపుష్పము గౌరీమనోహరము పసుపు అక్షతలు తిలలు అక్షతలు ధవళాక్షతలు మారేడు దళములు ఉసిరిక దూర్వ, తామర నల్లదింటెన జమ్మి మామిడి నేరేడు రుద్రజడాకులు తులసిమాచిపత్రి ఎఱ్ఱకలువ గౌరీజట ఉత్తరేణు వీట్లచే పూజించ వలయును

హనుమన్నివేదనార్థఫలాని ః

శ్లో ॥ కదలీచూత జంబీర పనసామలకానిచ ।
కపిత్థ జంబూ ఖర్జూర బదరీ దాడి మాన్యపి ॥
సీతాఫలం మహాస్వాద ముర్వారుక ఫలం తథా ।
ద్రాక్షాఫలం చేక్షుఖండం నారికేళం తథైవచ ॥
ఏవమద్యాని పక్వాని ఫలాని మధురాణ్యపి ।
సమర్పయేత్కపీశాయ ప్రత్యహం మునిసత్తమ ॥

తా ॥ అరటి, మామిడి, నిమ్మ, పనస, ఉసిరిక, వెలగ, నేరేడు, ఖర్జూర, రేగు, దానిమ్మ, సీతాఫల, దోస, ద్రాక్ష, చెరకు, కొబ్బరికాయ, ఈ మొదలగు ఫలములు హనుమంతునికి నివేదన చేయవలెను

ఉపచారా :

శ్లో॥ కారయేచ్చ ప్రతిదిన ముపచారాంశ్చ వింశతిం।
ఆవాహనంచాసనం పాద్యమర్ఘ్య మాచనీయకమ్ ॥౧॥
స్నానం వస్త్రోపవీతం చ గన్ధ పుష్పాక్షతాదయః।
ధూపందీపంచ నైవేద్యం-పానీయం తదనంతరమ్ ॥౨॥
తాంబూలం మంత్రపుష్పంచ నృత్యం గీతం త దైవచ।
ప్రదక్షిణ నమస్కారా ఉపచారాశ్చ వింశతిః ॥౩॥

తా॥ ప్రతినిత్యము ఆంజనేయునకు ఇరువది ఉపచారములు చేయవలయును అవియేవియన? ఆవాహనము, ఆసనము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము, స్నానము, వస్త్రము, ఉపవీతము, గన్ధము, పుష్పము, అక్షతలు, ధూపము, దీపము, నైవేద్యము, పానీయము, తాంబూలము, మంత్రపుష్పము, నృత్యము, గీతము, ప్రదక్షిణ నమస్కారములు (20)

శ్రీ ఆంజనేయ మంగళాష్టకమ్ :

శ్లో॥ వైశాఖే మాసికృష్ణాయాం దశమ్యాం మందవాసరే।
పూర్వాభాద్రాప్రభూతాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౧॥
కరుణారస పూర్ణాయ ఫలాపూపప్రియాయచ।
మాణిక్య హారకంఠాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౨॥
సువర్చలాకళత్రాయ చతుర్భుజ ధరాయచ।
ఉష్ట్రారూఢాయ వీరాయ మంగళం శ్రీ హనుమతే ॥౩॥
దివ్యమంగళదేహాయ పీతాంబర ధరాయచ।
తప్తకాంచన వర్ణాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౪॥

భక్త రక్షణశీలాయ జానకీ శోకహారిణే ।
జ్వలత్పావకనేత్రాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౫॥
పంపాతీరవిహారాయ సౌమిత్రిప్రాణదాయినే ।
సృష్టికారణ భూతాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౬॥
రంభావనవిహారాయ గంధమాదన వాసినే ।
సర్వలోకైకనాథాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౭॥
పంచాననాయ భీమాయ కాలనేమిహరాయచ ।
కౌండిన్యగోత్ర జాతాయ మంగళం శ్రీ హనూమతే ॥౮॥
ఇతిస్తుత్వా హనూమంతం నీలమేఘో గతవ్యథః ।

తా॥ ఈ ప్రకారము పై ఏనిమిది శ్లోకముల చేతను నీలమేఘుండు స్తోత్రముచేసినవాడై అనేక దుఃఖములనుండి తొలగి ఇహమందు అఖిల భోగములను స్వేచ్ఛగా అనుభవించి అంత్యమందు హనుమత్సాయుజ్యము నొందెను గావున భక్తులెల్లరు పై మంగళాష్టకమును పఠించి వారివారి దుఃఖములనుంచి విముక్తినొంది సర్వాభీష్టముల నొందుదురుగాక ।

మంగళం మహత్

ఇతి శ్రీ మందర హనుమద్వైభవే

పంచమోధ్యాయః సంపూర్ణం

సర్వకార్యారంభే మంగళస్య కర్తవ్యతా ప్రతిపాదనమ్

"మంగళాదీని మంగళమధ్యాని మంగళాన్తాని శాస్త్రాణి ప్రథన్తే" అను సూక్తి కావ్యము ఆదియందు మంగళవాచకముగను మధ్యమందు అంతమందును కూడ మంగళశబ్ద వాచ్యముగను ఉండవలెనను భావమును వ్యక్తము చేయుచున్నది

అట్లే ఏదైనా శుభకార్యము తలపెట్టినపుడు కాని లేక ఏదైన దైవ కార్యము నిర్వర్తించునపుడు ప్రారంభమునందును మధ్యలోను అంతమందును తప్పక ఆకార్యము నిర్విఘ్నముగా నెరవేరుటకుగాను దైవప్రార్థనమును మంగళవాచ్య శబ్దములతో చేయవలయును ఇది భక్తులును కార్యసాధకులు చేయవలసిన పని

హనుమానుడు సీతాన్వేషణార్థియై లంకానగరమునకు పోవుచు ప్రారంభమున

"స సూర్యాయ మహేన్ద్రాయ వరుణాయ స్వయం భువే ।
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ ।
అంజలి ప్రాఙ్ముఖః కుర్వన్పవనాయాత్మయోనయే ॥

టీ॥ అత్రహనుమతా దుస్తర సముద్రోల్లంఘనరూప మహాకార్యసిద్ధ్యై ఇష్టదేవతా నమస్కార మఙ్గళా చరణాత్ ఇతరైరపి అభీష్టసిద్ధ్యై కార్యారమ్భే మఙ్గళం కర్తవ్యమితి సూచితమ్ । తత్ర ప్రమాణం శిష్టాచార ఏవ (ఇచట హనుమంతునిచే దుస్తరమైన సముద్రోల్లంఘన రూపమైన మహాకార్యము సిద్ధించుట కొఱకు ఇష్టదేవతలగు సూర్యేంద్రాదులకు నమస్కారరూపమైన

మంగళాచరణము చేయుటవలన ఇతరులచేతకూడ తాము చేయబోవు పని నిర్విఘ్నముగా నిర్వర్తింపబడుటకు కార్యారంభమునందు మంగళము చేయవలయునని సూచించబడినది ఇందుకు (ప్రమాణము శిష్టాచారమే) ఇత్థం మఙ్గలానాచరణే కార్యాభావం తదాచరణే కార్యసిద్ధించ నిశ్చిత్యైవ వ్యాకరణాది నిఖిల శాస్త్రాభిజ్ఞ, హనుమాన్ చికీర్షితకార్యస్య ఆదిమధ్యాన్తేషు అవశ్య కర్తవ్య మఙ్గలేషు ఇదం ఆదిమఙ్గలమ్ కృతవాన్

ఈ విధముగా మంగళాచరణము చేయకుండుటచే కార్యాభావమును ఆచరించుటచే కార్యసిద్ధియును కల్గునని నిశ్చయించుకొని వ్యాకరణాది నిఖిలశాస్త్రాభిజ్ఞుడగు హనుమంతుడు తాను చేయదలచు కొన్నపనికి ఆది మధ్యాన్తములయందు మంగళము అవశ్య కర్తవ్యమని భావించి ఈ విధముగా ఆదిమఙ్గళము గావించెను)

"ఇత్థమేవ కార్యమధ్యే కర్తవ్యం మఙ్గలం కృతమిత్యవ గమ్యతే"

(ఈ విధముగనే కార్యమధ్యమున చేయవలసిన మంగళము చేయబడినదనియే తెలియుచున్నది)

శ్లో। నమోఽస్తురామాయస లక్ష్మణాయ
దేవ్యైచతస్యై జనకాత్మజాయై ।
నమోఽస్తు రుద్రేన్ద్ర యమానిలేభ్యో
నమోఽస్తు చన్ద్రార్క మరుద్గణేభ్యః ।

శ్లో। సిద్ధింమే సంవిధాస్యన్తి దేవాః సర్షిగణాస్త్విహ ।
బ్రహ్మాస్వయ మ్భూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ దిశన్తుమే ।

శ్లో। సిద్ధమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రధృక్ ।
వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యౌతథైవచ ।
అశ్వినౌచమహాత్మానౌ మరుతః శర్వఏవచ ।

సిద్ధింపర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః ।
దాస్యన్తి మమయే చాన్యే హ్యదృష్టాః పథిగోచరాః ।

ఇతి

సీతాదర్శనానన్తరమపి కార్యసిద్ధ్యనన్తర కర్తవ్యం
మఙ్గలం కృతమిత్యవ గమ్యతే సప్తదశే

(పదునేడవసర్గలో సీతాదర్శనా నంతరముకూడ కార్యసిద్ధి అనంతరము చేయదగిన మఙ్గళముమ చేసినాడని కూడ తెలియుచున్నది).

నమస్కృత్వా స రామాయ లక్ష్మణాయచ వీర్యవాన్ ।
సీతాదర్శన సంహృష్టో హనుమాన్ సంవృతో౽భవేత్ ।

ఇతి

అతఏవచ ఆదిమధ్యాన్తేషు మఙ్గలాచరణేన
నిర్విఘ్నతయా అలఙ్ఘనీయ సముద్ర లఙ్ఘనాది పూర్వకం
దుష్ప్రవేశ లఙ్కామధ్యవర్తినీం సీతామపి దృష్ట్వా సిద్ధార్థః
పునరాజగామ ఏదమేవ సర్వైరపి కార్యసిద్ధ్యర్థిభిః
ఆదిమధ్యాన్తే షు మఙ్గల మాచరణీయమేనేతి

(అందుచేతనే ఆదిమధ్యాన్తములయందు మంగలాచరణముచేత నిర్విఘ్నముగా అలంఘనీయమైన సముద్రమును లంఘించుటయును దుష్ప్రవేశమైన లంకానగర మధ్యముననున్న సీతను చూచుటయునుచేసి హనుమంతుడు తిరిగివచ్చెను

ఈ విధముగానే కార్యసిద్ధి కావలయునని కోరుకొనువారందరు ఆది మధ్యాన్తములయందు మంగళమునాచరించ వలయునను భావము వ్యక్త మగుచున్నది అదియును ఇష్టదేవతా ప్రార్థనా పూర్వకమైనది తాను సర్వసమర్థుడై నప్పటికిన్నీ, కార్యసాఫల్యము కొరకు పూర్వ

సాంప్రదాయము అనుసరించుట కొరకై లోకులుకూడా ఆచరించుట కొరకై ఆంజనేయస్వామి మంగళాచరణములు చేసిచూపించినాడు గీతయందిట్లున్నది

శ్లో ॥ యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదేవేతరో జనః ।
సయ త్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే ॥

తా ॥ పెద్దలు దేని నాచరింతురో దానినే సామాన్య జనులుకూడ ఆచరింతురు పెద్దవాడు, అనగా రాజు, గురువు మొదలైనవారు దేనిని ప్రమాణము చేయుదురో లోకమంతయు దానినే ఆచరించును ప్రమాణమనగా ఎల్లరు చేయవలసిన విధి

చంద్రబింబ సమాకారం, వాంఛితార్థప్రదాయకమ్,
హనూమత్సేవితం ధ్యాయే, త్సౌందరేకాండ ఉత్తమే.

(అంగన్యాస కరన్యాసక్రమము)

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ-అస్మాకం సహకుటుంబానాం. క్షేమస్థైర్య విజయ అభయ ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, సర్వానిష్ట నివారణార్థం. సర్వాభీష్ట, సిద్ధ్యర్థం, శ్రీసున్దరకాండ పారాయణం కరిష్యే. అస్య శ్రీసున్దరకాణ్డ పారాయణ మహామన్త్రస్య, వాల్మీకి ఋషిః ఆంజనేయో దేవతా రామదూతాయ కపయ ఇతి. బీజమ్। నమో వాతాత్మజాయ ఇతి, శక్తిః సముద్ర తారకాయ, ఇతికీలకం

సర్వానిష్టనివారణార్థే సర్వాభీష్ట సిద్ధ్యర్థే సున్దరకాణ్డ పారాయణే జపేవిని
యోగః ఉదధి క్రమణేతుభ్యం, నమోరాక్షసమర్దినే। అంగుష్టాభ్యాంనమః
ఛాయాగ్రహ వినాశాయ సురసామారకాయచ తర్జనీభ్యాంనమః
మైనాకదర్శనేతుభ్యం మైనాకగిరిమానినే మధ్యమాభ్యాంనమః
ఆకాశగామినే దేవమానినే సర్వదాయినే అనామికాభ్యాం నమః
వాయుపుత్రాయధీరాయ లంకాదర్పాపహారిణే కనిష్టి కాభ్యాంనమః

అక్షహన్త్రే నమస్తుభ్యం పుచ్ఛ వహ్నిప్రదీపినే, కరతల ఏవంహృదయా దిన్యాసః దిగ్బంధః కరపృష్ఠ భ్యాంనమః ఉదధి క్రమణేతుభ్యం నమో రాక్షస మర్దినే హృదయాయనమః। ఛాయాగ్రహ వినాశాయ సురసామార కాయచ, శిరసే స్వాహా। మైనాకదర్శనేతుభ్యం మైనాకగిరి మానినే, శిఖాయైవషట్ ఆకాశగామినే దేవమానినే సర్వదాయినే, కవచాయ హుమ్

వాయుపుత్రాయ ధీరాయ లఙ్కాదర్పాపహారిణే, నైర్ఋత యాయివౌషట్ అక్షహన్త్రే నమస్తుభ్యం పుచ్ఛవహ్నిప్రదీపినే, అస్త్రాయఫట్, అఙ్గినుద్రి సుతానాంచ గర్వభఙ్గకృతే నమః, భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బన్ధః

ధ్యానమ్

శ్లో॥ సర్వానిష్ట నివారకం శుభకరం పిఙ్గాక్ష మక్షాపహం,
సీతాన్వేషణతత్పరం కపివరం కోటీన్దు సూర్యప్రభమ్.
లఙ్కాద్వీప భయఙ్కరం సకలదం సుగ్రీవ సంమానినం,
దేవేంద్రాది సమస్తదేవవినుతం, కాకుత్థ్సదూతంభజే.

బుద్ధిర్బలం యశోధైర్యం నిర్భయత్వ మరోగతా,
అజాడ్యం వాక్పటుత్వం చ, హనూమత్స్మరణాద్భవేత్,

తరువాత వారివారి సాంప్రదాయాను సారముగా ధ్యానించి పారాయణము చేయవలయును

శ్రీవైష్ణవులు శ్రీరామాయణ పఠనమున కుపక్రమించునప్పుడు అనుసంధించ వలసిన క్రమము.

ప్రధమతస్స్వస్వ సంప్రదాయ నిర్వాహకాచార్యానుసంధానం తతః లక్ష్మీనాధేత్యారభ్య ప్రణతోస్మి నిత్యమిత్యంతం, అనంతరం, శ్రీశైలపూర్ణ విషయం, పితామహస్యేతి శ్లోకమారభ్య శ్రీభాష్య కారప్రభృతి స్వాచార పర్యంత విషయా స్సాంప్రదాయిక శ్లోకా ... సంధేయాః - యద్వా శ్రీధరా ... ర్య ... యంతాః ప్రతివ్యక్తిశ్లోకా అనుసంధేయా తతః

వాల్మీకి ప్రార్థన

కూజంతం రామరామేతి మధురంమధురాక్షరమ్,
ఆరుహ్యకవితాశాఖాం వందే వాల్మీకిముని కోకిలమ్,
వాల్మీకేర్మునిసింహస్య కవితా వనచారిణః,
శృణ్వానామకథానాదం కోనయాతి పరాంగతిమ్,
యఃపిబ స్సతతంరామ చరితామృతసాగరమ్,
అతృప్త స్తం మునిం వందే ప్రాచేత సమకల్మషమ్,

ఆంజనేయ ప్రార్థన

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసమ్
రామాయణ మహామాలా రత్నంవందేఽనిలాత్మజమ్,
అంజనానందనంవీరం జానకీశోక నాశనమ్,
కపీశమక్షహంతారం వందే లంకాభయంకరమ్,
వాల్మీకేర్మునిసింహస్య కవితావనచారిణః,
శృణ్వా రామకథానాదం కో న యాతి పరాం గతిమ్ ?
యః పిబః సతతం రామచరితామృతసాగరం,
అతృప్తస్తం మునిం వందే ప్రాచేత సమకల్మషమ్,

హనుమన్నమస్క్రియా

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృత రాక్షసం,
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్.
అంజనానందనం వీరం జానకీశోకనాశనం,
కపీశమక్షహంతారం వందే లంకాభయంకరమ్.

ఉలంఘ్య సింధోస్సలిలం సలీలం యశ్శోకవహ్నిం జనకాత్మజాయాః,
ఆదాయ తేనైవ దదాహ లంకాం నమామి తం ప్రాంజలిరాంజనేయమ్.
ఆంజనేయమతిపాటలాననం కాంచనాద్రి కమనీయవిగ్రహం.
పారిజాతతరుమూలవాసినం భావయామి పవమాననందనమ్.
యత్ర యత్ర రఘునాథకీర్తనం తత్ర తత్ర కృతమస్తకాంజలిం,
బాష్పవారిపరిపూర్ణ లోచనం మారుతిం నమత రాక్షసాంతకమ్.
మనోజవం మారుతతుల్యవేగం జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం,
వాతాత్మజం వానరయూథముఖ్యం శ్రీ రామదూతం శిరసా నమామి.

శ్రీ రామాయణ ప్రార్థనా

యః కర్ణాంజలిసంపుటై రహరహస్సమ్యక్పిబత్యాదరా
ద్వాల్మీకేర్వదనారవిందగళితం రామాయణాఖ్యం మధు,
జన్మవ్యాధిజరావిపత్తిమరణై రత్యన్తసోపద్రవం
సంసారం స విహాయ గచ్ఛతి పుమాన్విష్ణోః పదం శాశ్వతమ్.
తదుపగత సమాససంధియోగం సమమధురోపనతార్థ వాక్యబద్ధం.
రఘువరచరితం మునిప్రణీతం దశశిరసశ్చ వధం నిశామయధ్వమ్.
వాల్మీకిగిరిసంభూతా రామసాగరగామినీ,
పునాతి భువనం పుణ్యా రామాయణమహానదీ.
శ్లోకసారసమాకీర్ణం సర్గకల్లోలసంకులం,
కాండగ్రాహమహామీనం వందే రామాయణార్ణవమ్,
వేదవేద్యే పరే పుంసి జాతే దశరథాత్మ జే,
వేదః ప్రాచేతసాదాసీత్ సాక్షాద్రామాయణాత్మనా.

శ్రీ రామధ్యానక్రమః

వైదేహీసహితం సురద్రుమతలే హైమే మహామండపే
మధ్యేపుష్పకమాసనే మణిమయే వీరాసనే సుస్థితం,
అగ్రే వాచయతి ప్రభంజనసుతే తత్త్వం మునిభ్యః పరం
వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామం భజే శ్యామలమ్.

వామే భూమిసుతా పురశ్చ హనుమాన్పశ్చాత్సుమిత్రాసుత
శ్శత్రుఘ్నో భరతశ్చ పార్శ్వదళయోర్వాయ్వాదికోణేషు చ,
సుగ్రీవశ్చ విభీషణశ్చ యువరాట్ తారాసుతో జాంబవా
న్మధ్యే నీలసరోజకోమలరుచిం రామం భజే శ్యామలమ్.

నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై,
నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యో నమోఽస్తు చంద్రార్క మరుద్గణేభ్యః

తతః శ్రీకోశోపరి శ్రీరామావాహనాదినైవేద్యాంతపూజా
విధేయా, పారాయణావసానే చ పునః పూజా కర్తవ్యా.

పారాయణ సమాపన సమయాను సంధేయక్రమః

స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం
న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశః,
గో బ్రాహ్మణేభ్యః శుభమస్తు నిత్యం
లోకాస్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు.

కాలే వర్షతు పర్జన్యః పృథివీ సస్యశాలినీ,
దేశోఽయం క్షోభరహితో బ్రాహ్మణాస్సంతు నిర్భయాః,
అపుత్రాః పుత్రిణస్సంతు పుత్రిణస్సంతు పౌత్రిణః,

అథవా ప్యధవా వ్వంయు జీవంతు శరదాం శతమ్.
చరితం రఘునాథస్య శతకోటి ప్రవిస్తరం,
ఏకైకమక్షరం ప్రోక్తం మహాపాతకనాశనమ్.
శృణ్వ్రామాయణం భక్త్యా యః పాదం పదమేవ వా,
స యాతి బ్రహ్మణస్థానం బ్రహ్మణా పూజ్యతే సదా,
రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే,
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః,
యన్మంగళం సహస్రాక్షే సర్వదేవనమస్కృతే,
వృత్రనాశే సమభవత్తత్తే భవతు మంగళమ్.
యన్మంగళం సువర్ణస్య వినతాఽకల్పయత్పురా,
అమృతం ప్రార్థయానస్య తత్తే భవతు మంగళమ్
మంగళం కోసలేంద్రాయ మహనీయగుణా (బ్దయే) త్మనే,
చక్రవర్తి తనూజాయ సార్వభౌమాయ మంగళమ్.
అమృతోత్పాదనే దైత్యాః ఘ్నతో వజ్రధరస్య యత్,
అదితిర్మంగళం ప్రాదా త్తత్తే భవతు మంగళమ్,
త్రీన్విక్రమాః ప్రక్రమతో విష్ణోరమితతేజసః,
యదాసిన్మంగళం రామత్తత్తే భవతు మంగళమ్.
ఋతవస్సాగరా ద్వీపా వేదా లోకా దిశశ్చతే,
మంగళాని మహాబాహో దిశంతు తవ సర్వదా,
కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాఽఽత్మనా వా ప్రకృతే స్స్వభావాత్,
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి.

శ్రీవైష్ణవానాం

శ్రీమద్రామాయణ పఠనోపక్రమాను సంధేయ క్రమః

ప్రథమతః ‘శ్రీశైలేశే ‘రామానుజే త్యాదిస్వస్వ సంప్రదాయ నిర్వాహకాచార్యాను సంధానం తతః ‘లక్ష్మీనాథే త్యారభ్య ప్రణతోఽస్మి నిత్య, మిత్యంతం, అనంతరం, శ్రీశైలపూర్ణ విషయం ‘పితామహస్యే తి శ్లోకమారభ్య శ్రీ భాష్యకార ప్రభృతి స్వా చార్య పర్యంత విషయా స్సాంప్రదాయిక శ్లోకా అనుస ధేయాః యద్వా శ్రీధరాదిస్వాచార్య పర్యంతాః ప్రతివ్యక్తి శ్లోకా అనుసంధేయాః తతః.

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరం,
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకిమునికోకిలమ్
వాల్మీకేర్మునిసింహస్య కవితావనచారిణః,
శృణ్వన్ రామకథానాదం కో న యాతి పరాం గతిమ్ ?
యః పిబన్ సతతం రామచరితామృతసాగరం.
అతృప్తస్తం మునిం వందే ప్రాచేతసమకల్మషమ్.
గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృత రాక్షసం,
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్,
అంజనానందనం వీరం జానకీశోకనాశనం,
కపీశమక్షహంతారం వందే లంకాభయంకరమ్,
మనోజవం మారుతతుల్యవేగం జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం,
వాతాత్మజం వానరయూథముఖ్యం శ్రీరామదూతం శిరసా నమామి.
ఉల్లంఘ్య సింధోస్సలిలం సలీలం యశ్శోకవహ్నిం జనకాత్మజాయాః,
ఆదాయతేనైవ దదాహ లంకాం నమామి తం ప్రాంజలిరాంజనేయమ్,
ఆంజనేయమతిపాటలాననం కాంచనాద్రి కమనీయవిగ్రహం,

పారిజాతతరుమూలవాసినం భావయామి పవమాననందనమ్,
యత్ర యత్ర రఘునాథకీర్తనం తత్ర తత్ర కృతమస్తకాంజలిం,
బాష్పవారిపరిపూర్ణలోచనం మారుతిం నమత రాక్షసాంతకమ్.
వేదవేద్యే పరేపుంసి జాతే దశరథాత్మజే,
వేదః ప్రాచేతసాదాసీత్సాక్షాద్రామాయణాత్మనా,
తదుపగత సమాసనంధియోగం సమమధురోపనతార్థ వాక్యబద్ధం,
రఘువరచరితం మునిప్రణీతం దశశిరసశ్చ వధం నిశామయధ్వమ్,
శ్రీరాఘవం దశరథాత్మజమప్రమేయం
సీతాపతిం రఘుకులాన్వయరత్నదీపం,
ఆజానుబాహు మరవిందదళాయతాక్షం
రామం నిశాచరవినాశకరం నమామి.
వైదేహీసహితం సురద్రుమతలే హైమే మహామండపే
మధ్యే పుష్పకమాసనే మణిమయే వీరాసనే సుస్థితం,
అగ్రే వాచయంతి ప్రభంజనసుతే తత్త్వం మునిభ్యః పరం
వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామం భజే శ్యామలం.
తతో యథాశక్తి శ్రీకోశోపరి భగవదారాధనం కర్తవ్యమ్.

పారాయణసమాపనక్రమః

ఏవ మేత త్పురావృత్త మాఖ్యానం భద్రమస్తు వః,
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్.
లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః.
యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయే సుప్రతిష్ఠితః.
కాలే వర్షతు పర్జన్యః పృథివీ సస్యశాలినీ,
దేశోఽయం క్షోభరహితో బ్రాహ్మణా స్సంతు నిర్భయాః.

కావేరీ వర్ధతాం కాలే (౨) కాలే వర్షతు వాసవః.
శ్రీరంగనాథో జయతు శ్రీరంగ శ్రీశ్చ వర్ధతామ్.
స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః
గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం లోకా స్సమస్తా స్సుఖినో భవంతు.
మంగళం కోసలేంద్రాయ మహనీయగుణాబ్ధయే,
చక్రవర్తితనూజాయ సార్వభౌమాయ మంగళమ్.
వేదవేదాంతవేద్యాయ మేఘశ్యామలమూర్తయే,
పుంసాం మోహనరూపాయ పుణ్యశ్లోకాయ మంగళమ్.
విశ్వామిత్రాంతరంగాయ మిథిలానగరీపతేః,
భాగ్యానాం పరిపాకాయ భవ్యరూపాయ మంగళమ్
పితృభక్తాయ సతతం భ్రాతృభిస్సహ సీతయా,
నన్దితాఖిలలోకాయ రామభద్రాయ మంగళమ్.
త్యక్తసాకేతవాసాయ చిత్రకూట విహారిణే,
సేవ్యాయ సర్వయమినాం ధీరోదారాయ మంగళమ్,
సౌమిత్రిణా చ జానక్యా చాపబాణాసిధారిణే,
సంసేవ్యాయ సదా భక్త్యా స్వామినే మమ మంగళమ్,
దండకారణ్యవాసాయ ఖండితామర శత్రవే.
గృధ్రరాజాయ భక్తాయ ముక్తిదాయాస్తు మంగళమ్.
సాదరం శబరీదత్త ఫలమూలాభిలాషిణే,
సౌలభ్య పరిపూర్ణాయ సత్త్వోద్రిక్తాయ మంగళమ్.
హనుమత్సమవేతాయ హరీశాభీష్టదాయినే,
వాలిప్రమథనాయాస్తు మహాధీరాయ మంగళమ్.
శ్రీమతే రఘువీరాయ సేతూల్లంఘిత సింధవే,
జితరాక్షసరాజాయ రణధీరాయ మంగళమ్.

ఆసాద్య నగరీం దివ్యా మభిషిక్తాయ సీతయా,
రాజాధిరాజరాజాయ రామభద్రాయ మంగళమ్,
మంగళాశాసనపరై ర్మదా చార్యపురోగమైః,
సర్వైశ్చ పూర్వై రాచార్యైస్సత్కృతాయాస్తు మంగళమ్.
(విభీషణ కృతే ప్రీత్యా విశ్వాభీష్టప్రదాయినే,
జానకీ ప్రాణనాథాయ సదా రామాయ మంగళమ్)

తతః పితామహస్యేత్యారభ్య స్వాచార్యాంతా శ్లోకా అను సంధేయాః.

శ్రీ రామాయనమః

శ్రీ గాయత్రీ రామాయణమ్

తపస్స్వాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరం,
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకి ర్మునిపుంగవమ్. ౧

స హత్వా రాక్షసాన్ సర్వాన్ యజ్ఞఘ్నాన్ రఘునందనః
ఋషిభిః పూజితస్సమ్యగ్యథేంద్రో విజయీ పురా. ౨

విశ్వామిత్ర స్సధర్మాత్మా శ్రుత్వా జనకభాషితం,
వత్స రామ ధనుః పశ్య ఇతి రాఘవమబ్రవీత్. ౩

తుష్టావాస్య తదా వంశం ప్రవిశ్య స విశాంపతేః,
శయనీయం నరేంద్రస్య తదాసాద్య వ్యతిష్ఠత ౪

వనవాసం హి సంఖ్యాయ వాసాంస్యాభరణాని చ,
భర్తారమనుగచ్ఛంత్యై సీతాయై శ్వశురో దదౌ. ౫

రాజా సత్యం చ ధర్మశ్చ రాజా కులవతాం కులం,
రాజా మాతా పితాచైవ రాజా హితకరో నృణామ్. ౬

నిరీక్ష్య స ముహూర్తం తు దదర్శ భరతో గురుం,
ఉటజే రామమాసీనం జటావల్కలధారిణమ్. ౭

యది బుద్ధిః కృతా ద్రష్టు మగస్త్యం తం మహామునిం,
అద్యైవ గమనే బుద్ధిం రోచయస్వ మహాయశాః. ౮

భరత స్యార్యపుత్రస్య శ్వశ్రూణాం మమ చ ప్రభో,
మృగరూప మిదం వ్యక్తం విస్మయం జనయిష్యతి. ౯

గచ్ఛ శీఘ్ర మితో రామ సుగ్రీవం తం మహాబలం,
వయస్యం తం కురు క్షిప్ర మితో గత్వాఽద్య రాఘవ. ౧౦

దేశకాలౌ ప్రతీక్షస్వ క్షమమాణః ప్రియాప్రియే,
సుఖదుఃఖసహః కాలే సుగ్రీవవశగో భవ. ౧౧

వంద్యా స్తేతు తపస్సిద్ధా స్తపసా వీతకల్మషాః,
ప్రష్టవ్యాశ్చాపి సీతాయాః ప్రవృత్తిం వినయాన్వితైః ౧౨

స నిర్జిత్య పురీం శ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీం,
విక్రమేణ మహాతేజా హనుమాన్ మారుతాత్మజః. ౧౩
ధన్యా దేవా స్సగంధర్వా స్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః,
మమ పశ్యంతి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్. ౧౪
మంగలాభిముఖీ తస్య సా తదాసీ న్మహాకపేః,
ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనమ్.
హితం మహార్థం మృదుపూర్వ సంహితం. ౧౫

వ్యతీతకాలాయతి సంప్రతిక్షమం,
నిశమ్య తద్వాక్య ముపస్థితజ్వరః
ప్రసంగవా నుత్తర మేత దబ్రవీత్. ౧౬

ధర్మాత్మా రక్షసాం శ్రేష్ఠ స్సంప్రాప్తోఽయం విభీషణః
లంకైశ్వర్యం ధ్రువం శ్రీమా నయం ప్రాప్నో త్యకంటకమ్. ౧౭

యో వజ్రపాతాశనిసన్నిపాతా
న్న చుక్షుభే నాపి చచాల రాజా,
స రామబాణాభిహతో భృశార్త
శ్చచాల చాపం చ ముమోచ వీరః ౧౮

యస్య విక్రమ మాసాద్య రాక్షసా నిధనం గతా,
తం మన్యే రాఘవం వీరం నారాయణ మనామయమ్. ౧౯

న తే దదృశిరే రామందహంత మరివాహినీం,
మోహితా పరమాస్త్రేణ గాంధర్వేణ మహాత్మనా. ౨౦

ప్రణమ్య దేవతాభ్యశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ మైథిలీ,
బద్ధాంజలిపుటా చేద మువా చాగ్ని సమీపతః ౨౧

చలనా త్పర్వతేంద్రస్య గణా దేవాశ్చ కంపితా,
చచాల పార్వతీ చాపి తదాశ్లిష్టా మహేశ్వరమ్. ౨౨

దారాః పుత్రాః పురం రాష్ట్రం భోగాచ్ఛాదనభాజనం,
సర్వమేవావిభక్తం నో భవిష్యతి హరీశ్వర. ౨౩

యామేవ రాత్రిం శత్రుఘ్నః పర్ణశాలాం సమావిశత్,
తామేవ రాత్రిం సీతాఽపి ప్రసూతా దారకద్వయమ్. ౨౪

ఇదం రామాయణం కృత్స్నం గాయత్రీ బీజసంయుతం,
త్రిసంధ్యం యః పఠే న్నిత్యం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ౨౫

శ్రీరస్తు

శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః

శ్రీ రామాయణే, సున్దరకాణ్డే

ప్రథమస్సర్గః (1వ సర్గ)

తతో రావణనీతాయా స్సీతాయా శ్శత్రుకర్శనః,
ఇయేష పద మన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి, 1

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చికీర్షన్ కర్మ వానరః,
సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాంపతి రివాబభౌ. 2

అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః,
ధీర స్సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్. 3

ద్విజా న్విత్రాసయన్ ధీమా నురసా పాదపాన్ హరన్,
మృగాంశ్చ సుబహూ న్నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరి. 4

నీలలోహితమాంజిష్ఠపత్త్రవర్ణైస్సితాసితైః,
స్వభావవిహితైశ్చిత్రై ర్ధాతుభి స్సమలంకృతమ్. 5

కామరూపిభి రావిష్ట మభీక్ష్ణం సపరిచ్ఛదైః,
యక్షకిన్నర గంధర్వై ర్దేవకల్పైశ్చ పన్నగైః. 6

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే
తిష్ఠన్ కపివర స్తత్ర హ్రదే నాగ ఇవాబభౌ. 7

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే,
భూతేభ్య శ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్. 8

అంజలిం ప్రాఙ్ముఖం కృత్వా పవనాయాత్మయోనయే,
తతో హి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్. 9

ప్లవంగప్రవరై ర్దృష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః,
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు. 10

నిష్ప్రమాణశరీరస్సన్ లిలంఘయిషు రర్ణవం,
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్. 11

స చచాలాచలశ్చాపి ముహూర్తం కపిపీడితః
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్ప మశాతయత్. 12

తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా,
సర్వతః స్సంవృతశ్శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా. 13

తేన చోత్తమ వీర్యేణ పీడ్యమాన స్స పర్వతః,
సలిలం సంప్రసుస్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః 14

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్ర స్తేన పర్వతః,
రీతి ర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః 15

ముమోచ చ శిలా శ్శైలో విశాలా స్సమనశ్శిలాః,
మధ్యమేనార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః 16

గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః,
గుహావిష్టాని భూతాని వినేదు ర్వికృతై స్స్వరైః. 17

స మహాసత్త్వసన్నాద శ్శైలపీడానిమిత్తజః,
పృథివీం పూరయామాస దిశ శ్చోపవనాని చ, 18

శిరోభిః పృథుభి స్సర్పా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః,
వమంతః పావకం ఘోరం దదంశు ర్దశనైశ్శిలాః 19

తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితై స్తైర్మహాశిలాః
జజ్వలుః పావకోద్దీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రధా. 20

యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే,
విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకు శ్శమితుం విషమ్. 21

భిద్యతేఽయం గిరి ర్భూతైరితి మత్వా తపస్వినః,
త్రస్తా విద్యాధరా స్తస్మాదుత్పేతు స్త్రీగణైస్సహ. 22

పానభూమిగతం హిత్వా హైమ మాసవభాజనం,
పాత్రాణి చ మహార్హాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్. 23

లేహ్యా నుచ్చావచా న్భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ,
ఆర్షభాణి ఎ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్. 24

కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః,
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే. 25

హారనూపుర కేయూర పారిహార్యధరాః స్త్రియః,
విస్మితా స్సస్మితా స్తస్థు రాకాశే రమణైస్సహ. 26

దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః,
సహితా స్తస్థు రాకాశే వీక్షాం చక్రుశ్చ పర్వతమ్. 27

శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్ద మృషీణాం భావితాత్మనాం;
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽంబరే. 28

ఏష పర్వతసంకాశో హనుమా న్మారుతాత్మజః,
తితీర్షతి మహావేగ స్సముద్రం మకరాలయమ్. 29

రామార్థం వానరార్థం చ చికీర్షన్ కర్మ దుష్కరం,
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తు మిచ్ఛతి. 30

ఇతి విద్యాధరాశ్శ్రుత్వా వచస్తేషాం మహాత్మనాం,
త మప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభమ్. 31

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చాచలోపమః,
ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః. 32

ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్చితం,
ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇ వోరగమ్. 33

తస్య లాంగూల మావిద్ధ మాత్తవేగస్య పృష్ఠతః,
దదృశే గరుడేనేవ హ్రియమాణో మహోరగః. 34

బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసన్నిభౌ,
ససాద చ కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ. 35

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్ తథైవ చ శిరోధరాం,
తేజస్సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ సవీర్యవాన్. 36

మార్గ మాలోకయన్ దూరా దూర్ధ్వం ప్రణిహితేక్షణః,
రురోధ హృదయే ప్రాణా నాకాశ మవలోకయన్ 37

పద్భ్యాం దృఢ మవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః,
నికుంచ్య కర్ణౌ హనుమా నుత్పతిష్య న్మహాబలః. 38

వానరా న్వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచన మబ్రవీత్,
యథా రాఘవనిర్ముక్త శ్శర శ్శ్వసనవిక్రమః. 39

గచ్ఛేత్తద్వ ద్గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితాం,
న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజామ్. 40

అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయం,
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః. 41

బద్ధ్వా రాక్షసరాజానమానయిష్యామి రావణం,
సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా. 42

ఆనయిష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్,
ఏవముక్త్వా తు హనుమాన్వానరాన్వానరోత్తమః 43

ఉత్పపాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్,
సుపర్ణ మివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః. 44

సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగాత్తే నగరోహిణః,
సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుస్సమంతతః 45

సమత్తకోయష్టిభకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః,
ఉద్వహన్నూరువేగేన జగామ విమలేఽంబరే. 46

ఊరువేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః,
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః. 47

తమూరువేగోన్మథితాస్సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః,
అనుజగ్ముర్హ నూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్. 48

సుపుష్పితా గ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః,
హనుమాన్పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః. 48

సారవంతోఽథయే వృక్షా న్యమజ్జన్ లవణాంభసి,
భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే. 50

స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిస్సాంకురకోరకైః,
శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః. 51

విముక్తా స్తస్య వేగేన ముక్త్వా పుష్పాణి తే ద్రుమాః,
అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాస్సుహృదో యథా. 52

లఘుత్వేనోపపన్నం త ద్విచిత్రం సాగరేఽపతత్,
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితమ్. 53

తారాశ(చి)త మివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః,
పుష్పౌఘేణానువిద్ధేన నానావర్ణేన వానరః. 54

బభౌ మేఘ ఇవాకాశే విద్యుద్గణవిభూషితః,
తస్య వేగసమాధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత. 55

తారాభిరభిరామాభి రుదితాభిరివాంబరం,
తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ. 56

పర్వతాగ్రాద్వినిష్క్రాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ,
పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిమాలం మహార్ణవమ్. 57

పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః,
తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః. 58

నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ,
పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే. 59

చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివోదితౌ,
ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ. 60

సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా తత్సూర్యమండలం,
లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే. 61

అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితః,
లాంగూలచక్రేణ మహాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః. 62

వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః,
స్ఫిగ్దేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః. 63

మహతా దారితేనేవ గిరిర్గైరికధాతునా,
తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్. 64

కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి,
ఖే యథా నిపతంత్యుల్కా హ్యుత్తరాంతాద్వినిస్సృతా, 65

దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః,
పతత్ప తంగసంకాశో వ్యాయతశ్శుశుభే కపిః. 66

ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బద్ధ్యమానయా,
ఉపరిష్టచ్ఛరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా. 67

సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః,
యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః. 68

స స తస్యోరువేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్యతే,
సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్ష్మణా. 69

అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుప్లువే స మహాకపిః,
కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిస్సృతః. 70

సాగరం భీమనిర్ఘోషం కంపయామాసతుర్భృశం,
వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి లవణాంభసః . 71

పుప్లువే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసి,
మేరుమందరసంకాశానుద్గతాన్ స మహార్ణవే. 72

అతిక్రామ న్మహావేగస్త రంగాన్ గణయన్నివ,
తస్య వేగసముద్ధూతం జలం సజలదం తదా. 73

అంబరస్థం విబభ్రాజ శారదాభ్రమివాతతం,
తిమినక్రఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతా స్తదా. 74

వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణాం,
ప్లవమానం సమీక్ష్యాథ భుజంగాస్సాగరాలయాః. 75

వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ ఇతి మేనిరే,
దశయోజనవి స్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా. 76

ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాఽభవత్,
శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ. 77

తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణాంభసి,
శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః. 78

వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః,
యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః. 79

తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః,
ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్. 80

హనుమాన్మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా,
పాండురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠ కాని చ. 81

కపినాకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే,
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునఃపునః. 82

ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్యతే,
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా. 83

వవర్షు పుష్పవర్షాణి దేవగంధర్వచారణాః,
తతాప నహితం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్. 84

సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే,
ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా. 85

జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో మహౌజసం,
నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః. 86

ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమం,
తస్మిన్ ప్ల వగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి. 87

ఇక్ష్వాకుకులమానార్థీచింతయామాస సాగరః,
సాహాయ్యం వానరేంద్రస్య యది నాహం హనూమతః. 88

కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతాం,
అహమిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః. 89

ఇక్ష్వాకుసచివశ్చాయం నావసీదితుమర్హతి,
తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః. 90

శేషం చ మయి విశ్రాంత స్సుఖేనాతిపతిష్యతి,
ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్రశ్ఛన్న మంభసి. 91

హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమం,
త్వమిహాసురసంఘానాం పాతాలతలవాసినామ్. 92

దేవరాజ్ఞాగిరిశ్రేష్ఠ పరిఘ స్సన్నివేశితః,
త్వమేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్. 93

పాతాళస్యా ప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి,
తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైల వర్ధితుమ్. 94

తస్మాత్త్వంచోదయామి త్వాము త్తిష్ఠ గిరిసత్తమ,
స ఏష కపిశార్దూలస్త్వా ముపర్యేతి వీర్యవాన్. 95

హనుమాన్ రామకార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాప్లుతః,
అస్య సాహ్యం మయా కార్య మిక్ష్వాకు హితవర్తినః. 96

మమ హీక్ష్వాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ,
కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్. 97

కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్,
సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి. 98

అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః,
చామీకరమహానాభ దేవగంధర్వ సేవిత. 99

హనుమాంస్త్వయి విశ్రాంత స్తతశ్శేషం గమిష్యతి
స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్,
కాకుత్స్థ స్యానృశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్. 100

శ్రమం చ ప్లవగేంద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి,
హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య లవణాంభసః. 101

ఉత్పపాత జలాత్తూర్ణం మహాద్రుమలతాయుతః,
స సాగరజలం భిత్త్వాబభూవాభ్యుత్థిత స్తదా. 102

యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మి ర్దివాకరః.,
స మహాత్మా ముహూర్తేన సర్వతస్సలిలావృతః 103

దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః,
శాతకుంభమయైశ్శృంగైః సకిన్నర మహోరగైః. 104

ఆదిత్యోదయ సంకాశై రాలిఖద్భిరివాంబరం,
తప్తజాంబూనదైశ్శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః. 105

ఆకాశం శస్త్రసంకాశ మభవత్కాంచనప్రభం,
జాతరూపమయైశ్శృంగైర్భ్రాజ మానైస్స్వయం ప్రభైః. 106

ఆదిత్యశతసంకాశ స్సోఽభవ ద్గిరిసత్తమః,
తముత్థితమసంగేన హనుమాన గ్రతస్స్థితమ్. 107

మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః,
స తముచ్ఛ్రితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః. 108

ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః,
స తథా పాతిత స్తేన కపినా పర్వతోత్తమః 109

బుద్ధ్వా తస్య కపేర్వేగం జహర్ష చ ననంద చ,
తమాకాశగతం వీర మాకాశే సముపస్థితః. 110

ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్పర్వతః కపిం,
మానుషం ధారయన్ రూప మాత్మనశ్శిఖరే స్థితః. 111

దుష్కరం కృతవాన్కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ,
నిపత్య మమ శృంగేషు విశ్రమస్వ యథాసుఖమ్. 112

రాఘవస్య కులే జాతై రుదధిః పరివర్ధితః,
సత్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః. 113

కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మస్సనాతనః,
సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తస్సమ్మానమర్హతి. 114

త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ప్రచోదితః,
తిష్ఠత్వం కపిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్. 115

యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాప్లుతః,
తవసానుషు విశ్రాంతశ్శేషం ప్రక్రమతామితి. 116

తదిదం గంధవత్స్వాదు కందమూలఫలం బహు,
తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽను గమిష్యసి. 117

అస్మాకమపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాఽస్తివై,
ప్రఖ్యాత స్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః. 118

వేగవంతః ప్లవంతో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ,
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర. 119

అతిథిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా,
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునస్త్వాదృశో మహాన్. 120

త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః,
పుత్త్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర. 121
పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః,
తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్. 122

పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్,
తే హి జగ్ముర్దిశస్సర్వా గరుడానిలవేగినః 123

తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాస్సహర్షిభిః,
భూతాని చ భయం జగ్ముస్తేషాం పతనశంకయా. 124

తతః క్రుద్ధస్సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః,
పక్షాంశ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః. 125

స మాముపాగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్,
తతోఽహం సహసా క్షిప్తశ్శ్వసనేన మహాత్మనా. 126

అస్మిన్ప్లవణలోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ,
గుప్త పక్షసమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః 127

తతోఽహం పూజయామి త్వాం మాన్యోహి మమ మారుతః,
త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః. 128

అస్మిన్నేవం గతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ,
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహాకపే. 129

శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ,
ప్రీతిం చ బహుమన్యస్వ ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్. 130

ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తం నగోత్తమమబ్రవీత్,
ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతామ్. 131

త్వంతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతి వర్తతే,
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాంతరే, 132

ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః,
జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ. 133

స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః,
పూజితశ్చోపపన్నాభి రాశీర్భి రనిలాత్మజః. 134

అథోర్ధ్వం దూరముత్ప్లుత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ,
పితుః పంథానమాస్థాయ జగామ విమలేఽంబరే. 135

భూయశ్చోర్ధ్వ (0) గతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్,
వాయుసూనుర్నిరాలంబే జగామ విమలేఽంబరే. 136

తద్ద్వితీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం,
ప్రశశంసుస్సురాస్సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః 137

దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా,
కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః. 138

ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్సగద్గదం,
సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః. 139

హిరణ్యనాభ ! శైలేంద్ర ! పరితుష్టోఽస్మితే భృశం,
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య ! యథాసుఖమ్. 140

సాహ్యం కృతం తే సుమహద్వి క్రాంతస్య హనూమతః,
క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి. 141

రామస్యైవ హి దూత్యేన యాతి దాశరథేర్హరిః,
సత్క్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా. 142

తతః ప్రహర్ష మగమ ద్విపులం పర్వతోత్తమః,
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్. 143

సవై దత్తవర శ్శైలో బభూవావస్థితస్తదా,
హనుమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్. 144

తతో దేవా స్సగంధర్వా స్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః,
అబ్రువన్ సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్. 145

అయం వాతాత్మజశ్శ్రీమాన్ ప్లవతేసాగరోపరి,
హనుమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర. 146

రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమం,
దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభస్స్పృశమ్. 147

బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమం,
త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి. 148

ఏవముక్తాతు సా దేవీ దైవతై రభిసత్కృతా,
సముద్రమధ్యే సురసాబిభ్రతి రాక్షసం వపుః. 149

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్యచ భయావహం.
ప్లవమానం హనూమంతమావృత్యేదమువాచ హ. 150

మమ భక్షః ప్రదిష్టస్త్వ మీశ్వరై ర్వానరర్షభ,
అహం త్వాం భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్. 151

ఏవముక్త స్సురసయా ప్రాంజలిర్వానరర్షభః,
ప్రహృష్టవదన శ్శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్. 152

రామో దారథిర్నామ ప్రవిష్టో దండకావనం,
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యాచాపి భార్యయా। 153

అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః,
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ. 154

తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనత్,
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని, 155

అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం,
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే, 156

ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ,
అబ్రవీన్నాతివర్తేన్మాం కశ్చిదేష వరో మమ. 157

(తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్,
బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనూమతః. 1

ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ,
వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా. 2

వ్యాదాయ విపులం వక్త్రం స్థితా సా మారుతేః పురః,
ఏవముక్తస్సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః 3

అబ్రవీత్కురువై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసే,
ఇత్యుక్త్వా సురసా క్రుద్ధా దశయోజనమాయతా. 4

దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమాం స్తదా,
తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్. 5

చకార సురసా చాస్యం వింశద్యోజనమాయతం,
హనుమాం స్తు తతః క్రుద్ధ స్త్రింశద్యోజనమాయతః, 6

చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్తథోచ్ఛ్రితం,
బభూవ హనుమాన్వీరః పంచాశద్యోజనోచ్ఛ్రితః 7

చకార సురసా వక్త్రం షష్టి యోజనమాయతం,
తథైవ హనుమాన్వీరస్స ప్తతీయోజనోచ్ఛ్రితః. 8

చకార సురసా వక్త్రమశీతీయోజనాయతం,
హనుమానచలప్రఖ్యో నవతీయోజనోచ్ఛ్రితః. 9

చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతం.)

తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్త్ర స్సుబుద్ధిమాన్,
దీర్ఘజిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమం,

సమంక్షిప్యాత్మనః కాయం బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః. 158

సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాబలః,
అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమా నిదం వచనమ బ్రవీత్. 159

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే,
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యం చాసీద్వరం తవ. 160

తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ,
అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్. 161

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం,
సమానయస్వ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా. 162

తత్తృతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం,
సాధుసాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసు స్తదా హరిమ్. 163

స సాగర మనాధృష్యమభ్యేత్య వరుణాలయం,
జగామాకాశ మావిశ్య వేగేన గరుడోపమః 164

సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే,
చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే. 165

సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః,
విమానైస్సంపతద్భిశ్చ విమలై స్సమలంకృతే. 166

వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావకై రుపశోభితే,
కృతపుణ్యైర్మహాభాగై స్స్వర్గజిద్భిరలంకృతే, 167

వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా,
గ్రహనక్షత్ర చంద్రార్క తారాగణవిభూషితే. 168

మహర్షి గణ గంధర్వ నాగయక్షసమాకులే,
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే. 169

దేవరాజగజాక్రాంతే చంద్రసూర్యపథే శివే,
వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే. 170

బహుశస్సేవితే వీరై ర్విద్యాధరగణైర్వరైః,
జగామ వాయుమార్గే తు గరుత్మానివ మారుతిః, 171

(హనుమాన్మేఘజాలాని ప్రకర్షన్మారుతో యథా,
కాలాగరుసవర్ణాని రక్తపీతసితాని చ,
కపినాకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే,
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః।
ప్రావృషీన్దురివాభాతి నిష్పతన్ ప్రవిశం స్తదా.)

ప్రదృశ్యమానస్సర్వత్ర హనుమాన్మారుతాత్మజః
భేజేఽంబరం నిరాలంబం లంబపక్ష ఇవాద్రిరాట్, 172

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ,
మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ 173

అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా,
ఇదం హి మే మహత్సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్ 174

ఇతి సంచిన్త్య మనసా ఛాయామస్య సమాక్షిపత్,
ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః. 175

సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృత పరాక్రమః.
ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే. 176

తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ వీక్షమాణా స్తతః కపిః,
దదర్శ స మహత్సత్త్వ ముత్థితం లవణాంభసి. 177

తద్దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననం,
కపిరాజేన కథితం (సత్య) సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్. 178

ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః,
స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్కపిః. 179

వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ వలాహకః,
తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్ధమానం మహాకపేః. 180

వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాంతర సన్నిభం,
ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్. 181

స దదర్శ తత స్తస్యా వివృతం సుమహన్ముఖం,
కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః. 182

స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః
సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః. 183

ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుస్సిద్ధచారణాః
గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణిరాహుణా. 184

తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్మ ర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః,
ఉత్పపాతాథ వేగేన మనస్సంపాతవిక్రమః, 185

తాం తు దృష్ట్వా (్వ)్య చ ధృత్యాచ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ,
స కపిప్రవరో వేగాద్వవృధే పునరాత్మవాన్. 186

హ్రుతహృ త్వా హనుమతా పపాత విధురాఽంభసి,
(స్వయంభువైవ, హనుమాన్ సృష్ట స్తస్యా నిపాతనే)
తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్, 187

భూతా న్యాకాశచారీణి తముాచుః ప్లవగోత్తమం,
భీమ మద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతమ్ 188

సాధయార్థ మభిప్రేత మరిష్టం ప్లవతాంవర
యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ. 189

ధృతి ర్దృష్టి ర్మతి ర్దాక్ష్యం స్వకర్మసు న సీదతి,
సతై స్సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః 190

జగా మాకాశ మావిశ్య పన్నగాశనవత్కపిః
ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్. 191

యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః,
దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితమ్. 192

ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ,
సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజా స్ద్రుమాన్. 193

సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్,
స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మాన మాత్మవాన్. 194

నిరుంధంత మివాకాశం చకార మతిమా న్మతిం,
కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వై వ రాక్షసాః. 195

మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహాకపిః,
తత శ్శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసన్నిభమ్ 196

పునః ప్రకృతి మాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్,
తద్రూప మతిసంక్షిప్య హనుమా న్ప్రకృతౌ స్థితః, 197

త్రీన్క్రమా నివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః,
స చారునానావిధరూపధారీ
పరం సమాసాద్య సముద్రతీరం,
పరై రశక్యః ప్రతిపన్నరూపః
సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః, 198

తత స్స లంబస్య గిరే స్సమృద్ధే
విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే,
స కేతకోద్దాలకనారికేళే
మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా. 199

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం
సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని,
కపిస్తు తస్మిన్ నిపపాత పర్వతే
విధూయ రూపం వ్యథయ న్మృగద్విజాన్, 200

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం
బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినం,
నిపత్య తీరే చ మహోదధే స్తదా
దదర్శ లంకా మమరావతీ మివ. 201

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – ప్రథమస్సర్గః.

శ్రీరస్తు

ద్వితీయస్సర్గః (2వ సర్గ)

స సాగర మనాధృష్య మతిక్రమ్య మహాబలః,
త్రికూటశిఖరే లఙ్కాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శహ, 1

తతః పాదపము క్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్,
అభివృష్టః స్థిత స్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా. 2

యోజనానాం శతం శ్రీమాం స్తీర్త్వాఽప్యుత్తమవిక్రమః,
అనిశ్శ్వస న్కపి స్తత్ర న గ్లాని మధిగచ్ఛతి. 3

శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి,
కిం పునస్సాగరస్యాన్తం సంఖ్యాతం శతయోజనమ్. 4

సతు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః,
జగామ వేగవాన్ లఙ్కాం లఙ్ఘయిత్వా మహోదధిమ్. 5

శాద్వలాని చ నీలాని గన్ధవన్తి వనాని చ,
గండవంతి చ మధ్యేన జగామ నగవంతి చ 6

శైలాంశ్చ తరుసంఛన్నాన్ వనరాజీశ్చ పుష్పితాః,
అధిచక్రామ తేజస్వీ హనుమాన్ ప్లవగర్షభః. 7

స తస్మి న్న చలేతిష్ఠన్ వనా న్యుపవనాని చ,
స నగాగ్రే చ తాం లఙ్కాం దదర్శ పవనాత్మజః. 8

సరలాన్ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్,
ప్రియాళూ న్ముచుళిందాంశ్చ కుటజా న్కేతకానపి. 9

ప్రియంగూన్ గంధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాం స్తథా,
అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్. 10

పుష్పభారాతిబద్ధాంశ్చ తథా ముకులితానపి
పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్ పవనాధూతమస్తకాన్. 11

హంసకారండవాకీర్ణా వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః,
ఆక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్ వివిధాంశ్చ జలాశయాన్. 12

సంతతాన్ వివిధై ర్వృక్షై స్సర్వర్తుఫలపుష్పితైః,
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుంజరః, 13

సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాన్ లంకాం రావణపాలితాం.
పరిఖాభి స్సపద్మాభి స్సోత్పలాభి రలంకృతామ్. 14

సీతాపహరణార్థేన రావణేన సురక్షితాం,
సమంతా ద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసై రుగ్రధన్విభిః, 15

కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీం,
గృహైశ్చ గ్రహసంకాశై శ్శారదాంబుదసన్నిభైః, 16

పాండురాభిః ప్రతోలీభి రుచ్చాభి రభిసంవృతాం,
అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజమాలినీమ్, 17

తోరణైః కాంచనైర్దివ్యై ర్లతాపఙ్క్తి విచిత్రితైః
దదర్శ హనుమాన్ లంకాం దివి దేవపురీం యథా 18

గిరిమూర్ధ్నిస్థితాం లంకాం పాండురై ర్భవనైశ్శుభైః
దదర్శ సకపిశ్రేష్ఠః పుర మాకాశగం యథా. 19

పాలితాం రాక్షసేంద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా,
ప్లవమానా మివాకాశే దదర్శ హనుమా న్పురీమ్. 20

వప్రప్రాకారజఘనాం విపులాంబునవాంబరాం,
శతఘ్నీశూలకేశాన్తా మట్టాలకవతంసకామ్. 21

మనసేవ కృతాం లఙ్కాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా,
ద్వార ముత్తరమాసాద్య చిన్తయామాస వానరః. 22

కైలాసశిఖరప్రఖ్యా మాలిఖన్తీ మివామ్బరం,
డీయమానా మివాకాశ ముచ్ఛ్రితై ర్భవనోత్తమైః. 23

సమ్పూర్ణాం రాక్షసైర్ఘోరై ర్నాగైర్భోగవతీమివ
అచిన్త్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా. 24

దంష్ట్రిభి ర్బహుభి శ్శూరై శ్శూలపట్టసపాణిభిః.
రక్షితాం రాక్షసై ర్ఘోరై ర్గు హా మాశీవిషైరివ. 25

తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః,
రావణం చ రిపుం ఘోరం చిన్తయామాస వానరః, 26

ఆగతాపీహ హరయో భవిష్యన్తి నిరర్థకాః,
న హి యుద్ధేన వై లఙ్కా శక్యా జేతుం సురైరపి. 27

ఇమాంతు విషమాం దుర్గాం లఙ్కాం రావణపాలితాం,
ప్రాప్యాపి స మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః, 28

అవకాశో న సాన్త్వస్య రాక్షసే ష్వభిగమ్యతే,
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే, 29

చతుర్ణామేవహి గతిర్వానరాణాం మహాత్మనాం,
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞ శ్చ ధీమతః 30

యావజ్జానామి వైదేహీం యది జీవతివా నవా
తత్రైవ చిన్తయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్ 31

తత స్స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుఞ్జరః,
గిరిశృంగే స్థిత స్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయే రతః 32

అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ,
ప్రవేష్టుం రాక్షసై ర్గుప్తా క్రూరైర్బలసమన్వితైః 33

ఉగ్రౌజసో మహావీర్యా బలవంతశ్చ రాక్షసాః,
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా. 34

లక్ష్యాలక్ష్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లంకాపురీ మయా,
ప్రవేష్టుం ప్రాప్తకాలం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్. 35

తాం పురం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః,
హనుమాన్ చింతయామాస వినిశ్శ్వస్య ముహుర్ముహుః. 36

కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజాం,
అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా. 37

న వినశ్యేత్కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః,
ఏకా మేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్. 38

భూతాశ్చార్థా విపద్యంతే దేశకాల విరోధితాః,
విక్లబం దూత మాసాద్య తమ స్సూర్యోదయే యథా. 39

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధి ర్నిశ్చితాఽపి న శోభతే,
ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః. 40

న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లబ్యం న కథం భవేత్,
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్, 41

మయి దృష్టే తు రక్షోభి రామస్య విదితాత్మనః,
భవే ద్వ్యర్థ మిదం కార్యం రావణానర్థ మిచ్ఛతః. 42

న హి శక్యం క్వచిత్స్థాతు మవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః.
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్. 43

వాయురప్యత్ర వా(న) జ్ఞాత శ్చరే దితి మతి ర్మమ,
న హ్యస్త్యవిదితం కించి ద్రాక్షసానాం బలీయసామ్. 44

ఇహాహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః,
వినాశ ముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే. 45

తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం హ్రస్వతాం గతః,
లంకా మభిపతిష్యామి రాఘవ స్యార్థసిద్ధయే. 46

రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదాం,
విచిన్వ న్భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్. 47

ఇతి సంచింత్య హనుమా న్సూర్యస్యాస్తమయం కపిః,
ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్యా దర్శనోత్సుకః. 48

సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః,
పృషదంశకమాత్రస్స న్బభూవాద్భుతదర్శనః. 49

ప్రదోషకాలే హనుమాం స్తూర్ణ ముత్ప్లుత్య వీర్యవా న్,
ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం సువిభక్త మహాపథామ్. 50

ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనరాజతైః,
శాతకుంభమయై ర్జాలై ర్గంధర్వనగరోపమామ్. 51

సప్తభౌమాష్టభౌమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీం,
తలైస్స్ఫాటికసంకీర్ణైః కార్తస్వరవిభూషితైః, 52

వైడూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః,
తలై శ్శుశుభిరే తాని భవనా న్యత్ర రక్షసామ్. 53

కాంచనాని చ చిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసాం,
లంకా ముద్యోతయామాసు స్సర్వత స్సమలంకృతామ్. 54

అచింత్యా మద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః,
ఆసీ ద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యా దర్శనోత్సుకః. 55

స పాండురోద్విద్ధవిమానమాలినీం
మహార్హజాంబూనదజాలతోరణాం,
యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం
క్షపాచరైర్భీమబలైస్సమావృతామ్. 56

చంద్రోఽపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వన్
తారాగణైర్మధ్యగతో విరాజన్,
జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోక
ముత్తిష్ఠతే నైకసహస్రరశ్మిః, 57

శంఖప్రభం క్షీరమృణాళవర్ణ
ముద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానం,
దదర్శ చంద్రం స హరిప్రవీరః
పోప్లూయమానం సరసీవ హంసమ్. 58

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – ద్వితీయస్సర్గః

తృతీయస్సర్గః (3వ సర్గ)

స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభేః
సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనూమా న్మారుతాత్మజః 1

నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః
రమ్యకాననతోయాఢ్యాం పురీం రావణపాలితామ్ 2

శారదాంబుధర ప్రఖ్యైర్భవనై రుపశోభితాం,
సాగరోపమనిర్ఘోషాం సాగరానిలసేవితామ్. 3

సుపుష్టబలసంఘుష్టాం యథైవ విటపావతీం.
చారుతోరణనిర్యూహాం పాండురద్వారతోరణామ్. 4

భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీమివ.
తాం స విద్యుద్ఘనాకీర్ణాం జ్యోతిర్మార్గనిషేవితామ్. 5

మందమారుతసంచారం యథేంద్రస్యామ రావతీం
శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతామ్. 6

కింకిణీజాలఘోషాభిః పతాకాభిరలంకృతాం,
ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకార మభిపేదివాన్. 7

విస్మయావిష్టహృదయః పురీ మాలోక్య సర్వతః,
జాంబూనదమయై ర్ద్వారై ర్వైడూర్యకృతవేదికైః. 8

వజ్రస్ఫటికముక్తాభి ర్మణికుట్టిమభూషితైః,
తప్తహాటకనిర్యూహై రాజతామలపాండురైః. 9

వైడూర్యకృతసోపానైః స్ఫాటికాంతరపాంసుభిః,
చారుసంజవనోపేతైః ఖమివోత్పతితైః శుభైః. 10

క్రౌంచబర్హిణసంఘుష్టై రాజహంసనిషేవితైః,
తూర్యాభరణనిర్ఘోషైః సర్వతః ప్రతినాదితామ్, 11

వస్వౌకసారాప్రతిమాం తాం వీక్ష్య నగరీం తతః,
ఖమివోత్పతితాం లంకాం జహర్ష హనుమాన్ కపిః, 12

తాం సమీక్ష్య పురీం రమ్యాం రాక్షసాధిపతేః శుభాం,
అనుత్తమా మృద్ధియుతాం చింతయామాస వీర్యవాన్. 13

నేయ మన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్,
రక్షితా రావణబలై రుద్యతాయుధధారిభిః. 14

కుముదాంగదయో ర్వాపి సుషేణస్య మహాకపేః,
ప్రసిద్ధేయం భవే ద్భూమి ర్మైందద్వివిదయోరపి. 15

వివస్వత స్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః,
ఋక్షస్య కేతుమాలస్య మమ చైవ గతి ర్భవేత్. 16

సమీక్ష్య తు మహాబాహూ రాఘవస్య పరాక్రమం,
లక్ష్మణస్య చ విక్రాంత మభవ త్ప్రీతిమా న్కపిః. 17

తాం రత్నవసనోపేతాం కోష్ఠాగారావతంసకాం,
యంత్రాగారస్తనీ మృద్ధాం ప్రమదా మివ భూషితామ్, 18

తాం నష్టతిమిరాం దీప్తై ర్భాస్వరైశ్చ మహాగ్రహైః
నగరీం రాక్షసేంద్రస్య స దదర్శ మహాకపిః. 19

అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాబలం,
నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజమ్. 20

సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా,
స్వయ మేవోత్థితా తత్ర వికృతాననదర్శనా. 21

పురస్తా త్కపివర్యస్య వాయుసూనో రతిష్ఠత,
ముంచమానా మహానాద మబ్రవీ త్పవనాత్మజమ్. 22

కస్త్వం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ,
కథయస్వేహ యత్తత్త్వం యావ త్ప్రాణా ధరంతి తే. 23

న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా
రక్షితా రావణబలై రభిగుప్తా సమంతతః. 24

అథ తా మబ్రవీ ద్వీరో హనుమా నగ్రతస్స్థితాం,
కథయిష్యామి తే తత్త్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి. 25

కా త్వం విరూపనయనా పురద్వారేఽవతిష్ఠసి,
కిమర్థం చాపి మాం రుద్ధ్వా నిర్భర్త్సయసి దారుణా. 26

హనుమద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ,
ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజమ్. 27

అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః,
ఆజ్ఞాప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీ మిమామ్. 28

న శక్యా మా మవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీ త్వయా,
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వప్స్యసే నిహతో మయా. 29

అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ
సర్వతః పరిరక్షామి హ్యేతత్తే కథితం మయా 30

లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమా న్మారుతాత్మజః,
యత్నవా న్స హరిశ్రేష్ఠః స్థిత శ్శైల ఇవాపరః. 31

స తాం స్త్రీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః,
ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్త్వవా న్ప్లవగర్షభః 32

ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణాం,
ఇత్యర్థ మిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే, 33

వనా న్యుపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ,
సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టు మాగమనం హి మే. 34

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ,
భూయ ఏవ పున ర్వాక్యం బభాషే పరుషాక్షరమ్. 35

మా మనిర్జిత్య దుర్బుద్ధే రాక్షసేశ్వరపాలితాం,
న శక్య మద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాధమ. 36

తత స్స కపిశార్దూల స్తా మువాచ నిశాచరీం,
దృష్ట్వా పురీ మిమాం భద్రే పున ర్యాస్యే యథాగతమ్. 37

తతః కృత్వా మహానాదం సా వై లంకా భయావహం,
తలేన వానరశ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా. 38

తత స్స కపిశార్దూలో లంకయా తాడితో భృశం,
ననాద సుమహానాదం వీర్యవా౯ పవనాత్మజః. 39

తతస్సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగుళీః,
ముష్టినాఽభిజఘానైనాం హనుమా౯ క్రోధమూర్ఛితః. 40

స్త్రీ చేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధ స్స్వయం కృతః,
సా తు తేన ప్రహారేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ. 41

పపాత సహసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా,
తతస్తు హనుమా౯ ప్రాజ్ఞ స్తాందృష్ట్వా వినిపాతితామ్, 42

కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం తు తాం,
తతో వై భృశసంవిగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరమ్. 43

ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనూమంతం ప్లవంగమం,
ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ. 44

సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః,
అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ. 45

నిర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల,
ఇదం తు తథ్యం శృణు వై బ్రువంత్యా మే హరీశ్వర! 46
స్వయంభువా పురా దత్తం వరదానం యథా మమ,
యదా త్వాం వానరః కశ్చి ద్విక్రమాద్వశ మానయేత్. 47

తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయ మాగతం,
స హి మే సమయ స్సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్. 48

స్వయంభువిహితస్సత్యో న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః,
సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః. 49

రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశస్స ముపాగతః,
తత్ప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పురీం రావణపాలితామ్. 50

విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి,
ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర
శుభాం పురీం రాక్షసముఖ్యపాలితాం,
యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం
విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖమ్. 51

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే - తృతీయస్సర్గః

శ్రీరస్తు

చతుర్థస్సర్గః (4వ సర్గ)

స నిర్జిత్య పురీంశ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీం,
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమా న్కపిసత్తమః. 1

అద్వారేణ మహాబాహుః ప్రాకార మభిపుప్లువే.
ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజహితంకరః 2

చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని,
ప్రవిష్ట స్సత్త్వసంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్మజః. 3

స మహాపథ మాస్థాయ ముక్తాపుష్ప విరాజితం,
తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యా మభియయౌ కపిః. 4

హసితోత్కృష్ట నినదై స్తూర్యఘోషపురస్సరైః,
వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రమాలా విభూషితైః. 5

గృహముఖ్యై పురీ రమ్యా బభాసే ద్యౌ రివాంబుదైః,
ప్రజజ్వాల తదా లంకా రక్షోగణగృహై శ్శుభైః 6

సితాభ్రసదృశై శ్చిత్రైః పద్మస్వ స్తికసంస్థితైః.
వర్ధమాన గృహైశ్చాపి సర్వత స్సువిభూషితా. 7

తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజ హితంకరః.
రాఘవార్థం చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ 8

భవనాద్భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ పవనాత్మజః,
వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః 9

శుశ్రావ మధురం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితం,
స్త్రీణాం మదసమృద్ధానాం దివి చాప్సరసా మివ. 10

శుశ్రావ కాంచీనినదం నూపురాణాం చ నిస్స్వనం,
సోపాననినదాంశ్చైవ భవనేషు మహాత్మనామ్. 11

ఆస్ఫోటితనినాదాంశ్చ క్ష్వేళితాంశ్చ తత స్తతః,
శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషువై. 12

స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః,
రావణస్తవసంయుక్తాన్ గర్జతో రాక్షసా నపి. 13
రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షోబలం మహత్,
దదర్శ మధ్యమే గుల్మే రావణస్య చరా న్బహూన్. 14

దీక్షితా జటిలా ముండాన్ గోజినాంబరవాససః,
దర్భముష్టిప్రహరణా నగ్నికుండాయుధాం స్తథా. 15

కూటముద్గరపాణీంశ్చ దండాయుధధరా నపి,
ఏ కాక్షా నేకకర్ణాంశ్చ లంబోదరపయోధరా. 16

కరాలా భుగ్నవక్త్రాంశ్చ వికటాన్ వామనాం స్తథా,
ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నీ ముసలాయుధాన్. 17

పరిఘోత్తమహస్తాంశ్చ విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్,
నాతిస్థూలా న్నాతికృశాన్ నాతిదీర్ఘాతిహ్రస్వకాన్. 18

నాతిగౌరా న్నాతికృష్ణా న్నాతికుబ్జా న్న వామనాన్,
విరూపాన్ బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః 19

ధ్వజీన్ పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్,
శక్తివృక్షాయుధాంశ్చైవ పట్టసాశనిధారిణః 20

క్షేపణీపాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః,
స్రగ్విణ స్త్వనులిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాన్. 21

నానావేషసమాయుక్తాన్ యథా స్వైరగతాన్ బహూన్,
తీక్ష్ణశూలధరాంశ్చైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్. 22

శతసాహస్ర మవ్యగ్ర మారక్షం మధ్యమం కపిః,
రక్షోధిపతినిర్దిష్టం దదర్శాంతఃపురాగ్రతః. 23

స తదా తద్గృహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణం,
రాక్షసేంద్రస్య విఖ్యాత మద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితమ్. 24

పుండరీకావతంసాభిః పరిఖాభి రలంకృతాం
ప్రాకారావృత మత్యంతం దదర్శ స మహాకపిః. 25

త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితం
వాజిహేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణై స్తథా. 26

రథై ర్యానైర్విమానైశ్చ తథా హయగజైశ్శుభై,
వారణైశ్చ ' చతుర్దం తై శ్శ్వేతాభ్రనిచయోపమై, 27

భూషితం రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః
రక్షితం సుమహావీరై ర్యాతుధానైస్సహస్రశః 28

రాక్షసాధిపతే ర్గుప్త మావివేశ మహాకపిః
సహేమజాంబూనదచక్రవాళం
మహార్హముక్తామణిభూషితాంతం,
పరార్థ్య కాలాగరు చందనాక్తం,
స రావణాంతఃపుర మావివేశ. 29

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – చతుర్థస్సర్గః

శ్రీరస్తు

పఞ్చమస్సర్గః (5 వ సర్గ)

తత స్స మధ్యంగత మంశు మంతం
జ్యోత్స్నావితానం మహ దుద్వమంతం,
దదర్శ ధీమాన్ దివి భానుమంతం
గోష్టే వృషం మత్త మివ భ్రమంతమ్. 1

లోకస్య పాపాని వినాశయంతం
మహోదధిం చాపి సమేధయంతం,
భూతాని సర్వాణి విరాజయంతం
దదర్శ శీతాంశు మథాభియాంతమ్. 2

యా భాతి లక్ష్మీ ర్భువి మందరస్థా
తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా,
తథైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా
రరాజ సా చారునిశాకరస్థా.

హంసో యథా రాజతపంజరస్థ
స్సింహో యథా మందర కందరస్థః
వీరో యథా గర్వితకుంజరస్థ
శ్చంద్రోఽపి బభ్రాజ తథాంబరస్థః,

స్థితః కకుద్మానివ తీక్ష్ణశృంగో
మహాచలశ్శ్వేత ఇవోచ్చశృంగః,
హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగో
రరాజ చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః,

వినష్టశీతాంబుతుషారపంకో
మహాగ్రహగ్రాహవినష్టపంకః,
ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకో
రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః,

శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో
మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః,
రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్ర
స్తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః.

ప్రకాశచంద్రోదయనష్టదోషః
ప్రవృత్త రక్షఃపిశితాశదోషః,
రామాభిరామేరితచిత్త దోషః
స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః

తంత్రీస్వనాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః,
స్వపంతి నార్యః పతిభి స్సువృత్తాః,
నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తా
విహర్తు మత్యద్భుః తరౌద్ర వృత్తాః, 9

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని
రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని,
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని
దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని. 10

పరస్పరం చాధిక మాక్షిపంతి
భుజాంశ్చ పీనా నధికం క్షిపంతి,
మత్తప్రలాపా నధికం క్షిపంతి
మత్తాని చాన్యోన్య మధిక్షిపంతి. 11

రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపంతి
గాత్రాణి కాంతాసు చ విక్షిపంతి
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపంతి
దృఢాని చాపాని చ విక్షిపంతి. 12

దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలపంత్య
స్తథాపరా స్తత్ర పున స్స్వపంత్యః,
సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసంత్యః
క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిశ్వసంత్యః. 13

మహాగజై శ్చాపి తథా నదద్భిః
స్సుపూజితై శ్చాపి సథా సుసద్భిః
రరాజ వీరైశ్చ వినిశ్వసద్భిః
హ్రదో భుజంగై రివ నిశ్వసద్భిః, 14

బుద్ధిప్రదానాన్ రుచిరాభిధానాన్
సంశ్రద్దధానాన్ జగతః ప్రధానాన్,
నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్
దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్ 15

ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్ సురూపాన్
నానాగుణా నాత్మగుణానురూపాన్,
విద్యోతమానా న్స తదా సురూపాన్
దదర్శ కాంశ్చిచ్చ పున ర్విరూపాన్. 16

తతో వరార్హా స్సువిశుద్ధభావా
స్తేషాం స్త్రియస్తత్ర మహానుభావాః
ప్రియేషు పానేషు చ సక్త భావా
దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః 17

శ్రియా జ్వలంతీ స్త్రపయోపగూఢా,
నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః
దదర్శ కాశ్చి త్ప్రమదోపగూఢా
యథా విహంగాః కుసుమోపగూఢాః 18

అన్యాః పున ర్హర్మ్యతలోపవిష్టా
స్తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః,
భర్తుః ప్రియా ధర్మపరా నివిష్టా
దదర్శ ధీమా న్మదనాభివిష్టాః 19

అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః
కాశ్చి త్పరార్థ్యా స్తపనీయవర్ణాః,

పునశ్చ కాశ్చి చ్ఛశలక్ష్మవర్ణాః
కాంతప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః 20

తతః ప్రియాన్ప్రాప్య మనోభిరామాః
సుప్రీతియుక్తాః ప్రసమీక్ష్య రామాః,
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామా
హరిప్రవీర స్స దదర్శ రామాః. 21

చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలాః
వక్రాక్షిపక్ష్మాశ్చ హివక్త్రమాలాః
విభూషణానాం చ దదర్శ మాలా
శ్శతహ్రదానా మివ చారుమాలాః 22

నత్వేవసీతాం పరమాభిజాతాం
పథిస్థితే రాజకులే ప్రజాతాం,
లతాం ప్రఫుల్లా మివ సాధుజాతాం
దదర్శ తన్వీం మనసాభిజాతామ్. 23

సనాతనే వర్త్మని సన్నివిష్టాం
రామేక్షణాం తాం మదనాభివిష్టాం,
భర్తుర్మనశ్శ్రీమదనుప్రవిష్టాం
స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదావిశిష్టామ్. 24

ఉష్ణార్దితాం సానుసృతాస్రకంఠీం
పురా వరార్హోత్తమనిష్కకంఠీం.
సుజాతపక్ష్మా మభిరక్తకంఠీం
వనే ప్రనృత్తా మివ నీలకంఠీమ్. 25

అవ్యక్తరేఖామివ చంద్రరేఖాం
పాంసుప్రదిగ్ధా మివ హేమరేఖాం,
క్షతప్రరూఢా మివ బాణరేఖాం
వాయుప్రభిన్నా మివ మేఘరేఖామ్. 26

సీతా మపశ్య న్మనుజేశ్వరస్య
రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య,
బభూవ దుఃఖాభిహత శ్చిరస్య
ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య. 27

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – పఞ్చమస్సర్గః

షష్ఠస్సర్గః (6 వ సర్గ)

స నికామం విమానేషు విషణ్ణః కామరూపధృత్,
విచచార పునర్లంకాం లాఘవేన సమన్వితః. 1

ఆససాదాథ లక్ష్మీవా న్రాక్షసేంద్ర నివేశనం,
ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసంవృతమ్. 2

రక్షితం రాక్షసై ర్ఘోరై స్సింహైరివ మహద్వనం,
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపికుంజరః. 3

రూప్యకోపహితై శ్చిత్రై స్తోరణైర్హేమభూషితైః,
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభి ర్ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతమ్. 4

గజాస్థితైర్మహామాత్రై శ్శూరైశ్చ విగతశ్రమైః,
ఉపస్థిత మసంహార్యైర్హయై స్స్యందనయాయిభిః. 5

సింహవ్యాఘ్రతనుత్రాణైర్దాంతకాంచన రాజతైః,
ఘోషవద్భి ర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః. 6

బహురత్న సమాకీర్ణం పరార్ధ్యాసనభాజనం,
మహారథసమావాసం మహారథమహాస్వనమ్. 7

దృశ్యైశ్చ పరమోదారై స్తై స్తై శ్చ మృగపక్షిభిః,
వివిధై ర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమంతతః. 8

వినీతై రంతపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితం.
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమంతతః. 9

ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్ర నివేశనం,
వరాభరణ సంహ్రాదై స్సముద్రస్వననిస్స్వనమ్. 10

తద్రాజగుణసంపన్నం ముఖ్యై శ్చాగరుచందనైః,
మహాజనైస్సమాకీర్ణం సింహైరివ మహద్వనమ్. 11

భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషవినాదితం,
నిత్యార్చితం పర్వహుతం పూజితం రాక్షసైస్సదా. 12

సముద్రమివ గంభీరం సముద్రమివ నిస్స్వనం,
మహాత్మనో మహద్వేశ్మ మహారత్న పరిచ్ఛదమ్. 13

మహారత్న సమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః,
విరాజమానం వపుషా గజాశ్వరథ సంకులమ్. 14

లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః
చచార హనుమాంస్తత్ర రావణస్య సమీపతః 15

గృహాద్గృహం రాక్షసానా ముద్యానాని చ వానరః,
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః, 16

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం,
తతోఽన్యత్పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్. 17

అథ మేఘప్రతీకాశం కుంభకర్ణనివేశనం,
విభీషణస్య చ తదా పుప్లువే స మహాకపిః. 18

మహోదరస్య చ గృహం విరూపాక్షస్య చైవ హి,
విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాలే స్తథైవ చ. 19

వజ్రదంష్ట్ర స్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః,
శుకస్య చ మహాతేజా స్సారణస్య చ ధీమతః, 20

తథా చేంద్రజితో వేశ్మ జగామ హరియూథపః,
జంబుమాలే స్సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః. 21

రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యకేతో స్తథైవ చ.
వజ్రకాయస్య చ తథా పుప్లువే సమహాకపిః 22

ధూమ్రాక్షస్య చ సంపాతే ర్భవనం మారుతాత్మజః,
విద్యుద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ. 23

శుకనాసస్య వక్రస్య శఠస్య వికటస్య చ,
బ్రహ్మకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః. 24

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య నాదినః,
విద్యుజ్జిహ్వేంద్ర జిహ్వానాం తథా హస్తిముఖస్య చ. 25

కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి,
క్రమమాణః క్రమేణైవ హనుమా న్మారుతాత్మజః. 26

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః,
తేషా మృద్ధిమతా మృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః 27

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమంతతః,
ఆససాదాథ లక్ష్మీవా న్రాక్షసేంద్ర నివేశనమ్. 28

రావణ స్యోపశాయిన్యో దదర్శ హరిసత్తమః,
విచరన్హ రి శార్దూలో రాక్షసీ ర్వికృతేక్షణాః. 29

శూలముద్గరహస్తాశ్చ శక్తితోమరధారిణీః,
దదర్శ వివిధా గుల్మాన్ తస్య రక్ష పతేర్గృహే. 30

రాక్షసాంశ్చ మహాకాయా న్నానాప్రహరణోద్యతాన్,
రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చైవ హరింశ్చాపి మహాజవాన్. 31

కులీనాన్ రూపసంపన్నాన్ గజా న్పరగజారుజాన్,
నిష్ఠితాన్ గజశిక్షాయా మైరావత సమాన్యుధి. 32

నిహంతౄ న్పరసైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః,
క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ స్రవతశ్చ యథా గిరీః. 33

మేఘస్తనితనిర్ఘోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః,
సహస్రం వాహినీస్తత్ర జాంబూనదపరిష్కృతాః 34

హేమజాలపరిచ్ఛన్నా స్తరుణాదిత్యసన్నిభాః,
దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే 35

శిబికా వివిధాకారా స్స కపి ర్మారుతాత్మజః,
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలాగృహాణి చ. 36
క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకానపి,
కామస్య గృహకం రమ్యం దివాగృహకమేవ చ. 37

దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే,
స మందరగిరిప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులమ్. 38

ధ్వజయష్టిభి రాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్త మం,
అనేకరత్న సంకీర్ణం నిధిజాలం సమంతతః 39

ధీరనిష్ఠితకర్మాంతం గృహం భూతపతేరివ,
అర్చిర్భిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ, 40

విరరాజాథ తద్వేశ్మ రశ్మిమా నివ రశ్మిభిః,
జాంబూనదమయాన్యేవ శయనా న్యాసనాని చ. 41

భాజనాని చ ముఖ్యాని దదర్శ హరియూథపః,
మధ్వాసవకృతక్లేదం మణిభాజనసంకులమ్. 42

మనోరమ మసంబాధం కుబేరభవనం యథా,
నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నినదేన చ. 43

మృదంగతలఘోషైశ్చ ఘోషవద్భిర్వినాదితం,
ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులం.
సువ్యూఢకక్ష్యం హనుమా న్ప్రవివేశ మహాగృహమ్. 44

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే షష్ఠస్సర్గః

సప్తమస్సర్గః (7 వ సర్గ)

స వేశ్మజాలం బలవా న్దదర్శ
వ్యాసక్తవైడూర్యసువర్ణజాలం,
యథా మహత్ప్రావృషి మేఘజాలం
విద్యుత్పినద్ధం సవిహంగజాలమ్. 1

నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః
ప్రధానశంఖాయుధ చాపశాలాః,

మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలా
దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః. 2

గృహాణి నానా వసురాజితాని
దేవాసురై శ్చాపి సుపూజితాని,
సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని
కపి ర్దదర్శ స్వబలార్జితాని. 3

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని
మయేన సాక్షా దివ నిర్మితాని,
మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి
దదర్శ లంకాధిపతే ర్గృహాణి. 4

తతో దదర్శోచ్ఛ్రిత మేఘరూపం
మనోహరం కాంచనచారురూపం,
రక్షోఽధిప స్యాత్మబలానురూపం
గృహోత్తమం హ్యప్రతిరూపరూపమ్. 5

మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం
శ్రియా జ్వలంతం బహురత్నకీర్ణం,
నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం
గిరే రివాగ్రం రజసావకీర్ణమ్. 6

నారీప్రవేకైరివ దీప్యమానం
తటిద్భి రంభోదవ దర్చ్యమానం,
హంసప్రవేకైరివ వాహ్యమానం
శ్రియా యుతం ఖే సుకృతాం విమానమ్. 7

యథా నగాగ్రం బహుధాతుచిత్రం
యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రం,

దదర్శ యుక్తీకృత మేఘచిత్రం
విమానరత్నం బహురత్నచిత్రమ్. 8

మహీ కృతా పర్వతరాజిపూర్ణా
శైలా కృతా వృక్షవితానపూర్ణా,
వృక్షా కృతా పుష్పవితానపూర్ణా
పుష్పం కృతం కేసరపత్త్రపూర్ణమ్. 9

కృతాని వేశ్మాని చ పాండురాణి
తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి,
పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి
ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని. 10

పుష్పాహ్వయం నామ విరాజమానం
రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ధమానం,
వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్చమానం
మహాకపిస్తత్ర మహావిమానమ్. 11

కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగాః
రూప్యప్రవాళైశ్చ తథా విహంగాః,
చిత్రాశ్చ నానావసుభి ర్భుజంగాః
జాత్యానురూపా స్తురగాశ్శుభాంగాః. 12

ప్రవాళజాంబూనదపుష్పపక్షాః
స్సలీల మావర్జి తజిహ్మపక్షాః,
కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః
కృతా విహంగా స్సుముఖా స్సుపక్షాః. 13

నియుజ్యమానాస్తు గజా స్సుహస్తాః
స్సకేసరా శ్చోత్పలపత్త్రహస్తాః,

బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తా
లక్ష్మీస్తథా పద్మిని పద్మహస్తా. 14

ఇతీవ తద్గృహ మభిగమ్య శోభనం
సవిస్మ యోనగ మివ చారు శోభనం,
పునశ్చ తత్పరమసుగంధి సుందరం
హిమాత్యయే నగ మివ చారుకందరమ్. 15

తత స్సతాం కపి రభిపత్య పూజితాం
చరః పురీం దశముఖబాహుపాలితాం,
అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం
సుదుఃఖితః పతిగుణవేగనిర్జితామ్. 16

తతస్తదా బహువిధ భావితాత్మనః
కృతాత్మనో జనకసుతాం సువర్త్మనః,
అపశ్యతోఽభవ దతిదుఃఖ దుఃఖితం మన
స్సు చక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః. 17

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే - సప్తమస్సర్గః

అష్టమస్సర్గః (8 వ సర్గ)

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితం
మహద్విమానం మణివజ్రచిత్రితం,
ప్రతప్తజాంబూనదజాలకృత్రిమం
దదర్శ వీరః పవనాత్మజః కపిః 1

తదప్రమేయాప్రతికారకృత్రిమం
కృతం స్వయం సాధ్వితి విశ్వకర్మణా,
దివం గతం వాయుపథప్రతిష్ఠితం
వ్యరాజతాఽఽదిత్యపథస్య లక్ష్మవత్. 2

నతత్ర కించి న్న కృతం ప్రయత్నతో
న తత్ర కించి న్న మహార్హ రత్నవత్.
న తే విశేషా నియతా స్సురేష్వపి
న తత్ర కించి న్న మహావిశేషవత్.

తపస్సమాధానపరాక్రమార్జితం
మనస్సమాధానవిచారచారిణం,
అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితం
తత స్తత స్తుల్యవిశేషదర్శనమ్.

మనస్సమాధాయ తు శీఘ్రగామినం
దురావరం మారుతతుల్యగామినం
మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్ధినాం
యశస్వినా మగ్ర్యముదా మివాలయమ్.

విశేషమాలంబ్య విశేషసంస్థితం
విచిత్రకూటం బహుకూటమండితం,
మనోఽభిరామం శరదిందునిర్మలం
విచిత్రకూటం శిఖరం గిరే ర్యథా.

వహంతి యం కుండలశోభితాననాః
మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః
వివృత్త విధ్వస్తవిశాలలోచనాః
మహాజనా భూతగణా స్సహస్రశః.

వసంతపుష్పోత్కర చారుదర్శనం
వసంతమాసా దపి కాంతదర్శనం,
స పుష్పకం తత్ర విమాన ముత్తమం
దదర్శ తద్వానరవీరసత్తమః.

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – అష్టమస్సర్గః

నవమస్సర్గః (9 వ సర్గ)

తస్యాలయవరిష్ఠస్య మధ్యే విపులమాయతం,
దదర్శ భవనశ్రేష్ఠం హనూమాన్మారుతాత్మజః. 1

అర్ధయోజనవిస్తీర్ణ మాయతం యోజనం హితత్,
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులమ్. 2

మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతా మాయతలోచనాం,
సర్వతః పరిచక్రామ హనూమా నరిసూదనః 3

ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనుమా నవలోకయన్,
ఆససాదాథ లక్ష్మీవా న్రాక్షసేంద్ర నివేశనమ్, 4
చతుర్విషాణై ర్ద్విరదై స్త్రివిషాణై స్తథైవ చ,
పరిక్షిప్త మసంబాధం రక్ష్యమాణ ముదాయుధైః. 5
రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనం,
ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభి రావృతమ్. 6
త న్నక్రమకరాకీర్ణం తిమింగిలఝషాకులం,
వాయువేగసమాధూతం పన్నగైరివ సాగరమ్. 7
యాహి వైశ్రవణే లక్ష్మీ ర్యా చేంద్రే హరివాహనే,
సా రావణగృహే సర్వా నిత్యమేవానపాయినీ. 8
యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ,
తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షోగృహేష్విహ. 9
తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థం వేశ్మ చాన్యత్సునిర్మితం,
బహునిర్యూహసంకీర్ణం దదర్శ పవనాత్మజః. 10

బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్విశ్వకర్మణా,
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్న విభూషితమ్. 11

పరేణ తపసా లేభే యత్కుబేరః పితామహాత్,
కుబేర మోజసా జిత్వా లేభే తద్రాక్షసేశ్వరః, 12

ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్వరహిరణ్మయైః,
సుకృతై రాచితం స్తంభైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా 13

మేరుమందరసంకాశై రుల్లిఖద్భి రివాంబరం,
కూటాగారైశ్శుభాగారై స్సర్వత స్సమలంకృతమ్. 14

జ్వలనార్క ప్రతీకాశం సుకృతం విశ్వకర్మణా,
హేమసోపానసంయుక్తం చారుప్రవరవేదికమ్. 15

జాలవాతాయనైర్యుక్తం కాంచనైస్స్ఫాటికైరపి,
ఇంద్రనీల మహానీల మణిప్రవరవేదికమ్. 16

విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః,
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభి స్తలేనాభివిరాజితమ్. 17

చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేన చ,
సుపుణ్యగంధినా యుక్తమాదిత్యతరుణోపమమ్. 18

కూటాగారై ర్వరాకారైర్వివిధై స్సమలంకృతం,
విమానం పుష్పకం దివ్య మారురోహ మహాకపిః 19

తత్రస్థస్స తదా గంధం పానభక్ష్యాన్న సంభవం,
దివ్యం సమ్మూర్ఛితం జిఘ్రద్రూపవంతమివానిలమ్. 20

స గంధ స్తం మహాసత్త్వం బంధు ర్బంధుమివోత్తమం,
ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః. 21

తత స్తాం ప్రస్థిత శ్శాలాం దదర్శ మహతీం శుభాం,
రావణస్య మనఃకాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియమ్. 22

మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిభూషితాం,
స్ఫాటికై రావృతతలాం దంతాంతరితరూపకామ్. 23

ముక్తాభిశ్చ ప్రవాళైశ్చ రూప్యచామీకరై రపి,
విభూషితాం మణి స్తంభైస్సుబహు స్తంభభూషితామ్. 24

సమై రృజుభి రత్యుచ్చైస్సమంతా త్సువిభూషితైః,
స్తంభైః పక్షై రివాత్యుచ్చై ర్దివం సంప్రస్థితామివ, 25

మహత్యా కుథయాస్తీర్ణాం పృథివీలక్షణాంకయా,
పృథివీ మివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్ర గృహమాలినీమ్. 26

నాదితాం మత్త విహగై ర్దివ్యగంధాధివాసితాం,
పరార్ధ్యాస్తరణోపేతాం రక్షోధిపనిషేవితామ్. 27

ధూమ్రా మగరుధూపేన విమలాం హంసపాండురాం,
చిత్రాం పుష్పోపహారేణ కల్మాషీ మివ సుప్రభామ్. 28

మనస్సంహ్లాదజననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాదినీం,
తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియ స్సంజననీ మివ. 29

ఇంద్రియాణీంద్రియార్థైస్తు పంచపంచభి రుత్తమైః,
తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా. 30

స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయ మింద్రస్యేయం పురీ భవేత్.
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యా ది త్యమన్యత మారుతిః. 31

ప్రధ్యాయత ఇవాపశ్య త్ప్రదీప్తాం స్తత్ర కాంచనాన్,
ధూర్తానివ మహాధూర్తైర్దేవనేన పరాజితాన్. 32

దీపానం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ,
అర్చిర్భి ర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తే త్యభ్యమన్యత. 33

తతో౽పశ్యత్కుథా౽౽సీనం నానావర్ణాంబరస్రజం,
సహస్రం వరనారీణాం నానావేషను (వి) భూషితమ్. 34

పరివృత్తే౽ర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతం.
క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ సుష్వాప బలవత్తదా 35

తత్ప్రసుప్తం విరురుచే నిశ్శబ్దాంతర భూషణం,
నిశ్శబ్దహంసభ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్. 36

తాసాం సంవృతదంతాని మీలితాక్షాణి మారుతిః
అపశ్యత్పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితామ్. 37
ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే,
పునస్సంవృతపత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా 38

ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః,
అంబుజానీవ ఫుల్లాని ప్రార్థయంతి పునఃపునః. 39

ఇతి చామన్యత శ్రీమా నుపపత్త్యా మహాకపిః,
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః 40

సా తస్య శుశుభే శాలా తాభి స్త్రీభి ర్విరాజితా,
శారదీవ ప్రసన్నా ద్యౌ స్తారాభి రభిశోభితా 41

స చ తాభిః పరివృత శ్శుశుభే రాక్షసాధిపః,
యథా హ్యుడుపతి శ్శ్రీమాం స్తారాభిరభిసంవృతః, 42

యాశ్చ్యవంతే౽ంబరా త్తారాః పుణ్యశేష సమావృతాః,
ఇమాస్తా స్సంగతాః కృత్స్నా ఇతి మేనే హరిస్తదా. 43

తారాణామివ సువ్యక్తం మహతీనాం శుభార్చిషాం,
ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజు స్తత్ర యోషితామ్. 44

వ్యావృత్త గురుపీన స్రక్ప్రకీర్ణ వరభూషణాః,
పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రాపహృతచేతసః 45

వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చిత్కాశ్చి దుద్భ్రాంతనూపురాః,
పార్శ్వే గళిత హారాశ్చ కాశ్చి త్పరమయోషితః, 46

ముక్తాహారాఽవృతా శ్చాన్యాః కాశ్చి ద్విస్రస్తవాససః,
వ్యావిద్ధరశనాదామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః. 47

అకుండలధరా శ్చాన్యా విచ్ఛిన్నమృదిత స్రజః,
గజేంద్రమృదితాః ఫుల్లా లతా ఇవ మహావనే. 48
చంద్రాంశుకిరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచి దుత్కటాః,
హంసా ఇవ బభు స్సుప్తా స్తనమధ్యేషు యోషితామ్. 49

అపరాసాం చ వైడూర్యాః కాదంబా ఇవ పక్షిణః,
హేమసూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవన్. 50

హంసకారండవాకీర్ణా శ్చక్రవాకోపశోభితాః,
ఆపగా ఇవ తా రేజు ర్జఘనై పులినైరివ. 51

కింకిణీజాలసంకోశా స్తా హేమవిపులాంబుజాః,
భావగ్రాహా యశస్తీరా స్సుప్తా నద్య ఇవాఽఽబభుః, 52

మృదుష్వంగేషు కాసాంచి త్కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః,
బభూవు ర్భూషణానీవ శుభా భూషణరాజయః, 53

అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచి న్ముఖమారుత కంపితాః,
ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునఃపునః. 54

తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః,
నానావర్ణ సువర్ణానాం వక్షోమూలేషు రేజిరే. 55

వవల్గు శ్చాత్ర కాసాంచి త్కుండలాని శుభార్చిషాం,
ముఖమారుతసంసర్గా న్మందం మందం సుయోషితామ్ 56

శర్కరాఽసవగంధైశ్చ ప్రకృత్యా సురభి స్సుఖః,
తాసాం వదననిశ్వాస స్సిషేవే రావణం తదా 57

రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చి ద్రావణ యోషితః,
ముఖాని స్మ సపత్నీనా ముపాజిఘ్ర న్పునః పునః. 58

అత్యర్థం సక్త మనసో రావణే తా వరస్త్రియః,
అస్వతంత్రా స్సపత్నీనాం ప్రియమేవాఽఽచరం స్తదా. 59

బాహూ నుపనిధాయాన్యాః పారిహార్యవిభూషితాః,
అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదా స్తత్ర శిశ్యిరే. 60

అన్యా వక్షసి చాన్యస్యా స్తస్యాః కాశ్చి త్పునర్భుజం,
అపరా త్వంక మన్యస్యా స్తస్యాశ్చాప్యపరా భుజౌ. 61

ఊరుపార్శ్వకటీ పృష్ఠ మన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః
పరస్పరనివిష్టాంగ్యో మదస్నేహవశానుగాః 62

అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలా గ్రథితా హి సా,
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పదా, 63

లతానాం మాధవే మాసి ఫుల్లానాం వాయుసేవనాత్,
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్త కుసుమోచ్చయమ్. 64

వ్యతివేష్టితసుస్కంధ మన్యోన్యభ్రమరాకులం
ఆసీ ద్వనమివోద్ధూతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్. 65

ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా

వివేక శ్శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబర స్రజామ్.   66

రావణే సుఖ సంవిష్టే తా స్త్రియో వివిధప్రభాః,
జ్వలంత్య కాంచనా దీపాః ప్రేక్షంతానిమిషా ఇవ.   67

రాజర్షిపితృదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః,
రాక్షసానాం చ యాః కన్యా స్తస్య కామవశం గతాః   68

యుద్ధకామేన తా స్సర్వా రావణేన హృతా స్త్రియః,
సమదా మదనేనైవ మోహితాఃకాశ్చి దాగతాః.   69

న తత్ర కాచి త్ప్రమదా ప్రసహ్య
వీర్యోపపన్నేన గుణేన లబ్ధా,
న చాన్యకామాపి న చాన్యపూర్వా
వినా వరార్హాం జనకాత్మజాం తామ్,   70

న చాకులీనా న చ హీనరూపా
నాదక్షిణా నానుపచారయుక్తా
భార్యాభవ త్తస్య న హీనసత్త్వా
నచాపి కాంతస్య న కామనీయా.   71

బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య
యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ.
ఇమా యథా రాక్షసరాజభార్యా
స్సుజాత మస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః.   72

పునశ్చ సోఽచింతయ దార్త రూపో
ధ్రువం విశిష్టా గుణతో హి సీతా,
అథాయ మస్యాం కృతవాన్ మహాత్మా
లంకేశ్వరః కష్ట మనార్యకర్మ.   73

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – నవమస్సర్గః

శ్రీరస్తు

దశమస్సర్గః (10 వ సర్గ)

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్నభూషితం,
అవేక్షమాణో హనుమాన్ దదర్శ శయనాసనమ్.

దాంతకాంచన చిత్రాంగై ర్వైడూర్యైశ్చ వరాసనైః,
మహార్హాస్తరణోపేతై రుపపన్నం మహాధనైః

తస్య చైకతమే దేశే సోఽగ్ర్యమాలావిభూషితం,
దదర్శ పాండురం ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభమ్

జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానుసమప్రభం,
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనమ్

వాలవ్యజనహస్తాభి ర్వీజ్యమానం సమంతతః,
గంధైశ్చ వివిధైర్జుష్టం వరధూపేన ధూపితమ్

పరమాస్తరణాస్తీర్ణ మావికాజిన సంవృతం,
దామభి ర్వరమాల్యానాం సమంతా దుపశోభితమ్,

తస్మిన్ జీమూతసంకాశం ప్రదీప్తోత్తమ కుండలం,
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాసనమ్.

లోహితే నానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా,
సంధ్యారక్త మివాకాశే తోయదం సతటిద్గణమ్.

వృత మాభరణై ర్దివ్యై స్సురూపం కామరూపిణం,
సవృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్త మివ మందరమ్

క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితం,
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహమ్. 10

పీత్వాఽప్యుపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః,
భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపమ్. 11

నిశ్శ్వసంతం యథా నాగం రావణం వానరర్షభః
ఆసాద్య పరమోద్విగ్న స్సోఽపాసర్ప త్సుభీతవత్. 12

అథాఽఽరోహణ మాసాద్య వేదికాంతరమాశ్రితః
సుప్తం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతేస్మ మహాకపిః 13

శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపత శ్శయనోత్తమం,
గంధహస్తిని సంవిష్టే యథా ప్రసవణం మహత్. 14

కాంచనాంగదసన్నద్ధౌ దదర్శ స మహాత్మనః,
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజా వింద్రధ్వజోపమౌ, 15

ఐరావతవిషాణాగ్రై రాపీడనకృత వ్రణౌ,
వజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రపరిక్షతౌ, 16

పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలసంయుతౌ,
సులక్షణనఖాంగుష్ఠౌ స్వంగులీతలలక్షితౌ, 17

సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమౌ,
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షా వివోరగా, 18

శశక్షతజకల్పేన సుశీతేన సుగంధినా,
చందనేన పరార్థ్యేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ. 19

ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ,
యక్ష పన్నగ గంధర్వ దేవ దానవ రావిణౌ. 20

దదర్శ స కపి స్తస్య బాహూ శయనసంస్థితౌ,
మందరస్యాంతరే సుప్తౌ మహాహీ రుషితావివ. 21

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః,
శుశుభేఽచలసంకాశ శ్శృంగాభ్యా మివ మందరః. 22

చూతపున్నాగసురభి ర్వకులోత్తమసంయుతః,
మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురస్సరః 23

తస్య రాక్షససింహస్య నిశ్చక్రామ మహా(న్) ముఖాత్,
శయానస్య వినిశ్శ్వాసః పూరయ న్నివ తద్గృహమ్. 24
ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితం.
మకుటేనాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననమ్. 25

రక్తచందనదిగ్ధేన తథా హారేణ శోభినా,
పీనాయతవిశాలేన వక్షసాఽభివిరాజితమ్. 26

పాండరే ణాపవిద్ధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణం,
మహార్హేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తమవాససా. 27

మాషరాశిప్రతీకాశం నిశ్శ్వసంతం భుజంగవత్,
గాంగే మహతి తోయాంతే ప్రసుప్త మివ కుంజరమ్. 28

చతుర్భి కాంచనైర్దీపై ర్దీప్యమానచతుర్దిశం,
ప్రకాశీకృతసర్వాంగం మేఘం విద్యుద్గణైరివ. 29

పాదమూలగితాశ్చ న్యాపదర్శ సుమహాత్మనః,
పత్నీ స్స ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షపతేర్గృహే. 30

శశిప్రకాశవదనా శ్చారుకుండలభూషితాః
అమ్లానమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః. 31

నృత్తవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్ర భుజాంకగాః,
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే హరిః. 32

వజ్రవైడూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితాం.
దదర్శ తాపనీయాని కుండలా న్యంగదాని చ. 33

తాసాం చంద్రోపమై ర్వక్త్రైః శుభై ర్లలితకుండలైః,
విరరాజ విమానం తన్నభ స్తారాగణై రివ. 34

మదవ్యాయామఖిన్నా స్తా రాక్షసేంద్రస్య యోషితః,
తేషు తేష్వవకాశేషు ప్రసుప్తా స్తనుమధ్యమాః. 35
అంగహారై స్తథై వాన్యా కోమలై ర్నృత్తశాలినీ,
విన్యస్త శుభ సర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్ణినీ. 36

కాచి ద్వీణాం పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే,
మహానదీ ప్రకీర్ణేవ నళినీపోత మాశ్రితా. 37

అన్యా కక్షగతేనైవ మడ్డుకే నాసితేక్షణా,
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్త్రేవ వత్సలా. 38

పటహం చారు సర్వాంగీ పీడ్య శేతే శుభ స్తనీ,
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ భామినీ. 39

కాచి ద్వంశం పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా,
రహః ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ. 40

విపంచీం పరిగృహ్యాన్యా నియతా నృత్తశాలినీ,
నిద్రావశ మనుప్రాప్తా సహకాంతేవ భామినీ. 41

అన్యా కనకసంకాశై ర్మృదుపీనై ర్మనోరమైః
మృదంగం పరిపీడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా, 42

భుజపార్శ్వాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ,
పణవేన సహానింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా. 43

డిండిమం పరిగృహ్యాన్యా తథై వాసక్తడిండిమా,
ప్రసుప్తా తరుణం వత్స ముపగూహ్యేవ భామినీ. 44

కాచి దాడంబరం నారీ భుజసంయోగపీడితం,
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా 45

కలశీ మపవిధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ,
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా 46

పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచి త్సువర్ణకలశోపమౌ,
ఉపగుహ్యాయిబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా, 47

అన్యా కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందు సదృశాననా,
అన్యా మాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా, 48

ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రియః,
నిపీడ్య చ కుచైస్సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ. 49

తాసా మేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే.
దదర్శ రూపసంపన్నా మపరాం స కపి స్త్రియమ్. 50

ముక్తామణిసమాయుక్తై ర్భూషణై స్సువిభూషితాం,
విభూషయంతీ మివ తత్స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్. 51

గౌరీం కనకవర్ణాభామిష్టా మంతఃపురేశ్వరీం,
కపి ర్మండోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్. 52

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహు ర్భూషితాం మారుతాత్మజః,
తర్కయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా. 53

హర్షేణ మహతా యుక్తో ననంద హరియూథపః,
ఆస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం
ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ,
స్తంభా నరోహన్నిపపాత భూమౌ
విదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్. 54

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – దశమస్సర్గః

శ్రీరస్తు

ఏకాదశస్సర్గః (11 వ సర్గ)

అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థిత స్తదా,
జగామ చాపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః. 1

న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తుమర్హతి భామినీ,
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పాన ముపసేవితుమ్. 2

నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణామపి చేశ్వరం
న హి రామసమః కశ్చిద్విద్యతే త్రిదశేష్వపి. 3

అన్యేయమితి నిశ్చిత్య పానభూమౌ చచార సః,
క్రీడితేనాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాఽపరాః. 4

నృత్తేన చాపరాః కాంతాః పానవిప్రహతా స్తథా,
మురజేషు మృదంగేషు పీఠికాసు చ సంస్థితాః 5

తథాఽఽస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరా స్త్రియః,
అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూష్ణాః. 6

రూపసల్లాపశీలేన యుక్తగీతార్థ భాషిణా,
దేశ కాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా, 7

రతాభిరతిసంసుప్తం దదర్శ హరియూథపః
తాసాం మధ్యే మహాబాహు శ్శుశుభే రాక్షసేశ్వరః, 8

గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః,
స రాక్షసేంద్ర శ్శుశుభే తాభిః పరివృతస్స్వయమ్. 9

కరేణుభిర్యథాఽరణ్యే పరికీర్ణో మహాద్విపః,
సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః 10
దదర్శ హరిశార్దూల స్తస్య రక్షపతేర్గృహే,
మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః, 11

తత్ర న్యస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః.
రౌక్మేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వర్ధభక్షితాన్. 12

దదర్శ హరిశార్దూలో మయూరా న్కుక్కుటాం స్తథా,
వరాహవా ర్ధ్రాణసకాన్ దధిసావర్చలాయుతాన్. 13

శల్యాన్మృగమయూరాంశ్చ హనుమానన్వవైక్షత,
క్రకరా న్వివిధా న్సిద్ధాం శ్చకోరా నర్ధభక్షితాన్. 14

మహిషానేకశల్యాంశ్చ ఛాగాంశ్చ కృతనిష్ఠితాన్,
లేహ్యా నుచ్చావచా న్పేయాన్ భోజ్యాని వివిధాని చ. 15

తథాఽఽమ్లలవణోత్తంసై ర్వివిధై రాగషాడబైః,
హార నూపుర కేయూరై రపవిద్ధై ర్మహాధనైః, 16

పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధై రపి,
కృతపుష్పోపహారా భూరధికం పుష్యతి శ్రియమ్. 17

తత్ర తత్ర చ విన్యస్తై స్సుశ్లిష్టై శ్శయనాసనైః,
పానభూమిర్వినా వహ్నిం ప్రదీప్తేవోపలక్ష్యతే, 18

బహుప్రకారై ర్వివిధై ర్వర సంస్కార సంస్కృతైః,
మాంసైః కుశలసంపృక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్, 19

దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాస్సురాః కృతసురా అపి.
శర్కరాఽఽసవ మాధ్వీక పుష్పాసవ ఫలాసవాః. 20

సంతతా శుశుభే భూమిర్మాల్యైశ్చ బహుసంస్థితైః
హిరణ్మయైశ్చ వివిధై ర్భాజనై స్స్ఫాటికైరపి 21
వాసచూర్ణైశ్చ వివిధై ర్వృష్టైస్తైస్తైః పృథక్ పృథక్
జాంబూనదనమయై శ్చాన్యైః కరకై రభిసంవృతా 22

రాజతేషు చ కుంభేషు జాంబూనదమయేషు చ.
పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి కపిస్తత్ర దదర్శ హ. 23

సోఽపశ్య చ్ఛాతకుంభాని శిలామణిమయాని చ.
రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః. 24

క్వచిదల్పావశేషాణి క్వచిత్పీతాని సర్వశః.
క్వచిన్నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ. 25

క్వచిద్భక్ష్యాంశ్చ వివిధాన్ క్వచిత్పానాని భాగశః,
క్వచిదర్ధావశేషాణి పశ్యన్వై విచచార హ. 26

క్వచిత్ప్రభిన్నైః కరకైః క్వచిదాలోళితైర్ఘటైః
క్వచిత్సంపృక్తమాల్యాని జలాని చ ఫలాని చ. 27

శయనాన్యత్ర నారీణాం శుభ్రాణి బహుధా పునః,
పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్సుప్తా వరాంగనాః 28

కాశ్చిచ్చ వస్త్రమన్యస్యా స్వపంత్యాః పరిధాయ చ.
ఆహృత్య చాబలాస్సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా. 29

తాసా ముచ్ఛ్వాసవాతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజం.
నాత్యర్థం స్పందతే చిత్రం ప్రాప్య మందమివానిలమ్. 30

చందనస్య చ శీతస్య శీధోన్మధురసస్య చ.
వివిధస్య చ మాల్యస్య ధూపస్య వివిధస్య చ. 31

బహుధా మారుతస్తత్ర గంధం వివిధముద్వహన్,
రసానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్ఛితః 32
ప్రవవౌ సురభిర్గంధో విమానే పుష్పకే తదా,
శ్యామావదాతా స్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్కృష్ణా వరాంగనా, 33

కాశ్చిత్కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే,
తసాం నిద్రావశత్వాచ్చ మదనేన విమూర్ఛితమ్. 34

పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీ ద్యథై వహి,
ఏవం సర్వ మశేషేణ రావణాంతఃపురం కపిః, 35

దదర్శ సుమహాతేజా న దదర్శ చ జానకీం,
నిరీక్షమాణశ్చ తదా తా స్త్రియ స్స మహాకపిః 36

పరదారావరోధస్య ప్రసు ప్తస్య నిరీక్షణం,
ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి. 37

న హి మే పరదారాణాం దృష్టిర్విషయవర్తినీ,
అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారపరిగ్రహః 38

తస్య ప్రాదురభూచ్చింతా పునరన్యా మనస్వినః
నిశ్చితై కాంత చిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినః 39

కామం దృష్టా మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణస్త్రియః,
న హి మే మనసః కించిద్వైకృత్య ముపపద్యతే. 40

మనో హి హేతుస్సర్వేషా మింద్రియాణాం ప్రవర్తనే,
శుభాశుభాస్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్ 41

నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుం,
స్త్రియో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే సదా సంపరిమార్గణే. 42

యస్య సత్త్వస్య యా యోనిస్తస్యాం తత్పరిమార్గ్యతే,
న శక్యా ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుమ్. 43

తదిదం మార్గితం తావచ్ఛుద్ధేన మనసా మయా,
రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న తు జానకీ, 44

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్,
అవేక్షమాణో హనుమా న్నైవాపశ్యత జానకీమ్. 45

తామపశ్యన్కపిస్తత్ర పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః,
అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతు ముపచక్రమే. 46

స భూయస్తు పరం శ్రీమాన్ మారుతిర్యత్న మాస్థితః,
ఆపానభూమి ముత్సృజ్య తద్విచేతుం ప్రచక్రమే. 47

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – ఏకాదశస్సర్గః

ద్వాదశస్సర్గః (12వ సర్గ)

స తస్య మధ్యే భవనస్య మారుతి
ర్లతాగృహాంశ్చిత్రగృహా న్నిశాగృహాన్,
జగామ సీతాం ప్రతి దర్శనోత్సుకో
న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనామ్. 1

న చింతయామాస తతో మహాకపిః
ప్రియామపశ్య న్రఘునందనస్య తాం.
ధ్రువం హి సీతా మ్రియతే యథా న మే
విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ. 2

సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ
స్వశీల సంరక్షణతత్పరా సతీ,
అనేన మానం ప్రతి దుష్టకర్మణా
హతా భవే దార్యపథే పరే స్థితా. 3

విరూపరూపా వికృతా వివర్చసో
మహాననా దీర్ఘ విరూపదర్శనాః,
సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజయోషితో
భయా ద్వినష్టా జనకేశ్వరాత్మజా. 4

సీతామదృష్ట్వా హ్యనవాప్య పౌరుషం
విహృత్య కాలం సహ వానరైశ్చిరం,
న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతి
స్సుతీక్ష్ణదండో బలవాంశ్చ వానరః. 5

దృష్టమంతఃపురం సర్వం దృష్ట్వా రావణయోషితః,
న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః. 6

కిం ను మాం వానరాస్సర్వే గతం వక్ష్యంతి సంగతాః
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్వదస్వ నః. 7

అదృష్ట్వా కిం ప్రవక్ష్యామి తామహం జనకాత్మజాం,
ధ్రువం ప్రాయ ముపైష్యంతి కాలస్య వ్యతివర్తనే. 8

కింవా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జాంబవా నంగదశ్చ సః,
గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః, 9

అనిర్వేదశ్శ్రియో మూలమనిర్వేదః పరం సుఖం,
అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః 10

కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యత్తత్కరోతి సః
తస్మాదనిర్వేదకృతం యత్నం చేష్టేఽహముత్తమమ్. 11

భూయస్తావద్విచేష్యామి దేశాన్రావణపాలితాన్,
ఆపానశాలా విచితాస్తథా పుష్పగృహాణిచ. 12
చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ.
నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః. 13

ఇతి సంచిత్య భూయోఽపి విచేతుముపచక్రమే,
భూమీగృహాంశ్చైత్యగృహాన్ గృహాతిగృహకానపి. 14

ఉత్పతన్నిష్పతంశ్చాపి తిష్ఠన్ గచ్ఛన్పునః పునః,
అపావృణ్వంశ్చ ద్వారాణి కవాటాన్యవఘాటయన్ 15

ప్రవిశన్నిష్పతంశ్చాపి ప్రపతన్నుత్పతన్నపి,
సర్వమప్యవకాశం స విచచార మహాకపిః 16

చతురంగుళమాత్రోఽపి నావకాశస్స విద్యతే,
రావణాంతఃపురే తస్మిన్ యం కపి ర్న జగామ సః. 17

ప్రాకారాంతరరథ్యాశ్చ వేదికాశ్చైత్యసంశ్రయాః,
దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్యశ్చ సర్వం తేనావలోకితమ్. 18

రాక్షస్యో వివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తథా,
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా. 19

రూపేణాప్రతిమా లోకే వరా విద్యాధరస్త్రియః,
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు రాఘవనందినీ. 20

నాగకన్యా వరారోహా పూర్ణచంద్రనిభాననా,
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా. 21

ప్రమథ్య రాక్షసేంద్రేణ దేవకన్యా బలాద్ధృతాః,
దృష్టా హనుమతా తత్ర న సా జనకనందినీ, 22

సోఽపశ్యం స్తాం మహాబాహుః పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః,
విషసాద ముహూర్తమాత్రం హనుమాన్మారుతాత్మజః 23
ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ.
వ్యర్థం వీక్ష్యానిలసుత శ్చింతాం పునరుపాగమత్. 24

అవతీర్య విమానాచ్చ హనుమాన్మారుతాత్మజః,
చింతాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః 25

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే - ద్వాదశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

త్రయోదశస్సర్గః (13వ సర్గ)

విమానాత్తు సుసంక్రమ్య ప్రాకారం హరియూథపః,
హనుమా న్వేగవా నాసీ ద్యథా విద్యుద్ఘనాంతరే. 1

సంపరిక్రమ్య హనుమాన్రావణస్య నివేశనాత్,
అదృష్ట్వా జానకీం సీతామబ్రవీద్వచనం కపిః. 2

భూయిష్ఠం లోళితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియమ్,
న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనామ్. 3

పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరితస్తథా,
సర్వ్యేఽనుభవవాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః 4

లోళితా వసుధా సర్వా న తు పశ్యామి జానకీం
ఇహ సంపాలినా సీతా రావణస్య నివేశనే. 5

ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తామహం,
కిం ను సీతాఽథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా. 6

ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణం దుష్టచారిణం,
క్షిప్ర ముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః 7

బిభ్యతో రామబాణానా మంతరా పతితా భవేత్
అథవా హ్రియమాణాయాః పథి సిద్ధసేవితే. 8

మన్యే పతితమార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరం,
రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ. 9

తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవితమార్యయా,
ఉపర్యుపరి వా నూనం సాగరం క్రమత స్తదా. 10

వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా,
అహో క్షుద్రేణ వాఽనేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః, 11

అబంధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ,
అథవా రాక్షసేంద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా 12

అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి,
సంపూర్ణ చంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్. 13

రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా
హా రామలక్ష్మణేత్యేవం హాఽయోధ్యే చేతి మైథిలీ, 14

విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి.
అథవా విహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే, 15

నూనం లాలప్యతే సీతా పంజరస్థేవ శారికా,
జనకస్య సుతా సీతా రామపత్నీ సుమధ్యమా, 16

కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్,
వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా, 17

రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమం,
నివేద్యమానే దోషస్స్యాద్దోష స్స్యా దనివేదనే. 18
కథం నుఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే.
అస్మిన్నేవం గతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిమ్. 19
భవేదితి మతం భూయో హనుమాన్ప్రవిచారయత్,
యది సీతామదృష్ట్వాఽహం వానరేంద్రపురీమితః 20

గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి,
మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి. 21

ప్రవేశశ్చైవ లంకాయా రాక్షసానాం చ దర్శనం,
కిం మాం వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వా సమాగతః. 22

కిష్కింధాం సమనుప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ,
గత్వా తు యది కాకుత్థ్సం వక్ష్యామి పరమప్రియమ్. 23

న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం,
పరుషం దారుణం క్రూరం తీక్ష్ణమింద్రియతాపనమ్. 24

సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి,
తం తు కృచ్ఛ్రగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసమ్. 25

భృశానురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః,
వినష్టౌ భ్రాతరౌ శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి. 26

భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి,
పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః, 27

కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః,
కృతజ్ఞస్సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః, 28

రామం తథాగతం దృష్ట్వా తత స్త్యక్ష్యతి జీవితం,
దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ. 29
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితం,
వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్శితా. 30

పంచత్వం చ గతే రాజ్ఞి తారాఽపి న భవిష్యతి,
మాతాపిత్రోర్వినాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ. 31

కుమారోఽప్యంగదః కస్మాద్ధారయిష్యతి జీవితం,
భర్తృజేన తు దుఃఖేన హ్యభిభూతా వనౌకసః, 32

శిరాంస్యభిహనిష్యంతి తలైర్ముష్టిభి రేవ చ,
సాంత్వేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా, 33

లాలితాః కపిరాజేన ప్రాణాం స్త్యక్ష్యంతి వానరాః,
న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః, 34

క్రీడామనుభవిష్యంతి సమేత్య కపికుంజరాః,
సపుత్రదారాస్సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః 35

శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేత్య విషమేషు చ,
విషముద్బంధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా, 36

ఉపవాసమధోశస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః,
ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి. 37

ఇక్ష్వాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసాం,
సోఽహం నైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః. 38

న చ శక్ష్యామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా,
మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ, 39

ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ మనస్వినః,
హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః. 40

వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజాం,
సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే. 41

చితాం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతం,
ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్లింగినీం సాధయిష్యతః 42

శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాశ్శ్వాపదాని చ.
ఇదం మహర్షిభిర్దృష్టం నిర్యాణమితి మే మతిః 43

సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్పశ్యామి జానకీం,
సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ, 44

ప్రభగ్నా చిరరాత్రీయం మమ సీతామపశ్యతః,
తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః. 45

నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వాఽసి తేక్షణాం,
యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్యతామ్, 46

అంగదస్సహ తైస్సర్వైర్వానరైర్న భవిష్యతి,
వినాశే బహవో దోషా జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి. 47

తస్మాత్ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ధ్రువో జీవితసంగమః,
ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ముహుః, 48

నాధ్యగచ్ఛత్తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః,
రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలమ్. 49

కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి,
అథ వైనం సముత్క్షిప్య హ్యుపర్యుపరి సాగరం, 50

రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతే రివ,
ఇతి చింతాం సమాపన్న స్సీతామనధిగమ్య తామ్. 51
ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః,
యావత్సీతాం హి పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీమ్. 52

తావదేతాం పురీం లంకాం విచినోమి పునః పునః,
సంపాతివచనాచ్చాపి రామం యద్యానయామ్యహమ్, 53

అపశ్యన్రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్సర్వవానరాన్,
ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేంద్రియః, 54

న మత్కృతే వినశ్యేయుస్సర్వేతే నరవానరాః,
అశోకవనికా చేయం దృశ్యతే యా మహాద్రుమా, 55

ఇమామధిగమిష్యామి న హీయం విచితా మయా,
వసూన్ రుద్రాం స్తథాఽఽదిత్యానశ్వినౌ మరుతోఽపి చ, 56

నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః,
జిత్వా తు రాక్షసాన్ సర్వానిక్ష్వాకుకులనందినీమ్, 57

సంప్రదాస్యామి రామాయ యథా సిద్ధిం తపస్వినే,
సముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావిగ్రథితేంద్రియః. 58

ఉదతిష్ఠన్మహాతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః,
నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై
నమోఽస్తు రుద్రేం ద్రయమానిలేభ్యో
నమోఽస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః, 59

స తేభ్యస్తు నమస్కృత్య సుగ్రీవాయ చ మారుతిః, 60

దిశస్సర్వాస్సమాలోక్య హ్యశోకవనికాం ప్రతి,
స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభామ్. 61

ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతాత్మజః,
ధ్రువం తు రక్షో బహుళా భవిష్యతి వనాకులా. 62

అశోకవనికా చింత్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా
రక్షిణశ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాన్, 63

భగవానపి సర్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవాతి వై
సంక్షిప్తోఽయం మయాఽఽత్మా చ, రామార్థే రావణస్యచ, 64

సిద్ధిం మే సంవిధాస్యంతి దేవా స్సర్షిగణా స్త్విహ,
బ్రహ్మా స్వయంభూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ దిశంతు మే 65

సిద్ధిమగ్నిశ్చవాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్,
వరుణః పాశహ స్తశ్చ సోమాదిత్యౌ తథైవ చ, 66

అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతశ్శర్వ ఏవ చ,
సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః 67

దాస్యంతి మమ యే చాన్యే హ్యదృష్టాః పథి గోచరాః,

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం
శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనం,
ద్రక్ష్యే తదార్యావదనం కదా న్వహం
ప్రసన్న తారాధిపతుల్యదర్శనమ్, 68

క్షుద్రేణ పాపేన నృశంసకర్మణా
సుదారుణాలంకృత వేషధారిణా,
బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ
కథం ను మే దృష్టిపథేஉద్య సా భవేత్, 69

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే - త్రయోదశస్సర్గః.

చతుర్దశస్సర్గః (14వ సర్గ)

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా మనసా చాధిగమ్యతాం,
అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః, 1

స తు సంహృష్టసర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః,
పుష్పితాగ్రాన్వసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్, 2

సాలాన శో కాన్భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్,
ఉద్దాలకాన్నాగవృక్షాం శ్చూతా న్కపిముఖానపి. 3

అథామ్రవణసంఛన్నాం లతాశతసమావృతాం,
జ్యాముక్త ఇవ నారాచః పుప్లువే వృక్షవాటికామ్, 4

స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగై రభినాదితాం,
రాజతైః కాంచనైశ్చైవ పాదపైస్సర్వతో వృతాం, 5

విహగైర్భృంగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్ర కాననాం,
ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమాన్కపిః, 6

వృత్తాం నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పోపగఫలోపగైః,
కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ మత్తైర్నిత్యనిషేవితామ్. 7

ప్రహృష్టమనుజే కాలే మృగపక్షిసమాకులే,
మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం నానాద్విజగణాయుతాం. 8

మార్గమాణో వరారోహాం రాజపుత్రీమనిందితామ్,
సుఖప్రసుప్తాన్విహగాన్ బోధయామాస వానరః, 9

ఉత్పతద్భిర్ద్విజగణైః పక్షైస్సాలాస్సమాహతాః,
అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః. 10
పుష్పావకీర్ణశ్శుశుభే హనుమాన్మారుతాత్మజః,
అశోకవనికామధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః, 11

దిశస్సర్వాః ప్రధావంతం వృక్షషండగతం కపిం
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే, 12

వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైరవకీర్ణా పృథగ్విధైః,
రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా, 13

తరస్వినా తే తరవస్తరసాభిప్రకంపితాః,
కుసుమాని విచిత్రాణి ససృజుః కపినా తదా. 14

నిర్ధూతపత్రశిఖరాశ్శీర్ణపుష్పఫలా ద్రుమాః,
నిక్షిప్త వస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః, 15

హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః,
పుష్పపర్ణ ఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః, 16

విహంగసంఘైర్హీనాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః,
బభూవురగమాస్సర్వే మారుతేనేవ నిర్ధుతాః, 17

నిర్ధూతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణకా,
నిష్పీతశుభదంతోష్ఠీనఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా, 18

తథా లాంగూలహస్తైశ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా,
బభూవాశోకవనికా ప్రభగ్న వరపాదపా, 19

మహాలతానాం దామాని వ్యధమత్తరసా కపిః,
యథా ప్రావృషి వింధ్యస్య మేఘజాలాని మారుతః, 20

స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః,
తథా కాంచనభూమీశ్చ దదర్శ విచరన్కపిః, 21
వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా,
మహార్హైర్మణిసోపానై రుపపన్నా స్తత స్తతః, 22

ముక్తాప్రవాళసికతాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః,
కాంచనై స్తరుభిశ్చిత్రైస్తీరజైరుపశోభితాః. 23

ఫుల్లపద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపకూజితా
నత్యూహరుతసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః, 24

దీర్ఘాభిర్ద్రుమయుక్తాభిస్సరిద్భిశ్చ సమంతతః,
అమృతోపమతోయాభిశ్శివాభి రుపసంస్కృతాః, 25

లతాశతై రవతతా స్సంతానకుసుమావృతాః,
నానాగుల్మావృతఘనాః కరవీరకృతాంతరాః, 26

తతోఽంబుధరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిం,
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితమ్. 27

శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షైస్సమావృతం,
దదర్శ హరిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతమ్. 28

దదర్శ చ నగాత్తస్మాన్నదీం నిపతితాం కపిః,
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్, 29

జలే నిపతితాగ్రైశ్చ పాదపై రుపశోభితాం,
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః, 30

పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః,
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితామ్. 31

తస్యాదూరాత్పద్మిన్యో నానాద్విజగణాయుతాః,
దదర్శ హరిశార్దూలో హనుమాన్మారుతాత్మజః, 32

కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా,
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్, 33

వివిధైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననాం,
ప్రాసాదైస్సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్మణా, 34

కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతస్సమలంకృతాం,
యే కేచిత్పాదపాస్తత్ర పుష్పోపగఫలోపగాః, 35

సచ్ఛత్రాః సవితర్దీకాః సర్వే సౌవర్ణ వేదికాః,
లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతామ్. 36

కాంచనీం శింశుపామేకాం దదర్శ హరియూథపః,
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిస్సమంతతః, 37

తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోరివ దివాకరః,
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్మీతి వానరః, 38

సోఽపశ్యద్భూమిభాగాంశ్చ గర్తప్రస్రవణాని చ,
సువర్ణవృక్షా నపరాౝ దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్, 39

తాం కాంచనై స్తరుగణైర్మారుతేన చ వీజితాం,
కింకిణీశతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్మయమాగమత్, 40

స పుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకురపల్లవాం,
తామారుహ్య మహాబాహుశ్శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్. 41

ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసాం,
ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతీం యదృచ్ఛయా, 42

అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః,
చంపకైశ్చందనైశ్చాపి వకుళైశ్చ విభూషితా. 43

ఇయం చ నళినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా,
ఇమాం సా రామమహిషీ నూనమేష్యతి జానకీ, 44

సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియాసతీ,
వనసంచారకుశలా నూనమేష్యతి జానకీ, 45

అథవా మృగశాబాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా,
వనమేష్యతి సాఽఽర్యేహ రామచింతానుకర్శితా, 46

రామశోకాభిసంతప్తా సాదేవీ వామలోచనా,
వనవాసే రతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ. 47

వనేచరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా,
రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ, 48

సంధ్యాకాలమనా శ్శ్యామా ధ్రువ మేష్యతి జానకీ,
నదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ, 49

తస్యాశ్చాప్యనురూపేయ మశోకవనికా శుభా,
శుభా యా పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా, 50

యది జీవతి సా దేవీ తారాధిపనిభాననా
ఆగమిష్యతి సాఽవశ్యమిమాం శివజలాం నదీమ్. 51

ఏవంతు మత్వా హనుమాన్మహాత్మా
ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీం,

అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం
సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః. 52

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే చతుర్దశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

పఞ్చదశస్సర్గః (15వ సర్గ)

స వీక్షమాణస్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీం,
అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత. 1

సంతానకలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితాం,
దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వతస్సమలంకృతామ్. 2

తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభిరావృతాం,
హర్మ్యప్రాసాదసంబాధాం కోకిలాకులనిస్వనామ్, 3

కాంచనోత్పల పద్మాభిర్వాపీభిరుపశోభితాం,
బహ్వాసనకుథోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతామ్. 4

సర్వర్తుకుసుమై రమ్యాం ఫలవద్భిశ్చ పాద పైః,
పుష్పితానామశోకానాం శ్రియా సూర్యోదయప్రభామ్. 5

ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో మారుతిస్సముదైక్షత
నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణామివాపక్రత్. 6

వినిష్పతద్భిశ్శతశశ్చి త్రైః పుష్పావతంసకైః,
ఆమూలపుష్పనిచితైరశోకైః శోకనాశనైః, 7

పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్పృశద్భిరివ మేదినీం,
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః, 8

స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః,
పున్నాగా స్సప్తపర్ణాశ్చ చంపకోద్దాలకా స్తథా. 9

వివృద్ధమూలా బహవశ్శోభంతేస్మ సుపుష్పితాః,
శాతకుంభనిభాః కేచిత్కేచి దగ్ని శిఖోపమాః, 10
నీలాంజననిభాః కేచిత్తత్రాశోకా స్సహస్రశః,
నందనం వివిధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా, 11

అతివృత్తమివాచింత్యం దివ్యం రమ్యం శ్రియావృతం,
ద్వితీయమివ చాకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతమ్. 12

పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా
సర్వర్తుపుష్పై ర్నిచితం పాదపై ర్మధుగంధిభిః. 13

నానానినాదై రుద్యానం రమ్యం మృగగణైర్ద్విజైః
అనేకగంధప్రవహం పుణ్యగంధ మనోరమమ్. 14

శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనం,
అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః. 15

స దదర్శావిదూరస్థం చైత్యప్రాసాదముచ్ఛ్రితం,
మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాండురమ్. 16

ప్రవాళకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికం,
ముష్ణంతమివ చక్షూంషి ద్యోతమానమివ శ్రియా, 17

విమలం ప్రాంశుభావత్వాదుల్లి ఖంతమివాంబరం,
తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభిస్సమావృతామ్. 18

ఉపవాసకృశాం దీనాం నిశ్శ్వసంతీం పునః పునః,
దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ చంద్రరేఖా మివామలామ్. 19

మందం ప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభాం,
పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః, 20

పీతేనైకేన సంవీతాం క్లిష్టేనోత్త మవాససా,
నపంకామనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీమ్ 21
ప్రీడితాందుఃఖసంతప్తాం పరిమ్లానాం తపస్వినీం,
గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీమ్. 22

అశ్రుపూర్ణముఖీం దీనాం కృశామనశనేన చ,
శోకధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖపరాయణామ్. 23

ప్రియం జనమపశ్యంతీం పశ్యన్తీం రాక్షసీగణం.
స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణాభివృతామివ. 24

నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనం గతయైకయా,
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ. 25

సుఖార్హాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదాం,
తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీమధికం మలినాం కృశాం. 26

తర్కయామాస సీతేతి కారణై రుపపాదిభిః,
హ్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా, 27

యథారూపా హి దృష్టా వై తథారూపేయమంగనా,
పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్త పయోధరామ్, 28

కుర్వంతీం ప్రభయా దేవీం సర్వా తితిమిరా దిశః,
తాం నీలకేశీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితామ్, 29

సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా,
ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్రప్రభామివ. 30

భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివతాపసీం,
నిశ్శ్వాసబహుళాం భీరుం భుజగేంద్రవధూమివ, 31

శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీం,
సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావ సోః 32
తాం స్మృతీమివ సందిగ్ధామృద్ధిం నిపతితామివ
విహతామివ చ శ్రద్ధా మాశాం ప్రతిహతామివ, 33

సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ,
అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ, 34

రామోపరోధవ్యథితాం రక్షోహరణకర్శితాం,
అబలాం మృగశాలాక్షీం వీక్షమాణాం తతస్తతః. 35

బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన కృష్ణవక్రాక్షి పక్ష్మణా,
వదనేనాప్రసన్నేన నిశ్శ్వసంతీం పునః పునః, 36

మలపంకధరాం దీనాం మండనార్హామమండితాం,
ప్రభాం నక్షతరాజస్య కాలమేఘైరివాకృతామ్. 37

తస్య సందిదిహే బుద్ధి ర్ముహుస్సీతాం నిరీక్ష్య తు,
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ. 38

దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనుమాననలంకృతాం,
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచ మర్థాంతరంగితామ్. 39

తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీమనిందితాం,
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః, 40

వైదేహ్యా యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్వకీర్తయత్,
తాన్యాభరణజాలాని శాఖాశోభీన్యలక్షయత్, 41

సుకృతౌ కర్ణవేష్టౌ చ శ్వదంష్ట్రౌ చ సుసంస్థితౌ,
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ, 42

శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్తథా సంస్థానవంతి చ,
తాన్యేవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్వకీర్తయత్, 43
తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః, 44

పీతం కనకపట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభం,
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః, 45

భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీతలే,
అనయైవాపవిద్ధాని స్వనవంతి మహాంతి చ. 46

ఇదం చిరగృహీతత్వా ద్వసనం క్లిష్టవత్తరం,
తథాఽపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమ ద్యథేతరత్, 47

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా,
ప్రణష్టాపి సతీ యాఽస్య మనసో న ప్రణశ్యతి. 48

ఇయం సా యత్కృతే రామశ్చతుర్భిః పరితప్యతే,
కారుణ్యేనానృశంస్యేన శోకేన మదనేన చ. 49

స్త్రీ ప్రణష్టేతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యానృశంస్యతః,
పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ. 50

అస్యా దేవ్యా యథారూప మంగప్రత్యంగసౌష్ఠవం,
రామస్య చ యథారూపం తస్యేయ మసితేక్షణా, 51

అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిం స్తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితం,
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి, 52

దుష్కరం కృతవాన్రామో హీనో యదనయా ప్రభుః,
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి. 53

దుష్కరం కురుతే రామో య ఇమాం మత్తకాశినీం,
సీతాం వినా మహాబాహు ర్ముహూర్త మపి జీవతి, 54

ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్. 55

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – పఞ్చదశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

షోడశస్సర్గః (16వ సర్గ)

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః,
గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చింతాపరోఽభవత్, 1

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనుమాన్విలలాప హ, 2

మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా,
యది సీతాఽపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః 3

రామస్య వ్యసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్యచ ధీమతః,
వాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే, 4

తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్షణాం,
రాఘవో ఽర్హతి వైదేహీం తం చేయ మసితేక్షణా, 5

తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతామివ శ్రియం,
జగామ మనసా రామం వచనం చేదమబ్రవీత్. 6

అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః,
రావణప్రతిమో వీర్యే కబంధశ్చ నిపాతితః. 7

విరాధశ్చ హత స్సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః,
వనే రామేణ విక్రమ్య మహేంద్రేణేవ శంబరః, 8
చతుర్దశసహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణాం,
నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిశిఖోపమైః 9

ఖరశ్చ నిహతస్సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః,
దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా, 10

ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితం,
అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాన్ లోకసత్కృతమ్. 11

సాగరశ్చ మయా క్రాంతశ్శ్రీమా న్నదనదీపతిః,
అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః పురీచేయం నిరీక్షితా. 12

యది రామస్సముద్రాంతాం మేదినీం పరివర్తయేత్,
అస్యాః కృతే జగచ్చాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః. 13

రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా,
త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాప్నుయాత్కలామ్. 14

ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః,
సుతా జనకరాజస్య సీతా భర్తృదృఢవ్రతా. 15

ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే
పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః. 16

విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సంయుగే ష్వనివర్తినః,
స్నుషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ. 17

ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః,
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీవశమాగతా. 18

సర్వాన్భోగా న్పరిత్యజ్య భర్తృ స్నేహబలాత్కృతా,
అచింతయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్. 19

సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణే రతా,
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా, 20

సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మితభాషిణీ,
సహతే యాతనామేతా మనర్థానామభాగినీ, 21

ఇమాం తు శీలసంపన్నాం ద్రష్టుమర్హతి రాఘవః,
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః. 22

అస్యా నూనం పునర్లాభాద్రాఘవః ప్రీతిమేష్యతి,
రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పున ప్రాప్యేవ మేదినీమ్. 23

కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ,
ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమ కాంక్షిణీ. 24

నైషా పశ్యతి రాక్షస్యో నేమా న్పుష్పఫలద్రుమాన్,
ఏకస్థహృదయా నూనం రామమే వానుపశ్యతి. 25

భర్తా నామ పరం నార్యా భూషణం భూషణాదపి,
ఏషా తు రహితా తేవ భూషణార్హా న శోభతే, 26

దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః,
ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖేనావసీదతి. 27

ఇమా మసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణాం,
సుఖార్హాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా మమాపి వ్యథితం మనః, 28

క్షితిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్షీ
యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యాం,
సా రాక్షసీభిర్వికృతేక్షణాభి
స్సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే. 29

హిమహతనళినీవ నష్టశోభా
వ్యసన పరంపరయా నిపీడ్యమానా,
సహచర రహితేవ చక్రవాకీ
జనకసుతా కృపణాం దిశాం ప్రపన్నా. 30

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖా
శ్శోకం దృఢం వై జనయం త్యశోకాః
హిమవ్యపాయేవ చ మందరశ్మి
రభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః 31

ఇత్యే వమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య
సీతేయమిత్యేవ నివిష్టబుద్ధిః,
సంశ్రిత్య తస్మిన్నిషసాద వృక్షే
బలీ హరీణామృషభ స్తరస్వీ 32

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే - షోడశస్సర్గః

సప్తదశస్సర్గః (17వ సర్గ)

తతః కుముదషండాభో నిర్మలో నిర్మలం స్వయం,
ప్రజగామ నభశ్చంద్రో హంసో నీలమివోదకమ్. 1

సాచివ్యమివ కుర్వాణః స ప్రభయా నిర్మలప్రభః,
చంద్రమా రశ్మిభిశ్శీతై స్సిషేవే పవనాత్మజమ్. 2

స దదర్శ తతస్సీతాం పూర్ణచంద్ర నిభాననాం,
శోకభారై రివ న్యస్తాం భారై ర్నావమివాంభసి. 3

దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనుమాన్మారుతాత్మజః,
స దదర్శావిదూరస్థా రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః. 4

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణ ప్రావరణాం తథా,
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికామ్. 5

అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరాం,
ధ్వస్తకేశీం తథాఽకేశీం కేశకంబళధారిణీమ్. 6

లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరాం,
లంబోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ లంబాస్యాం లంబజానుకామ్. 7

హ్రస్వాం దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం వికటాం వామనాం తథా,
కరాళాం భుగ్నవక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననామ్, 8

వికృతాః పింగళాః కాళీః క్రోధనాః కలహప్రియాః,
కాలాయసమహాశూలకూటముద్గరధారిణీః, 9

వరాహమృగశార్దూలమహిషాజశివాముఖీః,
గజోష్ట్రహయపాదీశ్చ నిఖాతశిరసోఽపరాః, 10

ఏకహస్త్యైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్వకర్ణికాః,
గోకర్ణీర్హస్తి కర్ణీశ్చ హరికర్ణీస్తథాపరాః, 11

అనాసా అతినాసాశ్చ తిర్యఙ్నాసా వినాసికాః,
గజసన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః 12

హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూళికాః,
అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః 13

అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వానఖా స్తథా,
అజాముఖీర్హస్తి ముఖీర్గోముఖీస్సూకరీముఖీః 14

హయోష్ట్రఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః,
శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః, 15

కరాళా ధూమ్రకేశీశ్చ రాక్షసీర్వికృతాననాః,
పిబంతిస్సతతం పానం సదా మాంససురాప్రియాః, 16

మాంసశోణితదిగ్ధాంగీర్మాంసశోణితభోజనాః
తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః, 17

స్కంధవంతముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిం,
తస్యాధస్తాచ్చ తాం దేవీం రాజపుత్రీమనిందితామ్, 18

లక్షయామాస లక్ష్మీవాన్ హనుమాన్ జనకాత్మజాం,
నిష్ప్రభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజామ్. 19

క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ,
చారిత్రవ్యపదేశాఢ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతామ్. 20

భూషణై రుత్తమైర్హీనా భర్తృవాత్సల్యభూషణాం.
రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభిశ్చ వినాకృతామ్. 21

విమూఢాం పింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ,
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదా భ్రైరివావృతామ్, 22

క్లిష్ట[illegible]రూపామసంస్పర్శాదయుక్తా మివ వల్ల కీం,
సీతాం భర్తృవశే యుక్తామ యుక్తాం రాక్షసీవశే, 23

అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాప్లుతాం,
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీమ్, 24

దదర్శ హనుమాన్ దేవీం లతామకుసుమామివ,
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా, 25
మృణాళీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ
మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీమ్. 26

సంవృతాం మృగశాబాక్షీం దదర్శ హనుమాన్కపిః,
తాం దేవీం దీనవదనామదీనాం భర్తృతేజసా, 27

రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనాం,
తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశాబనిభేక్షణామ్, 28

మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః,
దహంతీమివ నిశ్శ్వాసైర్వృక్షాన్ పల్లవధారిణః, 29

సంఘాతమివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్మిమివోత్థితాం,
తాం క్షామాం సువిభక్తాంగీం వినాభరణశోభినీమ్. 30

ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీం,
హర్షజాని చ సోఽశ్రూణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణామ్. 31

ముమోచ హనుమాంస్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవం,
నమస్కృత్వా (స)చ రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్. 32

సీతాదర్శనసంహృష్టో హనుమాన సంవృతోఽభవత్,

ఇతి శ్రీ మత్సుందరకాండే – సప్తదశస్సర్గః

అష్టాదశస్సర్గః (18 వ సర్గ)

తథా విప్రేక్షమాణస్య వనం పుష్పితపాదపం,
విచిన్వతశ్చ వైదేహీం కించిచ్ఛేషా నిశాఽభవత్. 1

షడంగవేదవిదుషాం క్రతుప్రవరయాజినాం,
శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాంశ్చ విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసామ్. 2

అథ మంగళవాదిత్రైః శబ్దైః శ్రోత్రమనోహరైః,
ప్రాబుధ్యత మహాబాహుర్దశగ్రీవో మహాబలః, 3

విబుధ్య తు యథాకాలం రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్,
స్రస్తమాల్యాంబరధరో వైదేహీమన్వచింతయత్. 4

భృశం నియుక్తస్తస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః,
న స తం రాక్షసః కామం శశాకాత్మని గూహితుమ్. 5

స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభ్రచ్ఛ్రియమనుత్తమాం,
తాం నగైర్బహుభిర్జుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః. 6

వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోపశోభితాం,
సదామదైశ్చ విహగైర్విచిత్రాం పరమాద్భుతామ్. 7

ఈహామృగైశ్చ వివిధైర్జుష్టాం దృష్టిమనోహరైః,
వీథీస్సంప్రేక్షమాణశ్చ మణికాంచనతోరణాః, 8

నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితైర్వృతాం,
అశోకవనికామేవ ప్రావిశత్సంతతద్రుమామ్. 9

అంగనాశతమాత్రం తు తం వ్రజంతమనువ్రజత్,
మహేంద్రమివ పౌలస్త్యం దేవగంధర్వయోషితః. 10

దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిజ్జగృహు స్తత్ర యోషితః,
వాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవృంతాని చాపరాః, 11

కాంచనైరపి భృంగారైర్జహ్రుస్సలిలమగ్రతః,
మండలాగ్రాం బృసీం చైవ గృహ్యాన్యాః పృష్ఠతో యయుః 12

కాచిద్రత్నమయీం స్థాలీం పూర్ణాం పానస్య భామినీ,
దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా. 13
రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభం,
సౌవర్ణదండమపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ. 14

నిద్రామదపరీతాక్ష్యో రావణస్యోత్తమాః స్త్రియః,
అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ. 15

వ్యావిద్ధహారకేయూరా స్సమామృదితవర్ణకాః,
సమాగళితకేశాంతా స్సస్వేదవదనా స్తథా, 16

ఘూర్ణంత్యో మదశేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః,
స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమా స్సుమాల్యాకులమూర్ధజాః, 17

ప్రయాంతం నైరృతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః,
బహుమానాచ్చ కామాచ్చ ప్రియా భార్యా స్తమన్వయుః 18

న చ కామపరాధీనః పతిస్తాసాం మహాబలః,
సీతాస క్తమనా మందో మదాంచితగతిర్బభౌ. 19

తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిస్స్వనం,
శుశ్రావ పరమస్త్రీణాం స కపి ర్మారుతాత్మజః, 20

తం చాప్రతిమకర్మాణాం స కపి ర్మారుతాత్మజః, 21

దీపితాభిరనేకాభి స్సమంతా దవభాసితం,
గంధతైలావసిక్తాభి ర్దీయామాలాభి రగ్రతః. 22

కామదర్పమవైర్యుక్తం జిహ్మతామ్రాయతేక్షణం,
సమక్షమివ కందర్పమపవిద్ధశరాసనమ్. 23

మథితామృతఫేనాభమరజో వస్త్రముత్తమం,
సలీలమనుకర్షంతం విముక్తం సక్తమంగదే, 24

తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పఘనావృతః,
సమీపమివ సంక్రాంతం నిధ్యాతు ముపచక్రమే. 25

అవేక్షమాణస్తు తతో దదర్శ కపికుంజరః,
రూపయౌవనసంపన్నా రావణస్య వరస్త్రియః 26

తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః
తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్. 27

క్షీబో విచిత్రాభరణ శ్శంకుకర్ణో మహాబలః,
తేన విశ్రవసః పుత్త్రస్స దృష్టో రాక్షసాధిపః 28

వృతః పరమనారీభి స్తారాభిరివ చంద్రమా,
తం దదర్శ మహాతేజా స్తేజోవంతం మహాకపిః, 29

రావణోఽయం మహాబాహురితి సంచింత్య వానరః,
అవప్లుతో మహాతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః, 30

స తథాఽప్యుగ్ర తేజా స్సన్నిర్ధూత స్తస్య తేజసా,
పత్త్రగుహ్యాంతరే సక్తో హనుమాన్ సంవృతోఽభవత్. 31

స తామసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తనీం,
దిదృక్షురసితాపాంగా ముపావర్తత రావణః 32

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – అష్టాదశస్సర్గః

ఏకోనవింశస్సర్గః (19 వ సర్గ)

తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీత్యనిందితా,
రూపయౌవనసంపన్నం భూషణోత్తమ భూషితమ్. 1

తతో దృష్ట్వైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపం,
ప్రావేపత వరారోహా ప్రవాతే కదళీ యథా, 2

ఆచ్ఛాద్యోదర మూరుభ్యాం బాహుభ్యాం చపయోధరౌ,
ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదంతీ వరవర్ణినీ. 3

దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః,
దదర్శ సీతాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే, 4

అసంవృతాయా మాసీనాం ధరణ్యాం సంశితవ్రతాం,
ఛిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః , 5

మలమండన చిత్రాంగీం మండనార్హామ మండితాం,
మృణాళీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ, 6

సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః,
సంకల్పహయ సంయుక్తైర్యాంతీమివ మనోరథైః. 7

శుష్యంతీం రుదతీమేకాం ధ్యానశోక పరాయణాం,
దుఃఖస్యాంతమపశ్యంతీం రామాం రామమనువ్రతామ్. 8

వేష్టమానాం తథాఽఽవిష్టాం పన్నగేంద్రవధూమివ,
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా. 9

వృత్త శీలకులే జాతా మాచారవతి ధార్మికే,
పునస్సంస్కారమాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే, 10

అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ,

అమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ. 11

సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితాం,
పూజామివ పరిక్షీణామాశాం ప్రతిహతామివ. 12

ఆయతీమివ విధ్వస్తామాజ్ఞాం ప్రతిహతామివ,
దీప్తామివ దిశం కాలే పూజామపహృతామివ. 13

పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హతశూరాం చమూమివ,
ప్రభామివ తమోధ్వస్తా ముపక్షీణామివాపగామ్. 14

వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతామగ్నిశిఖామివ,
పౌర్ణమాసీమివ నిశాం రాహుగ్రస్తేందుమండలాం. 15

ఉ(న్ము)త్కృష్టవర్ణకమలాం విత్రాసితవిహంగమాం,
హస్తిహస్తపరామృష్టా మాకులాం పద్మినీమివ. 16

పతిశోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్రావితామివ.
పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్షనిశామివ. 17

సుకుమారీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భగృహోచితాం,
తప్యమానామివోష్ణేన మృణాలీమచిరోద్ధృతామ్. 18

గృహీతా మాలితాం స్తంభే యూథపేన వినాకృతాం,
నిశ్శ్వసంతీం సుదుఃఖార్తాం గజరాజవధూమివ. 19

ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్నతః,
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ. 20

ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ,
పరిక్షీణాం కృశాం దీనామల్పాహారాం తపోధనామ్. 21

ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ
భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవమ్. 22

సమీక్షమాణాం రుదతీ మనిందితాం
సుపక్ష్మతామ్రాయతశుక్లలోచనాం,
అనువ్రతాం రామమతీవ మైథిలీం
ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః 23

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – ఏకోనవింశస్సర్గః

వింశస్సర్గః (20 వ సర్గ)

సతాం పతివ్రతాం దీనాం నిరానందాం తపస్వినీం,
సాకారైర్మధురై ర్వాక్యైర్న్యదర్శయత రావణః. 1
మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరం,
అదర్శనమివాత్మానం భయాన్నేతుం త్వమిచ్ఛసి, 2
కామయే త్వాం విశాలాక్షి బహుమన్యస్వ మాం ప్రియే,
సర్వాంగగుణసంపన్నే సర్వలోకమనోహరే. 3
నేహ కేచిన్మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః,
వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తస్సముత్థితమ్. 4
స్వధర్మో రాక్షసాం భీరు సర్వథైవ న సంశయః,
గమనం వాపరస్త్రీణాం హరణం సంప్రమథ్య వా. 5
ఏవం చైతదకామాం తు నత్వాం స్ప్రక్ష్యామి మైథిలి,
కామం కామశ్శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతామ్. 6
దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే,
ప్రణయస్వ చ త త్త్వేన మైవం భూశ్శోకలాలసా, 7

ఏకవేణీ ధరాశయ్యా ధ్యానం మలినమంబరం,
అస్థానేఽప్యుపవాసశ్చ నైతాన్యౌపయికాని తే, 8

విచిత్రాణి చ మాల్యాని చందనాన్యగరూణి చ,
వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ. 9

మహార్హాణి చ పానాని శయనాన్యాసనానిచ,
గీతం నృత్తం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి, 10

స్త్రీరత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణం,
మాం ప్రాప్య హి కథం ను స్యాస్త్వమనర్హా సువిగ్రహే. 11

ఇదం తే చారు సంజాతం యౌవనం వ్యతివర్తతే,
యదతీతం పునర్నైతి స్రోతశ్శీఘ్రమపామివ. 12

త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వసృట్,
న హి రూపోపమా త్వన్యా తవాస్తి శుభదర్శనే. 13

త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవనశాలినీం,
కః పుమానతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః 14

యద్యత్పశ్యామి తే గాత్రం శీతాంశుసదృశాననే,
తస్మింస్తస్మిన్ పృథుశ్రోణి చక్షుర్మమ నిబధ్యతే 15

భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేనం విసర్జయ,
బహ్వీనాముత్తమస్త్రీణామాహృతానామితస్తతః 16
సర్వాసామేవ భద్రం తే మమాగ్రమహిషీ భవ,
లోకేభ్యో యాని రత్నాని సంప్రమథ్యాహృతాని వై. 17

తాని మే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైతదహం చ తే,
విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీమ్. 18

జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని,
నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్. 19

పశ్య మే సుమహద్వీర్యమ ప్రతిద్వంద్వమాహవే,
అసకృత్సంయుగే భగ్నా మయా విమృదితధ్వజాః 20

అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః,
ఇచ్ఛయా క్రియతామద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమమ్. 21

సప్రభాణ్యపసజ్యంతాం తవాంగే భూషణాని చ,
సాధు పశ్యామి తే రూపం సంయుక్తం ప్రతికర్మణా. 22

ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే,
భుఙ్క్ష్వ భోగాన్యథాకామం పిబ భీరు రమస్వ చ. 23

యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ.
లలస్వ మయి విస్రబ్ధా ధృష్టమాజ్ఞాపయస్వ చ. 24

మత్ప్రసాదాల్లలంత్యాశ్చ లలంతాం బాంధవా స్తవ.
బుద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశశ్చ మే. 25

కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా,
నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీర్వనగోచరః, 26

వ్రతీ స్థండిలశాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా,
నహి వైదేహి రామస్త్వాం ద్రష్టుం వాప్యుపలప్స్యతే. 27

పురో బలాకై రసితై ర్మేఘైర్జ్యోత్స్నా మివావృతాం,
న చాపి మమ హస్తాత్త్వాం ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః, 28

హిరణ్యకశిపుః కీర్తి మింద్రహస్తగతామివ,
చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని. 29

మహో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా,
క్లిష్టకౌశేయవసనాం తన్వీమప్యనలంకృతామ్. 30

త్వాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహం,
అంతఃపురనివాసిన్యస్త్రియస్సర్వగుణాన్వితాః 31

యావంత్యో మమ సర్వాసామైశ్వర్యం కురు జానకి,
మమ హ్యసితకేశాంతే త్రైలోక్యప్రవరాస్త్రియః 32

తాస్త్వాం పరిచరిష్యంతి శ్రియమప్సరసో యథా,
యాని వైశ్రవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ. 33

తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణీ మాంచ భుఙ్క్ష్వ యథాసుఖమ్,
న రామస్తపసా దేవి న బలేన విక్రమైః. 34

న ధనేన మయా తుల్యస్తేజసా యశసాఽపి వా,
పిబవిహర రమస్వ భుఙ్క్ష్వ భోగాంధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ,
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం
త్వయి చ సమేత్య లలంతు బాంధవాస్తే. 35

కుసుమితతరుజాలసంతతాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని,
కనకవిమలహారభూషితాంగీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని, 36

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – వింశస్సర్గః

ఏకవింశస్సర్గః (21 వ సర్గ)

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః,
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ శనైర్వచః, 1

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ.
చింతయంతీ వరారోహా పతిమేవ పతివ్రతా. 2

తృణమంతరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా,
నివర్తయ మనో మత్తస్స్వజనే క్రియతాం మనః 3

న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తం సుసిద్ధిమివ పాపకృత్,
అకార్యం న మయా కార్యమేకపత్న్యావిగర్హితమ్ 4

కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా,
ఏవముక్త్వాతు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ. 5

రాక్షసం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్.
నాహమౌపయికీ భార్యా పరభార్యా సతీ తవ, 6

సాధు ధర్మమవేక్షస్వ సాధు సాధువ్రతం చర,
యథా తవ తథాఽన్యేషాం దారా రక్ష్యా నిశాచర. 7

ఆత్మానముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతాం,
అతుష్టం స్వేషు దారేషు చపలం చలితేంద్రియమ్. 8

నయంతి నికృతిప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవం,
ఇహ సంతో న వా సంతి సతో వా నానువర్తసే. 9

తథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచార వర్జితా,
వచో మిథ్యాప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తం విచక్షణైః. 10

రాక్షసానామభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే
అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతమ్. 11

సమృద్ధాని వినశ్యంతి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ.
తథేయం త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నౌఘసంకులా. 12

అపరాధా త్తవై కస్య న చిరాద్వినశిష్యతి,
స్వకృతైర్హన్యమానస్య రావణాదీర్ఘదర్శినః. 13

అభినందంతి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః
ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం వక్ష్యంతి నికృతా జనాః 14

దిష్ట్యైతద్వ్యసనం ప్రాప్తో రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః,
శక్యా లోభయితుం నాహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా. 15

అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా,
ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతమ్. 16

కథం నామోపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్యచిత్,
అహమౌపయికీ భార్యా తస్యైవ వసుధాపతేః, 17

వ్రతస్నాతస్య విప్రస్య విద్యేవ విదితాత్మనః,
సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితామ్. 18

వనే వాశితయా సార్థం కరేణ్వే వ గజాధిపం,
మిత్రమౌపయికం కర్తుం రామస్స్థానం పరీప్సతా, 19

వధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాఽసౌ పురుషర్షభః,
విదితస్స హి ధర్మజ్ఞశ్శరణాగతవత్సలమ్. 20

తేనమైత్రీ భవతు తే యది జీవితుమిచ్ఛసి,
ప్రసాదయస్వత్వం చైనం శరణాగతవత్సలమ్. 21

మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితు మర్హసి,
ఏవం హి తే భవే త్స్వస్తి సంప్రదాయ రఘూత్తమే. 22

అన్యథా త్వం హి కుర్వాణో వధం ప్రాప్స్యసి రావణ,
వర్జయేద్వజ్రముత్సృష్టం వర్జయే దంతకశ్చిరమ్. 23

త్వద్విధం తు న సంక్రుద్ధో లోకనాథస్స రాఘవః,
రామస్య ధనుషశ్శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనమ్. 24

శతక్రతువిసృష్టస్య నిర్ఘోషమశనే రివ,
ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః, 25

ఇషవో నిపతిష్యంతి రామలక్ష్మణలక్షణాః,
రక్షాంసి పరినిఘ్నంతః పుర్యామస్యాం సమంతతః 26

అసంపాతం కరిష్యంతి పతంతః కంకవాససః,
రాక్షసేంద్ర, మహాసర్పాః స రామగరుడో మహాః 27

ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగాః,
అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తశ్శీఘ్రమరిందమః, 28

అసురేభ్యశ్శ్రియం దీప్తాం విష్ణుస్త్రిభిరివక్రమైః,
జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే, 29

అశక్తేన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధువై,
. ఆశ్రమం తు తయోశ్శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః. 30

గోచరం గతయోర్భ్రాత్రోరపనీతా త్వయాఽధమ,
న హి గంధముపాఘ్రాయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా, 31

శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయోరివ,
తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణమస్థిరమ్. 32

వృత్రస్యేవేంద్ర బాహుభ్యాం బాహోరేకస్య విగ్రహః,
క్షిప్రం తవ సనాథో మే రామస్సౌమిత్రిణా సహ, 33

తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః
గిరిం కుబేరస్య గతోఽథవాలయం

సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః,
అపంశయం దాశరథే ర్న మోక్ష్యసే
మహాద్రుమః కాలహతోఽశనేరివ. 34

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – ఏకవింశస్సర్గః

ద్వావింశస్సర్గః (22 వ సర్గ)

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసాధిపః,
ప్రత్యువాచ తతస్సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనామ్. 1

యథాయథా సాంత్వయితా వశ్య స్త్రీణాం తథా తథా.
యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూతస్తథా తథా, 2

సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామస్సముత్థితః,
ద్రవతోఽమార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః. 3

వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే,
జనే తస్మిం స్త్వనుక్రోశ స్స్నేహశ్చ కిల జాయతే, 4

ఏతస్మాత్కారణాన్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే,
వధార్హామవమానార్హాం మిథ్యా ప్రవ్రజితే రతామ్. 5

పరుషాణీహ వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషిమాం,
తేషు తేషు వధో యుక్తస్తవ మైథిలి దారుణః. 6

ఏవముక్త్వాతు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః,
క్రోధసంరంభసంయుక్తస్సీతాముత్తరమబ్రవీత్. 7

ద్వౌమాసౌ రక్షితవ్యౌ మే యోఽవధిస్తే మయా కృతః,
తతశ్శయన మారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని. 8

ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాంతు మాసాభ్యాం భర్తారం మామనిచ్ఛతీం,
మమ త్వాం ప్రాతరాశార్థ మారభంతే మహానసే, 9

తాం తర్జ్యమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేంద్రేణ జానకీం,
దేవగంధర్వకన్యాస్తా విషేదుర్వికృతేక్షణా, 10

ఓష్ఠప్రకారైరపరా వక్త్రైర్నేత్రైస్తథాఽపరా,
సీతామాశ్వాసయామాసు స్తర్జితాం తేన రక్షసా. 11

తాభి రాశ్వాసితా సీతా రావణం రాక్షసాధిపం,
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం వృత్తశౌండీర్యగర్వితమ్, 12

నూనం న తే జనః కశ్చిదస్తి నిశ్శ్రియసే స్థితం,
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణోఽస్మాద్విగర్హితాత్. 13

మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీమివ శచీపతేః,
త్వదన్య స్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయేన్మనసాఽపి కః 14

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యా మమితతేజసః,
ఉక్తవానసి యత్పాపం క్వ గతస్తస్య మోక్ష్యసే. 15

యథా దృప్తశ్చ మాతంగః శశశ్చ సహితో వనే,
తథా ద్విరదవద్రామ స్త్వం నీచ శశవత్స్మృతః. 16

సత్వమిక్ష్వాకునాథం వై క్షిపన్నిహ న లజ్జసే
చక్షుషో ర్విషయం తస్య న తావదుపగచ్ఛసి. 17

ఇమే తే నయనే క్రూరే విరూపే కృష్ణపింగళే,
క్షితౌ న పతితే కస్మా న్మామనార్య నిరీక్షతః. 18

తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీం స్నుషాం దశరథస్య చ,
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్వా వ్యవశీర్యతే , 19

అసందేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్,
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హ తేజసా, 20

నాపహర్తుమహం శక్యా త్వయా రామస్య ధీమతః
విధిస్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్రసంశయః. 21

శూరేణ ధనదభ్రాత్రా బలై స్సముదితేన చ.
అపోహ్య రామం కస్మాద్ధి దారచౌర్యం త్వయా కృతమ్. 22

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః
వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీ మన్వవైక్షత. 23

నీలజీమూతసంకాశో మహాభుజశిరోధరః
సింహసత్త్వగతి శ్శ్రీమాన్ దీప్తజిహ్వాగ్రలోచనః. 24

చలాగ్రముకుటప్రాంశు శ్చిత్రమాల్యానులేపనః,
రక్తమాల్యాంబరధర స్తప్తాంగదవిభూషణః. 25

శ్రోణిసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః
అమృతోత్పాదనద్ధేన భుజగేనేవ మందరః. 26

తాభ్యాం సపరిపూర్ణాభ్యాం, భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః
శుశుభే ఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామి వసుంధరః 27

తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుండలాభ్యాం విభూషితః.
రక్తపల్లవపుష్పాభ్యామశోకాభ్యామివాచలః 28

స కల్పవృక్షప్రతిమో వసంత ఇవ మూర్తిమాన్,
శ్మశానచైత్యప్రతిమో భూషితోఽపి భయంకరః, 29

అవేక్షమాణో వైదేహీం కోపసంరక్తలోచన,
ఉవాచ రావణస్సీతాం భుజంగ ఇవ నిశ్శ్వసన్. 30

అనయేనాభిసంపన్న మర్థహీన మనువ్రతే.
నాశయామ్యహమద్య త్వాం సూర్యసంధ్యామివౌజసా. 31

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణశ్శత్రురావణః
సందిదేశ తతస్సర్వా రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః 32

ఏకాక్షీ మేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా,
గోకర్ణీం హస్తికర్ణీం చ లంబకర్ణీమకర్ణికామ్. 33

హస్తిపాద్యశ్వపాద్యౌ చ గోపాదీం పాదచూళికాం,
ఏకాక్షీమేకపాదీం చ పృథుపాదీమపాదికామ్. 34

అతిమాత్రశిరోగ్రీవా మతిమాత్రకుచోదరీం
అతిమాత్రాస్యనేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వామజిహ్వికామ్. 35

అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీముఖీం
యథా మద్వశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ. 36

తథా కురుత రాక్షస్యస్సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య చ
ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదనైః 37

ఆవర్తయత వైదేహీం దండస్యోద్యమనేన చ,
ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేంద్రః పునః పునః, 38

కామమన్యుపరీతాత్మా జానకీం పర్యతర్జయత్,
ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధ్యానమాలినీ, 39

పరిష్వజ్య దశగ్రీవమిదం వచన మబ్రవీత్,
మయాక్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా, 40

వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర,
నూనమస్యా మహారాజ న దివ్యా భోగసత్తమాః 41

విదధాత్యమరశ్రేష్ఠస్తవ బాహుబలార్జితాః,
అకామాం కామయానస్య శరీరముపతప్యతే. 42

ఇచ్ఛంతీం కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా,
ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్క్షిప్తస్తతో బలీ. 43

ప్రహస న్మేఘసంకాశో రాక్షస స్సవ్యవర్తత,
ప్రస్థితస్స దశగ్రీవః కంపయన్నివ మేదినీమ్, 44

జ్వలద్భాస్కరవర్ణాభం ప్రవివేశ నివేశనం,
దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ సర్వతః 45

పరివార్య దశగ్రీవం వివిశుస్తద్గృహోత్తమం,
స మైథిలీం ధర్మపరా మవస్థితాం
ప్రవేపమానాం పరిభ ర్త్స్య రావణః,
విహాయ సీతాం మదనేన మోహిత
స్స్వమేవ వేశ్మ ప్రవివేశ భాస్వరమ్. 46

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – ద్వావింశస్సర్గః

త్రయోవింశస్సర్గః (23 వ సర్గ)

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణశ్శత్రురావణః
సందిశ్య చ తతస్సర్వా రాక్షసీర్నిర్జగామ హ. 1

నిష్క్రాంతే రాక్షసేంద్రే తు పునరంతఃపురం గతే,

రాక్షస్యో భీమరూపా స్తా స్సీతాం సమభిదుద్రువుః, 2

తతస్సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః,
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీమిదమబ్రువన్. 3

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః
దశగ్రీవస్య భార్యాత్వం సీతే న బహుమన్యసే. 4

తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్,
ఆమంత్ర్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీమ్. 5

ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః
మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః 6

పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షి ర్మానసస్సుతః
నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతిసమప్రభః 7

తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణశ్శత్రురావణః
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి, 8

మయోక్తం చారుసర్వాంగి వాక్యం కిం నానుమన్యసే,
తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్. 9

వివర్త్యనయనే కోపా న్మార్జారసదృశేక్షణా,
యేన దేవాస్త్రయస్త్రింశద్దేవరాజశ్చ నిర్జితాః 10

తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితు మర్హసి,
తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా. 11

భర్త్సయంతీ తదా ఘోర మిదం వచనమబ్రవీత్,
వీర్యోత్సిక్తస్య శూరస్య సంగ్రామేష్వనివర్తినః. 12

బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్యాత్వం కింనలిప్ససే
ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః 13

సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వా ముపైష్యతి రావణః
సమృద్ధం స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నోపశోభితమ్. 14

అంతఃపురం సముత్సృజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః,
అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్. 15

అసకృద్దేవతాయుద్ధే నాగగంధర్వదానవాః
నిర్జితా స్సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః 16

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః
కిమద్య రాక్షసేంద్రస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసేఽధమే. 17

తతస్తుదుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్,
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః, 18

న వాతి స్మాయతాపాంగే కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి,
పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచు ర్యస్యవై భయాత్. 19

శైలాశ్చ సుభ్రు పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి,
తస్య నైరృతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని. 20

కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి,
సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని.
గృహాణ సుస్మితే వాక్య మన్యథా న భవిష్యసి. 21

ఇతి శ్రీ మత్సుందరకాండే - త్రయోవింశస్సర్గః

చతుర్వింశస్సర్గః (24 వసర్గ)

తతస్సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో వికృతాననా,
పరుషం పరుషా నార్య ఊచుస్తాం వాక్యమప్రియమ్, 1

కిం త్వమంతఃపురే సీతే సర్వభూతమనోహరే,
మహార్హశయనోపేతే న వాస మనుమన్యసే, 2

మానుషీ మానుషస్యైవ భార్యాత్వం బహుమన్యసే,
ప్రత్యాహర మనో రామాన్న త్వం జాతు భవిష్యసి, 3

త్రైలోక్యవసుభోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరం,
భర్తారముపసంగమ్య విహరస్వ యథాసుఖమ్. 4

మానుషీ మానుషం తం తు రామమిచ్ఛసి శోభనే,
రాజ్యాద్భ్రష్టమసిద్ధార్థం విక్లబం త్వమనిందితే, 5

రాక్షసీనాం వచ శ్శ్రుత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా,
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యామిదం వచన మబ్రవీత్, 6

యదిదం లోకవిద్విష్ట ముదాహరథ సంగతా
నై తన్మనసి వాక్యం మే కిల్బిషం ప్రతిభాతి వః 7

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి,
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః, 8

దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా సమే గురుః
తం నిత్య మనురక్తాఽస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా, 9

యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి,
అరుంధతీ వసిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా, 10

లోపాముద్రా యథాఽగస్త్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా,
సావిత్రీ సత్యవంతం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా, 11

సౌదాసం మదయంతీవ కేశినీ సగరం యథా,
నైషధం దమయంతీవ భైమీ పతి మనువ్రతా, 12

తథాఽహమిక్ష్వాకువరం రామం పతిమనువ్రతా,
సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః, 13

భర్త్సయంతిస్మ పరుషైర్వాక్యై రావణచోదితాః
అవలీనస్స నిర్వాక్యో హనుమాన్ శింశుపాద్రుమే. 14

సీతాం సంతర్జయంతీ స్తా రాక్షసీ రశృణోత్కపిః,
తామభిక్రమ్య సంక్రుద్ధా వేపమానాం సమంతతః, 15

భృశం సంలిలిహుర్దీప్తాన్ ప్రలంబాన్ దశనచ్ఛదాన్,
ఊచుశ్చ పరమక్రుద్ధాః ప్రగృహ్యాశు పరశ్వధాన్. 16

నేయమర్హతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపం,
సా భర్త్స్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభిర్వరాననా, 17

సా బాష్పమపమార్జంతీ శింశుపాం తాముపాగమత్,
తతస్తాం శింశుపాం సీతా రాక్షసీభిస్సమావృతా, 18

అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థౌ శోకపరిప్లుతా,
తాం కృశాం దీనవదనాం మలినాంబరధారిణీమ్, 19

భర్త్సయాంచక్రిరే సీతాం రాక్షస్య స్తాం సమంతతః,
తతస్తాం వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా 20

అబ్రవీత్కుపితాకార కరాళ నిర్ణతోదరీ,
సీతే పర్యాప్తమేతావద్భర్తుస్స్నేహో నిదర్శితః, 21

సర్వథాతికృతం భద్రే వ్యసనా యోపకల్పతే,
పరితుష్టాస్మి భద్రం తే మానుషస్తే కృతో విధిః 22

మమాపి తు వచః పథ్యం బ్రువంత్యాః కురు మైథిలి,
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసాం, 23

విక్రాంతం రూపవంతం చ సురేశమివ వాసవం,
దక్షిణం త్యాగశీలంచ సర్వస్య ప్రియదర్శనమ్, 24

మానుషం కృపణం రామం త్యక్త్వా రావణమాశ్రయ,
దివ్యాంగరాగా వైదేహి దివ్యాభరణభూషితా, 25

అద్యప్రభృతి సర్వేషాం లోకానామీశ్వరీ భవ,
అగ్నేస్స్వాహా యథా దేవీ శచీవేంద్రస్య శోభనే, 26

కిం తే రామేణ వైదేహి కృపణేన గతాయుషా,
ఏతదుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి, 27

అస్మిన్ముహూర్తే సర్వాస్త్వాం భక్షయిష్యామహే వయం,
అన్యా తు వికటానామ లంబమానపయోధరా 28

అబ్రవీత్కుపితా సీతాం ముష్టిముద్యమ్య గర్జతీ,
బహూన్యప్రియరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే. 29

అనుక్రోశాన్మృదుత్వాచ్చ సోఢాని తవ మైథిలి,
న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాలపురస్కృతమ్ 30

ఆనీతాసి సముద్రస్య పారమన్యైర్దురాసదం,
రావణాంతఃపురం ఘోరం ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి. 31
రావణస్య గృహే రుద్ధా మస్మాభిస్తు సురక్షితాం,
న త్వాం శక్తః పరిత్రాతుమపి సాక్షాత్పురందరః, 32

కురుష్వ హితవాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి,
లలమశ్రుప్రపాతేన త్యజ శోక మనర్థకమ్. 33

భజ ప్రీతిం చ హర్షం చ త్యజైతాం నిత్యదైన్యతాం,
సీతే రాక్షసరాజేన సహ క్రీడ యథాసుఖమ్. 34

జానాసి హి యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవనమధ్రువం,
యావ న్న తే వ్యతిక్రామే త్తావత్సుఖ మవాప్నుహి, 35

ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ,
సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే, 36

స్త్రీసహస్రాణి తే సప్త వశే స్థాస్యంతి సుందరి,
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్. 37

ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి,
యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావత్కరిష్యసి, 38

తతశ్చండోదరీ నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా,
భ్రామయంతీ మహచ్ఛూల మిదం వచనమబ్రవీత్, 39

ఇమాం హరిణలోలాక్షీం త్రాసోత్కంపిపయోధరాం,
రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌహృదో మే మహానభూత్, 40

యకృత్ప్లీహమథోత్పీడం హృదయం చ సబంధనం,
అంత్రాణ్యపి తథాశీర్షం ఖాదేయమితి మే మతిః 41

తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్,
కంఠమస్యా నృశంసాయాః పీడయామ కిమాస్యతే, 42

నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ,
నాత్ర కశ్చన సందేహః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి. 43

తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్,
విశస్యేమాం తతస్సర్వా స్సమాన్ కురుత పీలుకాన్, 44

విభజామ తతస్సర్వా వివాదో మే న రోచతే,
పేయమానీయతాం క్షిప్రం లేహ్యముచ్చావచం బహు, 45

తతశ్శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్,
అజాముఖ్యా యదుక్తం హి తదేవ మమ రోచతే, 46

సురా చానీయతాం క్షిప్రం సర్వశోకవినాశినీ,
మానుషం మాంసమాస్వాద్య నృత్యామోఽథ నికుంభిలామ్. 47

ఏవం సంభర్త్స్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా,
రాక్షసీభిస్సుఘోరాభి ర్ధైర్య ముత్సృజ్య రోదితి. 48

ఇతి శ్రీమత్సుస్దరకాండే – చతుర్వింశస్సర్గః

పఞ్చవింశస్సర్గః (25 వ సర్గ)

తథా తాసాం వదంతీనాం పరుషం దారుణం బహు,
రాక్షసీనా మసౌమ్యానాం రురోద జనకాత్మజా, 1

ఏవముక్తాతు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ,
ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా, 2

నమానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి,
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః, 3

సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా,

న శర్మ లేభే దుఃఖార్తా రావణేన చ తర్జితా, 4

వేపతేస్మాధికం సీతా విశంతీవాంగమాత్మనః,
వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోకైరివార్దితా, 5

సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖామాలంబ్య పుష్పితాం,
చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నమానసా, 6

సా స్నాపయంతీ విపులౌ స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః,
చింతయంతీ న శోకస్య తదాంత మధిగచ్ఛతి. 7

సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా,
రాక్షసీనాం భయత్రస్తా వివర్ణవదనాఽభవత్, 8

తస్యాస్సా దీర్ఘవిపులా వేపంత్యా సీతయా తదా,
దదృశే కంపినీ వేణీ వ్యాళీవ పరిసర్పతీ 9

సా నిశ్శ్వసంతీ దుఃఖార్తా శోకోపహతచేతనా,
ఆర్తా వ్యసృజదశ్రూణి మైథిలీ విలలాప హ, 10

హా రామేతి చ దుఃఖార్తా హా పునర్లక్ష్మణేతి చ,
హా శ్వశ్రు మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ, 11

లోకప్రవాద స్సత్యోఽయం పండితైస్సముదాహృతః,
అకాలే దుర్లభో మృత్యుస్స్త్రియా వా పురుషస్య వా, 12

యత్రాహమేవం క్రూరాభీ రాక్షసీభిరిహార్దితా
జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా, 13

ఏషాఽల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్,
సముద్రమధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా, 14

భర్తారం తమపశ్యంతీ రాక్షసీవశమాగతా,
సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా, 15

తం పద్మదళపత్రాక్షం సింహవిక్రాంతగామినం,
ధన్యాః పశ్యంతి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినమ్, 16

సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా,
తీక్ష్ణం విషమివాస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవితమ్, 17

కీదృశం తు మయా పాపం పురా జన్మాంతరే కృతం,
యేనేదం ప్రాప్యతే దుఃఖం మయా ఘోరం సుదారుణమ్, 18

జీవితం త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతావృతా,
రాక్షసీభిశ్చ రక్షంత్యా రామో నాసాద్యతే మయా. 19

ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పరవశ్యతాం,
న శక్యం యత్పరిత్యక్తు మాత్మచ్ఛందేన జీవితమ్, 20

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – పఞ్చవింశస్సర్గః

షడ్వింశస్సర్గః (26వ సర్గ)

ప్రసక్తాశ్రుముఖీత్యేవం బ్రువంతీ జనకాత్మజా,
అధోముఖముఖీ బాలా విలప్తు ముపచక్రమే, 1

ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ భ్రాంతచిత్తేవ శోచతీ,
ఉపావృత్తా కిశోరీవ వివేష్టంతీ మహీతలే, 2

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా,
రావణేన ప్రమథ్యాహమానీతా క్రోశతీ బలాత్. 3

రాక్షసీవశమాపన్నా భర్త్స్యమానా సుదారుణం,
చింతయంతీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితుముత్సహే. 4

న హి మే జీవితేనార్థో నైవార్థైర్న చ భూషణైః,
వసంత్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్. 5

అశ్మసారమిదం నూనమథవాప్యజరామరం,
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేనావశీర్యతే. 6

ధిఙ్మామనార్యామసతీం యాహం తేన వినాకృతా,
ముహూర్తమపి రక్షామి జీవితం పాపజీవితా. 7

కా చ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తం ప్రియం వినా,
భర్తారం సాగరాంతాయా వసుధాయాః ప్రియంవదమ్. 8

భిద్యతాం భక్ష్యతాం వాపి శరీరం విసృజామ్యహం,
న చాప్యహం చిరం దుఃఖం సహేయం ప్రియవర్జితా. 9

చరణేనాపి సవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరం,
రావణం కింపునరహం కామయేయం విగర్హితం. 10

ప్రత్యాఖ్యాతం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః కులం,
యో నృశంసస్వభావేన మాం ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి. 11

ఛిన్నా భిన్నా విభక్తా వా దీప్తే వాగ్నౌ ప్రదీపితా,
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వశ్చిరమ్. 12

ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశశ్చ రాఘవః,
సద్వృత్తో నిరనుక్రోశ శ్శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్. 13

రాక్షసానాం సహస్రాణి జనస్థానే చతుర్దశ,
యేనైకేన నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే. 14

విరుద్ధా రావణేనాహమల్పవీర్యేణ రక్షసా,
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హంతుమాహవే, 15

విరాధో దండకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః,
రణే రామేణ నిహత స్స మాం కిం నాభిపద్యతే, 16

కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్ప్రధర్షణా,
న తు రాఘవబాణానాం గతిరోధీహ విద్యతే. 17

కిన్ను తత్కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః,
రక్షసాపహృతాం భార్యామిష్టాం నాభ్యవపద్యతే, 18

ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః,
జానన్నపి హి తేజస్వీ ధర్షణం మర్షయిష్యతి. 19

హృతేతి యోఽధిగత్వా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్,
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః, 20

కృతం కర్మమహత్తేన మాం తథాఽభ్యవపద్యతా,
తిష్ఠతా రావణద్వంద్వే వృద్ధేనాపి జటాయుషా, 21

యది మామిహ జానీయాద్వర్తమానాం స రాఘవః,
అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యా ల్లోక మరాక్షసమ్, 22

విధమేచ్చ పురీం లంకాం శోషయేచ్చ మహోదధిం,
రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్. 23

తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహేగృహే,
యథాహ మేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః, 24

అన్విష్య రాక్షసాం లంకాం కుర్యాద్రామస్సలక్ష్మణః,
న హి తాభ్యాం రిపుర్దృష్టో ముహూర్తమపి జీవతి. 25

చితాధూమాకులపథా గృధ్రమండలసంకులా,
అచిరేణ తు లంకేయంశ్మశాన సదృశీ భవేత్. 26

అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్యామ్యేవ మనోరథం,
దుస్స్వప్నోఽయమాఖ్యాతి సర్వేషాం వో విపర్యయమ్. 27

యాదృశానీహ దృశ్యంతే లంకాయామశుభాని వై,
అచిరేణ తు కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా, 28

నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధమే,
శోషం యాస్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా, 29

పుణ్యోత్సవసముత్థా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసీ,
భవిష్యతి పురీ లంకా నష్టభర్త్రీ యథాఽంగనా, 30

నూనం రాక్షసకన్యానాం రుదంతీనాం గృహేగృహే,
శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామిహ ధ్వనిమ్. 31

సాంధకారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా,
భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః, 32

యది నామ స శూరో మాం రామో రక్తాంతలోచనః,
జానీయాద్వర్తమానాం హి రావణస్య నివేశనే. 33

అనేన తు నృశంసేన రావణేనాధమేన మే,
సమయో యస్తు నిర్దిష్ట స్తస్య కాలోఽయమాగతః, 34

అకార్యం యేన జానంతి నైరృతాః పాపకారిణః,
అధర్మాత్తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సాంప్రతమ్, 35

నైతేధర్మం విజానంతి రాక్షసాః పిశితాశనాః
ధ్రువం మాం ప్రాతరాశార్థే రక్షసః కల్పయిష్యతి, 36

సాఽహం కథం కరిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనం,
రామం రక్తాంతనయన మపశ్యంతీ సుదుఃఖితా, 37

యది కశ్చిత్ప్రదాతా మే విషస్యాద్య భవేదిహ,
క్షిప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా, 38

నాజానా జ్జీవతీం రామస్స మాం లక్ష్మణపూర్వజః,
జానంతౌ తౌ న కుర్యాతాం నోర్వ్యాం హి మమ మార్గణమ్. 39

నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః
దేవలోకమితో యాతస్త్యక్త్వా దేహం మహీతలే. 40

ధన్యా దేవాస్సగంధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః
మమ పశ్యంతి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్. 41

అథవా కిన్ను తస్యార్థో ధర్మకామస్య ధీమతః,
మయా రామస్య రాజర్షే ర్భార్యయా పరమాత్మనః, 42

దృశ్యమానే భవేత్ప్రీతిస్సౌహృదం నాస్త్యపశ్యతః,
నాశయంతి కృతఘ్నాస్తున రామో నాశయిష్యతి. 43

కిం ను మే న గుణాః కేచిత్కిం వా భాగ్యక్షయో మమ,
యాఽహం సీదామి రామేణ హీనా ముఖ్యేన భామినీ, 44

శ్రేయో మే జీవితాన్మర్తుం విహీనాయా మహాత్మనః,
రామా దక్లిష్టచారిత్రా చ్ఛూరా చ్ఛత్రునిబర్హణాత్, 45

అథవా న్యస్తశస్త్రౌతౌవనే మూలఫలాశినౌ,
భ్రాతరౌ హి నరశ్రేష్ఠౌ సంవృత్తౌ వనగోచరౌ 46

అథవా రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా,
ఛద్మనా ఘాతితౌ శూరౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ, 47

సాఽహమేవం గతే కాలే మర్తుమిచ్ఛామి సర్వథా,
న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుఃఖేఽపి వర్తతి, 48

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయ స్త్యక్తకిల్బిషాః,
జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం నస్తః ప్రియాప్రియే. 49

ప్రియాన్న సంభవేద్దుఃఖ మప్రియాదధికం భయం,
తాభ్యాం హి యే వియుజ్యంతే నమస్తేషాం మహాత్మనామ్. 50

సాఽహం త్యక్తా ప్రియార్హేణ రామేణ విదితాత్మనా,
ప్రాణాంస్త్యక్ష్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్. 51

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – షడ్వింశస్సర్గః

సప్తవింశస్సర్గః (27వ సర్గ)

ఇత్యుక్తాస్సీతయా ఘోరా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః,
కాశ్చిజ్జగ్ము స్తథాఖ్యాతుం రావణస్య తరస్వినః, 1

తతస్సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో ఘోరదర్శనాః,
పునః పరుషమేకార్థ మనర్థార్థ మథాబ్రువన్, 2

అద్యేదానీం తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే.
రాక్షస్యో భక్షయిష్యంతి మాంసమేతద్యథాసుఖమ్. 3

సీతాం తాభిరనార్యాభిర్దృష్ట్వా సంతర్జితాం తదా,
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా శయానా వాక్య మబ్రవీత్. 4

ఆత్మానం ఖదతానార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ,

జనకస్య సుతా మిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ. 5

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః,
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యా జయాయ చ. 6

ఏవముక్తాస్త్రిజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః,
సర్వా ఏవాబ్రువన్భీతా స్త్రిజటాం తామిదం వచః. 7

కథయస్వ త్వయా దృష్టః స్వప్నోఽయం కీదృశో నిశి,
తాసాం శ్రుత్వాతు వచనం రాక్షసీనాం ముఖాచ్చ్యుతమ్. 8

ఉవాచ వచనం కాలే త్రిజటా స్వప్న సంశ్రితం,
గజదంతమయీం దివ్యాం శిబికామంతరిక్షగామ్, 9

యుక్తా హ స్త్రిసహస్రేణ స్వయమాస్థాయ రాఘవః,
శుక్ల మాల్యాంబరధరో లక్ష్మణేన సహాగతః. 10

స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా సీతా శుక్లాంబరావృతా,
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతం పర్వతమాస్థితా. 11

రామేణ సంగతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా,
రాఘవశ్చ మయా దృష్టశ్చతుర్దంత మహాగజమ్. 12

ఆరూఢశ్శైలసంకాశం చకాస సహలక్ష్మణః,
తతస్తౌ నరశార్దూలౌ దీప్యమానౌ స్వతేజసా. 13

శుక్లమాల్యాంబరధరౌ జానకీం పర్యుపస్థితౌ,
తతస్తస్య నగస్యాగ్రే హ్యాకాశస్థస్య దంతినః, 14

భర్త్రా పరిగృహీతస్య జానకీస్కంధమాశ్రితా,
భర్తురంకాత్సముత్పత్య తతః కమలలోచనా. 15

చంద్ర సూర్యౌ మయా దృష్టౌ పాణినా పరిమార్జతి,
తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యామాస్థితస్స గజోత్తమః. 16

సీతాయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరి స్థితః,
పాణ్డురర్షభయుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయమ్ 17

ఇహోపయాతః కాకుత్ స్థస్సీతయా సహ భార్యయా,
లక్ష్మణేన సహభ్రాత్రా సీతాయా సహ వీర్యవాన్. 18

ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభం
ఉత్తరాం దిశమాలోక్య జగామ పురుషోత్తమః. 19

ఏవం స్వప్నే మయా దృష్టో రామో విష్ణుపరాక్రమః,
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతాయా సహ రాఘవః. 20

న హి రామో మహాతేజా శ్శక్యో జేతుం సురాసురైః,
రాక్షసైర్వాపి చాన్యైర్వా స్వర్గః పాపజనైరివ, 21

రావణశ్చ మయా దృష్టః క్షితౌ తైలసముక్షితః,
రక్తవాసాః పిబన్మత్తః కరవీరకృతస్రజః, 22

విమానాత్పుష్పకాదద్య రావణః పతితో భువి
కృష్యమాణః స్త్రియా దృష్టో ముండః కృష్ణాంబరః పునః 23

రథేన ఖర యుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః,
పిబంస్తైలం హస న్నృత్యన్ భ్రాంతచిత్తాకులేంద్రియః. 24

గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశమాస్థితః,
పునరేవ మయా దృష్టో రావణో రాక్షసేశ్వరః. 25

పతితోఽవాక్శిరా భూమౌ గర్దభాద్భయమోహితః,

సహసోత్థాయ సంభ్రాంతో భయార్తో మదవిహ్వలః, 26

ఉన్మత్త ఇవ దిగ్వాసా దుర్వాక్యం ప్రలపన్బహు.
దుర్గంధం దుస్సహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమమ్. 27

మలపంకం ప్రవిశ్యాశు మగ్నస్తత్ర స రావణః,
కంఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ. 28

కాలీ కర్దమలిప్తాంగీ దిశం యామ్యాం ప్రకర్షతి,
ఏవం తత్ర మయా దృష్టః కుంభకర్ణో నిశాచరః, 29

రావణస్య సుతాస్సర్వే దృష్టా స్తైలసముక్షితాః,
వరాహేణ దశగ్రీవ శ్శింశుమారేణ చేంద్రజిత్. 30

ఉష్ట్రేణ కుంభకర్ణశ్చ ప్రయాతా దక్షిణాం దిశం,
ఏకస్తత్ర మయా దృష్టశ్శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః, 31

శుక్ల మాల్యాంబరధర శ్శుక్లగంధానులేపనః,
శంఖదుందుభి నిర్ఘోషై ర్నృత్తగీతై రలంకృతః. 32

ఆరుహ్య శైలసంకాశం మేఘ స్తనితనిస్స్వనం,
చతుర్దంతం గజం దివ్యమాస్తే తత్ర విభీషణః 33

చతుర్భిస్సచివై స్సార్థం వైహాయస ముపస్థితః,
సమాజశ్చ మయా దృష్టో గీతవాదిత్రనిస్స్వనః, 34

పిబతాం రక్తమాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససాం,
లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా. 35

సాగరే పతితా దృష్టా భగ్నగోపురతోరణా,
లంకా దృష్టా మయాస్వప్నే రావణేనాభిరక్షితా. 36

దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా,
పీత్వా తైలం ప్రనృత్తాశ్చ ప్రహసంత్యో మహాస్వనాః 37

లంకాయాం భస్మరూక్షాయాం ప్రవిష్టా రాక్షస్త్రియః,
కుంభకర్ణాదయ శ్చేమే సర్వే రాక్షసపుంగవాః. 38

రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయహ్రదే
అపగచ్ఛత నశ్యధ్వం సీతామాప స రాఘవః. 39

ఘాతయేత్పరమామర్షీ సర్వైస్సార్ధం హి రాక్షసైః,
ప్రియం బహుమతాం భార్యాం వనవాసమనువ్రతామ్. 40

భర్త్సితాం తర్జితాం వాపి నానుమంస్యతి రాఘవః,
తదలం క్రూరవాక్యైర్వస్సాంత్వమేవాభిధీయతామ్. 41

అభియాచామ వై దేహీమేతద్ధి మమ రోచతే,
యస్యామేవంవిధస్స్వప్నో దుఃఖితాయాం ప్రదృశ్యతే 42

సా దుఃఖై ర్వివిధై ర్ముక్తా ప్రియంప్రాప్నోత్యనుత్తమం,
భర్త్సితామపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా, 43

రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానాముపస్థితం,
ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా. 44

అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్,
అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కించిదుపలక్షయే, 45

విరూపమపి చాంగేషు సుసూక్ష్మమపి లక్షణం,
ఛాయావై గుణ్యమాత్రం తు శంకే దుఃఖముపస్థితం, 46

అదుఃఖార్హామిమాం దేవీం వై హాయసముపస్థితాం,
అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యాః పశ్యామ్యహముపస్థితామ్, 47

రాక్షసేంద్రవినాశం చ విజయం రాఘవస్య చ,
నిమిత్తభూత మేతత్తు శ్రోతుమస్యా మహత్ప్రియమ్. 48

దృశ్యతే చ స్ఫురచ్చక్షుః పద్మపత్ర మివాయతం,
ఈషచ్చ హృషితో వాస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః, 49

అకస్మాదేవ వైదేహ్యా బాహురేకః ప్రకంపతే,
కరేణుహస్తప్రతిమ స్సవ్యశ్చోరు రనుత్తమః. 50

వేపమానస్సూచయతి రాఘవం పురతస్థ్సితం,
పక్షీ చ శాఖానిలయం ప్రవిష్టః
పునః పునశ్చోత్త మసాంత్వవాదీ,
సుస్వాగతాం వాచముదీరయానః,
పునః పునశ్చోదయతీవ హృష్టః, 51

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – సప్తవింశస్సర్గః

అష్టావింశస్సర్గః (28వ సర్గ)

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో నిశమ్య
తద్రావణస్యాప్రియమప్రియార్తా.
సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే
సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా, 1

సా రాక్షసీమధ్యగతాచ భీరుర్వాగ్భిర్భృశం రావణతర్జితా చ,
కాంతారమధ్యే విజనే విసృష్టా బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా. 2

సత్యం బతేదం ప్రవదంతి లోకే
నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సంతః
యత్రాహ మేవం పరిభర్త్స్యమానా
జీవామి కించి త్క్షణమప్యపుణ్యా, 3

సుఖాద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణ
మిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే,
విశీర్యతే య న్న సహస్రధాఽద్య
వజ్రాహతం శృంగమివాఽచలస్య, 4

నైవాస్తి దోషం మమ నూనమత్ర
వధ్యాహమస్యాఽప్రియదర్శనస్య,
భావం న చాస్యాహమంప్రదాతు
మలం ద్విజో మంత్రమివాఽద్విజాయ 5

నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్య
శ్శస్త్రైశ్శితై శ్ఛేత్స్యతి రాక్షసేంద్రః
తస్మి న్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే
గర్భస్థజంతోరివ శల్యకృంతః 6

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయా
మాసౌ చిరాయాధిగమిష్యతో ద్వౌ
బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాంతే
రాజాపరాధాదివ తస్కరస్య, 7

హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే
హా రామమాతస్సహ మే జనన్యా,
ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా

మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా, 8

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య
పత్త్వేన రూపం మనుజేంద్రపుత్రౌ
నూనం విశ స్తౌమమ కారణా త్తౌ
సిహర్షభౌ ద్వావి ప వైద్యుతేన. 9

నూనం స కాలో మృగరూపధారి
మామల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీం,
యత్రార్యపుత్త్రౌ విససర్జ మూఢా
రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ. 10

హా రామ పత్యవ్రత దీర్ఘ బాహో
హా పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్రో
హా జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్చ
వధ్యాం న మాం వేత్సి ` హి రాక్షసానామ్. 11

అనన్యదై వత్వమియం క్షమాచ
భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే,
పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం
కృతం కృతఘ్నేష్వివ మానుషాణామ్. 12

మోఘో హి ధర్మశ్చరితో మయాఽయం
తదైక పత్నీత్వ మిదం నిరర్థం,
యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా
హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా. 13

పితుర్ని దేశం నియమేన కృత్వా

వనాన్నివృత్త శ్చరితవ్రతశ్చ,
స్రగ్భిశ్చ మన్యే విపులేక్షణాభి
స్త్వం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః. 14

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా
చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా,
మోఘం చరిత్వా చ తపోవ్రతం చ
త్యక్ష్యామి ధిగ్జీవితమల్పభాగ్యా. 15

సా జీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం
విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాపి.
విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చి
చ్ఛస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య 16

ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య
సర్వాత్మనా రామమనుస్మరంతీ,
ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా
నగోత్తమం పుష్పితమాససాద. 17

శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య
సీతాఽథ వేణ్యుద్గ్రథనం గృహీత్వా.
ఉద్బధ్య వేణ్యుద్గ్రథనేన శీఘ్ర
మహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్. 18

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రీ
శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య,
తస్యాస్తు రామం ప్రవిచింతయంత్యా
రామానుజం స్వంచ కులం శుభాంగ్యాః 19

శోకనిమిత్తాని తథా బహూని
ధైర్యార్దితాని ప్రవరాణి లోకే,
ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః
పురాపి సిద్ధాన్యుపలక్షితాని, 20

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – అష్టావింశస్సర్గః

ఏకోనత్రింశస్సర్గః (29వ సర్గ)

తథా గతాం తాం వ్యథితామనిందితాం
వ్యపేతహర్షాం పరిదీనమానసాం,
శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే
నరం శ్రియా జుష్టమివోపజీవినః. 1

తస్యాశ్శుభం వామ మరాళపక్ష్మ
రాజీవృతం కృష్ణవిశాల శుక్లం,
ప్రాస్పందతైకం నయనం సుకేశ్యా
మీనాహతం పద్మమివాభితామ్రమ్. 2

భుజశ్చ చార్వంచితపీన వృత్తః
పరార్థ్య కాలా గరు చందనార్హః
అనుత్తమేనాధ్యుషితః ప్రియేణ
చిరేణ వామస్సమవేపతాఽశు. 3

గజేంద్రహస్త ప్రతిమశ్చ పీన
స్తయోర్ద్వయో స్సంహతయో స్సుజాతః,
ప్రస్పందమానః పునరూరురస్యా
రామం పురస్తాత్ స్థితమాచచక్షే. 4

శుభం పునర్హై మనవమానవర్ణ
మీష్మద్దజోర్ధ్వ స్థమివామలాక్ష్యాః
వాస ప్ఫురితాయాశ్శిఖరాగ్ర దత్యాః
కించిత్పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః 5

ఏతైర్నిమిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రూ
స్సంబోధితా ప్రాగపి సాధు సిద్ధైః,
వాతాతపక్లాంతమివ ప్రణష్టం
వర్షేణ బీజం ప్రతి సంజ హర్ష 6

తస్యాః పునర్బింబఫలాధరోష్ఠం
స్వక్షిభ్రు కేశాంత మరాళపక్ష్మ,
వక్త్రం బభాసే స్మితశుక్ల దంష్ట్రం
రాహోర్ముఖాచ్చంద్ర ఇవ ప్రముక్తః. 7

సా వీతశోకా వ్యపనీతతంద్రి
శాంతజ్వరా హర్షవివృద్ధ సత్వా,
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే
శీతాంశునా రాత్రిరివోదితేన. 8

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – ఏకోనత్రింశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

త్రింశస్సర్గః (30వ సర్గ)

హనుమానపి విక్రాంతస్సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః,
సీతాయాస్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జనమ్. 1

అవేక్షమాణ స్తాం దేవీం దేవతామివ నందనే,
తతో బహువిధాం చింతాం చింతయామాస వానరః, 2

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ,
దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే సేయమాసాదితా మయా, 3

చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోశ్శక్తి మవేక్షతా,
గూఢేన చరతా తావదవేక్షిత మిదం మయా. 4

రాక్షసానాం విశేషశ్చపురీ చేయమవేక్షితా,
రాక్షసాధిపతేరస్య ప్రభావో రావణస్య చ. 5

యుక్తం తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః,
సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీమ్. 6

అహమాశ్వాసయామ్యేనాం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్,
అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖార్తాందుఃఖస్యాంత మగచ్ఛతీమ్. 7

యద్యప్యహమిమాం దేవీం శోకోపహతచేతనామ్,
అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్గమనం భవేత్. 8

గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ,
పరిత్రాణమవిందంతీ జానకీ జీవితం త్యజేత్. 9

మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచంద్రానిభాననః,
సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యస్సీతాదర్శనలాలసః. 10

నిశాచరీణాం ప్రత్యక్ష మనర్హం చాపి భాషణం,
కథం ను ఖలు కర్తవ్యమిదం కృచ్ఛ్రగతో హ్యహమ్. 11

అనేన రాత్రి శేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా,
సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్ష్యతి జీవితమ్. 12

రామశ్చ యది పృచ్ఛేన్మాం కిం మాం సీతాఽబ్రవీద్వచః
కిమహం తం ప్రతిబ్రూయామసంభాష్య సుమధ్యమామ్. 13

సీతాసందేశరహితం మామిత స్త్వరయాగతం,
నిర్దహేదపి కాకుత్ స్థః క్రుద్ధస్తీవ్రేణ చక్షుషా. 14

యది చోద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్,
వ్యర్థమాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి. 15

అంతరం త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామిహ స్థితః,
శనై రాశ్వాసయిష్యామి సంతాపబహులామిమామ్. 16

అహం త్వతితనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతామ్. 17

యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతాం
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి. 18

వానరస్య విశేషేణ కథం స్యాదభిభాషణం,
అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్. 19

మయా సాంత్వయితుం శక్యా నాన్యథేయమనిందితా,
సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా. 20

రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వం భూయస్త్రాసం గమిష్యతి,
తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్మనస్వినీ, 21

జానమానా విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణం,
సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః 22

నానాప్రహరణో ఘోరస్సమేయాదంతకోపమః
తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననా. 23

వధేచ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం యథాబలం
గృహ్య శాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కంధాంశ్చోత్తమశాఖినామ్. 24

దృష్ట్వా విపరిధావంతం భవేయుర్భయశంకితాః,
మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహత్. 25

రాక్షస్యో భయవిత్రస్తా భవేయుర్వికృతాననాః
తతః కుర్యుస్సమాహ్వానం రాక్షస్యో రక్షసామపి. 26

రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం రాక్షసేంద్రనివేశనే,
ఆపతే శూలశక్తిని స్త్రింశవివిధాయుధపాణయః, 27

తేయుర్విమర్దేస్మిన్వేగేనోద్విగ్న కారిణః,
సంరుద్ధస్తైస్తు పరితో విధమన్ రక్షసాం బలమ్ 28

శక్నుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః,
మాం వా గృహ్ణీయురాప్లుత్య బహవశ్శీఘ్రకారిణః 29

స్యాదియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్,
హింసాభిరుచయో హింస్యురిమాం వా జనకాత్మజామ్. 30

విపన్నం స్యాత్తతః కార్యం రామసుగ్రీవయోరిదం,
ఉద్దేశే నష్టమార్గేఽస్మిన్ రాక్షసైః పరివారితే, 31

సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ,
విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షో భిర్మయి సంయుగే. 32

నాన్యం పశ్యామి రామస్య సాహాయ్యం కార్యసాధనే
విమృశంశ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః 33

శతయోజనవిస్తీర్ణం లంఘయేత మహోదధిం,
కామం హంతుం సమర్థోఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్. 34

న తు శక్ష్యామి సంప్రాప్తుం పరంపారం మహోదధేః
అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే. 35

తత్ర విప్రంశయం కార్యం కుర్యాదాత్ప్రాక్షిప్తసంశయం
ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్యా భవేదనభిభాషణే. 36

ఏష దోషో మహాన్ హి స్యాన్మమ సీతాభిభాషణే,
భూతాశ్చార్థా వినశ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః 37

విక్లబం దూతమాసాద్య తమస్సూర్యోదయే యథా,
అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే, 38

ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః,
న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లబ్యంన కథం భవేత్. 39

లంఘనం చ సముద్రస్య కథంను న వృథా భవేత్,
కథంను ఖలు వాక్యం మే శృణుయాన్నోద్విజేతవా. 40

ఇతి సంచిత్య హనుమాంశ్చకార మతిమాన్మతిం
రామమక్లిష్టకర్మాణం స్వబంధుమనుకీర్తయన్. 41

నైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బంధుగతమానసాం,
ఇక్ష్వాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్ .తాత్మనః 42

శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్.
శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రువన్ గిరమ్, 43

శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం తథా సర్వం సమాదధే,
ఇతి స బహువిధం మహానుభావో
జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః,
మధురమవితథం జగాద వాక్యం
ద్రుమవిటపాంతరమాస్థితో హనుమాన్. 44

ఇతి శ్రీ సుందరకాండే - త్రింశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

ఏకత్రింశస్సర్గః (31వ సర్గ)

ఏవం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహాకపిః,
సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్యా వ్యాజహార హ 1

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్
పుణ్యశీలో మహాకీర్తిరృజురాసీన్మహాయశాః 2

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠస్తపసా చర్షిభిస్సమః,
చక్రవర్తి కులే జాతః పురందరసమో బలే. 3

అహింసారతిరక్షుద్రో ఘృణీ సత్యపరాక్రమః,
ముఖ్యశ్చేక్ష్వాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మివర్ధనః, 4

పార్థివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః,
పృథివ్యాం చతురంతాయాం విశ్రుతస్సుఖదస్సుఖీ. 5

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః
రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠస్సర్వధనుష్మతామ్. 6

రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా,
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరంతపః. 7

తస్య సత్యాభిసంధస్య వృద్ధస్య వచనాత్పితుః,
సభార్యస్సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రాజితో వనమ్. 8

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా.
రాక్షసా నిహతాశ్శూరా బహవః కామరూపిణః 9

జనస్థానవధం శ్రుత్వా హతౌ చ ఖరదూషణౌ,
తతస్త్వమర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు. 10

వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా.
స మార్గమాణ స్తాం దేవీం రామస్సీతామనిందితామ్. 11

ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరం,
తతస్స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః 12

ప్రాయచ్ఛత్కపిరాజ్యం తత్సుగ్రీవాయ మహాబలః
సుగ్రీవేణాపి సందిష్టా హరయః కామరూపిణః 13

దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతి సహస్రశః,
అహం సంపాతివచనా చ్ఛతయోజనమాయతమ్. 14

అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాస్సాగరం వేగవాన్ ప్లుతః,
యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్. 15

అశ్రౌషం రాఘవస్యాహం సేయమాసాదితా మయా,
విరరామైవ ముక్త్వాసా వాచం వానరపుంగవః 16

జానకీ చాపి తచ్ఛ్రుత్వా పరం విస్మయమాగతా,
తతస్సా వక్రకేశాంతా సుకేశీ కేశసంవృతం 17

ఉన్నమ్య వదనం భీరుశ్శింశుపావృక్ష మైక్షత,
నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ
దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య,
స్వయం ప్రహర్షం పరమంజగామ 18

సర్వాత్మనా రామమనుస్మరంతీ
సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథాప్యధస్తా
న్నిరీక్షమాణా తమచింత్యబుద్ధిః,
దదర్శ పింగాధిపతే రమాత్యం
వాతాత్మజం సూర్యమివోదయస్థమ్ 19

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – ఏకత్రింశస్సర్గః

శ్రీ రస్తు

ద్వాత్రింశస్సర్గః (32వ సర్గ)

తతశ్శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా,
వేష్టితార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాతపింగళమ్.

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినం,
ఫుల్లాశోకోత్కరాభాసం తప్తచామీకరేక్షణమ్.

మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా.
అహో భీమమిదం రూపం వానరస్య దురాసదమ్

దుర్నిరీక్ష్యమితి జ్ఞాత్వా పునరేవ ముమోహ సా,
విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా,

రామరామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ,
రురోద బహుధా సీతా మందం మందస్వరా సతీ,

సా తం దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదుపస్థితం,
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోఽయమితి భామినీ

సావీక్షమాణా పృథు భుగ్నవక్త్రం
శాఖామృగేంద్రస్య యథో క్తకారం,
దదర్శ పింగాధిపతే రమాత్యం
వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్.

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విసంజ్ఞా
గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా,
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య భూయో
విచింతయామాస విశాలనేత్రా,

స్వప్నే మయాఽయం వికృతోఽద్య దృష్ట
శ్శాఖామృగ శ్శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః.
స్వస్త్యస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
తథా పితుర్మే జనకస్య రాజ్ఞః, 9

స్వప్నోఽపి నాయం న హి మేఽస్తి నిద్రా
శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః,
సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్మి హీనా
తేనేందుపూర్ణప్రతిమాననేన, 10

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా
విచింత్య వాచా బ్రువతీ తమేవ,
తస్యానురూపాం చ కథాం తమర్థ
మేవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి, 11

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన
సంపీడితా తద్గతసర్వభావా,
విచింతయంతీ సతతం తమేవ
తథైవ పశ్యామి తథా శృణోమి. 12

మనోరథస్స్యాదితి చింతయామి
తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి,
కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం
సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయం మామ్. 13

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే
స్వయంభువే చైవ హుతాశనాయ చ,
అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతో
వనౌకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా. 14

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే - ద్వాత్రింశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

త్రయస్త్రింశస్సర్గః (33వ సర్గ)

సోఽవతీర్య ద్రుమాత్తస్మా ద్విద్రుమప్రతిమాననః,
వినీతవేషః కృపణః ప్రణిపత్యోపసృత్య చ. 1

తామబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్మారుతాత్మజః
శిరస్యంజలి మాధాయ సీతాం మధురయా గిరా. 2

కా ను పద్మపలాశాక్షి క్లిష్టకౌశేయవాసిని,
ద్రుమస్య శాఖామాలంబ్య తిష్ఠసి త్వమనిందితే, 3

కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజం.
పుండరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణ మివోదకమ్ 4

సురాణామసురాణాం వా నాగగంధర్వరక్షసాం,
యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా కా త్వం భవసి శోభనే. 5

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే,
వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే. 6

కిన్ను చంద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్,
రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠసర్వగుణాన్వితా. 7

కా త్వం భవసి కల్యాణి త్వమనిందితలోచనే,
కోపాద్వా యది వా మోహా ద్భర్తార మసితేక్షణే, 8

వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం నాసి కల్యాణ్యరుంధతీ,
కోను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తావా తే సుమధ్యమే, 9

అస్మాల్లో కాదముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి,
రోదనా దతినిశ్వాసా ద్భూమిసంస్పర్శనాదపి. 10

న త్వాం దేవీమహం మన్యే రాజ్ఞస్సంజ్ఞావధారణాత్,
వ్యంజనాని చ తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే, 11

మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాసి మే మతా,
రావణేన జనస్థానా ద్బలాదపహృతా యది. 12

సీతా త్వమసి భద్రం తే తన్మమాచక్ష్వ పృచ్ఛతః,
యథా హి తవవై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషమ్, 13

తపసా చాన్వితో వేషస్త్వం రామమహిషీ ధ్రువం,
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా. 14

ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనుమంతం ద్రుమాశ్రితం.
పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః 15

స్నుషా దశరథస్యాహం శత్రుసైన్య ప్రతాపినః
దుహితా జనకస్యాహం వైదేహస్య మహాత్మనః 16

సీతేతి నామ నామ్నాఽహం భార్యా రామస్య ధీమతః.
సమా ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే, 17

భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్ సర్వకామసమృద్ధినీ,
తత్ర త్రయోదశే వర్షే రాజ్యే నేక్ష్వాకునందనం 18

అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే,
తస్మిన్ సంభ్రియమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే. 19

కైకేయి నామ భర్తారమిదం వచనమబ్రవీత్
న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనం 20

ఏష మే జీవితస్యాంతో రామో యద్యభిషిచ్యతే,
యత్తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ, 21

తచ్చే న్న వితథం కార్యంవనం గచ్ఛతు రాఘవః
స రాజా సత్యవాగ్దేవ్యా వరదానమనుస్మరన్. 22

ముమోహ వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యాః క్రూరమప్రియం,
తతస్తు స్థవిరో రాజా సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః 23

జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్త్రం రుదన్ రాజ్యమయాచత,
స పితుర్వచనం శ్రీమానభిషేకాత్పరం ప్రియమ్. 24

మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్
దద్యాన్న ప్రతిగృహ్ణీయాన్న బ్రూయాత్కించిదప్రియమ్ 25

అపి జీవితహేతోర్వా రామస్సత్యపరాక్రమః
స విహాయోత్తరీయాణి మహార్హాణి మహాయశాః, 26

విసృజ్య మనసా రాజ్యం జనన్యై మాం సమాదిశత్,
సాహం తస్యాగ్రతస్తూర్ణం ప్రస్థితా వనచారిణీ, 27

న హి మే తేన హీనాయా వాసస్స్వర్గేఽపి రోచతే,
ప్రాగేవ తు మహాభాగ స్సౌమిత్రి ర్మిత్రనందనః 28

పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే ద్రుమచీరైరలంకృతః,
తేవయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః, 29

ప్రవిష్టా స్మ పురా దృష్టం వనం గంభీరదర్శనం,
వసతో దండకారణ్యే తస్యాహ మమితౌజసః 30

రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా,
ద్వౌ మాసౌ తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః 31

ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తత స్త్యక్ష్యామి జీవితం,

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే - త్రయస్త్రింశస్సర్గః

శ్రీరస్తు

చతుస్త్రింశ స్సర్గః (34వ సర్గ)

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్హరియూథపః,
దుఃఖాద్దుఃఖాభిభూతాయాస్సాంత్వముత్తరమబ్రవీత్. 1

అహం రామస్య సందేశాద్దేవిదూత స్త వాగతః,
వైదేహి కుశలీ రామస్త్వాం చ కౌశలమబ్రవీత్. 2

యో బ్రాహ్మమస్త్రం వేదాంశ్చ వేద వేదవిదాం వరః,
స త్వాం దాశరథి రామో దేవి కౌశలమబ్రవీత్. 3

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తుస్తేఽనుచరః ప్రియః
కృతవాన్ శోకసంతప్త శ్శిరసా తేఽభివాదనమ్. 4

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః
ప్రీతిసంహృష్టసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్. 5

కల్యాణీ బత గాథేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మే.
ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్ష శతాదపి, 6

తయా సమాగతే తస్మిన్ ప్రీతిరుత్పాదితాఽద్భుతా,
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తౌ తౌ ప్రచక్రతుః 7

తస్యాస్త ద్వచనంశ్రుత్వా హనూ మాన్హరియూథపః,
సీతాయా శ్శోకదీనాయా స్సమీపముపచక్రమే. 8

యథా యథా సమీపం స హనుమానుపసర్పతి,
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే, 9

అహో ధిగ్దుష్కృతమిదం కథితం హి యదస్య మే,
రూపాంతర ముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః 10

తామశోకస్య శాఖాం సా విముక్తాశోకకర్శితా
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్ 11

హనుమానపి దుఃఖార్తాం తాం దృష్ట్వా భయమోహంతా,
అవందత మహాబాహుస్తత స్తాం జనకాత్మజామ్. 12

సా చైనం భయవిత్రస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత,
తం దృష్ట్వా వందమానం తు సీతా శశినిభాననా. 13

అబ్రవీద్దీర్ఘ ముచ్ఛ్వస్య వానరం మధురస్వరా,
మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వం రావణస్స్వయమ్.14

ఉత్పాదయసి మే భూయస్సంతాపం తన్నశోభనం,
స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపధృత్. 15

జనస్థానే మయా దృష్టస్త్వం స ఏవాసి రావణః
ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర 16

సంతాపయసి మాం భూయస్సంతప్తాం తన్న శోభనం,
అథవా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితమ్. 17

మనసో హి మమ ప్రీతి రుత్పన్నా తవ దర్శనాత్
యది రామస్య దూత స్త్వమాగతో భద్రమస్తుతే 18

పృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే,
గుణా రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర. 19

చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః,
అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాహమేవం చిరాహృతా. 20

ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనౌకసం,
స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ 21

పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నేఽపి మమ మత్సరీ,
నాహం స్వప్న మిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వాహి వానరమ్ 22

న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తుం ప్రాప్త శ్చాభ్యుదయో మమ,
కిన్ను స్యాః చ్చిత్త మోహోఽయం భవేద్వాతగతిస్త్వియమ్ 23

ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదియం మృగతృష్ణికా,
అథవా నాయమున్మాదో మోహోఽప్యున్మాదలక్షణః 24

సంబుధ్యే చాహమాత్మానమిమం చాపి వనౌకసం
ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలమ్ 25

రక్షసాం కామరూపత్వాన్మేనే తం రాక్ష్ససాధిపం,
ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా 26

న ప్రతివ్యాజహా రాథ వానరం జనకాత్మజ,
సీతాయా శ్చింతితం బుద్ధ్వా హనుమాన్మారుతాత్మజః 27

శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైస్తదా తాం సంప్రహర్షయత్
ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంతశ్శశీ యథా. 28

రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా,
విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః, 29

సత్యవాదీ మధురవాగ్దేవో వాచస్పతిర్యథా,
రూపవాన్ సుభగశ్శ్రీమా కందర్ప ఇవ మూర్తిమా, 30

బాహుచ్ఛాయామవష్టబ్ధో యస్య లోకో మహాత్మనః,
స్థానక్రోధః ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః 31

అపకృష్యాశ్రమపదాన్మృగరూపేణ రాఘవం,
శూన్యే యేనాపనీతాసి తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ఫలమ్. 32

న చిరాద్రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్,
రోషప్రముక్తైరిషుభిర్జ్వలద్భిరివ పావకైః, 33

తేనాహం ప్రేషితో దూతస్త్వత్సకాశమిహాగతః,
త్వద్వియోగేన దుఃఖార్త స్స త్వా కౌశలమబ్రవీత్. 34

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాస్సుమిత్రానందవర్ధనః.
అభివాద్య మహాబాహుస్స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్. 35

రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః,
రాజా వానరముఖ్యానాం స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్. 36

నిత్యం స్మరతి రామస్త్వాం ససుగ్రీవస్సలక్ష్మణః,
దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి రాక్షసీవశమాగతా. 37

నచిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం లక్ష్మణం చ మహాబలం,
మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసం, 38

అహం సుగ్రీవసచివో హనుమాన్నామ వానరః,
ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్. 39

కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః,
త్వాం ద్రష్టుముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్యపరాక్రమమ్, 40

నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి,
విశంకా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ. 41

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – చతుస్త్రింశస్సర్గః

పఞ్చత్రింశస్సర్గః (35వ సర్గ)

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్,
ఉవాచ వచనం సాంత్వమిదం మధురయా గిరా. 1

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణం,
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్సమాగమః. 2

యాని రామస్య లింగాని లక్ష్మణస్య చ వానర
తాని భూయస్సమాచక్ష్వ న మాం శోకస్సమావిశేత్. 3

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం రామస్య కీదృశం,
కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే. 4

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్యా హనుమాన్మారుతాత్మజః,
తతో రామం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే. 5

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహి పరిపృచ్ఛసి,
భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ. 6

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై,
లక్షితాని విశాలాక్షి వదతశ్శృణు తాని మే. 7

రామః కమలపత్రాక్షస్సర్వసత్త్వమనోహరః,
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే. 8

తేజసాఽఽదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః,
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః, 9

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్యాభిరక్షితా,
రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః, 10

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా,
మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః 11

అర్చిష్మా నర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్థితః,
సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్. 12

రాజవిద్యావినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసితా,
శ్రుతవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః, 13

యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిస్సుపూజితః,
ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః, 14

విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవశ్శుభాననః,
గూఢజత్రుస్సుతామ్రాక్షో రామో దేవి జనైశ్శ్రుతః 15

దుందుభిస్వననిర్ఘోషస్స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్,
సమస్సమవిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః. 16

త్రిస్థిరస్త్రిప్రలంబశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః,
త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీరస్త్రిషు నిత్యశః. 17

త్రివలీవాంస్త్ర్యవనతశ్చతుర్వ్యంగస్త్రిశీర్షవాన్,
చతుష్కలశ్చతుర్లేఖశ్చతుష్కిష్కుశ్చతుస్సమః, 18

చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గతిః
మహోష్ఠహనునాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్. 19

దశపద్మో దశబృహత్త్రిభిర్వ్యాప్తో ద్విశుక్లవాన్
షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వ్యాప్నోతి రాఘవః. 20

సత్యధర్మపరశ్శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః,
దేశకాలవిభాగజ్ఞస్సర్వలోకప్రియంవదః, 21

భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్రస్సౌమిత్రి రపరాజితః,
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైవ తథావిధః, 22

తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనసముత్సుకౌ,
విచిన్వంతౌ మహీం కృత్స్నామస్మాభిరభి సంగతౌ. 23

త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరాం,
దదర్శతుర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితమ్. 24

ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠే తు బహుపాదపసంకులే,
భ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్. 25

వయం తు హరిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరం,
పరిచర్యామహే రాజ్యాత్పూర్వజేనావరోపితమ్. 26

తతస్తౌ చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ,
ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ, 27

స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః,
అవప్లుతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః, 28

తతస్స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః,
తయోస్సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరం. 29

తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్ప్రభూ,
రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలి రుపస్థితః, 30

తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ,
పృష్ఠమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ, 31

నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే,
తయోరన్యోన్యసల్లాపాద్భృశం ప్రీతిరజాయత. 32

తతస్తౌ ప్రీతిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ,
పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా, 33

తతస్స సాంత్వయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః,
స్త్రీహేతో ర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తమురుతేజసా. 34

తతస్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః,
లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ 35

సశ్రుత్వావానరేంద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః
తదాసీన్నిష్ప్రభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్ 36

తతస్త్వద్గాత్రశోభీని రక్షసా హ్రియమాణయా,
యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే. 37

తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః
సంహృష్టా దర్శయామాసు ర్గతిం తు న విదుస్తవ. 38

తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ,
స్వనవంత్యవకీర్ణాని తస్మిన్విగతచేతసి, 39

తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ,
తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్. 40

పశ్యతస్తాని రుదత స్తామ్యతశ్చ పునః పునః,
ప్రాదీపయన్ దాశరథేస్తాని శోకహుతాశనమ్ 41

శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా,
మయాపి వివిధై ర్వాక్యైః కృచ్ఛ్రా దుత్థాపితః పునః, 42

తాని దృష్ట్వా మహాబాహు ర్దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః,
రాఘవ స్సహ సౌమిత్రి స్సుగ్రీవే సన్న్యవేదయత్. 43

స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే,
మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్ని నేవాగ్నిపర్వతః, 44

త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవం,
తాపయంతి మహాత్మాన మగ్న్యగారమివాగ్నయః. 45

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః ప్రవిచాల్యతే,
మహతా భూమికంపేన మహానివ శిలోచ్చయః 46

కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రస్రవణాని చ,
చరన్న రతిమాప్నోతి త్వామపశ్యన్న పాత్మజే, 47

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః,
సమిత్ర బాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే, 48

సహితౌ రామసుగ్రీవావుభావకురుతాం తదా,
సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం తథా 49

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః
కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః 50

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే,
సర్వర్క్ష హరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్పతిమ్. 51

రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత,
హనుమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్దూతమిహాగతమ్. 52

స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవస్సమానీయ హరీశ్వరాన్,
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాః. 53

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహౌజసా,
అద్రి రాజప్రతీకాశాస్సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్. 54

తతస్తే మార్గమాణా వై సుగ్రీవవచనానుగా,
చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః. 55

అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూనుర్మహాబలః,
ప్రస్థితః కపిశార్దూల త్రిభాగబలసంవృతః, 56

తేషాం నో విప్రణష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే
భృశం శోకపరీతానామహోరాత్రగణా గతాః. 57

తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్కాలస్యాతిక్రమేణ చ,
భయాచ్చ కపిరాజస్య ప్రాణాం స్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః 58

విచిత్య వనదుర్గాణి గిరిప్రస్రవణాని చ
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాం స్త్యక్తుం సముద్యతాః. 59

దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్వానరపుంగవాన్,
భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః, 60

తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ వధం తథా,
ప్రాయోపవేశమస్మాకం మరణం చ జటాయుషః 61

తేషాం నస్స్వామిసందేశాన్ని రాశానాం ముమూర్షతాం,
కార్య హేతోరివాయాతశ్శకునిర్వీర్యవాన్ మహాన్. 62

గృధ్రరాజస్య సోదర్యస్సంపాతిర్నామ గృధ్రరాట్,
శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాదిదం వచనమబ్రవీత్. 63

యవీయాన్కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః
ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భి ర్వానరోత్తమాః. 64

అంగదోఽకథయత్తస్య జనస్థానే మహద్వధం,
రక్షసా భీమరూపేణ త్వా ముద్దిశ్య యథాతథమ్. 65

జటాయుషో వధం శ్రుత్వా దుఃఖితస్సోఽరుణాత్మజః,
త్వాం శశంస వరారోహే వసంతీం రావణాలయే 66

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనం,
అంగదప్రముఖా స్తూర్ణం తతస్సం ప్రస్థితా వయమ్. 67

వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాస్సాగరస్యాంత ముత్తరం,
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహా హృష్టాస్తుష్టాః ప్లవంగమాః. 68

అంగదప్రముఖాస్సర్వే వేలోపాంత ముపస్థితాః,
చింతాం జగ్ముః పునర్భీతా స్త్వద్దర్శన సముత్సుకాః. 69

అథాహం హరిసైన్యస్య సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః,
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః. 70

లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా,
రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకపరిప్లుతా, 71

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్త మనిందితే,
అభిభాషస్వ మాం దేవి దూతో దాశరథేరహమ్. 72

తం మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్తమిహాగతం,
సుగ్రీవసచివం దేవి బుధ్యస్వ పవనాత్మజమ్. 73

కుశలీ తవ కాకుత్స్థ స్సర్వశస్త్రభృతాం వరః.
గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణశ్చ సులక్షణః, 74

తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః,
అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ. 75

మయేయ మసహాయేన చరతా కామరూపిణా,
దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా. 76

దిష్ట్యాహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతామ్.
అపనేష్యామి సంతాపం తవాభిగమశంసనాత్. 77

దిష్ట్యా హి మమ న వ్యర్థం దేవి సాగరలంఘనం,
ప్రాప్స్యామ్యహమిదం దిష్ట్యా త్వద్దర్శనకృతం యశః, 78

రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్స్యతే,
సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్. 79

మాల్యవాన్నామ వైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః
తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః. 80

స చ దేవర్షిభిర్దిష్టః పితా మమ మహాకపిః,
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదనముద్ధరత్. 81

తస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి,
హనుమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా. 82

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః,
అచిరాద్రాఘవో దేవి త్వామితో నయితాఽనఘే. 83

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోకకర్శితా
ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైర్దూతం తమవగచ్ఛతి 84

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ,
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్ష్మాభ్యాం ముమోచానందజం జలమ్. 85

చారు తద్వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం,
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్, 86

హనుమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా,
అథోవాచ హనూమాంస్తాముత్తరం ప్రియదర్శనామ్. 87

ఎతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వసిహి మైథిలి.
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహమ్. 88

హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే
కపిప్రవీరేణ మహర్షి చోదనాత్,
తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి
ప్రభావత స్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః 89

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – పఞ్చత్రింశస్సర్గః

షట్త్రింశస్సర్గ (36వ సర్గ)

భూయఏవ మహాతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః,
అబ్రవీత్ప్రశ్రితం వాక్యం సీతాప్రత్యయకారణాత్. 1

వానరోఽహం మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః,
రామనామాంకితం చేదం పశ్య దేవ్యంగులీయకమ్. 2

ప్రత్యయార్థం తవాఽఽనీతం తేన దత్తం మహాత్మనా,
సమాశ్వసిహి భద్రం తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి. 3

గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణం,
భర్తారమివ సంప్రాప్తా జానకీ ముదితాఽభవత్. 4

చారు తద్వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం,
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్. 5

తత స్సా హ్రీమతీ బాలా భర్తృ సందేశహర్షితా,
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిమ్. 6

విక్రాంత స్త్వం సమర్థస్త్వం ప్రాజ్ఞస్త్వం వానరోత్తమ,
యేనేదం రాక్షసపదం త్వయైకేన ప్రధర్షితమ్. 7

శతయోజనవిస్తీర్ణ స్సాగరో మకరాలయః,
విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీకృతః. 8

న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో రావణాన్నాపి సంభ్రమః. 9

అర్హసేచ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుం,
యద్యసి ప్రేషితస్తేన రామేణ విదితాత్మనా, 10

ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో రామో న హ్యపరీక్షితం
పరాక్రమ మవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః. 11

దిష్ట్యా చ కుశలీ రామో ధర్మాత్మా సత్యసంగరః,
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా స్సుమిత్రానంద వర్ధనః. 12

కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిం ను సాగరమేఖలాం
మహీం దహతి కోపేన యుగాంతాగ్ని రివోత్థితః. 13

అథవా శక్తిమంతౌ తౌ సురాణామపి నిగ్రహే,
మమైవ తు న దుఃఖానా మస్తి మన్యే విపర్యయః, 14

కచ్చిన్న వ్యథితో రామః కచ్చిన్న పరితప్యతే,
ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః. 15

కచ్చిన్న దీన స్సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి,
కచ్చి త్పురుషకార్యాణి కురుతే నృపతేస్సుతః. 16

ద్వివిధం త్రివిధోపాయ ముపాయమపి సేవతే,
విజిగీషు సుహృత్కచ్చి న్మిత్రేషు చ పరంతపః. 17

కచ్చిన్మిత్రాణి లభతే మిత్రైశ్చాప్యభిగమ్యతే,
కచ్చిత్కల్యాణ మిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః. 18

కచ్చిదాశాస్తి దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్మజః,
కచ్చిత్పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే. 19

కచ్చిన్న విగతస్నేహః ప్రవాసా న్మయి రాఘవః,
కచ్చిన్మాం వ్యసనాదస్మాన్మోక్షయిష్యతి వానర. 20

సుఖానాముచితో నిత్య మసుఖానా మనౌచితః,
దుఃఖముత్తర మాసాద్య కచ్చిద్రామో న సీదతి 21

కౌసల్యాయా స్తథా కచ్చిత్సుమిత్రాయా స్తథైవచ.
అభీక్ష్ణం శ్రూయతే కచ్చిత్కుశలం భరతస్య చ. 22

మన్నిమిత్తేన మానార్హః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః,
కచ్చిన్నాన్యమనా రామఃకచ్చిన్మాం తారయిష్యతి. 23

కచ్చిదక్షౌహిణీం భీమాం భరతో భ్రాతృవత్సలః,
ధ్వజినీం మంత్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే. 24

వానరాధిపతి శ్శ్రీమాన్ సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి.
మత్కృతే హరిభిర్వీరైర్వృతో దంతనఖాయుధైః 25

కచ్చిచ్చ లక్ష్మణశ్శూర స్సుమిత్రానందవర్ధనః,
అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్విధమిష్యతి. 26

రౌద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ జ్వలతా నిహతం రణే,
ద్రక్ష్యామ్యల్పేన కాలేన రావణం ససుహృజ్జనమ్. 27

కచ్చిన్న తద్ధేమసమానవర్ణం తస్యాననం పద్మసమానగంధి,
మయా వినా శుష్యతి శోకదీనం జలక్షయే పద్మమివాతపేన. 28

ధర్మాపదేశాత్త్యజతశ్చ రాజ్యం
మాం చాప్యరణ్యం నయతః పదాతిం,

నాసీద్వ్యథా యస్య న భీ ర్నశోకః
కచ్చి త్స ధైర్యం హృదయే కరోతి. 29

న చాస్య మాతా న పితా చ నాన్య
స్స్నేహాద్విశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా,
తావత్త్వహం దూత జిజీవిషేయం
యావత్ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య. 30

ఇతీవ దేవీ వచనం మహార్థం
తం వానరేంద్రం మధురార్థముక్త్వా,
శ్రోతుం పునస్తస్య వచోఽభిరామం
రామార్థయుక్తం విరరామ రామా. 31

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా మారుతి ర్భీమవిక్రమః,
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్. 32

న త్వామిహస్థాం జానీతే రామః కమలలోచనే,
తేన త్వాం నానయత్యాశు శచీమివ పురందరః. 33

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్ర మేష్యతి రాఘవః,
చమూం ప్రకర్షన్మహతీం హర్యృక్షగణసంకులామ్. 34

విష్టంభయిత్వా బాణౌఘైరక్షోభ్యం వరుణాలయం,
కరిష్యతి పురీం లంకాం కాకుత్స్థ శ్శాంతరాక్షసామ్. 35

తత్ర యద్యంతరా మృత్యుర్యది దేవాస్సహాసురాః,
స్థాస్యంతి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి. 36

తవాదర్శనజేనార్యే శోకేన స పరిప్లుతః,
న శర్మ లభతే రామ స్సింహార్దిత ఇవ ద్విపః. 37

మలయేన చ విన్ధ్యేన మేరుణా మందరేణ చ,
దర్దురేణ చ తే దేవి శపే మూలఫలేన చ, 38

యథా సునయనం వల్గు బింబోష్ఠం చారుకుండలం,
ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్రమివోదితమ్. 39

క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామం ప్రస్రవణే గిరౌ,
శతక్రతు మివాసీనం నాగరాజస్య (నాకపృష్ఠస్య) మూర్ధని, 40

న మాంసం రాఘవో భుఙ్క్తే న చాఽపి మధు సేవతే,
వన్యం సువిహితం నిత్యం భక్తమశ్నాతి పంచమమ్. 41

నైవ దంశా న్న మశకా న్న కీటా న్న సరీసృపాః,
రాఘవోఽపనయేద్గా త్రాత్త్వద్గతేనాంతరాత్మనా, 42

నిత్యం ధ్యానపరో రామో నిత్యం శోకపరాయణః,
నాన్యచ్చింతయతే కించిత్స్వతు కామవశం గతః, 43

అనిద్ర స్సతతం రామ స్సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః,
సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరః ప్రతిబుధ్యతే. 44

దృష్ట్వా ఫలం వా పుష్పం వా యద్వాఽన్యత్సుమనోహరం,
బహుశో హా ప్రియేత్యేవం శ్వసంస్త్వమభిభాషతే. 45

స దేవి నిత్యం పరితప్యమాన
స్త్వామేవ సీతేత్యభిభాషమాణః, 46

ధృతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా
తవైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః 47

సా రామసంకీర్తనవీతశోకా రామస్య శోకేన సమానశోకా,
శరన్ముఖే సాంబుదశేషచంద్రా నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ. 48

ఇతి శ్రీ మత్సుందరకాండే – షట్త్రింశస్సర్గః

సప్తత్రింశస్సర్గః (37వ సర్గ)

సీతా తద్వచనం శ్రుత్వా పూర్ణచంద్రనిభాననా,
హనూమంతమువాచేదం ధర్మార్థసహితం వచః, 1

అమృతం విషసంసృష్టం త్వయా వానర భాషితం,
యచ్చ నాన్యమనా రామో యచ్చ శోకపరాయణః 2

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే,
రజ్జ్వేవ పురుషం బద్ధ్వా కృతాంతః పరికర్షతి. 3

విధి ర్నూనమసంహార్యః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ,
సౌమిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్. 4

శోకస్యాస్య కదా పారం రాఘవోఽధిగమిష్యతి,
ప్లవమానః పరిశ్రాంతో హతనౌస్సాగరే యథా. 5

రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణం,
లంకామున్మూలితాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః. 6

స వాచ్య స్సంత్వరస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే,
అయం సంవత్సరః కాలస్తావద్ధి మమ జీవితమ్. 7

వర్తతే దశమో మాసో ద్వౌతు శేషౌ ప్లవంగమ,
రావణేన నృశంసేన సమయో యః కృతో మమ, 8

విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి,
అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్కురుతే మతిమ్. 9

మమ ప్రతిప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే,
రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశంగతమ్. 10

జ్యేష్ఠా కన్యాఽనలా నామ విభీషణసుతా కపే,
తయా మమేదమాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్. 11

అసంశయం హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః,
అంతరాత్మా హి మే శుద్ధస్తస్మింశ్చ బహవో గుణాః 12

ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వమానృశంస్యం కృతజ్ఞతా,
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సంతి వానర రాఘవే. 13

చతుర్దశసహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః,
జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః కస్తస్య నోద్విజేత్. 14

న స శక్యస్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః,
అహం తస్య ప్రభావజ్ఞా శక్రస్యేవ పులోమజా 15

శరజాలాంశుమాఞ్ శూరః కపే రామదివాకరః,
శత్రురక్షోమయం తోయముపశోషం నయిష్యతి. 16

ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోకకర్శితాం,
అశ్రుసంపూర్ణనయనా మువాచ వచనం కపిః 17

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః,
చమూం ప్రకర్షన్మహతీం హర్యృక్షగణసంకులామ్. 18

అథవా మోచయిష్యామి త్వామద్యైవ వరాననే,
అస్మాద్దుఃఖాదుపారోహ మమ పృష్ఠమనిందితే. 19

త్వాం హి పృష్ఠగతాం కృత్వా సంతరిష్యామి సాగరం,
శక్తిరస్తి హి మే వోఢుం లంకామపి స రావణామ్. 20

అహం ప్రస్రవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి,
ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ హవ్యం హుతమివానలః. 21

ద్రక్ష్యస్యద్యైవ వైదేహి రాఘవం సహ లక్ష్మణం.
వ్యవసాయసమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా. 22

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహ మ్మాశ్రమస్థం మహాబలం,
పురందరమివాసీనం నాగరాజస్య మూర్ధని. 23

పృష్ఠమారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్వ శోభనే,
యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ, 24

కథయంతీవ చంద్రేణ సూర్యేణ చ మహార్చిషా,
మత్పృష్ఠమధిరుహ్య త్వం తరాకాశమహార్ణవం, 25

నహి మే సంప్రయాతస్య త్వామితో నయతోఽంగనే,
అనుగంతుం గతిం శక్తాస్సర్వే లంకానివాసినః 26

యథైవాహమిహ ప్రాప్తస్తథైవాహమసంశయః
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసమ్, 27

మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠాచ్ఛ్రుత్వా వచనమద్భుతం,
హర్షవిస్మితసర్వాంగీ హనుమంత మథాబ్రవీత్. 28

హనుమూ దూరమధ్వానం కథం మాం వోఢుమిచ్ఛసి.
తదేవ ఖలు తే మన్యే కపిత్వం హరియూథప, 29

కథం వాల్పశరీరస్త్వం మామితో నేతుమిచ్ఛసి
సకాశం మానవేంద్రస్య భర్తుర్మే ప్లవగర్షభ. 30

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్మారుతాత్మజః,
చింతయామాస లక్ష్మీవాన్నవం పరిభవం కృతమ్. 31

న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాఽసితేక్షణా,
తస్మాత్పశ్యతు వైదేహి యద్రూపం మమ కామతః 32

ఇతి సంచింత్య హనుమాంస్తదా ప్లవగసత్తమః,
దర్శయామాస వైదేహ్యాస్స్వరూపమరిమర్దనః 33

స తస్మాత్పాదపాద్ధీమానాప్లుత్య ప్లవగర్షభః,
తతో వర్ధితుమారేభే సీతా ప్రత్యయకారణాత్. 34

మేరుమందరసంకాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః,
అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరోత్తమః, 35

హరిః పర్వతసంకాశస్తామ్రవక్త్రో మహాబలః,
వజ్రదంష్ట్రనఖో భీమో వైదేహీ మిదమబ్రవీత్. 36

సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకారతోరణాం,
లంకామిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తిమే. 37

తదవస్థాప్యతాం బుద్ధిరలం దేవి వికాంక్షయా,
విశోకం కురు వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణమ్. 38

తం దృష్ట్వా భీమసంకాశమువాచ జనకాత్మజా,
పద్మపత్త్ర విశాలాక్షీ మారుతస్యౌరసం సుతమ్ 39

తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానమి మహాకపే,
వాయోరివ గతిం చైవ తేజశ్చాగ్నేరివాద్భుతమ్. 40

ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమిమాగంతుమర్హతి,
ఉదధేర ప్రమేయస్య పారం వానరపుంగవ 41

జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ,
అవశ్యం సంప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధిర్మహాత్మనః. 42

అయుక్తంతు కపిశ్రేష్ఠ మమ గంతుం త్వయాఽనఘ,
వాయువేగసవేగస్య వేగో మాం మోహయేత్తవ. 43

అహమాకాశమాపన్నా హ్యుపర్యుపరి సాగరం,
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్భయాద్వేగేన గచ్ఛతః. 44

పతితా సాగరే చాహం తిమినక్రఝషాకులే
భవేయమాశు వివశా యాదసామన్నముత్తమమ్ 45

న చ శక్ష్యే త్వయా సార్థం గంతుం శత్రువినాశన,
కళత్రవతి సందేహస్త్వయ్యపి స్యాదసంశయః. 46

హ్రియమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః,
అనుగచ్ఛేయు రాదిష్టా రావణేన దురాత్మనా. 47

తైస్త్వం పరివృతశ్శూరైశ్శూలముద్గరపాణిభిః,
భవేస్త్వం సంశయం ప్రాప్తో మయా వీర కళత్రవాన్. 48

సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసాస్త్వం నిరాయుధః,
కథం శక్ష్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుమ్. 49

యుధ్యమానస్య రక్షోభిస్తవ తైః క్రూరకర్మభిః,
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్భయార్తా కపిసత్తమ. 50

అథ రక్షాంసి భీమాని మహాంతి బలవంతి చ,
కథంచిత్సాంపరాయే త్వాం జయేయుః కపిసత్తమ, 51

అథవా యుధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే,
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః, 52

మాం వా హరేయు స్త్వద్ధస్తాద్విశసేయురథాపి వా,
అవ్యవస్థౌ హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ. 53

అహం వాపి విపద్యేయం రక్షోభిరభితర్జితా,
త్వత్ప్రయత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు. 54

కామం త్వమపి పర్యాప్తో నిహంతుం సర్వరాక్షసాన్,
రాఘవస్య యశో హీయేత్త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః, 55

అథవాఽఽదాయ రక్షాంసి నశ్యేయుస్సంవృతే హి మాం,
యత్ర తే నాభిజానీయుర్హరయో నాపి రాఘవౌ. 56

ఆరంభస్తు మదర్థోఽయం తత స్తవ నిరర్థకః,
త్వయా హి సహ రామస్య మహానాగమనేగుణః 57

మయి జీవితమాయత్తం రాఘవస్య మహాత్మనః
భ్రాతౄణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ, 58

తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు శోకసంతాపకర్శితౌ,
సహ సర్వర్క్ష హరిభిస్త్యక్ష్యతః ప్రాణసంగ్రహమ్. 59

భర్తుర్భక్తిం పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర,
న స్పృశామి శరీరం తు పుంసో వానరపుంగవ. 60

యదహం గాత్రసంస్పర్శం రావణస్య బలాద్గతా,
అనీశా కిం కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ. 61

యది రామో దశగ్రీవమిహ హత్వా సబాంధవం,
మామితో గృహ్య గచ్ఛేత త త్తస్య సదృశం భవేత్. 62

శ్రుతా హి దృష్టాశ్చ మయా పరాక్రమా
మహాత్మనస్తస్య రణావమర్దినః,
న దేవ గన్ధర్వభుజంగ రాక్షసా
భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే. 63

సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకార్ముకం
మహాబలం వాసవతుల్య విక్రమం,

సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం
హుతాశనం దీప్తమివానిలేరితమ్ 64

సలక్ష్మణం రాఘవమాజిమర్దనం
దిశాగజం మత్తమివ వ్యవస్థితం,
సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే
యుగాంతసూర్య ప్రతిమం శరార్చిషమ్. 65

స మే హరిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం పతిం
సయూథపం క్షిప్రమిహోపపాదయ,
చిరాయ రామం ప్రతి శోకకర్శితాం
కురుష్వ మాం వానరముఖ్యహర్షితామ్. 66

ఇతి శ్రీ మత్సుందరకాండే – సప్తత్రింశస్సర్గః

శ్రీ రస్తు

అష్టత్రింశస్సర్గః (38వ సర్గ)

తతస్స కపిశార్దూల స్తేన వాక్యేన హర్షితః,
సీతామువాచ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః 1

యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే,
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనాం వినయస్య చ. 2

స్త్రీత్వం న తు సమర్థం హి సాగరం వ్యతివర్తితుం,
మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజన మాయతమ్. 3

ద్వితీయం కారణం యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే,
రామాదన్యస్య నార్హామి సంస్పర్శమితి జానకి 4

ఏతత్తే దేవి సదృశం పత్న్యాస్తస్య మహాత్మనః,
కాహ్యన్యా త్వామృతే దేవి బ్రూయాద్వచనమీదృశమ్. 5

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్ స్థస్సర్వం నిరవశేషతః,
చేష్టితం యత్త్వయా దేవి భాషితం మమ చాగ్రతః. 6

కారణైర్బహుభిర్దేవి రామప్రియచికీర్షయా,
స్నేహ ప్రస్కన్న మనసా మయైతత్సముదీరితమ్. 7

లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వాద్దు స్తరత్వాన్మహోదధేః,
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్సముదీరితమ్. 8

ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతుమద్యైవ రఘుబంధునా,
గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథైతదుదాహృతమ్. 9

యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్ధమనిందితే,
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయా ద్రాఘవో హి తత్. 10

ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా
ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగ్రథితా క్షరమ్. 11

ఇదం శ్రేష్ఠమాభిజ్ఞానం బ్రూయాస్త్వంతు మమ ప్రియం,
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పురా, 12

తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే,
తస్మిం సిద్ధాశ్రమే దేశే మందాకిన్యా హ్యదూరతః. 13

తస్యోపవనషండేషు నానాపుష్ప సుగంధిషు,
విహృత్య సలిలక్లిన్నా తవాంకే సముపావిశమ్. 14

తతో మాంససమాయుక్తో వాయసః పర్యతుండయత్.
తమహం లోష్టముద్యమ్య వారయామిస్మ వాయసమ్. 15

దారయః న చ మాం కాకస్తత్రైవ పరిలీయతే,
న చాప్యుపారమ న్మాంసా ద్భక్షార్థీ బలిభోజనః 16

ఉత్కర్షన్త్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్షిణే,
ప్రస్యమానే చ వసనే తతో దృష్టాత్వయా హ్యహమ్. 17

త్వయాఽపహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా,
భక్షగృద్ధ్నేన కాకేన దారితా త్వా ముపాగతా. 18

ఆసీనస్య చ తే శ్రాంతా పునరత్యంగమావిశం,
క్రుధ్యంతీ చ ప్రహృష్టేన త్వయాఽహం పరిసాంత్వితా, 19

బాష్పపూర్ణముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమార్జతీ,
లక్షితాఽహం త్వయా వాథ వాయసేన ప్రకోపితా. 20

పరిశ్రమాత్ప్రసుప్తాచ రాఘవాంకేఽప్యహం చిరం,
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః. 21

స తత్ర పునరేవాథ వాయసస్సముపాగమత్,
తతస్సుప్త ప్రబుద్ధాం మాం రామస్యాంకాత్స ముత్థితామ్. 22

వాయస స్సహసాగమ్య విదదారస్తనాంతరే,
పునః పున దథోత్పత్య విదదార స మాం భృశమ్. 23

తత స్సముక్షితో రామో ముక్తై శ్శోణితబిందుభిః.
వాయసేన తతస్తేన బలవత్ క్లిశ్యమానయా. 24

స మయా బోధిత శ్శ్రీమాన్ సుఖసుప్తః పరంతపః,
స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్వితున్నాం స్తనయోస్తదా. 25

ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్ వాక్య మభాషత,
కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వైస్తనాంతరమ్. 26

స క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా,
వీక్ష్యమాణస్తతస్తం వై వాయసం సముద్రైక్షత. 27

నఖైస్సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్మామేవాభిముఖం స్థితం,
పుత్త్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాంవరః. 28

ధరాంతరగతశ్శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః,
తతస్తస్మిన్మహాబాహుః కోపసంవర్తితేక్షణః, 29

వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం మతిం మతిమతాంవరః,
స దర్భం సంస్తరాద్గృహ్య బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ యోజయత్. 30

స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్వాలాభిముఖో ద్విజం,
స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి. 31

తతస్తం వాయసం దర్భస్సోఽంబరేఽనుజగామ హ,
అనుసృష్టస్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిమ్. 32

లోకకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ,
స పిత్రా చ పరిత్యక్తస్సురైశ్చ సమహర్షిభిః. 33

త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః,
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యశ్శరణాగతమ్. 34

వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్,
న శర్మ లబ్ధ్వా లోకేషు తమేవ శరణం గతః. 35

పరిద్యూనం విషణ్ణం చ స త మాయాం తమబ్రవీత్,
మోఘం కర్తుం న శక్యం తు బ్రాహ్మమస్త్రం తదుచ్యతామ్. 36

హినస్తు దక్షిణాక్షి త్వచ్ఛర ఇత్యథ సోఽబ్రవీత్,
తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్. 37

దత్వా స దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః,
స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ. 38

విసృష్టస్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయం,
మత్కృతే కాకమాత్రేతు బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితమ్. 39

కస్మా ద్యో మాం హరేత్త్వత్తః క్షమసే తం మహీపతే,
స కురుష్వ మహోత్సాహః కృపాం మయి నరర్షభ. 40

త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే.
ఆనృశంస్యం పరో ధర్మ స్త్వత్త ఏవ మయా శ్రుతః. 41

జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలం,
అపారపారమక్షోభ్యం గాంభీర్యాత్సాగరోపమమ్. 42

భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమం,
ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠస్సత్యవాన్బలవానపి. 43

కిమర్థ మస్త్రం రక్షస్సు న యోజయతి రాఘవః,
న నాగా నాఽపి గంధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః. 44

రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమాధితుం,
తస్య వీర్యవతః కశ్చిద్యద్యస్తి మయి సంభ్రమః 45

కిమర్థం స శరైస్తీక్ష్ణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్,
భ్రాతు రాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః, 46

కస్య హేతోర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః,
యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్ని సమతేజసౌ, 47

సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః,
మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః, 48

సమర్థావపి తౌ యన్మాం నావేక్షేతే పరంతపౌ,
వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్. 49

అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః,
త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే. 50

రామే దుఃఖాభిపన్నే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే.
కథంచిద్భవతీ దృష్ట్వా న కాలః పరిశోచితుమ్. 51

ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం ద్రక్ష్యస్యంత మనిందితే,
తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ. 52

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః,
హత్వా చ సమరే క్రూరం రావణం సహబాంధవమ్. 53

రాఘవస్త్వాం విశాలాక్షి నేష్యతి స్వాం పురీం ప్రతి,
బ్రూహి యద్రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః. 54

సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ హరయోఽపి సమాగతాః,
ఇత్యుక్తవతి తస్మింస్తు సీతా సురసుతోపమా. 55

ఉవాచ శోకసంతప్తా హనుమంతం ప్లవంగమం,
కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్వినీ, 56

తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ,
స్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియాయాశ్చ వరాంగనాః, 57

ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభం,
పితరం మాతరం చైవ సమ్మాన్యాభి ప్రసాద్య చ. 58

అనుప్రవ్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః.
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమమ్. 59

అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్వనే,
సింహస్కంధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రియదర్శనః. 60

పితృవద్వర్తతే రామే మాతృవన్మాం సమాచరన్,
హ్రియమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణః, 61

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహుభాషితా,
రాజపుత్రః ప్రియశ్శ్రేష్ఠస్సదృశశ్శ్వశురస్య మే. 62

మమ ప్రియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్. 63

యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్త మార్య మనుస్మరేత్.
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనాన్మమ. 64

మృదుర్నిత్యం శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః,
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్. 65

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ,
రాఘవస్త్వత్సమారంభాన్మయి యత్నపరో భవేత్. 66

ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునః పునః
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ 67

ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం సత్యేనాహం బ్రవీమితే,
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా, 68

త్రాతుమర్హసి వీరత్వం పాతాళాదివకౌశికం,
తతో వస్త్రగతం ముక్త్వా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్. 69

ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ,
ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్న మనుత్తమమ్. 70

అంగుల్యా యోజయామాస స హ్యస్య ప్రాభవద్భుజః,
మణిరత్నం కపివరః ప్రతిగృహ్యోఽభివాద్య చ, 71

సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతస్థ్సితః,
హర్షేణ మహతా యుక్తస్సీతాదర్శనజేన సః. 72

హృదయేనగతో రామం శరీరేణ తు విష్టితః,
మణివరముపగృహ్య తం మహార్హం
జనకనృపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్
గిరిరివ పవనావధూతముక్త
స్సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే. 73

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – అష్టత్రింశస్సర్గః

ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః (39వ సర్గ)

మణిం దత్వా తతస్సీతా హనుమంతమథాఽబ్రవీత్,
అభిజ్ఞానమభిజ్ఞాత మేతద్రామస్య తత్త్వతః, 1

మణిం తు దృష్ట్వా రామో వైదేహ్యాశాం సంస్మరిష్యతి
వీరోజనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ, 2

స భూయస్త్వం సముత్సాహే చోదితో హరిసత్తమ,
అస్మిన్కార్యసమారంభే ప్రచింతయ యదుత్తరమ్. 3

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ,
హనుమాన్ యత్నమాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ. 4

తస్య చింతయతో యత్నో దుఃఖక్షయకరో భవేత్,
స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతిర్భీ మవిక్రమః. 5

శిరసా వంద్య వైదేహీం గమనాయోపచక్రమే,
జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం మారుతాత్మజమ్. 6

బాష్పగద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్యమబ్రవీత్,
కుశలం హనుమన్ బ్రూయాస్సహితౌ రామలక్ష్మణౌ. 7

సుగ్రీవం చ సహామాత్యం వృద్ధాన్ సర్వాంశ్చ వానరాన్,
బ్రూయాస్త్వం వానరశ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మసంహితమ్. 8

యథా స చ మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః,
అస్మాద్దుఃఖాంబుసంరోధాత్త్వం సమాధాతుమర్హసి, 9

జీవంతీం మాం యథా రామస్సంభావయతి కీర్తిమాన్,
తత్తథా హనుమన్వాచ్యో వాచా ధర్మమవాప్నుహి. 10

నిత్యముత్సాహయుక్తాశ్చ వాచశ్శ్రుత్వా త్వయేరితాః,
వర్ధిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదవాప్తయే. 11

మత్సందేశయుతా వాచస్త్వత్తశ్శ్రుత్వా చ రాఘవః,
పరాక్రమవిధిం వీరో విధివత్సంవిధాస్యతి. 12

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్మారుతాత్మజః
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్. 13

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యృక్షప్రవరైర్వృతః,
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి. 14

న హి పశ్యామి మర్త్యేషు నాసురేషు సురేషు వా,
యస్తస్య క్షిపతో బాణాన్ స్థాతుముత్సహతేఽగ్రతః, 15

అప్యర్కమపి పర్జన్యమపి వైవస్వతం యమం,
సహిసోఢుం రణే శక్తస్తవ హేతోర్విశేషతః 16

స హి సాగరపర్యంతాం మహీం శాసితుమీహతే,
త్వన్నిమిత్తో హి రామస్య జయో జనకనందిని. 17

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సమ్యక్సత్యం సుభాషితం,
జానకీ బహుమేనేఽథ వచనం చేదమబ్రవీత్, 18

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునఃపునః
భర్తృస్నేహాన్వితం వాక్యం సౌహార్దాదనుమానయత్. 19

యదివా మన్యసే వీర వసైకాహమరిందమ,
కస్మింశ్చిత్సంవృతే దేశే విశ్రాంతశ్శ్వో గమిష్యసి, 20

మమ చేదల్పభాగ్యాయా సాన్నిధ్యాత్తవ వానర,
అస్య శోకస్య మహతో ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్. 21

గతే హి హరిశార్దూల పునరాగమనాయ తు,
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యా న్నాత్ర సంశయః 22

తవాఽదర్శనజశ్శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్,
దుఃఖాద్దుఃఖపరామృష్టాం దీపయ న్నివ వానర, 23

అయం చ వీర సందేహ స్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః,
సుమహాం స్త్వత్సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర. 24

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిం,
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ, 25

త్రయాణా మేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే,
శక్తిస్స్యాద్వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా. 26

తదస్మి న్కార్యనిర్యోగే వీరైవం దురతిక్రమే.
కిం పశ్యసి సమాధానం త్వంహి కార్యవిదాంవరః. 27

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే ఫలోదయః 28

బలైస్సమగ్రైర్యది మాం రావణం జిత్వ సంయుగే,
విజయీ స్వపురం యాయాత్తత్తు మే స్యాద్యశస్కరమ్. 29

శరైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః,
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థ స్తత్తస్య సదృశం భవేత్. 30

తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః,
భవేదాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ. 31

తదర్థోపహితం వాక్యం సహితం హేతుసంహితం,
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్ 32

దేవి హర్యృక్ష సైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః,
సుగ్రీవస్సత్యసంపన్న స్తవార్థే కృతనిశ్చయః 33

స వానరసహస్రాణాం కోటీభిరభిసంవృతః,
క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః, 34

తస్య విక్రమసంపన్నా స్సత్త్వవంతో మహాబలాః,
మనస్సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయస్స్థితాః 35

యేషాం నోపరి నాధస్తా న్న తిర్యక్సజ్జతే గతిః,
న చ కర్మసు సీదంతి మహ త్స్వమితతేజసః 36

అసకృత్తై ర్మహోత్సాహై స్ససాగరధరాధరా,
ప్రదక్షిణీకృతా భూమి ర్వాయుమార్గానుసారిభిః, 37

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః,
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ. 38

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కింపునస్తే మహాబలాః,
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః. 39

తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే,
ఏకోత్పాతేన తే లంకామేష్యంతి హరియూథపాః, 40

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ,
త్వత్సకాశం మహాసత్త్వౌ నృసింహావాగమిష్యతః. 41

తతో వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ,
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః, 42

సగణం రావణం హత్వా రాఘవో రఘునందనః,
త్వామాదాయ వరారోహే స్వపురం ప్రతియాస్యతి. 43

తదాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ,
న చిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం ప్రజ్వలంతమివానలమ్ 44

నిహతే రాక్షసేంద్రేఽస్మిన్ సపుత్రామాత్యబాంధవే,
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ. 45

క్షిప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం యాస్యసి మైథిలి,
రావణం చైవ రామేణ నిహతం ద్రక్ష్యసేఽచిరాత్. 46

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమాన్మారుతాత్మజః,
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పునరబ్రవీత్. 47

తమరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం,
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపస్థితమ్. 48

నఖదంష్ట్రాయుధాన్వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్,
వానరాన్వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్. 49

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు,
వర్ధతాం కపిముఖ్యానామార్యే యూథాన్యనేకశః, 50

స తు మర్మణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా.
న శర్మ లభతే రామస్సింహార్దిత ఇవ ద్విపః 51

మా రుదో దేవి శోకేన మా భూత్తే మనసోఽప్రియం.
శచీవ పత్యా శక్రేణ భర్త్రా నాథవతీ హ్యసి. 52

రామాద్విశిష్టః కోఽన్యోఽస్తి కశ్చిత్సౌమిత్రిణా సమః
అగ్నిమారుతకల్పౌ తౌ భ్రాతరౌ తవ సంశ్రయౌ. 53

నాస్మింశ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే
రక్షోగణై రధ్యుషితేఽతిరౌద్రే.
న తే చిరాదాగమనం ప్రియస్య
క్షమస్వ మత్సంగమకాలమాత్రమ్. 54

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే - ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః.

చత్వారింశస్సర్గః (40వ సర్గ)

శ్రుత్వా తు వచనం తస్య వాయుసూనోర్మహాత్మనః,
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం సీతా సురసుతోపమా. 1

త్వాం దృష్ట్వా ప్రియవక్తారం సంప్రహృష్యామి వానర,
అర్ధసంజాతసస్యేవ వృష్టిం ప్రాప్య వసుంధరా. 2

యథా తం పురుషవ్యాఘ్రం గాత్రైశ్శోకాభికర్శితైః
సంస్పృశేయం సకామాహం తథా కురు దయాం మయి. 3

అభిజ్ఞానం చ రామస్య దత్వా హరిగణోత్తమ,
క్షిప్తామిషీకాం కాకస్య కోపాదేకాక్షిశాతనీమ్. 4

మనశ్శిలాయా స్తిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః,
త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిలస్మర్తుమర్హసి. 5

స వీర్యవాన్కథం సీతాం హృతాం సమనుమన్యసే,
వసంతీం రక్షసాం మధ్యే మహేంద్రవరుణోపమః 6

ఏష చూడామణిర్దివ్యో మయా సుపరిరక్షితః,
ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ, 7

ఏష నిర్యాతిత శ్శ్రీమాన్మయా తే వారిసంభవః,
అతః పరం న శక్ష్యామి జీవితుం శోకలాలసా. 8

అసహ్యాని చ దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః,
రాక్షసీనాం సుఘోరాణాం త్వత్కృతే మర్షయామ్యహమ్ 9

ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్రుసూదన,
ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ. 10

ఘోరో రాక్షసరాజోఽయం దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి,
త్వాం చ శ్రుత్వా విపర్యంతం న జీవేయ మహం క్షణమ్. 11

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితం,
అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః. 12

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే.
రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే. 13

కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుం,
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి భామిని, 14

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రావరిందమౌ.
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః 15

హత్వా తు సమరే క్రూరం రావణం సహబాంధవం,
రాఘవౌ త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురం ప్రాపయిష్యతః, 16

యత్ర రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే.
ప్రీతిసంజననం తస్య భూయస్త్వం దాతుమర్హసి, 17

సాఽబ్రవీద్దత్తమేవేతి మయాభిజ్ఞానముత్తమం,
ఏతదేవహి రామస్య దృష్ట్వా మత్కేశభూషణమ్. 18

శ్రద్ధేయం హనుమన్వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి,
సతం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్ ప్లవగసత్తమః 19

ప్రణ్య శిరసా దేవీం గమనాయోపచక్రమే,
తముత్పాతకృతోత్సాహమవేక్ష్య హరిపుంగవమ్. 20

వర్ధమానం మహావేగ మువాచ జనకాత్మజా,
అశ్రుపూర్ణ ముఖీ దీనా బాష్పగద్గదయా గిరా. 21

హనుమాన్ సింహసంకాశౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ,
సుగ్రీవంచ సహామాత్యం సర్వాన్బ్రూయాహ్యనామయమ్. 22

యథాచ స మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః,
అస్మాద్దుఃఖాంబుసంరోధా త్త్వం సమాధాతుమర్హసి, 23

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం
రక్షోభిరేభిః పరిభర్త్సనం చ,
బ్రూయాస్తు రామస్య గతస్సమీపం
శివశ్చ తేఽధ్వాఽస్తు హరిప్రవీర. 24

స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః
కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః,
అల్పావశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం
దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ. 25

ఇతి శ్రీ మత్సుందరకాండే – చత్వారింశస్సర్గః

ఏకచత్వారింశస్సర్గః (41వ సర్గ)

స చ వాగ్భిః ప్రశస్తాభిర్గమిష్యన్ పూజితస్తయా
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య చింతయామాస వానరః 1

అల్పశేషమిదం కార్యం దృష్టేయమసితేక్షణా,
త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ విద్యతే, 2

న సామ రక్షస్సుగుణాయ కల్పతే
న దానమర్థోపచితేషు యుజ్యతే,
న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనా
పరాక్రమస్త్వేవ మమేహ రోచతే 3

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే
వినిశ్చయః కశ్చిదిహోపపద్యతే,
హతప్రవీరాశ్చ రణే హి రాక్షసాః
కథం దీయుర్యదిహాద్య మార్దవమ్. 4

కార్యే కర్మణి నిర్దిష్టే యో బహూన్యపి సాధయేత్,
పూర్వకార్యావిరోధేన స కార్యం కర్తుమర్హతి. 5

న హ్యేకస్సాధకో హేతుస్స్వల్పస్యాపీహ కర్మణః,
యో హ్యర్థం బహుధా వేద స సమర్థోఽర్థసాధనే. 6

ఇహైవ తావత్కృతనిశ్చయో హ్యహం
యది వ్రజేయం ప్లవగేశ్వరాలయం,
పరాత్మసమ్మర్దవిశేషతత్త్వవి
త్తతః కృతం స్యా న్మమ భర్తృశాసనమ్. 7

కథం ను ఖల్వద్య భవేత్సుఖాగతం
ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసైస్సహ.

తథైవ త్రైలోక్యఖిలం చ సాంత్వ
త్వంమానయే న్నాం చరణే దశాననః. 8

తతస్సమాసాద్యరణేదశాననమ్
సమంత్రివర్గం సబలం ప్రయాయినం,
హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై
సుఖేన మత్వాహమితః పునర్వ్రజే, 9

ఇదమస్య నృశంసస్య నందనోపమముత్తమం,
వనం నేత్రమనఃకాంతం నానాద్రుమలతాయుతమ్. 10

ఇదం విధ్వంసయిష్యామి శుష్కం వనమివానలః,
అస్మిన్ భగ్నే తతః కోపం కరిష్యతి దశాననః, 11

తతో మహత్సాశ్వమహారథద్విపం
బలం సమాదేక్ష్యతి రాక్షసాధిపః,
త్రిశూలకాలాయసపట్టిసాయుధం
తతో మహద్యుద్ధమిదం భవిష్యతి 12

అహం తు తైః సంయతి చండవిక్రమైః
సమేత్య రక్షోభిరసహ్యవిక్రమః,
నిహత్య తద్రావణ చోదితం బలం
సుఖం గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్. 13

తతో మారుతవత్క్రుద్ధో మారుతిర్భీమవిక్రమః,
ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాన్ క్షేప్తుమథారభత్. 14

తతస్తు హనుమాన్వీరో బభంజ ప్రమదావనం,
మత్తద్విజసమాఘుష్టం నానాద్రుమలతాయుతమ్. 15

తద్వనం మథితైర్వృక్షైర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః,
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రైశ్చ బభూవాప్రియదర్శనమ్ 16

నానాశకుంతవిరుతైః ప్రభిన్నై స్సలిలాశయైః
తామ్రైః కిసలయైః క్లాంతైః క్లాంత ద్రుమలతాయుతమ్. 17

న బభౌ తద్వనం తత్ర దావానలహతం యథా,
వ్యాకులావరణా రేజుర్విహ్వలా ఇవ తా లతాః. 18

లతాగృహైశ్చిత్రగృహైశ్చనాశితై
ర్మహోరగై ర్వ్యాళమృగైశ్చ నిర్ధుతైః,
శిలాగృహై రున్మథితైస్తథా గృహైః
ప్రణష్టరూపం తదభూన్మహద్వనమ్. 19

సా విహ్వలా శోకలతాప్రతానా
వనస్థలీ శోకలతా ప్రతానా,
జాతా దశాస్యప్రమదావనస్య
కపే ర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య, 20

స తస్య కృత్వార్థపతేర్మహాకపి
ర్మహద్వ్యలీకం మనసో మహాత్మనః,
యయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలై
శ్శ్రియా జ్వలన్ తోరణమాస్థితః కపిః. 21

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – ఏకచత్వారింశస్సర్గః

ద్విచత్వారింశస్సర్గః (42వ సర్గ)

తతః పక్షినినాదేన వృక్షభంగస్వనేన చ.
బభూవుస్త్రాససంభ్రాంతాస్సర్వే లంకానివాసినః. 1

విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తా వినేదుర్మృగపక్షిణః,
రక్షసాం చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే. 2

తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షస్యో వికృతాననాః,
తద్వనం దదృశుర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిమ్. 3

స తా దృష్ట్వా మహాబాహుర్మహాసత్త్వో మహాబలః,
చకార సుమహద్రూపం రాక్షసీనాం భయావహమ్. 4

తతస్తం గిరిసంకాశ మతికాయం మహాబలం,
రాక్షస్యో వానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛుర్జనకాత్మజామ్. 5

కోఽయం కస్య కుతో వాయం కిన్నిమిత్త మిహాగతః.
కథం త్వయా సహానేన సంవాదః కృత ఇత్యుత. 6

ఆచక్ష్వ నో విశాలాక్షి మాభూత్తే సుభగే భయం,
సంవాదమసితాపాంగే త్వయా కిం కృతవానయమ్. 7

అథాబ్రవీన్మహాసాధ్వీ సీతా సర్వాంగసుందరీ.
రక్షసాం భీమరూపాణాం విజ్ఞానే మమ కా గతిః 8

యూయమేవాభిజానీత యోఽయం యద్వా కరిష్యతి
అహిరేవ హ్యహేః పాదాన్విజానాతి న సంశయః 9

అహమప్యస్య భీతాస్మి నైనం జానామి కోఽప్యయం,
వేద్మి రాక్షసమేవైనం కామరూపిణమాగతమ్. 10

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యో విద్రుతా దిశః,
స్థితాః కాశ్చిద్గతాః కాశ్చిద్రావణాయ నివేదితుమ్. 11

రావణస్య సమీపేతు రాక్షస్యో వికృతాననాః,
విరూపం వానరం భీమమాఖ్యాతుముపచక్రముః, 12

అశోకవనికామధ్యే రాజా భీమవపుః కపిః,
సీతయా కృతసంవాదస్తిష్ఠత్యమితవిక్రమః, 13

న చ తం జానకీ సీతా హరిం హరిణలోచనా,
అస్మాభిర్బహుధా పృష్టా నివేదయితుమిచ్ఛతి. 14

వాసవస్య భవేద్దూతో దూతో వైశ్రవణస్య వా,
ప్రేషితో వాపి రామేణ సీతాన్వేషణకాంక్షయా. 15

తేన త్వద్భుతరూపేణ యత్తత్తవ మనోహరం,
నానామృగగణాకీర్ణం ప్రమృష్టం ప్రమదావనమ్. 16

న తత్ర కశ్చిదుద్దేశో యస్తేన న వినాశితః,
యత్ర సా జానకీ సీతా స తేన న వినాశితః 17

జానకీ రక్షణార్థం వా శ్రమాద్వా నోపలభ్యతే,
అథవాకఃశ్రమస్తస్య సైవ తేనాభిరక్షితా. 18

చారుపల్లవపుష్పాఢ్యం యం సీతా స్వయమాస్థితా,
ప్రవృద్ధశింశుపావృక్షస్స చ తేనాభిరక్షితః, 19

తస్యోగ్రరూపస్యోగ్రం త్వం దండమాజ్ఞాతుమర్హసి,
సీతా సంభాషితా యేన తద్వనం చ వినాశితమ్. 20

మనః పరిగృహీతాం తాం తవ రక్షోగణేశ్వర,
కస్సీతామభిభాషేత యో న స్యాత్త్యక్తజీవితః 21

రాక్షసీనాం వచశ్శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః,
హుతాగ్నిరివ జజ్వాల కోపసంవర్తితేక్షణః 22

తస్య క్రుద్ధస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నస్రబిందవః,
దీప్తాభ్యామివ దీపాభ్యాం సార్చిషస్స్నేహబిందవః. 23

ఆత్మనస్సదృశాన్ శూరాన్ కింకరాన్నామ రాక్షసాన్,
వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః. 24

తేషామశీతిసాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినాం,
నిర్యయుర్భవనా త్తస్మాత్కూటముద్గరపాణయః, 25

మహోదరా మహాదంష్ట్రా ఘోరరూపా మహాబలాః
యుద్ధాభిమనస స్సర్వే హనుమద్గ్రహణోన్ముఖాః 26

తే కపీంద్రం సమాసాద్య తోరణస్థ మవస్థితం,
అభిపేతుర్మహావేగాః పతంగా ఇవ పావకమ్. 27

తే కపీంద్రం సమాసాద్య తోరణస్థ మవస్థితం
ఆజఘ్ను ర్వానరశ్రేష్ఠం శరైశ్చాదిత్యసన్నిభైః 28

ముద్గరైః పట్టసైశ్శూలైః ప్రాసతోమర శక్తిభిః
పరివార్య హనూమంతం సహసా తస్థురగ్రతః 29

హనుమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్ పర్వతసన్నిభః
క్షితావావిధ్య లాంగూలం ననాద చ మహాస్వనమ్. 30

స భూత్వా సుమహాకాయో హనుమాన్మారుతాత్మజః
ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్. 31

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా సానునాదినా,
పేతుర్విహంగా గగనాదుచ్చైశ్చేదమఘోషయత్. 32

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః. 33

దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః
హనుమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః 34

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్,
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః. 35

అర్దయిత్వా పురీం లంకా మభివాద్య చ మైథిలీం,
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్. 36

తస్య సన్నాదశబ్దేన తేఽభవన్భయశంకితాః,
దదృశుశ్చ హనూమంతం సంధ్యామేఘమివోన్నతమ్. 37

స్వామిసందేశనిశ్శంకా స్తతస్తే రాక్షసాః కపిం,
చిత్రైః ప్రహరణైర్భీమై రభిపేతుస్తత స్తతః 38

స తైః పరివృతశ్శూరై స్సర్వత స్సుమహాబలః,
ఆససాదాఽయసం భీమం పరిఘం తోరణాశ్రితమ్. 39

స తం పరిఘమాదాయ జఘాన రజనీచరాన్,
స పన్నగమివాదాయ స్ఫురంతం వినతాసుతః. 40

విచచారాంబరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః,
స హత్వా రాక్షసాన్వీరాన్ కింకరాన్మారుతాత్మజః. 41

యుద్ధకాంక్షీ పునర్వీరస్తోరణం సముపాశ్రితః,
తతస్తస్మాద్భయాన్ముక్తాః కతిచిత్తత్ర రాక్షసాః. 42

నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్ రావణాయ న్యవేదయన్,
స రాక్షసానాం నిహతం మహద్బలం
నిశమ్య రాజా పరివృత్తలోచనః,
సమాదిదేశాప్రతిమం పరాక్రమే
ప్రహస్తపుత్త్రం సమరే సుదుర్జయమ్. 43

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే - ద్విచత్వారింశస్సర్గః

త్రిచత్వారింశస్సర్గః (43వ సర్గ)

తతస్స కింకరాన్హత్వా హనుమాన్ధ్యానమాస్థితః,
వనం భగ్నం మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః. 1

తస్మాత్ప్రాసాదమప్యేవం భీమం విధ్వంసయామ్యహం,
ఇతి సంచింత్య మనసా హనుమాన్ దర్శయన్ బలమ్. 2

చైత్యప్రాసాదమాప్లుత్య మేరుశృంగమివోన్నతం,
ఆరురోహ కపిశ్రేష్ఠో హనుమాన్మారుతాత్మజః 3

ఆరుహ్య గిరిసంకాశం ప్రాసాదం హరియూథపః,
బభౌ స సుమహాతేజాః ప్రతిసూర్య ఇవోదితః. 4

సంప్రధృష్య చ దుర్ధర్షం చైత్యప్రాసాదముత్తమం,
హనుమాన్ ప్రజ్వలన్ లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమోఽభవత్. 5

స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావాన్మారుతాత్మజః,
ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్. 6

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా,
పేతుర్విహంగమాస్తత్ర చైత్యపాలాశ్చ మోహితాః. 7

అస్త్రవిజ్జయతాం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః 8

దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః
హనుమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః 9

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్,
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః. 10

అర్దయిత్వా పురీం లంకా మభివాద్య చ మైథిలీం,
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్. 11

ఏవముక్త్వా విమానస్థశ్చైత్యస్థాన్ హరియూథపః,
ననాద భీమనిర్హ్రాదో రక్షసాం జనయన్ భయమ్. 12

తేన శబ్దేన మహతా చైత్యపాలాశ్శతం యయుః,
గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్ప్రాసాన్ఖడ్గాన్పరశ్వధాన్. 13

విసృజంతో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్,
తేగదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః 14

ఆజఘ్ను ర్వానరశ్రేష్ఠం బాణైశ్చాదిత్యసన్నిభైః
ఆవర్త ఇవ గంగాయాస్తోయస్య విపులో మహాన్. 15

పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః,
తతో వాతాత్మజః క్రుద్ధో భీమరూపం సమాస్థితః. 16

ప్రాసాదస్య మహాన్తస్య స్తంభం హేమపరిష్కృతం,
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనుమాన్ పవనాత్మజః 17

తతస్తం భ్రామయామాస శతధారం మహాబలః
తత్ర చాగ్నిస్సమభవత్ప్రాసాదశ్చాప్యదహ్యత, 18

దహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాదం హరియూథపః,
స రాక్షసశతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్. 19

అంతరిక్షే స్థిత శ్శ్రీమా నిదం వచన మబ్రవీత్,
మాదృశానాం సహస్రాణి విసృష్టాని మహాత్మనామ్. 20

బలినాం వానరేంద్రాణాం సుగ్రీవవశవర్తినాం,
అటంతి వసుధాం కృత్స్నం వయమన్యే చ వానరాః. 21

దశనాగబలాః కేచి త్కేచిద్దశగుణోత్తరాః,
కేచిన్నాగసహస్రస్య బభూవుస్తుల్యవిక్రమాః. 22

సంతిచౌఘబలాః కేచి త్కేచిద్వాయుబలోపమాః,
అప్రమేయబలాశ్చాన్యే తత్రాసన్హరియూథపాః. 23

ఈదృగ్విధైస్తు హరిభి ర్వృతో దంతనఖాయుధైః,
శతైశ్శతసహస్రైశ్చ కోటీభిరయుతైరపి. 24

ఆగమిష్యతి సుగ్రీవ స్సర్వేషాం వో నిషూదనః,
నేయమస్తి పురీ లంకా న యూయం న చ రావణః,
యస్మాదిక్ష్వాకునాథేన బద్ధం వైరం మహాత్మనా. 25

ఇతి శ్రీ సుందరకాండే - త్రిచత్వారింశస్సర్గః

చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః (44వ సర్గ)

సందిష్టో రాక్షసేంద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ,
జంబుమాలీ మహాదంష్ట్రో నిర్జగామ ధనుర్ధరః 1

రక్తమాల్యాంబరధర స్స్రగ్వీ రుచిరకుండలః,
మహాన్వివృత్తనయన శ్చండస్సమరదుర్జయః. 2

ధనుశ్శక్రధనుః ప్రఖ్యం మహద్రుచిరసాయకం,
విస్ఫారయాణో వేగేన వజ్రాశనిసమస్వనమ్. 3

తస్య విస్ఫారఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః,
ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత, 4

రథేన ఖరయుక్తేన తమాగతముదీక్ష్య సః,
హనుమాన్వేగసంపన్నో జహర్ష చ ననాద చ. 5

తం తోరణవిటంకస్థం హనుమంతం మహాకపిం,
జంబుమాలీ మహాబాహు ర్వివ్యాధ నిశితైశ్శరైః 6

అర్ధచంద్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా,
బాహ్వోర్వివ్యాధ నారాచైర్దశభిస్తం కపీశ్వరమ్. 7

తస్య తచ్ఛుశుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖం,
శరదీవాంబుజం ఫుల్లం విద్ధం భాస్కరరశ్మినా. 8

తత్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖం,
యథాకాశే మహాపద్మం సిక్తం చందనబిందుభిః. 9

చుకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః,
తతః పార్శ్వేఽతివిపులాం దదర్శ మహతీం శిలామ్ 10

తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప బలవద్బలీ,
తాం శరైర్దశభిః క్రుద్ధస్తాడయామాస రాక్షసః 11

విపన్నం కర్మ తద్దృష్ట్వా హనుమాంశ్చండవిక్రమః,
సాలం విపులముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్. 12

భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలం,
చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్ జంబుమాలీ మహాబలః. 13

సాలం చతుర్భిశ్చిచ్ఛేద వానరం పంచభిర్భుజే,
ఉరస్యేకేన బాణేన దశభిస్తు స్తనాంతరే. 14

స శరైః పూరితతనుః క్రోధేన మహతా వృతః
తమేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగితః 15

అతివేగోఽతివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః,
పరిఘం పాతయామాస జంబుమాలేర్మహోరసి, 16

తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ న చ జానునీ,
న ధను ర్నరథో నాశ్వాస్తత్రాదృశ్యంత నేషవః. 17

స హతస్సహసా తేన జంబుమాలీ మహాబలః,
పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగవిభూషణః. 18

జంబుమాలిం చ నిహతం కింకరాంశ్చ మహాబలాన్,
చుక్రోధ రావణశ్శ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః 19

సరోషసంవర్తితతామ్రలోచనః
ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే,
అమాత్యపుత్రానతివీర్యవిక్రమాన్
సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః. 20

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః

పఞ్చచత్వారింశస్సర్గః (45వ సర్గ)

తతస్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మంత్రిణస్సుతాః
నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్సప్తసప్తార్చివర్చసః 1

మహాబలపరీవారా ధనుష్మంతో మహాబలా,
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠా పరస్పరజయైషిణః 2

హేమజాలపరిక్షిప్తైర్ధ్వజవద్భిః పతాకిభిః
తోయదస్వననిర్ఘోషైర్వాజియుక్తైర్మహారథైః 3

తప్తకాంచనచిత్రాణి చాపాన్యమితవిక్రమాః,
విస్ఫారయంతస్సంహృష్టా స్తటిద్వంత ఇవాంబుదాః. 4

జనన్యస్తు తత స్తేషాం విదిత్వా కింకరాన్హతాన్,
బభూవుశ్శోకసంభ్రాంతాస్సబాంధవసుహృజ్జనాః 5

తే పరస్పరసంఘర్షాత్తప్తకాంచనభూషణా,
అభిపేతుర్హనూమంతం తోరణస్థమవస్థితమ్ 6

సృజంతో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిస్స్వనాః,
వృష్టిమంతమివాంభోదా విచేరుర్నైరృతాంబుదాః, 7

అవకీర్ణస్తతస్తాభిర్హనుమాన్ శరవృష్టిభిః,
అభవత్సంవృతాకారశ్శైలరాడివ వృష్టిభిః, 8

స శరాన్మోఘయామాస తేషామాశుచరః కపిః,
రథవేగం చ వీరాణాం విచరన్విమలేఽంబరే. 9

సతైః క్రీడన్ధనుష్మద్భి ర్వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే,
ధనుష్మద్భిర్యథా మేఘై ర్మారుతః ప్రభురంబరే. 10

స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయం స్తాం మహాచమూం,
చకార హనుమాన్ వేగం తేషు రక్షస్సు వీర్యవాన్. 11

తలేనాభ్యహనత్కాంశ్చి త్పాదైః కాంశ్చి త్పరంతపః,
ముష్టినాభ్యహనత్కాంశ్చిన్నఖైః కాంశ్చిద్వ్యదారయత్. 12

ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిదూరుభ్యామపరాన్ కపిః,
కేచిత్తస్య నినాదేన తత్రైవ పతితా భువి. 13

తతస్తేష్వవసన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ,
తత్సైన్యమగమత్సర్వం దిశో దశ భయార్దితమ్. 14

వినేదుర్విస్వరం నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః,
భగ్ననీడధ్వజచ్ఛత్రైర్భూశ్చకీర్ణాఽభవద్రథైః, 15

స్రవతా రుధిరేణాథ స్రవంత్యో దర్శితాః పథి,
వివిధైశ్చ స్వరైర్లంకా ననాద వికృతం తదా. 16

స తాన్ప్రవృద్ధాన్వినిహత్య రాక్షసాన్
మహాబలశ్చండపరాక్రమః కపిః,
యుయుత్సురన్యైః పునరేవ రాక్షసై
స్తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణమ్. 17

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే - పంచచత్వారింశస్సర్గః

షట్చత్వారింశస్సర్గః (46వ సర్గ)

హతాన్ మంత్రిసుతాన్ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మనా,
రావణస్సంవృతాకారశ్చకార మతిముత్తమామ్. 1

స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసం,
ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాన్. 2

సందిదేశ దశగ్రీవో వీరాన్నయవిశారదాన్,
హనుమద్గ్రహణవ్యగ్రాన్వాయువేగసమాన్యుధి. 3

యాత సేనాగ్రగాస్సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః,
సవాజిరథమాతంగా స్స కపిశ్శాస్యతామితి, 4

యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యా త్తమాసాద్య వనాలయం,
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశకాలవిరోధినమ్ 5

న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతితర్కయన్,
సర్వథా తన్మహద్భూతం మహాబలపరిగ్రహమ్. 6

భవేదింద్రేణ వా సృష్టమస్మదర్థం తపోబలాత్,
సనాగయక్షగంధర్వా దేవాసురమహర్షయః 7

యుష్మాభిస్సహితైస్సర్వైర్మయా సహ వినిర్జితాః,
తైరవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః. 8

తదేవ వాత్ర సందేహః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతాం,
నావమాన్యో భవద్భిశ్చ హరిర్ధీరపరాక్రమః. 9

దృష్టా హి హరయః పూర్వం మయా విపులవిక్రమాః
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో జాంబవాంశ్చ మహాబలః. 10

నీలస్సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః
నైవం తేషాం గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః. 11

నమతి ర్నబలోత్సాహౌ నరూపపరికల్పనం,
మహత్సత్త్వమిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితమ్. 12

ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహః,
కామం లోకాస్త్రయస్సేంద్రా స్ససురాసురమానవాః 13

భవతామగ్రతః స్థాతుం నపర్యాప్తారణాజిరే,
తథాపి తు నయజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే. 14

ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిర్హి చంచలా,
తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహౌజసః. 15

సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః,
రథైర్మత్తైశ్చ మాతంగై ర్వాజిభిశ్చ మహాజవైః 16

శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్ష్ణైస్సర్వైశ్చోపచితాబలైః,
తతస్తం దదృశుర్వీరా దీప్యమానం మహాకపిమ్. 17

రశ్మిమంతమివోద్యంతం స్వతేజోరశ్మిమాలినం,
తోరణస్థం మహోత్సాహం మహాసత్త్వం మహాబలమ్. 18

మహామతిం మహావేగం మహాకాయం మహాబలం,
తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః 19

తైస్తైః ప్రహరణైర్భీమైరభిపేతుస్తత స్తతః
తస్య పంచాయసాస్తీక్ష్ణాశ్శితాః పీతముఖాశ్శరాః 20

శిరస్యుత్పలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః,
స తైః పంచభిరావిద్ధశ్శరైశ్శిరసి వానరః. 21

ఉత్పపాత నదన్ వ్యోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్,
తతస్తు దుర్ధరో వీరస్సరథస్సజ్యకార్ముకః. 22

కిరన్ శరశతైస్తీక్ష్ణైరభిపేదే మహాబలః,
స కపి ర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్. 23

వృష్టిమంతం పయోదాంతే పయోదమివ మారుతః,
అర్ద్యమాన స్తత స్తేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః 24

చకార కదనం భూయో వ్యవర్ధత చ వేగవాన్,
స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః 25

నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశిర్గిరావివ,
తతస్స మథితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్షకూబరమ్. 26

విహాయ న్యపతద్భూమౌ దుర్ధరస్త్యక్తజీవితః,
తం విరూపాక్ష యూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి. 27

సంజాతరోషౌ దుర్ధర్షావుత్పేతతురరిందమౌ,
స తాభ్యాం సహసోత్పత్య విష్ఠితో విమలేఽంబరే, 28

ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుర్వక్షస్యభిహతః కపిః,
తయోర్వేగవతోర్వేగం వినిహత్య మహాబలః. 29

నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణసమవిక్రమః
స సాలవృక్షమాసాద్య తముత్పాట్య చ వానరః. 30

తావుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః
తతస్తాంస్త్రీన్ హతాన్ జ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా. 31

అభిపేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిం,
భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధశ్శూలమాదాయ వీర్యవాన్. 32

ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితమ్,
పట్టసేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యయోధయత్. 33

భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమం,
స తాభ్యాం విక్షతైర్గాత్రైరసృగ్దిగ్ధతనూరుహః 34

అభవద్వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః
సముత్పాట్య గిరేశ్శృంగం సమృగవ్యాళపాదపమ్. 35

జఘాన హనుమాన్వీరో రాక్షసౌ కపికుంజరః,
తతస్తేష్వవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు. 36

అశ్వైరశ్వాన్ గజైర్నాగాన్ యోధైర్యోధాన్ రథైరథాన్,
స కపిర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్. 37

హతైర్నాగైశ్చ తురగైర్భగ్నాక్షైశ్చ మహారథైః,
హతైశ్చ రాక్షసై ర్భూమీ రుద్ధమార్గా సమంతతః 38

తతః కపిస్తాన్ ధ్వజినీపతీన్ రణే
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్,
సమీక్ష్య వీరః పరిగృహ్య తోరణం
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే.

ఇతి శ్రీ సుందరకాండే - షట్చత్వారింశస్సర్గః

సప్తచత్వారింశస్సర్గః (47వ సర్గ)

సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాన్ సవాహనాన్,
సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖం
కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాగ్రతః. 1

స తస్య దృష్ట్యర్పణసంప్రచోదితః
ప్రతాపవాన్ కాంచనచిత్రకార్ముకః,
సముత్పపాతాథ సదస్యుదీరితో
ద్విజాతిముఖ్యైర్హవిషేవ పావకః. 2

తతో మహద్బాలదివాకరప్రభం
ప్రతప్తజాంబూనదజాలసంతతం,
రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్
మహాహరిం తం ప్రతి నైరృతర్షభః. 3

తతస్తపస్సంగ్రహసంచయార్జితం
ప్రతప్తజాంబూనదజాలశోభితం,
పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజం
మనోజవాష్టాశ్వవరైస్సుయోజితమ్. 4

సురాసురాధృష్యమసంగచారిణం
రవిప్రభం వ్యోమచరం సమాహితం
సతూణమష్టాసినిబద్ధబంధురం
యథాక్రమావేశితశక్తితోమరమ్. 5

విరాజమానం ప్రతిపూర్ణవస్తునా
సహేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా,

దివాకరాభం రథమాస్థితస్తత
స్సవిర్ణగామాచురతుల్యవిక్రమః 6

స పూరయన్ ఖం చ మహీం చ సాచలాం
తురంగమాతంగమహారథస్వనైః,
బలైస్సమేతైస్సహితోరణస్థితం
సమర్థమాసీనముపాగమత్కపిమ్. 7

సతం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో
యుగాంతకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే,
అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమ
స్సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా. 8

స తస్య వేగం చ కపేర్మహాత్మనః
పరాక్రమం చారిషు పార్థివాత్మజః
విచారయన్ స్వం చబలం మహాబలో
హిమక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధతే. 9

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమం
స్థిరం స్థితస్సంయతి దుర్నివారణం,
సమాహితాత్మా హనుమంతమాహవే
ప్రచోదయామాస శరైస్త్రిభిశ్శితైః 10

తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్వితం
జితశ్రమం శత్రుపరాజయోర్జితం,
అవైక్షతాక్షంసముదీర్ణమానస
స్సబాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః 11

స హేమనిష్కాంగదచారుకుండల
స్సమాససాదాఽఽశు పరాక్రమః కపిం,

తయోర్బభూవాప్రతిమస్సమాగమ
స్సురాసురాణామపి సంభ్రమప్రదః. 12

రరాస భూమి ర్న తతాప భానుమాన్
వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః
కపేః కుమారస్య చ వీక్ష్య సంయుగం
ననాద చ ద్యౌ రుదధిశ్చ చుక్షుభే. 13

తతస్స వీరస్సుముఖాన్ పతత్రిణః
స్సువర్ణపుంఖాన్ సవిషానివోరగాన్,
సమాధిసంయోగవిమోక్షతత్త్వవి
చ్ఛరానథ త్రీన్ కపిమూర్ధ్న్యపాతయత్. 14

స తైశ్శరై ర్మూర్ధ్ని సమం నిపాతితైః
క్షరన్నసృగ్దిగ్ధవివృత్తలోచనః,
నవోదితాదిత్యనిభ శ్శరాంశుమా
న్వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలికః. 15

తతస్స పింగాధిపమంత్రిసత్తమ
స్సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మజం రణే,
ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకార్ముకం
జహర్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః 16

స మందరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలికో
వివృద్ధకోపో బలవీర్యసంయుతః
కుమారమక్షం సబలం సవాహనం
దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభిస్తదా. 17

తతస్తు బాణాసనచిత్రకార్ముక
శ్శరప్రవర్షో యుధి రాక్షసాంబుదః,
శరాన్ముమోచాశు హరీశ్వరాచలే
వలాహకో వృష్టిమివాచలోత్తమే. 18

తతః కపిస్తం రణచండవిక్రమం
వివృద్ధతేజోబలవీర్యసంయుతం,
కుమారమక్షం ప్రసమీక్ష్య సంయుగే
ననాద హర్షాద్ఘనతుల్యవిక్రమమ్. 19

స బాలభావాద్యుధి వీర్యదర్పితః
ప్రవృద్ధమన్యుః క్షతజోపమేక్షణః,
సమాససాదాప్రతిమం కపిం రణే
గజో మహాకూపమివావృతం తృణైః 20

స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితై
శ్చకార నాదం ఘననాదనిస్స్వనః,
సముత్పపాతాశు నభస్స మారుతి
ర్భుజోరువిక్షేపణఘోరదర్శనః. 21

సముత్పతం తం సమభిద్రవద్బలీ
స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్,
రథీ రథిశ్రేష్ఠతమః కిరన్ శరైః
పయోధరశ్శైలమివాశ్మవృష్టిభిః. 22

స తాన్ శరాం స్తస్య హరిర్విమోక్షయన్
చచార వీరః పథి వాయుసేవితే,
శరాంతరే మారుతవద్వినిష్పత
న్మనోజవస్సంయతి చండవిక్రమః. 23

తమాత్తబాణాసనమాహవోన్ముఖం
ఖమాస్తృణం తం విశిఖైశ్శరోత్తమైః
అవైక్షతాక్షం బహుమానచక్షుషా
జగామ చింతాం చ స మారుతాత్మజః. 24

తతశ్శరైర్భిన్న భుజాంతరః కపిః
కుమారవీరేణ మహాత్మనా నదన్,
మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవి
ద్విచింతయామాస రణే పరాక్రమమ్. 25

అబాలవద్బాలదివాకరప్రభః
కరోత్యయం కర్మ మహన్మహాబలః
న చాస్య సర్వాహవకర్మ శోభినః
ప్రమాపణే మే మతిరత్ర జాయతే. 26

అయం మహాత్మా చ మహాంశ్చ వీర్యత
స్సమాహితశ్చాతిసహశ్చ సంయుగే,
అసంశయం కర్మగుణోదయాదయం
సనాగయక్షైర్మునిభిశ్చ పూజితః. 27

పరాక్రమోత్సాహ వివృద్ధమానస
స్సమీక్షతే మాం ప్రముఖాగతస్స్థితః
పరాక్రమో హ్యస్య మనాంసి కంపయే
త్సురాసురాణామపి శీఘ్రగామినః 28

న ఖల్వయం నాభిభవేదుపేక్షితః
పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ధతే,
ప్రమాపణం త్వేవ మమాద్య రోచతే
న వర్ధమానోఽగ్నిరుపేక్షితుం క్షమః 29

ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్
స్వకర్మ యోగం చ విధాయ వీర్యవాన్,
చకార వేగం తు మహాబలం స్తదా
మతిం చచక్రేఽస్య వధే మహాకపిః 30

స తస్య తా నష్టహయాన్మహాజవాన్
సమాహితాన్ భారసహాన్వివర్తనే,
జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే
తలప్రహారైః పవనాత్మజః కపిః 31

తతస్తలేనాభిహతో మహారథ
స్స తస్య పింగాధిపమంత్రినిర్జితః
ప్రభగ్ననీడః పరిముక్తకూబరః
పపాత భూమౌ హతవాజిరంబరాత్. 32

స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం
సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతన్,
తపోఽభియోగాదృషిరుగ్రవీర్యవాన్
విహాయ దేహం మరుతామివాలయం 33

తతః కపిస్తం విచరంతమంబరే
పతత్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే
సమేత్య తం మారుతతుల్యవిక్రమః
క్రమేణ జగ్రాహ సపాదయోర్దృఢం. 34

స తం సమావిధ్య సహస్రశః కపి
ర్మహోరగం గృహ్య ఇవాండజేశ్వరః
ముమోచ వేగాత్పితృతుల్యవిక్రమో
మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః. 35

సభగ్న బాహూరుకటీశిరోధరః
క్షరన్నసృజ్నిర్మథితాస్థిలోచనః,
స భగ్న సంధిః ప్రవికీర్ణబంధనో
హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః. 36

మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తం
చకార రక్షోధిపతేర్మహద్భయం,
మహర్షిభిశ్చక్రచరైర్మహద్భయం,
మహర్షిభిశ్చక్రచరైర్మహావ్రతై
స్సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగై 37

సురైశ్చ సేంద్రైర్భృశజాతవిస్మయై
ర్హతే కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః,
నిహత్య తం వజ్రిసుతోపమప్రభం
కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణమ్.
తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం
కృతక్షణః కాలఇవ ప్రజాక్షయే. 38

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – సప్తచత్వారింశస్సర్గః

అష్టచత్వారింశస్సర్గః (48వ సర్గ)

తతస్స రక్షోధిపతిర్మహాత్మా
హనూమతాఽక్షే నిహతే కుమారే,
మనస్సమాధాయ తదేంద్రకల్పం
సమాదిదేశేంద్రజితం సరోషమ్. 1

త్వ మస్త్రవి చ్ఛస్త్రవిదాం వరిష్ఠ
స్సురాసురాణామపి శోకదాతా,

సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్మా
పితామహారాధనసంచితాస్త్రః 2

తవాస్త్రబలమాసాద్య నాసురా న మరుద్గణాః,
నశేకుస్సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః, 3

న కశ్చిత్త్రిషు లోకేషు సంయుగే నగతశ్రమః,
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః. 4

దేశ కాల విభాగజ్ఞస్త్వమేవ మతిసత్తమః.
న తేఽస్త్యశక్యం సమరేషు కర్మణా
న తేఽస్త్యకార్యం మతిపూర్వమంత్రణే. 5

న సోఽస్తి కశ్చిత్త్రిషు సంగ్రహేషు వై
న వేదయస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే,
మమానురూపం తపసో బలం చతే
పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే 6

న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
మనశ్శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థం,
నిహతాః కింకరాస్సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః. 7

అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రయాయినః,
బలాని సుసమృద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ. 8

సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః,
నహి తేష్వేవ మే సారో యస్త్వయ్యరినిషూదన. 9

ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమన్మహద్బలం
కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ,

త్వమాత్మనశ్చాపి సమీక్ష్యసారం
కురుష్వవేగం స్వబలానురూపమ్. 10

బలావమర్దస్త్వయి సన్నికృష్టే
యథాగతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ,
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
సమారభస్వాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ. 11

న వీర సేనాగణశోచ్యవంతి
న వజ్రమాదాయ విశాలసారం,
న మారుతస్యాస్య గతేః ప్రమాణం
న చాగ్నికల్పాః కరణేన హంతుం. 12

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా,
స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్రవీర్యం
వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ. 13

న ఖల్వియం మతిశ్శ్రేష్ఠ యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహం,
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్త్రస్య చ మతిర్మతా. 14

నానాశస్త్రైశ్చ సంగ్రామే వై శారద్యమరిందమ,
అవశ్యమేవ యోద్ధవ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే, 15

తతః పితుస్తద్వచనం నిశమ్య ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః,
చకార భర్తారమదీనసత్త్వో రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః 16

తత స్సైన్యైగణైస్సైరింద్రజిత్ప్రతిపూజితః
యుద్ధోద్ధతః కృతోత్సాహస్సంగ్రామం ప్రత్యపద్యత. 17

శ్రీమాన్పద్మపలాశాక్షో రాక్షసాధిపతేస్సుతః,
నిర్జగామ మహాతేజా సముద్ర ఇవ పర్వసు 18

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై
ర్వ్యాళైశ్చతుర్భిస్సితతీక్ష్ణదంష్ట్రైః
రథం సమాయుక్తమసంగవేగం
సమారురోహేంద్రజిదింద్రకల్పః 19

స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠ శ్శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః,
రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనుమాన్యత్ర సోఽభవత్. 20

స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ,
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్. 21

సుమహచ్చాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్,
హనుమంతమభిప్రేత్య జగామ రణపండితః. 22

తస్మిం స్తత స్సంయతి జాతహర్షే,
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవు
ర్మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః. 23

సమాగతా స్తత్ర తు నాగయక్షా
మహర్షయ శ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః,
నభస్సమావృత్య చ పక్షిసంఘా
వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః. 24

ఆయాంతం సరథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రజితం కపిః
వినవాద మహావాదం వ్యవర్ధత చ వేగవాన్. 25

ఇంద్రజిత్తు రథం దివ్యమాస్థిత శ్చిత్రకార్ముకః,
ధనుర్విష్ఫారయామాస తటిదూర్జితనిస్స్వనం. 26

తతస్సమేతావతితీక్ష్ణవేగౌ మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ,
కపిశ్చ రక్షోధిపతేశ్చ పుత్త్ర స్సురామరేంద్రావివ బద్ధవైరౌ. 27

స తస్య వీరస్య మహారథస్య ధనుష్మతస్సంయతి సమ్మతస్య,
శరప్రవేగం వ్యహనత్ప్రవృద్ధ శ్చచార మార్గే పితు రప్రమేయే. 28

తతశ్శరానాయతతీక్ష్ణశల్యాన్
సుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్
ముమోచ వీరః పరవీరహంతా
సుసన్నతాన్ వజ్రనిపాతవేగాన్. 29

తతస్తు తత్స్యందననిస్స్వనం చ మృదంగ భేరీపటహస్వనం చ,
వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత. 30

శరాణామంతరేష్వాశు వ్యవర్తత మహాకపిః
హరిస్తస్యాభిలక్ష్యస్య మోఘయన్ లక్ష్యసంగ్రహమ్. 31

శరాణామగ్రతస్తస్య పునస్సమభివర్తత,
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమా నుత్పపాతానిలాత్మజః 32

తావుభౌ వేగసంపన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ,
సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమం. 33

హనూమతో వేద న రాక్షసోఽంతరం
న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽంతరం,
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతు
స్సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ. 34

తతస్తు లక్ష్యే న విహన్యమానే
శరేష్వమోఘేషు చ సంపతత్సు
జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా 35

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను
శ్చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే.
అవధ్యతాం తస్య కపేస్సమీక్ష్య
కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థం. 36

తతః పైతామహం వీరస్సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః
సందధే సుమహాతేజాస్తం హరిప్రవరం ప్రతి. 37

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్,
నిజగ్రాహ మహాబాహు ర్మారుతాత్మజమింద్రజిత్. 38

తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః,
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత స మహీతలే. 39

తతోఽథ బుధ్వా స తదాస్త్రబంధం
ప్రభోః ప్రభావా ద్విగతాత్మవేగః
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ
విచింతయామాస హరిప్రవీరః. 40

తతస్స్వాయంభువైర్మంత్రైర్బ్రహ్మాస్త్రమభిమంత్రితం,
హనుమాంశ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్. 41

నమేఽస్త్ర బంధస్య చ శక్తిరస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్,

ఇత్యేవ మత్వా విహితోఽస్త్రబంధో
మయాత్మయోనేరనువర్తితవ్యః. 42

స వీర్యమస్త్రస్య కపి ర్విచార్య
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ,
విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
పితామహాజ్ఞా మనువర్తతేస్మ. 43

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ నజాయతే,
పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ. 44

గ్రహణేచాపి రక్షోభి ర్మహా న్మే గుణదర్శనః,
రాక్షసేంద్రేణ సంవాద స్తస్మాద్గృహ్ణంతు మాం పరే. 45

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా
సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః,
పరైః ప్రసహ్యాభిగతైర్నిగృహ్య
ననాద తై స్తైః పరిభర్త్స్యమానః. 46

తతస్తం రాక్షసా దృష్ట్వా నిర్విచేష్టమరిందమం,
బబంధుశ్శణవల్కైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః. 47

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధనం
ప్రసహ్య వీరైరభినిగ్రహం చ,
కౌతూహలా న్మాం యది రాక్షసేంద్రో
ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః. 48

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్,
అస్త్రబంధస్సచాన్యం హి నబంధ మనువర్తతే. 49

అంథేంద్రజిత్తు ద్రుమచీరబద్ధం
విచార్య వీరః కపిసత్తమం తం,
విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతాం
నాన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతేఽస్త్రం. 50

అహో మహత్కర్మ కృతం నిరర్థకం
న రాక్షసైర్మంత్రగతిర్విమృష్టా,
పునశ్చ నాస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్య
త్ప్రవర్తతే సంశయితాస్స్మ సర్వే. 51

అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యత,
కృష్యమాణస్తు రక్షోభి స్తైశ్చ బంధైర్నిపీడితః. 52

హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాష్ఠముష్టిభిః,
సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః. 53

అథేంద్రజిత్తం ప్రసమీక్ష్య ముక్త
మస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః,
వ్యదర్శయత్తత్ర మహాబలం తం
హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే. 54

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమం,
రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్. 55

కోఽయం కస్య కుతో వాఽత్ర కింకార్యం కోవ్యపాశ్రయః.
ఇతి రాక్షసవీరాణాం తత్ర సంజజ్ఞిరే కథాః 56

హన్యతాం దహ్యతాం వాఽపి భక్ష్యతామితి చాపరే,
రాక్షసాస్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్. 57

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా
స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే,
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్
గృహం మహారత్నవిభూషితం చ. 58

స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమం,
రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణ మితస్తతః. 59

రాక్షసాధిపతిం చా పి దదర్శ కపిసత్తమః,
తేజోబలసమాయుక్తం తపంతమివ భాస్కరం. 60

సరోషసంవర్తితతామ్రదృష్టి
ర్దశానన స్తం కపిమన్వవేక్ష్య,
అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్
సమాదిశ త్తంప్రతి మంత్రిముఖ్యాన్. 61

యథాక్రమం తైస్స కపిర్విపృష్టః
కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ.
నివేదయామాస హరీశ్వరస్య
దూతస్సకాశాదహమా గతోఽస్మి. 62

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – అష్టచత్వారింశస్సర్గః

ఏకోనపఞ్చాశస్సర్గః (49వ సర్గ)

తతస్స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః,
హనుమాన్రోషతామ్రాక్షో రక్షోధిప మవైక్షత. 1

భ్రాజమానం మహార్హేణ కాంచనేన విరాజతా,
ముక్తాజాలావృతేనాథ మకుటేన మహాద్యుతిం. 2

వజ్రసంయోగసంయుక్తైర్మహార్హమణివిగ్రహైః
హైమైరాభరణైశ్చిత్రై ర్మనసేవ ప్రకల్పితైః 3

మహార్హక్షౌమసంవీతం రక్తచందనరూషితం,
స్వనులిప్తం విచిత్రాభి ర్వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః. 4

వివృత్తైర్దర్శనీయైశ్చ రక్తాక్షైర్భీమవిక్రమైః.
దీప్తతీక్ష్ణమహాదంష్ట్రైః ప్రలంబదశనచ్ఛదైః. 5

శిరోభిర్దశభిర్వీరం భ్రాజమానం మహౌజసం,
నానావ్యాళసమాకీర్ణైశ్శిఖరైరివ మందరం. 6

నీలాంజనచయప్రఖ్యం హారేణోరసి రాజతా,
పూర్ణచంద్రాభవక్త్రేణ సబలాకమివాంబుదం. 7

బాహుభిర్బద్ధకేయూరైశ్చందనోత్తమరూషితైః,
భ్రాజమానాంగదైః పీనైః పంచశీర్షైరివోరగైః 8

మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసంయోగసంస్కృతే,
ఉత్తమా స్తరణా స్తీర్ణే సూపవిష్టం వరాసనే. 9

అలంకృతాభిరత్యర్థం ప్రమదాభిస్సమంతతః,
వాలవ్యజనహస్తాభి రారాత్సముపసేవితమ్ 10

దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా,
మంత్రిభి ర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైర్నికుంభేన చ మంత్రిణా. 11

సుఖోపవిష్టం రక్షోభి శ్చతుర్భి ర్బలదర్పితైః,
కృత్స్నః పరివృతో లోక శ్చతుర్భిరివసాగరైః 12

మంత్రిభి ర్మంత్రతత్త్వజ్ఞై రన్యైశ్చ శుభబుద్ధిభిః,
అన్వాస్యమానం రక్షోభి స్సురైరివ సురేశ్వరం. 13

అపశ్యద్రాక్షసపతిం హనుమానతితేజసం,
విష్ఠితం మేరుశిఖరే సతోయమివ తోయదం. 14

సతైస్సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభి ర్భీమవిక్రమైః,
విస్మయం పరమం గత్వా రక్షోధిపమవైక్షత. 15

భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనుమాన్రాక్షసేశ్వరం,
మనసా చింతయామాస తేజసా తస్య మోహితః, 16

అహోరూప మహోధైర్య మహోసత్త్వ మహోద్యుతిః
అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా. 17

యద్యధర్మో న బలవాన్ స్యాదయం రాక్షసేశ్వరః,
స్యాదయం సురలోకస్య సశక్రస్యాపి రక్షితా. 18

అస్య క్రూరై ర్నృశంసైశ్చ కర్మభి ర్లోకకుత్సితైః,
తేన బిభ్యతి ఖల్వస్మా ల్లోకా స్సామరదానవాః 19

అయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః కర్తుమేకార్ణవం జగత్,
ఇతి చింతాం బహువిధా మకరో న్మతిమాన్హరిః,
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావమమితౌజసః 20

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – ఏకోనపఞ్చాశస్సర్గః

పఞ్చాశస్సర్గః (50వ సర్గ)

తముద్వీక్ష్య మహాబాహుః పింగాక్షం పురతస్థ్సితం,
కోపేన మహతాఽఽవిష్టో రావణో లోకరావణః 1

శంకాహృతాత్మా దధ్యౌ స కపీంద్రం తేజసా వృతం,
కిమేష భగవాన్నంది భవే త్సాక్షాదిహాగతః. 2

యేన శస్త్రేఽస్మి కైలాసేమయా సంచాలితే పురా,
సోఽయం వానరమూర్తిస్స్యాత్కింస్విద్బాణోఽపివాఽసురః 3

స రాజా రోషతామ్రాక్షః ప్రహస్తం మంత్రిసత్తమం,
కాలయుక్తమువాచేదం వచో విపులమర్థవత్. 4

దురాత్మా పృచ్ఛ్యతామేష కుతః కిం వాఽస్య కారణం,
వనభంగే చ కోఽస్యార్థో రాక్షసీనాం చ తర్జనే. 5

మత్పురీమప్రధృష్యాం వాఽఽగమనే కిం ప్రయోజనం
ఆయోధనే వా కిం కార్యం పృచ్ఛ్యతామేష దుర్మతిః. 6

రావణస్య వచశ్శ్రుత్వా ప్రహస్తో వాక్యమబ్రవీత్,
సమాశ్వసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే. 7

యది తావత్త్వమింద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయం,
తత్త్వమాఖ్యాహి మాభూత్తే భయం వానర మోక్ష్యసే. 8

యది వైశ్రవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య చ,
చారరూపమిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పురీమిమాం. 9

విష్ణునా ప్రేషితో వాఽపి దూతో విజయకాంక్షిణా,
న హి తే వానరం తేజో రూపమాత్రం తు వానరం. 10

తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే,
అనృతం వదతశ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితం. 11

అథవా యన్నిమిత్తం తే ప్రవేశో రావణాలయే,
ఏవముక్తో హరిశ్రేష్ఠ స్తదా రక్షోగణేశ్వరం 12

అబ్రవీన్నాస్మి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య వా,
ధనదేన న మే సఖ్యం విష్ణునా నాస్మి చోదితః 13

జాతిరేవ మమ త్వేషా వానరోఽహమిహా గతః
దర్శనే రాక్షసేన్ద్రస్య దుర్లభే తదిదం మయా. 14

వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థే వినాశితం,
తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాంక్షిణః 15

రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే,
అస్త్రపాశైర్నశక్యోఽహం బద్ధుం దేవాసురైరపి, 16

పితామహాదేవ వరో మమాప్యేషోఽభ్యుపాగతః,
రాజానాం ద్రష్టుకామేన మయాస్త్రమనువర్తితం. 17

విముక్తోహ్యహ మస్త్రేణ రాక్షసైస్త్వభి పీడితః
కేన చిద్రాజకార్యేణ సంప్రాప్తః స్మితవాంతికమ్ 18

దూతోఽహమితి విజ్ఞేయో రాఘవస్యామితౌజసః,
శ్రూయతాం చాపి వచనం మమ పథ్య మిదం ప్రభో. 19

ఇతి శ్రీమత్సుస్దరకాండే – పఞ్చాశస్సర్గః.

ఏకపఞ్చాశస్సర్గః (51వ సర్గ)

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్ హరిసత్తమః,
వాక్యమర్థవదవ్యగ్రస్తమువాచ దశాననమ్. 1

అహం సుగ్రీవసన్దేశా దిహ ప్రాప్తస్తవాలయం,
రాక్షసేన్ద్ర హరీశస్త్వాం భ్రాతా కుశలమబ్రవీత్. 2

భ్రాతుశ్శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః,
ధర్మార్థోపహితం వాక్య మిహ చాముత్ర చ క్షమం. 3

రాజా దశరథో నామ రథకుఞ్జరవాజిమాన్,
పితేవ బన్ధుర్లోకస్య సురేశ్వరసమద్యుతిః. 4

జ్యేష్ఠస్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియకరః ప్రభుః,
పితుర్నిదేశాన్నిష్క్రాన్తః ప్రవిష్టో దణ్డకావనం. 5

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చాపి భార్యయా,
రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యం పన్థానమాశ్రితః. 6

తస్య భార్యా వనే నష్టా సీతా పతిమనువ్రతా,
వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞో జనకస్య మహాత్మనః. 7

సమార్గమాణస్తాం దేవీం రాజపుత్రస్సహానుజః,
ఋశ్యమూకమనుప్రాప్త స్సుగ్రీవేణ సమాగతః. 8

తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణం,
సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యం నివేదితం. 9

తతస్తేన వృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినం,
సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్యృక్షాణాం గణేశ్వరః. 10

త్వయా విజ్ఞాతపూర్వశ్చ వాలీ వానరపుఙ్గవః,
రామేణ నిహతస్సఙ్ఖ్యే శరేణై కేన వానరః 11

స సీతామార్గణే వ్యగ్రస్సుగ్రీవస్సత్యసఙ్గరః,
హరీన్ సంప్రేషయామాస దిశస్సర్వా హరీశ్వరః. 12

ణాంతాం హరినాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ,
దిక్షు సర్వాసు మార్గన్తే హ్యధశ్చోపరి చామ్బరే. 13

వైనతేయసమాః కేచి త్కేచి త్తత్రానిలోపమాః,
అసఙ్గగతయశ్శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః 14

అహం తు హనుమాన్నామ మారుతస్యౌరసస్సుతః,
సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం శతయోజనమాయతం. 15

సముద్రం లఙ్ఘయిత్వైవ తాం దిదృక్షు రిహాఽఽగతః
భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహే తే జనకాత్మజా. 16

తద్భవాన్ దృష్టధర్మార్థ స్తపఃకృతపరిగ్రహః,
పరదారాన్మహాప్రాజ్ఞ నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి. 17

న హి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వపాయేషు కర్మసు,
మూలఘాతిషు సజ్జన్తే బుద్ధిమన్తో భవద్విధాః 18

కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం రామకోపానువర్తినాం
శరాణామగ్రతస్స్థాతుం శక్తో దేవాసురేష్వపి. 19

న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజన్విద్యేత కశ్చన,
రాఘవస్య వ్యలీకం యః కృత్వా సుఖమవాప్నుయాత్. 20

తత్త్రికాలహితం వాక్యం ధర్మ్యమర్థానుబన్ధి చ,
బుధ్యస్వ నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతాం, 21

దృష్టా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం యదిహ దుర్లభం,
ఉత్తరం కర్మ యచ్ఛేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః. 22

లక్షితేయం మయా సీతా తథా శోకపరాయణా,
గృహ్య యాం నాభిజానాసి పఞ్చాస్యామివ పన్నగీమ్. 23

నేయం జరయితుం శక్యా సాసురైరమరైరపి,
విషసంసృష్టమత్యర్థం భుక్తమన్న మివౌజసా. 24

తపస్సన్తాపలబ్ధస్తే యోఽయం ధర్మపరిగ్రహః
న స నాశయితుం న్యాయ్య ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః 25

అవధ్యతాం తపోభి ర్యాం భవాన్ సమనుపశ్యతి,
ఆత్మనస్సాసురైర్దేవై ర్హేతు స్తత్రాప్యయం మహాన్. 26

సుగ్రీవో న హి దేవోయం నాసురో న చ రాక్షసః
న దానవో న గన్ధర్వో న యక్షో న చ పన్నగః 27

తస్మాత్ప్రాణపరిత్రాణం కథం రాజ న్కరిష్యసి,
న తు ధర్మోపసంహార మధర్మఫలసంహితమ్. 28

తదేవ ఫల మన్వేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః,
ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావ ద్భవతా నాత్ర సంశయః. 29

ఫలమప్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే
జనస్థానవధం బుద్ధ్వా బుద్ధ్వా వాలివధం తథా. 30

రామసుగ్రీవసఖ్యం చ బుధ్యస్వ హితమాత్మనః
కామం ఖల్వహమప్యేక స్సవాజిరథకుఞ్జరాం 31

లఙ్కాం నాశయితుం శక్త స్తస్యైష తు వినిశ్చయః
రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్యృక్షగణసన్నిధౌ. 32

ఉత్సాదనమమిత్రాణాం సీతాయైస్తు ప్రధర్షితా
అపకుర్వన్హి రామస్య సాక్షాదపి పురన్దరః 33

న సుఖం ప్రాప్నుయాదన్యః కిం పునస్త్వద్విధో జనః,
యాం సీతేత్యభిజానాసి యేయం తిష్ఠతి తే వశే. 34

కాలరాత్రీతి తాం విద్ధి సర్వలఙ్కావినాశినీం,
తదలం కాలపాశేన సీతావిగ్రహరూపిణా. 35

స్వయం స్కన్ధావసక్తేన క్షమమాత్మని చిన్త్యతాం,
సీతాయాస్తేజసా దగ్ధాం రామకోపప్రపీడితాం. 36

దహ్యమానామిమాం పశ్య పురీం సాట్టప్రతోలికాం,
స్వాని మిత్రాణి మన్త్రీంశ్చ జ్ఞాతీన్ భ్రాతౄన్ సుతాన్ హితాన్. 37

భోగాన్దారాంశ్చ లబ్ధ్వాం చ మా వినాశముపాసయ
సత్యం రాక్షసరాజేన్ద్ర శృణుష్వ వచనం మమ. 38

రామదాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః,
సర్వాన్ లోకాన్ సుసంహృత్య సభూతాన్ సచరాచరాన్. 39

పునరేవ తథా స్రష్టుం శక్తో రామో మహాయశాః
దేవాసురనరేన్ద్రేషు యక్షరక్షోగణేషు చ. 40

విద్యాధరేషు సర్వేషు గన్ధర్వేషూరగేషు చ,
సిద్ధేషు కిన్నరేన్ద్రేషు పతత్రిషు చ సర్వతః 41

సర్వభూతేషు సర్వత్ర సర్వకాలేషు నాస్తి సః,
యో రామం ప్రతియుధ్యేత విష్ణుతుల్యపరాక్రమం. 42

సర్వలోకేశ్వరస్యైవం కృత్వా విప్రియముత్తమం,
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితం. 43

దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేన్ద్ర
గన్ధర్వ విద్యాధర నగ యక్షాః
రామస్య లోకత్రయనాయకస్య
స్థాతుం నశక్తాః సమరేషు సర్వే. 44

బ్రహ్మా స్వయమ్భూ శ్చతురాననో వా
రుద్రస్త్రినేత్ర స్త్రిపురా న్తకో వా.
ఇన్ద్రో మహేన్ద్ర స్సురనాయకోవా
త్రాతుం నశక్తా యుధి రామవధ్యం, 45

స సౌష్ఠవోపేత మదీనవాదినః,
కపేర్నిశమ్యాప్రతిమోఽప్రియం వచః,
దశాననః కోపవివృత్తలోచన
స్సమాదిశ త్తస్య వధం మహాకపేః. 46

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – ఏకపఞ్చాశస్సర్గః

ద్విపఞ్చాశస్సర్గః (52వ సర్గ)

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వానరస్య మహాత్మనః,
ఆజ్ఞాపయ ద్వధం తస్య రావణః క్రోధమూర్చితః 1

వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా,
నివేదితవతో దౌత్యం నానుమేనే విభీషణః, 2

తం రక్షోధిపతిం క్రుద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితం,
విదిత్వా చిన్తయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః 3

నిశ్చితార్థస్తతస్సామ్నా పూజ్య శత్రుజిదగ్రజం,
ఉవాచ హితమత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః 4

క్షమస్వ రోషం త్యజ రాక్షసేన్ద్ర
ప్రసీద మద్వాక్యమిదం శృణుష్వ,
వధం నకుర్వన్తి పరాపరజ్ఞాః
దూతస్య సన్తో వసుధాధిపేన్ద్రాః. 5

రాజధర్మవిరుద్ధం చ లోకవృత్తైశ్చగర్హితం,
తవ చాసదృశం వీర కపేరస్య ప్రమాపణం. 6

ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మవిశారదః,
పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వమేవ పరమార్థవిత్. 7

గృహ్యన్తే యది రోషేణ త్వాదృశోఽపి విపశ్చితః,
తతశ్శాస్త్ర విపశ్చిత్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలం. 8

తస్మాత్ప్రసీద శత్రుఘ్న రాక్షసేన్ద్ర దురాసద,
యుక్తాయుక్తం వినిశ్చిత్య దూతదణ్డో విధీయతాం. 9

విభీషణవచశ్శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః,
రోషేణ మహతాఽవిష్టో వాక్యముత్తరమబ్రవీత్. 10

న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శత్రుసూదన,
తస్మాదేవం వధిష్యామి వానరం పాపచారిణం, 11

అధర్మమూలం బహుదోషయుక్త
మనార్యజుష్టం వచనం నిశమ్య
ఉవాచ వాక్యం పరమార్థత్త్వం
విభీషణో బుద్ధిమతాం వరిష్ఠః. 12

ప్రసీద లఙ్కేశ్వర రాక్షసేన్ద్ర
ధర్మార్థయుక్తం వచనం శృణుష్వ,
దూతా నవధ్యాన్ సమయేషు రాజన్
సర్వేషు సర్వత్ర వదన్తి సన్తః. 13

అసంశయం శత్రురయం ప్రవృద్ధః
కృతం హ్యనేనాప్రియ మప్రమేయం
న దూతవధ్యాం ప్రవదన్తి సన్తో
దూతస్య దృష్టా బహవో హి దణ్డాః. 14

వైరూప్య మఙ్గేషు కశాభిఘాతో
మౌణ్డ్యం తథా లక్షణసన్నిపాతః,
ఏతాన్ హి దూతే ప్రవదన్తి దణ్డాన్
వధస్తు దూతస్య న నశ్శ్రుతోఽపి. 15

కథం చ ధర్మార్థవినీతబుద్ధిః పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః,
భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠేత్ కోపం నియచ్ఛన్తిహి సత్త్వవన్తః, 16

న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే
న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు చాపి,
విద్యేత కశ్చిత్తవ వీర తుల్య
స్త్వం హ్యుత్తమస్సర్వసురాసురాణాం. 17

న చాప్యస్య కపేర్ఘాతే కంచిత్పశ్యామ్యహం గుణం,
తేష్వయం పాత్యతాం దణ్డో యైరయం ప్రేషితః కపిః, 18

సాధుర్వా యది వాఽసాధుః పరైరేష సమర్పితః,
బ్రువన్పరార్థం పరవాన్ న దూతో వధమర్హతి. 19

అపి చాస్మిన్హతే రాజ న్నాన్యం పశ్యామి ఖేచరం,
ఇహ యః పునరాగచ్ఛే త్పరం పారం మహోదధేః. 20

తస్మాన్నాస్య వధే యత్నః కార్యః పరపురఞ్జయ,
భవాన్ సేన్ద్రేషు దేవేషు యత్నమాస్థాతుమర్హతి. 21

అస్మి న్వినష్టే నహి దూత మన్యం పశ్యామి యస్తౌ నరరాజపుత్రౌ
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్వినీతా వుద్యోజయేద్దీర్ఘపథావరుద్ధౌ,22

పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ
సురాసురాణామపి దుర్జయేన,
త్వయా మనోనన్దన నైరృతానాం
యుద్ధాయతి ర్నాశయితుం నయుక్తా. 23

హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ
కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు.
మనస్వినశ్శస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః
కోట్యగ్రతస్తే సుభృతాశ్చ యోధాః 24

తదేకదేశేన బలస్య తావ
త్కేచిత్తవాఽదేశకృతోఽభియాన్తు,

తౌ రాజపుత్రౌ వినిగృహ్య మూఢౌ
పరేషు తే భావయితుం ప్రభావం. 25

నిశాచరాణామధిపోఽనుజస్య విభీషణస్యోత్తమవాక్యమిష్టం,
జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రు ర్మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః. 26

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – ద్విపఞ్చాశస్సర్గః.

త్రిపఞ్చాశస్సర్గః (53వ సర్గ)

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవో మహాబలః,
దేశ కాల హితం వాక్యం భ్రాతు రుత్తర మబ్రవీత్. 1

సమ్యగుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా,
అవశ్యం తు వధా దన్యః క్రియతా మస్య నిగ్రహః. 2

కపీనాం కిల లాంగూల మిష్టం భవతి భూషణం,
తదస్య దీప్యతాం శీఘ్రం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు. 3

తతః పశ్యన్త్విమం దీన మఙ్గవై రూప్యకర్శితం,
సమిత్రజ్ఞాతయస్సర్వే బాన్ధవాస్ససుహృజ్జనాః. 4

ఆజ్ఞాపయద్రాక్షసేన్ద్రః పురం సర్వం సచత్వరం,
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభిః పరిణీయతాం. 5

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షసాః కోపకర్శితాః,
వేష్టయన్తిస్మ లాంగూలం జీర్ణైః కార్పాసకైః పటైః 6

సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్ధత మహాకపిః.

శుష్క మిన్ధనమాసాద్య వనేష్వివ హుతాశనః. 7
తైలేన పరిషిచ్యాథ తేఽగ్నిం తత్రాభ్యపాతయన్,
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసాంస్తా నపాతయత్. 8

సతు రోషపరీతాత్మా బాలసూర్య సమాననః
లాంగూలం సంప్రదీప్తం తద్ద్రష్టాతస్య హనూమతః. 9

సహస్త్రీబాలవృద్ధాశ్చ జగ్ముః ప్రీతా నిశాచరాః,
స భూయస్సఙ్గతైః క్రూరై రాక్షసైర్హరిసత్తమః. 10

నిబద్ధః కృతవాన్వీర స్తత్కాలసదృశీం మతిం,
కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః 11

ఛిత్త్వా పాశాన్ సముత్పత్యహన్యామహమిమాన్పునః,
యది భర్తుర్హితార్థాయ చరన్తం భర్తృశాసనాత్. 12

బధ్నన్త్యేతే దురాత్మానో న తు మే నిష్కృతిః కృతా,
సర్వేషామేవ పర్యాప్తో రాక్షసానా మహం యుధి. 13

కింతు రామస్య ప్రీత్యర్థం విసహిష్యేఽహమీదృశం,
లఙ్కా చారయితవ్యావైపునరేవ భవే దితి. 14

రాత్రౌ నహి సుదృష్టా మే దుర్గకర్మవిధానతః,
అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే. 15

కామం బన్ధస్య మే భూయః పుచ్ఛస్యోద్దీపనేన చ,
పీడాం కుర్వన్తురక్షాంసి న మేఽస్తి మనసశ్శ్రమః. 16

తతస్తే సంవృతాకారం సత్త్వవన్తం మహాకపిం,
పరిగృహ్య యయు ర్హృష్టా రాక్షసాః కపికుఞ్జరమ్. 17

శఙ్ఖభేరీనినాదైస్తం ఘోషయన్త స్స్వకర్మభిః,
రాక్షసాః క్రూరకర్మాణ శ్చారయన్తిస్మ తాం పురీమ్. 18

అన్వీయమానో రక్షోభి ర్యయౌ సుఖమరిన్దమః,
హనుమాంశ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపురీం. 19

అథపశ్యద్విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః,
సంవృతాన్ భూమిభాగాంశ్చ సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాన్. 20

వీథీశ్చ గృహసంబాధాః కపిశ్శృఙ్గాటకాని చ,
తథా రథ్యోపరథ్యాశ్చ తథైవ గృహకాన్తరాన్. 21

గృహాంశ్చ మేఘసంకాశాన్ దదర్శ పవనాత్మజః
చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తథైవ చ. 22

ఘోషయన్తి కపిం సర్వే చారీక ఇతి రాక్షసాః,
స్త్రీబాలవృద్ధా నిర్జగ్ముస్తత్ర తత్ర కుతూహలాత్. 23

తం ప్రదీపితలాఙ్గూలం హనుమన్తం దిదృక్షవః,
దీప్యమానే తతస్తస్య లాఙ్గూలాగ్రే హనూమతః. 24

రాక్షస్యస్తా విరూపాక్ష్యశ్శంసుర్దేవ్యాస్తదప్రియం,
యస్త్వయా కృతసంవాద స్సీతే తామ్రముఖః కపిః. 25

లాంగూలేన ప్రదీప్తేన స ఏషపరిణీయతే
శ్రుత్వా తద్వచనం క్రూర మాత్మాపహరణోపమమ్. 26

వైదేహీ శోకసన్తప్తా హుతాశనముపాగమత్,
మఙ్గళాభిముఖీ తస్య సా తదాఽఽసీన్మహాకపేః, 27

ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనం,
యద్యస్తి పతిశుశ్రూషా యద్యస్తి చరితం తపః, 28

యది చాస్త్యేకపత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః,
యది కించి దనుక్రోశస్తస్య మయ్యస్తి ధీమతః, 29

యది వా భాగ్యశేషో మే శీతో భవ హనూమతః,
యది మాం వృత్తసంపన్నాం తత్సమాగమలాలసాం. 30

సవిజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః,
యది మాం తారయేదార్య స్సుగ్రీవస్సత్య సఙ్గరః. 31

అస్మాద్దుఃఖామ్బుసంరోధా చ్ఛీతో భవ హనూమతః,
తత స్తీక్ష్ణార్చి రవ్యగ్రః ప్రదక్షిణశిఖోఽనలః 32

జజ్వాల మృగశాబాక్ష్యా శ్శంసన్నివ శివం కపేః
హనుమజ్జనకశ్చాపి పుచ్ఛానలయుతోఽనిలః. 33

వవౌ స్వాస్థ్యకరో ద్దేవ్యాః ప్రాలేయానిలశీతలః,
దహ్యమానే చ లాంగూలే చిన్తయామాస వానరః, 34

ప్రదీప్తోఽగ్నిరయం కస్మా న్న మాం దహతి సర్వతః,
దృశ్యతే చ మహాజ్వాలః కరోతి న చ మే రుజం. 35

శిశిరస్యేవ సమ్పాతో లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః,
అథవా తదిదం వ్యక్తం యద్దృష్టం ప్లవతా మయా. 36

రామప్రభావాదాశ్చర్యం పర్వతస్సరితాంపతౌ,
యది తావత్సముద్రస్య మైనాకస్య చ ధీమతః, 37

రామార్థం సంభ్రమ స్తాదృ క్కిమగ్ని ర్నకరిష్యతి.
సీతాయాశ్చానృశంస్యేన తేజసా రాఘవస్య చ. 38

పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పావకః,
భూయ స్స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుఞ్జరః. 39

ఉత్పపాతాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః,
పురద్వారం తతశ్శ్రీమాన్ శైలశృఙ్గ మివోన్నతమ్ 40

విభక్తరక్షస్సంబాధ మాససాదానిలాత్మజః,
స భూత్వాశైలసఙ్కాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్. 41

హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తో బన్ధనాన్యవశాతయత్,
విముక్తశ్చాభవచ్ఛ్రీమాన్ పునః పర్వతసన్నిభః. 42

వీక్షమాణశ్చ దదృశే పరిఘం తోరణాశ్రితం,
స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయసపరిష్కృతమ్. 43

రక్షిణస్తాన్ పునస్సర్వాన్ సూదయామాస మారుతిః,
స తాన్నిహత్వా రణచణ్డవిక్రమ
స్సమీక్షమాణః పునరేవ లఙ్కాం,
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
ప్రకాశతాఽఽదిత్య ఇవార్చిమాలీ. 44

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – త్రిపఞ్చాశస్సర్గః

చతుఃపఞ్చాశస్సర్గః (54వ సర్గ)

వీక్షమాణస్తతో లఙ్కాంకపిః కృత మనోరథః,
వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేషమచిన్తయత్. 1

కిన్నుఖల్వవశిష్టం మే కర్తవ్యమిహసామ్ప్రతం,
యదేషాం రక్షసాం భూయ స్సన్తాపజననం భవేత్ 2

వనం తావత్ప్రమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః
బలైకదేశః క్షపిత శ్శేషం దుర్గవినాశనం 3

దుర్గే వినాశితే కర్మ భవేత్సుఖపరిశ్రమం,
అల్పయత్నేన కార్యేఽస్మిన్ మమ స్యాత్సఫలశ్శ్రమః 4

యో హ్యయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః
అస్య సన్తర్పణం న్యాయ్యం కర్తుమేభిర్గృహోత్తమైః 5

తతః ప్రదీప్తలాంగూల స్సవిద్యుదివ తోయదః,
భవనాగ్రేషు లఙ్కాయా విచచార మహాకపిః 6

గృహాద్గృహం రాక్షసానా ముద్యానాని చ వానరః,
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః, 7

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం,
అగ్నిం తత్ర స నిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ. 8

తతోఽన్యత్పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్
ముమోచ హనుమానగ్నిం కాలయసమప్రభమ్. 9

వజ్రదంష్ట్రస్య చ తదా పుప్లువే స మహాకపిః,
శుకస్య చ మహాతేజా స్సారణస్య చ ధీమతః, 10

తథా చేన్ద్రజితో వేశ్మ దదాహ హరియూథపః,
జమ్బుమాలే స్సుమాలేశ్చ దదాహ భవనం తతః. 11

రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రో స్తథైవ చ,
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః. 12

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః,
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తిముఖస్య చ. 13

కరాలస్య విశాలస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి,
కుమ్భకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవ హి. 14

యజ్ఞ శత్రోశ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రోస్తథైవ చ,
నరాన్తకస్య కుమ్భస్యనికుమ్భస్య దురాత్మనః 15

వర్జయిత్వా మహాతేజా విభీషణగృహం ప్రతి,
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుఙ్గవః. 16

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః,
గృహేష్వృద్ధిమతామృద్ధిం దదాహ హరిపుఙ్గవః. 17

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేంద్రస్య వీర్యవాన్,
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రావణస్య నివేశనం. 18

తత స్తస్మిన్గృహే ముఖ్యే నానారత్నవిభూషితే,
మేరుమన్దరసఙ్కాశే సర్వమఙ్గళ శోభితే. 19

ప్రదీప్తమగ్నిముత్సృజ్య లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితం,
ననాద హనుమాన్వీరో యుగాన్తజలదో యథా. 20

శ్వసనేన చ సంయోగా దతివేగో మహాబలః,
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల ప్రావర్ధత హుతాశనః. 21

ప్రదీప్తమగ్నిం పవనస్తేషు వేశ్మస్వచారయత్,
అభూచ్ఛ్వసనసంయోగాదతివేగో హుతాశనః, 22

తాని కాఞ్చనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ,
భవనాన్యవశీర్యన్త రత్నవన్తి మహాన్తిచ. 23

తాని భగ్న విమానాని నిపేతుర్వసుధాతలే,
భవనానీవ సిద్ధానా మమ్బరాత్పుణ్యసఙ్క్షయే. 24

సంజజ్ఞే తుములశ్శబ్దో రాక్షసానాం ప్రధావతాం,
స్వగృహస్య పరిత్రాణే భగ్నోత్సాహోర్జితశ్రియాం. 25

నూనమేషోఽగ్ని రాయాతః కపిరూపేణ హాఽఽఇతి
క్రన్దన్త్యస్సహసా పేతు స్స్తనన్ధయధరాః స్త్రియః. 26

కాశ్చిదగ్ని పరీతేభ్యో హర్మ్యేభ్యో ముక్తమూర్ధజాః,
పతన్త్యో రేజిరేఽభ్రేభ్యస్సౌదామిన్య ఇవామ్బరాత్. 27

వజ్ర విద్రుమ వైడూర్య ముక్తా రజత సంహితాన్.
విచిత్రాన్భవనా న్ధాతూన్ స్యన్దమానాన్దదర్శ సః. 28

నాగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం హరియూథపః
నాగ్నే ర్నాపి విశస్తానాం రాక్షసానాం వసున్ధరా. 29

క్వచిత్కింశుకసంకాశాః క్వచిచ్ఛాల్మలిసన్నిభాః,
క్వచిత్కుఙ్కుమసఙ్కాశాశ్శిఖా వహ్నేశ్చకాశిరే. 30

హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మనా,
లంకాపురం ప్రదగ్ధం తద్రుద్రేణ త్రిపురం యథా. 31

తతస్తు లఙ్కాపురపర్వతాగ్రే సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః,
ప్రసార్యచూడవలయం ప్రదీప్తో హనూమతావేగవతావిసృష్టః. 32

యుగాన్తకాలానలతుల్యవేగ
స్సమారుతోఽగ్నిర్వవృధే దివిస్పృక్,
విధూమరశ్మిర్భవనేషు సక్తో
రక్షశ్శరీరాజ్యసమర్పితార్చిః. 33

ఆదిత్యకోటీసదృశస్సుతేజా లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్,
శబ్దైరనేకైరశనిప్రరూఢైర్భిన్దన్నివాణ్డం ప్రబభౌ మహాగ్నిః. 34

తత్రామ్బరాదగ్నిరతిప్రవృద్ధో
రూక్షప్రభః కింశుకపుష్పచూడః
నిర్వాణధూమాకులరాజయశ్చ
నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽభ్రాః 35

వజ్రీమహేన్ద్రస్త్రిదశేశ్వరో వా
సాక్షాద్యమో వా వరుణోఽనిలో వా,
రుద్రోఽగ్నిరర్కో ధనదశ్చ సోమో
న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః, 36

కిం బ్రహ్మణస్సర్వపితామహస్య సర్వస్య ధాతుశ్చతురాననస్య,
ఇహాఽగతో వానరరూపధారీ రక్షోపసంహారకరః ప్రకోపః. 37

కింవ్వైష్ణవం వా కపిరూపమేత్య
రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః
అనన్తమవ్యక్తమచిన్త్యమేకం
స్వమాయయా సామ్ప్రత మాగతం వా. 38

ఇత్యేవమూచుర్బహవో విశిష్టా
రక్షోగణాస్తత్ర సమేత్య సర్వే,
సప్రాణిసంఘాం సగృహాం సవృక్షాం
దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్ష్య. 39

తతస్తులంకా సహసా ప్రదగ్ధా సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా,
సపక్షిసంఘాసమృగా సవృక్షా రురోద దీనాతుములంసశబ్దం. 40

హా తాత హా పుత్రక కాన్త మిత్ర
హా జీవితం భోగయుతం సుపుణ్యం,
రక్షోభిరేవం బహుధా బ్రువద్భి
శ్శబ్దః కృతో ఘోరతరస్సుభీమః. 41

హుతాశనజ్వాలసమావృతా సా
హతప్రవీరా పరివృత్తయోధా,
హనూమతః క్రోధబలాభిభూతా
బభూవ శాపోపహతేవ లంకా. 42

స సమ్భ్రమత్రస్తవిషణ్ణరాక్షసాం
సముజ్జ్వలజ్జ్వాలహుతాశనాఙ్కితాం.
దదర్శ లంకాం హనుమాన్మ మహామనాః
స్వయంభుకోపోపహతామివావనిమ్. 43

భఙ్క్త్వా వనం పాదపరత్న సఙ్కులం
హత్వా తు రక్షాంసి మహాన్తి సంయుగే
దగ్ధ్వాపురీం తాం గృహరత్నమాలినీం
తస్థౌ హనూమా న్పవనాత్మజః కపిః. 44

త్రికూటశృంగాగ్రతలే విచిత్రే
ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహః,
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
వ్యరాజతాఽఽదిత్య ఇవాంశుమాలీ. 45

స రాక్షసాంస్తాన్ సుబహూంశ్చ హత్వా
వనం చ భఙ్క్త్వా బహుపాదపం తత్,
విసృజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిం
జగామ రామం మనసా మహాత్మా. 46

తతస్తుతం వానరవీరముఖ్యం
మహాబలం మారుతతుల్యవేగం,
మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం
ప్రతుష్టువుర్దేవగణాశ్చ సర్వే. 47

భఙ్క్త్వా వనం మహాతేజా హత్వా రక్షాంసి సంయుగే,
దగ్ధ్వా లంకాపురీం రమ్యాం రరాజ స మహాకపిః 48

తత్ర దేవాస్సగన్ధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః,
దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్మయం పరమం గతాః. 49

తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనుమన్తం మహాకపిం,
కాలాగ్నిరితి సంచిన్త్య సర్వభూతాని తత్రసుః 50

దేవాశ్చ సర్వే మునిపుఙ్గవాశ్చ
గన్ధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః,
భూతాని సర్వాణి మహాన్తి తత్ర
జగ్ముః పరాం ప్రీతిమతుల్యరూపాం. 51

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – చతుఃపఞ్చాశస్సర్గః.

పఞ్చపఞ్చాశస్సర్గః (55వ సర్గ)

లంకాం సమస్తాం సందీప్య లాంగూలాగ్నిం మహాబలః
నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః. 1

సందీప్యమానాం విధ్వస్తాం త్రస్తరక్షోగణాం పురీం,
అవేక్ష్య హనుమాన్లంకాం చిన్తయామాస వానరః 2

తస్యాభూత్సుమహాంస్త్రాసః కుత్సా చాఽత్మన్యజాయత,
లంకాం ప్రదహతా కర్మ కింస్విత్కృతమిదం మయా. 3

ధన్యాస్తే పురుషశ్రేష్ఠా యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితం,
నిరున్దన్తి మహాత్మానో దీప్తమగ్ని మివామ్భసా. 4

క్రుద్ధః పాపం నకుర్యాత్కః క్రుద్ధో హన్యాద్గురూనపి,
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నరస్సాధూనధిక్షిపేత్. 5

వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కర్హిచిత్,
నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్. 6

యస్సముత్పతితం క్రోధం క్షమయైవ నిరస్యతి,
యథోరగస్త్వచం జీర్ణాం సవై పురుష ఉచ్యతే. 7

ధిగస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమం,
అచిన్తయిత్వా తాం సీతామగ్నిదం స్వామిఘాతుకమ్. 8

యది దగ్ధా త్వియం లంకా నూనమార్యాఽపి జానకీ,
దగ్ధా తేన మయాభర్తుర్హ తం కార్యమజానతా. 9

యదర్థ మయ మారమ్భస్తత్కార్యమవసాదితం
మయా హి దహతా లంకాం న సీతా పరిరక్షితా. 10

ఈషత్కార్యమిదం కార్యం కృతమాసీన్న సంశయః,
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః. 11

వినష్టా జానకీ నూనం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే
లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశస్సర్వా భస్మీకృతా పురి 12

యది తద్విహతం కార్యం మమ ప్రజ్ఞావిపర్యయాత్,
ఇహైవ ప్రాణసన్న్యాసో మమాపి హ్యద్య రోచతే. 13

కిమగ్నౌ నిపతామ్యద్య ఆహోస్విద్బడబాముఖే,
శరీర మాహో సత్త్వానాం దద్మి సాగరవాసినామ్. 14

కథం హి జీవతా శక్యో మయాద్రష్టుం హరీశ్వరః,
తౌ వా పురుషశార్దూలౌ కార్యసర్వస్వఘాతినా. 15

మయా ఖలుతదేవేదం రోషదోషాత్ప్రదర్శితం,
ప్రథితం త్రిషు లోకేషు కపిత్వ మనవస్థితం, 16

ధిగస్తు రాజసం భావ మనీశ మనవస్థితం,
ఈశ్వరేణాపి యద్రాగాన్మయా సీతా న రక్షితా, 17

వినష్టాయాం తు సీతాయాం తావుభౌ వినశిష్యతః,
తయోర్వినాశే సుగ్రీవస్సబన్ధుర్వినశిష్యతి. 18

ఏతదేవ వచశ్శ్రుత్వా భరతో భ్రాతృవత్సలః,
ధర్మాత్మా సహశత్రుఘ్న కథం శక్ష్యతి జీవితుమ్. 19

ఇక్ష్వాకువంశే ధర్మిష్ఠే గతే నాశమసంశయం,
భవిష్యన్తి ప్రజాస్సర్వాశ్శోకసన్తాపపీడితాః 20

తదహం భాగ్యరహితో లుప్తధర్మార్థసంగ్రహః
రోషదోషపరీతాత్మా వ్యక్తం లోకవినాశనః 21

ఇతి చిన్తయత స్తస్య నిమిత్తాన్యుపపేదిరే,
పూర్వమప్యుపలబ్ధాని సాక్షాత్పునరచిన్తయత్. 22

అథవా చారుసర్వాఙ్గీ రక్షితా స్వేన తేజసా,
న నశిష్యతి కల్యాణీ నాగ్నిరగ్నౌ ప్రవర్తతే. 23

నహిధర్మాత్మ నస్తస్యభార్యామమితతేజసః
స్వచారిత్రాభి గుప్తాం తాంస్ప్రష్టుమర్హతిపావకః 24

నూనం రామప్రభావేన వైదేహ్యాస్సుకృతేన చ,
యన్మాం దహనకర్మాయం నాదహద్ధవ్య వాహనః 25

త్రయాణాం భరతాదీనాం భ్రాతౄణాం దేవతా చ యా,
రామస్య చ మనఃకాన్తా సా కథం వినశిష్యతి. 26

యద్వా దహనకర్మాయం సర్వత్ర ప్రభురవ్యయః,
న మే దహతి లాఙ్గూలం కథమార్యాం ప్రధక్ష్యతి. 27

పునశ్చాచిన్తయత్తత్ర హనూమాన్విస్మితస్తదా,
హిరణ్యనాభస్య గిరే ర్జలమధ్యే ప్రదర్శనం. 28

తపసా సత్య వాక్యేన అనన్యత్వాచ్చ భర్తరి,
అపి సా నిర్ద హేదగ్నిం న తామగ్నిః ప్రధక్ష్యతి. 29

స తథా చిన్తయం స్తత్ర దేవ్యా ధర్మపరిగ్రహం,
శుశ్రావ హనుమాన్ వాక్యంచారణానాం మహాత్మనాం. 30

అహో ఖలు కృతం కర్మ దుష్కరం హి హనూమతా,
అగ్నిం విసృజతాఽభీక్ష్ణం భీమం రాక్షసవేశ్మని. 31

ప్రపలాయితరక్షః స్త్రీబాలవృద్ధసమాకులా,
జనకోలాహలాధ్మాతా క్రన్దన్తీ వాద్రికన్దరే. 32

దగ్ధేయం నగరీ సర్వా సాట్టప్రాకారతోరణా,
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోఽద్భుత ఏవను. 33

స నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థై కారణైశ్చ మహాగుణైః,
ఋషివాక్యైశ్చ హనుమానభవత్ప్రీతమానసః, 34

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థ
స్తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్వా,
ప్రత్యక్షతస్తాం పునరేవ దృష్ట్వా
ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార 35

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే - పఞ్చపఞ్చాశస్సర్గః

షట్పఞ్చాశస్సర్గః (56వ సర్గ)

తతస్తు శింశుపామూలే జానకీం పర్యుపస్థితాం,
అభివాద్యాబ్రవీద్దిష్ట్యా పశ్యామి త్వామిహాక్షతాం. 1

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునఃపునః,
భర్తృస్నేహాన్వితం వాక్యం హనుమన్తమభాషత. 2

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే,
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః 3

శరైస్తు సఙ్కులాం కృత్వా లఙ్కాం పరబలార్దనః,
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థస్తత్తస్య సదృశం భవేత్. 4

తద్యథా తస్య విక్రాన్తమనురూపం మహాత్మనః,
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ 5

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం,
నిశమ్య హనుమాంస్తస్యా వాక్యముత్తరమబ్రవీత్. 6

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్ స్థ హర్యృక్షప్రవరైర్వృతః,
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి. 7

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమాన్మారుతాత్మజః,
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్. 8

తతస్స కపిశార్దూలస్స్వామిసన్దర్శనోత్సుకః,
ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠమరిష్టమరిమర్దనః. 9

తుఙ్గపద్మకజుష్టాభిర్నీలాభిర్వనరాజిభిః
సోత్తరీయమివాంభోదైశ్శృంగాంతర విలంబిభిః 10

బోధ్యమానమివ ప్రీత్యా దివాకరకరైశ్శుభైః,
ఉన్మిషన్తమివోద్ధూతైర్లోచనైరివ ధాతుభిః. 11

తోయౌఘనిస్స్వనైర్మన్ద్రైః ప్రాధీతమివ పర్వతం,
ప్రగీతమివ విస్పష్టైర్నానాప్రస్రవణస్వనైః. 12

దేవదారుభిరత్యుచ్చైరూర్ధ్వబాహుమివస్థితం,
ప్రపాతజలనిర్ఘోషైః ప్రాక్రుష్టమివ సర్వతః. 13

వేపమానమివ శ్యామైః కమ్పమానైశ్శరద్వనైః,
వేణుభిర్మారుతోద్ధూతైః కూజన్తమివ కీచకైః 14

నిశ్శ్వసన్తమివామర్షాద్ఘోరైరాశీవిషోత్తమైః
నీహారకృతగంభీరైర్ధ్యాయన్తమివ గహ్వరైః 15

మేఘపాదనిభైః పాదైః ప్రక్రాన్తమివ సర్వతః,
జృమ్భమాణమివాఽకాశే శిఖరైరభ్రమాలిభిః 16

కూటైశ్చ బహుధాకీర్ణైశ్శోభితం బహుకన్దరైః,
సాలతాలాశ్వకర్ణైశ్చ వంశైశ్చ బహుభిర్వృతం 17

లతావితానైర్వితతైః పుష్పవద్భిరలఙ్కృతం,
నానామృగగణాకీర్ణం ధాతువిస్యన్దభూషితమ్. 18

బహుప్రస్రవణోపేతం శిలాసఞ్చయసఙ్కటం,
మహర్షి యక్షగన్ధర్వకిన్నరోరగసేవితం. 19

లతాపాదపసఙ్ఘాతం సింహాధ్యుషితకన్దరం,
వ్యాఘ్రసఙ్ఘ సమాకీర్ణం స్వాదుమూలఫలద్రుమం. 20

తమారురోహ హనుమాన్ పర్వతం పవనాత్మజః,
రామదర్శనశీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః. 21

తేన పాదతలాక్రాన్తా రమ్యేషు గిరిసానుషు,
సఘోషాస్సమశీర్యన్త శిలాశ్చూర్ణీ కృతాస్తతః 22

స తమారుహ్య శైలేన్ద్రం వ్యవర్ధత మహాకపిః,
దక్షిణాదుత్తరం పారం ప్రార్థయన్ లవణామ్భసః 23

అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః,
దదర్శ సాగరం భీమం మీనోరగనిషేవితం 24

స మారుత ఇవాఽఽకాశం మారుతస్యాఽఽత్మ సమ్భవః,
ప్రపేదే హరిశార్దూలో దక్షిణాదుత్తరాం దిశమ్. 25

సతదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః,
రరాస సహ తైర్భూతైః ప్రవిశన్వ సుధాతలం, 26

కమ్పమానైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ ద్రుమైః
తస్యోరువేగోన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః 27

నిపేతుర్భూతలే రుగ్ణాశ్శక్రాయుధహతా ఇవ,
కన్దరోదరసంస్థానాం పీడితానాం మహౌజసాం. 28

సింహోనాం వినదో భీమో నభో భిన్దన్ స శుశ్రువే,
త్రస్తవ్యావృత్తవదనా వ్యాకులీకృతభూషణాః. 29

విద్యాధర్యస్సముత్పేతుః సహసా ధరణీతలాత్,
అతిప్రమాణా బలినో దీప్తజిహ్వా మహావిషాః. 30

నిపీడితశిరోగ్రీవా వ్యవేష్టన్త మహాహయః
కిన్నరోరగగన్ధర్వయక్షవిద్యాధరా స్తదా 31

పీడితం తం నగవరం త్యక్త్వా గగనమాస్థితాః,
స చ భూమిధర స్శ్రీమాన్బలినా తేన పీడితః 32

స వృక్షశిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలం,
దశయోజనవిస్తార స్త్రింశద్యోజనముచ్ఛ్రితః 33

ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః,
స లిలఙ్ఘయిషుర్భీమం సలిలం లవణార్ణవమ్. 34

కల్లోలాస్ఫాలవేలా న్తముత్పపాత నభో హరిః.

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – షట్పఞ్చాశస్సర్గః

సప్తపఞ్చాశస్సర్గః (57వ సర్గ)

స చన్ద్రకుముదం రమ్యం సార్కకారణ్డవం శుభం,
తిష్యశ్రవణకాదమ్బమభ్రశైవాలశాద్వలం. 1

పునర్వసుమహామీనం లోహితాఙ్గమహాగ్రహం
వరావతమహాద్వీపం స్వాతీహంసవిలోళితం, 2

వాతసంఘాతజాతోర్మి చన్ద్రాంశుశిశిరామ్బుమత్,
భుజఙ్గయక్షగన్ధర్వ ప్రబుద్ధకమలోత్పలం. 3

హనుమాన్మారుతగతిర్మహానౌరివ సాగరం,
అపారమపరిశ్రాన్తః పుప్లువే గగనార్ణవం. 4

గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిపమివోల్లిఖన్,
హరన్నివ సనక్షత్రం గగనం సార్కమణ్డలం. 5

మారుతస్యాత్మజః శ్రీమాన్కపిర్వ్యోమచరో మహాన్
హనుమాన్మేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి. 6

పాణ్డురారుణవర్ణాని నీలమాఞ్జిష్ఠకాని చ,
హరితారుణవర్ణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే. 7

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునఃపునః,
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చన్ద్రమా ఇవ లక్ష్యతే. 8

వివిధాభ్రఘనాపన్న గోచరో ధవలామ్బరః,
దృశ్యాదృశ్యతనుర్వీరస్తదా చన్ద్రాయతేఽమ్బరే. 9

తార్క్ష్యాయమాణో గగనే బభాసే వాయునన్దనః
దారయన్మేఘబృన్దాని నిష్పతంశ్చ పునఃపునః 10

నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః,
ప్రవరాన్రాక్షసాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః 11

ఆకులాం నగరీం కృత్వా వ్యథయిత్వా చ రావణం,
అర్దయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీమభివాద్య చ. 12

ఆజగామ మహాతేజాః పునర్మధ్యేన సాగరం,
పర్వతేన్ద్రం సునాభం చ సముపస్పృశ్య వీర్యవాన్. 13

జ్యాముక్త ఇవ నారాచో మహావేగోఽభ్యుపాగతః
స కించిదనుసంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిం 14

మ హేన్ద్రం మేఘసఙ్కాశం ససాద హరిపుఙ్గవః,
స పూరయామాస కపిర్దిశో దశ సమన్తతః, 15

నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః,
స తం దేశమనుప్రాప్తః సుహృద్దర్శనలాలసః 16

ననాద హరిశార్దూలో లాఙ్గూలం చాప్యకమ్పయత్,
తస్య నానద్యమానస్య సుపర్ణ చరితే పథి. 17

ఫలతీవాస్య ఘోషేణ గగనం సార్కమణ్డలం,
యే తు తత్రోత్తరే తీరే సముద్రస్య మహాబలాః, 18

పూర్వం సంవిష్టితాశ్శూరా వాయుపుత్రదిదృక్షవః,
మహతో వాయునున్నస్య తోయదస్యేవగర్జితం 19

శుశ్రువుస్తే తదా ఘోషమూరువేగం హనుమతః,
తే దీనమనసస్సర్వే శుశ్రువుః కాననౌకసః 20

వానరేన్ద్రస్య నిర్ఘోషం పర్జన్యనినదోపమం,
నిశమ్య నదతో నాదం వానరాస్తే సమన్తతః 21

బభూవురుత్సుకాస్సర్వే సుహృద్దర్శనకాఙ్క్షిణః,
జామ్బవాన్ సహరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసంహృష్టమానసః. 22

ఉపామన్త్ర్యహరీన్ సర్వానిదం వచనమబ్రవీత్,
సర్వథాకృతకార్యోఽసౌ హనుమాన్నాత్ర సంశయః 23

న హ్యస్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవంవిధో భవేత్,
తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః 24

నిశమ్య హరయో హృష్టా సముత్పేతుస్తతస్తతః
తే నగాగ్రాన్నగాగ్రాణి శిఖరాచ్ఛిఖరాణిచ. 25

ప్రహృష్టస్సముపద్యన్తహనూమన్తం దిదృక్షవః
తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గృహ్య శాఖాస్స్వవస్థితాః. 26

వాసాంసీవ ప్రశాఖాశ్చ సమావిధ్యన్త వానరాః
గిరిగహ్వరసంలీనో యథా గర్జతి మారుతః. 27

ఏవం జగర్జ బలవాన్ హనుమాన్మారుతాత్మజః
తమభ్రఘనసఙ్కాశమాపతన్తం మహాకపిం. 28

దృష్ట్వా తే వానరాస్సర్వే తస్థుః ప్రాఞ్జలయస్తదా,
తతస్తు వేగవాం స్తస్య గిరేర్గిరినిభః కపిః 29

నిపపాత మహేన్ద్రస్య శిఖరేపాదపాకులే,
హర్షేణాపూర్యమాణోఽసౌ రమ్యే పర్వతనిర్ఝరే. 30

ఛిన్నపక్ష ఇవాఽఽకాశాత్పపాత ధరణీధరః,
తతస్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుఙ్గవాః. 31

హనుమన్తం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే,
పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః 32

ప్రహృష్టవదనాస్సర్వే తమరోగముపాగతం
ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ. 33

ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్రేష్ఠం హరయో మారుతాత్మజం
హనుమాంస్తు గురూన్వృద్ధాఞ్జామ్బవత్ప్రముఖాం స్తదా. 34

కుమారమఙ్గదం చైవ సోఽవన్దత మహాకపిః
స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభిశ్చ ప్రసాదితః 35

దృష్టా సీతేతి విక్రాన్తస్సంక్షేపేణ న్యవేదయత్,
నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలినస్సుతం 36

రమణీయే వనోద్దేశే మహేన్ద్రస్య గిరేస్తదా,
హనుమాన బ్రవీద్ధృష్టస్తదా తాన్వానరర్షభాన్. 37

అశోకవనికాసంస్థా దృష్టా సా జనకాత్మజా,
రక్ష్యమాణా సుఘోరాభీ రాక్షసీభిరనిన్దితా. 38

ఏకవేణీధరా బాలా రామదర్శనలాలసా,
ఉపవాసపరిశ్రాన్తా జటిలా మలినా కృశా. 39

తతో దృష్టేతి వచనం మహార్థమమృతోపమం,
నిశమ్య మారుతేస్సర్వే ముదితా వానరాభవన్. 40

క్ష్వేళ న్త్యన్యే నదన్త్యన్యే గర్జన్త్యన్యే మహాబలాః
చక్రుః కిలకిలామన్యే ప్రతిగర్జన్తి చాపరే 41

కేచిదుచ్ఛ్రితలాంగులాః ప్రహృష్టాః కపికుఞ్జరాః
అఞ్చితాయతదీర్ఘాణి లాంగూలానిప్రవివ్యధుః. 42

అపరే చ హనూమన్తం వానరా వారణోపమం
ఆప్లుత్య గిరిశృఙ్గేభ్యః సంస్పృశన్తి స్మ హర్షితాః 43

ఉక్త వాక్యం హనూమ న్త మఙ్గద స్తమథాబ్రవీత్,
సర్వేషాం హరివీరాణాం మధ్యే వచనముత్తమం. 44

సత్త్వే వీర్యే న తే కశ్చిత్సమో వానర విద్యతే,
యదవప్లుత్య విస్తీర్ణం సాగరం పునరాగతః 45

అహో స్వామిని తే భక్తిరహో వీర్యమహో ధృతిః,
దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ. 46

దిష్ట్యా త్యక్ష్యతి కాకుత్స్థశ్శోకం సీతావియోగజం,
తతోఽఙ్గదం హనూమన్తం జామ్బవన్తం చ వానరాః 47

పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాశ్శిలాః,
శ్రోతుకామాస్సముద్రస్య లఙ్ఘనం వానరోత్తమాః. 48

దర్శనం చాపి లఙ్కాయాస్సీతాయా రావణస్య చ.
తస్థుః ప్రాఞ్జలయస్సర్వే హనుమద్వదనోన్ముఖాః, 49

తస్థౌ తత్రాఙ్గదశ్శ్రీమాన్వానరైర్బహుభిర్వృతః,
ఉపాస్యమానో విబుధైర్దివి దేవపతిర్యథా. 50

హనుమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
తథాఙ్గదేనాఙ్గదబద్ధబాహునా,
ముదా తదాఽధ్యాసితమున్నతమ్మహ
న్మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రియాఽభవత్.

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – సప్తపఞ్చాశస్సర్గః

అష్టపఞ్చాశస్సర్గః (58వ సర్గ)

తతస్తస్య గిరేశ్శృఙ్గే మహేన్ద్రస్య మహాబలాః,
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్మురుత్తమాం. 1

తం తతః ప్రీతి సంహృష్టః ప్రీతిమన్తం మహాకపిం,
జామ్బవాన్కార్యవృత్తాన్తమపృచ్ఛదనిలాత్మజం. 2

కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే,
తస్యాం వా స కథం వృత్తః క్రూరకర్మా దశాననః 3

తత్త్వతస్సర్వమేతన్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే,
శ్రుతార్థాశ్చిన్తయిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయం. 4
యశ్చార్థస్తత్ర వక్తవ్యో గతైరస్మాభిరాత్మవాన్,
రక్షితవ్యం చ యత్తత్ర తద్భవాన్వ్యాకరోతు నః, 5

స నియుక్తస్తతస్తేన సంప్రహృష్టతనూరుహః,
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత 6

ప్రత్యక్షమేవ భవతాం మహేన్ద్రాగ్రాత్ఖమాప్లుతః,
ఉదధేర్దక్షిణం పారం కాఙ్క్షమాణస్సమాహితః 7

గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూపమివాభవత్,
కాఞ్చనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరం. 8

స్థితం పన్థానమావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగం,
ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాఞ్చనం నగసత్తమం. 9

కృతా మే మనసా బుద్ధిర్భేత్తవ్యోఽయం మయేతి చ,
ప్రహతం చ మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః. 10

శిఖరం సూర్యసఙ్కాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా,
వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః. 11

పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయన్నివ,
పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః 12

మైనాకమితి విఖ్యాతం నివసన్తం మహోదధౌ,
పక్షవన్తః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః 13

ఛన్దతః పృథివీం చేరుర్బాధమానాస్సమన్తతః,
శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేన్ద్రః పాకశాసనః 14

చిచ్ఛేద భగవాన్పక్షాన్వజ్రేణైషాం సహస్రశః,
అహం తు మోక్షితస్తస్మాత్తవ పిత్రా మహాత్మనా. 15

మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తోఽస్మి మహార్ణవే,
రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్య మరిన్దమ. 16

రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేన్ద్ర సమవిక్రమః,
ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః. 17

కార్యమావేద్య తు గిరేరుద్యతం చ మనో మమ,
తేన చాహమనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా. 18

స చాప్యన్తర్హి తశ్శైలో మానుషేణ వపుష్మతా.
శరీరేణ మహాశైలః శైలేన చ మహోదధౌ. 19

ఉత్తమం జవమాస్థాయ శేషం పన్థానమాస్థితః,
తతోఽహం సుచిరం కాలం వేగేనాభ్యగమం పథి. 20

తతః పశ్యామ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరం,
సముద్రమధ్యే సా దేవీ వచనం మామభాషత. 21

మమ భక్షః ప్రదిష్టస్త్వ మమరైర్హరిసత్తమ,
అతస్త్వాం భక్షయిష్యామి విహితస్త్వం చిరస్యమే. 22

ఏవముక్తస్సురసయా ప్రాఞ్జలిః ప్రణతః స్థితః,
వివర్ణవదనో భూత్వా వాక్యం చేదముదీరయం. 23

రామో దాశరథిశ్శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దణ్డకావనం,
లక్ష్మణేన సహభ్రాత్రా సీతయా చ పరన్తపః. 24

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా,
తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్. 25

కర్తుమర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతి,
అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం. 26
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే,
ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ. 27

అబ్రవీన్నాతివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ,
ఏవముక్తస్సురసయా దశయోజనమాయతః 28

తతోఽర్థగుణవిస్తారో బభూవాహం క్షణేన తు,
మత్ప్రమాణానురూపం చ వ్యాదితం చ ముఖం తయా, 29

తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం చాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం వపుః,
తస్మిన్ముహూర్తే చ తథా పునర్బభూవాఙ్గుష్ఠమాత్రకః. 30

అభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్,
అబ్రవీ త్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః 31

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం,
సమానయ చ వై దేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా. 32

సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాఽస్మి తవ వానర,
తతోఽహం సాధు సాధ్వీతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః, 33

తతోఽన్తరిక్షం విపులం ప్లుతోఽహం గరుడో యథా,
ఛాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన. 34

సోఽహం విగతవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్,
న కించి త్తత్ర పశ్యామి యేన మేఽపహృతా గతిః 35

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిన్నామ గగనే మమ,
ఈదృశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపం యత్ర న దృశ్యతే. 36

అధోభాగేన మే దృష్టిశ్శోచతా పాతితా మయా,
తతోఽద్రాక్షమహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయాం. 37
ప్రహస్య చ మహానాదముక్తోఽహం భీమయా తయా,
అవస్థిత మసంభ్రాన్త మిదం వాక్యమశోభనం. 38

క్వాపి గన్తా మహాకాయ క్షుధితాయా మమేప్సితః,
భక్ష్యః ప్రీణయ మే దేహం చిరమాహారవర్జితం. 39

బాఢమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్ణామహం తతః,
ఆస్యప్రమాణాదధికం తస్యాః కాయమపూరయం. 40

తస్యాశ్చాస్యం మహద్భీమం వర్ధతే మమ భక్షణే,
న చ మాం సాధు బుబుధే మమ వా వికృతంకృతం. 41

తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాన్తరాత్,
తస్యా హృదయ మాదాయ ప్రపతామి నభస్థలం. 42

సా విసృష్టభుజా భీమా పపాత లవణామ్భసి
మయా పర్వతసఙ్కాశా నికృత్త హృదయా సతీ. 43

శృణోమి ఖగతానాం చ సిద్ధానాం చారణైస్సహ,
రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనుమతా హతా. 44

తాం హత్వా పునరేవాహం కృత్యమాత్యయికం స్మరన్
గత్వా చాహం మహాధ్వానం పశ్యామి నగమణ్డితం. 45

దక్షిణం తీరముదధేర్లఙ్కా యత్ర చ సా పురీ,
అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురం 46

ప్రవిష్టోఽహమవిజ్ఞాతో రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః,
తత్ర ప్రవిశతశ్చాపి కల్పాన్తఘనసన్నిభా. 47

అట్టహాసం విముఞ్చన్తీ నారీ కాప్యుత్థితా పురః,
జిఘాంసన్తీం తతస్తాం తు జ్వలదగ్ని శిరోరుహం. 48
సవ్యముష్టి ప్రహారేణ పరాజిత్య సుభైరవాం,
ప్రదోషకాలే ప్రవిశం భీతయాఽహం తయోదితః 49

అహం లఙ్కాపురీ వీర నిర్జితా విక్రమేణ తే,
యస్మాత్తస్మాద్దివేలాపి సర్వతస్తాం వ్యశేషతః 50

తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచిన్వన్ జనకాత్మజాం,
రావణాన్తఃపురగతో న చాపశ్యం సుమధ్యమాం. 51

తతస్సీతామపశ్యంస్తు రావణస్య నివేశనే.
శోకసాగరమాసాద్య న పారముపలక్షయే. 52

శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణ సమావృతం,
కాఞ్చనేన వికృష్టేన గృహోపవనముత్తమం. 53

స ప్రాకారమవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపం,
అశోకవనికామధ్యే శింశుపాపాదపో మహాన్. 54

తమారుహ్య చ పశ్యామి కాఞ్చనం కదలీవనం,
అదూరే శింశుపావృక్షాత్పశ్యామి వరవర్ణినీం, 55

శ్యామాం కమలపత్రాక్షీముపవాసకృశాననాం,
తదేకవాససంవీతాం రజోధ్వస్తశిరోరుహాం. 56

శోకసన్తాపదీనాఙ్గీం సీతాం భర్తృహితే స్థితాం.
రాక్షసీభిర్విరూపాభిః క్రూరాభిరభిసంవృతాం. 57

మాంసశోణితభక్ష్యాభిర్వ్యాఘ్రీభిర్హరిణీమివ,
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః. 58

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచిన్తాపరాయణా,
భూమిశయ్యా వివర్ణాఙ్గీ పద్మినీవ హిమాగమే. 59
రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా
కథంచిన్మృగశాబాక్షీ తూర్ణమాసాదితా మయా. 60

తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీం,
తత్రైవ శింశుపావృక్షే పశ్యన్నహమవస్థితః 61

తతో హలహలాశబ్దం కాఞ్చీనూపురమిశ్రితం
శృణోమ్యధిక గమ్భీరం రావణస్య నివేశనే. 62

తతోఽహం పరమోద్విగ్నః స్వరూపం ప్రతిసంహరన్,
అహం తు శింశుపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః 63

తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః
తం దేశం సమనుప్రాప్తా యత్ర సీతాఽభవత్ స్థితా. 64

తం దృష్ట్వాథ వరారోహా సీతా రక్షోగణేశ్వరం,
సఙ్కుచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ. 65

విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్షమాణాం తత స్తతః
త్రాణం కించిదపశ్యన్తీం వేపమానాం తపస్వినీం. 66

తామువాచ దశగ్రీవస్సీతాం పరమదుఃఖితాం,
అవాక్ఛిరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్వ మామితి. 67

యది చేత్త్వం తు దర్పాన్మాం నాభినన్దసి గర్వితే,
ద్వౌ మాసావన్తరం సీతే పాస్యామి రుధిరం తవ. 68

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః,
ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచనముత్తమం. 69

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః,
ఇక్ష్వాకుకులనాథస్య స్నుషాం దశరథస్య చ. 70
అవాచ్యం వదతో జిహ్వా కథం న పతితా తవ,
కించిద్వీర్యం తవానార్య యో మాం భర్తురసన్నిధౌ. 71

అపహృత్యాఽఽగతః పాప తేనాదృష్టో మహాత్మనా,
న త్వం రామస్య సదృశో దాసేఽప్యస్య న యుజ్యసే. 72

యజ్ఞీ యస్పృత్యవ్యాదీ చ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః
జానక్యా పరుషం వాక్యమేవముక్తో దశాననః. 73

జజ్వాల సహసా కోపాచ్చితాస్థ ఇవ పావకః.
వివృత్య నయనే క్రూరే ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణం 74

మైథిలీం హన్తుమారబ్ధః స్త్రీభిర్హాహాకృతం తదా,
స్త్రీణాం మధ్యాత్సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః 75

వరా మన్దోదరీ నామ తయా సం (చ) ప్రతిషేధితః,
ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స నుదవార్దితః. 76

సీతయా తవ కిం కార్యం మహేన్ద్రసమవిక్రమ,
దేవగన్ధర్వకన్యాభిర్యక్షకన్యాభిరేవ చ. 77

సార్ధం ప్రభో రమస్వేహ సీతయా కిం కరిష్యసి,
తతస్తాభిస్సమేతాభిర్నారీభిస్స మహాబలః. 78

ప్రసాద్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః,
యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షస్యో వికృతాననాః. 79

సీతాం నిర్భర్త్స్యయామాసుర్వాక్యైః క్రూరైస్సుదారుణైః
తృణవద్భాషితం తాసాం గణయామాస జానకీ. 80

తర్జితం చ తదా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకం.
వృథాగర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః 81
రావణాయ శశంసుస్తాస్సీతాధ్యవసితం మహత్,
తతస్తాస్సహితాస్సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః 82

పరిక్షిప్య సమన్తాత్తాం నిద్రావశముపాగతాః,
తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా. 83

విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా,
తాసాం మధ్యాత్సముత్థాయ త్రిజటా వాక్యమబ్రవీత్. 84

ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతా వినశిష్యతి.
జనకస్యాత్మజా సాధ్వీ స్నుషా దశరథస్య చ. 85

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః
రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తురస్యా జయాయ చ 86

అలమస్మాత్పరిత్రాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణం,
అభియాచామ వైదేహీ మేతద్ధి మమ రోచతే. 87

యస్యా హ్యేవంవిధస్స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే,
సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా సుఖమాప్నోత్యనుత్తమమ్. 88

ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా,
తతస్సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా. 89

అవోచద్యది తత్తథ్యం భవేయం శరణం హి వః,
తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వాసీతాయా దారుణాం దశామ్. 90

చింతయామాస విక్రాన్తో న చ మే నిర్వృతం మనః,
సంభాషణార్థం చ మయా జానక్యాశ్చిన్తితో విధిః. 91

ఇక్ష్వాకూణాం హి వంశస్తు తతో మమ పురస్కృతః,
శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షి గణపూజితాం. 92
ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాష్పైః పిహితలోచనా,
కస్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ. 93

సా చ రామేణ తే ప్రీతిస్తన్మే శంసితుమర్హసి,
తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హ్యహమప్యబ్రువం వచః 94

దేవి రామస్య భర్తుస్తే సహాయో భీమవిక్రమః
సుగ్రీవో నామ విక్రాన్తో వానరేన్ద్రో మహాబలః 95

తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనుమన్తమిహాగతం
భర్త్రాహం ప్రేషితస్తుభ్యం రామేణా క్లిష్టకర్మణా. 96

ఇదం చ పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్ దాశరథిస్స్వయం,
అఙ్గుళీయ మభిజ్ఞాన మదాత్తుభ్యం యశస్విని. 97

తదిచ్ఛామి త్వయాఽఽజ్ఞప్తం దేవి కిం కరవాణ్యహం,
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరం 98

ఏతచ్ఛ్రుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనన్దినీ,
ఆహ రావణముత్పాద్య రాఘవో మాం నయత్వితి. 99

ప్రణమ్య శిరసా దేవీమహమార్యామనిన్దితాం,
రాఘవస్య మనోహ్లాదమభిజ్ఞానమయాచిషం. 100

అథ మామ బ్రవీత్సీతా గృహ్యతామయముత్తమః,
మణిర్యేన మహాబాహూ రామస్త్వాం బహుమన్యతే. 101

ఇత్యుక్త్వాతు వరారోహా మణిప్రవరమద్భుతం
ప్రాయచ్ఛత్పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశహ. 102

తతస్తస్యై ప్రణమ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః,
ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య మిహాభ్యుద్గతమానసః, 103
ఉక్తోఽహం పునరేవేదం నిశ్చిత్య మనసా తయా,
హనుమన్మమ వృత్తాన్తం వక్తుమర్హసి రాఘవే. 104

యథాశ్రుత్వైవ న చిరాత్తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ,
సుగ్రీవసహితౌ వీరావుపేయాతాం తథా కురు. 105

యద్యన్యథా భవేదేతద్ద్వౌ మాసౌ జీవితం మమ,
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాహమనాథవత్. 106

తచ్ఛ్రుత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత,
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేషమనన్తరం, 107

తతోఽవర్ధత మే కాయ స్తదా పర్వతసన్నిభః,
యుద్ధకాంక్షీ వనం తచ్చ వినాశయితుమారభే. 108

తద్భగ్నం వనషణ్డం తు భ్రాన్తత్రస్తమృగద్విజం,
ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షన్తే రాక్షస్యో వికృతాననా. 109

మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్ సమాగమ్య తతస్తతః,
తాస్సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే. 110

రాజన్వనమిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా,
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబలం 111

దుర్బుద్ధేస్తస్య రాజేన్ద్ర తవ విప్రియకారిణః,
వధమాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాసౌ విలయం వ్రజేత్. 112

తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేన్ద్రేణ విసృష్టా భృశదుర్జయాః
రాక్షసాః కిఙ్కరా నామ రావణస్య మనోనుగా. 113

తేషామశీతిసాహస్రం శూలముద్గరపాణినాం,
మయా తస్మిన్వనోద్దేశే పరిఘేణ నిషూదితం. 114
తేషాం తు హతశేషా యే తే గత్వా లఘువిక్రమాః,
నిహతం చ మహత్సైన్యం రావణాయాచచక్షిరే. 115

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా చైత్యప్రాసాదమాక్రమం,
తత్రస్థాన్ రాక్షసాన్ హత్వా శతం స్తమ్భేన వై పునః, 116

లలామభూతో లఙ్కాయాస్స వై విధ్వంసితో మయా,
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జమ్బుమాలినమాదిశత్. 117

రాక్షసైర్బహుభిస్సార్థం ఘోరరూపైర్భయానకైః,
తం మహాబలసంపన్నం రాక్షసం రణకోవిదం. 118

పరిఘేణాతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగం,
తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేంద్రస్తు మంత్రిపుత్రాన్ మహాబలాన్. 119

పదాతిబలసమ్పన్నాన్ ప్రేషయామాస రావణః,
పరిఘేణైవ తాన్ సర్వాన్నయామి యమసాదనం. 120

మన్త్రిపుత్రాన్ హతాంఛ్రుత్వా సమరే లఘువిక్రమాన్,
పఞ్చ సేనాగ్రగాం ఛ్ఛూరాన్ ప్రేషయామాస రావణః. 121

తానహం సహసైన్యాన్వై సర్వానేవాభ్యసూదయం.
తతః పునర్దశగ్రీవః పుత్రమక్షం మహాబలం. 122

బహుభీ రాక్షసైస్సార్థం ప్రేషయామాస రావణః,
తం తు మన్దోదరీపుత్రం కుమారం రణపణ్డితం. 123

సహసా ఖం సముత్క్రాన్తం పాదయోశ్చ గృహీతవాన్,
చర్మాసినం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయం 124

త మక్షమాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః,
తత ఇన్ద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణస్సుతం 125
వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధో బలినం యుద్ధదుర్మదం,
తచ్చాప్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుఙ్గవం. 126

వష్టైజసం రణే కృత్వా పరం హర్షముపాగమం,
మహతాపి మహాబాహః ప్రత్యయేన మహాబలః 127

ప్రేషితో రావణేనైవ సహ వీరైర్మదోత్కటైః,
సోఽవిషహ్యం హి మాం బుద్ధ్వా స్వం బలం చావమర్దితం. 128

బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ స తు మాం ప్రాబధ్నా చ్చాతివేగితః,
రజ్జుభిశ్చాభిబధ్నన్తి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః. 129

రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వామాముపానయన్,
దృష్ట్వా సంభాషితశ్చాహం రావణేన దురాత్మనా. 130

పృష్టశ్చ లఙ్కాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధం.
తత్సర్వం చ మయా తత్ర సీతార్థమితి జల్పితం. 131

అస్యాహం దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్తస్త ద్భవనం విభో,
మారుతస్యౌరసః పుత్త్రో వానరో హనుమానహం. 132

రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవసచివం కపిం,
సోఽహం దూత్యేన రామస్య త్వత్సకాశమిహా గతః. 133

సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాస్స త్వాం కుశలమబ్రవీత్,
ధర్మార్థకామసహితం హితం పథ్యమువాచ చ. 134

వసతో ఋశ్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే,
రాఘవో రణవిక్రాన్తో మిత్త్రత్వం సముపాగతః. 135

తేన మే కథితం రాజ్ఞా భార్యా మే రక్షసా హృతా,
తత్ర సాహాయ్యమస్మాకం కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా. 136
మయా చ కథితం తస్మై వాలినశ్చ వధం ప్రతి,
తత్ర సాహాయ్య హేతోర్మే సమయం కర్తుమర్హసి. 137

వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ మహాప్రభుః,
చక్రేఽగ్ని సాక్షికం సఖ్యం రాఘవస్సహలక్ష్మణః. 138

తేన వాలినముత్పాట్య శరేణైకేన సంయుగే,
వానరాణాం మహారాజః కృతస్సప్లవతాంప్రభుః. 139

తస్య సాహాయ్యమస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహ,
తేన ప్రస్థాపిత స్తుభ్యం సమీప మిహ ధర్మతః. 140

క్షిప్రమానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవాయ చ,
యావన్న హరయో వీరా విధమన్తి బలం తవ. 141

వానరాణాం ప్రభావో హి న కేన విదితః పురా,
దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛన్తి నిమన్త్రితాః. 142

ఇతి వానరరాజా స్త్వామూ హేత్యభిహితో మయా,
మామైక్షత తతః క్రుద్ధశ్చక్షుషా ప్రదహన్నివ. 143

తేన వధ్యోఽహమాజ్ఞప్తో రక్షసా రౌద్రకర్మణా,
మత్ప్రభావమవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా. 144

తతో విభీషణోనామ తస్య భ్రాతా మహామతిః,
తేన రాక్షసరాజోఽసౌ యాచితో మమ కారణాత్. 145

నైవం రాక్షసశార్దూల త్యజ్యతామేష నిశ్చయః
రాజశాస్త్ర వ్యపేతో హి మార్గస్సంసేవ్యతే త్వయా. 146

దూతవధ్యాన దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస,
దూతేన వేదితవ్యం చ యథార్థం హితవాదినా. 147
సుమహత్యపరాధేఽపి దూతస్యాతులవిక్రమ,
విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తీతి శాస్త్రతః, 148

విభీషణేనైవముక్తో రావణస్సందిదేశ తాన్,
రాక్షసానేతదేవాస్య లాఙ్గూలం దహ్యతామితి. 149

తతస్తస్య వచశ్శ్రుత్వా మమ పుచ్ఛం సమన్తతః,
వేష్టితం శణవల్కైశ్చ జీర్ణైః కార్పాసజైః పటైః. 150

రాక్షసాస్సిద్ధసన్నాహా స్తతస్తే చణ్డవిక్రమాః,
తదా దహ్యన్త మే పుచ్ఛం నిఘ్నన్తః కాష్ఠముష్టిభిః. 151

బద్ధస్య బహుభిః పాశైర్యన్త్రితస్య చ రాక్షసైః,
తతస్తే రాక్షసాశ్శూరా బద్ధం మామగ్నిసంవృతం. 152

అఘోషయన్రాజమార్గే నగరద్వారమాగతాః,
తతోఽహం సుమహద్రూపం సంక్షిప్య పునరాత్మనః. 153

విమోచయిత్వా తం బన్ధం ప్రకృతిస్థః స్థితః పునః.
ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాంస్యసూదయం 154

తతస్తన్నగరద్వారం వేగేనాప్లుతవానహం,
పుచ్ఛేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్టగోపురాం. 155

దహామ్యహ మసంభ్రాన్తో యుగాన్తాగ్నిరివ ప్రజాః,
వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే. 156

లఙ్కాయాం కశ్చిదుద్దేశస్సర్వా భస్మీకృతా పురీ,
దహతా చ మయా లఙ్కాం దగ్ధా సీతా న సంశయః. 157

రామస్య హి మహత్కార్యం మయేదం వితథీకృతం,
ఇతి శోకసమావిష్టశ్చిన్తా మహముపాగతః. 158

అథాహం వాచమశ్రౌషం చారణానాం శుభాక్షరాం,
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోద న్త భాషిణాం. 159

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శ్రుత్వా తామద్భుతాం గిరం,
అదగ్ధా జానకీత్యేవం నిమిత్తైశ్చోపలక్షితా. 160

దీప్యమానే తు లాఙ్గూలే న మాం దహతి పావకః,
హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతాస్సురభిగన్ధినః. 161

తైర్నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః
ఋషివాక్యైశ్చ సిద్ధార్థైరభవం హృష్టమానసః 162

పునర్దృష్ట్వా చ వైదేహీం విసృష్టశ్చ తయా పునః
తతః పర్వతమాసాద్య తత్రారిష్టమహం పునః 163

ప్రతి ప్లవన మారేభే యుష్మద్దర్శనకాంక్షయా,
తతః పవనచన్ద్రార్కసిద్ధగన్ధర్వసేవితం 164

పన్థానమహమాక్రమ్య భవతో దృష్టవానిహ,
రాఘవస్య ప్రభావేన భవతాం చైవ తేజసా. 165

సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వమనుష్ఠితం,
ఏతత్సర్వం మయా తత్ర యథావదుపపాదితం. 166

అత్ర యన్న కృతం శేషం తత్సర్వం క్రియతామితి,

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – షట్పఞ్చాశస్సర్గః

ఏకోనషష్టితమస్సర్గః (59వ సర్గ)

ఏతదాఖ్యాయ తత్సర్వం హనుమాన్మారుతాత్మజః,
భూయస్సముపచక్రామ వచనం వక్తుముత్తరం. 1

సఫలో రాఘవోద్యోగస్సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః,
శీలమాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్రవణం మనః, 2

తపసా నిర్దహేల్లోకాన్క్రుద్ధో వా నిర్దహేదపి
సర్వథాతిప్రవృద్ధోఽపి రావణో రాక్షసాధిపః. 3

తస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితం,
న తదగ్ని శిఖా కుర్యాత్సంస్పృష్టా పాణినా సతీ. 4

జనకస్యాత్మజా కుర్యాద్యత్క్రోధకలుషీకృతా,
జామ్బవత్ప్రముఖాన్ సర్వాననుజ్ఞాప్య మహాహరీన్. 5

అస్మిన్నేవం గతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే,
న్యాయ్యం స్మ సహ వైదేహ్యా ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్మజౌ. 6

అహమేకోఽపి పర్యాప్తస్సరాక్షసగణాం పురీం,
తాం లఙ్కాం తరసా హన్తుం రావణం చ మహాబలం. 7

కిం పునస్సహితై ర్వీరైర్బలవద్భిః కృతాత్మభిః,
కృతాస్త్రైః ప్లవగైశ్శూరై ర్భవద్భిర్విజయైషిభిః. 8

అహం తు రావణం యుద్ధే ససైన్యం సపురస్సరం,
సహపుత్త్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి. 9

బ్రాహ్మ మైన్ద్రం చ రౌద్రం చ వాయవ్యం వారుణం తథా,
యది శక్రజితోఽస్త్రాణి దుర్నిరీక్ష్యాణి సంయుగే. 10

తాన్యహం విధమిష్యామి హనిష్యామి చ రాక్షసాన్,
భవతామభ్యనుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తం. 11

మయాతులా విసృష్టా హి శైలవృష్టిర్నిర న్తరా,
దేవానపి రణే హన్యా త్కిం పున స్తా న్నిశాచరాన్. 12

సాగరోఽప్యతియా ద్వేలాం మన్దరః ప్రచలేదపి,
న జామ్బవన్తం సమరే కమ్పయేదరివాహినీ. 13

సర్వరాక్షససఙ్ఘానాం రాక్షసా యే చ పూర్వకాః
అలమేకో వినాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః. 14

పనసస్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః.
మన్దరోఽప్యవశీర్యేత కిం పున ర్యుధి రాక్షసాః. 15

సదేవాసురయక్షేషు గన్ధర్వోరగపక్షిషు,
మైన్దస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా. 16

అశ్విపుత్రౌ మహాభాగావేతౌ ప్లవగసత్తమౌ,
ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజిరే 17

పితామహవరోత్సేకా త్పరమం దర్పమాస్థితౌ,
అమృతప్రాశనావేతౌ సర్వవానరసత్తమౌ. 18

అశ్వినోర్మాననార్థంహి సర్వలోకపితామహః,
సర్వావధ్యత్వమతులమనయోర్దత్తవా న్పురా. 19

వరోత్సేకేన మత్తౌ చ ప్రమథ్య మహతీం చమూం
సురాణామమృతం వీరౌ పీతవన్తౌ ప్లవఙ్గమౌ. 20

ఏతావేవ హి సంక్రుద్ధౌ సవాజిరథకుఞ్జరాం,
లఙ్కాం నాశయితుం శక్తౌ సర్వే తిష్ఠన్తు వానరాః. 21

మయైవ విహతా లఙ్కా దగ్ధా భస్మీకృతా పునః,
రాజమార్గేషు సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా, 22

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః,
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః. 23

అహం కోసలరాజస్య దాసః పవనసమ్భవః,
హనుమానితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా, 24

అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః,
అధస్తాచ్ఛింశుపావృక్షే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా. 25

రాక్షసీభిః పరివృతా శోకసన్తాపకర్శితా,
మేఘలేఖాపరివృతా చన్ద్రలేఖేవ నిష్ప్రభా 26

అచిన్తయన్తీ వైదేహీ రావణం బలదర్పితమ్,
పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ అవష్టబ్ధా చ జానకీ. 27

అనురక్తా హి వైదేహీ రామం సర్వాత్మనా శుభా,
అనన్యచిత్తా రామే చ పౌలోమీవ పురన్దరే. 28

తదేకవాసస్సంవీతా రజోధ్వస్తా తథైవ చ
శోకసన్తాపదీనాఙ్గీ సీతా భర్తృహితే రతా 29

సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః,
రాక్షసీభి ర్విరూపాభి ర్దృష్టా హి ప్రమదావనే. 30

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచిన్తాపరాయణా,
అధశ్శయ్యా వివర్ణాఙ్గీ పద్మినీవ హిమాగమే. 31

రావణా ద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా,
కథంచి న్మృగశాబాక్షీ విశ్వాసముపపాదితా. 32

తతస్సంభాషితా చైవ సర్వమర్థం చ దర్శితా,
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా. 33

నియతస్సముదాచారో భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా,
యన్నహన్తి దశగ్రీవం స మహాత్మా కృతాగసమ్. 34

నిమిత్తమాత్రం రామస్తు వధే తస్య భవిష్యతి,
సా ప్రకృత్యైవ తన్వఙ్గీ తద్వియోగాచ్చ కర్శితా. 35

ప్రతిపత్యాతశీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా,
ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా. 36

యదత్ర ప్రతికర్తవ్యం తత్సర్వముపపాద్యతాం. 37

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే - ఏకోనషష్టితమస్సర్గః

షష్టితమస్సర్గః (60వ సర్గ)

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వాలిసూను రభాషత,
అయుక్తం తు వినా దేవీం దృష్టవద్భిశ్చ వానరాః. 1

సమీపం గన్తుమస్మాభీ రాఘవస్య మహాత్మనః,
దృష్ట్వా దేవీ న చాఽఽనీతా ఇతి తత్ర నివేదనం. 2

అయుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతవిక్రమైః,
న హి నః ప్లవనే కశ్చి న్నాపికశ్చిత్పరాక్రమే. 3

తుల్యస్సామరదైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః,
తే ష్వేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా. 4

కిమన్యదత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీం,
తమేవం కృతసఙ్కల్పం జామ్బవా న్హరిసత్తమః. 5

ఉవాచ పరమప్రీతో వాక్య మర్థవదర్థవిత్.
నైషాబుద్ధి ర్మహాబుద్ధే యద్బ్రవీషి మహాకపే, 6

విచేతుం వయ మాజ్ఞప్తా దక్షిణాం దిశ ముత్తమామ్.
నానేతుం కపిరాజేన నైవం రామేణ ధీమతా. 7

కథంచి న్నిర్జితాం సీతా మస్మాభి ర్నాభిరోచయేత్,
రాఘవో నృపశార్దూలః కులం వ్యపదిశన్ స్వకమ్. 8

ప్రతిజ్ఞాయ స్వయం రాజా సీతా విజయ మగ్రతః,
సర్వేషాం కపి ముఖ్యానాం కథం మిథ్యా కరిష్యతి. 9

విఫలం కర్మచ కృతం భవే త్తుష్టి ర్న తస్య చ,
వృథాచ దర్శితం వీర్యం భవే ద్వానరపుఙ్గవా. 10

తస్మాద్గచ్ఛామ వై సర్వే యత్ర రామః సలక్ష్మణః,
సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః కార్యస్యాస్య నివేదనే. 11

న తావ దేషా మతిరక్షమానో యథా భవా న్పశ్యతి రాజపుత్ర,
యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టా తథా భవా న్పశ్యతు కార్యసిద్ధిం. 12

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – షష్టితమస్సర్గః

ఏకషష్టితమస్సర్గః (61వ సర్గ)

తతో జామ్బవతో వాక్య మగృహ్ణన్త వనౌకసః
అఙ్గదప్రముఖా వీరా హనుమాంశ్చ మహాకపిః 1

ప్రీతిమన్తస్తతస్సర్వే వాయుపుత్త్రపురస్సరాః
మహేంద్రాద్రిం పరిత్యజ్య పుప్లువుః ప్లవగర్షభాః. 2

మేరుమందరసంకాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః,
ఛాదయంత ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః 3

సభాజ్యమానం భూతైస్తమాత్మవంతం మహాబలం,
హనుమంతం మహవేగం వహంత ఇవ దృష్టిభిః. 4

రాఘవే చార్థనిర్వృత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః,
సమాధాయ సమృద్ధార్థా కర్మసిద్ధిభిరున్నతాః, 5

ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాస్సర్వే సర్వే యుద్ధాభినందినః,
సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః. 6

ప్లవమానా ఖముత్ప్లుత్య తతస్తే కాననౌకసః,
నందనోపమమాసేదు ర్వనం ద్రుమలతాయుతం, 7

యత్తన్మధువనం నామసుగ్రీవస్యాభిరక్షితం,
అధృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూతమనోహరం, 8

యద్రక్షతి మహావీర్య స్సదా దధిముఖః కపిః,
మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః 9

తే తద్వన ముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః,
వానరా వానరేంద్రస్య మనః కాంతతమం మహత్. 10

తతస్తే వానరా హృష్టా దృష్ట్వా మధువనం మహత్,
కుమారమభ్యయాచంత మధూని మధుపింగళాః. 11

తతః కుమారస్తాన్ వృద్ధాన్ జాంబవత్ప్రముఖాన్ కపీన్,
అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే 12

తతశ్చానుమతాస్సర్వే సంప్రహృష్టా వనౌకసః,
ముదితాః ప్రేరితాశ్చాపి ప్రనృత్యంతోఽభవం స్తతః 13

గాయంతి కేచి త్ప్రణమంతి కేచి
న్నృత్యంతి కేచి త్ప్రహసంతి కేచిత్,
పతంతి కేచి ద్విచరంతి కేచిత్
ప్లవంతి కేచి త్ప్రలపంతి కేచిత్. 14

పరస్పరం కేచి దుపాశ్రయంతే పరస్పరం కేచి దుపాక్రమంతే,
పరస్పరం కేచి దుపబ్రువంతే పరస్పరం కేచి దుపారమంతే.15

ద్రుమాద్ద్రుమం కేచి దభిద్రవంతే
క్షితౌ నగాగ్రా న్నిపతంతి కేచిత్,

మహీతలా త్కేచి దుదీర్ణవేగా
మహాద్రుమాగ్రా ణ్యభిసంపతంతి. 16

గాయంత మన్యః ప్రహసన్నుపైతి
హసంత మన్యః ప్రరుదన్నుపైతి,
రుదంత మన్యః ప్రణుదన్నుపైతి
నుదంత మన్యః ప్రణదన్నుపైతి. 17

సమాకులం తత్కపిసైన్యమాసీ
న్మధుప్రపానోత్కటసత్త్వచేష్టం,
న చాత్ర కశ్చి న్నబభూవ మత్తో
న చాత్ర కశ్చి న్నబభూవ తృప్తః. 18

తతో వనం తత్పరిభక్ష్యమాణం
ద్రుమాంశ్చ విధ్వంసిత పత్త్రపుష్పాన్,
సమీక్ష్య కోపా ద్దధివక్త్రనామా
నివారయామాస కపిః కపీం స్తాన్ 19

స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్స్యమానో వనస్యగోప్తా హరివీరవృద్ధః
చకార భూయో మతిముగ్రతేజా వనస్యరక్షాం ప్రతివానరేభ్యః 20

ఉవాచ కాంశ్చి త్పరుషాణి ధృష్ట
మసక్త మన్యాంశ్చ తలైర్జఘాన,
సమేత్య కైశ్చి త్కలహం చకార
తథైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్. 21

స తైర్మదా త్సంపరివార్య వాక్యై
ర్బలాచ్చ తేన ప్రతివార్యమాణైః,
ప్రధర్షిత స్త్యక్తభయైస్సమేత్య
ప్రకృష్యతే చాప్యనవేక్ష్య దోషం. 22

సఖైస్తుదంతో దశవై ర్దశంత
ష్తలైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయంతః,
మదాత్కపిం తం కపయస్సమగ్రా
మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః 23

ఇతి శ్రీమత్సుస్దరకాండే – ఏకషష్టితమస్సర్గః.

ద్విషష్టితమస్సర్గః (62వ సర్గ)

తానువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనుమాన్వానరర్షభః,
అవ్యగ్రమనసో యూయం మధు సేవత వానరాః 1

అహమావారయిష్యామి యుష్మాకం పరిపంథినః,
శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరోఽంగదః, 2

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబంతు హరయో మధు,
అవశ్యం కృతకార్యస్య వాక్యం హనుమతో మమ. 3

అకార్యమపి కర్తవ్యం కిమంగ పునరీదృశం,
అంగదస్య ముఖాచ్ఛ్రుత్వా వచనం వానరర్షభాః, 4

సాధు సాధ్వితి సంహృష్టా వానరా ప్రత్యపూజయన్,
పూజయిత్వాంగదం సర్వే వానరా వానరర్షభం 5

జగ్ముర్మధువనం యత్ర నదీవేగ ఇవ ద్రుమం,
తే ప్రవిష్టా మధువనం పాలానాక్రమ్య వీర్యతః 6

అతిసర్గాచ్చ పటవో దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీం.
పపుస్సర్వే మధు తదా రసవత్ఫలమాదదుః. 7

ఉత్పత్యచ తతస్సర్వే వనపాలాన్ సమాగతాన్,
తాడయంతిస్మ శతశః స్సక్తాన్మధువనే తదా. 8

మధూని ద్రోణమాత్రాణి బాహుభిః పరిగృహ్యతే,
పిబంతి సహితాస్సర్వే నిఘ్నంతిస్మ తథాపరే. 9

కేచిత్పీత్వాఽపవిధ్యంతి మధూని మధుపింగళాః.
మధూచ్ఛిష్టేన కేచిచ్చ జఘ్నురన్యోన్యముత్కటాః. 10

అపరే వృక్షమూలేతు శాఖాం గృహ్య వ్యవస్థితాః,
అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్ణాన్యాస్తీర్య శేరతే. 11

ఉన్మత్తభూతాః ప్లవగా మధుమత్తాశ్చ హృష్టవత్
క్షిపంతి చ తదాన్యోన్యం స్ఖలంతి చ తథాఽపరే 12

కేచిత్క్ష్వేళాం ప్రకుర్వంతి కేచిత్కూజంతి హృష్టవత్,
హరయో మధునా మత్తాః కేచిత్సుప్తా మహీతలే. 13

కృత్వా కించి ద్ధసంత్యన్యే కేచి త్కుర్వంతి చేతరత్.
కృత్వా కించి ద్వదంత్యన్యే కేచి ద్బుధ్యంతి చేతరత్. 14

యేప్యత్ర మధుపాలాస్స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు,
తేఽపి తై ర్వానరై ర్భీమైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః 15

జానుభిస్తు ప్రకృష్టాశ్చ దేవమార్గం ప్రదర్శితాః
అబ్రువన్ పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖం వచః 16

హనూమతా దత్తవరైర్హ తం మధువనం బలాత్,
వయం చ జానుభిః కృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః. 17

తతో దధిముఖః క్రుద్ధో వనపస్తత్ర వానరః,
హతం మధువనం శ్రుత్వా సాంత్వయామాస తాన్ హరీన్. 18

ఇహాగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరాన్ బలదర్పితాన్,
బలేన వారయిష్యామో మధు భక్షయతో వయం. 19

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం వానరర్షభా,,
పునర్వీరా మధువనం తేనైవ సహసా యయుః. 20

మధ్యేచైషాం దధిముఖః ప్రగృహ్య తరసా తరుం,
సమభ్యధావద్వేగేన తే చ సర్వే ప్లవంగమాః. 21

తే శిలాః పాదపాంశ్చాపి పర్వతాంశ్చాపి వానరాః,
గృహీత్వాభ్యగమన్ క్రుద్ధా యత్ర తే కపికుంజరాః. 22

తే స్వామివచనం వీరా హృదయేష్వవసజ్య తత్,
త్వరయా హ్యభ్యధావంత సాలతాలశిలాయుధాః. 23

వృక్షస్థాంశ్చ తలస్థాంశ్చ వానరాన్ బలదర్పితాన్,
అభ్యక్రామంస్తతో వీరాః పాలాస్తత్ర సహస్రశః. 24

అథ దృష్ట్వా దధిముఖం క్రుద్ధం వానరపుంగవాః,
అభ్యధావంత వేగేన హనుమత్ప్రముఖాస్తదా. 25

తం సవృక్షం మహాబాహుం ఆపతంతం మహాబలం
ఆర్యకం ప్రాహరత్తత్ర బాహుభ్యాం కుపితోఽంగదః. 26

మదాంధశ్చ నవేదైనమార్యకోఽయం మమేతి సః,
అథైనం నిష్పిపేషాశు వేగవద్వసుధాతలే. 27

స భగ్న బాహూరుభుజో విహ్వలశ్శోణితోక్షితః,
ముమోహ సహసా వీరో ముహూర్తం కపికుంజరః . 28

స సమాశ్వస్య సహసా సంక్రుద్ధో రాజమాతులః,
వానరా న్వారయామాస దండేన మధుమోహితాన్. 29

స కథంచి ద్విముక్త స్తై ర్వానరై ర్వానరర్షభః
ఉవాచై కాంతమాశ్రిత్య భృత్యాన్ స్వాన్స ముపాగతాన్ 30

ఏతే తిష్ఠంతు గచ్ఛామో భర్తా నో యత్ర వానరః
సుగ్రీవో విపులగ్రీవ స్సహ రామేణ తిష్ఠతి 31

సర్వం చై వాంగదే రోషం శ్రావయిష్యామి పార్థివే,
అమర్షీ వచనం శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాన్. 32

ఇష్టం మధువనం హ్యేత త్సుగ్రీవస్య మహాత్మనః,
పితృపైతామహం దివ్యం దేవైరపి దురాసదమ్. 33

స వానరా నిమాన్ సర్వాన్ మధులుబ్ధాన్ గతాయుషః,
ఘాతయిష్యతి దండేన సుగ్రీవ స్ససుహృజ్జనాన్. 34

వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాజ్ఞాపరిభావినః,
అమర్షప్రభవో రోష స్సఫలో నో భవిష్యతి. 35

ఏవముక్త్వా దధిముఖో వనపాలాన్మహాబలః,
జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైస్సమన్వితః. 36

నిమేషాంతరమాత్రేణ సహి ప్రాప్తో వనాలయః,
సహస్రాంశుసుతో ధీమాన్ సుగ్రీవో యత్ర వానరః 37

రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవమేవచ
సమప్రతిష్ఠాం జగతీ మాకాశా న్నిపపాత హ 38

సన్నిపత్య మహావీర్య స్సర్వై స్తైః పరివారితః
హరిర్దధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః 39

సదీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిం,
సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్. 40

ఇతి శ్రీ మత్సున్దరకాండే – ద్విషష్టితమస్సర్గః

త్రిషష్టితమస్సర్గః (63వ సర్గ)

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం వానరం వానరర్షభః,
దృష్ట్వైవోద్విగ్నహృదయో వాక్యమేతదువాచహ. 1

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ కస్మాత్త్వం పాదయోః పతితో మమ
అభయం తే భవేద్వీర సర్వమేవాభిధీయతాం. 2

స తు విశ్వాసితస్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా,
ఉత్థాయ సుమహాప్రాజ్ఞో వాక్యం దధిముఖోఽబ్రవీత్. 3

నైవర్క్షరజసా రాజ న్నత్వయా నాపి వాలినా,
వనంనిస్సృష్టపూర్వం హి భక్షితం తచ్చ వానరైః 4

ఏభిః ప్రధర్షితాశ్చైవ వానరా వనరక్షిభిః,
మధూన్యచింతయిత్వేమా న్భక్షయంతి పిబంతి చ. 5

శిష్టమత్రాపవిధ్యంతి భక్షయంతి తథాపరే,
నివార్యమాణాస్తే సర్వే భ్రూకుటిందర్శయంతి హి. 6

ఇమే హి సంరబ్ధతరా స్తథా తైస్సంప్రధర్షి తాః,
వారయంతో వనాత్తస్మా త్క్రుద్ధైర్వానరపుంగవైః 7

తతస్తైర్బహుభిర్వీరై ర్వానరై ర్వానరర్షభః
సంరక్తనయనైః క్రోధా ద్ధరయః ప్రవిచాలితాః 8

పాణిభి ర్నిహతాః కేచి త్కేచి జ్జానుభి రాహతాః,
ప్రకృష్టాశ్చ యథాకామం దేవమార్గం చ దర్శితాః. 9

ఏవ మేతే హతా శ్శూరా స్త్వయి తిష్ఠతి భర్తరి,
కృత్స్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైః ప్రభక్ష్యతే. 10

ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం సుగ్రీవం వానరర్షభం,
అపృచ్ఛత్తం మహాప్రాజ్ఞో లక్ష్మణః పరవీరహా 11

కిమయం వానరో రాజన్ వనతః ప్రత్యుపస్థితః
కం చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్. 12

ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మనా,
లక్ష్మణం ప్రత్యువాచేదం వాక్యం వాక్యవిశారదః 13

ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః
అంగదప్రముఖైర్వీరైర్భక్షితం మధు వానరైః 14

విచిత్య దక్షిణామాశా మాగతైర్హరిపుంగవైః
నైషామకృతకృత్యానా మీదృశస్స్యాదుపక్రమః 15

ఆ గతైశ్చ ప్రమథితం యథా మధువనం హితైః
ధర్షితం చ వనం కృత్స్న ముపయుక్తం చ వానరైః 16

వనం యదాఽభిపన్నాస్తే సాధితం కర్మ వానరైః
దృష్టా దేవీ నసందేహా నచాన్యేన హనూమతా. 17

నహ్యన్యస్సాధనే హేతుః కర్మణోఽస్య హనూమతః,
కార్యసిద్ధి ర్మతిశ్చైవ తస్మి న్వానరపుంగవే. 18

వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితం,
జాంబవాన్యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ మహాబలః 19

హనూమాం శ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతి రన్యథా,
అంగదప్రముఖైర్వీరైర్హతం మధువనం కిల 20

వారయంతశ్చ పమితా స్తథా జానుభిరాహతాః,
ఏతదర్థమయం ప్రాప్తో వక్తుం మధురవాగిహ, 21

నామ్నా దధిముఖో నామం హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః
దృష్ట్వా సీతా మహాబాహోసామిత్రే పశ్య తత్త్వతః 22

అభిగమ్య తథా సర్వే పిబంతి మధు వానరాః
సచాప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్రుతాం పురుషర్షభ. 23

వనం దత్తవరం దివ్యం ధర్షయేయు ర్వనౌకసః
తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా లక్ష్మణస్సహరాఘవః 24

శ్రుత్వా కర్ణసుఖాం వాణీం సుగ్రీవవదనాచ్చ్యుతాం,
ప్రాహృష్యత భృశం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలం, 25

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం సుగ్రీవస్తు ప్రహృష్య చ,
వనపాలం పునర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత. 26

ప్రీతోఽస్మి సోఽహం యద్భుక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః,
మర్షితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృతకర్మణాం. 27

ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రధానాన్,
శాఖామృగాం స్తాన్మృగరాజదర్పాన్,
ద్రష్టుం కృతార్థాన్ సహ రాఘవాభ్యాం,
శ్రోతుం చ సీతాధిగమే ప్రయత్నం. 28

ప్రీతిస్ఫీతాక్షౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ,
దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌవానరాణాం చరాజా,
అంగైస్సంహృష్టైః కర్మసిద్ధిం విదిత్వా,
బాహ్వోరాసన్నాంసోఽతిమాత్రం ననంద 29

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – త్రిషష్టితమస్సర్గః

చతుష్షష్టితమస్సర్గః (64వ సర్గ)

సుగ్రీవేణైవముక్త స్తుహృష్టో దధిముఖః కపిః,
రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాభ్యవాదయత్. 1

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహాబలౌ
వానరైస్సహితైశ్శూరై ర్దివమేవోత్పపాత హ. 2

స యథై వాఽగతః పూర్వం తథైవ త్వరితం గతః
నిపత్య గగనా ద్భూమౌ తద్వనం ప్రవివేశ హ. 3

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియూథపాన్,
విమదానుత్థితాన్ సర్వాన్ మేహమానాన్మధూదకం. 4

స తా నుపాగమద్వీరో బద్ధ్వా కరపుటాంజలిం,
ఉవాచ వచనం శ్లక్ష్ణ మిదం హృష్టవ దంగదం. 5

సౌమ్య రోషో నకర్తవ్యో యదేభిరభివారితః,
అజ్ఞానా ద్రక్షిభిః క్రోధా ద్భవంతః ప్రతిషేధితాః 6

యువరాజ స్త్వ మీశశ్చ వనస్యాస్య మహాబల,
మౌర్ఖ్యాత్పూర్వం కృతో దోషస్తం భవాన్ క్షంతుమర్హతి. 7

ఆఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ,
ఇహోపయాతం సర్వేషా మేతేషాం వనచారిణాం 8

స త్వదాగమనం శ్రుత్వా సహైభిర్హరియూథపైః,
ప్రహృష్టో నతు రుష్టోఽసౌ వనం శ్రుత్వా ప్రధర్షితం. 9

ప్రహృష్టో మాం పితృవ్యస్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః,
శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాంస్తా నితి హోవాచ పార్థివః, 10

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం శ్లక్ష్ణ మంగదః,
అబ్రవీ త్తాన్ హరిశ్రేష్ఠో వాక్యం వాక్యవిశారదః. 11
శంకే శ్రుతోఽయం వృత్తాంతో రామేణ హరియూథపాః,
తత్ క్షమం నేహ నస్స్థాతుం కృతే కార్యే పరంతపాః. 12

పీత్వా మధు యథాకామం విశ్రాంతా వనచారిణః,
కిం శేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర మే గురుః 13

సర్వే యథా మాం వక్ష్యంతి సమేత్య హరియూథపాః,
తథాఽస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహం. 14

నాజ్ఞాపయితుమీశోఽహం యువరాజోఽస్మి యద్యపి,
అయుక్తం కృతకర్మాణో యూయం ధర్షయితుం మయా. 15

బ్రువతశ్చాంగదస్యైవ శ్రుత్వా వచనమవ్యయం,
ప్రహృష్టమనసో వాక్య మిదమూచు ర్వనౌకసః. 16

ఏవం వక్ష్యతి కో రాజన్ ప్రభుస్సన్ వానరర్షభః
ఐశ్వర్యమదమత్తో హి సర్వోఽహమితి మన్యతే. 17

తవ చేదం సు సదృశం వాక్యం నాన్యస్య కస్యచిత్,
సన్నతిర్హితవాఖ్యాతి భవిష్యచ్ఛుభయోగ్యతాం. 18

సర్వే వయమపి ప్రాప్తాస్తత్ర గంతుం కృతక్షణాః
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతిరవ్యయః 19

త్వయా హ్యనుక్తైర్హరిభి ర్నైవ శక్యం పదాత్పదం,
క్వచిద్గంతుం హరిశ్రేష్ఠ బ్రూమ స్సత్యమిదం తు తే. 20

ఏవం తు వదతాం తేషా మంగదః ప్రత్యువాచ హ,
బాఢం గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఖముత్పేతుర్మహాబలాః 21

ఉత్పతంతమనూత్పేతు స్సర్వే తే హరియూథపాః
కృత్వాకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్క్షిప్తా ఇవాచలాః 22

తేఽంబరం సహసోత్పత్య వేగవంతః ప్లవంగమాః,
వినదంతో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా. 23

అంగదే హ్యననుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరాధిపః,
ఉవాచ శోకోపహతం రామం కమలలోచనం. 24

సమాశ్వసిహి భద్రం తే దృష్టా దేవీ నసంశయః,
నా గంతుమిహ శక్యం తైరతీతే సమయే హి నః. 25

న మత్సకాశమాగచ్ఛే త్కృత్యే హి వినిపాతితే,
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతాం ప్రవరోఽంగదః. 26

యద్యప్యకృతకృత్యానా మీదృశస్స్యాదుపక్రమః,
భవే త్సదీనవదనో భ్రాంతవిప్లుతమానసః 27

పితృపైతామహం చైత త్పూర్వకై రభిరక్షితం,
న మే మధువనం హన్యా దహృష్టః ప్లవగేశ్వరః 28

కౌసల్యాసుప్రజా రామ సమాశ్వసిహి సువ్రత,
దృష్టా దేవీ నసందేహో నచాన్యేన హనూమతా, 29

నహ్యన్యః కర్మణో హేతు స్సాధనేఽస్య హనూమతః,
హనూమతి హి సిద్ధిశ్చ మతిశ్చ మతిసత్తమ. 30

వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ సూర్యే తేజ ఇవ ధ్రువం,
జాంబవా న్యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ బలేశ్వరః 31

హనుమాం శ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతి రన్యథా,
మాభూశ్చింతాసమాయుక్త స్సంప్రత్యమితవిక్రమః 32

తతః కిలకిలాశబ్దం శుశ్రావాసన్నమంబరే.
హనుమత్కర్మ దృప్తానాం నర్దతాం కాననౌకసాం. 33

కిష్కింధా ముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతా మివ,
తత శ్శ్రుత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః 34

ఆయతాంచితలాంగూలాస్తే౽భవద్హృష్టమానసాః
ఆజగ్ముస్తే౽పి హరయో రామదర్శనకాంక్షిణః 35

అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరం,
తే౽ంగదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః 36

నిపేతుర్హరిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ
హనుమాంశ్చ మహాబాహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః 37

నియతామక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్
నిశ్చితార్థ స్తత స్తస్మిన్ సుగ్రీవః పవనాత్మజే 38

లక్ష్మణః ప్రీతిమాన్ప్రీతం బహుమానా దవైక్షత,
ప్రీత్యా చ రమమాణో౽థ రాఘవః పరవీరహా,
బహుమానేన మహతా హనుమంత మవైక్షత. 39

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – చతుష్షష్టితమస్సర్గః

పఞ్చషష్టితమస్సర్గః (65వ సర్గ)

తతః ప్రస్రవణం శైలం తే గత్వా చిత్రకాననం,
ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలం. 1

యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవ మభివాద్య చ,
ప్రవృత్తి మథ సీతాయాః ప్రవక్తుముపచక్రముః 2

రావణాంతఃపురే రోధం రాక్షసీభిశ్చ తర్జనం,
రామే సమనురాగం చ యశ్చాయం సమయః కృతః, 3

ఏతదాఖ్యాంతి తే సర్వే హరయో రామసన్నిధౌ,
వైదేహీమక్షతాం శ్రుత్వా రామస్తూత్తరమబ్రవీత్. 4

క్వ సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే,
ఏతన్మే సర్వమాఖ్యాత వైదేహింప్రతి వానరాః. 5

రామస్య గదితం శ్రుత్వా హరయో రామసన్నిధౌ,
చోదయంతి హనూమంతం సీతావృత్తాంతకోవిదమ్. 6

శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం హనుమాన్మారుతాత్మజః,
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి. 7

ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా,
సముద్రం లంఘయిత్వాహం శతయోజనమాయతం. 8

అగచ్ఛం జానకీం సీతాం మార్గమాణో దిదృక్షయా,
తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః. 9

దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే,
తత్ర దృష్టా మయా సీతా రావణాంతఃపురే సతీ, 10

సన్న్యస్య త్వయి జీవంతీ రామా రామమనోరథం,
దృష్టా మే రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః. 11

రాక్షసీభిర్విరూపాభీ రక్షితా ప్రమదావనే
దుఃఖమాసాద్యతే దేవీ తథాఽదుఃఖోచితా సతీ 12

రావణాంతఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభి స్సురక్షితా,
ఏకవేణీధరా దీనా త్వయి చింతాపరాయణా, 13

అధశ్శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే,
రావణాద్వినివృత్తార్థా, మర్తవ్యకృతనిశ్చయా. 14

దేవీ కథంచిత్కాకుత్స్థ త్వన్మనా మార్గితా మయా,
ఇక్ష్వాకువంశ విఖ్యాతిం శనైః కీర్తయతానఘ. 15

సా మయా నరశార్దూల విశ్వాసముపపాదితా,
తతస్సంభాషితా దేవీ సర్వమర్థం చ దర్శితా. 16

రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా,
నియతస్సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యా స్తథాత్వయి. 17

ఏవం మయా మహాభాగా దృష్టా జనకనందినీ
ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ. 18

అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథావృత్తం తవాంతికే,
చిత్రకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసంప్రతి రాఘవ 19

విజ్ఞాస్యశ్చ నరవ్యాఘ్రో రామో వాయుసుత త్వయా,
అఖిలేనేహ యద్దృష్ట మితి మా మాహ జానకీ. 20

అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యో యత్నా త్సుపరిరక్షితః,
బ్రువతా వచనాన్యేవం సుగ్రీవస్యోపశృణ్వతః. 21

ఏషచూడామణి శ్శ్రీమాన్ మయా సుపరిరక్షితః,
మనశ్శిలాయస్తిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః, 22

త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి,
ఏష నిర్యాతిత శ్శ్రీమా న్మయా తే వారిసంభవః 23

ఏతం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘ,
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ. 24

ఊర్ధ్వం మాసా న్నజీవేయం రక్షసాం వశమాగతా,
ఇతి మా మబ్రవీత్సీతా కృశాంగీ ధర్మచారిణీ. 25

రావణాంతఃపురే రుద్ధా మృగీవోత్ఫుల్లలోచనా,
ఏతదేవ మయాఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా. 26

సర్వథా సాగరజలే సంతారః ప్రవిధీయతాం,
తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా
తచ్చాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ,
దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమేవానుపూర్వ్యా
ద్వాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్త్రః శ్శశంస. 27

ఇతి శ్రీ సుందరకాండే – చతుష్షష్టితమస్సర్గః

షట్షష్టితమస్సర్గః (66వ సర్గ)

ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః,
తం మణిం హృదయే కృత్వా ప్రరురోద సలక్ష్మణః. 1

తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవ శ్శోకకర్శితః,
నేత్రాభ్యా మశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవ మిద మబ్రవీత్. 2

యథైవ ధేనుస్స్రవతి స్నేహాద్వత్సస్య వత్సలా,
తథా మమాపి హృదయం మణిరత్నస్యదర్శనాత్, 3

మణిరత్నమిదం దత్తం వైదేహ్యా శ్శ్వశురేణ మే,
వధూకాలే యథాబద్ధ మధికం మూర్ధ్ని శోభతే 4

అయం హి జలసంభూతో మణిస్సజ్జనపూజితః,
యజ్ఞే పరమతుష్టేన దత్తశ్శక్రేణ ధీమతా. 5

ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం యథా తాతస్య దర్శనం,
అద్యాస్మ్యవగతస్సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః. 6

అయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్నిమే మణిః
అస్యాద్య దర్శనేనాహం ప్రాప్తాం తా మివ చింతయే. 7

కిమాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునఃపునః
పిపాసుమివ తోయేన సించంతీ వాక్యవారిణా. 8

ఇతస్తు కిం దుఃఖతరం య దిమం వారిసంభవం,
మణిం పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతాం వినా. 9

చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి,
క్షణం సౌమ్య నజీవేయం వినా తా మసితేక్షణాం. 10

నయ మామపి తం దేశం యత్రదృష్టా మమ ప్రియా,
నతిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తి ముపలభ్య చ. 11

కథం సా మమ సుశ్రోణీ భీరు భీరుసతీ సదా,
భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసాం. 12

శారదస్తిమిరోన్ముక్తో నూనం చంద్ర ఇవాంబుదైః,
ఆవృతం వదనం తస్యా నవిరాజతి రాక్షసైః 13

కిమాహ సీతా హనుమం స్తత్త్వతః కథయాద్య మే,
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజే నాతురో యథా. 14

మధురా మధురాలాప కిమాహ మమ భామినీ,
మద్విహీనా వరారోహా హనుమన్ కథయస్వ మే. 15

ఇతి శ్రీమత్సుందరకాండే – షట్షష్టితమస్సర్గః.

సప్తషష్టితమస్సర్గః (67వ సర్గ)

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా,
సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే. 1

ఇదముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ,
పూర్వవృత్తమభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథం, 2

సుఖసుప్తా త్వయా సార్ధం జానకీ పూర్వముత్థితా,
వాయసస్సహసోత్పత్య విదదార స్తనాంతరే. 3

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ,
పునశ్చకిల పక్షీ స దేవ్యా జనయతి వ్యథాం. 4

పునః పునరుపాగమ్య విదదార భృశం కిల,
తతస్త్వం బోధితస్తస్యా శ్శోణితేన సముక్షితః. 5

వాయసేన చ తేనైవ సతతం బాధ్యమానయా,
బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరంతప 6

తాం తు దృష్ట్వా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాంతరే.
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధో నిశ్వస న్నభ్యభాషథాః, 7

నఖాగ్రైః కేన తే భీరు దారితంతు స్తనాంతరం,
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా. 8

నిరీక్షమాణ స్సహసా వాయసం సమవైక్షథాః,
నఖై స్సరుధిరైస్తీక్ష్ణై స్తా మేవాభిముఖం స్థితం. 9

సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాంవరః
ధరాంతరచర శ్శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః 10

తతస్తస్మిన్మహాబాహో కోపసంవర్తితేక్షణః,
వాయసే త్వం కృథాః క్రూరాం మతిం మతిమతాంవర. 11

స దర్భం సంస్తరా దృహ్యం బ్రహ్మాస్త్రేణ హ్యయోజయః.
ప్రదీప్త ఇవ కాలాగ్ని ర్జజ్వాలాభిముఖః ఖగం. 12

క్షిప్తవాం స్త్వం ప్రదీప్తం హి దర్భం తం వాయసంప్రతి,
తతస్తు వాయసం దీప్త స్సదర్భోఽనుజగామ హ. 13

స పిత్రా చ పరిత్యక్త స్సురైశ్చ సమహర్షిభిః,
త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి. 14

పునరేవాగత స్త్రస్త స్త్వత్సకాశ మరిందమ,
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్య శ్శరణాగతం. 15

వధార్హ మపి కాకుత్స్థ కృపయా పర్యపాలయః,
మోఘ మస్త్రం న శక్యం తు కర్తు మిత్యేవ రాఘవ. 16

భవాం స్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణం,
రామ త్వాం స నమస్కృత్య రాజ్ఞే దశరథాయ చ. 17

విసృష్టస్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయం,
ఏవ మస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠ స్సత్త్వవాన్ శీలవానపి. 18

కిమర్థ మస్త్రం రక్షస్సు నయోజయతి రాఘవ,
ననాగా నాపిగంధర్వా నాసురా నమరుద్గణాః. 19

న చ సర్వే రణే శక్తా రామంప్రతి సమాసితుం,
సత్య వీర్యవతః కశ్చి ద్యద్యస్తి మయి సంభ్రమః. 20

క్షిప్రం సునిశితై ర్బాణై ర్హన్యతాం యుధి రావణః
భ్రాతురాదేశ మాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః. 21

స కిమర్థం నరవరో న మాం రక్షతి రాఘవః,
శక్తౌ తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్నిసమతేజసౌ. 22

సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మా ముపేక్షతః.
మమైవ దుష్కృతం కించి న్మహదస్తి నసంశయః. 23

సమర్థౌ సహితౌ యన్మాం నావేక్షేతే పరంతపౌ,
వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితం. 24

పున రప్యహ మార్యాం తా మిదం వచన మబ్రువం,
త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే. 25

రామే దుఃఖాభిభూతేతు లక్ష్మణః పరితప్యతే,
కథంచి ద్భవతీ దృష్టా నకాలః పరిశోచితుం 26

అస్మిన్ముహూర్తే దుఃఖానా మంతం ద్రక్ష్యసి భామిని,
తావుభౌ నరశార్దూలౌ రాజపుత్రావనిందితే. 27

త్వద్దర్శన కృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః,
హత్వా చ సమరే రౌద్రం రావణం సహబాంధవం. 28

రాఘవ స్త్వాం వరారోహే స్వాం పురీం నయతే ధ్రువం,
యత్తు రామో విజానీయా దభిజ్ఞాన మనిందితే. 29

ప్రీతిసంజననం తస్య ప్రదాతుం త్వ మిహార్హసి,
సాభివీక్ష్య దిశస్సర్వా వేణ్యుద్గ్రథిత ముత్తమం. 30

ముక్త్వా వస్త్రాద్దదౌ మహ్యం మణిమేతం మహాబలః,
ప్రతిగృహ్య మణిం దివ్యం తవ హేతో రఘూద్వహ. 31

శిరసా తాం ప్రణమ్యార్యా మహ మాగమనే త్వరే,
గమనే చ కృతోత్సాహ మవేక్ష్య వరవర్ణినీ. 32

వివర్ధమానం చ హి మా మువాచ జనకాత్మజా,
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పసందిగ్ధభాషిణీ. 33

మమోత్పతనసంభ్రాంతా శోకవేగసమాహతా,
హనుమన్ సింహసంకాశౌ వుభౌ తౌ రామలక్ష్మణౌ. 34

సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా హ్యనామయం,
యథా చ స మహాబాహు ర్మాం తారయతి రాఘవః. 35

అస్మాద్దుఃఖాంబుసంరోధాత్త్వం సమాధాతు మర్హసి,
ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం రక్షోభి రేభిః పరిభర్త్సనం చ
బ్రూయాస్తు రామస్య గతస్సమీపం శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర.36
ఏత త్తవార్యా నృపరాజసింహ సీతా వచఃప్రాహ విషాదపూర్వమ్,
ఏతచ్చ బుద్ధ్వా గదితం మయాత్వం శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రాం 37

ఇతి శ్రీమత్సున్దరకాండే – సప్తషష్టితమస్సర్గః

అష్టషష్టితమస్సర్గః (68వ సర్గ)

అథామహత్తరం దేవ్యా పునరుక్తస్ససంభ్రమః,
తవ స్నేహా న్నరవ్యాఘ్ర సౌహార్దాదనుమాన్యవై. 1
ఏవం బహువిధం వాచ్యో రామో దాశరథిస్త్వయా,
యథా మా మాప్నుయా చ్ఛీఘ్రం హత్వా రావణమాహవే. 2
యది వామన్యసే వీర వసైకాహమరిందమ,
కస్మింశ్చిత్సంవృతే దేశే విశ్రాంతశ్శ్వోగమిష్యసి, 3
మమ చాప్యల్పభాగ్యాయా స్సాన్నిధ్యాత్తవ వీర్యవాన్,
అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తం స్యాద్విమోక్షణం. 4
గతే హిత్వయి విక్రాంతే పునరాగమనాయవై,
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః, 5
తవాదర్శనజశ్శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్,
దుఃఖాద్దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీం. 6
అయం చ వీర సందేహ స్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః,
సుమహాం స్త్వత్సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర. 7
కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిం,
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ. 8

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే,
శక్తిస్స్యా ద్వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా, 9

తదస్మిన్ కార్యనిర్యోగే వీరైవం దురతిక్రమే.
'కిం పశ్యసి సమాధానం బ్రూహి కార్యవిదాం వర 10

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః. 11

బలైస్సమగ్రై ర్యది మాం హత్వా రావణమాహవే,
విజయీ స్వాం పురీం రామో నయే త్తత్స్యా ద్యశస్కరం. 12

యథాఽహం తస్య వీరస్య వనాదుపధినా హృతా,
రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః. 13

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః,
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థ స్తత్తస్య సదృశం భవేత్. 14

తద్యథా తస్య విక్రాంత మనురూపం మహాత్మనః
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వ ముపపాదయ. 15

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం,
నిశమ్యాహం తతశ్శేషం వాక్యముత్తరమబ్రువం. 16

దేవి హర్యృక్షసైన్యానా మీశ్వరః ప్లవతాంవరః,
సుగ్రీవ స్సత్త్వసంపన్న స్తవార్థే కృతనిశ్చయః 17

తస్య విక్రమసంపన్నా స్సత్త్వవంతో మహాబలాః,
మనస్సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయస్థితాః. 18

యేషాం నోపరి నాధస్తా న్న తిర్య క్సజ్జతే గతిః,
న చ కర్మసు సీదంతి మహత్స్వమితతేజసః. 19
అసకృత్తై ర్మహాభాగై ర్వానరై ర్బలదర్పితైః
ప్రదక్షిణీకృతా భూమి ర్వాయుమార్గానుసారిభిః 20

మద్విశిష్టా శ్చతుల్యాశ్చసంతి తత్ర వనౌకసః,
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చి న్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ. 21

అహం తావ దిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః,
నహి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యన్తే హీతరే జనాః. 22

తదలం పరితాపేన దేవి మన్యుర్వ్యపైతు తే,
ఏకోత్పాతేన వై లంకా మేష్యంతి హరియూథపాః 23

మమ పృష్ఠగతా తే చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ,
త్వత్సకాశం మహాభాగే నృసింహా వాగమిష్యతః. 24

అరిఘ్నం సింహసంకాశం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం,
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపస్థితం. 25

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్,
వానరా న్వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్. 26

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు,
నర్దతాం కపిముఖ్యానా మచిరా చ్ఛ్రోష్యసి స్వనం 27

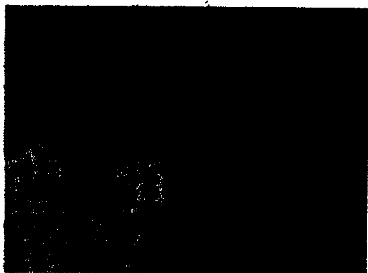
నివృత్తవనవాసం చ త్వయా సార్ధమరిందమం,
అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్. 28

తతో మయా వాగ్భి రదీనభాషిణా శివాభి రష్టాభి రభిప్రసాదితా,
...శాంతిం మమమైథిలాత్మజా తవాపి శోకేన తదాభిపీడితా,

...ర్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే వాల్మీకీయే చతుర్వింశ
...హస్రికాయాం సంహితాయాం శ్రీమత్సుందరకాండే
...ష్టషష్టితమస్సర్గః శ్రీమత్సుందరకాండ స్సమాప్తః.

శ్రీమత్సుందరకాండపఠనశ్రవణయోః ఫలం
బ్రహ్మాండపురాణే సప్తచత్వారింశదు త్తరశతతమే అధ్యాయే
"కాండస్య సుందరాఖ్యస్య శ్రవణాత్పఠనాదపి,
మాం ప్రాప్య యాత్యగస్త్యేత్థం నాత్ర సందేహ ఇష్యతే".

శ్రీ హనుమదాశీస్సులు

శ్రీ కౌతా యజ్ఞనారాయణగారు

ధర్మపత్ని పుణ్యవతిగార్లు.

6-3-856/5 అమీర్‌పేట,

హైదరాబాద్ - 16.

ఈ గ్రంథ ముద్రణకుగాను ఖులోధికముగా ఆర్థిక సహాయము చేసినారు గావున శ్రీవీరాంజనేయస్వామివారు వారిని వారి కుటుంబ సభ్యులను ఎల్లవేళల ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యములతో నుండగలందుకు ప్రార్థన చేయుచూ .... శిష్టా హనుమత్ శాస్త్రి